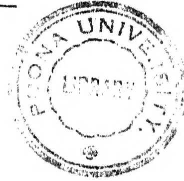
श्री

ज्ञानदेवकृत अमृतानुभव

व त्यावरील

श्रीशिवकल्याणकृत अमृतानुभवविवरण नित्यानंदैक्यदीपिका.

हा ग्रंथ,

तीन प्रतींवरून तपासून

प्रस्तावना आणि कठीण शब्दांचा कोश

यांसहित

अण्णा मोरेश्वर कुंटे

यांनीं

मुंबई येथें

"निर्णयसागर" छापखान्यांत छापविला.

शके १८१०.

ज्ञानोबा.

आपेगांव या नांवाचें गंगातीरावर एक नामांकित क्षेत्र होतें. तेथील गोविंदपंत या नांवाचे जोशी होते. हे विष्णूचे निस्सीम भक्त होते. ज्ञानेश्वरविजय १–१८ **तैंगोविंदमहानुभाव विलसे सद्विप्रचूडामणी ॥ गैनीनाथकृपे अलभ्यमिनला सज्ञानरूपी मणी ॥ १८ ॥ सारी षट्कर्मयोगाविधिसहित सुखें आश्रमी योगनिष्ठा ॥ नीरायीनामभार्येसह भजत गुरूनाथ गैनी वरिष्ठा ॥ १९ ॥** यांच्या बायकोचें नांव निराबाई, ती परम भाविक व पतिव्रता होती. यांना एक पुत्र झाला. त्याचें नांव त्यांणीं विठोबा असें ठेविलें. आठवे वर्षी याचें मौंजीबंधन केलें. विठोबाकडून वेदशास्त्र अध्ययन करवून काव्यव्याकरणादिकांमध्यें हा निपुण झाला. **वेदाध्ययन धर्मशास्त्र निहिते श्रौतादिसांगे पिता ॥ हा वैराग्यविलासवंत न धरी संसारचिंता कथा ॥ २१ ॥** ज्ञा० वि० १. पुढें विठोबाला तीर्थाटन करावें असा अनुताप झाला. ह्मणून मातापित्यांजवळ आज्ञा मागितली. यापासून वडिलांस समाधान वाटून विठोबास तीर्थाटनास जाण्यास अनुमोदन दिलें. याविषयीं भक्तिविजय अ० ८ ओ० २३—**ह्मणोनी अनुताप धरोनियां मना ॥ विठोबा चालिला तीर्थाटना ॥ माया ममता टाकोनी जाणा ॥ हरिभजनीं विनटला ॥** अशा चित्तवृत्तीनें द्वारका, पिंडारक, सुदामपुरी, मूळमाधव, भालूकातीर्थ सोरटीसोमनाथ, धवलपुरी, व पुराणप्रसिद्ध व जगद्विख्यात अशीं मार्गांत समस्त महातीर्थें वंदन करून सप्तशृंगी, त्र्यंबक व भीमाशंकर हीं उर्कून आळंदीस येऊन पोंचला. तेथें चक्रतीर्थांत स्नान करून घाटावर देवतार्चन करीत बसला असतां, सिधोपंत या नांवाचे त्या गांवचे कुळकर्णी स्नानास आले. त्यांणीं विठोबास नमस्कार करून नामाभिधान पुसलें, व आपण कुठचे, येथें येण्याचें कारण काय, इत्यादि विचारतां आपला वृत्तांत विठोबांनीं सिधोपंतास कळविला. **वदे ग्राम गोदातटीं दिव्य आहे ॥ पितामाय माझी असे तेथ पाहे ॥ ३७ ॥ घरीं वृद्ध मातापिता क्षेत्रवासी ॥ अपेगांवची वृत्ति तेथील जोशी ॥ यजुर्वेदवाजीसनी शुद्ध शाखा ॥ असें बोलतां तोष पंतासि देखा ॥ ३८ ॥** सिधोपंताची एकुलतीएक रखमाबाई या नांवाची कन्या होती. तिला चांगलें स्थल मिळावें, या शोधांत ते फार दिवस होते. अनायासें हा प्रसंग फार उत्तम घडून आला, कारण विठोबाचें सौजन्य व भक्ति पाहून, व कुलवृत्त ऐकून, हा आपल्या रुखमिणीस योग्य वर आहे असा त्यांचा निश्चय झाला. **ज्ञानी रूपस सत्कुलीन तरणा सत्सूतपस्वी असा ॥ विद्यावंत विचारशील सुचिता सौजन्य सिंधू तसा ॥ गांभीर्यादिगुणें सदा विलससी सत्पात्र भाग्यें अह्मां ॥ जामाता हरिनें दिल्हा न करितां सायास ये आश्रमा ॥ ४३ ॥** ज्ञा० वि० १ मग सिधोपंतांनीं विठोबाची प्रार्थना केली कीं, आज आमचें घर आपण पवित्र करावें. मग त्यांना घरीं घेऊन गेले, व त्यांचा सामोपचार केला. एकदोन दिवस राहून घेऊन त्यांचे जवळ लग्नाची गोष्ट काढली. जरी प्रथम विठोबाच्या मनांत वृद्ध मातापितरांच्या अनुमोदनाशिवाय दूरदेशांत लग्न करावें असें आलें नाहीं; तथापि तो योग घडून आलाच. लग्नानंतर कांहीं दिवसांनीं

सासूसासरा, व विठोबा आणि त्यांची पत्नी आषाढीस पंढरीस गेलीं. तेथें तें रमणीय क्षेत्र, तो भगवन्नामाचा गजर, त्या भक्तांच्या झुंडी, तीं प्रेमळ निरूपणें, व सर्व जातीच्या भक्तांमध्यें परस्परांविषयीं समदृष्टी पाहून विठोबाच्या मनावर मोठा संस्कार झाला. पुन्हा सहकुटुंब ही मंडळी आळंदीस आली. विठोबांनीं आपला रामेश्वरास जाण्याचा मनोदय सिधोपंतांस कळविला, व त्यांचें अनुमोदन घेऊन पुन्हा पंढरीस जाऊन तेथून अनुक्रमानें, शैलपर्वत, मल्लिकार्जुन, वेंकोबाचा गिरी, गोकर्ण अशीं पहात पहात रामेश्वरास पोंचले. मग परत येतांना कोल्हापूर, माहुली इत्यादि तीर्थें करून आळंदीस येऊन पोंचले. रस्त्यावर विठोबाची वृत्ति कशी होती याविषयीं भक्तिविजय अ० ८ ओं० ७६९ **मार्गीं चालतां सत्वर गती ॥ हृदयीं चिंती विठ्ठलमूर्ती ॥ मुखीं गात नाम कीर्ती॥ सप्रेम गती करूनी ॥** आळंदीस पोंचल्यानंतर आतां मातापिता यांचें दर्शन घ्यावें असें मला वाटतें आहे, तरी आतां मला आज्ञा द्यावी अशी सासऱ्याची प्रार्थना केली. **आपुले कांतेसहवर्तमान ॥ घ्यावें वडिलांचें दर्शन ॥ आह्मीं येत असों बोळवण ॥ भेटीकारणें तयांच्या ॥ ८६ ॥ मग कन्या जामात घेवोनी पाहीं ॥ सिधोपंत आले आपेगांवीं ॥ गोविंदपंतासी लवलाहीं ॥ येऊनियां भेटले ॥ ८७ ॥** विठोबाचा घरसोडल्यापासून परत येई तोंपर्यंत सर्व वृत्तांत ऐकून विठोबाचा बाप गोविंदपंत व आई निराबाई यांस मोठा संतोष वाटला. **वस्त्रें भूषणें उभयतांशी ॥ सिधोपंत देत सन्मानेशी ॥ आज्ञा मागुनी आळंदीशी ॥ परतोनि आले तेधवां ॥ ९२ ॥** कांहीं दिवस लोटल्यानंतर विठोबाचीं वृद्ध मातापितरें निवर्तलीं. संसाराची खटपट ही विठोबास कधीं माहीत नव्हती, तशांत त्याचा सर्व काळ प्रथम अध्ययन, मग तीर्थाटन व भगवद्भजन यांमध्यें गेला असल्यामुळें मातापितरांच्या निवर्तनानंतर विठोबा अगदीं विरक्त झाले. ॥ **संसार चिंतेचा विटाळ ॥ कदा न धरीच विठ्ठल ॥ जैसे येतां तीन्ही काळ ॥ समसमान सर्वांशी ॥ ९४ ॥** अंगचें औदासीन्य व नुकतींच व्याही व विहीण निवृत्त झालीं आहेत ह्मणून जामाताचा एकवेळ समाचार घ्यावा ह्मणोन सिधोपंत आपेगांवास आले. याकरितांः— **मग ह्मणे जामातासी ॥ तुह्मीं तो विरक्त उदासी ॥ सर्व पदार्थ संसारासीं ॥ नित्यानित्य पाहिजे ॥ ९८ ॥** तर कृपा करून मजबरोबर आळंदीस चला. आळंदीस आल्यानंतर विठोबाच्या चित्तास कांहीं समाधान वाटलें. साधू संतांचें दर्शन, नित्य हरिकीर्तन, व दर आषाढी कार्तीकीस पंढरीची यात्राः—ह्या क्रमानें त्या क्षेत्रांत विठोबाचीं बरींच वर्षें लोटलीं. पुत्रसंतान नाहीं, ह्मणोन चित्तास औदासीन्य उत्पन्न झालें, व काशीस जाऊन संन्यास घ्यावा, असा त्याच्या मनाचा ग्रह झाला. कोणत्याहीप्रकारें आळंदींतून सुटका करून घेऊन विठोबा काशीस येऊन पोंचले. तेथें श्रीरामाश्रम या नांवाचे संन्यासी यांस शरण जाऊन संन्यासदीक्षा प्राप्त होण्याकरितां त्यांचे चरण धरिले. रामांश्रमानीं कांता, पुत्र, परिवार यांची विचारपूस करितां, विठोबांनीं मला दारापुत्रादि कांहीं नाहींत ह्मणून चित्तास अनुताप होऊन, दुस्तर संसार, दुर्धर व अनिवार माया, व जन्ममरणांचा येरझार, यांपासून मुक्त होण्याकरतां स्वामींना सद्भावानें शरण आलों आहें, अशी विनंती केली. स्वामीनीं याची विरक्त चित्तवृत्ति पाहून संन्यासदीक्षेस हा योग्य असें वाटून त्यांनीं त्याकरवीं संन्यासग्रहण करविलें, व त्याचें नांव चैतन्य असें ठेविलें. स्वामीपासून चैतन्यास मोठा लाभ झाला

ज्ञा० वि० २ २९ **श्रीशारीरकभाष्य तें पढविलें गीता सभाष्यें बरी ॥ श्रीवासिष्ठ अहर्निशीं गुरुमुखें शोधोनि निष्ठा धरी ॥ नानायोगमतें विचित्र निरखी अध्यात्मबोधी हिता ॥ वेदांतोपनिषद्विचार घडला संतोष दे आयिता ॥** कर्णोपकर्णीं सिधोपंतांस व रखमाबाईस विठोबाच्या चतुर्थाश्रमाची बातमी समजली ॥ **कानीं ऐकुनी संन्यासवार्ता ॥ रडे आक्रोशें पतिव्रता ॥ समाधान करतां मातापिता ॥ मग धैर्यें चित्ता आवरिलें १२६** जन्माचें सार्थक करावें ह्मणून रखमाबाईनीं अश्वत्थाची सेवा आरंभिली. एके दिवशीं त्या आश्वत्थाच्या पारावर श्रीपाद स्वामी येऊन बसले होते. हे येथें कसे आले, याविषयीं:—ज्ञा० वि० २. ३१.३२ **अकस्मात काशींत याच्या गुरूतें ॥ मनीं वाटलें या मठीं विठ्ठलातें ॥ सुखें स्थापिजे जायिजे रामलिंगा ॥ पुन्हा येइजे सेविजे देवगंगा ॥ ३१ ॥ असें वाटतां नीघता होय वेगीं ॥ पथीं चालतां ये अळंदीस मार्गीं ॥ अकस्मात आकाशपुष्पाप्रमाणें ॥ विधीनें तया आणिलें हेंचि माने ॥ ३२ ॥ यती ओढिला सत्य ईच्या तपानें ॥ अकस्मात अश्वत्थनारायणानें ॥** त्यांस पाहून सद्भावानें रखमाबाईनें नमस्कार केला. "अष्टपुत्रा सौभाग्यवती भव" असा आशीर्वाद स्वामींनीं देतांच रखमाबाईस हसूं आलें. श्रीपाद विचारतात, माझ्या आशीर्वादाचा आपणांस विनोद कां वाटला ? रखमाबाई ह्मणतात, महाराज चित्तास अनुताप होऊन मला भ्रतारांनीं सोडून संन्यासग्रहण केलें आहे. तेव्हां हा आशीर्वाद फलद्रूप कसा व्हावा? तरुण स्त्री संतानहीन टाकून जर संन्यासग्रहण झालें, तर शास्त्रामध्यें गुरू व शिष्य या दोघांस दंड सांगितला आहे, व दोघांसही प्रायश्चित्त घ्यावें लागेल, असें मनांत आणून रखमाबाईपाशीं त्यांच्या भ्रताराच्या खाणाखुणा विचारूं लागले. अंतीं हा शब्द आपल्यावरच येत आहे अशी त्यांची खात्री झाली. आपलीं कोणीं वडिल आहेत काय व त्यांचीं माझी गांठ पडावी अशी स्वामींनीं इच्छा दर्शित केल्यावरून रखमाबाईनें सिधोपंतास बोलावून आणलें. अधिक विचारपूस करतां आपला शिष्य जो चैतन्य तोच इचा नवरा अशी त्यांची खात्री झाली. मी चैतन्यास मठाधिकारी करून रामेश्वराचे यात्रेस निघालों व रस्त्यांत रखमाबाईपासून हें वृत्त ऐकून माझ्यावर दोष येत आहे व माझें सुकृत लयास पावत आहे करितां रखमाबाईस बरोबर घेऊन आपण मजबरोबर काशीस चलावें असें स्वामीनें सिधोपंतास सांगितलें. वाराणशीस पोंचल्यानंतर आश्रमांत जाऊन चैतन्यास खरा वृत्तांत काय हा पुसल्यानंतर तो ह्मणाला ॥ **ह्मणे तरुण कांता संतानहीन ॥ सत्यची टाकोनी आलों जाण ॥ १६९ ॥** स्वामी ह्मणाले, आपल्या पत्नीचा अंगीकार करून स्वदेशास जावें, व स्वधर्म आचरावा. व ह्मणाले कीं:—॥ **अविधी कर्माचें भय मानिसी ॥ विकल्पा झणी चित्तीं धरिसी ॥ माझी आज्ञा प्रमाण तुजसी ॥ हृषीकेशी साह्य तुज ॥** असा आशीर्वाद होतांच चैतन्यांनीं स्वामीचे पाय धरिले. सिधोपंत; जामात व कन्या घेऊन आळंदीस आले; व विठोबा गृहस्थाश्रमांत येऊन पुनरपि रखमाईसीं संसार करूं लागले. या संबंधानें गांवांत दुर्जनांचे अनेक आक्षेप होऊं लागले ॥ **एक ह्मणती विषयलंपट ॥ एक ह्मणती कृपण कंटक ॥ एक ह्मणती याचें मुख ॥ पाहूं नये सर्वथा ॥१५२॥ द्विजीं घातलें वाळीत ॥ आप्तवर्गीं सांडिलें त्वरीत ॥** अशा या स्थितींत विठोबांनीं गावांच्या बाहेर एक खोपटी बांधून कांतेसहित

राहिले व उदरपोषणार्थ भिक्षा मागूं लागले. **कुटुंबपोषणाकारण ॥ भिक्षा मागुनी मिळवी अन्न ॥ रात्रंदिवस नामस्मरण ॥ नाहीं खंडण क्षणमात्र ॥ १८२ ॥ गीता भागवत श्रवण मनन ॥ अखंड चित्तीं समाधान ॥ ऐसीं द्वादश वर्षें लोटतां जाण ॥ पोटीं संतानें जहालीं ॥ १८३ ॥ तिघे पुत्र कन्या एक ॥**

या चार मुलांचीं नांवें निवृत्ती, ज्ञानदेव, सोपान व मुक्ताबाई. निवृत्ती हे शालिवाहन शके ११९० त जन्मले. ज्ञानदेव ११९३ त, सोपानदेव ११९६ त व मुक्ताबाई ११९९ त. दिवसें-दिवस हीं मुलें थोर झालीं. विठोबा स्वतः वेदशास्त्रसंपन्न व भक्तिमान असल्याकारणानें या चारही मुलांना तोच मार्ग लागला. अनुक्रमानें निवृत्ती, ज्ञानदेव, सोपान व मुक्ताबाई हीं १५, १२, ९, ६ इतक्या वर्षांचीं होईतोंपर्यंत यांना सर्व रीतीचीं बापाचा कित्ता लागला. कीर्तन, भजन, अध्यात्माविषयीं विवेचन, वेद, शास्त्र, पुराण व इतिहास इत्यादिकांतील कथा व विषय यांची यांना माहिती झाली. बापाचा सुशील व भक्तिमान नित्यक्रम, सदा सार्वकाळ हरिस्मरण, ऐहिक सर्व विषयांचें वैराग्य, व एक विठोबाची भक्ति यांविषयींचा प्रेमा हा या चार भावंडांत मोठ्या प्रबल रीतीनें उत्पन्न झाला. केवळ बापाच्या वर्तनाच्या बाह्य संस्कारानेंच हीं मुलें प्रवीण झालीं असें ह्मणतां येत नाहीं. उपजत यांच्या बुद्धीच तीव्र होत्या, ह्मणोन सर्व बापाचे वर्तनाचें यांनीं केवळ अनुकरण केलें असें नाहीं, परंतु यांच्या बुद्धीवर भक्तिमार्गाचा पक्का ठसा उठला. तशांत यांच्या वडिलांनीं यांच्याकडून अध्ययनही करविलें. ज्ञानोबाच्या चरित्रामध्यें हा काल मोठा महत्वाचा आहे. याविषयीं उल्लेख पुढें करूं. मुलांच्या मुंजींचा सुखसोहळा आपण पहावा असें आईस वाटूं लागलें. ती यजमानास ह्मणाली, कीं, हीं तीन मुलें मुंजीयोग्य झालीं आहेत. आपण तर बहिष्कृत, याकरितां ब्रह्मवृंदांस विनंती करून धर्मशास्त्रांतून सवड काढून आपणास प्रायश्चित्त मिळावें, अशी तजवीज करावी. ह्मणोन ब्रह्मवृंदांची आळंदी येथें सभा जमविली. त्यांत मोठे शास्त्री व वैदिक होते. ह्यांनीं अनेक ग्रंथांचें विवेचन केलें, परंतु यांच्या प्रायश्चित्ताची तोड कोठेंच सांपडेना! देहांत प्रायश्चित्त हा एक प्रकार, पण याचा उपयोग काय? विठोबा निराश झाले. यांनीं दारापुत्रांचा त्याग करून थेट प्रयागाचा रस्ता धरला. व तेथें त्रिवेणींत देहार्पण केलें. याविषयीं नामदेव ज्ञानदेवेश्वरादींत ह्मणतात ॥ **श्रीपाद ह्मणती अवश्य करीन ॥ देह हें दंडीन अनुतापें ॥ ४ ॥ त्रीवेणी संगें मी घालीन कवती ॥ गेला पूर्व स्थिति वीत रागें ॥ ५ ॥ दारा पुत्र गृह त्यजूनी निघाला ॥ नमस्कार केला द्विजवृंदा ॥** असें ह्मणतात कीं, रखमाबाईला आपल्या भ्रताराचा यथार्थ शेवट समजल्यावर तिनेही आईबापांच्या स्वाधीन हीं चार मुलें करून तोच मार्ग धरिला. माता पिता आह्मांला त्यागून गेलीं. आह्मी आश्रयहीन दीन झालों, तर आमच्या संगोपनाचा अभिमान आपणास असावा असें निवृत्तींनीं सांष्टांग नमस्कार करून ब्राह्मणवृंदास सांगितलें, तर यापुढें आमची गति काय? या संबंधानें आज्ञा व्हावी असें विनयपूर्वक सुचविलें. ब्राह्मणांला यांची कांहीं दया आली नाहीं! तुमच्याबरोबर भाषण देखील करूं नये, तुमचें दर्शन झालें असतां सचैल स्नान करावें, असें द्विजांचें उत्तर आलें. मग काय विचारावें! चौघांना गहिंवर दाटून आला व सृष्टि निर्माणकर्ता जो सर्वेश्वर याला दूषण देऊं लागले. **तूं विश्व सृजिता सर्वेश्वर ॥ आह्मां का-**

सया निर्मिलें ॥ ६९ ॥ विधातया ह्मणती विधी ॥ कां ललाटीं लिहिला अविधी ॥ असा प्रकार पाहून विप्र गहिंवरले. तुह्मांस पत्र देऊन पैठणास पाठवूं, व तेथील ब्रह्मवृंदाची जशी आज्ञा होईल तसें करूं. आपल्या जन्माच्या सार्थकाचा धर्मशास्त्राशिवाय दुसरा कांहीं प्रकार निघेल तर बरें, असा निवृत्तीचा निश्चय झाला. ना. ली. अ. २८. **असो सर्वोपरी निराधार ॥ आ-ह्मां कर्म क्रिये नसे आधार ॥ जरी धांवे गुरू दीनोद्धार ॥ निश्चय निर्धार गुरुप-दीं ॥ ७६ ॥ जे पितामहाचे श्रीगुरू समर्थ ॥ संकटीं पातले गहीनी नाथ ॥ निवृ-त्ती मस्तकीं देवूनी हस्त ॥ उपदेश देत तयांतें ॥ ९६ ॥ ह्मणती वत्सा पाहे पाहे ॥ तुह्मांस नसे भव भयाचे भये ॥ माझे सुप्रसन्न वरप्रसादें ॥ त्रैलोक्य विजय पावाल ॥ श्री आदिनाथ, मच्छेंद्र, गोरक्ष पर्यंत ॥ माळिका निवेदिली तयातें ॥ सद्गुरू आ-ज्ञापिती निवृत्तीतें ॥ उपदेश त्रिवर्गातें देईजे ॥** हा वृत्तांत झाल्यानंतर हीं ज्ञानदेवादि चार भावंडे आपसांत विचार करूं लागलीं. नामदेवकृत ज्ञानेश्वरआदि **अभंग १८. ह्मणती सकळ द्विज जावें प्रतिष्ठाना ॥ तेथूनी पत्र आणा वंद्य करूं ॥ १ ॥ नाहीं जाती कूळवर्णा अधिकार ॥ क्षत्रिय वैश्य शूद्र द्विज नव्हे ॥ २ ॥ नहो देवगण य-क्ष ना किन्नर ॥ ऋषी निशाचरते ही नहो ॥ ३ ॥ ते आह्मि अविनाश अव्यक्त जु-नाट ॥ निजबोधें इष्ट स्वरूप माझें ॥ ४ ॥ नहो आप तेज वायु व्योम मही ॥ महत्तत्वतेंही विराट नहो ॥ ५ ॥ नव्हे मी सगुण नव्हे मी निर्गुण ॥ अनुभूतीं भजन होऊनी नहो ॥ ६ ॥ निवृत्ती ह्मणतसे ऐके ज्ञानेश्वरा ॥ माझी परंपरा ऐसी आहे ७** नामदेवकृत ज्ञानेश्वरआदि—**अभंग १९. विधिवेद विरुद्ध संपर्क संबंध ॥ नाहीं भेदा-भेद स्व स्वरूपीं ॥ १ ॥ अविधि आचरण परम दूषण ॥ वेदोनारायण बोलियेला ॥ २ ॥ स्वधर्म अधिकार जाती परतत्व भेद ॥ उचित तें शुद्ध ज्याचें तया ॥ ३ ॥ ह्मणोनियां संतीं अवश्य आचरावें ॥ जना दाखवावें वर्तोनियां ॥ ४ ॥ कुळींचा धर्म अवश्य पाळावा ॥ सर्वथा न करावा अनाचार ॥ ५ ॥ प्रत्यवाय आहे अशा-स्त्रीं चालतां ॥ पावन अवस्था जरी झाली ॥ ६ ॥ ज्ञानदेव ह्मणे ऐकावें निवृ-त्ती ॥ बोलिली पद्धती धर्मशास्त्रीं ॥ ७ ॥** नामदेवकृत ज्ञानेश्वरआदि—**अभंग २०. हेंचि आह्मां श्रेष्ठ बोलिले केपरनिष्ठ ॥ असतां दुर्घट परि सेव्य असे ॥ १ ॥ पांड-वांचें कूळ शोधितां निर्मळ ॥ कुंडजारगोळबुद्धि कैशी ॥ २ ॥ भक्ति हे सरती जाती न सरती ॥ ऐशी आत्मस्थिती स्वसंवेद्य ॥ ३ ॥ दुर्वासी वसिष्ठ अगस्ती गौतम ॥ हे ऋषी उत्तम कुळींचे कैसे ॥ ४ ॥ व्यास आणी वाल्मीक कोण कूळ तयांचें ॥ तैसें न आमुचें सोपान ह्मणे ॥ ५ ॥ घेऊनियां पत्र निघाले सत्वर ॥ क-रोनी नमस्कार सकळांशी ॥ ६ ॥** याप्रमाणें परस्परांचा संवाद होऊन ब्राह्मणांस नमस्कार करून त्यांनीं पैठणचा रस्ता धरला. रस्त्यांत बरेच दिवस लागले. कित्येक ह्मणतात, कीं हे प्रथम त्र्यं-बकेश्वरास जाऊन तेथें कांहीं दिवस राहून नंतर पैठणास गेले. कांहीं असो आळंदी सोडल्यापा-सून ते पैठणास पोचततोंपर्यंत यांचा बराच काळ गेला असें वाटतें. पैठणांत ब्राह्मणांची सभा करून

आपला सर्व वृत्तांत त्यांस निवेदन केला. पत्र वाचून हे कां आले आहेत हेंही ब्रह्मवृंदांस श्रुत झाले त्यांणीं बहुत रीतीनें विचार करून पाहिला. परंतु प्रायश्चित्ताची सवड कोणत्याहीपरी निघेना, तथापि ते ह्मणाले:—**परी एकची उपाय यातें ॥ बोलिला असे शास्त्रमतें ॥ तो करितील तरी यांतें ॥ प्रायश्चित्त कासया ॥ ४१ ॥ श्रीहरीसी जाउनी शरण ॥ सर्वांभूतीं करावें भजन ॥ गोखरगजादि श्वान ॥ समसमान वंदावे ॥ ४२ ॥** याप्रमाणें ऐकून निवृत्ति, सोपान, व ज्ञानदेव यांना परमानंद वाटला. ते ह्मणाले, जसें आमच्या मनांत होतें तशीच धर्मनीतिही निघाली. मुक्ताबाईनेंही या यांच्या ह्मणण्यास रुकार दिला. सभेंत जमलेल्या ब्राह्मणांनीं निवृत्ती, सोपान, ज्ञानेश्वर व मुक्ति हीं नांवें ऐकून मोठें आश्चर्य मानिलें; व त्या वेळेस व त्यानंतर जितके दिवसपर्यंत हीं भावंडें पैठणास होतीं तोंपर्यंत त्यांचें वर्तन, विद्या, व भक्ति, पाहून त्यांची खात्री झाली; व हीं नांवें यथार्थ आहेत असें त्यांस वाटलें. **पैठणींचे जन समस्त ॥ सप्रेमभावें वेधले बहुत ॥ ह्मणती धन्य वैष्णवभक्त ॥ संसारीं विरक्त सर्वदा ॥ ७६ ॥ नित्य करुनी गंगास्नान ॥ वेदांतव्याख्या पुराणश्रवण ॥ रात्रीं होत हरिकीर्तन ॥ करिती श्रवण सकळीक ॥ ७७ ॥ हे वेदत्रय मूर्तिमंत ॥ यांसी न चले प्रायश्चित्त ॥ कीं जगद्गुरु देहातीत ॥ जीवन्मुक्त असती हे ॥ १०३ ॥** पैठणांत यांच्या भगवद्भक्तीची फार कीर्ति झाली. हें पत्र घेऊन जेव्हां आळंदीस जावयास निघाले, त्या वेळेस—**गांवाबाहेर निघतां जाण ॥ बोळवीत चालले ब्राह्मण ॥ अश्रुपातें भरले नयन ॥ देती क्षेम प्रीतीनें ॥ ११२ ॥ सद्गदहोऊनियां चित्तीं ॥ एकमेकांतें उत्तर बोलती ॥ ह्मणती ज्ञानेश्वराचे संगती ॥ उत्तम काळ क्रमियेला ॥ ११३ ॥ एक अर्ध कोशपर्यंत ॥ नरनारी आल्या बोळवीत ॥ तयासी ज्ञानेश्वर विनवीत ॥ परतोनि जावें मंदिरा ॥ ११४ ॥** हे मार्गक्रमण करित असतां नानापरींच्या कविता करून हरीचे गुण वर्णून कीर्तनें करीत महालय (नेवासे) या नांवाचे क्षेत्रांत आल्यानंतर मोहनीराज यास भेटले. एथें ज्ञानेश्वरांनीं भावार्थदीपिका या नांवाची प्राकृत भगवद्गीतेवर टीका केली. श्रीनिवृत्तिनाथ यांनीं मोठ्या प्रेमानें ज्ञानदेवास ह्मटलें, कीं तूं गीतेवर टीका केलीस हें ठिकच झालें, कारण गीतेचा जो अर्थ अगदीं गहन आहे. त्यावर प्राकृत लेखन आपण केलेंत यांत प्रेमळ जे भाविक जन आहेत यांस ज्ञानप्राप्ती होइलच. आतां आपण स्वबुद्धीच्या उत्कर्षानें अमृत ह्मणजे, अखंड, अशी जी वस्तु, जिचा अनुभव सर्वकाळ, सर्वदेशीं, सर्वावस्थेंमध्यें सर्वांस आहे, व जी सिद्धच आहे, तिचा अनुवाद आपण करावा. **अवश्य ह्मणूनी तये क्षणीं ॥ मस्तक ठेविला सद्गुरुचरणीं ॥ मग स्वात्मबुद्धीनें विचारूनी ॥ अमृतानुभव ग्रंथ केला ॥ १२४ ॥** आळंदीहून निघाल्यापासून पैठणास येईतोंपर्यंत बराच काळ क्रमला असें वर ह्मटलें आहे. या कालामध्यें गैनीनाथाचे आज्ञेप्रमाणें निवृत्तीनें आपल्या तिन्हीही भावंडांस उपदेश केला. ज्ञानदेव आदीमधील जे तीन अभंग वर घेतले आहेत, त्यांत निवृत्तीचें केवळ तादात्म्यस्वरूप झालेलें आहे असें अठराव्या अभंगावरून स्पष्ट समजतें, परंतु ज्ञानोबाचा शिष्टाचार रक्षणकरण्याचा आग्रह, शास्त्रविधी न उल्लंघन करण्याची इच्छा, ही ऐकुणिसावे अभंगावरून स्पष्ट दिसते. सोपानानें तर शास्त्रामध्यें जरी विधिनिषेधांचे प्रकार पुष्कळ असले, तथापि अगदीं नीच जा-

तीचे पावन झाले, इतकेंच नाहीं, तर वाल्मिकादिकांसारखे जगद्वंद्य झाले आहेत, असा कांहीं उद्गार काढला आहे. आत्मप्रतीतीविषयीं या भावंडांमध्यें विषमता या अभंगांच्या लेखावरून दृष्टीस पडते. परंतु पैठणाहून निघतांना अथवा तेथें असतांनाही ही विषमता जाऊन श्रीनिवृत्तीनाथाच्या उपदेशाचा परिणाम पूर्ण झाला आहे असें दृष्टीस पडतें. महालयक्षेत्राहून हे आळंदीस येण्यास परत निघाले, **मार्गीं चालतां चौघेजण ॥ सप्रेम करिती नामस्मरण ॥ रात्रीं नगरांत उतरून ॥ हरिकीर्तन करिताती ॥ १२७ ॥** विषमता जाऊन अखंड चिदैकरसाचें अस्वादन यांना झालें आहे असें या खालील लेखावरून दिसतें. **माया ममता मानापमान ॥ सांडोनि देहाचा अभिमान ॥ ब्रह्मादि पिपीलिकादि करून ॥ लेखिती समान समदृष्टी ॥ १२८ ॥** आळंदीस येऊन पोंचल्यानंतर यांनीं जें पैठणचें पत्र आणिलें होतें तें ब्रह्मवृंदांस दिलें. यांची विद्वत्तेची कीर्ति, विराग, सौजन्य व आत्मज्ञान हीं पैठणचे पत्रांत स्पष्ट लिहून पाठविलीं असावींत. **सप्रेमकरितां हरिकीर्तन ॥ श्रवण करिती सकळ जन ॥ ह्मणती आह्मांकारण ॥ अवतरले सद्गुरू ॥ १४२ ॥** याप्रमाणें हरिकीर्तनांत व आनंदांत हीं भावंडें काळ क्रमूं लागलीं. हें सर्वांस मान्य होतें, तथापि विसोबा यानांवाचा श्रीमान व कर्मठ एक ब्राह्मण होता, तो यांचा तिरस्कार करी. तथापि यांचा सहवास झाल्यानंतर हाही सात्विक होऊन त्यांचाच भक्त झाला. **होतां नारदाचें दर्शन ॥ वाल्मिकें टाकिला तामसगुण ॥ तेवीं ज्ञानदेवाचे संगती करून ॥ सात्विक लक्षण आलें कीं ॥ १९९ ॥**

आळंदींत असतां चांगदेव नामाचा योगी ज्ञानदेवादिकांस भेटावयास आला. हा हठ्योगामध्यें फार प्रवीण होता, अशी याची ख्याती होती. हठ्योगाच्या सिद्धीला व चांगदेवाच्या महिमेला मान देणारे असे याचे बहुत शिष्य होते. ह्मणतात कीं हा व्याघ्रावर बसे व याच्या हातांत सापाचा चाबूक असे. यांनीं ज्ञानेश्वराची महिमा सर्व देशभर पसरलेली ऐकिली, व त्यांना भेटावें असें चांगदेवाचे मनांत आलें. ज्ञा० वी० ॥१॥ ९ ॥ **वेदत्रयासम विराजति देहधारी ॥ हे ब्रह्मसारपुतळे जगसौख्यकारी ॥ जे वर्तती निजविलासगुणे सदाही ॥ सत्कीर्तिघोष अतिवाहत देशदाही ॥ ९ ॥ ऐसा विचित्र महिमा महिमाजीं ऐके ॥ तो चांगया निघत शिष्य कुळें अनेकें ॥ व्याघ्रावरी वळघला बहु योग सिद्धि ॥ दावी जना सुकृत वैभव तत्समृद्धी ॥ १३ ॥** चांगोबाची व ज्ञानोबाची गांठ पडल्यानंतर साक्षात ज्ञानसंपन्न चिदानंदरसांत निमग्न असे हे साधू पाहून, अमृतानुभव हा योगसिद्धीपेक्षां अनंत पटीनें मोठा अशी खात्री होऊन, चांगोबांनीं मुक्ताबाईपासून उपदेश घेतला. **भेटोनि ज्ञानफळ पाउनि स्वच्छ झाला ॥ याचा अहंकृतिविलास बरा विझाला ॥ ओझें जुनाट अति टाकुनि शुद्ध झाला ॥ मुक्ताकृपे परम मुक्तिपदाशि गेला ॥ १६ ॥**

एके दिवशीं ज्ञानदेव पंढरपुरास गेले. मनांत इच्छा ही, कीं नामदेवाची भेट घ्यावी. ज्ञानोबा आपणाला भेटायाला आले याचें नामदेवास मोठें आश्चर्य वाटलें. ज्ञानोबा ह्मणतात, आपल्याला आह्माला कांहीं विचारावयाचें आहे. **कांहीं एक जीवींचें गुज ॥ ऐकशील तरी सांगेन तुज ॥ नामदेवासी हातीं धरूनी सहज ॥ अंतर मंदीरीं पैं नेलें ॥ १७ ॥ ह्मणे जिवन्मुक्त**

झालिया पावन ॥ न सांडिजे गुरुदेवतीर्थभजन ॥ भूतळींचीं तीर्थें संपूर्ण ॥ तुझि-या संगतीनें पाहवीं ॥ १८ ॥ ऐसा हेत धरूनी चित्तीं ॥ तुझे भेटीस आलों प्रीति ॥ माझे मनोरथ पूर्ण होती ॥ किंवा न होती मज सांगा ॥१९॥ ऐसें वचन ऐकोनी ॥ नामा उद्विग्न झाला मनीं ॥ ह्मणे पंढरी क्षेत्र टाकोनी ॥ तीर्थाटनीं कां जावें ॥ नामदेवाला मनापासून पंढरीक्षेत्र सोडावें व इतर तीर्थें करावीं असें वाटेना. तथापि ज्ञानदेवाचा अति आग्रह, त्याला तोडवेना; ज्ञानोबा ह्मणाले. परी नामया ऐसा प्रेमळ भक्त ॥ घडावी संगत मज याची ॥ याचे संगतीचें घेऊनि सुख ॥ देहाचें करावें सार्थक ॥ मग दोघांनीं पंढरीक्षेत्र सोडिलें. रस्त्यावर ज्ञानाच्या गोष्टी परस्पर करीत चालले. नामदेव हे भक्त, यांच्या भक्तीचा मार्ग नामस्मरण. ज्ञानदेव हे चिद्रूपरसांत निमग्न अमृतअनुभवी; तेव्हां अर्थात नाम व ज्ञान यांमध्यें कांहीं विसंगती पडूं लागली. नामदेव ह्मणे मी नेणें ॥ योग युक्ति साधन ॥ माझी विश्रांती जगजीवन ॥ भक्त खरा परंतु तूं मी याचा भेद अजून मोडला नाहीं. नामदेवा ऐक; येरू ह्मणे रे प्रेमळ भक्ता ॥ त्यावीण ठावची न दिसे रिता ॥ भेदभाव सांडुनी आतां ॥ हृदयीं अद्वयता ओळगावें ॥ आतां एकमेकांची समजूत पडावी ह्मणून ॥ ज्ञानदेव ह्मणे नामयासी ॥ तुवां स्वाधीन केला हृषीकेशी ॥ तो भक्तिमार्ग मजपाशीं ॥ विस्तारासी सांगावा ॥ १३ ॥ कवणेरीतीं करावें भजन ॥ कैसें करावें श्रवण मनन ॥ कैसें आहे निदिध्यासन ॥ धृतिधारण कोणतें तें ॥ नामदेव ह्मणतातः— मी नेणें बहुव्युत्पत्ती ॥ मी नेणता वहु अज्ञान ॥ आणि तुह्मी पुसता अध्यात्मज्ञान ॥ कल्प तरू याचक होऊन ॥ कृपणमंदिरा पातला ॥ मग नामदेवांनीं जे ज्ञानोबाचे प्रश्न होते त्यांचें उत्तर दिलें. व भक्ति आणि ज्ञान यांच्या गोष्टी करीत रस्त्यावर ठिकठिकाणीं कीर्तन करीत दिल्लीस येऊन पोंचले. तेथील यवनराजा भगवद्भक्तांविरुद्ध होता. तथापि गांवांतील लोकांच्या झुंडीच्या झुंडी यांच्या कीर्तनास जमत. त्या राजानें या भगवद्भक्तांची पुष्कळ तऱ्हेनें परीक्षा केली. अंतीं त्याला यांच्या वैराग्याची, ज्ञानाची, व भक्तीची खात्री होऊन यांना मान देणें जरूर पडलें. दिल्लींतून निघून हे काशिक्षेत्रास येऊन पोंचले. रस्त्यावर ज्या तीर्थावर अथवा गांवांत उतरत तेथें भाषापरत्वें कविता करून हरिकीर्तनें करीत चार महिने हे काशींत राहिले. तेथें यांची व कबिराची गांठ पडली. कबिराची कीर्ति अति अद्भुत ॥ नामदेवासी जाहली श्रुत ॥ मग ज्ञानदेवासी सांगोनी मात ॥ आले भेटीस कबिराच्या ॥९९॥ भ० वि० अ० ११. ज्ञानदेवानें कबिरास सांगितलें कीं दक्षिणमहाराष्ट्रांत पंढरी या नांवाचें क्षेत्र आहे तें आपण येऊन पहाल तर आपले मनास संतोष होईल. हें ऐकून कबीर ह्मणाले, आह्मी एखाद्या कार्तिकीस येऊं. मग गया, प्रयाग, अयोध्या, मथुरा, द्वारावती, इत्यादि ठिकाणीं राहून मारवाडदेशांत आले. मारवाडांतून बद्रिकाश्रम, हिमाचल, ओढ्या-जगन्नाथ, केदार, उज्जनी, परळी वैजनाथ, सोरटी सोमनाथ, मल्लिकार्जुन, नाशिक, त्र्यंबक, हीं क्षेत्रें फिरून, पश्चिम समुद्राच्या बाजूनें भीमाशंकरास आले. तेथून रामेश्वराकडे चालले व परत फिरतांना आंवढ्या नागनाथास आले. तेथें एक दोन दिवस राहून कीर्तनें केलीं. या कीर्तनांपासून तेथील मंडळीस मोठा आनंद झाला. यांच्या कीर्तनानें सर्व जातींची मंडळी इतकी तल्लीन होऊन गेली कीं,

महिपती ह्मणतात, ती मंडळीः— **श्रवणीं ऐकतां श्रीहरीचे गुण ॥ विदेही होऊनि बैसले ॥१००॥** भ० वि० अ० १२. **ध्यानांत आणूनी जगजेठी ॥ अल्हादें टाळिया पीटिती ॥ विठ्ठलनामें गर्जना करिती ॥ आनंद चित्तीं न समाये ॥ १०१ ॥** तेथील कर्मठ ब्राह्मणांना हा टाळघोष आवडला नाहीं. ते ह्मणाले, उगाच गोंगाट करावा, टाळ्या पिटाव्या, मोठ्यानें हांका माराव्या, हे संताळे खेळ पंढरीसच शोभतात, नागनाथास आवडत नाहींत. आह्मीं, उंच वर्णाचे ब्राह्मण आहोंत. आह्मी सर्वज्ञ शास्त्राधिकारी असतां हा नामदेव उगाच वल्गना काय करितो. परंतु नामदेवाची निःस्पृहता, व तें सिद्धांत ज्ञान ऐकून, ब्रह्मवृंदांनीं आपला अभिमान सोडून नामदेवाची व ज्ञानोबाची प्रशंसा केली. असे फिरत फिरत हे पंढरीस आले. नामदेवानें पंढरी पाहतांच त्याला मोठा आनंद झाला. या ठिकाणीं अनेक भक्तमंडळी यांना भेटावयास आली. येथें यांनीं आपले तीर्थाचें उद्यापन केलें.

पंढरीस असतां तीर्थयात्रा करून आलेले हे साधु, यांना भेटण्याकरितां गोराकुंभार, सावंतामाळी, कूर्मदास, भानुदास, नरहरीसोनार, आणि चोखामेळा इत्यादि महा प्रसिद्ध भक्तिवैराग्यशील साधु भेटण्यास आले होते. ज्ञानदेवाची स्थिति या वेळेस लोकदृष्ट्या अतिविलक्षण झाली होती. ते विनंती करून सर्व साधूंस ह्मणाले कीं, आतां आपण समाधिस्थ व्हावें अशी इच्छा उत्पन्न झाली आहे. कांहीं काळ पंढरींत घालवून हे आळंदीस आले. तेथें अनेक ठिकाणची व विशेषेंकरून पंढरीची पुष्कळ संतमंडळी जमली. कार्तिक वद्य अष्टमी शके १२१९ या दिवशीं ज्ञानोबा समाधिस्थ होणार ह्मणून, असें ह्मणतात, कीं इंद्रायणीच्या तीरावर एक मोठा मंडप उभारला, व कीर्तनें होऊं लागलीं. सिद्धेश्वर या नांवाचें जें मोठें तेथें देऊळ आहे त्या देवळाच्या वामभागीं अजान वृक्षाच्या छायेखालीं दोन खणांची गुहा तयार केली; व त्रयोदशीच्या दिवशीं सर्व सिद्ध साधु इतक्यांच्या समक्ष मोठ्या आनंदांत यांनीं गुहेंत प्रवेश केला. यांचे समाधीचें वर्तमान फार दूरदूरच्या गांवांत पसरलें होतें, ह्मणून समाधि घेण्यापूर्वीं व समाधिस्थ झाल्यानंतरही आळंदींत मोठी गर्दी झाली होती. अधिकारपरत्वें ज्ञानोबाविषयीं मंडळीच्या मनांत नानातऱ्हेंचे तरंग उत्पन्न झाले.

ज्ञानोबाचें निवळ चरित्र या प्रकारचें आहे. यांच्या चरित्रास साधनः— नामदेवकृत ज्ञानदेवआदि, भक्तिविजय, संतलीलामृत, भक्तितत्वामृत, मत्स्येंद्रसंहिता, मुक्तितत्वामृत, मुक्तिकथासार, नाथलीलामृत, कथाकल्पतरू इत्यादि ग्रंथ आहेत. शके ११९३ वांत ज्ञानोबाचा जन्म झाला. शके १२१९ रांत हे समाधिस्थ झाले. यांनीं केलेले ग्रंथः— त्यांत मुख्य १—भगवद्गीतेवरील प्राकृत टीका (भावार्थदीपिका अथवा ज्ञानेश्वरी.) २—अमृतानुभव. ३—अभंग ज्यांत डौर, मदालसा, दिउटा, आंधळें, पांगुळ, मुके, सौरी, बहिरे, बाळसंतोष, पंचीकरण, वासुदेव, असे लहान लहान प्रबंध आहेत. ४—उत्तरगीतेवर टीका. ५—योगवासिष्ठावर टीका. ६—चांगदेव पांसष्टी. व ७—हरिपाठ. ज्ञानदेवाचे चरित्राचे चार विभाग होतात. जन्मल्यापासून ते आईबाप मेरे तोंपर्यंत जो काल गेला हा प्रथम भाग. साधारण वर्षानुक्रमानें ह्मटलें असतां ज्ञानोबा या वेळेस बारा वर्षांचे असावे. दुसरा विभाग निवृत्तीची नुसती संगती, ह्मणजे निवृत्तीशीं ज्ञानोबाचा बंधुरूपानें सहवास. तिसरा, ज्ञानोबास निवृत्तीपासून उपदेश मिळून निवृत्ति गुरु व ज्ञानोबा शिष्य या तऱ्हेचा दोघांचा सहवास. चवथा, ज्ञानोबाची स्वतंत्र-

पणें वागणूक ह्मणजे त्यांचा आळंदी येथील वास, पंढरपुरची यात्रा, नामदेवासह तीर्थाटण, व समा
जावत्कालपर्यंत ज्ञानोबाचा आपल्या भावंडांसकट मातापित्यांशीं सहवास होता, तावत्कालपर्यंत जे
संस्कार ज्ञानोबाचे मनावर व त्यांचे भावंडांचे मनावर घडले, त्याहींकरूनच त्या सर्वांची एक विलक्षण
स्थिति होऊन राहिली. ज्ञानोबाचा बाप विठोबा. हा भगवद्भक्तांच्या घराण्यांतील. याचा वडील
गोविंद जोशी. यांना गैनीनाथाचा उपदेश मिळाला होता. गोविंदपंतांनीं विठोबाकडून वेदाध्ययन
करविलें होतें. ह्मणजे अर्थात दश ग्रंथांचा संस्कार यांना पूर्ण झाला होता. हे काव्य, व्याकरण, व न्याय,
हेही पढले. नंतर यांणीं एक मोठें तीर्थाटण केलें. त्या तीर्थाटणांत, नानादेश, नानारीतिभाती, नाना
पंथ, नाना तऱ्हेचे भक्त, नाना तऱ्हेचीं देवतार्चनें हीं अनुभवास आलीं. नंतर यांनीं संन्यास घेतला.
त्या वेळेस त्यांच्या गुरूनीं यांकरवीं शारीरसूत्रादिक ब्रह्मविद्येवर जे ग्रंथ आहेत, त्यांचें अध्ययन
करविलें. या अध्ययनाला अन्य दर्शनाचें अध्ययन हें अवश्य साधन आहे. कारण अस्तिक आणि
नास्तिक दर्शनांची चांगली ओळख झाल्याशिवाय ब्रह्मसूत्रें व शारीरकभाष्य हीं चांगलीं समजावयाचीं
नाहींतच. अशा तऱ्हेचे वेदशास्त्रसंपन्न विठोबा. केवळ शास्त्रसंपन्नच नव्हेत, परंतु हे भक्तिसंपन्नही
होते. नामस्मरण, पंढरीची वारी, हरिकीर्तन, देवाच्या गुणानुवादाचें निरूपण, हा सतत यांचा ने-
हमीं क्रम असे. स्वभावतः हे अनुतापी असत. तशांत मातापितरें मेलीं यामुळें, पुढें पुत्रसंतान हो-
ईना यामुळें, गुरूपदेशावरून, बहिष्कृतस्थितींतील अडचणीपासून, व शेवटीं प्रायश्चित्त मिळेना याव-
रून, विठोबा हे केवळ मूर्तिमान वैराग्यच होते. रखुमाबाईचीही स्थिति अशाच तऱ्हेची. तिचीं आईबापें
भगवद्भक्त. तिचा भ्रतार हा असा वर वर्णन केलेला, बहु गुणांनीं संपन्न. यावरून, व भ्रतारानें संन्यासग्रहण
केलेल्या कालामध्यें तिचें औदासीन्य, व बहिष्कृतस्थिति, या सर्वांचा परिणाम अति औदासीन्य, मोठें
वैराग्य व निःसीमभक्ती, अशी झाली होती. ज्ञानोबाचा अशा दोन व्यक्तींशीं रात्रंदिवस समागम. त्या
मुळें आईबापांच्या भक्तीचें व वैराग्याचें अनुकरण, त्यांत विठोबापासून मिळालेलें शिक्षण, याचा परि-
णाम कोणाही साधारण मुलावर मोठा व्हावयाचाच; तर ज्याची उपजत विशाल बुद्धी, अशा ज्ञानो-
बावर एक मोठा जगडव्याळ संस्कार झाला होता. वेदाध्ययन, नीति व धर्मशास्त्र, काव्य, व्याकरण,
न्याय, इतिहास व पुराणें यांमध्यें ज्ञानोबाचा प्रवेश बापामुळें फार उत्तम झाला. पुढें निवृत्तीच्या समाग-
मापासून आणीक एक दुसऱ्या तऱ्हेचा संस्कार झाला. आईबापांनीं प्रायश्चित्त मिळावें ह्मणून आळं-
दीच्या ब्राह्मणांची याचना केली; ती याचना निरुपयोगी होऊन मातापितरांनीं देहत्याग केला. अशा
संकटांत हीं चार अनाथ भावंडें व त्या सर्वांचे निवृत्ति हे दादा. इतर तीन भावंडांचा सांभाळ आप-
ल्यावर येऊन पडला, कर्ममार्गापासून ह्मणजे श्रुतिस्मृतिपुराणोक्त व लोकव्यवहारिक शुचिर्भूत-
पणा आपणांस येत नाहीं, आपण सर्वथैव पतित, असा विचार मनांत येऊन सृष्टिनिर्माणकर्ता
जर सर्वज्ञ, सर्वशक्तिमान, सर्वन्यायी असा कोणी आहे, तर आह्मीं जे सृष्ट यांना या अशा दुःखांत
ठेवणें हें त्याला लांछन आहे. तर लांछनाजोगता प्रकार नसून केवळ व्यवहारांतच गडबड आहे. अशी
निवृत्तीची खात्री होऊन, याशिवाय दुसरा कांहीं प्रकार आहे कीं काय ह्मणून शोधूं लागतां अद्वैत-
सिद्धांताचे प्रवर्तक गैनीनाथ हे त्यांस भेटले. त्यांपासून सर्व संशयांची निवृत्ति होऊन निवृत्तिनाथास
पूर्णदशा प्राप्त झाली. प्रवृत्तीच्या घोंटाळ्यांत असणारे निवृत्ति अशा स्थितींत, प्रवृत्ति व निवृत्ति-

रहित निवृत्ति, अशा दोन्हींस्थितींच्या निवृत्तींशीं ज्ञानोबाचा समागम झाला. यानंतर जे अन्य मार्ग, त्यांत प्रबळ दोन मार्ग, असे लोकप्रचारांत त्यावेळेस होते; एक योग, व दुसरा केवळ नामस्मरणानें ईश्वरप्राप्ति, त्याविषयीं ज्ञानोबा विचार करूं लागले. अद्वैतसिद्धांताचे पूर्ण मर्मज्ञ हे होते. "सर्वं खल्विदं ब्रह्म". या सृष्टिव्यापारांत मुळीं सृष्टीच नाहीं, व्यापारही नाहीं, मग त्या व्यापरांतर्गत सुखदु:ख, ज्ञानअज्ञान, पतितपावन, बद्धमुक्त, अशीं हीं द्वंद्वें कोठून असणार! जें ज्ञानअज्ञानरहित, जन्ममृत्युरहित, सुखदु:खादिरहित, जें कांहीं एक अनिर्वचनीय आहे; ज्याचा अनुभव प्रत्येकास आहे, व जें प्रत्येक आहे, व जें साध्यसाधनरहित व नामानामव्यतिरिक्त, जें सदा प्राप्त त्यास योगाभ्यासानें काय साध्य होतें, व नामानें काय प्राप्त होतें, हें ज्ञानोबांनीं आपल्या स्वतंत्रस्थितीमध्यें पाहिलें. या वेळेंतच यांचा व चांगदेवाचा समागम झाला, व याकारणास्तवच नामदेवाला बरोबर घेऊन यांनीं तीर्थाटणें केलीं. नाम व ज्ञान, हीं दोन्हीं पडताळून पाहिलीं. यावरील लेखावरून ज्ञानोबाच्या चरित्राचे जे चार भाग होतात ते स्पष्ट लक्षांत येतील.

दुर्दैव ह्मणा अथवा सुदैव ह्मणा, या हिंदुस्थानासारखा देश या महीतलावर दुसरा नाहीं. भुगोलविद्येसंबंधी पाहिलें असतां हिंदुस्थानाचें वैचित्र्य, भूगर्भविद्येसंबंधी पाहिलें असतां हिंदुस्थानाचें वैचित्र्य, पदार्थविज्ञानामध्यें वैचित्र्य, उद्भिद्, खनिज, धातु, मणी, मंत्र, औषधी, शिल्पविद्या, इत्यादि सर्वप्रकारें अधिभौतिकांत हिंदुस्थान विचित्रच विचित्र. विद्युद्वातावरणादि प्रकार जे आधिदैविक, यांतही वैचित्र्य; अध्यात्माविषयीं तर हा प्रकार विशेषच आहे. "नाना देव नाना मतें ॥ पाहूं जातां असंख्यातें ॥" असें एका कवीचें ह्मणणें आहे. केवळ धर्म व मतानें वैचित्र्य आहे एवढेंच नाहीं, तर भाषा, वर्ण, व्यवहार, पेहराव, आकृति, व्यवसाय यांमध्यें देखिल वैचित्र्यच. शेवटीं राज्यव्यवस्थेची हीच तऱ्हा. कोण जाणे परमात्म्याचा हा अंश असाच काय!! असो. ज्ञानोबा निर्माण होण्यापूर्वी अध्यात्मसंबंधानें या हिंदुस्थानांत नाना तऱ्हेचे प्रकार होऊन गेले होते. अनादि वेदधर्म, ज्यांत केवळ भक्तिवात्सल्य मुख्य होतें; यज्ञयागादि ज्यांत कर्ममार्ग प्रबल होता; अध्यात्मविवेचन ज्यांत वैराग्य विशेष होतें; अशी ही बरेच वर्षांची प्राचीन धर्मव्यवस्था, या वेळचे भक्तिमार्गाचे प्रवर्तक ऋषि, यज्ञयागादिकाचे प्रवर्तक आचार्य, व अध्यात्मविवेचनाचे प्रवर्तक ब्रह्मवादी. या ब्रह्मवाद्यांमध्यें मतविकल्प उत्पन्न होऊन ब्रह्मप्राप्ति अथवा मोक्ष याचें विवेचन होऊं लागलें. सृष्टि निर्माण झाली कशी? सृष्टिनियंता कोण आहे? आपली येथें स्थिति कां? जगतांत चित्रविचित्र प्रकार कां दिसतात? व, यांची परिसमाप्ति कोठें? असे हे गहन विचार उत्पन्न झाले, या विचारांला साधनें काय आहेत. तर हीं साधनें निर्माण झालीं. या साधनांच्या अनुरोधानें या वरील सर्व विषयांचें विवेचन होऊं लागलें. या विचारांमध्यें मतांतरें पडून, षड्दर्शनें उत्पन्न झालीं. यांच्या विचारसरणीमध्यें शाब्दप्रमाण अथवा आप्तवाक्य ह्मणजे वेद, याचें मोठें प्राधान्य आहे. वेद प्रमाण मानणारे मुनी यांना वेदवाक्याचा समन्वय करून व्यवस्था करावी लागली. परंतु वेदालाच प्रमाण न मानणारे असा एक वर्ग या मुनींमध्यें उत्पन्न झाला. यांच्या मताच्या प्रमुख लक्षणांवरून यांना सूचक नांवेंही मिळालीं. बौध्द, चार्वाक, लोकायतिक, आदिकरून एक दुसरा मुनिवर्ग उत्पन्न झाला. वेदप्रमाण मानणारे यांना अस्तिक असें ह्मणूं लागले. वेद प्रमाण न मानणारे यांना नास्तिक असें

ह्मणतात. पुढें अनेक देवतार्चनें प्रचारांत आलीं. त्या त्या देवतेच्या आराधनेवरून, प्राभाकर, रसे श्वर, माहेश्वर, पाशुपत, अशीं मतें उत्पन्न झालीं. होतां होतां स्थानमाहात्म्यानें, नानातीर्थें व नान दैवतें हीं प्रचारांत आलीं. ठिकठिकाणीं नदी, पर्वत, गुहा, दरी, सरोवरें, झरे, यांचीं माहात्म्यें उ त्पन्न होऊन सर्व हिंदुस्थानभर तीर्थांची व पवित्र स्थानांची रेल चेल होऊन गेली. हिंदुस्थानांतील सनातन धर्म वैदिक या वेदाला अनुसरून ह्मणजे वेद प्रमाण धरून ज्या मताचें, ज्या तीर्थांचें, ज्या देव तेचें, ज्या वस्तुविशेषाचें आराधन होई, तोच हिंदुधर्म व याव्यतिरिक्त जे, ते, वेदबाह्यधर्म, असा प्र घात पडला. वेदबाह्य धर्मापैकीं अति अडचण करणारें असें मत ह्मटलें ह्मणजे बौद्धाचें, त्यांत शू न्यवाद व विज्ञानवाद हे तर अगदीं दुरुत्तरच झाले. अधिकारपरत्वें या बौद्ध लोकांनीं व्यवस्थ केली. राजापासून ते रंकापर्यंत यांनीं धर्मव्यवस्थेची मांडणी केली. हजारो राजे व असंख्य प्रजा बौद्ध होऊन राहिले. वेदधर्म बुडतो असें मोठें संकट येऊन पडलें व बौद्धधर्म उन्मूलन करण्यास पुन्हा व्यवस्थापक उत्पन्न झाले. यांपैकीं कुमारिलभट्ट, मंडणमिश्र शंकराचार्य हे प्रमुख. अशा मंडळींनीं धर्म- व्यवस्था केली खरी तथापि जीं पूर्वीच्या देवता व स्थानें होतीं हीं असंख्य होऊन, हिमालयापासून तों रामेश्वरापर्यंत, एक मोठा प्रचंड धर्माचा व्यवहार उत्पन्न झाला. नाना सांप्रदाय उत्पन्न होऊन या सांप्रदायाचे अधिकारीही उत्पन्न झाले. या प्रत्येक सांप्रदायाचे अनुयायीवर्ग निरनिराळे झाले. सांप्रदायांत कांहीं गूढ तत्वें उत्पन्न होऊन गुरुशिष्यपरंपरा बसली. ज्यांना या सांप्रदायांत शिरण्या- स कठीण पडूं लागलें, त्यांना एक सोपा मार्ग निघाला. त्या सोप्यामार्गाचें नांव नामस्मरण. अशी व्यवस्था ज्या वेळेस पूर्णदशेस आली त्या वेळेस ज्ञानोबाचा अवतार झाला. निवळ ऋषीपासून तों नामस्मरण भक्तीपर्यंत जे अनेक मतव्यवहार अस्तिक व नास्तिक या देशांत उत्पन्न झाले या सर्वांचा पूर्ण विचार करून जो मोठा अनुग्रह या सिद्धपुरुषानें करून आह्मांस कसें पावन केलें आहे, हें आतां पाहूं या. याला आधार ज्ञानोबाची गाथा व अमृतानुभव.

यांच्या ग्रंथांपैकीं ज्ञानेश्वरी, अमृतानुभव, अभंग डौरादिकाची गाथा, चांगदेवपांसष्टी व हरिपाठ हे ग्रंथ सहज उपलब्ध होतात. या ग्रंथांवरून ज्ञानोबाचें यथार्थ ज्ञान होतें. सर्व भगवद्भक्तांमध्यें हे शिरोमणी का ? यांचा अधिकार काय ? यांनीं आह्मावर काय उपकार केले आहेत? व यांच्यापासून आह्मी लाभ कसा करून घ्यावा ? याविषयीं चार अक्षरें लिहितों. भावार्थदीपिका अथवा जी लोक- प्रसिद्ध ज्ञानेश्वरी ही भगवद्गीतेवरील टीका. ज्ञानेश्वरीविषयीं उल्लेख करण्याच्या पूर्वीं स्वतः भग- वद्गीता इचें माहात्म्य काय आहे तें पाहूं. अध्यात्मविचाराचा ज्या शास्त्रांत उल्लेख आहे, ह्मणजे ज- गद्वंद्य वेदापासून, ब्राह्मण, उपनिषदें, षड्दर्शनें, स्मृति, इतिहास, व पुराण, ज्यामध्यें, सर्वतः, अथवा अं- शतः जगतोत्पत्ती, मनुष्यधर्म, बंध व मोक्ष व ज्ञान आणि अज्ञान अशा तऱ्हेच्या विषयांचा उल्लेख केला आहे. यांची पृथक् पृथक् विचारणा केली असतां, त्या प्रत्येकांत एकदेशता दृष्टीस पडते. ह्या एकदेशतेनें परस्परांशीं विरोध पडतो. ह्या विरोधाच्या योगानें प्रत्येक शास्त्रमतास एकदेशीयव्यक्तित्व उत्पन्न होतें, आणि ह्या व्यक्तित्वाच्या योगानें त्या त्या शास्त्राच्या अनुयायी लोकांत जरी हिंदु या नांवानें ऐक्य आहे तथापि मोठें गहन मतांतर असून मैत्रभावांत विकल्प येतो. हा घोटाळा दूर करण्यास जो भगवंतांनीं प्रयत्न केला, व प्रयत्न नव्हे, परंतु तो घोटाळा दूर केला, ह्यांत जें शास्त्र उत्पन्न झा-

लें ह्याचें नांव गीता. हें गीताशास्त्र अनेक ठिकाणीं अनुवादिलें आहे. अधिकारानुरूप व मतवात्सल्य ह्यामुळें गीताशास्त्राचे अर्थ अनेक झालेले आहेत. हा प्रकार श्रीमच्छंकराचार्य, मध्व, रामानुज, वल्लभ, श्रीधर, नीलकंठ, शंकरानंद, मधुसूदन इत्यादिकांच्या भाष्यांवरून, मतभेदाच्या अनुरोधानें गीताशास्त्राचे भिन्न भिन्न अनुवाद झाले आहेत हें सहज लक्षांत येतें. अधिकारपरत्वें जें वर ह्मटलें, यांत ही, असाच प्रकार झाला आहे. अधिकारपरत्व व्हावयाला कारणें अनेक आहेत. व्युत्पत्तीच्या योगानें जे नानावाद करावे हे एक जातीचे अधिकारपरत्व, केवळ भाषेच्या ज्ञानानें जो गीताशास्त्राचा अनुवाद होतो हे दुसरें, व केवळ भक्तीच्याच भरानें जो अनुवाद करावा हे तिसरे. अशा तऱ्हेचीं अधिकारपरत्वें शोधावयास गेलें असतां अनेक निघतील. याचीं उदाहरणें जीं प्राकृत अथवा हिंदुस्थानांतील अनेक भाषेमध्यें गीतेचीं भाषांतरें झालीं आहेत, तसेंच यवन लोकांनीं जीं भाषांतरें केलीं आहेत त्यांवरून ही गोष्ट लक्षांत येण्यास सुलभ आहेत. निवृत्तिमहाराज यांनीं ज्ञानोबास गीतार्थ प्रकट करण्यांत प्रसाद दिला, ह्मणजे जें सर्व शास्त्रांचें माहेर, व ज्या गीताशास्त्राचा हाच उद्देश आहे कीं, अनेक आर्यमतांचा मेळ बसवावा व मुमुक्षूनें कर्म, ज्ञान, व उपासना यांतील कोणताही पक्ष स्वीकारला असतां चित्तास समाधान व्हावें. ज्ञानोबांनीं गीतार्थ मराठी भाषेंत प्रकट केला आहे. ज्ञानोबाचा अधिकार फार मोठा होता. हा ह्यांच्या चरीत्रावरून लक्षांत येतोच. तशांतून निवृत्तिनाथांचें ह्यांना पाठबळ. गीतार्थ जसा आहे तसा प्रगट करावा येवढाच काय तो ज्ञानेश्वरी या टीकेचा उद्देश. यांत ज्ञानोबाचा स्वानुभव प्रकट करण्यास सवड नाहीं. गीतेविषयीं अर्थगांभीर्याचें केवढें माहात्म्य आहे व तो स्पष्ट करण्यास निवृत्तीची केवढी मदत हें खालील वेंच्यांवरून समजेल. ज्ञा० १—५४॥ **हे अपार कैसेनि कवळावें ॥ महातेज कवणें धवळावें ॥ गगन मुठींत सुवावें ॥ मशकें केवीं ॥** अ० ६ ॥ ३२॥ **ते बुद्धिही आकळितां सांकडे ॥ ह्मणऊनी बोली विपाये सांपडे ॥ परी श्रीनिवृत्तीकृपा दीप उजेडे ॥ देखोन मी ॥** अ० ९ ॥३२॥ **तव श्रीगुरु ह्मणती काइ जाहलें ॥ हें समस्तही आह्मां पावलें ॥ आतां सांगे जें निरूपिलें ॥ श्रीकृष्ण देवें ॥** अ० ॥ १० ॥ ४९ ॥ **तैशी देशी आणि संस्कृत वाणी ॥ एका भावार्थाच्या सुखासनीं ॥ शोभती ऐणी ॥ चौखट ऐका ॥** अ० ॥ ११ ॥ २२॥ **तव श्रीनिवृत्तीदास ह्मणे ॥ जी श्रीकृष्णार्जुनांचें बोलणें ॥ मी प्राकृत काय सांगों-जाणें ॥ परी सांगावा तुह्मीं ॥** अ० १४—१४६ ॥ **तया अक्षरा आंतील भाव॥ पाववीन मी तुमचा ठाव ॥ ऐका ह्मणे ज्ञानदेव ॥ निवृत्तीचा ॥** आतां कोठें कोठेंही स्वानुभवाचे मासले दृष्टीस, पडतात ते केवळ, अध्यायाच्या अवतरणांत अथवा उपसंहारांत अल्पच सांपडतात. अ० १४–१३ **नाद ब्रह्म खुजे ॥ कैवल्यही तैसें नसजे ॥ ऐसा बोल देखिजे ॥ जेणें देवें ॥** अ०१७—१७ ॥ **जें सर्वथा सर्वही नोहिजे ॥ तें अद्वैता तुंतें लाहिजे ॥ हें जाणें मी वर्म तुझें ॥ आराध्यलिंगा ॥** ज्ञानेश्वरींत गीतार्थाचा उल्लेख करणें हेंच मुख्य वर्म आहे. त्यांत ज्ञानोबास स्वातंत्र्य नाहीं.

देवानें जग उत्पन्न केलें, त्यांत प्राणिमात्र सर्व पदार्थ सृष्ट आहेत. पापपुण्यानुसार उंचनीचपणा जगतांत दृष्टीस पडतो. पुण्यवान पुरुषास धन, दारा, शरीरसंपत्ति, यांचें सुख असतें व तो वार-

वार पुण्यमार्गांत राहून अंतीं स्वर्गप्राप्ती पावतो. पाप्यास नरकप्राप्ती आहे. चौऱ्यांशीं लक्ष योनींचा येरझार हा प्रत्येकाचे पाठीं लागला आहे. अशा तऱ्हेचे जे साधारण कर्ममार्गाचे व्यवहार यांला अनुसरूनच ज्ञानोबाचें पहिल्या अवस्थेंतील समजः— या सर्व प्रपंचांतून सुटण्यास ऐहिक सर्व पदार्थांचा त्याग करून, समसमान बुद्धि ठेऊन, हरीचें भजन करणें, विठोबाला शरण जाणें, पंढरीची यात्रा करणें, व नेहमी सगुण स्वरूपाचें ध्यान करणें, हा भक्तिमार्ग या वेळीं ज्ञानोबाचा होता. अष्टांगयोगादिक साधनें, अथवा इतर जीं वेदशास्त्रपुराणांत सांगितलेलीं यज्ञतपदानादि सर्व निरुपयोगी आहेत. तसेंच काशी, अयोध्या, इत्यादि महान तीर्थें पंढरीपुढें कांहीं नव्हत. नामस्मरण हाच सर्व मार्गांमध्यें उत्तम मार्ग; उत्तम नव्हे परंतु हा एकच मार्ग. असें या खालील वेंच्यांवरून सहज लक्षांत येईल. आरंभीं आवडी आदरें आलें नाम ॥ तेणें सकळ सिद्धिजगीं जालें पूर्णकाम ॥ १ ॥ १ ॥ पतितपावन साचे ॥ श्रीविठ्ठलाचें नाम वाचे ॥ २ ॥ २ ॥ गातां वातां नाचतां प्रेम उल्हासें ॥ चराचरीं दोष नाशियले अनयासें ॥ ३ ॥ २ ॥ गोपाळारे तुझें ध्यान लागो मना ॥ अनू नविसंबे हरी जगत्र जीवना ॥ ४ ॥ १ ॥ विश्वाचें जिवन तें म्या सारदेखियलें ॥ योगीध्याती ध्यानीं ब्रह्म तेंचि गोकुळाशीं आलें ॥ ६ ॥ ४ ॥ सांवळें सगूण सकळा जीवांचें जीवन ॥ घनानंदमूर्ती पाहातां हरपलें मन ॥ ७ ॥ २ ॥ तयाचें करीपां स्मरण ॥ आळसू न करीं अंतःकरण ॥ ९ ॥ १ ॥ कर्मातें शंभू मानी आपण ॥ किति पळसी कर्माभेण ॥ बापरखुमादेवीवर विठ्ठला-शरण ॥ केलीं कर्में निवारी नारायण ॥ १२ ॥ ६ ॥ रंगा येइ वो ये रंगा येइ वो ये ॥ विठाई कींठाई माझे कृष्णाई कान्हाई ॥ १५ ॥ ॥ १ ॥ पंढरिचे देवते ॥ विठ्ठल नवसी येवो ॥ १६ ॥ २ ॥ अष्टांग योगें न सिणीजे ॥ यमनेम निरोधन न कीजेरया ॥ १९ ॥ १ ॥ जाइनगे माये तया पंढरपुरा ॥ भेटेन माहेर आपुलिया ॥ २२ ॥ १ ॥ सकळही माझें गोत पंढरीसी जाण ॥ बापदेवीरखुमावरा विठ्ठलाची आण ॥ २५ ॥ २ ॥ माझें जीवींचें तुह्मीं कावो नेणा ॥ माझा बळिया तो पंढरीराणा वो माये ॥ २८ ॥ १ ॥ नामरूपीं प्रीती कीं ध्यानीं सगुणमूर्ती ॥ हेंचि तुझी यशकीर्ती जाणोनियां ॥ हृदईं तुझें रूप मुखीं नामघोष ॥ ९१ ॥ १ ॥ पुत्र कलत्र संपत्ति देखोनी संतोष मानीसी ॥ घडीमाजी नासोनि जाईल जैसें कां अभ्र आकाशीं ॥१०९ ॥ ३ ॥ आह्मां सगूण निर्गूण समान ॥ नेणो जन्म जातक भान ॥ दृश्य द्रष्टा दर्शन त्रिपुटी नलगे माहावाक्यादी शब्द तत्व मत्स्यादि बोध हे ही ॥ आह्मां सकळ वाऊगेरया बापरखुमादेवीवरू विठ्ठलू चिंतिता ॥ ११७ ॥ ३ ॥ चौऱ्याशीं लक्ष योनी क्रमुनीं सायासीं ॥ नरदेहा ऐसें भांडवल पावलाशी ॥ जतन करीरे गव्हारा ॥ नभजें नभजें यासंसारा ॥ बीज सांडुनी असारा वाया झोंबतोशी ॥ ११९ ॥ १ ॥ जीवाचिया-जीवा प्रेमभावाचियाभावा ॥ तुजवांचुनीकेशवा अनूनावडे ॥ १९७ ॥ १ ॥

घरदार वोखटें त्यजूं ह्मणसी तरी शरीरायेवढें जाड ॥ मायबाप वोखटी त्यजूं ह्मणसी तरी अहंकार अविद्येचें कोड ॥ बंधुसखे त्यजूं ह्मणसी तरी काम

क्रोध मद मत्सर अवघड ॥ बहिणी पाठिच्या त्यजूं ह्मणसी आशा तृष्णा माया अवघड रया ॥ १ ॥ त्यजिलें तें काय कासया ह्मणिजे सांगपां मजशीं ऐसें ॥ जया भेणें तूं जाशी वनांतरातें तव तुजचि सरिसेरया ॥ आपुले आश्रमीं स्वधर्मीं असतां सर्वत्र एकुचि जाणा ॥ बापरखुमादेविवरू विठ्ठलु इतुकीयासाठीं नेईल वैकुंठभुवना ॥ ३ ॥ २७४ ॥ पंढरपुरिचा निळा लावण्याचा पुतळा ॥ विठो देखियला डोळा बाई येवो ॥ ३०५ ॥ १ ॥ कटावरी ठेऊनी हात जना दाऊ संकेत ॥ भवजळाब्धीचा अंत इतुलाची ॥ समचरणीच्या खुणा उभा पंढरीचा राणा ॥ तो आवडे जनामना दुर्ल-भगे माये ॥ ४ ॥ कैवल्याचा गाभा कीं ब्रह्मविद्येचा वालभा ॥ ३०७ ॥ यमनेम प्राणायाम प्रत्याहार हे सकळैव उपावपरी अपायरे ॥ जंव तमानीळ सांवळा हृदईं ठाण मांडुनी न ऱ्हायेरे ॥ ३१४ ॥ ७ ॥ वेदाशास्त्रा पुराणा आणि यज्ञतपदाना ॥ श्रुती-धांडोळितां मना ठावो नुरेची मा मा ॥ ह्मणोनी गवळणी अंगोळीया धरती ॥ ९ ॥ ॥३२०॥ यमधर्म सांगे दूता ॥ तुह्मीं परिसावी निजकथा ॥ जेथें रामनामवार्ता ॥ तया देशा नव जावें ॥ १ ॥ नामें महादोषा हरण ॥ नामें पतीतपावन ॥ नामें कलि-मलदहन ॥ भवबंधनमोचक ॥ ३२४ ॥ नाम प्रल्हाद उच्चारी ॥ तया सोडवी नरहरी ॥ ३२७ ॥ १ ॥ भुक्ति आणि मुक्ती नामापाशीं प्रत्यक्ष ॥ चारीवेद साही शास्त्रें दे-ताती साक्ष ॥ २ ॥ ३२९ ॥ काशी अयोध्या कांती मथुरा माया गोमती ॥ ऐसीं तीर्थें इत्यादिकें आहेती ॥ परी सरी न परती पांडुरंगी ॥ ३४९ ॥ पूर्व जन्मीं पाप केलें तें हें बहुत विस्तारलें ॥ विषयसुखा नाशिवंत सेवितां तिमिर कोंदलें ॥ चवऱ्याशीं लक्ष योनी फिरतां दुःख भोगिलें ॥ ज्ञानदृष्टी हरपली ॥ दोन्ही नेत्र आंधळे ॥ ४३० ॥ सकळ धर्माचें कारण ॥ नामस्मरण हरिकीर्तन ॥ ४८४ ॥ ज्ञानदेव ह्मणे नामे-वीण जो नरू ॥ तो होय भूमीभारू ये संसारीं ॥ ३ ॥ ५३३ ॥ चहुं वेदीं जाण षड्-शास्त्रीं कारण ॥ अठराही पुराणें हरिशींगाती ॥ ५४९ ॥ नामसंकीर्तन वैष्णवांची जोडी ॥ पापें अनंत कोडीं गेलीं त्यांचीं ॥ ५६६ ॥ ज्ञानीयासी ज्ञान ज्ञानदेवीं ध्यान ॥ कलिमलछेदन नाम एक ॥ ३ ॥ ६१७ ॥

आईबाप होते तोंपर्यंत अशा तऱ्हेची समज. यापुढें जो निवृत्तिनाथाशीं यांचा समागम झाला, त्यांत प्रथमतः ज्ञानोबास असें वाटूं लागलें, कीं, बोधाशिवाय सर्व व्यर्थ. ज्ञान, हें नामापेक्षां मोठें आहे. ह्मणून त्यांणीं वारंवार निवृत्तीची प्रार्थना केली आहे, व नानातऱ्हेचे प्रश्न विचारिले आहेत. त्यांपैकीं एक मोठा विलक्षण प्रश्न असा कीं, विश्रांतीचें स्थान हें कोठें आहे? व खरी खूण कोणती? कशी समजावी? हें सर्व या गाथ्यांतील वेंचावरून लक्षांत येईल.

वेदशास्त्र जाणितले ॥ आगमीं पूर्ण ज्ञान झालें ॥ पुराण मात्र धांडोळिलें ॥ आहे तें राहिलें वेगळेंची ॥ ३ ॥ शब्द ब्रह्मे होसी आगळा ॥ ह्मणसि न नभियेसी क-ळिकाळा ॥ बोधेंवीण सुखसोहळा ॥ आहे तो जिव्हाळा वेगळाची ॥ ४ ॥ ११ ॥ क-वणाचे मायबाप ॥ कवणाचे गणगोत ॥ मृगजळ वाहत जाईल रया ॥ १९ ॥ बाप

रखुमादेवी वरू न विसंबे सर्वथा ॥ निवृत्तीनें सांगितलें तत्वता ॥ २ ॥ २६ ॥ निवृत्ति प्रसादें मी गोवळियो ॥ माझा भावो तो विठ्ठलन्याहाळिवो ॥ ३ ॥ ३२ ॥ ज्ञान गूढगम्य ज्ञानदेवा साधलें ॥ निवृत्तीनें दिलें माझ्या हातीं ॥ ५६४ ॥ ४ ॥ ज्ञानदेव शरण निवृत्तीच्या चरणा ॥ कासवीचा पान्हा पाजियेला ॥ ९ ॥ ५८३ ॥ ज्ञानदेव विनवी निवृत्तीस काज ॥ हरपली लाज संदेहेसी ॥ ५८९ ॥ निवृत्ती निवांत समरसें पाहात ॥ अवघाचि दिसत देहि विदेह ॥ ५ ॥ ५८८ ॥ निवृत्ती निजबोध आनंदादिकंद ॥ शाखाद्रुमभेद हरी झाला ॥ ५ ॥ ५९९ ॥ वृत्तीची निवृत्ती देखिली म्यां तुझी ॥ हरपली माझी चित्तवृत्ती ॥ ४ ॥ ५९३ ॥ सकळ तीर्थें निवृत्तीच्या पायीं ॥ तेथें गूडी देई माझ्या मना ॥ १ ॥ ६०३ ॥ ज्ञानदेव निवृत्ती पुसतसे काडें ॥ पुंडलीकें केवढें भाग्य केलें ॥ ६ ॥६२९॥ ज्ञानदेवा सार सावळीये मूर्ती ॥ निवृत्तीनें गुंती उगवीली ॥ ३ ॥ ६४८ ॥ विश्रांतीचें स्थान कोण रूप आह्मां ॥ ऐसा हा महिमा सांगा स्वामी ॥ १ ॥६६५॥ ज्ञानदेव पुसे निवृत्ती सौरसे ॥ पुंडलीकें कैसें पुण्य केलें ॥ ३ ॥ ६८४ ॥ बाप निवृत्तीराजे दावीतातो खूण ॥ नाम नारायण पाठ कीजे ॥ २ ॥ ६७८ ॥ ज्ञानदेवा गोडी हरिपदीं आवडी ॥ प्रवृत्तीची थडी उल्लंघीली ॥ ३ ॥ ७०८ ॥

निवृत्तीचा उपदेश मिळाल्यानंतर ज्ञानोबाला सगुणउपासना, ध्यान, नमन, इत्यादिकांचें वैषम्य वाटूं लागलें. मला निवृत्तीनीं ज्ञानगंगेंत बुडविलें. सर्व प्रवृत्तिमार्गापासून मुक्त करून ज्ञानमार्ग दाखविला. आतां माझें समाधान झालें. निवृत्ति माहाराजांनीं जोउपदेश केला हा एक सांप्रदायिक उपदेश होता. हा उपदेश निवृत्तिनाथाला गैनिनाथापासून प्राप्त झाला होता. हा कसा झाला व केव्हां झाला हें पूर्वीं सांगितलेंच आहे. या गुरुशिष्यपरंपरेचें नांव नाथसांप्रदाय. यांमध्यें वेदांत प्रमुख असून सगुण कृष्णभक्ति विशेष होती. या संबंधानें निवृत्तिनाथाचा एक अभंग आहे. आदिनाथ ऊमाबीज प्रकटीलें ॥ मच्छींद्रा लाधलें सहज स्थीती ॥ १ ॥ तेची प्रेममुद्रा गोरक्षी दीधली ॥ पूर्ण कृपा केली गयनीनाथा ॥ ध्रु० ॥ वैराग्ये तापला सप्रेमे निवाला ॥ ठेवा जो लाधला शांतिसुख ॥ २ ॥ निर्द्वंद्व निःशंक विचरतां मही ॥ सुखानंद हृदयीं स्थिर झाला ॥ ३ ॥ विरक्तीचें पात्र अन्वयाचें सुख ॥ देऊनी सम्यक अनन्यता ॥ ४ ॥ निवृत्तीगयनी कृपा केली असे पूर्ण ॥ कुळ हें पावन कृष्णनामें ॥ ५ ॥ निवृत्ति गुरू व ज्ञानदेव शिष्य या अवस्थेमध्यें जे उद्गार ज्ञानोबांनीं काढिले आहेत त्यांपैकीं कांहीं खालीं लिहिल्याप्रमाणें. तो जाणावा ज्ञप्तिरूप ॥ निवृत्तीनाथाचें स्वरूप ॥ ५ ॥ ८ ॥ श्रीगुरुप्रसादें ज्ञानबोधू झालावो ॥ नव्हतें ठाऊकें पडिलें मायेवो ॥ १७ ॥ २ ॥ निवृत्तीनें बीज सांगितलें ॥ ४७ ॥ २ ॥ निवृत्तीनें दाविला परेशु ॥४९॥३॥ श्रीगुरू निवृत्तीनें दाविलें सुख ॥ ३॥५०॥ येणें निवृत्तीराये खुणा दावोनिया ॥ सकळगुणी गुणातीत तुटली आधीरया ॥ ३ ॥५१॥ निवृत्तीराये खुण अंजन ॥ दावुनी निधान प्रकट केलें ॥ ३ ॥ ६१ ॥ निवृत्तीराये खुणा दांवुनी सकळ ॥ निजे चैत्तन्य पाहे निखळ रया ॥ ३ ॥ ८७ ॥ निवृत्तीरायें वेगीं दाखविला ॥ आदि अंतीं तोचि सबराभरितुं ॥ रूपनामरहितु नीच नवा ॥ २ ॥१००॥

अवघड तें घडलें माझ्या अंगीं ॥ ती हीऋण चौघी मज देवविले ॥ ज्यासी दिधलें त्यासी नांव परी नाहीं ॥ १ ॥ जया रूपनाहीं त्यासी ऋण देवविलें ॥ निवृत्तिगुरूनें अधिक केलें ॥ निमिषमात्रें दाविलें धन माझें ॥ २ ॥ १३३ ॥ निवृत्तीप्रसादें म्या ब्रह्मची जेविलें ॥ २ ॥ १८१ ॥ ज्ञान देवज्ञानगंगे निवृत्तीनें बुडविलें ॥ ६२८ ॥७॥ तुज सुगुण ह्मणों कीं निर्गुणरे ॥ सगुण निर्गुण एकू गोविंदुरे ॥ १ ॥ अनुमानेना अनुमानेना ॥ श्रुती नेति नेति ह्मणती गोविंदुरे ॥ धृ० ॥ तुज स्थूल ह्मणूं कीं सूक्ष्मरे ॥ स्थूळ सूक्ष्म एकु गोविंदुरे ॥ २ ॥ तुज आकार ह्मणूं कीं निराकाररे ॥ आकारू निराकारू एकू गोविंदुरे ॥ ३ ॥ तुज दृश्य ह्मणूं कीं अदृश्यरे ॥ दृश्य अदृश्य एकू गोविंदुरे ॥४॥ निवृत्तीप्रसादें ज्ञानदेव बोले ॥ बाप रखुमादेवी वरू विठ्ठलरे ॥

ज्ञानोबाची स्वतंत्र स्थिति हा यांच्या चरित्रांतला चवथा विभाग. निवृत्ति ज्ञानोबाचे गुरू. अर्थात ज्ञानोबापेक्षां गुरूचें महत्व मोठें असावें व गुरूच्या आयुष्यमर्यादेंत तरी गुरूचा गौरव असावा. असें नसतां पैठणापासून निवृत्तीचें नांव विशेष ऐकूं न येतां ठिकठिकाणीं जें महत्व मिळालें आहे तें सर्व ज्ञानोबालाच. याला कारण एवढेंच दिसतें कीं, ज्ञानोबाची ज्ञानसंपत्ति इतकी वाढली, कीं जेणेंकरून गुरू कांहींसा लोपाप्रत पावला. तथापि या लेखनाचा अर्थ असा न समजावा कीं, ज्ञानोबाची निवृत्तीविषयींची पूज्यबुद्धी कमती झाली; अथवा, लोकांमध्यें त्यांची विटंबना होऊं लागली. जो सांप्रदायिक नाथवेदांत याच्यापुढें ज्ञानोबाची गति झाली, व सर्वत्र ऐक्य आहे असा त्यास अनुभव आला. या अश्या संधींत ज्ञानोबाचा व चांगदेवाचा आणि नामदेवाचा समागम झाला. त्यांत योग, हा अनुभवापुढें कांहीं नव्हे, हें चांगदेवपांसष्टीवरून समजून घ्यावें; व नामभक्ति ही ज्ञानापेक्षां व अनुभवापेक्षां किती कामी आहे हें तीर्थाटणांत नामदेवास समजविलें. हा प्रकार गाथ्यांतील कांहीं वेंचे देतों त्यावरून लक्षांत येईल.

ज्ञानदेव ह्मणे अवघेंची मृगजळ ॥ सांडोनी पाल्हाळ नित्य ध्याई ॥२॥७६॥ कर्मा कर्मपारुषलें ॥ देवधर्म लोपले ॥ गुरुशिष्य निमाले ॥ जाले क्षीरसिंधू ॥ तेथें गोडीवीण चाखणें ॥ जिव्हेवीण बोलणें ॥ नेत्रेंवीण पाहणें तेंचि ब्रह्म ॥ ४ ॥ ८३ ॥ मेरूपरतें एक व्योम आहे ॥ तेथें एकू पाहे तेजःपुंजू ॥ १ ॥ तेज नव्हे तेजःपुंजु नव्हे ॥ शीतळ नव्हे शांतही नव्हे ॥ धृ० ॥ बापरखुमादेवीवरू विठ्ठलही नव्हे ॥ नव्हे तो होये चतुर्देहेवीण ॥ आठवितां नुपरे मोवितां न मोववे ॥ सांगतां न संगवे गुण त्याचे ॥ १ ॥२९३॥ ध्येय ध्याता हे दोन्ही नाहीं ॥ जेथें ज्ञेय ज्ञानाउरे कांई ॥१॥ अरे मना परापर परतें पाहीं ॥ तें तूं स्वयें आपण पाहेरे मना ॥ २ ॥ ४५८ ॥ निर्जीवा दगडा काय करशील सेवा ॥ तो तुज निर्देवा देईल काय ॥ १ ॥ कवणे गुणें भुली पडली गंव्हारा ॥ तिर्थाच्या माहेरा नोळखीशी ॥ २ ॥ ४६६ ॥

साध्यसाधनसाधकराहित जें कांहीं एक, जें प्रमाणाला, मापतां येत नाहीं, जेथें मनाचा संचार नाहीं, जें कोणत्याही ज्ञानेंद्रियास गोचर नाहीं, जें कोणच्याही कर्मेंद्रियाकडून प्राप्त होत नाहीं, जें शब्दाला वाचक नव्हे, परंतु जें सर्व हें वर सांगितलेलें आहे, असें सिद्ध न करतां सिद्ध व सिद्ध असतां असिद्ध, जें अनादि सिद्ध, ज्याचा अनुवाद करणें ह्मणजे मौन, असा या अनिर्वचनीय वस्तु-

विषेशाचा जो अनुवाद यास सिद्धानुवाद असें नांव ठेवून, जें सर्वदा, सर्वांस सर्वकाळ, नित्य उपलब्ध, याचेंच नांव अमृतानुभव, त्याचा जो शब्दानें स्पष्ट भाव करणें हा, हा ग्रंथ अमृतानुभव. असे या आमृतानुभवशब्दाचे दोन अर्थ होतात. हा ग्रंथ ह्मणजे अति मोठा केलेला ज्ञानोबांनीं चमत्कार. रेड्याकडून वेद बोलवणें, मृतपितर साक्षात श्राद्धास बसविणें, प्रेतास सजीव करणें, योगबलानें पाटीस मांडे भाजण्याजोगी उष्णता आणणें, जड भिंतीस चालविणें आणि चौदाशें वर्षांच्या योग्याचा पराभव करणें, यापेक्षां सर्व जगतास एकदम अमृतत्व देणें हा केवढा मोठा चमत्कार. जसा सूर्यापुढें काजवा कांही नव्हे, तसे जे क्षुद्र चमत्कार ह्मणजे जे केवळ अर्थवाद आहेत, यांपेक्षां जें सर्व दृङ्मात्र आहे, यास अमृतत्व सिद्ध करणें हा चमत्कार केवढा मोठा बरें? या अमृतानुभव ग्रंथाचे १० विभाग केले आहेत. प्रत्येक विभागास प्रकरण अशी संज्ञा दिली आहे. प्रथम प्रकरणाचें नांव शिवशक्तिसमावेश. यांत प्रारंभीं शिष्टाचाराला अनुसरून ज्ञानोबा देवोदेवी हीं जगाचीं जीं उत्पादक द्वैताला अनुसरून आहेत यांस नमन करतात, व या नमनांतच सर्व ग्रंथाचा मुद्दा व सिद्धांचा अनुवाद व अमृताचा अनुभव हा एका पदानेंच दर्शवितात. **"एसी इये निरुपाधिके,"** एवढ्यांतच ग्रंथाचा आरंभ व समाप्ती झाली. देवास देवी उपाधि नव्हे. देवीस देव उपाधि नव्हे. जग ही अशा निरुपाधिक देवो देवीची उपाधि नव्हे. मी जगतांस उपाधि नाहीं. मग वंद्य कोण? वंदनकर्ता कोण? आणि वंदन कशाचें? जें आहे तें सर्व तोच, ह्मणजे **"सर्वं खल्विदं ब्रह्म."** असा हा अमृताचा सिद्धानुवाद करण्यांत वेद, शास्त्र, श्रुति, स्मृति, पुराण, इतिहास, यांच्या सर्व व्यापारास एकदम हरकत आली. तेव्हां या सर्वांच्या ह्मणण्याचें रहस्य काय आहे, व या सर्वांचें सिद्धांत केवळ वल्गना आहेत काय? जर वल्गना आहेत तर ह्या दाखविल्या पाहिजेत. ह्मणोन या ग्रंथाची पुढें प्रवृत्ती. जगत हा सृष्ट पदार्थ नव्हे. जगत व जगदात्मा हा निराळा करतां येत नाहीं. तरमग वेद, असें ह्मणतो कीं सद् ह्मणोन एक अद्वितीय पूर्वीं होतें. त्यास इच्छा उत्पन्न झाली कीं आपण अनेक व्हावें. ह्या इच्छेच्या योगानें एकाचें एकत्व मोडून द्वैत उत्पन्न झालें. असें असतां, आपण हें सर्व तोच आहे असें कसें ह्मणता? असें पक्षकाराचें ह्मणणें पडलें. ज्ञानोबा उत्तर देतात, कीं एक ह्मणणें हेंच त्या एकास लागू नाहीं. एकासच जर गुण विशिष्टें करून एकत्व असतें, तर एक असें ह्मणतां आलें असतें. यावरून द्वैत उत्पन्न होत नाहीं. असें जर आहे, तर पक्षकार विचारतात, कीं आपणास वस्तु विशेषाचा पूर्ण निश्चय करतां येतो आहे. तर ती कशी हें सांगाबरें? ज्ञानोबा उत्तर देतात, कीं आकारानें त्याचा रूपनिर्देश करतां येणारच नाहीं. असो. पक्षकार ह्मणतात कीं, हें जें आह्मीं द्वैत ह्मणतों आहोंत हें ऐक्यांतच आहे. जग निर्माण झालें तरी हा ऐक्य भाव तुटत नाहीं. परंतु तो ऐक्यभाव द्वैताचा आहे. तें ऐक्य कसें, तर त्या द्वैतांत जीं दोवें त्यांचें अस्तित्व एकच, त्यांच्या ज्ञानाला साधन एकच, यांची नांदणूक ऐक्याचीच. असें तिसऱ्या ओवीपासून ते आठ ओवीपर्यंत द्वैतवाद्यांचा पूर्वपक्ष ज्ञानोबांनीं प्रतिपादन केला. या द्वैतपक्षाला ज्ञानोबा ९ व्या ओवींत भेदु असें नांव देतात. या द्वैतवादामध्यें मायावाद व प्रकृतिपुरुषवाद ह्मणजे बादरायण, कपिल, आणि पतंजलि यांच्या मताचा पूर्व पक्ष केला आहे. हे द्वैतवादी प्रथमतः द्वैत उभें करून अवसानीं ऐक्य सिद्ध त. तें द्वैत कसें, तर माया किंवा प्रकृत्यादि याशिवाय मुक्त स्वभाव ह्मणजे गोसावी जो परमा-

त्मा याला कोणते ही तऱ्हेचें महत्त्व नाहीं. या उपाधींच्या योगानें द्रष्टा दृश्य अशी मांडणी करतां येते. नाहीं तर येत नाहीं. ज्ञानोबा ह्मणतात, या द्वैतवाद्यांचा आह्मास फार उपयोग झाला. कां कीं आह्मी यांचें खंडण केलें ह्मणजे यांनीं ज्यांचें खंडण केलें आहे ते सहजच खंडित होतात. कणादादि जे परमाणुवादी किंवा पौराणिक जो प्रकृतिपुरुषवाद हा यांच्या खंडणांत सहजच खंडित होतो. आतां अंतीं हे ऐक्यस्थापन कसें करतात, तर माया ही लटकी ठरली, किंवा प्रकृत्यादि, साधनें, असीं ठरली, ह्मणजे विवेक उत्पन्न होतो. मग कैवल्यस्वरूप येतें. आतां, दोहोंचा ऐक्यभाव कसा आहे याविषयीं पक्षकाराचे दृष्टांत १७ पासून ते २० ओवीपर्यंत देतात. ज्ञानोबा ह्मणतात, कीं आपण पुष्कळ वाद केला खरा, द्वैत उभें केलें खरें, परंतु ह्या द्वैतामध्यें जीं दोन आपण उभीं केलीं तीं मुळींच दोन नाहींत, व जें आपण प्रमाणशास्त्र त्याला लाविलें तें प्रमाणच नाहीं. यास गूळ, कापूर, दिवा व सूर्य यांचीं उदाहरणें देऊन ज्ञानोबा द्वैतखंडण करतात. या द्वैतवाद्यांनीं आणखी एक उपकार केला आहे, तो हा कीं शून्यवादखंडण केला आहे. आतां पुढील ४० ओव्या पर्यंत प्रकृतिपुरुषवाद आपल्या कसा उपयोगी पडतो तें दर्शवितात. वारा आणि त्याची गती, कस्तुरी आणि तिचा परिमळ, हीं जशीं दोन नाहींत, याप्रमाणें शिव ह्मणजे वस्तु, व दृङ्मात्र, वस्तुजात, हीं दोन नव्हेत. दृङ्मात्र ह्मटलें ह्मणजे वस्तु आणि वस्तु ह्मटलें ह्मणजे दृङ्मात्र. ज्याचे वाचक ॐकार ही नव्हे. या तऱ्हेचीं हीं दोन, ज्यास शिवशक्ति, देवोदेवी, अथवा पाहिजे तें ह्मणा, हवें तें नांव द्या, हवें तें रूप कल्पा, ह्या सर्वांचा अर्थ एकच. तर असें जें सर्वत्र एक आहे, ह्यांत नमकभाव कोठून उत्पन्न होणार? आणि मी नमन करणारा ज्ञानदेव हा त्याशिवाय दुसरा कोठून? याप्रमाणें ५९ ओवीपर्यंत ऐक्य कसें आहे तें दृष्टांतांनीं सांगून, हा नमनप्रकार कसा, तर ऐक्याच्या. शेवटीं, असें स्थापन करतात, कीं जग हा सृष्ट पदार्थ नव्हे. याचा निर्माण कर्ता अन्य नाहीं. जें सर्व कांहीं आहे तें तोच आहे. ह्मणोन या प्रकरणाचें नांव शिवशक्तिसमावेश.

यानंतर दुसरें जें प्रकरण, त्याचें नांव गुरुस्तवन. पहिल्या ओवींत गुरूचें स्वरूप वर्णन करितात. करुणेनें दयार्द्र होऊन अनेक जन्मांतरांचे येरझार भोगणारे असे जे अविद्येच्या अरण्यामध्यें सुटण्याकरितां धांवा करणारे जीव, यांचा जो पाठराखा, जो अमूर्त परमात्मा याचा मूर्तिमान अवतार, वेदविद्यासंपन्न, व अनंत जन्मांतरांत मुक्ति होण्याकरतां अनंत उपाय केलेल्या जीवरूपी झाडास वसंतच. ही गुरूची व्याख्या अगदीं वेदांतसाराच्या व्याख्येप्रमाणें आहे. **अयं अधिकारी जन्ममरणादिसंसारानलसंतप्तः * * उपहारपाणिः श्रोत्रियं ब्रह्मनिष्ठं गुरुमुपसृत्य * * सगुरुः परमकृपयाध्यारोपापवादन्यायेनैनमुपदिशति * * । यथा वृक्षाणाम् समष्ट्यभिप्रायेण वनमित्येकत्वव्यपदेशः * * तथा नानात्वेन * * जीवगताज्ञानानाम् ।** माझे गुरु श्रीनिवृत्ति यांचें मी वंदन करतों. यांनीं अध्यारोपापवादांच्या योगानें मला मुक्ति दिली. आतां या पुढें अनेक गुरुशिष्यसांप्रदायाचे चार ओवीपासून ते १८ ओवीपर्यंत ज्ञानोबा वर्णन करतात. गुरूला आपल्या शिष्यास सज्ञान करण्याला मार्ग, बोध करणें हाच आहे, असें प्रवृत्ति व निवृत्ति मार्गाचे सांप्रदाय सांगतात. बोध करणें याला साधन वाचा. गुरु व शिष्य भेद नसतां हा प्रकार कसा घडून येतो? जर सर्वत्र ऐक्य आहे तर गुरु व शिष्य या परंपरेला सवडच नाहीं. २१ व्या ओवीमध्यें या गुरुशिष्य सांप्रदयाचें खंडण

केलें. अहो, जो प्रकाशगहन, जो सर्वत्र प्रकाशमानच आहे, तेथें बोध कोणाला कोणीं करावा, अनेक शब्दजाल उत्पन्न करून त्याचा बोध अथवा गुणानुवाद करणारीं शास्त्रें आहेत. कित्येक शास्त्रांत प्रमाणांनीं तो साध्य झाला आहे. परंतु तथ्यांश पहातां, **"दुजयाच्या रागीं रुसे ॥ एकपणाजो ॥** प्रमाणानें मापूं जाल तर शून्यवाद उत्पन्न होतो. योग साध्य ह्मणून पहावयास जावें, तर दर्शन आणि द्रष्टा असें द्वैतच नाहीं. नमन करावयाला जावें, तर ह्याला नांवच नाहीं. आत्म्यास आत्मप्रवृत्ति नाहीं. मग निवृत्ति ह्मणावें कोणाला? अशी ही अनिर्वचनीय गुरूची स्थिति. तरी व्यवहारामध्यें लटके रूढींत येत आहे. जड हें चैतन्याप्रत प्राप्त होत आहे. ज्ञानोबा ह्मणतात, अहो तुह्मीं असे अनिर्वचनीय कोणा ही सिद्धांत सांपडत नाहीं. स्वामि आणि भृत्यभाव हा तुह्मांमध्यें उभा करतां येत नाहीं. सामान्य रूपानें तर आपण अगाधच. मग आत्मा या विशेष रूपानें देखील आपला थांग लागत नाहीं. पुढें ४३ ओवीपासून ६० पर्यंत परमात्म्याला ऐक्यभावानें कसें ओळखतां येतें, हें दाखवितात, व या सर्वांचें पर्यवसान ६१ ओवींत स्पष्ट करितात. **ह्मणूनी शिष्य आणि गुरुनाथु ॥ या दाहों शब्दांचा अर्थु ॥ श्रीगुरूची होतु ॥ परी दोहीं ठायीं ॥** याच गोष्टीचा अनुवाद ७७ ओवी पर्यंत करून बोधानें बोध होण्याजोगता हा नव्हे. हा सिद्ध आहे. याला साधनें कोठेंच नाहींत. ह्मणून गोसावी हें पद या अर्थांत योजतात. आतां गुरूची जर अशी व्यवस्था, तर ज्या वाचेनें बोध होतो तर त्यांची व्यवस्था ह्मणजे शब्दब्रह्माची व्यवस्था ही याच तऱ्हेची, असें ह्मणून गुरुस्तवन प्रकरण संपतें.

गुरु शिष्यास बोध करतो याला साधन वाचा. या बोधें करून आत्म्याची अज्ञानरूपी निद्रा जाते व तो जागृत अवस्थेंत येतो. ज्ञानोबा ह्मणतात, ही जागृत आवस्था नव्हे. परा पश्यंती मध्यमा वैखरी, यांच्या योगानें अज्ञानाचा नाश होतो. मग या वाचा तरी कशाला रहातात. जी अज्ञानाची वाट ती यांची वाट. देहाचे, मनाचे, सूर्याचे, दृष्टांत देऊन, हेंच स्पष्ट करून दाखवितात. व ७ ओवीपर्यंत हाच विषय प्रतिपादन करितात. आतां अविद्येचें स्वरूप विलक्षण आहे. **॥ जिती अविद्या ऐसी ॥ अन्यथा बोधातें गिवसी ॥ तेची यथा बोधेसी ॥ निमाली उठी ॥** अविद्याकाळीं बंध असतो. अविद्या सरली कीं मोक्ष उत्पन्न होतो. ह्मणजे जीवाला स्वातंत्र्य नाहींच. अविद्या असली कीं अज्ञानांत असावें. गेली कीं मोक्षांत पडावें. हा विलक्षण प्रकार अज्ञान्यासारख्यालाच शोभतो. बागुलबुवाचे, घटाचें, याला दृष्टांत देतात. आतां मोक्ष जो आहे, तरी हा बंधच. अशाच तऱ्हेचे अनुवाद शिवसूत्रामध्यें व भगवद्गीतेंत सांपडतात. ज्ञानावस्था इचा पाश, ह्मणजे बंधन, सत्वगुण. सत्वगुणापासून ज्ञान. हा सिद्धांत श्रीकृष्णांनीं किंवा शिवांनीं केला, हा मोठ्यांचा सिद्धांत, ह्मणून आह्मीं त्याला मान देतों असें नव्हे. सगुणाची हीच स्थिति. पण ज्या ठिकाणीं गुणच नाहींत, तेथें हें ज्ञानाज्ञान कोठून? आतां हें मोक्ष देणारें ज्ञान जो बंध ह्मणून आह्मीं वर दाखविला, त्याच्या योगानें जर आत्मज्ञान होत आहे, तर सूर्याला दैदीप्यमान्य होण्यास प्रातःकाळाची प्रार्थना केली पाहिजे. अहो! दिव्याला कोणीं दिव्यांनीं पाहिलें आहे काय? दृङ्मात्र वस्तुजात, अखंड प्रकाशरूप आहे. त्याला ओळखण्यास नानाशास्त्रें हीं देशांतरें हिंडोन प्राप्त होईल काय? वस्तुमात्र तो स्वतःच आहे. मग कल्पित एक ज्ञान उत्पन्न करून त्या ज्ञानानें त्याला ओळखावयाचें हा

केवढा सायास. मग त्या ज्ञानाचा लय होतो. असलें हें लय पावणारें ज्ञान काय कामाचें? या कारणास्तव, ह्या ज्या चारी वाचा बोध करण्यास समर्थ आहेत असें ह्मटलें आहे हा वेदांतशास्त्राचा चार देहांचा शृंगार आहे. आतां कितीही बोध जरी झाला तथापि त्या बोधांत अज्ञानाचा लेश असतोच. याला कापूर, विभूति इत्यादिकांचीं उदाहरणें देऊन वाचेनें ह्मणजे शब्दानें बोधाचें ऋण फिटत नाहीं. व वाचांचा ज्ञान व अज्ञानाशीं निकट संबंध आहे असें ह्मणून तिसरें प्रकरण संपतें.

बोध झाल्यानंतर आत्मज्ञान झालें. हें ज्ञान अखंडज्ञानाप्रमाणें व्यवहारांत येतें. याचें महत्त्व फार वाटूं लागतें. परंतु जशी निद्रा जाऊन जागृती उत्पन्न होते. ती जागृती जशी अखंड नव्हे. ह्मणजे पुन्हा केव्हां तरी निद्रा येणारच. याप्रमाणें अज्ञानाला नाशून जें ज्ञान उत्पन्न होतें तें अखंड नव्हे. याकरितां, अशा ज्ञानाच्या योगानें **तत्वमसि** असें परमात्म्याचें व जीवाचें ऐक्य करणारें ज्ञान याचा प्रकार सुरीच्या धारेनें सुरीची धार कापते या ह्मणण्याप्रमाणें झाला. अज्ञान नाहींसे झालें ह्मणजे ज्ञानही नाहींसें झालें पाहिजे. याप्रमाणें या विषयाचा परिस्फोट १४ व्या ओवीपर्यंत करितात. दुसऱ्या कांहीं दर्शकांनीं दाखऊन उत्कर्षास यावें अशी अखंड ज्ञानाची स्थितिच नव्हे. आपल्याच डोकीला धरून आपणास ओळकंबतां येईल काय? याच तऱ्हेचीं दृष्टी, स्वाद, आकाश, नाद, सूर्य, परिमळ, फळ, इत्यादिकांचीं उदाहरणें देऊन ज्ञानाचाच ज्ञानांत व्यवहार होत नाहीं, असें दाखवितात. मग ज्ञानानेंच ज्ञानास ओळखतां येत नाहीं. तर अज्ञानाला ठिकाण कोठें? याला स्पष्ट करण्यास तेजाचें उदाहरण घेतात. तेजाला तेजत्व हें अंधारामुळें. अंधारच जर नाहीं, तर तेजाला तेजत्व कशाचें? जर ज्ञानास ज्ञानत्वच नाहीं तर शून्यवादाला मोठा ठिकाण झाला. होईना कां. ज्ञानोबा ह्मणतात, तरी शून्य ओळखायाला राहिलें कोण? मालविला दिवा, निद्रेमध्यें कोणाला मारलें, अशा तऱ्हेचीं उदाहरणें घेऊन या शून्यवादावर कोटिक्रम करितात. अखंड ज्ञान अशा तऱ्हेचें आहे कीं ज्यांत ज्ञानही नाहीं आणि अज्ञान ही नाहीं. अखंड वस्तु जी आहे तिला सद्भाव ही नाहीं आणि अभाव ही नाहीं. हें दृढीकरण करण्यास ४३ ओवीपर्यंत दृष्टांत देऊन हें प्रकरण संपवितात.

परमात्मस्वरूप सच्चिदानंद आहे. हा शास्त्रीय व मुख्यत्वें करून वेदांतशास्त्राचा निश्चय. हीं पदें कशीं उत्पन्न झालीं? एक परमात्मा त्रिप्रकारात्मक आहे, किंवा निरनिराळा तीन प्रकारचा आहे. शास्त्र ह्मणतें **"तीहीं तीहीं उणी लेख,"** हीं तीन निराळीं नाहींत असें जाणा. तीन निराळीं घेतलीं असतां अर्थनिष्पत्ती होत नाहीं. याला सोनें, दूध, व कापूर यांचीं उदाहरणें देतात. पांढरेपणा हा कापूर नव्हे. परिमळ हा कापूर नव्हे. मार्दव हाही कापूर नव्हे. एक संगतीनेंच तीन ही घेतलीं तरच कापूर होतो. याप्रकारानें सच्चिदादि पदांनीं परमार्थबोध होतो. अशीं ही सच्चिदानंद पदाची शास्त्रमांडणी ज्ञानोबा ७ ओवीपर्यंत सांगतात. साधारण प्रचारांत सच्चिदानंद भेदानें परमात्म्याची रूढी होत आहे. व ज्या वेळेस व्याख्या करण्याचा प्रकार सुरू होतो त्या वेळेस सत्तेपासून प्रकाश, प्रकाशापासून आनंद हा निवडतां येत नाहीं, व अंतीं आनंदावरच अवसान ठेवावें लागतें. असा घोटाळा शास्त्राच्या शास्त्रांतच उत्पन्न होत आहे. पृथक् पृथक् जेव्हां शब्दानें वर्णन करायाला बसलें, तेंव्हा अशी घटना झाली; परंतु एकच जर पहावयास गेलें, तर तेथें ऐक्य हें नाहीसें होतें. **थेंबी पडतां उदक ॥ थेंबा धरूं ये लेख ॥ परी पडल्या ठाईं उदक ॥ वांचूनी आहे ॥** तर

वेदांनीं जें परमात्मस्वरूप सच्चिदानंद या पदांनीं वर्णन केलेलें आहे हें कशावरून? तर केवळ अन्योन्यावृत्तीवरून केलेलें आहे. वेद, ह्याचें हें नांव आहे असें ह्मणत नाहीं. जसें एखाद्या पदार्थावर सूर्याचें तेज पडलें आहे तेवढ्याच तेजावरून जशी सूर्याचा महिमा लक्षांत यावयाचा नाहीं, त्याप्रमाणें वाचेला ह्मणजे वेदाला ज्याच्यामुळें वाचकत्व, तो वेद, त्याच्याविषयीं व्याख्या कशी करील बरें? जो मुळीं कधीं कोणाचा विषय नव्हे, जो प्रमेय या कोटींत पडतच नाहीं, मग प्रमाण कोठून? प्रमेयाचा परिच्छेद करणें हा प्रमाणशास्त्राचा मुद्दा. परंतु जें स्वतःसिद्ध, ज्याचें ज्ञान, व्हावें ह्मणून इच्छावें तर ज्ञाता, ज्ञान, ज्ञेय, ही त्रिपुटीरहित ह्मणा अथवा एकांतच ज्याची स्थिति, ह्या ठिकाणीं सच्चिदादि पदें जर लागू पडत आहेत आणि जर हीं सर्वमान्य आहेत, तर हीं आलीं कोठून? ज्ञानोबा ह्मणतात **हे बोल वस्तुवाचक ॥ नव्हती. हें शेष विचाराचें ॥** त्या विचारांत काय दर्शन आहे हो? तर स्वसंवाद झाला ह्मणजे स्वानुभव झाला, ह्मणजे हीं नाहींशीं होतात. याला मेघ, फळ, आहुती देणारा हात, आरसा व निद्रेंतून जागा करणारा यांचीं उदाहरणें देतात. **तैसे सच्चिदानंद चोखटा ॥ पदें लागती वाटा मौनाच्या ॥** आतां या सच्चिदानंदस्वरूपासंबधी वेदांतशास्त्रांत एक मोठी भानगड आहे. ती २८ ओवीपासून ३९ ओवीपर्यंत सांगतात. व तेंच डंका याचें एक उदाहरण देऊन हा घोटाळा दाखवितात. अहो! जो कोणच्याही सिद्धांतांनीं अजूनपर्यंत ओळखला गेला नाहीं, व ज्यांचें सिद्धांत "निदसुरीया," ह्मणजे झोपेंतलें चावळणें याप्रमाणें, तर पाकनिष्पत्ति नसतां जसें जेवलों ह्मणून ह्मणावें याप्रमाणें आहे. दोनप्रहरचा सूर्य पाहण्याकरतां दिवा लावावा, न जन्मलेल्या स्वरूपवतीचें लावण्य वर्णन करावें, अशातऱ्हेचा हा सिद्ध वस्तूविषयीं शास्त्रानुवाद आहे. याला कामाचें, नादाचें, अग्नीचें, दर्पणाचें व पिकाचें उदाहरण देऊन, आपलें बोलणें ज्ञानोबा स्पष्ट करतात. विशेष किंवा सामान्य अशा प्रकारानें सिद्धानुवाद होत नाहीं. येथें अनुवाद करणें ह्मणजे गप राहणें हेंच आहे. तेथें सच्चिदानंद लक्षणानें जर उपपत्ति शास्त्रें करतात, तर ती कशी असावी? उपाय करायला जावा तर उपाय होत नाहीं. प्रतितीला सोयच नाहीं. विचार करायला बसावें तर विचार नाहींसा होतो. मग हें शेष विचाराचें असें जें ह्मटलें आहे याला कशी काय तजवीज करावी? व या विचाराच्या तजविजीनें कसा घोटाळा होतो याला उदाहरण अभ्रकाचें देतात. अभ्रकाचा एक तुकडा घेऊन जर त्याचे सगळे पदर निराळे केले, तर निरनिराळ्या पदरांवरून अभ्रकाची स्थिति लक्षांत येत नाहीं, व पुन्हा पूर्वीचा अभ्रक जर पाहावयास जावें तर पदर केलेले आहेत. ह्मणोन हे जें पदत्रयानें याचें जें वर्णन तें होत नाहीं. तर हीं पदें ह्मणजे शब्द याचा उपयोग काय? तर उपयोग येवढाच, असें शास्त्र ह्मणतें कीं, जर कदाचित विचार करतांना अडचण पडूं लागली, तर या पदांनीं त्याची आठवण होते. परंतु ज्ञानोबा ह्मणतात, कीं स्मरणदानाविषयीं जरी व्यवहारांत शब्दांचा उपयोग होतो आहे, तथापि परमात्म्याविषयीं हीं अप्रयोजक आहेत. असें पुढील प्रकरणाचें अवतरण देऊन हें पांचवें प्रकरण संपवितात.

शब्द स्मरण करून देण्याच्या उपयोगीं आहे, असें जरी ह्मटलें, तरी वस्तु स्पष्ट करून दाखविणें, या विषयीं याचा उपयोग नाहीं. दिसणारा पदार्थ आहे, तो आरशांत दिसेल; न दिसणारानें आरशांत कसें दिसावें बरें? सूर्य जसा आकाशाचा प्रकाशक, त्याप्रमाणें या शब्दाच्या यो-

गानें आकाशाला अंबरत्व असें नांव मिळालें आहे. खतः शब्दाची स्थिति पाहिली असतां हा खपुष्प आहे; असें असून हा जग निर्माण करितो. विधिनिषेधांचे मार्ग दाखवितो. बंध, मोक्ष याच्यामुळेंच. अविद्या यानेंच उभारिली. वस्तूला नाहींशी यानेंच केली. शिव आणि जीव या वेदांतशास्त्रांतल्या खटपटी याच्याच. विरुद्ध मार्ग याच्याच योगानें रूढींत येतात. या शब्दाचे गुण काय काय वर्णन करावे! शेवटीं हा ह्मणे विसरल्याची आठवण करून देतो. अहो स्वसंवेद्य वस्तूला आठवावी कोणी व विसरावी कोणी? एकी एक. तेथें दुसरें कोठलें आणावें. जिभेला जीभ चाखते काय? याकरितां जेथें स्मरण आणि विसर हा नाहीं, तेथें शब्दाची प्रवृत्ति कशी होणार? न होईल तर न होवो, पण पक्षकार ह्मणतात, शब्दानें अविद्येचा नाश होतो, ह्मणजे बोध होऊन आत्म्याला आत्मा भेटतो. ज्ञानोबा ह्मणतात,—हें बोलणें वेडगळ आहे. याला दृष्टांत सूर्याचा व निद्रेचा देतात. अविद्या ही नाहीं. आत्म्याला आत्मस्थिती नाहीं. अविद्या आणि वांझेचें मूळ हीं दोन्ही एकसारखीं. मग तर्कानें काय करावें? इंद्रधनुष्य, अगस्तीची तृष्णा, गंधर्वनगर जाळणें, दिवसा दिवा लावणें, सावलीचा शोध करणें, ओडंबरीचे दागिने घालून शृंगारणें, अशा तऱ्हेचे दृष्टांत देऊन अविद्येचा अभाव ३८ ओंवीपर्यंत सिद्ध करून दाखवितात. आतां अविद्येला सद्भाव आहे असें जर ह्मणावें, तर ज्ञानोबा ह्मणतात, अनेक सिद्धांत आहेत, त्यांपैकीं कोणाएकानें तरी तीचें स्वरूप वर्णन केलें आहे काय? जो तो ह्मणतो अविद्या मायावी आहे. ती आपलें स्वरूप लपविते. बरें मग आतां शब्दानें लपणाऱ्या वस्तूला कसें मारावें? जें नाहीं त्याला शब्दानें प्रमाणत्व कसें यावें? हें अनेक उदाहरणें देऊन ६७ ओंवीपर्यंत सिद्ध करून दाखवितात. आतां ज्या शास्त्रांमध्यें अविद्येविषयीं विचार केला आहे त्या बोलूनचालून वल्गना आहेत. तेव्हां अविद्येचा सद्भाव ह्मणा अथवा अभाव ह्मणा, तीला नाशून शब्द प्रमाणदशेस येईल असें ह्मणतां येत नाहीं. तेव्हां विचाराचा शेष हें जें शब्दाचें लक्षण कलें आहे हें व्यर्थ आहे. आतां आत्म्याला आत्मा, शब्दाच्या योगानें दिसतो हें ह्मणणें आणि माझें लग्न मशींच लागलें हें ह्मणणें, हीं दोन्हीं सारखीं आहेत. तसें जो अखंडवस्तूला अखंडज्ञान असतां दुसऱ्या कोणी ज्ञानानें आणून दाखवावी? ही गोष्ट घडणारच नाहीं. याला नाना दृष्टांत देऊन शंभर ओंवीपर्यंत सिद्ध करून दाखवितात. व ह्मणतात कीं जीं शास्त्रांत ज्ञान आणि अज्ञान वर्णिलीं आहेत हीं केवळ पूर्वी जो शब्द वर्णन केला यामुळें शोभतात. त्या शब्दाचें वैभव काढून घेतलें, ह्मणजे हा जो शब्दप्रलय आहे तो नाहींसा होऊन जिकडे तीकडे निभ्रांत सुदिन होतो, असें ह्मणून हें प्रकरण संपवितात.

अज्ञान या शब्दापासून येरवीं बोध होतच नाहीं. अखंडज्ञान या संबंधानें तर अज्ञान नाहींच. आतां अज्ञान अनादि आहे असा जो शास्त्रांचा सिद्धांत आहे हा सर्व शब्दामुळें. शब्द हा लटका. कुंभारानें केलेला मातीचा घोडा त्यावर बसून एकाद्या युद्धांत जय मिळवून येऊं ह्मटलें, तर साधावयाचें नाहीं. तसेंच गारुड्यानें केलेल्या दागिन्यांचा शृंगार करतां येत नाहीं. त्याप्रमाणें वेदांतशास्त्रानें उत्पन्न केलेलें अज्ञान कोण्याही तऱ्हेनें प्रवृत्ति पावत नाहीं. व्यवहारिक ज्ञानासंबंधानें अन्यव्यावृत्ती अज्ञान आहे, असें ह्मणावें, तर तेथें देखील याला ठिकाण नाहीं. कारण अधिष्ठान जर अखंडज्ञान तर ज्याच्या भासामुळें व्यावहारिक ज्ञान, त्या ठिकाणीं अज्ञान कसें असावें?

असो, अज्ञान हें एक लटकें ठरलें, ह्मणजे ज्ञान देखील त्याच कोटींत पडतें. अज्ञान याची जाती अभाव. हा नैयायिकांचा सातवा पदार्थ. अभावाची जाती अशी आहे, कीं ज्या ठिकाणीं तो असतो, त्या ठिकाणचा बोध व्हावयाचा नाहीं. तथापि, शास्त्र ह्मणतें, कीं अज्ञान हें आत्म्यामध्येंच आहे. व आत्म्याशिवाय तर दुसरा पदार्थ नाहींच नाहीं. बरें आतां याची गती काय होते ती पहा. अज्ञान हा अभाव, हा आत्म्यामध्यें. आत्माच काय तो सर्वत्र झाला कीं नाहीं नाहींसा? जर नाहींसा नाहीं, आणि अज्ञान आहे, असें समजतें, तर द्वैत उभें राहतें, आणि तें शास्त्राच्या विरुद्ध! तेव्हां जो अखंडज्ञानात्मा, त्याला अज्ञान अज्ञान करूं शकत नाहीं. तर अज्ञानवाद करणारे हो, तुह्माला मोठी लाज असावी. अथवा असें ह्मणा, कीं जें आमचें अज्ञान आहे, हें अज्ञानच नव्हे. अहो डोळ्यांवर पडदा आला आहे, आणि डोळ्यानें दिसतें आहे, तर त्याला आंधळा कोण ह्मणेल? अग्नी प्रज्वलीत आहे, आणि त्यांत सर्पण टाकलें तर तें जळेना, मग त्याला अग्नी कोण ह्मणेल? घरांत आंधार पडला आहे, आणि सर्व वस्तु जशा दिसाव्या तशा दिसतात, याला आंधार कोण ह्मणेल? त्याप्रमाणें आत्म्यांत अज्ञान आहे, आणि आत्मा जशाचा तसाच! तेव्हां अज्ञान या शब्दाला खोटेपणा आला कीं नाहीं पहा बरें! बरें हें राहूंद्या. शब्दवाद सोडून न्यायाच्याच सोईनें पाहूं. अज्ञान ह्मणजे अंधार, आत्मा ह्मणजे प्रकाश. दोन्ही एकत्र करा पाहूं. जागेपणा आणि निद्रा, आठव आणि विसर, उष्ण आणि थंडी, दिवस आणि रात्र, जगणें आणि मरणें, हीं द्वंद्वें एके ठिकाणीं नांदतात अशी कांहीं न्यायाच्यामध्यें सवड निघते का? अर्थात निघत नाहीं. तेव्हां आत्म्यामध्यें अज्ञान, अथवा आत्म्याशिवाय निराळें अज्ञान राहूं शकत नाहीं. कल्पना करा कीं, एक मिठाचा मासा केला, आणि त्यांत जीव घातला, आणि तो पाण्यांत टाकला, तर मिठाचा ह्मणून विरघळून जातो, जमिनीवर ठेविला, तर मासा ह्मणून मरून जातो. या उदाहरणावरून **अत्मेनसि विरोधी ॥ ह्मणोनी नुरेचि ये संबंधी ॥ वेगळे तरी सिद्धी ॥ जायेचिना ॥** आप्तवाक्य याची व्यवस्था याप्रमाणें होते! आतां प्रत्यक्ष आणि अनुमान हीं जीं दोन तर्कशास्त्राचीं अन्य साधनें, त्याच्या अनुरोधानें अज्ञानाची गती काय होते पाहूं. प्रत्यक्ष पहावयाला जावें, तर ज्ञानेंद्रियें हीं अज्ञानाचीं, मग अज्ञानानें अज्ञानाला कसें ओळखावें? कार्य कारण या प्रकारानें अनुमान करायला जावें तर कारणापासून कार्य आभिन्न नाहीं, असें कोण ह्मणेल? तेव्हां अनुमानाची एथें गती नाहीं. जें मुळींच नाहीं, तें पहाण्याचें वेड कां तुह्मांला? ज्ञानोबा ह्मणतातः— **तेवीं पहावया अज्ञान ऐसें ॥ हें अंगीं पिसें कायसें ॥ न पहातां अपैसे ॥ न पहाणेंचि कीं ॥** कोण्याहि शास्त्रसिद्धांतानें या अज्ञानाच्या निर्धार करतां येत नाहीं. अज्ञानानें आपला शूरपणा सोडला आहे. पक्षकार ह्मणतात, हे चित्रविचित्र प्रकार आपल्या पुढें दिसताहेत, प्रत्येक वेळीं द्रष्ट्याला दृश्य भासत आहे. तो द्रष्टा परंपरेनें या चित्रविचित्र दृश्याची खटपट अनुभवित आहे. येवढ्यावरूनच दृश्य आणि द्रष्टा या दोहोंमध्यें दृश्य या पासून अज्ञानाचें अनुमान होतें. एक चंद्र दोन दिसूं लागतात. पाणी जमिनींत घालावें आणि तें झाडास पोचावें. हीं दोन उदाहरणें घेऊन दृश्यास्तव अज्ञान आहे, असा पक्ष उभा होतो. ज्ञानोबा ह्मणतात, दिवा लागला ह्मणजे अंधार होतो काय? किंवा चंद्राच्या चांदण्याला कधीं कोणी काळोख ह्मटलें आहे काय? पाण्यानें कधीं आग लागली आहे काय? पुनवेच्या चंद्रानें

अमावास्या होते काय? दङ्मात्र वस्तुजात ज्ञानपूर्ण असे अनेक सिद्धांताचे अनुवाद असतां, हा अ-ज्ञानाचा गोंधळ कुठून आणलात? जर हें दङ्मात्र आत्मा नव्हे, तर मग तो शून्य काय? शून्य ह्मणण्याजोगें कुठें कांहीं नसून ही व्यर्थ खटपट कां करावी? मिथ्यावाद ह्मणजे अज्ञानवाद यांत परमात्म्या-विषयीं शास्त्र मौन धरतें. विशेषवाद हे तर हवें तसें बहकतात. उदाहरणास्तवः— वेद सर्व शास्त्रांची योनि, आत्मनिर्धार आहे का त्यांत? नाहीं! सौरादि षड्दर्शनें-आत्मनिर्धाराशिवाय! देहवादी, चार्वाकादि, अहंकाराला मोठें प्राधान्य देतात, होतो आत्मनिर्धार त्यांच्या हातून? बौद्ध, मोठें बुद्धीचें प्राबल्य दा-खिवतात, झाला आहे आत्मनिर्धार यांच्या हातून? मीमांसक, नाना मीमांसा करतात, आत्मनिर्धार झाला आहे यांच्या हातून? विज्ञानवादी, ज्ञानेंद्रियांचें मोठे प्राधान्य सांगतात. झाला आहे आत्म-निर्धार? पुराणें व स्मृति इत्यादि अनंत शब्दजाल उत्पन्न करतात. आत्मनिर्धार आहे काय? योगी नाहीं त्या सिद्धी करतात. आत्मनिर्धार कुठें आहे? आत्मप्रत्ययाविषयीं निर्धाराचे मोठे दोन प्रकार दृष्टीस पडतात. एक शब्दानें व दुसरें दर्शनानें. दर्शनसंबंधींही नानाप्रकार आहेत. शब्दब्रह्माविषयीं पूर्वीच सिद्ध केलें आहे कीं, **शब्दाचा संचार नाहीं जेथें ॥** आतां अनेक मतांनीं त्याचें दर्शन होतें असें प्रतिपादिलें आहे. **दर्शन बीजें तेथें ॥ राणीव आणी ॥** ज्ञानोबा ह्मणतात, दर्शनाचा प्रकार ऐका, ज्याच्यामुळें दर्शनास दर्शनत्व, तेथें दर्शनाची काय महिमा? त्या अवर्णनीय ऐक्यांत दर्शनांत दर्शनत्व हा पृथक् भाव कसा होणार? व कोणास कोण भेटणार? **कोणा कोण भेटे ॥ दिठी कैंचि फुटे ॥ ऐक्यासकट पोटें ॥ आटोनि गेली ॥** तें ऐक्य असें पसरलें आहे कीं नित्य नवें अनंत तऱ्हेंचें. **दृश्याचिया सृष्टी ॥ दिठीवरी दिठी ॥ उठलीया तळवटी ॥ चिन्मात्रींचि ॥** तथापि अनंत जरी आहे ह्मणून तळवटचें जें एक चिन्मात्र तें, **आनघरीं जाणिजेना ॥** त्याला दुसरे कोणी दाखवून द्रष्टाकरितां येणार नाहीं. या ऐक्यांत द्रष्टा व जे अनंत तऱ्हेंचें दृश्य दर्शन हें कोण्या परीचें आहे? याला उदाहरणें, आरसा, वारू, पाणी व कल्लोळ, अग्नी व ज्वाळा, सूर्य व त्याचीं किरणें, चंद्र व चांदणें, कमळ व पांकळ्या, सह-स्रार्जुन व त्याचे हात, कोष्टयाचा माग व त्यांतील दोरे, अनंत शब्द व वाचा, गुळाची ढेप व त्याचे फुटून झालेले तुकडे, अशीं देतात, व ह्मणतात कीं, **हें दृश्य देखो ॥ किं बहु होवोनि फांको ॥ परि भेदाचा नव्हे विखो ॥ तेंचि ह्मणोनी ॥ १४९ ॥ तया आत्मयाच्या भाका ॥ न पडेचि दुसरी रेखा ॥ जरी विश्वा अशेखा ॥ भरलें आहे ॥** या दर्शन-संबंधानें जे पक्षकार यापुढें उभे केले आहेत त्यांत आत्मा एक नाहीं, परंतु अनंत आहेत, अशांचा पक्ष प्रथम उभा करितात, व दृश्य व द्रष्टा हीं पृथक असल्याशिवाय शुद्ध बुद्ध मुक्तस्वभाव जो आत्मा, याच्या मुक्तस्वभावामुळें हें जें दृश्य अनंत फांकलें आहे, हें फांकूंच सकणार नाहीं, असा सांख्यवाद उभा करितात. त्याला उदाहरण ज्ञानोबाचेंच घेऊन पक्षकार आपलें मत दर्शवितात. **दुबंधी क्षीरोदकीं ॥ वाने परी अनेकी ॥ दिसती तरी तितुकी ॥ सुतेआथी ॥** यावरून आत्मभिन्नत्व दर्शवितात. व **न फुटतां बीजकणिका ॥ माजी विस्तारे वडुअसिका ॥ तरी अद्वैत फांका ॥ उपमा आथी ॥** ह्मणजे चिद्रूप, पुरुष, आणि जड, प्रकृती, यांचा संबंध झाल्याशिवाय हे आपण अनंत होऊनी फांको असें जें ह्मणतात तें घडत नाहीं. पक्षकार ह्मणतात,

डोळ्याच्या पांपण्या झांकल्या ह्मणजे दृष्टी जी आहे ती आपापल्यांतच असते. चंद्राशिवाय समुद्राला भरती येते काय? अवसेस चंद्र सतराव्या कळेंत आहे तथापि चांदणे पडतें का? याकरितां हें तुमचें ऐक्य व्यर्थ आहे. **तैसें दृश्य जिणता द्रष्टें ॥ पडलें जैंताचि येकुटे ॥ तया नांव वावटें ॥ आपणपेया ॥ १६४ ॥** ज्ञानोबा ह्मणतात, खरें, अहो जें अनादी दृश्य, अनादी द्रष्टा, अनादी दर्शन, त्याला तुह्मीं कोणच्या रीतीनें जोडितां? त्यांत दोन कशीं उभीं राहतात? आकाश आणि गगन, स्पर्श आणि पवन, दीप्ति आणि तपन यांचा संबंध कसा जोडता? ऐक्यांतच सर्व प्रकार घडून येतात. हें मनाचें उदाहरण देऊन ज्ञानोबा स्पष्ट करून दाखवितात. व ह्मणतात कीं, **यालागीं एकें चिद्रूपें ॥ आपणया आपणपें ॥ देखिजे कां आरोपें ॥** रत्नावर कोणी दुसऱ्या तेजाचें पांघरूण आहे काय? सोन्याला सोनेपण यायला दुसरे कोणिकडे गेलें पाहिजे काय? याच-प्रमाणें गूळ, उजेड, अग्नि, वेल यांचीं उदाहरणें देतात, व ह्मणतात कीं. **ऐसें आपणया आपण॥ आपुलें निरीक्षण ॥ करावें येणेंविण ॥ करीतुचिअसे ॥ १७१ ॥** आतां जरी आपण असें ह्मणता तथापि योगबलानें द्रष्टा आणि दृश्य असें स्पष्ट आहे हें सिद्ध होतें. ज्ञानोबा विचारितात, या तुमच्या योगाचें पर्यवसान काय होतें बरें? व साक्षीरूप जो द्रष्टा हा आत्मपरिच्छेद करूं शकतो काय? नाहीं. **द्रष्टा दृश्य ऐसें ॥ दोन्हीं अळुमाळ दिसे ॥ येरपरस्परानु प्रवेशे ॥ कांहीं नाकी ॥** याप्रमाणें जें आपण साक्षीरूपानें द्रष्टा पाहतों असें ह्मणतां, हें बिलकूल नाहीं. व शेवटीं तुमच्याच निर्धाराप्रमाणें द्रष्टेपण दृश्यांत भरून, दोन्हीही न राहतां शेवटीं कांहींच राहत नाहीं. ह्मणजे—**एकाएकु वेंचला ॥ शून्य बिंदु शून्यें पुसला ॥ द्रष्टा दृश्या निमाला ॥ तैसें होये ॥** सरतेशेवटीं अनिर्वचनीय ऐक्यच. आतां, व्यवहारामध्यें त्रिपुटी भास होत आहे, असें जर ह्मणाल तर, विचारांती आपणाला स्पष्ट दिसतें कीं, कार्य, कारण, कर्ता, अशा तऱ्हेच्या जितक्या त्रिपुटी तितक्या प्रतिक्षणीं नाहींशा होत आहेत. हें कशा तऱ्हेनें घडतें तें १८२ पासून १९२ ओंवी पर्यंत दाखवितात. आतां द्रष्टा आणि दृश्य जर नाहीं, तर दृश्यदर्शनसंबंधानें हें ऐक्य कसें आहे हें सांगतात. **हे दोन्ही परस्परें ॥ नांदती एकाहारें ॥ बांधोनी येर येरें ॥ नाहीं केलें ॥** दृश्य खोटें आहे, द्रष्टा खरा असा भास तुमच्या बोलण्यांत दिसतो, असें ह्मणून दृश्य ही माया आहे, असें पक्षकार ह्मणतो. व हें दृढ करण्याकरितां, मुख दर्पणांत दिसणें, स्वप्नामध्यें जे भास होतात ते निद्रेमुळें, तसेंच मृगतृष्णा, सावली, हे दृष्टांत देतात. ज्ञानोबा ह्मणतात, आरसा पाहिला तरच मुख दिसतें नाहींतर वांया जातें काय? मुख हें आरशाशिवाय ठिकाणच्या ठिकाणीं आहेना? **ह्मणू-न आपणपे द्रष्टा ॥ नकरितांची असे पैठा ॥** याप्रमाणें दोरी सर्पाभास हा दृष्टांत व या तऱ्हेचे दुसरे दृष्टांत देऊन ह्मणतात कीं, **ह्मणोनी स्वंप्रकाशायया ॥ आपणपे देखावया ॥ निमित्त हा वांचोनिया ॥ नाहींचमा ॥** हीच गोष्ट जळ व तरंग, कापूर, गंगा, व सिंधू, घृत, ज्वाळा व वन्ही, असे दृष्टांत देऊन स्पष्ट करितात, आणि ह्मणतात कीं, **तैसें दृश्यकां द्रष्टा ॥ या दोन्ही देशा वांझटा ॥ पाहतां एकीकाष्ठा ॥ स्फूर्तीमात्र तो ॥** ही स्फूर्ति २४९ पा-सून २९१ ओंवीपर्यंत कशी आहे हें सांगतात. **येथें बोलणें नसाहे ॥ चालणें नसमाये ॥ अनुभऊन लाहे ॥ अंगी मिरौ ॥** या बोलण्याचा उपसंहार २६९ ओंवीपर्यंत करून या

आत्म्याशिवाय दुसरें कांहींच नाहीं असें सिद्ध करून दाखवितात. **ह्मणोनीये आत्मलीले ॥ नाही आन कांटाळे ॥ आतां ययाचि येतुले ॥ हाचि यया ॥** व शेवटीं ते **कोणेनिकृष्टे ॥ दाविले अज्ञानाचेनिबोटे ॥** तर या अज्ञानाची थोरवी जी ती आहे, ती अज्ञान या शब्दाच्या पूर्वी अ हें अक्षर ठेविल्यामुळेंच आहे. **अपूर्व ज्ञानाक्षरी ॥ वसतां ज्ञानाची थोरी ॥ शब्दार्थाची उजरी ॥ अपूर्व नव्हे कीं ॥** याप्रमाणे अखंड ज्ञान कसें आहे हें २९२ ओंवीपर्यंत सांगतात. **ह्मणोनी अज्ञानसद्भावो ॥ कोणेही परीनलाहो ॥ ह्मणून अज्ञानवावो ॥ पाहोंठे लीयाही ॥** असें ह्मणून हें सातवें प्रकरण संपतें.

ह्मणोनि अज्ञानवावो ॥ पाहो ठेलिया ही ॥ याप्रमाणें आमचें जें नांव ज्ञानोबा, त्यावरून ज्ञान ह्मणून कांहीं असेल असें समजूं नये. गुरुदेव, जे यांनीं आह्माला आह्मींच करून टाकिलें. या वचनांनीं ज्ञानोबा असें दर्शवितात कीं, आह्मीं कोण आहोंत, ह्मणजे ऐक्य काय आहे, तर अनिर्वचनीय आहे. तर तें आह्मां आह्मीं आहों ह्मणजे तें ऐक्य कसें आहे? हें कसें समजावें? हा अनुभव कसा यावा? याला गुरूंनीं कांहीं, उपाय सांगितला आहे काय? होय, गुरूंनीं, **आह्मीं अह्मामाजी न समाये ॥** ह्मणजे, ऐक्यभाव समजावयाला जेवढे उपाय कराल ते सर्व द्वैत उभें करितात, असें स्पष्ट सांगितलें. तें कसें, तर त्या ऐक्यांत आत्मपण नाहीं, स्वसंवित्ति नाहीं, कैवल्य नाहीं, वाचेनें त्याची गोष्ट करितां येणार नाहीं, दृष्टीला तें दृश्य होणार नाहीं, तें भोग्य नव्हे, तें प्रकट नाहीं, तें लुप्त नाहीं. तेथें नवीनही कांहीं नाहीं. तर तें ऐक्य कसें आहे? तर प्रवृत्ति व निवृत्ति यांरहित जो निवृत्तिच्या योगानें अनिर्वचनीय स्थितींत आह्मीं आहोंत तें वाचेनें स्पष्ट करितां येत नाहीं. तेथें अज्ञानाचा काय पाड? तें नासून कसचें ज्ञान होणार? त्याला माया काय आवरण करूं सकेल? अहो! जेथें अज्ञान नाहीं, तेथें ज्ञान कोठलें हो! अज्ञान आणि ज्ञान ह्मणणें यामध्यें अर्थाचा अन्योन्याश्रय आहे, असें जर ह्मणाल , तर अज्ञान गेलें ह्मणजे ज्ञान होतें, ह्मणजे जसें स्त्रीचें डोकें काढून पुरुषाला लावलें व पुरुषाचें काढून स्त्रीस लावलें ह्मणजे दोन्ही ही नाहींशीं होतात, त्याप्रमाणें अज्ञान गेलें ह्मणजे ज्ञानही नाहींसें होतें. **एवं ज्ञानअज्ञान दोन्ही ॥ ये पोटी सुनी अहाणी ॥** असें ह्मणून हें आठवें प्रकरण संपतें.

प्रथम प्रकरणांत शिवशक्ति समावेश यारूपानें ऐक्य स्थापन केलें. तें ऐक्य कसें समजावें व गुरूपासून त्याचा कशा तऱ्हेचा बोध होतो, हें गुरुस्तवन या अध्यायांत सागितलें. हा बोध ह्मणजे शब्दब्रह्म याचें पर्यवसान काय आहे हें तृतीय प्रकरणांत सांगून, त्या बोधापासून ज्ञान प्राप्ति होते, व ती कशा तऱ्हेची आहे, हें चतुर्थ प्रकरणांत सांगून, त्या ज्ञानापासून आपण सच्चिदानंदस्वरूप आहोंत असें जें वाटतें याचा अभिप्राय काय आहे, हें पांचवे प्रकरणांत वर्णन करून, हे शब्द व अशा तऱ्हेच्या शब्दांची शास्त्रादिकांची प्रवृत्ति अधिष्ठानांत नाहीं, अज्ञानापासून बंध झालेला ह्मणजे तें अज्ञान, कोण्याही तऱ्हेनें नाहीं असें हें सातवें प्रकरण, मोक्ष अथवा जीवन्मुक्ति ही ज्ञानापासून प्राप्त होते, तर तें ज्ञानच नाहीं असें हें आठवें प्रकरण. आत्मस्थिति कोण्या प्रकारची आहे, तर ती एकरूप आहे, बंधमोक्षअतीत, अंतर्बाह्य आत्मास्थितीच, उपासना, योग, प्रत्यहारादि अष्टांगें, यांना बिलकूल सवड नाहीं. तर हा अखंड व्यापारही सर्वात्मस्थिति, हें अनिर्वचनीय ऐक्य कसें आहे? हें वर्णन करितां

जरी येत नाहीं, तरी त्याचें दिग्दर्शन ज्ञानोबा करितात, वास आणि घ्राणेंद्रिय, श्रवण आणि कर्णेंद्रिय, दृश्य पदार्थ आणि डोळा, हीं एकच आहेत. ह्मणजे ज्ञानेंद्रियें, व ज्ञान व ज्ञाता अशा या त्रिपुटीरहित एक अखंडज्ञान आहे. विंझणें, चांफा, व माथा जिव्हा व रस इत्यादी, भोग्य भोक्ता व भोग अशी त्रिपुटी नसतां एक अंखंड भोगच आहे. कमळ व सूर्य, चकोर व चंद्र, फूल व भ्रमर, अशा तऱ्हेचें कार्य कारण कर्ता अशी त्रिपुटी नसून एक अखंड कार्यच आहे, अशा तऱ्हेनें हें अनिर्वचनीय अद्वैत, अस्फुट, अक्रिय, कांहीं एक येथें अनुभव नाहीं. **वेंचूनीया कल्लोळ ॥ ह्मणोनि धापे करतळ ॥ तेथें तरी निखळ ॥ पाणीच फांके ॥** या दृष्टांतानें अनुभव कसा हें सांगितलें. पंच ज्ञानेंद्रियांचें काय होतें हें, **तेथें संबद्धो होय न होय ॥ तंव इंद्रियाचें तें नोहे ॥ मग असतची आहे ॥ संबंधुना ॥** हें आशावचनानें सांगितलें. वाचा, क्रिया, ज्ञान; इत्यादिकांचा, प्रकार, **तंव दोन्ही न होऊनी होये ॥ काय नेणो ॥** योग प्रत्याहार, कैवल्य, इत्यादी हे प्रवृत्तिमार्ग यांचा प्रकार असा होतो, **घरामाजी पाये ॥ घालतां मार्गुही तोचि होये ॥** आठव, विसर, समाधी, याचा प्रकार हा असा, **होऊनि ठेला एकांतु ॥ विश्वचि हें.** देव, भक्त, स्वामी, भृत्यु, यामध्यें, ध्यान निर्धारादी होत नाहींत, कारण, **नाहीं आनसंसारा ॥ देवेवांचुनीं ॥** याप्रमाणें सर्व रीतीनें ऐक्यच आहे, असें नाना तऱ्हेनें निरनिराळ्या निर्धारांचें प्रमुख लक्षणावरून ऐक्य कसें आहे हें सांगून, **कोणाचें कांहीं नेघसी ॥ कोणजाणे भोगसी ॥ गौरव कैसें ॥** असें ह्मणून हें नववें प्रकरण संपतें.

अनिर्वचनीय आहे, सर्वत्र ऐक्य आहे तें सर्वांस अनुभूत आहे, तेथें शब्दाचा संचार नाहीं, योगादिक साधनें नाहींत, ज्यांना बोधापासून ज्ञान नाहीं, असें जर सिद्ध आहे, तर आपण ग्रंथ कशाकरितां लिहिला? असा पूर्वपक्ष झाला असतां ज्ञानोबा ह्मणतात, अहो निवृत्ति, अहो तुह्मीं, अनिर्वचनीय कोणी एक, त्या तुह्मी अह्मांला नेहमीं अनिर्वचनीय सुखांत ठेविलें अहांत. त्या सुखाचें अनिर्वचनीय ऐक्य कसें आहे हें अनंतवस्तू धर्मावरून सतत प्रकटत आहे, ज्याचा जो वस्तुधर्म तो तेवढ्यापुरताच नसतो. ह्मणजे या अखंडऐक्यांत पृथक्त्व कोणासही नाहीं. परस्परानुप्रवेशानें हें ऐक्यच आहे. हे वस्तुधर्म, सूर्य, चंद्र, सिंधू, इत्यादिकांचीं उदाहरणें देऊन स्पष्ट करितात. ह्मणून **आह्मी बोलिलों जेंजें कांहीं ॥ तें प्रकटची असे ठाईं ॥ मास्वयंप्रकाशा कायी ॥ प्रकाशावें बोले ॥** सिद्धानुवाद करणें, हा एक आमचा धर्म, यांत आह्मीं विशेष कांहीं केलें नाहीं. **या कारणें मिया ॥ गौप्य दाविलें बोलोनियां ॥ ऐसें नाहीं अपैसया ॥ प्रकाशुची ॥** अशा तऱ्हेचें या ग्रंथाचें काय स्वरूप आहे हें सांगतात, **तैसें तिये ईश्वरीं ॥ अंगोळी नुभे दूसरी॥ किंबहुना सरोभरी ॥ श्रीशिवेंसिची ॥** असें हें दहावें प्रकरण संपतें. अधिकारानुरूप या अमृतानुभवग्रंथाचें हें असें दिग्दर्शन झालें.

ज्ञानोबाच्या अमृतानुभवग्रंथावर टिका बऱ्याच आहेत. अमृतानुभवपदबोधिनी या नांवें एक निरंजनांनीं केलेली आहे. दुसरी, विश्वनाथराव अथवा कोल्हापुरांत प्रसिद्ध भय्याकाका या नांवाचे, यांनीं केलेली, ज्योत्स्ना. तिसरी, हंसराजकृत समओवी. चवथी, प्रल्हादबावाकृत समश्लोकी. पांचवी,

ही श्रीअमृतानुभवविवरण नित्यानंदैक्यदीपिका. ही श्रीशिवकल्याणकृत. हे शिवकल्याण कोण? व कधीं झाले? याविषयीं उल्लेख दहावे प्रकर्णाचे शेवटीं श्रीशिवकल्याण स्वतांच करितात.

त्रिकाळ स्नान संध्या, सोंवळ्याओंवळ्याची खटपट, देवतार्चन, वेदघोष, भस्माचे पट्टे, मुद्रा, गोपिचंदनाचे नाम, धुपार्त्या, पंचाग्निसाधन, अग्निहोत्रादिक वेदोक्त कर्में, पुराणोक्त देवविशेष, स्थानविशेष यांचीं माहात्म्यें, तीर्थाटणें, उद्यापनें, अशा तऱ्हेचा, व याहीपेक्षां अतिबिकट ब्राह्मण्याचा प्रवात; व्याकरण, न्याय, मीमांसा, इत्यादिकांचा शास्त्रीलोकांचा ताठा; नानातऱ्हेचीं योगसाधनांचीं बळें, चित्रविचित्र, गोसावी, बैरागी, यति, बाळसंतोष, वासुदेव, इत्यादिकांच्या राहाटी व प्रचार, कर्मठ व न्यून शोधणाऱ्या भिक्षुकांचा कुटिलपणा, मध्व, रामानुज, वल्लभ, शांकर, इत्यादिकांचे नाना वेदांतवाद, या सर्व घोटाळ्यांत शिक्षेशिवाय, अध्ययनाशिवाय, उपदेशाशिवाय, कायिक, वाचिक, मानसिक व व्यावहारिक द्रव्यव्ययाशिवाय, सुईच्या अग्राचा देखील प्रवेश व्हावयाचा नाहीं, तर मोक्षप्राप्ती कशी व्हावी? क्षुद्र ऐहिक सुखाला जर प्रचंड व्यवसाय केला पाहिजे, तर मोक्ष प्राप्त होण्यास किती दुर्घट प्रयत्न? प्रयत्न कसूचा परंतु तें असाध्यच.

अशा तऱ्हेची ब्राह्मण्याची, वेदोक्त धर्माची, न्यायव्याकरणादि शास्त्रांची, योग्यांच्या सिद्धीची, बिकट गुरुशिष्यसांप्रदायाची, व पंथांची, व्यवस्था बसून गेलेली, अश्या प्रसंगीं अनाथ, ज्ञानहीन ह्मणून घेणारे, केवळ भगवन्नावाची नांव तयार करून भवसागर तरून जाण्याकरितां ठिकठिकाणीं सोपा मार्ग उत्पन्न झाला. चोखामेळ्यासारिख्या नीच जातीपासून ते शास्त्रसंपन्न श्रीरामाश्रमासारखी, मंडळी नाममार्गांत प्रवृत्त झाली. अशा या चमत्कारिक वेळीं ज्ञानोबांनीं आपल्या ज्ञानबलानें सर्व जगाचा घोंटाळा दूर केला. यांची निस्सीम भक्ति, यांचें आत्मविवेचन, याला दुसरी उपमाच नाहीं. ह्मणून सर्व भक्तांमध्यें हे शिरोमणी. यांचा अधिकार काय? तर व्यावहारिकरित्या पाहातां, हे वेदशास्त्रसंपन्न होते. यांच्या ज्ञानबलानें यांणीं जो सिद्धानुवाद केला आहे, यांत सर्वांची खरी खूण यांणी निर्विवाद अनुवादिली आहे. या अनुवादावरून अधिकारानुरूप यांचा अधिकार काय आहे, हा समजतो. याला पडताळून पहाणें असल्यास प्रत्येकानें या अनुवादाचा विचार करावा व ज्यांणीं ज्यांणीं यासंबंधानें या अनुवादाचा विचार केला आहे त्यामध्यें जो मतवाद दृष्टीस पडतो हाच या अधिकाराचा साक्षी आहे.

ज्ञानोबाचे सर्व प्राणिमात्रांवर उपकार आहेत. उंच नीच, सज्ञान, अज्ञान, जड चैतन्य, असे जे नाना तऱ्हेचे वाद, आह्मी सर्व बंदींत आहोंत, हा बंद आह्माला कर्मापासून झाला आहे, हीं सर्व कर्में अज्ञानमूलक आहेत, व हें अज्ञान अनादि आहे, यापासून सुटण्यास तप, यज्ञ, दानादि, प्रवृत्ति व निवृत्तिमार्गाशिवाय उपायच नाहीं; तर अशा ज्या नाना समजुती यापासून आह्मांस दूरकरून जें खरें ऐक्य आहे हें प्रकट केलें व जे आह्मीं बहकत होतों त्या आह्माला पावन केलें, हाच आमच्यावर यांचा मोठा उपकार. आतां ह्यांच्यापासून आह्मी कसा लाभ करून घ्यावा याचें उत्तर फार सोपें आहे. अध्यात्मज्ञानासंबंधीं जें विवेचन या भरतखंडांत झालें आहे, असें विवेचन कोणत्या देशांत झालेलें नाहीं. निदान जे यवन आह्मावर राज्य करीत आहेत, व ज्यांच्या राज्याचा

परिणाम सर्वप्रकारें आमच्या तन मन धनावर झाला आहे, असा दृष्टीस पडतो, तथापि या सिद्ध पुरुषाच्या अनुवादानें **प्रकाशाचीं कवाडें उघडून, जी आपली नित्यदेखणी दशा,** ती आपल्या जवळ नित्य असतां, आपणाला इतरांचें अनुकरण करण्याचें अगदीं कारण नाहीं, हाच लाभ. हा सर्वांस या अमृतानुभव ग्रंथाच्या सेवनानें व्हावा, हीच या ग्रंथ छापविणाऱ्याची इच्छा आहे.

श्रीशिवकल्याणकृत

श्रीअमृतानुभवविवरणनित्यानंदैक्यदीपिका.

प्रकरण प्रथम.

शिवकल्याणकृत मंगलाचरण.

सद्गुरुंपरमानंदंवंदेआनंदविग्रहं ॥ यस्यसंनिधिमात्रेणचिदानंदायतेतनुः ॥ १ ॥ नित्यानं दायगुरवेशिष्यसंसारहारिणे ॥ भक्तकार्यैकदेहायनमस्तेचित्सदात्मने ॥ २ ॥ यस्यादर्शनमात्रतोखिलमिदंविश्वंसमाभासते यज्ज्ञानेनविलीयतेमृदियथाकुंभादयस्तन्मयाः ॥ एवंनित्यमनित्यवाग्विलसितंदूरंतरंगादिवत् नित्यानंदमहंभजामिसततंस्वानंदपूर्णपरं ॥ ३ ॥ नीलोत्पलदलश्यामंपद्मपत्रनिभेक्षणं ॥ ध्यायेच्छ्रीविठ्ठलंनित्यंजघनस्थकरद्वयं ॥ ४ ॥ ध्यायेन्नित्यंमहेशं रजतगिरिनिभंचारुचंद्रावतंसं रत्नाकल्पोज्वलांगंपरशुमृगवराभीतिहस्तंप्रसन्नं ॥ पद्मासीनं समंतात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिंवसानं विश्वाद्यंविश्ववंद्यंनिखिलभयहरंपंचवक्त्रंत्रिनेत्रं ॥ ५ ॥

जयजयजीचिन्मात्रपूर्णा ॥ नित्यानंदानित्यकल्याणा ॥ करुणाकरासुखघना ॥ गुरुवर्याजी ॥ १ ॥ तूंकाळत्रयींअविच्छिन्न ॥ यालागींनित्यकल्याण ॥ बोधबोधकतानसोन ॥ नित्यकल्याणजें ॥ २ ॥ बोधमात्रजैंअसेठायीं ॥ तेथैंउणेंहीहोणेंनाहीं ॥ अथवाबहूहोवोनिकांहीं ॥ फांकोंहीनेणें ॥ ३ ॥ एवंयेखूणेनचुकोन ॥ मीलाधलोंपसायदान ॥ हेंहीकांहींखूण ॥ तुंवांनविकारोनदाखविली ॥ ४ ॥ जेवींअमृतआणिमिष्टांशु ॥ हाभेदेंवीणअमृतींसहवासु ॥ तेवींमीदीनआणितूंईशु ॥ एकेचिरूपीं ॥ ५ ॥ जेवींरवीचेनिअनुग्रहें ॥ प्रभाप्रकाशवंतीहोये ॥ तेवींमीलाहेसोये ॥ तवञ्चेचि ॥ ६ ॥ तूंचिन्मात्रसिंधुनिष्कळ ॥ तेथेंमींतुझाप्रत्ययेकल्लोळ ॥ सर्वांगेंसीसजळ ॥ तुजमाजीवसे ॥७॥ तेथेंनावेकदिसेचपळपण ॥ परीतेंचपळताचिदिसेअचळपण ॥ निजांगेंजेंजीवन ॥ ढळलेंचिनाहीं ॥ ८ ॥ तेथेंलयआणिउपक्रमु ॥ तोउदयअस्तेंवीणस्वरूपाभिरामु ॥ ह्मणोनिचआत्मारामु ॥ ह्मणोलाहिजे ॥ ९ ॥ नानातूंस्वरूपाभिरमण ॥ तेथेंचिमीपावतसेंतुझेपण ॥ परीनवलतुझीअद्वैतखूण ॥ द्वंद्वभागानये ॥ १० ॥ तोमीतुझानिजदासु ॥ माझियेराहटीमाजीतूंईशु ॥ भरोनिक्रियालेशु ॥ उपजोंचिनेदिसी ॥ ११ ॥ प्रभुसच्चिदानंदात्र्यंबका ॥ तुजसच्चिदानंदत्वजियाअंबिका ॥ तियेस्वानुभूतीसीअसिका ॥ आनंदमात्रतूं ॥१२॥ नेणोंतियांतुजरूपकेलें ॥ किंवातुवांचितियादाविलें ॥ हेंवाउगेंकायबोलें ॥ बोलावेंप्रभू ॥ १३ ॥ अहोतुझानिर्धारुआलाहाता ॥ उगेंराहणेंघडलेंजीशतपथा ॥ त्यानिर्धारामाजिपाहतां ॥ अंबानाअंबाधीशु ॥ १४ ॥ नसोनिअंबानाअंबाधीशु ॥ विलासरूपतूंचिन्महेशु ॥ नावेकघेवोनिक्रूरवेशु ॥ त्रिपुरासुरासीवधिसी ॥ १५ ॥ सच्चिदानंदत्रिशूलेंवसविसीकर ॥ निवटिसीजीत्रिगुणत्रिपुर ॥ मगचित्सुखेंहेंचराचर ॥ दुमदुमोंलागे ॥ १६ ॥ असोतुझाजोचिदोन्मेश ॥ तोचिजीवात्मागणेश ॥ सर्वारंभींजयास ॥ श्रेष्ठत्वआलें ॥ १७॥ अहोतोआपुलेप्रसादेंकरूनी ॥ करवितसेयाजगाचीउभवणी ॥ परीआपणपूज्यमात्रवांचूनि ॥ नालिंपेकोठें ॥ १८॥ अहोजेंजेंकृत्यजयास ॥ तेथेंतेथेंसाह्यताघडतसेत्यांस ॥ परीसाक्षित्वेंकासयास ॥ लिप्तचिनव्हे ॥ १९ ॥

अहोप्रपंचोन्मुखहोवावयास ॥ हाचिदेतसेआपुलीवास ॥ आणिपरतोनितुझियागांवास ॥ येईजेव्हां ॥ २० ॥ तेव्हांत्याचेंचिलाहोनिकृपाजीवन ॥ ठाकिजेतसेजीतुझेंचिद्भुवन ॥ जेथें जनआणिविजन ॥ दोन्हींहीनसती ॥ २१ ॥ अहोतेगणेशींजेप्रसन्नता ॥ तयेगणेशींचअसेवा ग्देवता ॥ जेणेंनसणेंहेलोकत्रयता ॥ साकारजाली ॥ २२ ॥ ह्मणोनिहेचिजगन्माता ॥ जेकींग णेशाचीगणेशता ॥ तुझियाहीगांवायेतां ॥ दावितसेवाट ॥ २३ ॥ ह्मणोनिगणेशासहवर्तमान ॥ करूनिवाग्देवतानमन ॥ पावलोंजीचिद्भुवन ॥ भुवनाधिपतितुझें ॥ २४ ॥ जेथेंनागरिकआणि नगरनाथु ॥ नसोनिनांदसीतुंसततु ॥ तेथेंयावयाजावयाचीमातु ॥ कांहींचिनाहीं ॥ २५ ॥ अहोतुझेभुवनाचीआठवण ॥ तेअठवणचितुझेंभुवन ॥ जियेअठवणींविसराचीखूण ॥ शिवत लीचिनव्हती ॥ २६ ॥ ह्मणोनिआलेनिगेलेनिवीण ॥ नपावोनपाविजेतुझेंचिद्भुवन ॥ ऐसीजेतु झीखूण ॥ नपावोनपावलों ॥ २७ ॥ तेजेंपावतीवेळ ॥ जेथेंस्पर्शेलानाहींचिकाळ ॥ ह्मणोनि कालत्रयातीतकेवळ ॥ फावलाचिहोसी ॥ २८ ॥ ऐसाजोनिजबोध ॥ जेथेंनाहींबोध्यबोधकभे द ॥ तोचितूंस्वतःसिद्ध ॥ विठ्ठलरूपे ॥ २९ ॥ प्रभूतुजरूपायावयाचीसिराणी ॥ तेगिवसली मजविठ्ठलपणीं ॥ जेथेंनामरूपाचीझणी ॥ दिठिलागो ॥ ३० ॥ नव्हेवर्णनाअवर्ण ॥ शुक्लकृष्ण तेविहीन ॥ शामसुंदरचिद्घन ॥ वर्णातीत ॥ ३१ ॥ अहोरूपाअरूपातीत ॥ नामाअनामाविव र्जित ॥ शामसुंदरअद्भुत ॥ टवकारलेंअसे ॥ ३२ ॥ मोडूनियांत्वंपदतत्पद ॥ उभाभक्तीविटेव रीसमपद ॥ पदभेदेंवीणसच्चिदानंद ॥ विलासरूपी ॥ ३३ ॥ सत्पदआणिचित्पद ॥ हे जेतुझेकरद्वंद्व ॥ जेणेंआकळिलाआनंद ॥ भक्तीचेनिवशें ॥ ३४ ॥ एवंसच्चिद्‌हेकरद्वंद ॥ भक्तीचेनिमिशेंआनंद ॥ करूनिएकत्रसच्चिदानंद ॥ दाविलीखूण ॥ ३५ ॥ तेथेंनिजदासा चीआवडीभली ॥ तेपीतांबरमिसेंकासवेढियली ॥ मगनिश्चयेंमेखलेचीबळकाविली ॥ उल्लंघूंचिनसके ॥ ३६ ॥ तेथेंनाभिदेशब्रह्मभुवन ॥ जेंकींजगाचेंजन्मस्थान ॥ सर्वेचि उदरजेंगहन ॥ जेथेंसांठवलेंहेंजग ॥ ३७ ॥ ह्मणोनिजन्मलेसातांबाहेरनपडे ॥ वसतसेउद राचेनिसुरवाडे ॥ एवंचिन्मात्राचीरेखानमोडे ॥ जालेनिजगे ॥ ३८ ॥ आतांतुझाजोकंठदेशु ॥ जेथेंसामावलास्वप्नअन्यथाभासु ॥ तोतूंवैकुंठाधीशु ॥ लीलाधारी ॥ ३९ ॥ तेलीलानव्हे रमाआपण ॥ जेणेशोभसीतूंरमारमण ॥ तुरंबिसीसुमनमाळागहन ॥ रमेचेनियोगें ॥ ४० ॥ आतांयावरीजोशिरोभागसांग ॥ जोकींउपनिषदांचाहीउपरभाग ॥ जेणेंदेखणेंनिहेंजग ॥ देखणेंचिअघवें ॥ ४१ ॥ नानातेदेखतीखूण ॥ कींतेंदेखणेंचिजेथींचेंश्रवण ॥ नातरीनिगमाचें चिअधिष्ठान ॥ श्वासोश्वासी ॥ ४२ ॥ नानात्वतेंचीखूण ॥ जोहाशब्दराशीचआपण ॥ हानिवाडूचिजाण ॥ नाहींशिरोभागींजियें ॥ ४३ ॥ श्रुतिः ॥ येनवापश्यतियेनवाशृणोतियेन वागंधान् जिघ्रतियेनवावाचंकरोतिइत्यादि ॥ आतांयाअवध्याचेंअवसान ॥ जेथेंलोपतसे अवसानखूण ॥ तोमंडितूचिआपणयाआपण ॥ चिन्मात्रमुकुटीं ॥ ४४ ॥ नानामुकुटनव्हेतेंचि द्रत्न ॥ जोअधउपरिभागेंवीण ॥ जोनित्योदयोदैदीप्यमान ॥ तेजःपुंज ॥ ४५ ॥ एवंहानिज शांतियमुनातीरीं ॥ वसऊनिस्वानंदाभिरामसत्तमपुरी ॥ बोधअर्जुनाकरी ॥ पेलिलीकृपा ॥ ४६ ॥ तोआत्मारामपूर्णकाम ॥ जोतापत्रयतत्पदविश्राम ॥ जोस्वानंदाभिराम ॥ श्रीकृष्ण राजु ॥ ४७ ॥ हेजेतुवांदाविलीखूण ॥ जेणेंमीगेलोंतयाशरण ॥ सागरींजेवींसैंधवघन ॥ आ ळिंमूंगेलें ॥ ४८ ॥ परीतयामिळणीयाचीमाझारी ॥ मींजाहलोंअसेंप्रेमाधिकारी ॥ जेणेंजीतुझी उजरी ॥ नसंडिमातें ॥ ४९ ॥ नानाउजरीनव्हेआनंदु ॥ जोकींपूर्णत्वेंपरमानंदु ॥ नित्यत्वनि

त्यानंदु ॥ आमुचीमाये ॥ ५० ॥ अहोतुजह्मणावेंमाये ॥ तरीबापुकायदुजाआहे ॥ आतांतुझे आवडीचीसोये ॥ बोलविंजेजी ॥ ५१ ॥ तेबोलणियाचीपहिलें ॥ नव्हताचिअहासीसंचलें ॥ आतांनित्यानंदबोले ॥ आवडसीनिका ॥ ५२ ॥ किंवाआवडीचेनिवैभवें ॥ पालटेजरीतुजबो भावें ॥ तरीश्रीकृष्णयेणेंनांवें ॥ बोभातअसेंजी ॥ ५३ ॥ जेवींयेकुचिजोस्वादु ॥ क्षीरह्मणावें अथवादुग्धु ॥ तेवींआह्मासीनित्यानंदु ॥ श्रीकृष्णतोचि ॥ ५४ ॥ आतांपरमगुरूपरात्पर गुरू ॥ तरीनवीकरोनिहाअवघाविस्तारू ॥ श्रीआदिनाथमूळगुरू ॥ नबोलतांचिअसे ॥ ५५ ॥ तेथोनिंजेनावेकश्रेणी ॥ तेदाविजेग्रंथावसानीं ॥ माझाअधिवासनिरंजनीं ॥ नित्यानंदीं ॥ ५६ ॥ प्रभुतुझेंनित्यानंदपण ॥ जेंकींद्दष्ट्यात्रद्रष्टेपण ॥ हेंद्वंद्वभागानयेोन ॥ नमितसेंतुज ॥ ५७ ॥ प्रभू आनंदातुटीनाहीं ॥ ह्मणोनिकेलियानवीणनमनजेंकांहीं ॥ आणितियेचिखूणेंकेलेंतेही ॥ करणीं नव्हे ॥ ५८ ॥ हेंसांगिजेऐसेंनव्हे ॥ किंवाजाणीजेहेंहीनफवे ॥ तरीनेणणेंचिअघवें ॥ ऐसेंहीनव्हे ॥ ५९ ॥ जाणणेंनव्हेपरीजाणितलें ॥ येथेंसहजचिनेणणेंपारुषलें ॥ बोलतांनयेहेंहीबोले ॥ बोलिजेतसें ॥ ६० ॥ एवंजाणिवेवीणजाणोंलाहे ॥ किंवानबोलणेंचिबोलिजेतआहे ॥ जरी यथार्थेंपाये ॥ वंदिजेतितुझे ॥ ६१ ॥ प्रभूअबाधितपणजेंतुझें ॥ तेथेंचिवंदनमिरवतसे माझे ॥ येथेंवंदनाचेनिव्याजे ॥ विभागचिनपडे ॥ ६२ ॥ तुझानिर्धारुजैंलाहिजे ॥ तैसा निर्धारुचिनुधविजे ॥ अनुभवुचिअनुभविजे ॥ अनुभवेंकरी ॥ ६३ ॥ अनुभवेंअनुभविला अनुभव ॥ येथेंकरणीचानव्हेचिउगव ॥ किंवाउगेपणाचाभाव ॥ तोहीनव्हेकीं ॥ ६४ ॥ एवंप्रत्ययरूपाजोतूं ॥ जेथेंनाहींप्रत्ययहेतू ॥ किंवाप्रत्ययासीअघातु ॥ हेंहीनव्हे ॥ ६५ ॥ ह्मणोनितुझेंनित्यत्वयें ॥ ऐक्यताद्वंद्वभागासीनये ॥ विरोनिगेलेंप्रमेये ॥ प्रमाणामाजी ॥ ६६ ॥ प्रमेयाचेनिप्रकाशें ॥ प्रमाणआलेंप्रमाणदशे ॥ तेणेंप्रमाणेंकैसें ॥ प्रमेयसाधे ॥ ६७ ॥ जरी प्रमेयअसाध्यजालें ॥ मगसहजचिप्रमात्ववायांगेलें ॥ तस्मात्प्रमेयप्रमाणातीतभलें ॥ स्व रूपतुझें ॥ ६८ ॥ तयातुजनित्यानंदाप्रति ॥ तद्रूपचिहेमाझीविनंती ॥ जीतुझीस्वरूपस्थिति ॥ लाधलीऐसी ॥ ६९ ॥ जेवींउदयअस्तेंवीण ॥ रवीनुगवतांचिउगवतअसेजाण ॥ तेवींबोधें वीणखूण ॥ लाधलीबोधाची ॥ ७० ॥ अहोहेंबोध्यबोधकपण ॥ बोधमात्रकींजाण ॥ गूळगो डीमिळोन ॥ गूळमात्रजेवीं ॥ ७१ तेवींजाणतयाजाणता ॥ जाणीवनयेचिहाता ॥ आतांयेथेंपू र्वापरता ॥ आणावीकैंची ॥ ७२ ॥ असोजाणावेंनाहींलागलें ॥ हेंतंवमियाजाणीतलें ॥ एवंतु झियेकृपेचेंजालें ॥ सार्थकप्रभू ॥ ७३ ॥ हेंहीजेथेंनाहींउरलें ॥ ऐसेंकांहींठसावलें ॥ एवंतुझिये कृपेचेंभलें ॥ अवसानफळ ॥ ७४ ॥ परीहेंजेंअवसानकांहीं ॥ मूळींचिसांपडलेंपाहीं ॥ ह्मणो नितुझीकृपेसीनाहीं ॥ अवसानदशा ॥ ७५ ॥ असोऐसेंतुझेपाये ॥ भाग्यजरीमीलाहें ॥ यावरी मजकांहींआहे ॥ करणीयआतां ॥ ७६ ॥ यावरीमाझेनिदातारे ॥ महाकृपेचेनिपडिभारें ॥ बो लिलेंपरिसकारे ॥ खूणएकी ॥ ७७ ॥ राजाराज्यपदपावला ॥ छत्रचामरेंसीविलासला ॥ प रीराजाज्ञेसिनाहींजाला ॥ विस्तारजगीं ॥ ७८ ॥ आज्ञाजैंथोटावली ॥ तैंराज्यपदवीहिणाव ली ॥ ह्मणोनिजगामाजीमोकळी ॥ वर्तलीपाहिजे ॥ ७९ ॥ तेवींचोजवलीयाआत्मखूण ॥ परी तेंचिसरळदृष्टिवीण ॥ सुखाचाफुंजजाण ॥ नुतरेदेखा ॥ ८० ॥ तेंआत्मदृष्टिसमोर ॥ कांहींन सावाहीर ॥ विरोधाचीकोर ॥ उलंघूनजावें ॥ ८१ ॥ किंवाआत्मकळेचेठायीं ॥ विरोधासीच जन्मनाहीं ॥ ह्मणोनितियेदृष्टीसीकांहीं ॥ अंतरावोचिनसे ॥ ८२ ॥ तोस्वात्मानुभवरावोउदे ला ॥ तैंअंतरायतस्कराचाठावोपुरिला ॥ ऐसेंनव्हताजाला ॥ प्रत्ययोचिहीनु ॥ ८३ ॥

अहोराज्यपदवीजोपावे ॥ तेणेंविरोधिचोजवावे ॥ नाहींतरीअसावें ॥ स्वाभाविकसुखें ॥ ८४ ॥ तियेचोजवेऐलिकडे ॥ जरीउगाचितोपहुडे ॥ तरीकाळांतरींघडे ॥ अंतरायत्यासी ॥ ८५ ॥ हें बहुकायबोलावें ॥ जाणीवेवरीनजावें ॥ जालेपणाचेनिनांवें ॥ कैवल्यहीनको ॥ ८६ ॥ मजए कासीप्रत्ययोजाला ॥ येरुअज्ञानेंअसेनाशिला ॥ हाजयाचाहीनउतरला ॥ अहंकारसापु ॥ ८७ ॥ बोलेंप्रश्नेचींउत्तरें ॥ कवळिलाआहेअहंकारअजगरें ॥ जयाचेंलाधलेपणाचेंवारें ॥ गेलेंचिनाहीं ॥ ८८ ॥ तयासीजाणावीअर्जुनि ॥ स्वसुखाचीसिराणी ॥ एवंसरळदृष्टिवांचोनि ॥ कृतकृत्यतानाहीं ॥ ८९ ॥ अहोसाध्यसाधननाहीं ॥ ऐसेंचिसाधीजेपाहीं ॥ परीसाधिलेंपणकांहीं ॥ येवोंचिनेदावें ॥ ९० ॥ तरीयेथेंजालेपणासीभेवोन ॥ येवोंनेदिजेजालेपण ॥ तरीहेहीनव्हेखूण ॥ अनुभवाचीकीं ॥ ९१ ॥ येवाटेव्याघ्रआहे ॥ तरीयेवाटेसीचनवजावें ॥ तरीकाळांतरेंपावे ॥ ग्रासावयाव्याघ्रु ॥ ९२ ॥ एवंत्याचाठावोचिपुसावा ॥ तरीचपाविजेसफलभावा ॥ एवंकेलेंनिचीनव्हावा ॥ सरलाधिकारु ॥९३॥ गुरूकृपाखड्ग घेऊनि ॥ संशयविरोधेंविदारूनि ॥ स्वात्मानुभावराज्यधानीं ॥ पहुडावेंसुखें ॥ ९४ ॥ नातरीआह्मीजालोंब्रह्मज्ञानी ॥ एकात्मताअवघीजनीं ॥ ह्मणोनियत्त्वावच्चकरणी ॥ संपाडुंलागे ॥९५॥ अथवाआह्मीब्रह्मज्ञानी ॥ येरविश्वअवघेंअज्ञानी ॥ ह्मणोनिजनाचाह्मणी ॥ स्पर्शहोईल ॥ ९६ ॥ आह्मीब्रह्मविद्ब्राह्मण ॥ येरचांडाळकींअवघेजन ॥ ऐसेंजयाचेंज्ञान ॥ डुंबतअसे ॥ ९७ ॥ एवंदोहींहीपरीजाण ॥ लाधलीनाहींखूण ॥ एवंसरळदृष्टिवीण ॥ नजोडेशांति ॥ ९८ ॥ नातरीलाधलियाअवसान ॥ विसर्जावेंकर्माचरण ॥ अहोयावाक्याचाअर्थजाण ॥ नकळेचितया ॥ ९९ ॥ कांजेकर्मासीसांडोंजातां ॥ तत्काळजालाकर्त्ता ॥ एवंआत्मखूणेसीनेणता ॥ मनोरथकरिती ॥ १०० ॥ अथवाज्ञानियासीविधिनिषेधनाहीं ॥ परीलोकसंग्रहार्थकरावेंतेंही ॥ याहीवाक्याचाअर्थुपाहीं ॥ रोचनामात्र ॥ १ ॥ अहोस्वतंत्रतालाधला ॥ विरोधजयाचामोडला ॥ जालेपणाचाउतरला ॥ फुंजुचिज्याचा ॥ २ ॥ तेणेंआपणेंवीणकांहीं ॥ लोकुचिदेखिलानाहीं ॥ तयासीयेव्हडेंवोझेंकाई ॥ लोकसंग्रहाचें ॥३॥ त्यासीकर्तव्यताउरलीनाहीं ॥ तेलोकत्रयेसीपाहीं ॥ आणियथाधिकारासीकांहीं ॥ उल्लंघूनसके ॥ ४ ॥ माझीदेखिलागेल ॥ तेणेंहाजनतरेल ॥ ऐसेंजेथेंथांबेल ॥ तेथेंसरळताकैंची ॥ ५ ॥ निजसुखाचेनिभावें ॥ अविहिताकडेनधांवे ॥ स्वार्थाचेनिनांवें ॥ कैवल्यहीनेघे ॥ ६ ॥ अगालोकत्रयालोकभावे ॥ सुखवाचकजेंजेंअघवें ॥ तेंयेणेंस्वभावें ॥ आपणापैलाहिजे ॥ ७ ॥ तेंअपरोक्षसुखएक ॥ जेथेंहारपलेतिन्हीलोक ॥ तोकायबाह्यसुख ॥ चुंबावयाधांवे ॥ ८॥ जोस्वसुखाचेनिपडिभरेंजाण॥ विषयींनव्हेनाउदासीन॥ असोआत्मसुखाहून॥ नचाखेचिकांहीं ॥९॥ अगालोहेपरिसजयाचेपदरीं ॥ तोकायहिंडेदारोदारीं ॥ तेवींस्वानंदसरोवरीं ॥ पहुडलाजो ॥ १० ॥ तोमृगजळींनिघोंधांवे ॥ कींगंधर्वनगरींसुखावे ॥ किंबहुनाविषयाचेनिनांवें ॥ कैवल्यहीनेघे ॥ ११ ॥ नातरीविषयाचेनिअभिलाषें ॥ जगचिआत्मत्वेंदेखे ॥ मगइतराचींधनदारादिकें ॥ आपुलींचिमानी ॥ १२ ॥ हेंतंवलाधलेपणाचेंचिन्ह ॥ सर्वथानघडेगाजाण ॥ एवंतयासीआत्मखूण ॥ लाधलीचिनाहीं ॥ १३ ॥ अंगाज्ञानीभक्तवीतराग ॥ तिहींचेंएकचिकींलिंग ॥ ऐसीसरळतासांग ॥ भोगिजेआपण ॥ १४ ॥ आणिपर्वतायेव्हडाविरोध ॥ येऊनठाकेमत्तवाद॥ तऱ्हींस्वात्मनिष्ठाशुद्ध ॥ झडपेनाचिजया ॥ १५ ॥ तोस्वात्मानुभवहुताशन ॥ अंतरासीकरीदहन ॥ एवंसरळदृष्टिचीखूण ॥ आतुडेजंव ॥ १६ ॥ तंवश्रवणमनननिजध्यासन ॥ येथेंनव्हावेंउदासीन ॥ मगलाधलियासरळखूण ॥ वरूंयेशांति ॥ १७ ॥ मगशांतिसेजेपहुडोन ॥ कीजे

स्वात्मरसआस्वादन ॥ जेवींआपुलारसजाण ॥ रसनाभोगी ॥ १८ ॥ आतांशांतिश्रियेनेंवरि
ला ॥ राजाराज्यपदींविलासला ॥ तेणेंविलासेंसीचालिला ॥ विहाळिसीजरी ॥ १९ ॥ तरी
स्वात्मरसैकवनवाटिके ॥ नावेकअसावेंतेणेंकौतुकें ॥ सुखाचेनिसुखें ॥ भोगिजेकांहीं ॥ २० ॥
मगअंतराचेंछेदन ॥ करूनिपावलोंशांतिसदन ॥ एखादेवेळेंहेंआठवण ॥ पावेजरी ॥ २१ ॥
तरीतेईयेवाटिकेकरितांविहरण ॥ अवघ्रजालेपणाचेंविस्मरण ॥ होऊनिआत्मरमण ॥ विला
सोंलागे ॥ २२ ॥ ह्मणसीतेवाटिकाकिंलक्षण ॥ जेथेंसमाधीपावेसमाधान ॥ जेकींशाखापल्लवें
वीण ॥ रसवल्लीवेल्हाळ ॥ २३ ॥ तरीजेंआरोपकेलेंनिवीण ॥ महासिद्धेंलाविलीसेजाण ॥
तोमहासिद्धह्मणसीकोण ॥ तरीश्रीज्ञानाधिराजु ॥ २४ ॥ अगाकलिकालेंआकलितांजन ॥
हातींघेऊनिज्ञानखड्गजाण ॥ अवतरलाआत्मापूर्ण ॥ ज्ञानेश्वरवेशें ॥ २५ ॥ अगाज्ञानाज्ञानवि
हीन ॥ निखळज्ञानमात्रसंपूर्ण ॥ ह्मणोनिज्ञानेश्वरऐसीखूण ॥ रूपाआली ॥ २६ ॥ तेणेंश्रीगीता
लयाचेंकपाट ॥ उघडूनिकेलीमोकळीवाट ॥ गीतेश्वरप्रगट ॥ दाखविलालोकां ॥ २७ ॥ तया
गीतेश्वराचेंदर्शन ॥ केल्याहोतसेकलिकालभग्न ॥ मगकरावयाअमृतपान ॥ वाटिकारचिली
॥ २८ ॥ जेथेंविनारोपणेंवीण ॥ शाखापल्लवविहीन ॥ विकाशलीसेजाण ॥ अमृतलता ॥ २९ ॥
अगाजेअमृतातेंजीववितें ॥ ह्मणोनिअनुभवामृतह्मणिजेतयातें ॥ ह्मणिजेलोकह्मणतीजयातें ॥
अमृतऐसें ॥ ३० ॥ तयाअमृतींजेंअमरपण ॥ तेंअवघेंकींअनुमान ॥ जेंप्रळयकाळींमरण ॥
अमृताचिपावे ॥ ३१ ॥ यालागींहेंअनुभवामृत ॥ ह्मणिजेआतांचिअमरअनुमानरहित ॥ हेंसे
वितीतेहोत ॥ अनुभवामृताचि ॥ ३२ ॥ येथेंसमाधीसमाधान ॥ जालियासरळतालाहिजे
जाण ॥ अंतरायाचीखूण ॥ हारपोनिजाये ॥ ३३ ॥ तेथेंकरावयाविहरण ॥ नावेकमार्गुकरा
वासोपान ॥ मीप्रवर्तलोंतुवांजाण ॥ मजमागेंयावें ॥ ३४ ॥ ऐसेंश्रीनित्यानंदआपण ॥ बो
लिलेप्रसन्नोन्मुखवचन ॥ मीतयांचेपायधरून ॥ रिघालोंजंवआंत ॥ ३५ ॥ तंवतेथेंनित्यानंदु
चिकोंदलादिसे ॥ जोमजमाजीभरलाअसे ॥ ह्मणोनिमीस्वविलासें ॥ लागलोंहिंडों ॥ ३६ ॥
तंवआपआपणाशींविसरलों ॥ निखळनित्यानंदींचिबुडालों ॥ अष्टौसत्वभावहेबोलों ॥ तरीते
गुणसंबंधिकीं ॥ ३७ ॥ एवंऐसीयेनित्यानंदीं ॥ सुरवाडलोंमीनिरवधी ॥ तेंचिहोऊनितयाची
वंदीं ॥ पाउलें आतां ॥ ३८ ॥ अहोआणीकएकअवधारावें ॥ आज्ञापिलेंमाझेनिदेवें ॥ जेंयेथेंचि
असोनिकरावें ॥ विवरणविहरणातें ॥ ३९ ॥ नानातोमाझेंमिसकरून ॥ आपणकरितसेविह
रण ॥ मीत्याचेपायींजाण ॥ जडलोंचिअसें ॥ ४० ॥ असोमजकरवींतोबोलवितसे ॥ जेणेंरमती
संतमानसें ॥ येथेंतुह्मांसीहीआज्ञापुसे ॥ संतवृंदांसी ॥ ४१ ॥ श्रीनित्यानंदपाउलें ॥ साष्टांगेंसी
मियांनमियलें ॥ तेणेंतुह्मांपासींधाडिलें ॥ पुसावयादोष ॥ ४२ ॥ तरीतुह्मीआणिनित्यानंदु ॥
हामजतंवनादिसेभेदु ॥ ह्मणोनितुमचेपद्मपादु ॥ वंदितसेंमी ॥ ४३ ॥ स्वामीयाअनुभवामृतीं
जाण ॥ कर्तव्यतरीसमाधीसमाधान ॥ अधिकारीह्मणालकोण ॥ तरीनिरोपिलामागें ॥ ४४ ॥
तथापिमागुताबोलेन ॥ अधिकारीयाचीखूण ॥ जेणेंनित्यानंदपूर्ण ॥ लाहताहोये ॥ ४५ ॥ अहो
कमाऊनिआश्रमधर्मअंगें ॥ व्हावेंइहस्वर्गभोगींविरागे ॥ नित्यानित्यवस्तुविवेकचांगे ॥ उत्पन्न
व्हावा ॥ ४६ ॥ मगनिर्वेदाचीखूण ॥ निकिअपैसिहोयजाण ॥ जगाचीअनित्यताजाणोन ॥ वै
राग्यशुद्ध ॥ ४७ ॥ जेणेंविषाचीमारकताआढळे ॥ तरीविषत्याज्यहेंबरवेंकळे ॥ जरीजगअनि
त्यहेंविवळे ॥ तरीशुद्धवैराग्य ॥ ४८ ॥ आतांजालियावैराग्यउत्पन्न ॥ आकळेशमदमादिसा
धन ॥ मगजावयासद्गुरूसीशरण ॥ योग्यतापावे ॥ ४९ ॥ अहोतनुमनधनत्यागेंसी ॥ जडोनि

जाईजेगुरुपादपद्मासी ॥ परीयेथेंविश्वासासी ॥ करावेंसाह्य ॥ ५० ॥ अहोपरदेवतोचिनिज गुरु ॥ येथेंयेवोंनेदावाभेदाचाहिरु ॥ वेदवाक्याच्याभीतरु ॥ गुरूचीआज्ञा ॥ ५१ ॥ वेदाचा शिरोभाग ॥ तेथेंविश्वासउपजावाचांग ॥ कांजेमूर्तिमंतसांग ॥ गुरूचीआज्ञा ॥ ५२ ॥ किंवा आपणासजेंश्रुतनाहीं ॥ तेंगुरुराजबोलतीकांहीं ॥ तेथेंविश्वासअसोंद्यावापाहीं ॥ जेंवेदार्थु चिहा ॥ ५३ ॥ अहोजेथींच्याश्वासें ॥ वेदुआलाअसेस्पष्टदशे ॥ तेंमूर्तिमंतचिकैसें ॥ सद्गुरु रूप ॥ ५४ ॥ ह्मणोनिवेदाचेंअधिष्ठान ॥ तेंसद्गुरूचेंरूपजाण ॥ यालागींवेदार्थपूर्ण ॥ सद्गुरु वाक्य ॥ ५५ ॥ एवंऐसेनिविश्वासेकरीं ॥ सद्गुरुआज्ञालाधलीजरी ॥ मगयेव्हडीभवपुरी ॥ ट वाळहोय ॥५६॥ पावलातापत्रयोपशमन ॥ वोलांडिलेंत्वंपदतत्पदशोधन ॥ अन्वयव्यतिरेकाची खूण ॥ हारपलीजेथें ॥ ५७ ॥ सांडिलेपूर्वपक्षआणिसिद्धांतें ॥ विवर्तपरिणामकेउतेतेथें ॥ ऐसाविवळलातोयेथें ॥ अधिकारीजाणावा ॥ ५८ ॥ किंबहुनास्वसंवेद्यस्वानुभवखूण ॥ तेयेथें पहावीउमाणोन ॥ उणीपडेतरीसंपूर्ण ॥ तत्काळहोय ॥ ५९ ॥ येथेंसंबंधुहाजाणिजेसु ॥ जोवेदशिरोभागडंद्यु ॥ जोवेदमंथूनिसारांशु ॥ काढिलाअसे ॥ ६० ॥ तेश्रुतियेथेंप्रमाण ॥ किंवहुनाविश्वात्मकाईशाचेंवचन ॥ तेंहेंअनुभवामृतहेखूण ॥ जाणोनिघेईं ॥ ६१ ॥ अहोहेंये चिग्रंथींपाहीं ॥ अवसानींबोलिलेंसेकांहीं ॥ जेंयाग्रंथाबाहेरनाहीं ॥ उपनिषदार्थु ॥ ६२ ह्मणो नमतांतरसांडून ॥ करावेंहेंअमृतपान ॥ मगहेंअमृतचिआपण ॥ होऊनिठाकिजे ॥ ६३ ॥ नात रीस्वात्मानुभूतिखूण ॥ आणिश्रीगुरूचेंवचन ॥ आतांईयेठायीजाण ॥ उमजोनिघ्यावें ॥ ६४ ॥ तेंयेथेंपाहिजेपडताळून ॥ चुकेतरीयेथेंजाण ॥ जेंअसेलकांहींउण ॥ तेंकरावेंपुरें ॥ ६५ ॥ कांजें अधिकारेंवीण ॥ उमजलेंनाहींगुरुवचन ॥ नातरीसद्गुरूचेंमहिमान ॥ वर्णितांशब्दरासीशिण ल्या ॥ ६६ ॥ नव्हतांसद्गुरुकृपापूर्ण ॥ नकळेयेथचेंगुह्यज्ञान ॥ तेथेंहाप्राकृतजन ॥ जाणेलका ई ॥ ६७ ॥ ऐसेसद्गुरुहीदुर्लभजाण ॥ नातरीअर्थवादेंभरलेंरान ॥ आतांयेथेंसमाधान ॥ कैसेंनि होये ॥ ६८ ॥ ह्मणोनियामृताजाण ॥ जेअसतीसंपन्न ॥ तयांचेंवचनपूर्ण ॥ निगमाचेंशिर ॥ ६९ ॥ असोशांतजनींस्वीकारावें ॥ परीअवधानसेवटान्यावें ॥ अवधानेंवीणनपवे ॥ येथील खूण ॥ ७० ॥ विचारावाआद्यंतग्रंथु ॥ धरावाविवेकाचाहातु ॥ जेणेंयेथीलतात्पर्यार्थु ॥ लाहि जेनिका ॥ ७१ ॥ आतांमीहेंनेणेंकांहीं ॥ याठेवाठेवीकाजकाई ॥ श्रीनित्यानंदपायीं ॥ निवांतजा लों ॥ ७२ ॥ तवतेणेंवाचाचेववीली ॥ तेअनुभवामृतपदेंधांडोली ॥ आपलेपाडेनव्हाळी ॥ ला गलोंघेवों ॥ ७३ ॥ अहोअमृतसिंधुभरलाआहे ॥ परीमाझीयेचाचुवेससमावेशहोय ॥ मीतितु कियाचेपात्रहोलाहे ॥ येरजैसेंतैसें ॥ ७४ ॥ असोमीआपुलीमतिअनुलक्षून ॥ पाहतुसेपाहेविव रून ॥ तेंबोलेनजरीसज्ञान ॥ अवधानदेती ॥ ७५ ॥ आतांघालूनिसज्जनांसीलोटांगण ॥ श्रीनि त्यानंदस्मरणकरून ॥ यथामतिविवरण ॥ आरंभुकेला ॥ ७६ ॥ नानायाग्रंथाचाडनाहीं ॥ प रीमनासीठेवावयाठाईं ॥ बोबडाबोलीकांहीं ॥ आदरिलेबोलों ॥ ७७ ॥ जेवींबाळाचेबोबडेबो ल ॥ मायबापासीहोतीनवल ॥ तेवींनावेकतोषिजेल ॥ सज्जनींतुह्मी ॥ ७८ ॥ आतांमूळग्रंथ मंगळाचरण ॥ श्लोकपंचकेंअसेजाण ॥ प्रस्तुततेश्लोकविवरण ॥ अवधाराहोजी ॥७९॥ लाधो ननित्यानंदखूण ॥ तेणेंआनंदेंनिरावसान ॥ अंतींशिवरूपचिकल्याण ॥ अवघेंजग ॥ १८० ॥
इतिश्रीअनुभवामृतविवरणे नित्यानंदसूतविरचिते मंगळाचरणं समाप्तम् ॥

श्लोकपंचकविवरणप्रारंभः

यदक्षरमनाख्येयमानंदमजमेकलं ॥
श्रीमन्निवृत्तिनाथेतिख्यातंदैवतमाश्रये ॥ १ ॥

जयाक्षरदशेयेणेंनाहीं ॥ तेंअक्षरह्मणिजेपाहीं ॥ कूटस्थजेंठाइचाठाईं ॥ स्वाश्रयअसे ॥ १ ॥ किंबहुनाप्रपंचरूपनाहींजालें ॥ ह्मणोनअक्षरऐसेंबोलिलें ॥ यालागींतेंचिघडलें ॥ अनाख्येय ऐसें ॥ २ ॥ जेंकींशब्दासीविषयनव्हे ॥ कांजेंशब्दुचिजेथेंनसंभवे ॥ ह्मणोनिआख्येचीयेसिवे ॥ नठाकेचिउभें ॥ ३ ॥ अहोजेथेंश्रुतिचींमुखेंपरतलीं ॥ तेथेंअख्यातेकोणेंकेली ॥ ह्मणोनिबोलिजे जेंजेंबोलीं ॥ तेंतेंनव्हे ॥ ४ ॥ अहोबोलाहीसकटतेंआहे ॥ परंतुबोलीबोलतांनचोजवे ॥ किंबहुना हाबोलुचिनव्हे ॥ बोलिलायेथें ॥ ५ ॥ श्रुतिः ॥ नायमात्माप्रवचनेनलभ्यः ॥ इतिकठवल्ली ॥ ह्मणोनिशब्दातीतशुद्धबुद्ध ॥ निखळचिनुसुधाआनंद ॥ नाहींधर्मधर्मित्वभेद ॥ आनंदींइयें ॥६॥ अहोआनंदीआणिआनंदु ॥ ऐसानाहींयेथेंभेदु ॥ जैसादंडाचासंबंधु ॥ तोदंडींह्मणावा ॥७॥ जेणें हातींदंडधरिला ॥ तोदंडीऐसाबोलींबोलासीआला ॥ तैसानव्हेहाभला ॥ निखळचिआनंदु ॥८ आनंदुजेथिंचाधर्मुनोहे ॥ स्वताआनंदमात्रचिजेंआहे ॥ ह्मणोनिअजऐसेंहीहोय ॥ विशेषणजे थिंचें ॥९॥ तेंचिविशेष्यविशेषणहीन ॥ जालेंनाहींकधींजेंजाण ॥ ह्मणोनिअजहेंअभिधान ॥ ते थेंचिघडे ॥ १०॥ आपलेंचिआपण ॥ कधींनदेखेकींजालेपण ॥ असोजालेंचिनाहींजेंजाण ॥ ह्म णोनिअजह्मणिजे ॥११॥ आदिमध्यांतरहित ॥ असेंजेंअखंडित ॥ असेंअसंभूत ॥ येकलेंचि ॥१२ चिन्मात्रस्वरूपपूर्ण ॥ जेथेंनाहींआदिअवसान ॥ ह्मणोनएकपणेंनवीन ॥ एकचिअसेंजें ॥१३॥ अहोसकलविलासेंसीसंपूर्ण ॥ परीनचुकेजेथिंचेंएकपण ॥ स्वसंवेद्यसुखेंजाण ॥ एकलेंचि नांदे ॥ १४ ॥ ह्मणोनिप्रवृत्तिनिवृत्तिअतीत ॥ ऐसेंजेंनिवृत्तिनाथ ॥ लोपनाहींह्मणोनिख्यात ॥ असंबंधेंअसे ॥ १५ ॥ अहोजेंप्रवृत्तिपरौतें ॥ निवृत्तिचेहीनियंतें ॥ ह्मणोनिनिवृत्तिनाथयातें ॥ ह्मणिजेतअसे ॥ १६ ॥ ह्मणोनिप्रवृत्तिनिवृत्तिनिरस्त ॥ स्वभावेंचिनिवृत्तिमंत ॥ ह्मणोनिनिवृ त्तिनाथ ॥ शोभतेंठायीं ॥ १७ ॥ यासीलोपावयाकोण्हीनाहीं ॥ प्रगटचिअसेठायीं ॥ ह्मणोनि अनाख्यजेंकाहीं ॥ ख्यातचिअसे ॥१८॥ तेंकींनिवृत्तिनाथ ॥ हेंचिअमुचेंदैवत ॥ जेणेंआह्मीनभु लत ॥ अहंप्रत्ययो ॥ १९ ॥ जेंटाळिलियाहीनटळत ॥ जेंकींआमुचेंमूळभूत ॥ नकरितांचिअसे तेथ ॥ आश्रोआह्मा ॥ २० ॥ आश्रोचिअसोनितयातें ॥ आश्रयींजेंतेंचिमागुतें ॥ सोनेंचिअसो निआईतें ॥ अलंकारींशोभे ॥ २१ ॥ अळंकारासीकांहीं ॥ सोनयावीणगतीचिनाहीं ॥ तेवीं आह्माआश्रयोपाहीं ॥ असेतोचि ॥ २२ ॥ अहोतयाचिन्मात्रासीउणेपण ॥ नयेऊनिआह्मासी आह्मीपण ॥ नाहींह्मणोनिआश्रोजाण ॥ सांडिलाचिनाहीं ॥ २३ ॥ ह्मणोनिआश्रईलेनवीन ॥ आश्राईलातोचिजाण ॥ प्रत्ययासीनहोनखंडण ॥ प्रत्ययोजेथिंचा ॥ २४ ॥ तेंचिआह्मासर्वस्व ॥ आज्ञारूपगुरुत्व ॥ श्रीशिवासमत्व ॥ याचिलागीं ॥ २५ ॥

गुरुरित्याख्ययालोकेसाक्षाद्विद्याहिशांकरी ॥
जयत्याज्ञानमस्तस्यैदयार्द्रायैनिरंतरं ॥ २ ॥

गुरुःइतिआख्यया ॥ लोकेहिइतिनिश्चयेनसाक्षाद्इहआज्ञाशांकरीआज्ञारूपेणशांकरीसर्वोत्क र्षणवर्ततेतस्यैदयार्द्रायैनिरंतरंनमः ॥ अस्यार्थः ॥ तेंचिजेंआनंदरूप ॥ सद्गुरूचेंस्वरूप ॥ येचि

आस्याकरीचिद्रूप ॥ शांकरीतेचि ॥२६॥ गुरुरूपातेनिर्धारी ॥ तेचिगुरुआज्ञाशांकरी ॥ ह्मणि जेशंकरुचिअवधारी ॥ शांकरीअसे ॥ २७ ॥ अहोअंगींचेंस्वसंवेद्यपण ॥ आपेआपनिर्धारुपावे जाण ॥ यालागींशांकरीआणिशंकरुहेखूण ॥ आज्ञारूप ॥ २८ ॥ जेंलोकातीतअसोन ॥ तेंचि लोकींवर्तमान ॥ सर्वोत्कर्षेंसमान ॥ निश्चयअसे ॥२९॥ अहोअविभक्तविभक्तपरी ॥ असेकिंवा गुरुआज्ञागुरूतेचिवरी ॥ तेचिशंकरशांकरी ॥ ऐसाअर्थ ॥ ३० ॥ बोधमात्रनचुकोन ॥ तेथेंचि असेबोध्यबोधकपण ॥ शंकरुआणिशांकरीजाण ॥ तेंईतुलेंअसे ॥ ३१ ॥ तोचिजोकृपारस ॥ जेथेंहानीनाहींसुखास ॥ तेंचिअसोनत्यास ॥ निरंतरनमन ॥ ३२ ॥ नसेतेणेंसीअंतर ॥ ऐसेंन मिळेंनिरंतर ॥ येथेंकरणीभार ॥ येवोंचिनशके ॥ ३३ ॥ जेएकत्वानसंडोन ॥ तेंचिनम्यतेंचिन मन ॥ परीकरणीउपपादोन ॥ ऐक्यत्वानयें ॥ ३४ ॥ ठायींचेंचिऐक्यअसे ॥ आतांऐक्यकरणें नंद्वैतदोषें ॥ तरीद्वंद्वभावतवनुमसे ॥ पहिलेंचियेथें ॥ ३५ ॥ ह्मणोनिद्वैतदोषे ॥ ऐक्यत्वा आलेंनसें ॥ ऐसेंचिकांहींअसे ॥ ह्मणोनिपुढें ॥ ३६ ॥

साधँकेनचकस्यार्द्धंशिवयोःसमरूपिणोः ॥

ज्ञातुंनशक्यतेलग्नमितिद्वैतच्छलान्मुहुः ॥ २ ॥

समरूपिणोः शिवयोःकस्यअर्द्धेकेनसार्द्धम् इति ज्ञातुंनशक्यते ॥ इति कारणान्मुहुःलग्नं द्वैतच्छलात् ॥ अस्यार्थः ॥ हेंजेंसमरूपेंशिवशांकरी ॥ द्वैतासारखीभासतीजऱ्ही ॥ परीयेथेंद्वैता चीकुसरी ॥ असेचिनापें ॥ ३७ ॥ अहोआईतिस्वसंवेद्यखूण ॥ जेउपरोधेवीणसुखमात्रजाण ॥ त्यासुखासीसुखपण ॥ तेंहेंद्वंद्व ॥ ३८ ॥ जेवींकापुरींपरिमळ ॥ तेवींस्वरूपींहाक्रीडारोळ ॥ गोडीआणिगूळ ॥ गूळचिजेवीं ॥ ३९ ॥ तेवींस्वरूपींस्वरूपावलोकन ॥ तरीविलोकनमात्र चिस्वरूपजाण ॥ तेंआपणासीनेण ॥ कधींहीनाहीं ॥ ४० ॥ एवंभेदकांहींनसोन ॥ नावलोकि तचिअवलोकन ॥ ह्मणोनिउभयासीजाण ॥ संधीचिनसे ॥ ४१ ॥ ह्मणोनिदोनीमिळोनीएक ॥ नव्हेहेएकचिनिष्टंक ॥ यालागींऐकपणाचाहिलेख ॥ लेखियानये ॥ ४२॥ अहोदोनीमिळोनिए कभावावें ॥ तरीकोणाचेंअर्धकोणासवें ॥ लागलेंहेतोस्वभावें ॥ नजाणिजेयेथें ॥४३॥ दोनीमि ळोनएकअसती ॥ तरीआधाधीसीजाणवती ॥ हेंअर्धत्याअर्धाप्रति ॥ लागलेंदिसतें ॥ ४४ ॥ जेवींदोशकलींएकपात्र ॥ तऱ्हीसांदादिसतोविचित्र ॥ आतांहेकेवळचिन्मात्र ॥ ज्ञप्तिरूप ॥ ४५ ॥ तेणेंतयासीजाणतापाहीं ॥ पाहवेंलागलेंचिनाहीं ॥ तस्मात्ऐसीयेपाहणीयेठायीं ॥ भेदतोकिमात्मक ॥ ४६ ॥ यालागींहेंनजाणोन ॥ जाणेआपणयाआपण ॥ येथेंसंधीचेंलक्षण ॥ उमटलेंचिनाहीं ॥ ४७ ॥ ह्मणोनिकरणीवीण ॥ ऐक्यभावातेंग्रासून ॥ आईतेंएकपण ॥ विराज तअसे ॥ ४८ ॥ तेथेंप्रपंचाबाधु ॥ देखोनिसाधिजेअभेदु ॥ तरीअभेदींचभेदु ॥ उठलापाहा ॥ ४९ ॥ यालागीअर्धींचभेदुनाहीं ॥ तेथेंमागुतेंऐक्यत्वतेंकाई ॥ आतांऐक्यसाधिजेजेंकांहीं ॥ तेंद्वैतबुद्धिस्तव ॥ ५० ॥ तरीद्वैतातेंउपपादून ॥ साधिजेलऐक्यपण ॥ त्याएकपणींचिजाण ॥ भेदुनांदे ॥ ५१ ॥ ह्मणोनिमागुतेंऐक्यकरणेंनलगे ॥ ऐक्यकरणेंतेंभेदाचेनिबागे ॥ तरीभेदनिप जावयाजोगें ॥ येथेंनाहीं ॥ ५२ ॥ तस्मात्स्वसंवेद्यतेचेखुणे ॥ संधीचिउपजोंनेणें ॥ शंकरींन येतांउणें ॥ शांकरीतेंचि ॥ ५३ ॥ एवंस्वरूपत्वेंकिंवाप्रपंचभासे ॥ तोकांहींभेदुदिसे ॥ तोअभे दींपावलानसे ॥ हेचिखूण ॥ ५५ जोभासेउपाधी ॥ तोठायींचाचअसेनिरुपाधी ॥ जगाचेहीहें चिआदी ॥ ईयेखुणें ॥ ५५ ॥ हेंचिसूत्रधरून ॥ पुढेंओवीबद्धनिरूपण ॥ प्रकृतिपुरुषप्रक

रण ॥ चालिलेंअसे ॥ ५६ ॥ प्रकारांतरव्याख्यान ॥ ॥ समरूपिणोःशिवयोर्मुहुर्लग्नंद्वैतच्छलाज्ज्ञातुंशक्यते ॥ अस्यार्थः ॥ समरूपेंशिवशक्ति ॥ कधींविभागलींचिनसतीं ॥ त्यांचेंलग्नमागुतीं ॥ द्वैतमिशास्तव ॥ ५७ ॥ तरीस्वरूपींतंवकांहीं ॥ भेदाचीवार्तानाहीं ॥ आतांएकपणजें असेपाहीं ॥ तेंऐक्यत्वानये ॥ ५८ ॥ एवंशिवशांकरीचीमिळणी ॥ होऊनिऐक्यआलेंएकपणीं ॥ ऐसेंजाणावेंझणीं ॥ अर्धीचिआहे ॥ ५९ ॥ असोव्यष्टिसमष्टिसमुदाय ॥ स्वरूपअवघेंएकआहे ॥ हेंनघडेंचिपाहें ॥ चिन्मात्रस्वरूपीं ॥ ६० ॥ अनेकांअंबियांसीपाहीं ॥ नामएकिअंबराई ॥ तैसें त्रैलोक्यासीपाहीं ॥ स्वरूपएक ॥ ६१ ॥ ऐसेंनसेंयेथेंकांहीं ॥ निखळचिदैकरसपाहीं ॥ ह्मणोनिस्वरूपाच्याठायीं ॥ संधीचिनसे ॥ ६२ ॥ आतांनिखळजाणतीखूण ॥ ह्मणोनिस्वसंवेद्यतानमोडेजाण ॥ शंकरआणिशांकरीपण ॥ तेंइतुलेंचि ॥ ६३ ॥ तेंचिसद्गुरूचेंस्वरूपजाण ॥ गुरुआज्ञेनेंचिअसेपरिपूर्ण ॥ तेथेंसंधीनिपटून ॥ पडिलीचिनाहीं ॥ ६४ ॥ इतिकारणात्कस्यार्धकेनसाधंमितिन ॥ अस्यार्थः ॥ द्विभागेंसीएकलिंग ॥ असतेंतरीनिवडतेभाग ॥ एकअर्धएकासीसांग ॥ जडलेंदिसतें ॥ ६५ ॥ दोन्हींमिळोनएकसिद्ध ॥ तरीदोन्हींहेअर्धअर्ध ॥ एकअसतांचिविविध ॥ दिसतेंभाग ॥ ६६ ॥ ऐसेंनसेंयेथेंकांहीं ॥ स्वरूपमात्रचिअसेठायीं ॥ तेंतयासीचपाहीं ॥ चोजवतसें ॥ ६७ ॥ आतांस्वरूपींभेदनाहीं ॥ आणिसंधीहीनादिसेकांहीं ॥ तरीद्वैतभासजोतोकांहीं ॥ कोठूनिआला ॥ ६८ ॥ याचेंकरावयानिरुत्तर ॥ पुढेंउक्तिपरिकर ॥ तेंहीआतांसविस्तर ॥ अवधारीजोजी ॥ ६९ ॥

अद्वैतमात्मनस्तत्त्वंदर्शयंतौमिथस्तराम् ॥
तौवंदेजगतामाद्यौतयोस्तत्त्वाभिपत्तये ॥ ४ ॥

आत्मनोऽद्वैततत्त्वंमिथस्तरांदर्शयंतौतौजगतामाद्यौतयोस्तत्त्वाभिपत्तयेवंदे ॥ अस्यार्थः ॥ आपुलेंअद्वैततत्त्व ॥ तेंचिदाखवीपरस्परत्व ॥ एकजेंवास्तवत्व ॥ तेंचिभेदेंदिसे ॥ ७० ॥ आपुलीस्वसंवेद्यता ॥ तेचिवेद्यतोचिवेत्ता ॥ जगाचेआद्यहीआतां ॥ येचिरीति ॥ ७१ ॥ आपणआपणासन्मुख ॥ हेंचिअनेकहेंचिएक ॥ एवंनिरुपाधिकआणिजगदेक ॥ येथेंचिभासे ॥ ७२ ॥ येथेंएकपणचुकलेंनाहीं ॥ आणिवेद्यवेदकत्वहीदेखिलेंनाहीं ॥ तेंवाचारंभणाचेठायीं ॥ जगत्वें शोभलें ॥ ७३ ॥ आतांयाचेसुखस्वादालागींजाण ॥ येहींचयाचेंवेदन ॥ करूनियांसुखास्वादन ॥ सुखचिहोय ॥ ७४ ॥ एवंआत्मास्वतःसिद्ध ॥ कारणांतराचानिषेध ॥ दिसतअसतांचिविविध ॥ विलासरूपता ॥ ७५ ॥ स्मृतिरपि ॥ अत्रकारणमद्वैतंशुद्धचैतन्यमेवहि ॥ तेननापेक्ष्यतेह्यन्यत्कारणंचेतनात्मकं ॥ इति ॥ एवंआत्मत्वींकांहीं ॥ दुसरेंकारणचिनाहीं ॥ एकींचिएकपाहीं ॥ विलासतसे ॥ ७६ ॥ स्वताचिस्वसंवेद्य ॥ आणिजगमिशेंहीआद्य ॥ तेंचितयाचें वंद्य ॥ तेंचितया ॥ ७७ ॥ ह्मणोनिजैसाअससीतैसया ॥ तुझेंनमनतुझियापायां ॥ ह्मणोनिमूलायाग्रायइया ॥ श्लोकाचीसंगती ॥ ७८ ॥

मूलायाग्रायमध्यायमूलमध्याग्रमूर्त्तये ॥
क्षीणाग्रमूलमध्यायनमःपूर्णायशंभवे ॥ ५ ॥

अन्वय ॥ मूलायनमः ॥ अग्रायनमः ॥ मध्यायनमः ॥ मूलमध्याग्रमूर्तयेनमः ॥ क्षीणाग्रमूलमध्यायनमः ॥ अस्यार्थः ॥ अहोविश्वाचेंजेंमूळजाण ॥ जेणेंविश्वद्योतिलेंपरिपूर्ण ॥ त्यामूळरूपा

सीनमन ॥ तेणेंचिकरी ॥ ७९ ॥ तेमूळींजरीपाहिंजेकांहीं ॥ तेथेंविश्वचिनदिसेपाहीं ॥ तयामूळ रूपाचेठायीं॥ मूळरूपेंचिनमों ॥८०॥ मगत्यामूळरूपाचाचिविलासु ॥ विश्वहामध्यदेशु ॥ भासो निजगनिवासु ॥ शोभलातोचि ॥ ८१ ॥ मगतयाविश्वरूपाईशातें ॥ सर्वतःपाणिपादातें ॥ मूर्धांठे विलातऱ्हींत्यातें ॥ तेणेंचिनमों ॥ ८२ ॥ अहोसहस्रमूर्धातोचि ॥ सहस्रपादेंहीतयाचींचि ॥ एवंनमनकरितांनव्हेचि ॥ वाडीयेथें ॥ ८३ ॥ स्मृतिः ॥ यथायथावभासोयःशिवएवेतिपश्यति ॥ तथातथामहाभावंभजतेयत्नतस्तुसः ॥ १ ॥ यथायथाप्रथापुंसःस्वयमेवव्यवस्थिता ॥ तथातथानु संधानंस्वभावेनैवपूजनं ॥ २ ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ जेंजेंहेंभासमान ॥ तेंशिवेंचिशिवरूपपूर्ण ॥ हेंजाणिजेजैंखूण ॥ तेंशिवभजनयत्ननिका ॥ ८४ ॥ किंवाजेंजेंकांहींआचरण ॥ तेथेंअनुश्रुतआत्म कळाचिजाण ॥ तेंचितेथीलअनुसंधान ॥ स्वभावेंपूजनतेणेंचितया ॥ ८५ ॥ एवंमध्यरूपविश्वा त्मया ॥ नमनतेणेंचिहोतसेतया ॥ आतांअग्ररूपास्वामियां ॥ अग्ररूपेंचिनमों ॥ ८६ ॥ अहोमू ळरूपजोनिष्कळु ॥ तेथेंमध्यमांगाचानलगेमळु ॥ मूळरूपेंचिसरळु ॥ अग्रहीदावी ॥ ८७ ॥ अगामुळींचिनविकरोनिपाहीं ॥ मध्यजोभासविलाकांहीं ॥ तेणेंलिंपलाचिनाहीं ॥ शेवटगेला ॥ ८८ ॥ अहोमुळींचिजेनिजखूण ॥ तेचशेवटींनिवडलीजाण ॥ ह्मणोनिमूळासीनसंडोन ॥ दाखविलेंअग्र ॥ ८९ ॥ एवंमूळमध्यअग्रजरीएक ॥ तेथेंमध्यचिकायआणीक ॥ हेंदेखिजेकौतुक ॥ मूळाचिपासीं ॥ ९० ॥ एवंमूळमध्याग्रजेंकांहीं ॥ तेंस्वरूपमात्रचिकींपाहीं ॥ एवंस्वसंवेद्या च्याठायीं ॥ नकरितांचिनमन ॥ ९१ ॥ अहोविश्वअसतचिविश्वनाहीं ॥ ह्मणोनिमूळमध्याग्रए केठायीं ॥ सांपडलातयासीपाहीं ॥ तेणेंचिनमों ॥ ९२ ॥ आतांतेणेंचितयासीनमन ॥ येथेंहरप लेंनम्यनमितेपण ॥ स्वरूपेंविलोपासीजाण ॥ देखिलेंनाहीं ॥ ९३ ॥ एवंइत्यादिनिरूपणेंकरून ॥ आणिगुरुकृपाअवलोकन ॥ न्याहाळितांस्वानुभवखूण ॥ ऐसेंजालें ॥ ९४ ॥ जैंवस्तूसीपालट नाहीं ॥ काळत्रयींएकचिपाहीं ॥ दृझात्रदृष्टीवीणकांहीं ॥ असेनायेथें ॥ ९५ ॥ तेथेंमूळमध्याग्र तोकवण ॥ वस्तुसर्वकाळपरिपूर्ण ॥ सत्यानंदचिद्घन ॥ स्वरूपमात्र ॥ ९६ ॥ तेथेंमूळमध्याग्र हेंचित्र ॥ नसोनिवस्तुएकिचिन्मात्र ॥ येथेंनम्यनमनासीपात्र ॥ दुजेंनाहीं ॥ ९७ ॥ अहोऐसिये वस्तुच्याठायीं ॥ मूळमध्याग्रकेउतेंपाहीं ॥ ह्मणोनिक्षीणाग्रमूळमध्यहेंकांहीं ॥ दाविलीखूण ॥ ९८ ॥ ऐसेंदृझात्रद्रष्टेपण ॥ नमनतयाचेंचितयाजाण ॥ ह्मणिजेप्रत्ययाचीखूण ॥ प्रत्ययो होये ॥ ९९ ॥ परंतुप्रत्ययासीनयेनवेपण ॥ नविकरेदृझात्रदेखणीखूण ॥ अहोयेथीलपूर्णत्वीं जाण ॥ वोहटचिनपडे ॥१००॥ ह्मणोनि नमःपूर्णायशंभवे ॥ अहोजरीशंभूचिपरिपूर्ण ॥ तरीनम नींकैंचेंदुजेपण ॥ कल्पांतींओघजाण ॥ निवडेकेवीं ॥ १ ॥ तोंओघाचेअगमनेंवीण ॥ तेणेंतोअसे पूर्ण ॥ तेवींनमनकेलेंनिवीण ॥ आनंदरूप ॥ २ ॥ आनंदरूपासीहानीनाहीं ॥ तेंचिनम्यनमिते वीणनमनकांहीं ॥ किंबहुनाप्रत्ययरूपींचिपाहीं ॥ प्रत्ययोअसे ॥ ३ ॥ एवंमूळमध्याग्रींहीकरून ॥ त्याचेंचितयासीनमन ॥ किंवामूळमध्याग्रतेहीवीण ॥ स्वतांचिनम्य ॥ ४ ॥ तस्मात्कोण्हेहीद शेसीजाण ॥ आपुलियासुखासीविलक्षण ॥ नहोनगुरुराजपूर्ण ॥ नांदतुअसे ॥ ५ ॥ येथेंदशा भेदनाहीं ॥ आत्मासर्वकाळसरिसाचिपाहीं ॥ आतांयाचेंजेंनमनकांहीं ॥ तेथेंचिअसे ॥ ६ ॥ एवं श्लोकार्थविवरण ॥ श्रीनित्यानंदेंदाविलीखूण ॥ तेंयथामतीनेंजाण ॥ स्पष्टकेलें ॥ ७ ॥ अहोरवि होऊनिनिमित्त ॥ निपजतजेंकर्मजात ॥ तेथेंजेवींनलिंपत ॥ रविप्रकाशु ॥ ८ ॥ श्रुतिः ॥ सूर्यो यथासर्वलोकस्यचक्षुर्नलिप्यतेचाक्षुषैर्बाह्यदोषैः ॥ एकस्तथासर्वभूतांतरात्मानलिप्यतेलोकदुः खेनबाह्यः ॥ इति ॥ ह्मणोनिश्रीमन्नित्यानंदता ॥ हेंजेंकांहींबोलतोंआतां ॥ येथेंन्यूनअथवापू

र्णता ॥ माझीचमजकडे ॥ ९ ॥ श्रीनित्यानंदघनबोलला ॥ तेथेंहापरिहारहीविरोनिगेला ॥ आतांनिमालियाबोला ॥ कडसणीकाय ॥ ११० ॥ आतांश्लोकार्थहागहन ॥ याचेंसविलासेंविवरण ॥ करितांग्रंथावसान ॥ येथेंचिहोंपाहे ॥ ११ ॥ पुढेंभाषापदविलासे ॥ अष्टशतावधिविशेषे ॥ महाराजेंघातलीअसे ॥ अमृतपव्हे ॥ १२ ॥ हेंज्ञानमात्रचिअमूर्त ॥ आपोआपज्ञानमंत ॥ तेंज्ञानेश्वरशब्दख्यात ॥ लोकींईयें ॥ १३ ॥ तेथीलकरावयाउपलवण ॥ लाहोनिनित्यानंदावलोकन ॥ जाहलेंअवघेंकल्याण ॥ शिवरूपचिमज ॥ १४ ॥ आतांशिवरूपकल्लोळ ॥ होतांनभंगे नित्यानंदजळ ॥ तेंअवधारितीदयाळ ॥ सज्जनवृंदें ॥ १५ ॥ त्याचींसच्चिदानंदपदेंसुंदरें ॥ तेथें जडावेंमाझेंनिप्रीतिशिरें ॥ जेणेंमीचिहोऊनिअवतरें ॥ सच्चिदानंदु ॥ ११६ ॥ इतिश्रीअनुभवामृतविवरणेनित्यानंदसुतविरचितेश्लोकपंचककविवरणंसमाप्तम् ॥

॥ ओंनमोभगवतेवासुदेवाय ॥

आतांश्रीनित्यानंदचरणसरोज ॥ कीजेलभाषापदेंविवरण ॥ जेथेंनित्यानंदपूर्ण ॥ सुखावलाअसे ॥

ऐसींहेंनिरुपाधिकें ॥ जगाचींजियेंजनकें ॥
तेवंदिलींमियांमूळिकें ॥ देवोदेवी ॥ १ ॥

मागीलश्लोकार्थानुसंधानें ॥ एकार्थेंजेद्विवचनें ॥ देवोदेवीजगत्कारणें ॥ उपाधिरहितें ॥ १ ॥ यालागींहेंचिआवें ॥ वंदिलींमियांप्रसिद्धें ॥ येथेंदिसतसेवचनविरोधें ॥ अशंकेठावो ॥ २ ॥ जेथेंअर्थुजरीएकचिजाण ॥ तरीकासयायेथेंद्विवचन ॥ आणिउपाधिसंबंधानयेवोन ॥ जगत्कारणेंकैसीं ॥ ३ ॥ किंवानिरुपाधिकेंजरीअसतीं ॥ तरीवंदनायोग्यकैसींहोतीं ॥ आणिवंदिलींऐसीउक्ति ॥ बोलिलासेमूळीं ॥ ४ ॥ किंवाउपाधिसंबंधेंवीण ॥ येथेंकैसेंघडलें वंदन ॥ वंदिताचिकैसेन ॥ उमटलायेथें ॥ ५ ॥ ऐसेंसद्गुरुपादसरोज ॥ कीजेलकांहींएकविवरण ॥ नातरीगुरुकृपाचिआपण ॥ आपणादाखवी ॥ ६ ॥ प्रस्तुतदोषेंतेकोणकोण ॥ हेंतंवपाहोंविवरून ॥ मगतेणेंचिअन्वयेंपरिहरण ॥ आक्षेपपावे ॥ ७ ॥ निखळजेंदृङ्मात्रजाण ॥ जेंकींसच्चिदानंदघनपरिपूर्ण ॥ आपणयाआपण ॥ नित्योपलब्धे ॥ ८ ॥ येथेंसत्तेंसत्ताजाण ॥ चिद्ह्मणजेसिद्धज्ञान ॥ यादोहींसीनिपटून ॥ भेदुचिनाहीं ॥ ९ ॥ एवंजेंअभेदसुख ॥ तोचिआनंददेख ॥ एकचित्रिवाचक ॥ स्वसुखेंगमे ॥ १० ॥ जोकींनित्योदयप्रकाशु ॥ तोचिसत्ताज्ञानसहवासु ॥ प्रकृतिआणिपुरुषु ॥ संज्ञाहेंचि ॥ ११ ॥ ज्ञानज्ञानत्वानसंडी ॥ ह्मणोनिसत्तेसीनपडेसवडी ॥ अपरस्परतेचीगोडी ॥ अंगींचअसे ॥ १२ ॥ सत्तासदत्वानसंडी ॥ तेज्ञानाचीचपरवडी ॥ हेंअंगीचोगोडी ॥ अंगींचअसे ॥ १३ ॥ जेवींशुभ्रत्वासीद्रवत्वासी ॥ दुग्धींगोडीतेतंवसरिसी ॥ तेवींसत्ताप्रकाशासी ॥ आनंदुएकु ॥ १४ ॥ हेंपदत्रयपरीसुखस्वाद ॥ जेंकींसर्वदास्वसंवेद्य ॥ हेंवचनमात्रचिद्वंद्व ॥ निर्द्वंद्वत्वें ॥ १५ ॥ जेकींआपुलीउपलभ्यता ॥ तेंचिज्ञेयतोचिज्ञाता ॥ तेंचिकार्यतोचिकर्ता ॥ प्रकृतिपुरुषतातेंईतुलीचि ॥ १६ ॥ भोक्ताचिभोक्तृत्वेंमांडे ॥ तरीचभोग्यभोक्तृत्वघडे ॥ प्रकृतिपुरुषत्वरोकडें ॥ जाणोनिघेई ॥ १७ ॥ जेवींसागरुचिकल्लोळझाला ॥ होऊनिभोगीकल्लोळमाळा ॥ तेवींआपेआपमांडला ॥ द्विधारूपें ॥ १८ ॥ असोआपुलेनिलोपेंवीण ॥ अव्यक्तचिजालेंभासमान ॥ त्याभासींचउमटलेंजाण ॥ भोग्यभोक्तृत्वऐसें ॥ १९ ॥ असोतेंजेंकांहींज्ञान ॥ तेंनव्हेंआपलेनवीण ॥ एवंप्रकृतिआणिपुरुषपण ॥ आपेआपु ॥ २० ॥ येथेंभेदतंवनाहींजाला ॥ आपलीयारूपाआपणभाळला ॥ ह्मणोनिप्रकृतिपुरुषयाबोला ॥ पात्र

जालें ॥ २१ ॥ एवंएकपणानव्हेचिहरासु ॥ त्याएकपणींदुजाआभासु ॥ जगाचाहीनिवासु ॥ हाचिसंधि ॥ २२ ॥ येथेंजेंसत्तारूप ॥ तेंजाणापुरुषस्वरूप ॥ आणिजाणिवेचेंपडप ॥ तेंचि प्रकृतिजाणा ॥ २३ ॥ आपआपणियांजाणणें ॥ हेंएकाचिपरीदोनवचनें ॥ अतएवनिरुपाधिकें कारणें ॥ जगाचींहेचि ॥ २४ ॥ एकासीजाणवलेंएक ॥ हेंगणितेनसींअनेक ॥ जगतेंकायआणीक ॥ याह्लूनिअसे ॥ २५ ॥ पाहतांआपणाकडे ॥ आपेआपुभेदुमांडे ॥ त्याभेदींचसांपडे ॥ जगाचामागु ॥ २६ ॥ आपणयानखंडोन ॥ आपेआपभोग्यभोक्तेपण ॥ ज्ञेयआणिज्ञातेपण ॥ तेंही ऐसें ॥ २७ ॥ असोजेंदृश्यजात ॥ तेंआपणचिद्रष्टामांडत ॥ आपलाआपणहोत ॥ ज्ञाताभोक्ता ॥ २८ ॥ ह्मणोनिउपाधिसंबंधानयेवोन ॥ आपेआपउपाधिजाण ॥ आणिनविकरोनिचिकारण जाण॥जगाचेंहेंचि ॥२९॥ आतांभासलाहीउपाधिजाण ॥ नमोडेचिनिरुपाधिकखूण ॥ हेंजाणवतांजाणतेपण ॥ वेगळेंनुरे ॥ ३० ॥ येथेंमावळलेंमींतूंपण ॥ हेंचियेथीलवंदन ॥ शिवहोवोनि शिवार्चन ॥ तेंहेंऐसें ॥ ३१ ॥ आपलाप्रत्ययेंप्रत्ययासीअसे ॥ हेंवचनपडेभेदभडसे ॥ आतांजेंजें भेदासारिखेंभासें ॥ तेंसत्ताज्ञान ॥ ३२ ॥ एवंहेचिआद्यें ॥ वंदिलींयेणेंचिआनंदें ॥ आतांमागुतीविशदें ॥ विवरूंतेंचि ॥ ३३ ॥

जोप्रियुचिप्राणेश्वरी ॥ उलथेआवडीचेसरोभरी ॥
चारुस्थळींएकाहारी ॥ एकांगाचा ॥ २ ॥

जोप्रियुचिकींप्राणेश्वरी ॥ ह्मणिजेपुरुषचिप्रकृतिअवधारी ॥ सच्चिदत्वेंजेकुसरी ॥ बोलिली मागें ॥ ३४ ॥ दोंपणेंरूपायेती ॥ तेआवडीचपुरती ॥ परीनिजात्मैक्यस्थिती ॥ भंगलीचनाहीं ॥ ३५ ॥ निजावडीकरून ॥ पुरुषचिआवगेप्रकृतीपण ॥ अथवाआवडेजरीपुरुषपण ॥ तरीआईतांतोचि ॥ ३६ ॥ सत्ताविचारूंजातां ॥ तंवज्ञानमात्रचितत्त्वता ॥ ज्ञानमात्रविचारितां ॥ सत्तामात्र ॥ ३७ ॥ आतांहेजेदोन्हीप्रकार ॥ तोआवडीचाचिवेव्हार ॥ येऱ्हवींदोनीनहोनसाचार ॥ सुखमात्रएक ॥ ३८ ॥ एवंदोन्हींप्रकारीं ॥ आवडीचीसरोभरी ॥ कांजेनिजात्मसत्ताउणीपुरी ॥ कधींचिनव्हे ॥ ३९ ॥ जेवींकापुराचारवा ॥ उजाळत्वेंघेईजेजेव्हां ॥ तरीपरिमळाचा ठेवा ॥ हालवेना ॥ ४० ॥ अथवामृदुत्वींचाडधरी ॥ तऱ्हींपरिमळाचीसरोभरी ॥ एवंदोंहीं प्रकारीं ॥ सरिसाचिपाडू ॥ ४१ ॥ तेवींप्रकृतिपुरुषप्रवाहीं ॥ आवडीसीचूकीनाहीं ॥ भलतैसींउलथतांही ॥ एकीचकडे ॥ ४२ ॥ जरीइयाविलासरीती ॥ आवडीसीहानीहोती ॥ तरी कायमागुती ॥ इयाकौतुकाची ॥४३॥ सत्तेसीसत्तात्वाचीआवडी ॥ तेचिचिद्रूपाचीपरवडी ॥ चिद्रूचिदत्वानसंडी ॥ सत्तेचेनिबळें ॥ ४४ ॥ आवडीह्मणिजेआनंदु ॥ जेणेंसच्चिदत्वनव्हेभेदु ॥ दोहींपरीस्वादु ॥ आनंदाचा ॥ ४५ ॥ असोआवडीचीयासरोभरी ॥ आपआपणास्वीकारी ॥ त्याआनंदामाझारीं ॥ दुसरेंनाहीं ॥ ४६ ॥ जाणावेंभोग्यभोक्तृत्वाचीयेपरी ॥ परीचारुस्थळींएकएकातेंहारी ॥ ह्मणिजेनिजानंदींनुरेउरी ॥ दुसरेयाची ॥ ४७ ॥ चारुस्थानह्मणिजेभोग्यस्थान ॥ जेंकींउत्तमआनंदसदन ॥ जेथेंभोगींदुजेपण ॥ हारपोनजातें ॥ ४८ ॥ अहोआवडीचपुरतें ॥ नावेकदुजेपणभासोंयेतें ॥ परीभोगींसांठवतें ॥ एकएकामाजी ॥ ४९ ॥ जेवींनटियानारीवेषें नटे ॥ तैंनारीपणेंचिप्रकटे ॥ पुरुषत्वहीआटे ॥ आपुलेंचिपोटीं ॥ ५० ॥ सर्वेचिरायाचेंसोंगसंपादी ॥ तैंनारीरूपाचीअवधी ॥ शेवटदोनींनहोनात्रिशुद्धी ॥ बहुरूपीमात्र ॥ ५१ ॥ तेवींचि आवडीचीयासरोभरी ॥ उलथतांतीईयेकुसरी ॥ परीभोगतंवनिर्द्धारीं ॥ त्यांचाचितयां ॥५२॥

अथवासाखरेचियास्त्रीपुरुषां ॥ भोगतरीसाखरेच्चसरिसा ॥ ह्मणोनभोगींनुरेचिठसा ॥ दुजेप णाचा ॥ ५३ ॥ एकएकातेंगिळूनी ॥ साखरेचीचसाखरेधणी ॥ तेवींउभयतांजातीहारपोनी ॥ आनंदींइयें ॥ ५४ ॥ तेप्रकृतिनव्हेनापुरुष ॥ कोणीएकसुखविलास ॥ भोगतयाचाचित्तयास ॥ दुसरेवीण ॥ ५५ ॥ आतांपुरुषाचीप्रकृति ॥ तोपुरुषचिहोयेनिश्चितींनिगुती ॥ किंवाप्रकृतिमि सेंपती ॥ आपलाचिआपण ॥ ५६ ॥ स्वरूपासीपालटूनव्हे ॥ आणिस्वसंवेद्यताहीराहे ॥ तरी आपलाभोगहोये ॥ आपणासी ॥ ५७ ॥ आपलाआपणभोग ॥ येथेंदिसतीदोनीभाग ॥ परी स्वरूपअभंग ॥ भंगेनापैं ॥ ५८ ॥ येविषयींआणीकवचन ॥ भोग्यभोक्तृत्वभेदेंवीण ॥ हाअभिप्रा यसुचोन ॥ बोलिलाअसे ॥ ५९ ॥

आवडीचेनिवेगें ॥ एकएकातेंगिळिताहेंअंगें ॥
कींद्वैताचेनिपांगें ॥ उगळितेंअद्वाती ॥ ३ ॥

आपलाआपणभोग ॥ तैंद्वैताचापडेपांग ॥ परीआवडीचाअंगींवेग ॥ तोभेदातेंग्रासी ॥ ६० ॥ आवडीचेंअवश्यकपण ॥ आवडेआपणयाआपण ॥ परीभेदासीगिळून ॥ घडतसेभोगु ॥ ६१ ॥ येथेंजोदिसेउभयभागु ॥ तोद्वैतबुद्धीचापांगु ॥ वास्तव्यअभंग ॥ भंगेनाकधीं ॥ ६२ ॥ द्वैतबु द्धीभेदभासे ॥ तोवास्तवींपावलानसे ॥ वाउगाचिदिसेविलासे ॥ आपुलेनी ॥ ६३ ॥ एवंएक पणनविसंचोन ॥ उगेंचिउमटेद्वैतभान ॥ मागुतेंनलगतांक्षण ॥ हारपोनिजाये ॥ ६४ ॥ आपुलें चआपणाअंग ॥ नावेकजालाद्वैतभाग ॥ तोनिजांगींचसांग ॥ गिळितीभेदु ॥ ६५ ॥ मगएकप णाचातर्कहोये ॥ तोहीतैसाचिनराहे ॥ आवडीचावेगुआहे ॥ अनादिऐसा ॥ ६६ ॥ ह्मणो निभेदेंकरिपाहतां ॥ आपलीहेतोसुखरूपता ॥ तेणेंसुखेंतत्त्वता ॥ वाउगाभेदु ॥ ६७ ॥ एवं हाजोप्रकृतिपुरुषवादु ॥ तोभेदनव्हेनाअभेदु ॥ पुढलीयेपदींविशदु ॥ ऐसेंचिबोले ॥ ६८ ॥

जेंएकचिनव्हेंएकसरें ॥ दोघांदोनीपणनाहींपुरें ॥
काईनेणोंसाकारें ॥ स्वरूपेंजियें ॥ ४ ॥

स्वसंवेद्यतेचाविलासु ॥ जोहाप्रकृतिपुरुषभासु ॥ येथेंनिर्द्धाराअवकाशु ॥ घडेनाकधीं ॥६९॥ हेएकचिह्मणोंएकसरें ॥ तरीभावितेनियेथेंदुसरें ॥ ह्मणोनिद्विधात्वचिखरें ॥ तरीतेंहीनव्हे ॥ ७० ॥ स्वरूपींहाभेदनाहीं ॥ आणिभासलातरीतेथेंचिपाहीं ॥ आतांह्मणावेंकैसेंकायी ॥ वेगळेंकिंवा एक ॥ ७१ ॥ स्वतंत्रजरीदुजेंअसतें ॥ तरीदुसरेंचिह्मणोंयेतें ॥ एवंएकानेकापरौतें ॥ स्वरूपमात्र चिहें ॥ ७२ ॥ अथवाकेवळवाचारंभण ॥ तेथेंपुरतेंनाहींद्विधापण ॥ किंवादोहींचेंऐक्यपण ॥ वचनविलासूचि ॥ ७३ ॥ आतांजेंसत्ताज्ञान ॥ तेंएकलेंचिन्मात्रपूर्ण ॥ ह्मणोनिस्वरूपेंसंचली जाण ॥ ह्मणितलीअसींतीं ॥ ७४ ॥ याप्रकृतिपुरुषांचेनिप्रवाहें ॥ जरीस्वरूपसंचलेंआहे ॥ तरी स्वरूपींसहजचिनसाहे ॥ द्विधात्वअथवाएकपण ॥ ७५ ॥ नातरीप्रकृतिपुरुषाचेनिआकारें ॥ स्वरूपेंचिअसतींसाकारें ॥ संचलेंअसेस्वाकारें ॥ स्फुरद्रूपएक ॥ ७६ ॥ स्वरूपेंचिअसतींसा कार ॥ तेथेंकैंचाआतांआकार ॥ एककिंवाद्वैताकार ॥ वाचारंभण ॥ ७७ ॥ तेथेंनसाहेएकपण ॥ आतांद्वैतवाचारंभण ॥ ह्मणोनिपुरतेंनाहींद्विधापण ॥ द्वैतभासासी ॥ ७८ ॥ अहोस्वरूपींचसा कारअसे ॥ तेंआलेंचिनाहींआकारदशे ॥ आकारेंसीचअसे ॥ निराकारवस्तु ॥ ७९ ॥ सुखेंचिसु खातेंभोगितां ॥ वाउगीभेदाचीवार्ता ॥ परीयाभेदेंकरीतत्त्वता ॥ एकपणनफुटे ॥ ८० ॥

कैसीस्वसुखाचीआळुकीं ॥ जेंदोनीपणामिळोनिएकीं ॥
नेदितीचिकवतुकीं ॥ एकपणाफुटों ॥ ५ ॥

वाचारंभणत्वेंकरून ॥ उमटतेंएकींचद्विधाभान ॥ तऱ्हींस्वरूपींभेदहीजाण ॥ सर्वथानये ॥ ८१ ॥ ॥ संमतिः ॥ ॥ अतःसर्वैविकाराश्चवाचाकेवलमास्तिकाः ॥ अस्तीत्यारभ्यतेनामध्येय मात्रंहितत्सदा ॥ ॥ ब्रह्मगीतायां ॥ ॥ अहोआपुलीयेजेसुखरूपता ॥ जेणेंभासतसेसद्वयता ॥ त्याद्वैतत्वेंतरीसुखतां ॥ नसंडितीकधीं ॥ ८२ ॥ कांजेंस्वसुखींचेंआळुकेपण ॥ ह्मणोनिसुखासी नसंडितीजाण ॥ यालागींउमटलियाहीद्वैतभान ॥ एकपणनफुटे ॥ ८३ ॥ कांजेंसुखमात्रचिस्व रूप ॥ त्याचाजऱ्हींनवेलोप ॥ तरीभेदाचेंपडप ॥ भासतचिमृषा ॥ ८४ ॥ एवंप्रकृतिकिंवापुरुष पण ॥ येथेंसुखाचिएकिखूण ॥ बोलिलानफुटेह्मणोन ॥ एकींएक ॥ ८५ ॥ आतांजगदाभासेंही जाण ॥ नघडेऐसेंदोघलेपण ॥ पुढिलेहीपदीऐसीखूण ॥ दाविलीअसे ॥ ८६ ॥

हाळावोवरीवियोगभेडें ॥ जेंबाळजगाएवढें ॥
वियालीपणनमोडें ॥ दोघलेपण ॥ ६ ॥

अंगींचेंसुखरूपतेकरून ॥ नभंगेयेथींचेंएकपण ॥ आणितेणेंचिसुखेंजाण ॥ द्विधात्वउमटे ८७ एवंस्वस्वरूपभोगजाण ॥ तेंचिहेंदोघलेपण ॥ किंबहुनास्वसंवेद्यखूण ॥ निर्देशिलीवेदें ॥ ८८ ॥ आपलाठावजोसुखघन ॥ तोसांडितांभीतिजाण ॥ कांजेंसुखाचेंअळुकेपण ॥ सर्वदायासी ॥८९॥ ह्मणोनिहेंदोघलेपण ॥ सर्वदानभंगेजाण ॥ कांजेंवास्तववियोगभेडपण ॥ सर्वदायासी ॥ ९० ॥ ह्मणोनिभासविलियाहीजगभान ॥ नखंडेयाचेंदोघलेपण ॥ ह्मणिजेजगमिशेंहीजाण ॥ स्वरूप भोगस्वरूपासी ॥ ९१ ॥ तस्माज्जगाचेउपक्रमलयीं ॥ यांसीअन्यथाहोणेंनाहीं ॥ पुढेंहीईयेचवि षयीं ॥ बोलतुअसे ॥ ९२ ॥ अथवायादोघांचेंएकपण ॥ येथवरीनुल्लंघीजाण ॥ जैंयेवडेंजग भान ॥ यापासाव ॥ ९३ ॥ तऱ्हींयासीभेदुनाहीं ॥ एकतेंचिसंचलेंपाहीं ॥ एवंजगभासतांही ॥ सत्यत्वनसें ॥ ९४ ॥

आपुलीयेअंगींसंसारा ॥ देखिलीयाचराचरा ॥
परीनेदितीचतिसरा ॥ झोकलागों ॥ ७ ॥

आपुलेनिचसुखेंजाण ॥ जगद्रूपेंमांडतीआपण ॥ परीहेदोघेआणियाहून ॥ तिसरेंएकजग ९५ हेंयेथेंनसेकांहीं ॥ मूळींयासीभेदुनाहीं ॥ तेथेंतिसरियाजगासीपाहीं ॥ वाडीकोठें ॥ ९६ ॥ यासीजेंहेंपण ॥ तेंचिजगाचेंजगपण ॥ यासीनाहींद्विधात्वपण ॥ तेंजगाचिकैंचें ॥ ९७ ॥ नातरी हेंजगचित्र ॥ तेंयांचेंचिकौतुकमात्र ॥ वास्तव्याचिन्मात्र ॥ विखुरलेंनाहीं ॥ ९८ ॥ एवंआपला आपणभोग ॥ इतुकेंचिचिन्मात्रहेंजग ॥ नभंगेअभंग ॥ एकपणयांचें ॥ ९९ ॥

जयांएकसत्तेचेंबैसणें ॥ दोघांएकाप्रकाशाचेंलेणें ॥
जेअनादिएकपणें ॥ नांदतीदोघें ॥ ८ ॥

एकसत्तेचेंबैसणेंह्मणिजे ॥ जयाचेंएकचिवास्तव्यजाणिजे ॥ एक्याचप्रकाशेंयेईजे ॥ रूपा सीजिहीं ॥ १०० ॥ स्वरूपप्रकाशरूपपरिपूर्ण ॥ तेणेंचिप्रकाशेंसत्ताजाण ॥ ह्मणोनिप्रकाशाची खूण ॥ प्रकाशासीवेद्य ॥ १ ॥ असोपीततताआणिकाठिण्य ॥ रूपासीआलेंएकचिसुवर्ण ॥

तेवींयाउभयांसीलेणेंजाण ॥ एकाप्रकाशाचें ॥ २ ॥ दोघेंऐशींजाणवतीं ॥ परीअनादिएकेंचि असतीं ॥ एवंउभयपणेंनसतीं ॥ उभयेंईयें ॥ ३ ॥

भेदुलाजोनिआवडी ॥ एकरसींदेतबुडी ॥
तोभोगावयाठावकाढी ॥ द्वैताचाजेथें ॥ ९ ॥

यासीउभयपणनाहीं ॥ परीआवडीअन्यथानाहींपाहीं ॥ यालागींभेदुचिनसेकांहीं ॥ परीआनंदघनतानचुके ॥ ४ ॥ आवडीचेनिविलासें ॥ भेदाचाहीतर्केहोतसे ॥ परीदुसरेठायींचेंचिनसे ॥ ह्मणोनिलाजिलाभेदु ॥ ५ ॥ येथेंभेदहोऊनिदेशधडी ॥ एकरसींदेऊनिबुडी ॥ भेदलाजोनिआवडी ॥ तेंहेंऐसें ॥ ६ ॥ एवंभेदेंवीण ॥ विलासेसत्ताज्ञान ॥ स्वरूपींचाभोगजाण ॥ स्वरूपासीचकांहीं ॥ ७ ॥ येथेंभोग्यभोक्तृत्वनिपटूनिनसे ॥ द्वैतकोठेंचनुमसे ॥ ठावनलगतांचिअसे ॥ गहनचिगहन ॥ ८ ॥ तेंसत्तारूपचिज्ञान ॥ ज्ञानतेंवसत्तारूपचिपरिपूर्ण ॥ ह्मणोनिएकएकावीण ॥ असोंचनशकती ॥ ९ ॥

जेणेंदेवेंसंपूर्णदेवी ॥ जियेवीणकांहींनातोगोसावी ॥
किंबहुनाएकोपजीवी ॥ एकएकांचीं ॥ १० ॥

देवीजेज्ञानघन ॥ तेपुरुषेंसीचिअसेपरिपूर्ण ॥ ह्मणिजेसत्तेवीणज्ञान ॥ असोंचिनसकें ॥ ११० ॥ अहोहेंबहुकायेबोलोंजाण ॥ सत्ताह्मणिजेनिखळज्ञान ॥ तेंज्ञाननसतांसत्तापण ॥ सत्तेसीकेंचें ॥ ११ ॥ ह्मणोनिईयेंदेवीवीण ॥ गोसावीतोकिमात्मकजाण ॥ किंबहुनायेथेंदुजेपण ॥ कोठूनआणावें ॥ १२ ॥ ह्मणोनदेवीचेंजेंदेवीपण ॥ तेंस्वतापुरुषेंचिअसिजेजाण ॥ आतांपुरुषपेसीजेखूण ॥ तेदेवीचिअघवी ॥ १३ ॥ अहोज्ञानासीनाहींखंडण ॥ तेंज्ञानाचेअंगींपुरुषपण ॥ आतांपुरुषजोसत्तारूपजाण ॥ तेंज्ञानमात्रचि ॥ १४ ॥ असोद्रष्टयाच्याअंगींद्रष्टेपण ॥ हेंचिसत्ताहेंचिज्ञान ॥ येथेंएकोपजीविकाजाण ॥ कायआणावीलागे ॥ १५ ॥ हाजोभेदवाचारंभण ॥ यासीएकचिअसेजीवन ॥ ह्मणोनिएकोपजीविकाजाण ॥ आईतीचिअसे ॥ १६ ॥ यासीपरस्परतानाहीं ॥ तरीएकोपजीविकाचिपाहीं ॥ अथवाएकएकेंवीणएकही ॥ असोंनसकती ॥ १७ ॥ अहोपरस्परतानसोन ॥ आपुलीगोडीआपण ॥ भोगिताभासजाण ॥ दोंपणाचा ॥ १८ ॥ मगपरस्परतेआवडती ॥ तेगोडीचिहोयत्रिजगती ॥ एवंस्वरूपसुखातेंपाहतीं ॥ अवघेंजग ॥ १९ ॥

कैसामेळूआलागोंडिये ॥ दोघेंनमातींजगींइयें ॥
कींपरिमाणूंहीमाजींउवायें ॥ मांडलींअहातीं ॥ ११ ॥

स्वरूपींनसोनिसवडी ॥ आपैंआपवाढविलीगोडी ॥ त्यागोडीचिमाजीयेव्हडी ॥ जगाचीरचना ॥ १२० ॥ अहोजगद्रूपेंतेचिहोतीं ॥ सेखींजगींहीनसांठवतीं ॥ जगासीठायींठेवितीं ॥ वेगळेपणें ॥ २१ ॥ जेवींसागरुतरंगुजाला ॥ त्यांतरंगासीआधारसागरचिघडला ॥ तेवींभास्यभासकतेभरला ॥ याचाचिमेळु ॥ २२ ॥ अहोजगहीआपणचिजालीं ॥ आणिभोगावयाआपणचिउरलीं ॥ एवंजगदाभासेथेंकुलीं ॥ जगाऐसींनव्हेतीं ॥ २३ ॥ ह्मणोनिहेचिपरमाणुजाली ॥ परीपरमाणूंमाजीनाहींसंकोचली ॥ यांच्याथोरपणासीनाहींआली ॥ हानीकांहीं ॥ २४ ॥ अहोथोरपणतैसेंचिअसोन ॥ परिमाणूहींजालींआपण ॥ एवंसाक्षसाक्षित्वपण ॥ तेंगोडीचपुरतें ॥ २५ ॥ स्वरूपींन

पडोनसवडी ॥ वाढविलीचिगोडी ॥ तेगोडीचजगायेव्हडी ॥ होऊनिठेली ॥ २६ ॥ एवंपर स्परेंवीण ॥ जगतेंकिमात्मकजाण ॥ ऐसीचकांहींखूण ॥ पुढेंहीबोले ॥ २७ ॥

जिहींएकएकेंवीण ॥ नकीजेतृणाचेंहीनिर्माण ॥

जीयेंदोघेंजीवप्राण ॥ जियादोवां ॥ १२ ॥

याचापरस्परानुभाव ॥ तोचिजगाचाहीठाव ॥ जरीपरस्परतावाव ॥ तरीजगहेंकिमात्मक ॥ २८ ॥ ह्मणोनयांचेपरस्परतेवीण ॥ नव्हेंतृणाचेंहीनिर्माण ॥ आणियांचीपरस्परतातंवजाण ॥ आवडीचपुरती ॥ २९ ॥ असोअंगीचेआवडीकरून ॥ एकींचिउठेद्विधाभान ॥ त्यादोघांजणा वीण ॥ तृणहीपरीजाणरूपातेंनधरी ॥ १३० ॥ अहोतृणाचेंहीनिर्माण ॥ नव्हेंयाउभयतांवीण ॥ आणियाउभयांसीतंवजाण ॥ भेदूचिनसे ॥ ३१ ॥ प्रकृतिकिंवापुरुषपण ॥ स्वरूपएकचिआनं दघन ॥ तेंआनंदेंकरून ॥ आवडेप्रकृति ॥ ३२ ॥ त्याप्रकृतीचेंसुख ॥ तेंचिपुरुषत्वयेथेंदेख ॥ त स्मात्एकउन्मेख ॥ उभयांभावांसी ॥ ३३ ॥ परीउभयांसीनाहींउभयपण ॥ दोघेंहीदोघांजीव प्राण ॥ ह्मणिजेयांचेंकारण ॥ हेचिअसती ॥ ३४ ॥ प्रकृतीचेंजीवन ॥ पुरुषेंसीप्रकृतिजाण ॥ आणिपुरुषत्वासीकारण ॥ पुरुषचिप्रकृतीसहित ॥ ३५ ॥ तस्मात्हेकांतुकामिनी ॥ निपटचि नव्हतीसिणानी ॥ येथेंकार्यकारणताह्मणी ॥ लेखियायोकां ॥ ३६ ॥ एवंएकचिउन्मेषु ॥ प्रकृति तोचिपुरुषु ॥ स्वसंवेद्यतेचाभासू ॥ भासतीदोघे ॥ ३७ ॥ येरयेराकारणह्मणावीं ॥ तरीपरस्पर ताहोआवी ॥ एवंपरस्परतेवीणअघवीं ॥ शोभतीदोघें ॥ ३८ ॥

घरवातेंमोटकींदोघें ॥ जैंगोसावीसेजेरिघे ॥

दंपत्यपणेंजागे ॥ स्वामिणीजैं ॥ १३ ॥

घरवातह्मणिजेजगडबाळ ॥ तेंनामरूपमात्रकेवळ ॥ पाहतांतयाचेंमूळ ॥ तंवअवघाप्रकृति पुरुषयोगु ॥ ३९ ॥ ह्मणजेकेवळनामरूपात्मक ॥ परीस्वरूपेंजेंसत्तात्मक ॥ तेथेंनाहींआणीक ॥ त्याह्वनिदुजें ॥ १४० ॥ तेथेंआपुलाभोगजोभोगितां ॥ तोचिपतीतेचिपतिव्रता ॥ याचेचअंगींजग त्रयता ॥ विलासलीअसे ॥ ४१ ॥ ह्मणोनिजगअवघें ॥ तेमोटकींचिदोघें ॥ आणिइयेतोसर्वांगें ॥ स्वरूपेंचिसंचली ॥ ४२ ॥ आतांहेंस्वरूपचिजरीसंचलें ॥ तरीजगहेंकोठूनआलें ॥ हेंचिजग ऐसेंह्मणतिलें ॥ कोणेंदोषें ॥ ४३ ॥ तरीस्वरूपींस्वरूपभोग ॥ सर्वदाअसेअभंग ॥ येथेंचिज गाचामाग ॥ उमटतअसें ॥ ४४ ॥ एकेंचिएकासीजाणतां ॥ भेदाचातर्कजालाआतां ॥ भेदनव्हे तत्त्वता ॥ परीनामभेदु ॥ ४५ ॥ त्यानामींतर्केलेंरूप ॥ तेंचिजगाचेंस्वरूप ॥ नभंगोनिचिद्रूप ॥ नावेंकजालें ॥ ४६ ॥ अहोएकींअनेकता ॥ तेईतुलीचीजाणावीआतां ॥ प्रकृतिआणिपुरुषता ॥ तेंहेंचि ॥ ४७ ॥ सत्तारूपजोपुरुषु ॥ त्यासीआपुलेंज्ञानसौरसु ॥ ज्ञानसेंजजाणिजेसु ॥ हेंचि येथें ॥ ४८ ॥ अहोहाजगदाभासु ॥ तोज्ञानाचाचिविलासु ॥ जैंज्ञानीनिदिध्यासु ॥ पुरुषेंकेला ॥ ४९ ॥ वैभवन्याहाळूंलागला ॥ तेंपुरुषप्रकृतिस्थजाला ॥ स्वसेजेंपहुडला ॥ विलासेंआपुले ॥ १५० ॥ तेंसत्ताआणिज्ञान ॥ हेंज्ञानरूपचिजाण ॥ दंपत्यपणेंआपण ॥ स्वामिणीचनांदे ॥ ५१ ॥ असोप्रकृतीसीतादात्मता ॥ पुरुषपावलाचिअसतां ॥ तऱ्हींप्रकृतिअंगेंजागतां ॥ पुरुषचिअसे ॥ ५२ ॥ ह्मणोनपुरुषसहवर्तमान ॥ प्रकृतिचिजागतसेजाण ॥ तेंहेंचिद्विलासजन ॥ भासलें असे ॥ ५३ ॥ एवंस्वरूपनविसंचोन ॥ आपेआपद्विधाभान ॥ तेंचिहेंचिद्विलासजन ॥ प्रकृति पुरुषत्व ॥ ५४ ॥ परीस्वामीचेनिद्राळुपणीं ॥ जागीचनिद्रिस्तस्वामिणी ॥ आणिस्वामीचेजा

गेपणीं ॥ स्वामीचजागे ॥ ५५ ॥ एकजागेंएकनिजेलें ॥ ऐसेंभागयेथेंनाहींपडिले ॥ ह्मणोनिनि द्रारूपेंसंचलें ॥ स्वरूपचिजागे ॥ ५६ ॥ एवंहेंनिद्रानाजागृती ॥ किंवापुरुषनाप्रकृति ॥ ऐसें जगचिकींस्वरूपस्थिती ॥ मांडलीअसे ॥ ५७ ॥ एवंहेंदंपत्यपण ॥ स्वरूपासीनसोनिखंडण ॥ स्वरूपचिपरीविश्वभान ॥ विलासतअसे ॥ ५८ ॥ स्वरूपअन्यथानहोऊनी ॥ उमटलीप्रपंचा चीखाणी ॥ तेणेंचिपावलेफिरोनी ॥ पाहिजेजरी ॥ ५९ ॥ पहावेंतंवतेंचिपाहीं ॥ अवघेंएकसरें चिनाहीं ॥ ऐसेंपुढेंहीकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥ १६० ॥

यादोघांमाजीयेखादें ॥ विपायेउभजलेंहोयनिदे ॥
तरीघरवातगिळूनिनसुधें ॥ कांहींनाकरी ॥ १४ ॥

ह्मणिजेअनुभवाचीखूण ॥ दोहींचाअर्थएकचिजाण ॥ दृश्यात्रद्रष्टेपण ॥ प्रकटचिप्रकटे ॥ ६१ ॥ तैंकैंचाहाविश्वपक्ष ॥ कैंचायाचाअध्यक्ष ॥ कैंचाबंधकैंचामोक्ष ॥ स्वानुभवपटी ॥ ६२ ॥ निद्रानाजागेपण ॥ येपरीचीनिद्रिस्तेजाण ॥ आतांजागेंहीहोआवयाचीखूण ॥ दोहीं चीएकीं ॥ ६३ ॥ एवंनिद्रेहीमाजीपाहीं ॥ जागणेंहालवलेंचिनाहीं ॥ आणिजागृतेंचिकांहीं ॥ जागेंहीहोणें ॥ ६४ ॥ प्रपंचाचेंभान ॥ आणिस्वरूपाचेंज्ञान ॥ हेंपूर्वापरतेनवीण ॥ विलासेपैं ॥ ६५ ॥ अहोप्रकृतिआणिपुरुषपण ॥ तेंहीईयेचिपरीजाण ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ नव्हेबोलि जेऐसी ॥ ६६ ॥ आशंका ॥ मागिलेनिरोपणेंकरून ॥ घडलेंकींऐसेंजाण ॥ प्रकृतिआणिपुरुष पण ॥ अनादिअढळ ॥ ६७ ॥ कांजेंप्रकृतिचिजागृतजाण ॥ जेंपुरुषसहवर्तमान ॥ हेंचिनिद्रिस्त पण ॥ पुरुषींआलें ॥ ६८ ॥ येथेंपुरुषजऱ्हींनिजेला ॥ तऱ्हींदोहींसीएकजाला ॥ आतांजागा जोजाला ॥ तोहीप्रकृतिसहित ॥ ६९ ॥ एवंप्रपंचाचेंभान ॥ तथेंसत्ताआणिज्ञान ॥ आणिस्व रूपींअवस्थान ॥ तेंहीयेणेंसीचि ॥ १७० ॥ एवंहेदोन्हीभाग ॥ स्वरूपींदिसतीअभंग ॥ तरीयाभे दाचेंचिनांवजग ॥ अढळजालें ॥ ७१ ॥ इयेआशंकेनिरुत्तर ॥ पुढेंओवीसविस्तर ॥ तेंएकतु चतुर ॥ महानुभाव ॥ ७२ ॥

दोहींअंगांचीअढणी ॥ गिवसीतआहातीएकपणीं ॥
जालीभेदाचीयावाहाणी ॥ आधाधींजियें ॥ १५ ॥

स्वरूपजेंआनंदघन ॥ तेथेंआनंदभरेंचिकरून ॥ सत्ताआणिज्ञान ॥ उमटलींअंगें ॥ ७३ ॥ ह्मणोनिदोन्हीअंगेंमिळोन ॥ स्वरूपमात्रचिसंपूर्ण ॥ हेभेददृष्टीवांचून ॥ अंगेंकैंचीं ॥ ७४ ॥ अन्यथानव्हेजेंज्ञान ॥ सत्तातेंईतुलीचिजाण ॥ येथेंभेदनिपटून ॥ मूळींचनाहीं ॥ ७५ ॥ ह्मणो नभेदाचीआटणी ॥ तेगिवसावीएकपणीं ॥ जेंएकेअर्थींदोन्हीं ॥ वचनाविलास ॥ ७६ ॥ तोभे दकैसेनआतां ॥ अर्थाचीयाएकात्मता ॥ आतांभेदाकडूनिपाहतां ॥ भेदुचिदिसे ॥ ७७ ॥ दोंभागीं एकसिद्ध ॥ तरीसहजचिअर्धअर्ध ॥ एकचिविविध ॥ भासोंलागे ॥ ७८ ॥ पाहतांवस्त्राचीघडी ॥ नाथिलीपदराचीचपरवडी ॥ विचारितांआंतीलघडी ॥ नाडळतीतें ॥ ७९ ॥ तेवींपहातांवचनाची यासवा ॥ भेदुचिदिसेअघवा ॥ तियाभेदाचारिगावा ॥ अंतरींनाहीं ॥ १८० ॥ ह्मणोनिअर्थाची येएकपणीं ॥ वचनभेदगेलापुसोनी ॥ कांजेएकार्थानचुकोनी ॥ विविधतादावी ॥ ८१ ॥ हा आपुलीयेविलासें ॥ स्वरूपस्वभावअनादिअसे ॥ येथेंभेदाचेंपिसें ॥ निर्मूळअघवें ॥ ८२ ॥ आतांहेप्रकृतिपुरुषें ॥ सुखाडलींचिदेकरसें ॥ ह्मणोनिकोणेहीदशे ॥ भेदावलींनाहीं ॥ ८३ ॥ याउभयांमाझारीं ॥ नाहींभेदाचीकुसरी ॥ पुढेंहीईयापरी ॥ बोलतअसे ॥ ८४ ॥

विषोएकएकांचींजियें ॥ एकमेकांचींविषयींजायें ॥
जियेंहींदोघींसुखियें ॥ जियेंदोघें ॥ १६ ॥

आपलीयाआपणाआवडी ॥ तेजालीभेदासांगडी ॥ विषयींविषयोपरवडी ॥ वर्तलीतेथें ॥ ८५ ॥ मुळींचेआवडीकरून ॥ भासलेंजेंआवडलेपण ॥ त्यासीहींआवडेजाण ॥ आपुलेंमूळ ॥ ८६ ॥ आतांहेंह्मणोंकाई ॥ येथेंमुळावांचूनआणीकनाहीं ॥ परंतुएकत्वनमोडेचिपाहीं ॥ विषयींविषयत्व ॥ ८७ ॥ आवडीचाविषयजाण ॥ आवडीचहोयआपण ॥ येथेंविषयत्वदोघां जाण ॥ आणिविषयीहींदोघें ॥ ८८ ॥ जेवींदीपप्रकाशीप्रभेसी ॥ कींप्रभादीपातेंप्रकाशी ॥ तेवींउभयेंविषयेंउभयासी ॥ आणिविषयीहींउभयें ॥ ८९ ॥ एवंभोगितांआपणयाआपण ॥ येथेंभेदतोवाचारंभण ॥ स्वरूपसर्वदापूर्ण ॥ विलासतसे ॥ १९० ॥ जैसेंक्रीडतआहेजळीं जळ ॥ तैसाहास्वरूपसुखरोळ ॥ येथेंभेदाचाविटाळ ॥ कधींहीनलगे ॥ ९१ ॥ एवंसत्ताप्र काशाकांहीं ॥ अणुमात्रभेदुनाहीं ॥ पुढेंईयेविषयीं ॥ बोलतुअसे ॥ ९२ ॥

स्त्रीपुरुषनामभेदें ॥ शिवपणएकलेंनांदे ॥
जगसगळेंअधाधें ॥ पणेंजिहीं ॥ १७ ॥

शिवशक्तिहेअर्धअर्ध ॥ मिळोनएकलेंएकवटेजगविशद ॥ तेभागकेवळनामभेद ॥ वांचू निशिवपणचिएकलें ॥ ९३ ॥ निखळस्वरूपचिजेंकांहीं ॥ तेंसत्‌चिन्मात्रप्रवाहीं ॥ एकेंचि पदेंदोंठाईं ॥ नामासीआलें ॥ ९४ ॥ एवंदोंनामींएकअर्थ ॥ परंतुशिवपणचिएकनांदत ॥ नातरीएकप्रत्ययेंहोत ॥ चित्सत्तात्मत्वें ॥ ९५ ॥ स्वरूपजेंसुखघन ॥ तेंचित्सदत्वेंचिपरि पूर्ण ॥ आपणयाआपण ॥ सदाप्राप्त ॥ ९६ ॥ कांजेंनिरंतरज्ञानमात्रकांहीं ॥ त्यासीकदाही लोपनाहीं ॥ ह्मणऊनसच्चिद्रूपपाहीं ॥ वचनासीआलें ॥ ९७ ॥ ऐसेंसच्चिन्मात्रजेंकांहीं ॥ तेंस्व संवेद्यतेचेप्रवाहीं ॥ आपणचिआपणासीपाहीं ॥ देखतेंजालें ॥ ९८ ॥ तेंआपलाचिप्रत्ययेप्र काश ॥ तोचिजगमिसेंजालादृश्य ॥ आणिद्रष्टाहीपुरुष ॥ आपणचिजाला ॥ ९९ ॥ अहो आपलीयेआंवडीचेकोडें ॥ द्रष्टेंचिजालेंदृश्ययापुढें ॥ आपुलीयेअंगींयेव्हडें ॥ दाखविलेंजग ॥ २०० ॥ त्याआपणयाआपणपाहतां ॥ रूपासीआलीप्रकाशता ॥ जेथूनिहेजगता ॥ विस्ता राआली ॥ १ ॥ एवंएकविधजालेंद्विविध ॥ ह्मणोनिबोलिलेंअर्धअर्ध ॥ परीद्रष्टृत्वासीभेद ॥ लागलानाहीं ॥ २ ॥ जऱ्हींभासलीयेव्हडीसृष्टी ॥ तऱ्हींदोघांचीएकचिदृष्टी ॥ ह्मणोनिजग दाभासेतुटी ॥ दृष्टत्वानये ॥ ३ ॥ जेवींअग्निशिखाविविधा ॥ परीअग्निचिएकुनुसधा ॥ तेवींनामरूपहाबाह्यधंदा ॥ वांचूनिचिद्विलासजग ॥ ४ ॥ जगासीनाहींजाणितलें ॥ तेंज्ञानमा त्रचिसंचलें ॥ जगासीजाणोनिहीउरलें ॥ ज्ञानमात्रचि ॥ ५ ॥ एवंजाणतीयेवेळे ॥ प्रकृ तिपुरुषत्वरूपाआलें ॥ मागेंपुढेंएकुलें ॥ वस्तुमात्र ॥ ६ ॥ ह्मणोनिभेदजोदिसतसेकांहीं ॥ तोचिस्वरूपाच्याचिठायीं ॥ वांचूनिजगहेंतंवपाहीं ॥ चिद्विलासएकु ॥ ७ ॥ आतांप्रकृति पुरुषाचेनिमिसें ॥ एकचिदृष्टदोंठायींवसे ॥ मगसमरसोनीभासे ॥ सगळेंजग ॥ ८ ॥ एवं सत्ताज्ञानमिळोन ॥ एकलेंशिवत्वसुखघन ॥ आणिहेंचिप्रकृतिपुरुषहोऊन ॥ विलासलेंजग ॥ ९ ॥ असोयाद्वयाचेंमिस ॥ सांडूनिजाईजेयथार्थत्वास ॥ तरीशिवशक्तिजगयाभेदास ॥ ठावकैंचा ॥ २१० ॥ ह्मणोनिनावेकविलासियाहोईजे ॥ तैंशिवशक्तित्वेंएकेंचिनांदिजे ॥ आणि

येथूनिचिजगनिपजें ॥ आवडेतैसें ॥ ११ ॥ आतांजरीद्वंद्वाचेंमिसकेलें ॥ तरीएकत्वनाहींभंगलें ॥ दोंहींमिळोनिरचिलें ॥ एकलेंजग ॥ १२ ॥

दोंदांडींएकिश्रुति ॥ दोंहींफुलींएकिहति ॥ दोंहोंदिवींदीप्ती ॥
एकिचिजेवीं ॥ १८॥ दोंहोंटींयेकिगोठी ॥ दोंडोळांयेकिदिठी ॥
तेवींदोघीजिहींसृष्टी ॥ एकिचजेवीं ॥ १९ ॥

श्रुतिदोंदांडींसज्जूनी ॥ जेवींएकुचिवाजेध्वनी ॥ गायकासीगायनीं ॥ सुखातेंकरी ॥ १३ ॥ अथवादोंपुष्पींमकरंदु ॥ परंतुएकुचिजेवींसुगंधु ॥ किंवादोंदीपींअभेदु ॥ प्रकाशएकु ॥ १४ ॥ अथवाअधोर्ध्वअधरद्वंद्व ॥ मिळोनिउठिलाजोशब्द ॥ त्याशब्दींतंवअधरभेद ॥ देखिलानाहीं ॥ १५ ॥ किंवाअवलोकितांदोंलोचनीं ॥ दिठीएकिचितेदेखणी ॥ तेवींप्रकृतिपुरुषमिळोनी ॥ एकलीसृष्टी ॥ १६ ॥ एवंसृष्टीच्याठायीं ॥ विचारितांभेदनाहीं ॥ येथैंद्रष्टृत्वावांचूनिकांहीं ॥ अर्थतानसे ॥ १७ ॥ हेंदेखतयाचेंकवतुक ॥ नदेखतांअवघेंचिनिरर्थक ॥ जेवींसांठविजेसुख ॥ सुखाचिमाजीं ॥ १८ ॥ आतांहेप्रकृतिपुरुषें ॥ भेदेंवीणबोलअसे ॥ वास्तव्यअनारिसें ॥ जालेंचिनाहीं ॥ १९ ॥ कांजेंएकाकीविकारहीन ॥ तेथेंजगसंभवुचिनघडेजाण ॥ आतांसंभविलेंचिवीण ॥ विलासविलेंअसे ॥ २२० ॥ तोविलासमिसकरून ॥ भोगीआपणयाआपण ॥ पुढेंहीनिरूपण ॥ ऐसेंचिअसें ॥ २१ ॥

दाऊनिदोनीपण ॥ एकरसाचेंआरोगण ॥
करीतआहेमेहुण ॥ अनादिजें ॥ २० ॥

स्वस्वरूपाचीउपलब्धी ॥ स्वरूपींचिअसेअनादी ॥ हाचिभेदाचासंधी ॥ एकरसजाला ॥ २२ ॥ तोंचिठावोईयांदोघांसी ॥ रसुचिआलारसासी ॥ दोघांसीहीआरोगणासी ॥ एकुचिजाला ॥ २३ ॥ एवंआपुलीयेआवडीकरून ॥ एकिचिभासेउभयपण ॥ जगअथवाशिवपण ॥ सेवितातीं ॥ २४ ॥ उभयपरीहीजाण ॥ नचुकेएकरसाचेंआरोगण ॥ कांजेंस्वरूपअन्यथाजाण ॥ कधींचनव्हे ॥ २५ ॥ स्वसंवेद्यतेचीअनादिखूण ॥ एकहोत्सातेंदंपत्यपण ॥ एकएकावीण ॥ कधींचनसे ॥ २६ ॥ हेचविषयींनिरूपण ॥ पदींपुढलेजाण ॥ तेहीदाविजेलखूण ॥ अवधानदीजे ॥ २७ ॥

जेस्वामीचीयासत्ता ॥ वीणअसोननेणेपतिव्रता ॥
जियेवीणसर्वकर्ता ॥ कांहींनाजो ॥ २१ ॥

एवंहेंदंपत्यपण ॥ जेंवींसत्ताप्रकाशखूण ॥ एकएकावीण ॥ असोंचिनसकती ॥ २८ ॥ चिदत्वाचेनिविलासें ॥ सत्ताचिस्वयेंप्रकाशे ॥ ह्मणोनिपतिव्रतेचेनिमिसें ॥ पतीचिनांदे ॥ २९ ॥ आतांजैंनाहींभेदभान ॥ सत्तामात्रस्वरूपजाण ॥ तऱ्हींप्रकाशहीन ॥ हेंतंवनघडे ॥ २३० ॥ एवंप्रकाशहीनसत्तानाहीं ॥ प्रकाशतंवअविनाशचिपाहीं ॥ ह्मणोनिएकएकावीणकांहीं ॥ असोंचिनशकती ॥ ३१ ॥ सर्वकर्त्ताईश्वरु ॥ हाप्रकृतीचापसरु ॥ आणिईश्वरावीणवेव्हारु ॥ तियेचानचले ॥ ३२ ॥ प्रपंचाचेंभान ॥ तेंज्ञानमात्रविलासमान ॥ तितुकेंहीज्ञानभरून ॥ सत्ताचिविलासे ॥ ३३ ॥ तेसत्तेच्याठायीं ॥ प्रपंचनिपजूननाहीं ॥ तऱ्हींज्ञानांशुपाहीं ॥

लोपलानसे ॥ ३४ ॥ एवंपतीपतिव्रता ॥ नसोनपरस्परता ॥ दावितीवत्सलता ॥ अंगिच्याअंगीं ॥ ३५ ॥

जेंकींभर्ताराचेंदिसणें ॥ भर्तारुजियेचेंअसणें ॥
नेणीजतीदोघेंजणें ॥ निवडुजियें ॥ २२ ॥

स्वरूपेंस्वरूपासीदेखणें ॥ तेथेंआलेंप्रकाश्यप्रकाशपणें ॥ त्यादेखणीयाचेनांवजाणें ॥ प्रकृतिऐसें ॥ ३६ ॥ तेंतंवअधिष्ठानेंवीणनाहीं ॥ ह्मणोनिजियेचेंअसणेंअधिष्ठानचिपाहीं ॥ ह्मणिजेअधिष्ठानेंवीणकांहीं ॥ अर्थुचिनघडे ॥ ३७ ॥ एवंपुरुषपुरुषत्वस्फुरण ॥ तेंचियेथेंप्रकृतिपण ॥ स्फुरणतंवपुरुषेंवीण ॥ कदानघडे ॥ ३८ ॥ तस्मात्प्रकाशआणिसत्ता ॥ स्वरूपेंयासीविचारितां ॥ चढेविचाराचीयाहाता ॥ एकुचिअर्थु ॥ ३९ ॥ प्रभेवीणसूर्यतोकायी ॥ सूर्यावीणप्रभाजेवींनाहीं ॥ सत्ताप्रकाशाकांहीं ॥ ऐसाचिअर्थु ॥ २४० ॥ किंबहुनाहेंबोलाबोलावें ॥ वांचूनिस्वरूपमात्रचिअघवें ॥ विचारासीतंवनफवे ॥ निवडूंजातां ॥ ४१ ॥ ह्मणालप्रकृतिपुरुषाहूनिनिराळें ॥ एकअधिष्ठानअसेसंचलें ॥ तेंपुरुषयेणेंबोलें ॥ बोलिलाकैसें ॥ ४२ ॥ तरीप्रकृतिस्थजेंपुरुषपण ॥ तेंचितियेचेंअधिष्ठान ॥ प्रकृतिनसतांअधिष्ठान ॥ कोणाचेंतें ॥ ४३ ॥ तस्मात्प्रकृतीसीअधिष्टून ॥ निर्गुणचिजालेंसगुण ॥ त्यानिर्गुणाचीपाहतांखूण ॥ अवघें तेंचि ॥ ४४ ॥ तेंअधिष्ठानकोण्हाचेंनव्हे ॥ तेथेंअणुहिअणुत्वनलाहे ॥ कल्पांतजळींजेवींसोये ॥ ओघाचीनलगे ॥ ४५ ॥ एवंतेंचिअसोनिसंचलें ॥ प्रकृतिपुरुषत्वरचिलें ॥ किंवानिर्विशेषकोंदलें ॥ तेंचिएक ॥ ४६ ॥ ह्मणोनिप्रकृतिपुरुषावेगळीक ॥ कोण्हेंकाळेंनाहींदेख ॥ किंबहुना प्रकृतिएकपुरुषएक ॥ ऐसेंकींनाहीं ॥ ४७ ॥ आतांतर्काचीमिरवणी ॥ शब्देंकेलीशिणोनि ॥ परीनिवडूंजातांझणी ॥ निवाडूहोये ॥ ४८ ॥

गोडीआणिगुळु ॥ कापूरआणिपरिमळु ॥
निवडूंजातांपांगुळु ॥ निवाडुहोये ॥ २३ ॥

गुळींगोडतेंकाई ॥ कापूरींकापुरपरिमळेंवीणनाहीं ॥ आतांनिवडूंजातांपाहीं ॥ निवडेलकैसें ॥ ४९ ॥ तैसेंएकाअर्थालागून ॥ उभयसंज्ञाकेलीजाण ॥ जैसीउदकींदाविलीखूण ॥ द्रवत्वाची ॥ २५० ॥ तेथेंउदकत्वआणिद्रवपण ॥ निवडूंजातांनिवडीकोण ॥ तेवींसत्ताआणिज्ञान ॥ स्वरूपमात्रजें ॥ ५१ ॥

समग्रहीदीप्तिघेतां ॥ जेवींदीपुचियेहाता ॥
तेवींजियेचियातत्वता ॥ शिवुचिलाभे ॥ २४ ॥

जेवींसमग्रहीदीप्ती ॥ निर्द्धारितांकेवळदीपज्योति ॥ तेवींनिर्धारितांप्रकृति ॥ शिवचिलाभे ॥ ५२ ॥ दीपावेगळेंकांहीं ॥ दीप्तिस्थानींअर्थुनाहीं ॥ तैसेंपुरुषावेगळेंपाहीं ॥ अवघेंचिमिथ्या ॥ ५३ ॥ असोदोंनामेंकरून ॥ संज्ञाएकचिजाण ॥ इयेचविषयआन ॥ पुढेंहींबोलें ॥ ५४ ॥

जैसीसूर्यीमिरवेप्रभा ॥ प्रभेसूर्यत्वचिगाभा ॥
तैसीभेदगिळीतशोभा ॥ एकचिजे ॥ २५ ॥

प्रभाआणिरवि ॥ निवडूंजातांननिवडेजेवीं ॥ प्रकृतिपुरुषातेवीं ॥ नाहींउभयतां ॥ ५५ ॥

प्रभाजरीनाहीं ॥ तरीसूर्यह्मणावातोकाई ॥ सूर्यावीणपाहीं ॥ प्रभातेकिमात्मक ॥ ५६ ॥ तोजै सादोंनामीएकअर्थ ॥ तैसाहाशिवशक्तिसंकेत ॥ येथेंभेदतोऐलाडिलमात ॥ वांचूनिअभेद वस्तु ॥ ५७ ॥ किंबहुनाऐलाडिलह्मणावयाकांहीं ॥ अर्थताआढळतनाहीं ॥ वस्तुप्रकाशासी कांहीं ॥ नेमुचिनघडे ॥ ५८ ॥ तेथेंद्वैताचेंमिसकरून ॥ अभेदचिशोभायमान ॥ पुढिलीयापदीं जाण ॥ ऐसेंचिबोले ॥ ५९ ॥

कांबिंबप्रतिबिंबाद्योतक ॥ प्रतिबिंबबिंबाअनुमापक ॥
तैसेंद्वैतमिसेंएक ॥ बरवतअसे ॥ २६ ॥

प्रतिबिंबाबिंबनाहींव्यालें ॥ किंवास्वतंत्रनाहींआलें ॥ एकत्वनभंगोनिभलें ॥ दोहींसींशोभे ॥ २६० ॥ अथवाबिंबाश्रयजालें ॥ प्रतिबिंबरूपाआलें ॥ तऱ्हींप्रतिबिंबींअनुमानिलें ॥ मुख्यबिंबा सी ॥ ६१ ॥ प्रतिबिंबासीपाहतां ॥ मुख्यबिंबाचीचआस्तिक्यता ॥ एवंदेखतदेखतवृथा ॥ भेद भान ॥ ६२ ॥ तस्मात्प्रतिबिंबाचेनिमिसें ॥ मुख्यबिंबचिमिरवतसे ॥ तैसेंभेदेंवीणविलासे ॥ स्वरूपमात्र ॥ ६३ ॥ दृश्यात्रजेंद्रष्टेपण ॥ तेंस्वप्रकाशेंकरून ॥ आपणयासीचआपण ॥ देखोंला गे ॥ ६४ ॥ बिंबप्रतिबिंबन्यायें ॥ एकेंचिदिसतीउभयें ॥ परीएकपणनव्हे ॥ अनारिसेएथें ॥ ६५ ॥ असोबिंबआणिप्रतिबिंब ॥ हेकेवळदृष्टीभाव ॥ दोहींवीणस्वयंभ ॥ बिंबमात्र ॥ ६६ ॥ पहातांचित्शक्तीचापवाडु ॥ उमटेसद्रूपाचाउजियेडु ॥ आतांदोहींसीनिवाडु ॥ कैसेनिहोये ॥ ६७ ॥ एवंदोघांचेंमिस ॥ वांचूनिएकप्रकाश ॥ परीदोंपणाचाविलास ॥ अभेदचिदावी ॥ ६८ ॥ स्वसंवेद्यत्वाचीखूण ॥ आपेआपप्रकाश्यप्रकाशकपण ॥ एकत्वनमोडोन ॥ विलास तसे ॥ ६९ ॥

सर्वशून्याचानिष्कर्षु ॥ जियाबाईलाकेलापुरुषु ॥
जेणेंदादुलेनिसत्ताविशेषु ॥ शक्तिजाली ॥ २७ ॥

हेंसर्वहीजेथेंनाहीं ॥ तेंसर्वशून्यह्मणिजेपाहीं ॥ निःसंदेहचिपाहीं ॥ निश्चयोऐसा ॥ २७० ॥ तेंकारणनव्हेनाकार्य ॥ ज्ञातेंनव्हेनाज्ञेये ॥ ध्यातेंनव्हेनाध्येये ॥ स्वरूपमात्र ॥ ७१ ॥ तेंस्तब्धन व्हेनाचळण ॥ क्रियानाउगेपण ॥ ज्ञाननव्हेनाअज्ञान ॥ ज्ञप्तिमात्र ॥ ७२ ॥ विशेष्यविशेषणातीत ॥ सामान्यनव्हेनाअद्भुत ॥ असोपुरुषत्वनघडेतेथ ॥ नानारीनव्हे ॥ ७३ ॥ तेनिजशक्तिविला सें ॥ सर्वहीआपणहोतसे ॥ आणिसर्वांतरींवसे ॥ सर्वनहोऊनी ॥ ७४ ॥ ह्मणोनिसर्वशक्तिमंत ॥ पुरुषऐसेंत्यासीचिह्मणिजेत ॥ स्वशक्तीसींनांदत ॥ अकुंठितपणें ॥ ७५ ॥ स्वशक्तिह्मणालका ई ॥ जेथेंहेंइत्यादिनाहीं ॥ तियेसत्तेच्याठायीं ॥ सत्तात्वजियेचेनी ॥ ७६ ॥ तेंजेंकांहींचित्कळा ॥ जेंकींपरमात्मलीळा ॥ तियेसीतोवेगळा ॥ कांहींहीनसे ॥ ७७ ॥ तेंचिद्रूपताजरीनाहीं ॥ तरी सत्तातेकैंचीठायीं ॥ एवंदोहींसीनसेकांहीं ॥ भिन्नभेद ॥ ७८ ॥ आतांयेथूनजेंकांहींविस्तारलें ॥ तेंनहोननेणोंजालें ॥ उभयेपक्षेंआथिलें ॥ विलसतअसे ॥ ७९ ॥ जेंचिद्रूपत्वदिसेकांहीं ॥ तें स्वरूपत्वसहजचिनाहीं ॥ ह्मणोनिजगहेंजेंपाहीं ॥ असतचिनसे ॥ २८० ॥ तस्मात्कांहींचजें नव्हे ॥ तेंस्वलीलापुरुषत्वपावे ॥ आतांलीलाचिकेवींसंभवे ॥ सत्तेवीण ॥ ८१ ॥ आतांसत्ता विशेषजोप्रकाश ॥ तोसत्तावळेंआलाशक्तित्वास ॥ वांचोनिप्रकाशऐसेंत्यास ॥ काशेनघडतें ॥ ८२ ॥ असोसत्ताविशेषेंजेंनित्यज्ञान ॥ तेथेंसत्ताचिनित्यपण ॥ ह्मणोनिदादुलेनिशक्तिजाण ॥

सत्ताविशेषें ॥ ८३ ॥ तस्मात्सत्ताज्ञान ॥ स्वरूपकेवळभेदहीन ॥ जेंआपणाआपण ॥ सर्वदाउपलभ्यें ॥ ८४ ॥ असोपुरुषचिपरमकारण ॥ तोनिजशक्तीचागूण ॥ तोशक्तीसहीकारण ॥ परमपुरुषु ॥ ८५ ॥ एवंनमोडूनऐक्यत्वाचीखूण ॥ स्वरूपेंचिविलासमान ॥ एकपकावीण ॥ असणेंचिनघडे ॥ ८६ ॥

जियेप्राणेश्वरीवीण ॥ शिवींहीशिवपण ॥
थारोंनेणेतेंआपण ॥ शिवेंघडिली ॥ २८ ॥

हेंजरींद्विधात्वअसती ॥ तरीएकेंवीणएकेंरहाती ॥ आतांद्विधात्वनामागुती ॥ वांचूनिस्वरूपपक ॥ ८७ ॥ प्राणेश्वरीआणिप्राणपती ॥ जैसीप्रभाआणिगभस्ती ॥ कार्यकारणत्वेंअसती ॥ एकरूपत्वें ॥ ८८ ॥ ह्मणोनप्राणेश्वरीवीण ॥ शिवत्वतेंकिंलक्षण ॥ आणिप्राणेश्वरीतंवआपण ॥ शिवाचीचघडली ॥ ८९ ॥ जैसीसोनयाचीमूर्ति ॥ तैसीशिवाचीशक्ति ॥ तेथेंभेदाचीउपपत्ति ॥ वत्तनींदिसे ॥ २९० ॥ नातरीसुवर्णाअंगींकांति ॥ दावीसुवर्णाचीप्रतीति ॥ आणिकांतिसीही भिन्नता ॥ सुवर्णेवीणनदिसे ॥ ९१ ॥ एवंप्रकृतिआणिपुरुषपण ॥ एकलींपुरुषेंशोभाचिजाण ॥ किंवापुरुषेंसीआपण ॥ प्रकृतिचिअघवी ॥ ९२ ॥

ऐश्वर्येंसीईश्वरा ॥ जियेचेंअंगसंसारा ॥
आपलाहोऊनिउभारा ॥ आपणचिजे ॥ २९ ॥

ऐश्वर्यैंसींईश्वरपण ॥ हेंकेवळशक्तीचेंचिसंसरण ॥ ह्मणिजेप्रकृतिव्यापारलीआपण ॥ ऐश्वर्यैंसीईश्वरत्व ॥ ९३ ॥ वांचूनिईश्वरींईश्वरपण ॥ हेंनघडेसद्रूपत्वेंजाण ॥ ह्मणोनिचिच्छक्तीचिआपण ॥ विराजतअसे ॥ ९४ ॥ अहोईश्वरत्वींईश्वरत्वहाविकार ॥ यासीसद्रूपींतंवनाहीं थार ॥ ह्मणोनिअवघाहावेव्हार ॥ चिच्छक्तीचा ॥ ९५ ॥ आतांईश्वरींईश्वरत्वहाविकारनाहीं ॥ तोप्रकृतिअभ्रोकेवींपाहीं ॥ ह्मणोनिहेंआपणासीपाहीं ॥ आपणचिशोभवी ॥ ९६ ॥ अथवाप्रकृतीचिअधिष्ठान ॥ तेथेंप्रकृतीसीनघडेप्रकृतिपण ॥ ह्मणोनिहेंआपणाकरून ॥ आपणशोभे ॥ ९७ ॥ वांचोनिसद्रूपींपाहीं ॥ असतचिशक्तीनाहीं ॥ ह्मणोनिहेआपलेचठायीं ॥ आपणामिरवी ॥ ९८ ॥ तत्वताईसींकोणपुसे ॥ हेंवेव्हारेंचिविलसतअसे ॥ वास्तव्यअणुहीनसे ॥ ईश्वरेंवीण ॥ ९९ ॥ ह्मणोनिईश्वराच्याठायीं ॥ ऐश्वर्यैंसीप्रकृतिनाहीं ॥ तेंआपणासीचिपाहीं ॥ शोभवी आपण ॥ ३०० ॥ एवंअंगसंसाराहेंपद ॥ येथेंवाखाणिलेंहेंद्विविध ॥ व्यापारार्थींएकविध ॥ दुसरेंनिर्बंधार्थ ॥ १ ॥ तस्मात्तात्पर्यार्थुऐसा ॥ येथेंभेदनाहींसहसा ॥ आतांभेदाहीसरिसा ॥ अभेदुचि ॥ २ ॥ अहोसत्तेच्याठायीं ॥ ज्ञानमात्रेंवीणअर्थचिनाहीं ॥ त्याज्ञानामाजींपाहीं ॥ अवघेंचिविश्व ॥ ३ ॥ त्याविश्वासहवर्तमान ॥ कोण्हीएकजेंज्ञान ॥ तेथेंसत्तेवांचूनजाण ॥ अर्थुचिनाहीं ॥ ४ ॥ ह्मणोनसत्तेच्याठायीं ॥ सत्तेवीणदुसरेंनाहीं ॥ हेंअनुभवींपाहीं ॥ जाणतांखूण ॥ ५ ॥ आतांजेंकांहींभासे ॥ तोज्ञानविलासुअसे ॥ पुढेंहीऐसें ॥ बोलतु असेंकां ॥ ६ ॥

पतीचेनिअरूपपणें ॥ लाजोनिअंगाचेंमिरवणें ॥
केलेंजगायेव्हडेंलेणें ॥ नामरूपाचें ॥ ३० ॥

सत्तारूपजोपती ॥ तेथेंशक्तीचीअनुपपत्ति ॥ ह्मणोनिनामरूपाचीवायबुंथी ॥ घेऊनिमि

रवे ॥ ७ ॥ पतीचेनिअरूपपणें ॥ पतिव्रतेसीनघडेमिरवणें ॥ यालागींवाउगेंचिलेणें ॥ त्याली नामरूपात्मक ॥ ८ ॥ अहोमूळींप्रकृतिपुरुषभागनाहीं ॥ तोनामरूपेंपाडिलाठायीं ॥ तरी नामरूपसहजचिपाहीं ॥ वाचारंभणमात्र ॥ ९ ॥ संमतिः ॥ अतःसर्वेविकाराश्चवाचाकेवल मास्तिकाः ॥ अस्तीत्यारभतेनामध्येयमात्रंहितत्सदा ॥ १ ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ जगडवाळके व्हडेंपाहें ॥ परीनामरूपमात्रआहे ॥ वास्तव्यअरूपत्वेंसोयें ॥ सांडिलीचिनाहीं ॥ ३१० ॥ जेवींअळंकाराचीयापरवडी ॥ कनकासीनाहींघडामोडी ॥ तेवींनामरूपींतडातोडी ॥ स्व रूपींनाहीं ॥ ११ ॥ एवंपुरुषाचेंअरूपत्वालाजिली ॥ ह्मणोनिरूपाचीहावधरिली ॥ तऱ्हीं अरूपेंनाहींसोडिली ॥ आपुलीसीमा ॥ १२ ॥ किंबहुनाहांवहीपुरती ॥ आपणपुरुषाहूनढ ळती ॥ तरीसाचपणआणिती ॥ जगडवाळायया ॥ १३ ॥ किंबहुनापुरुषींप्रकृतिपण ॥ हेंही वाचारंभण ॥ तेथेंप्रकृतीचियाकेलियासाचपण ॥ कैंचेंयेईल ॥ १४ ॥ एवंएकींदुजेपण ॥ तेंकेवळवाचारंभण ॥ ह्मणूनिआवघयासीजाण ॥ वाचारंभणत्व ॥ १५ ॥

ऐक्याचाहीदुकाळा ॥ बहूपणाचासोहळा ॥
जियेसदैवेचीयालीळा ॥ दाखविला ॥ ३१ ॥

एकाकीएकपरिपूर्ण ॥ तेंगणावयाकैंचेंदुजेपण ॥ ह्मणोनिदुजेपणेंवीण ॥ एकहीनघडे ॥ १६॥ जेवींकल्पांतजळींचेंभरितें ॥ निरोधीआपणचिआपणयातें ॥ तेवींपूर्णपणेंचिस्वरूपातें ॥ स्वरू पत्वनघडे ॥ १७ ॥ अगाएकपणासीकारण ॥ दुजेपणाचातर्कुजाण ॥ तेंनाहींतरीएकपण ॥ एकासीकैंचें ॥ १८ ॥ थिताएकपणाचीयादुकाळा ॥ ठावोकैंचाययाजगडवाळा ॥ परीकाय कीजेस्वलीळा ॥ वाढलेंइतुकें ॥ १९ ॥ हाकांतेचास्वभावो ॥ परीपुरुषींअवघेंचिवावो ॥ ह्मणा लपुरुषावेगळाठावो ॥ ईयेसीकैंचा ॥ ३२० ॥ तरीमनोरथाचेंभोजन ॥ याहूनिउपवासकाय आन ॥ तेवींप्रकृतीनेंकेलेंजेंजाण ॥ तेंनाहींनेणें ॥ २१ ॥ मनोरथाचीयापदार्थी ॥ असतचिठावो रिता ॥ तेवींप्रकृतिकृत्यजाता ॥ ठावोचिनलगे ॥ २२ ॥ ह्मणोनिपुरुषींकांहींनसोन ॥ वाढलें उद्दंडचिभान ॥ तेंनावेकबोलिलीजाण ॥ प्रकृतिचीलीळा ॥ २३ ॥ ॥ आशंका ॥ ॥ एकपणा सीनाहींवावो ॥ तेथेंप्रकृतीसीकैंचाठावो ॥ जियाहासावेवो ॥ प्रपंचरचिला ॥ २४ ॥ स्वरूपीं तरीवाडीनाहीं ॥ स्वतंत्रतरीनघडेचिपाहीं ॥ तरीअसोनकोणेंठायीं ॥ जगातेंरची ॥ २५ ॥ जरीप्रकृतीसीसहवासु ॥ तरीकैंचापांतोनिर्दोषु ॥ जगाचाहीनिवासु ॥ घडेकेवीं ॥ २६ ॥ ॥ उत्तरं ॥ ॥ तरीचिन्मात्राच्याठायीं ॥ येव्हडेंसंकटतेंकाई ॥ हेंसंकटजेंकांहीं ॥ जडासीच घडतें ॥ २७ ॥ जडजोपदार्थ ॥ तोनेमिलातैसानेमस्त ॥ स्वतंत्रींकायपाहोत ॥ अघटमान ॥ २८ ॥ आपुलेंअलिप्तत्वनमोडे ॥ अद्वयत्वहीनाविघडे ॥ सुखाचेनिसुरवाडे ॥ अविद्येचिघडतें ॥ २९ ॥ अहोचिन्मात्रजेंवस्तु ॥ तेथेंदुसराकायेसाहेतू ॥ सुखावांचोनिमातु ॥ नाहींचतेथें ॥ ३३० ॥ ज्ञानमात्राच्याठायीं ॥ ज्ञानेंवीणदुजेंनाहीं ॥ आपणचिआपणासीपाहीं ॥ ज्ञेयज्ञातें ॥ ३१ ॥ येथेंजरीपांहोंबैसिजे ॥ तरीपहाणेंचिपाहाणयादुजें ॥ नपाहीजेतरीसहजें ॥ अर्धीचि नाहीं ॥ ३२ ॥ आतांनपाहिजेजरीकांहीं ॥ तऱ्हींपहाणयापालटनाहीं ॥ कांजेंपहाणयावीण कांहीं ॥ अर्थुचिनसे ॥ ३३ ॥ दृष्टअसेद्रष्टत्वेंविण ॥ हेद्रष्टेपणाचीचखूण ॥ आणिद्रष्टयासीद्रष्टे पण ॥ तेंकायआनजालें ॥ ३४॥ वायुवायुपणेंनवाजे ॥ तैंकायनाहींतोह्मणिजे ॥ आणिवाजेतरी दुजें ॥ होआवेंलागे ॥ ३५ ॥ तेवींदृङ्मात्रजेंपूर्ण ॥ तेणेंचित्यासीद्रष्टेपण ॥ तेंद्रष्टेपणेंचिजाण ॥

दृश्यत्वेंविलासे ॥ ३६ ॥ त्यादृश्याच्याठायीं ॥ अन्वयोदुसरानाहीं ॥ आपणआपणासीपाहीं ॥ वाढविलेंनेणों ॥ ३७ ॥ त्यावाढलयासहीत ॥ दृश्यमात्रइत्थंभूत ॥ तरीसहजचितेथें ॥ दुसरें कैंचें ॥ ३८ ॥ ॥ संमतिः ॥ गुणव्यतिकरःकालोनिर्विशेषःप्रतिष्ठितः ॥ पुरुषश्चेदुपादानमात्मानंलीलयासृजेत् ॥ १ ॥ इतिभागवते ॥ ॥ एवंआत्मयाच्याठायीं ॥ आत्मेनवीणदुसरेंनाहीं ह्मणोनजगअसतांही ॥ वास्तव्यनसे ॥ ३९ ॥ तस्मात्स्वशक्तीचीयालीळा ॥ देखिलायेव्हडा सोहोळा ॥ अन्यथात्यानिराळा ॥ एकपणकैंचें ॥ ३४० ॥ जेवींघृतींघृतपणाचीशक्ती ॥ कणिकाभासवीकीती ॥ परंतुघृतपणींतेगुंती ॥ असेनाकांहीं ॥ ४१ ॥ अथवारविरश्मिच्याठायीं ॥ जळाशयोकितीकायी ॥ दिसतीतेशक्तिपाहीं ॥ आणीकाचीआली ॥ ४२ ॥ आणिरविरश्मिच्याठायीं ॥ जळबिंदूचास्पर्शनाहीं ॥ तेवींस्वलीळाप्रवाहीं ॥ अवघेंचिघडतें ॥ ४३ ॥ मुळीं शक्तिआणिशक्तिमंत ॥ हेंचिनिवडेनायेथें ॥ तेथेंआणीकाचीमात ॥ मिरवेकाई ॥ ४४ ॥ जेवींवायुआणिचंचळता ॥ किंवारसआणिसार्द्रता ॥ हेशब्दावांचूनितत्वता ॥ अर्थुकैंचा ॥ ४५ ॥ यालागींविलासेंपहातां ॥ वायूच्याठायींअनेकता ॥ तैसेंचिरसींद्रावता ॥ अनेकत्वदावी ॥ ४६ ॥ तैसीप्रकाशाचीसोयी ॥ सत्तेच्याचिठायीं ॥ भासलेंतेंहीपाहीं ॥ टवाळअघवें ॥ ४७ ॥ आतांपतीआणिपतिव्रता ॥ हेअसत्यजरीउभयता ॥ तरीएकसरेंपहातां ॥ दोन्हीदिसती ॥ ४८ ॥ ऐसेंतंवयेथेंनाहीं ॥ एकपणनचुकेकधींही ॥ पुढिलेपदींपाहीं ॥ दावितसें ॥ ४९ ॥

अंगाचियाआटणियां ॥ कांतुउवायाआणिलाजियां ॥
स्वसंकोचेंप्रिया ॥ रूढविलीजेणें ॥ ३२ ॥

अहोप्रकृतीचाभर्ता ॥ प्रकृतिचिदावीतत्वता ॥ आपलियाजीविता ॥ हारवीजे ॥ ३५० ॥ ह्मणिजेसत्येंचियेउजरी ॥ प्रकाशाचीकैंचीउरी ॥ अवघाप्रकाशभरी ॥ सत्ताचिदाटली ॥ ५१ ॥ जेवींमृदुत्वाचीचाडधरूनी ॥ कापूरस्वीकारिजेकोण्हीं ॥ तैंशुभ्रत्वाकायहानी ॥ लोपोनि गेली ॥ ५२ ॥ हादृष्टांतजोकांहीं ॥ एकदेशीघेतलापाहीं ॥ स्वरूपतंवनाहीं ॥ आवडलें ऐसें ॥ ५३ ॥ अहोसत्ताह्मणिजेकायी ॥ तरीज्ञानमात्रजेंकांहीं ॥ त्याज्ञानासीलोपनाहीं ॥ तैंसत्तेचेंरूप ॥ ५४ ॥ ह्मणोनिसत्तेकडूनपहातां ॥ विलासेंसीज्ञानवृथा ॥ यालागींप्रकृतिआटतां ॥ प्रकटतापुरुषाची ॥ ५५ ॥ आतांपहातांप्रकृतिप्रवाहीं ॥ उदंडचिवाढलेंकांहीं ॥ तेतंवआणिकेंपाहीं ॥ नाहींदाविलें ॥ ५६ ॥ संकोचाचीयेपरी ॥ आपणआपणाआवरी ॥ स्वांगेंचिसुंदुरी ॥ मिसेंदावी ॥ ५७ ॥ जेवींवन्हीनेंवन्हिशिखा ॥ स्वसंकोचेंदाविलीदेखा ॥ नेणों तैसालेखा ॥ जहालायेथें ॥ ५८ ॥ किंवाबहुरूपीराजाजाला ॥ तैंबहुरूपीपणासंकोचला ॥ तैसास्वसंकोचेंदाविला ॥ स्वांगविलासु ॥ ५९ ॥ मुळींजरीपालटनाहीं ॥ तरीभासलेंतेवृथाचपाहीं ॥ ह्मणोनिरूढविलेंऐसेंकांहीं ॥ बोलिलासेमुळीं ॥ ३६० ॥ स्वसंवेद्यतेचेनिबळें ॥ ज्ञेयज्ञातेआपणचिजालें ॥ येथेंएकत्रअसोनिसंचलें ॥ दाविलेंद्विधात्व ॥ ६१ ॥ यादृश्यद्रष्टृत्वप्रवाहीं ॥ प्रकृतिरूढविलीपाहीं ॥ वांचूनिनिष्कळयियेठायीं ॥ अलिप्तचिराहिलें ॥ ६२ ॥ ह्मणोनिआपणासीपहातां ॥ दृश्यद्रष्टाऐसेंजाणवतां ॥ याजाणणियाच्यामाथां ॥ प्रकृतिसंज्ञा ॥ ६३ ॥ तेंजाणणेंजेणेंजाणवलें ॥ तेंप्रगटचिनेणोंलोपलें ॥ वाउगेंचिवाढविलें ॥ नेणोंकिती ॥ ६४ ॥ तेंजेंदृश्यद्रष्टेपण ॥ माझारींतिसरेंएकदर्शन ॥ हेंतिहींगुणांचेंचिन्ह ॥ समत्वचिउमटलें ॥ ६५ ॥ मगमहत्तत्वाचीयेबळें ॥ गुणअहंकारेंकवळिले ॥ होऊनिवेगळालें ॥ वाढवि

लीसृष्टी ॥ ६६ ॥ जेवींकल्लोळाचेंपांघरुण ॥ वेढूनउदकींकल्लोळभान ॥ तेवींपुरुषलोपोन ॥ विटंबणप्रकृतीचेंकेलें ॥ ६७ ॥ किंवाज्वाळींगुंडाळिलावन्ही ॥ वाढविलीज्वाळांचीश्रेणी ॥ तेवींपुरुषसंकोचोनी ॥ वाढविलेंइतुकें ॥ ६८ ॥ तात्पर्यार्थुऐसाकांहीं ॥ जेंदुसराअर्थुचिनाहीं ॥ एकचिएकपाहीं ॥ भलतैसेंविलासे ॥ ६९ ॥ अहोजगदाभासाचियेवेळे ॥ पुरुषासीप्रकृतित्वाचेडोहळे ॥ होऊनिभोगीसोहळे ॥ जगदाभासाचे ॥ ३७० ॥ एवंजगदाभासमिसें ॥ प्रगटचिप्रगटलेंदिसे ॥ त्याप्रगटपणींयामाजींअसे ॥ स्वसंकोचदाखविला ॥ ७१ ॥ एवंनविकरतांचिप्रगटलें ॥ अकुंठितपणेंचिसंकोचलें ॥ किंबहुनाहेंउमटलें ॥ शब्दींचअघवें ॥ ७२ ॥ येन्हवींएकुचिअर्थजोकांहीं ॥ जहालानसेदोठायीं ॥ याचेंएकपणकधींही ॥ चुकलेंनाहींसर्वथा ॥ ७३ ॥ याचेंचिदृढीकरण ॥ व्हावयाकरितसेविवरण ॥ तेंहीआतांलक्षण ॥ सांगिजेलतें ऐका ॥ ७४ ॥

जियेतेंपहावयाच्यालोभा ॥ चढेद्रष्टृत्वाचियाक्षोभा ॥
जयेतेंनदेखतुउभा ॥ अंगचिसांडी ॥ ३३ ॥
कांतेचियाभिडा ॥ अवलाहोजगायेव्हडा ॥
अंगविलाउघडा ॥ जियेवीण ॥ ३४ ॥

द्रष्टयाचाविलास ॥ तोचिहाप्रकृतिआभास ॥ येन्हवींअर्थत्वेंप्रकृतीस ॥ प्रकृतित्वकैंचें ॥७५॥ तियेप्रकृतीचियेसोये ॥ द्रष्टाजैंवासपाहे ॥ मगद्रष्टावाहे ॥ द्रष्टृत्वआपलें ॥ ७६ ॥ अन्यथाद्रष्टानादृश्य ॥ कोण्हीएकविलास ॥ स्वरूपसावकाश ॥ नांदतअसे ॥ ७७ ॥ एवंद्रष्टयाचाक्षोभ ॥ तेंचिहेंप्रकृतिभांव ॥ निराळेंचिस्वयंभ ॥ प्रकृतिकैंची ॥ ७८ ॥ ह्मणोनिप्रकृतीसीप्रकृतिपण ॥ तरीचद्रष्टयासीद्रष्टेपण ॥ अन्यथाप्रकृतिद्रष्टेवीण ॥ द्रष्टृत्वकैंचें ॥ ७९ ॥ आतांक्षोभअथवाशांतपण ॥ द्रष्टेमात्रअविनाशीजाण ॥ द्रष्टयाचेंद्रष्टेपण ॥ लोपातेंनपवे ॥ ३८० ॥ दृश्याचेहिवेळे ॥ द्रष्टृत्वअसेसगळें ॥ दृश्येंसीनिराळें ॥ सर्वदासरिसें ॥ ८१ ॥ एवंदोंआभासींजाण ॥ विलासेएकचिखूण ॥ येथेंदोनीभागवाचारंभण ॥ सहजचिजालें ॥ ८२ ॥ परंतुहाअनादिस्वभाव ॥ अभेदींभेदभाव ॥ होऊनिठाव ॥ जगासीकेला ॥ ८३ ॥ कांजेंसत्यज्ञानानंतब्रह्म ॥ हेंब्रह्मींचेंमुख्यवर्म ॥ त्याज्ञानासीगम्य ॥ आपणचिजालें ॥ ८४ ॥ त्यागम्यागम्यकपरिपाटी ॥ वाउगीचिवाढेसृष्टी ॥ नयेतांचितुटी ॥ सत्यत्वासी ॥ ८५ ॥ जेवींदुग्धाचींभरलींभांडीं ॥ मधुरतानव्हेकींतेव्हडी ॥ परंतुद्रवत्वाचियेपरवडी ॥ स्वभावोचिऐसा ॥ ८६ ॥ तेवींज्ञानशक्तीचेनिकोडें ॥ अंगविलेंजगएवढें ॥ वास्तव्यउघडें ॥ स्वरूपचिआहे ॥ ८७ ॥ अहोहाजोज्ञेयभावो ॥ तोज्ञानाचास्वभावो ॥ त्याज्ञानासीभिन्नभावो ॥ सत्तेसीनाहीं ॥ ८८ ॥ तियेसत्तेचियाठायीं ॥ इत्यादिहेंकांहींनाहीं ॥ ह्मणोनिउघडाचिपाहीं ॥ जियेवीण ॥ ८९ ॥ संमतिः ॥ ॥ ज्ञानंनज्ञेयतोभिन्नंज्ञानाज्ज्ञेयंपृथङ्नहि ॥ अतोनत्वितरत्किंचित्तस्माद्भेदोनविद्यते । १ ॥ इतिवासिष्ठे ॥ ह्मणोनिहाजोजगसोहळा ॥ तेअवघीप्रकृतिकळा ॥ वांचोनिपुरुषनिराळा ॥ ठेईनाकधीं ॥ ३९० ॥ एवंकांतेचीभीडह्मणिजेज्ञातेपण ॥ हेंसर्वदाऐसेंचिजाण ॥ यालागींनसेजगपण ॥ अंगविलेंऐसें ॥ ९१ ॥ परंतुतेंजेंकांहींज्ञान ॥ तेंस्वरूपींनाहींभिन्न ॥ ह्मणोनिजगींजगपण ॥ यथार्थेनाहीं ॥ ९२ ॥ एवंस्वरूपदृष्टीकरून ॥ जगींनाहींजगपण ॥ पुरुषाचेंउघडेपण ॥ तैसेंचिअसे ॥ ९३ ॥ जेवींकटककुंडलादिआरोपु ॥ सुवर्णासीनकरीचलोपु ॥ तेवींसर्वदास्वात्म

स्वरूपु ॥ जगमिथ्यासें ॥ ९४ ॥ अतएवचिद्विलासप्रवाहीं ॥ चित्स्वरूपचिअवघेंही ॥ ऐसेंच पुढेंहीकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥ ९५ ॥

जोहाठावमंदरूपें ॥ उवाइलेपणेंचिहारपे ॥
तोजालाजेणेंपडपें ॥ विश्वरूप ॥ ३५ ॥

स्वरूपाचेपूर्णत्वींकांहीं ॥ स्वरूपींस्वरूपत्वनाहीं ॥ उवाईलेपणेंचिपाहीं ॥ हारपलेंनेणों ॥९६॥ हाठावोवरीमंदरूप ॥ जेंस्वरूपहोत्सातेंअरूप ॥ तेंचिजालेंविश्वरूप ॥ प्रकृतिपडपें ॥ ९७ ॥ नातरीविश्वरूपेंविलासे ॥ तरीस्वरूपनयेआकारदशे ॥ एथवरीमंदरूपऐसें ॥ बोलिलाअसे ॥ ९८ ॥ येन्हवींस्वरूपावांचोनिसिराणी ॥ विश्वकारणाचीखाणी ॥ आहेतेंघेऊनी ॥ विश्वर चिलें ॥ ९९ ॥ आतांस्वरूपींस्वरूपत्वनाहीं ॥ तरीहेंविश्वकैंचेंकाई ॥ तरीचशक्तीच्याप्रवाहीं ॥ तेंचिविश्वरूप ॥ ४०० ॥ ऐसेंयेथेंनसे ॥ स्वशक्तीचेनिविलासें ॥ आपणचिविश्वरूपऐसें ॥ नावेकदावी ॥ १ ॥ कांजेंसत्ताआणिज्ञान ॥ स्वरूपएकलेंचिजाण ॥ त्याज्ञानाच्याअंगींखूण ॥ विश्वप्रकाशाची ॥ २ ॥ त्याज्ञानासीहानीनाहीं ॥ ह्मणोनिआवडेविश्वरूपऐसेंही ॥ आरूपप णेठायींच्याठायीं ॥ तैसेंचिअसे ॥ ३ ॥ पुढेंऐसाचिअनुकार ॥ दिसेओवीचापदर ॥ तेणेंचिस विस्तर ॥ सांगतुसे ॥ ४ ॥

जियाचेवविलाशिवु ॥ वेद्याचेंबोणेंबद्ध ॥
वाढीतेणेंसीजेऊं ॥ धालाजो ॥ ३६ ॥

आपलेज्ञानेंकरून ॥ आपणासीचघडेशिवपण ॥ याचेचअंगींवेद्यबोणेंजाण ॥ धालेपणनेणों किती ॥ ५ ॥ असोशिवपणेंवीण ॥ तोआपलेचज्ञानेंकरून ॥ शिवासीआलेंशिवपण ॥ ह्मणिजे चेवविलाशिवु ॥ ६ ॥ त्याज्ञातेपणाचियापोटीं ॥ वेद्यबोणयांच्याकोटी ॥ परीशिवपणासीतुटी ॥ आलीचिनाहीं ॥ ७ ॥ त्याज्ञानप्रकृतीसगट ॥ शिवमात्रचिएकदाट ॥ ह्मणिजेवाढितयासक ट ॥ जेऊनिधाला ॥ ८ ॥ एवंवेद्यासीप्रकाशून ॥ आपणासीघडेभोक्तेपण ॥ येथेंवाढितेंआटलें जाण ॥ भोक्तयाच्यापोटीं ॥ ९ ॥ ह्मणोनिभासतांहीजगभान ॥ स्वरूपअसेविकारहीन ॥ पुढेंऐ सीचिखूण ॥ दावितुसे ॥ ४१० ॥

निदैलेंनीभातारें ॥ जेवींयेचराचरें ॥
जियेचाविसंबलानुरे ॥ आमुळेपणही ॥ ३७ ॥

प्रकृतीजेज्ञानरूप ॥ जियेचाभर्तारह्मणिजेवास्तव्यजेंअरूप ॥ परीचराचराचाआरोप ॥ स्वभा वेंचि ॥ ११ ॥ अहोहेंजगजेंकांहीं ॥ जेंभासतचिभासलेंपाहीं ॥ कांजेस्वरूपानिदेसीकहीं ॥ भंग चिनाहीं ॥ १२ ॥ भासतांनाहींजगभान ॥ ज्ञानासीनाहींज्ञानपण ॥ हेप्रकृतीचेअंगींखूण ॥ भ र्ताराची ॥ १३ ॥ ह्मणोनिभर्तारनिदैलाअसोनी ॥ करीचराचराचीउभवणी ॥ आतांपाहेस्थि रावोनी ॥ तरीभर्तारपणचिकैंचें ॥ १४ ॥ अहोविसावाह्मणिजेअनुभवाचीखूण ॥ तरीआपुलें वास्तव्यआपण ॥ तेथेंआतांआमुळेपण ॥ कोठूनउरे ॥ १५ ॥ पुरुषत्वेंबोलावीसत्ता ॥ तेंज्ञानरू पाचीनित्यता ॥ आतांआमुलेपणेंचिपहातां ॥ वेगळेंकैंचें ॥ १६ ॥ आतांआपुलेपणनाहीं ॥ ते चित्कळेचीकरणीपाहीं ॥ परीऐसेंनव्हेजेंकांहीं ॥ सांडावेंआणिमांडावें ॥१७॥ हाओवीसंकेतु ॥ पुढेंओवियाचिहेतु ॥ नकरावाअनर्थु ॥ नविचारितांपैं ॥ १८ ॥

जंवकांतुलपोंबैसे ॥ तंवनेणीजेंजियोदोषें ॥
जियेंदोघेंअंगिकेसरीसें ॥ जियादोघां ॥ ३८ ॥

घेऊनिचित्‌शक्तीचेंपांघरूण ॥ कांतुलपालाआपण ॥ ह्मणोनिनेणवेपुरुषपण ॥ एसेंजालें ॥ १९ ॥ परीइयेनेणविचेमिसें ॥ स्वशक्तीचप्रकाशतअसे ॥ ह्मणोनिलोपाचियेदशे ॥ नयेचिकांतू ॥ ४२० ॥ असोपुरुषलोपोनिअरोप ॥ तेंचिहेंचित्स्वरूप ॥ आतांलोपाचेंस्वरूप ॥ वचनमात्र ॥ २१ ॥ कांजेंस्वशक्तीचेनिमिसें ॥ पुरुषत्वचिविलासतअसे ॥ आतांपुरुषत्वपहावेंकैसें ॥ तरीचिद्रूपमात्र ॥ २२ ॥ अगाचिद्रूपाच्याठायीं ॥ सद्रूपेंवीणअर्थनाहीं ॥ ह्मणोनिउभयांचींपाहीं ॥ द्योतकेंउभयें ॥ २३ ॥ आपलेप्रकाशींआपलेंबिंब ॥ तेंचिआलेंद्वंद्वशोभे ॥ परीयेकासन्मुखउभें ॥ एकनाहीं ॥ २४ ॥ येथेंद्विधत्वअणुमात्रनाहीं ॥ देखणयादेखेदेखणेंपाहीं ॥ असेठायींच्याठायीं ॥ दृश्येंवीण ॥ २५ ॥ दृश्यत्वजेंआपलेंजाण ॥ तेंचिसत्तातेंचिज्ञान ॥ देखेकोणातेंकोण ॥ दृश्येंवीणदेखा ॥ २६ ॥ उभयआरिसादेख ॥ असेद्योतकताएक ॥ तैसेंहेंद्विवाचक ॥ अर्थएकचिपाहीं ॥ २७ ॥ एकुचिप्रकाशपाहीं ॥ दोंदर्पणींदिसेदोंठायीं ॥ परीन्यहाळावयानाहीं ॥ परस्परतातेथें ॥ २८ ॥ न्यहाळितेनवीण ॥ तुटोनिगेलेंद्विधाभान ॥ तेवींज्ञानमात्रचिजाण ॥ येथेंज्ञेयकैंचें ॥ २९ ॥ ह्मणोनहेशब्दद्वये ॥ तेंएकलेंचिन्मये ॥ एकासीएकज्ञेये ॥ भेदातेंनपवे ॥ ४३० ॥ आतांसत्ताआणिप्रकाश ॥ हाएकलाचिद्विलास ॥ नाहींएकएकास ॥ कार्यकारणयेथें ॥ ३१ ॥ यालागींसतपदआणिचित्पद ॥ सहजचिजालेंनिर्द्वंद्व ॥ परीयाहूनिआनंद ॥ आणिकनाहीं ॥ ३२ ॥ एवंपदत्रयाचेंलक्षण ॥ कळातंवएकिचिजाण ॥ यालागींज्ञानाचेंनिजज्ञान ॥ तोचिआनंद ॥ ३३ ॥ ह्मणोनिज्ञानाचेनिअंगलगें ॥ आनंदुआपणअरोगूंलागे ॥ ऐसेंनिरूपणप्रसंगें ॥ बोलिलापुढें ॥ ३४ ॥

जियेचेनिअंगलगें ॥ आनंदआपणआरोगूंलागे ॥
सर्वभोक्तृत्वहींनेघे ॥ जियेवीणकांहीं ॥ ३९ ॥

आनंदमात्रजोआत्मा ॥ तोआपलेआनंदाचीप्रमा ॥ भोगितेंजाणावीमहिमा ॥ चित्कळेचीकीं ॥ ३५ ॥ त्याआनंदींचेंस्वरूप ॥ तरीचिन्मात्रआनंदरूप ॥ एवंआपेआपसुखरूप ॥ उपाधिहीन ॥ ३६ ॥ नानाज्ञानमात्रकरूनि ॥ आपल्यासुखेंचिआपणधणी ॥ घेइजेतेथेंह्मणी ॥ भेदवेवस्तु ॥ ३७ ॥ त्याज्ञानाआणिसुखा ॥ नपडेकींदुसरीरेखा ॥ यालागींउपाधिवीणदेखा ॥ सुखरूपआत्मा ॥ ३८ ॥ ह्मणोनिनिजज्ञानेंकरून ॥ आपेआपचिसुखघन ॥ हेंचिआपलेंआरोगण ॥ आपणकरी ॥ ३९ ॥ तस्मात्‌चिन्मात्रस्वरूप ॥ चिन्मात्रत्वेंअसेसुखरूप ॥ येथेंकार्यकारणत्वेंजल्प ॥ जल्पोंनयेपैं ॥ ४४० ॥ आतांआणीकहीभोक्तृत्वभोग ॥ तोएकुचिआनंदगर्भ ॥ ज्ञानेंसीभिन्नभाग ॥ नपडेतोही ॥ ४१ ॥ ह्मणिजेशुद्रहीजेआनंद ॥ त्याचाहीहेचिदात्मशक्तिकंद ॥ इयेवीणस्वानंद ॥ त्रिभुवनींनाहीं ॥ ४२ ॥ तेआनंदेशींअभिन्न ॥ ह्मणोनआनंदआनंदाचेंआरोगण ॥ येथेंभोग्यआणिभोक्तेपण ॥ वस्तुचिएकी ॥ ४३ ॥ नातरीहेंपदत्रयाचेंकथन॥ हेंआपलेंजाणणेंचिजाण ॥ ह्मणोनिदोनीपदेंधरून ॥ निरूपणचाले ॥ ४४ ॥ तेथेंहीएकात्मतानसोडूनि ॥ कौतुकेंकेलीक्रीडाश्रेणी ॥ अतिरसाळनिरोपणीं ॥ एकात्मताचिठेव ॥ ४५ ॥

जयाप्रियेचेंजेंआंग ॥ जोप्रियूजियेचेंचांग ॥
कालऊनिदोनीभाग ॥ जेवींतेआहार्ती ॥ ४० ॥

प्रियजोपरमात्मा ॥ तेथेंपरमात्मत्वेंजेप्रमा ॥ तेजाणावीप्रियोत्तमा ॥ जाणतजनीं ॥ ४६ ॥ ते प्रमाजेणेंप्रमावती ॥ तोचितियेचाप्रियपती ॥ जेवींप्रभाप्रकाशवंती ॥ सूर्याचेनि ॥ ४७ ॥ असो स्वरूपींचीस्वसंवेद्यता ॥ तोंजाणावीपतिव्रता ॥ कांजेंइचेनिआंगेंस्वरूपता ॥ स्वरूपासीघडे ॥ ४८ ॥ हेपतिव्रताजरीनाहीं ॥ तरीस्वरूपतेंकोणकाई ॥ आणिस्वरूपेंवीणतंवपाहीं ॥ स्वसंवेद्यताहीकोणा ॥ ४९ ॥ अहोस्वरूपींस्वरूपत्वाचाभाग ॥ तेथेंदुजेपणाचापडलापांग ॥ ह्मणोन आपणआपलेंअंग ॥ कल्पिलेंदुजें ॥ ४५० ॥ तेंअंगजेणेंजिये ॥ तेंअंगचिहोऊनिराहे ॥ जेवींघटा धारेंभोये ॥ घटस्तुभूमि ॥ ५१ ॥ असोलहरीचेनिमिसें ॥ लहरिस्थजळजैसें ॥ प्रकृतिपुरुषत्वतैसें ॥ आकाराआलें ॥ ५२ ॥ त्याउदकेंवीणलहरी ॥ असोंनशकेक्षणभरी ॥ आणिलहरीचनसेतरी ॥ लहरिस्थकैंचें ॥ ५३ ॥ तेवींआपुलीयेक्रीडेलागीं ॥ आपणजालेतन्वंगी ॥ आपणचिदोहींअंगीं ॥ लागलेंनांदों ॥ ५४ ॥ एकमुख्यएकगौण ॥ हेनावेकदाखऊन ॥ मगदोन्हीभागकालऊन ॥ भोगितीभोगु ॥ ५५ ॥ एकजडएकअजड ॥ एकशांतएकअखंड ॥ एकनिश्चळएकउदंड ॥ चपळतादावी ॥ ५६ ॥ असोएकहोऊनिबाह्यात्कारीं ॥ दुसरेंयोजिलेंअंतरीं ॥ मगदोन्हीकालऊनि स्वीकारी ॥ आपणाआपण ॥ ५७ ॥ नातरीएकसुखाचेंअधिकारी ॥ एकसुखाचेव्यापारीं ॥ ऐसीदाऊनिकुसरी ॥ भोगितीभोगु ॥ ५८ ॥ त्याभोगामाजीजाण ॥ आटलेंभोगभोक्तेपण ॥ तेथें स्वादुचिआपण ॥ आपणाचाखे ॥ ५९ ॥ जेवींसरितेचेनिमिसें ॥ सागरुचिसागरींसमरसे ॥ तें सागरुसरिताऐसे ॥ भागचिसरले ॥ ४६० ॥ तेवींप्रकृतिमिसें ॥ स्वरूपस्वरूपाभोगीतसे ॥ से खींभोगामाजीनसे ॥ दुसराअर्थु ॥ ६१ ॥ तस्मात्प्रकृतिकिंवापुरुषु ॥ एकुचिस्वविलासु ॥ ओवीचाविचारविशेषु ॥ पुढिलेहीअर्थीं ॥ ६२ ॥

जैसीकांसमीरेंसगटगती ॥ कासोनयासगटकांती ॥
तैसीशिवेंसीशक्ती ॥ अघवीचिजे ॥ ४१ ॥

वायुवायूचेंचलन ॥ येथेंभेदतेंवृथाभान ॥ येऱ्हवींचलनमात्रवांचून ॥ वायुतोकायी ॥ ६३ ॥ किंवासोनेचसोनयांचीकांती ॥ येथेंभेदतेंबाह्यवदंती ॥ वांचूनिकांतीमात्रपरती ॥ अर्थतानाहीं ॥ ६४ ॥ तैसेंसत्तामात्रशिव ॥ हाचिन्मात्राचाभाव ॥ ह्मणोनिशिवरूपाचेंसर्व ॥ चित्‌शक्तीचिहे ॥ ६५ ॥ एवंद्वंद्वचिजरीनाहीं ॥ तरीअवघीशक्तिचह्मणतांशंकाकाई । ह्मणोनि अवघीशक्तीऐसेंकांहीं ॥ बोलिलामुळीं ॥ ६६ ॥ आतांभेदाचाजरीअभावो ॥ तरीशक्तीसकट अवघाचिशिव ॥ ऐसेंसिद्धाचारावो ॥ बोलतुअसे ॥ ६७ ॥

कांकस्तुरीसकटपरिमळु ॥ काउष्मेंसकटअनळु ॥
तैसाशक्तिकेवळु ॥ शिवुचिजो ॥ ४२ ॥

कस्तूरीचापरिमळ ॥ कस्तूरीमात्रअढळ ॥ किंवाउष्णतेवांचूनिअनळ ॥ आणीककैंचा ॥ ६८ ॥ तैसेंशक्तिआणिशिव ॥ हाबोलाचाचिभाव ॥ परंतुशिवेवांचोनिसर्व ॥ निःशेषनाहीं ॥ ६९ ॥ अहोशब्दापरतेंपहातां ॥ हाउभाचिबोलरिता ॥ अर्थाचियातत्वतां ॥ दोन्हीकैंचीं ॥ ४७० ॥ स्त्रीनव्हेनापुरुष ॥ निखळचिएकरस ॥ हेंपुढलियेओवीस ॥ दावितसे ॥ ७१ ॥

रातिआणिदिवो ॥ पातलींसूर्याचाठावो ॥
तैसींआपुल्यासाचींवावो ॥ दोघेंहीजियें ॥ ४३ ॥

दिवसआणिशार्वरी ॥ हेतंवरीचकुसरी ॥ जंवसूर्याचीनगरी ॥ देखिलीनाहीं ॥ ७२ ॥ तेवीं तात्विकदृष्टिपहातां ॥ शिवशक्तिहाबोलचिवृथा ॥ स्वरूपीचिअद्वितीयता ॥ भंगलीनाहीं ॥७३॥ अहोयाउभयांचेंअधिष्टान ॥ तेथेंनिवडेतेंयाचेंसाचपण ॥ ह्मणोनयाचासाचियांचीखूण ॥ हारपोनिजाये ॥ ७४ ॥ जेवींसाखरेचीपुरुषनारी ॥ हेसाखरेभाजींगवसेजरी ॥ तरीयासाचा चीउरी ॥ यासीहोये ॥ ७५ ॥ याचेंसाचव्हाणिजेवास्तव ॥ तेंतंवनव्हेद्विस्वभाव ॥ आतांशिव शक्तिहेंआडनांव ॥ एकासीचि ॥ ७६ ॥ तेथेंशक्तिसकटशिव ॥ किंवाशिवेंसीशक्तिभाव ॥ हेबोलअवघेवाव ॥ यांच्यासाचीं ॥ ७७ ॥ हेतंवबोलाहीपुरती ॥ दशाभेदनपावती ॥ वस्तुअ नादिआइती ॥ चिदेकरस ॥ ७८ ॥

किंबहुनातियें ॥ प्रणवाक्षरींविरूढतीयें ॥
दशेचींहीवैरियें ॥ शिवशक्ति ॥ ४४ ॥

किंवानिर्गुणींगुणरूप ॥ निर्गुणऐसासंकल्प ॥ तेंओंकाराचेंस्वरूप ॥ बीजभूत ॥ ७९ ॥ मग अकारादिअक्षरश्रेणी ॥ विरूढलाअंकुरत्रिपर्णी ॥ तोचित्रिगुणत्वेंआकारोनी ॥ वाढलीसृष्टी ॥ ४८० ॥ एवंप्रणवाच्याठायीं ॥ हेजेविकारदशाकांहीं ॥ हेययासीनसाहेपाहीं ॥ चिन्मात्रत्वें ॥ ८१ ॥ स्वरूपींजेउपलब्धता ॥ तेचिहेद्विवचनता ॥ अर्थाचीयाएकात्मता ॥ हेंहीनसे ॥ ८२ ॥ तस्मातहेंजेंशिवशक्तिपण ॥ तेथेंनमानावीजडाजडखूण ॥ चिन्मात्रचीविलासमान ॥ भेदरहित ॥ ८३ ॥ कांजेदोंशब्दींअर्थएक ॥ हेंचिन्मात्रकौतुक ॥ ईयेग्रंथींऐसेंदेख ॥ प्रतिपादिलेंअसे ॥८४॥

हेंअसोनामरूपाचाभेदसिरा ॥ गिळीतसेएकार्थाचाउजिरा ॥
नमोतयाशिवबोहरा ॥ ज्ञानदेवोह्मणे ॥ ४५ ॥

अहोहाबहुवाद ॥ नामद्वयेंभासलाजोभेद ॥ तोसहजचिजालानिर्द्वंद्व ॥ एकाअर्थुयेणें ॥ ८५ ॥ एकअर्थीदोनींअभिधानें ॥ हाभेदगिळीएकार्थेतेणें ॥ जेवींगोडीनेंचिगुळत्वायेणें ॥ नामभेदेंसीं ॥ ८६ ॥ तेवींजेयेथेंपुरुषसत्ता ॥ तेविचारितांकेवळज्ञानता ॥ एवंअन्वयेंनामद्वयता ॥ आभास तअसे ॥ ८७ ॥ कांजेआभासाचेंमूळ ॥ तोचित्स्वभावचिकेवळ ॥ ह्मणोनिनामद्वयांचारोळ ॥ एकार्थत्वेंजाला ॥ ८८ ॥ नातरीकेवळजेआवडी ॥ तिनेंकेलीनामासीसवडी ॥ एकपणेंचये व्हडी ॥ ठसावलीशोभा ॥ ८९ ॥ एवंएकार्थत्वातेंनटळती ॥ स्वसंवेद्यजेंशिवशक्ति ॥ नमोआ तांतयांप्रति ॥ ज्ञानदेवोह्मणे ॥ ४९० ॥ आतांहाजोपरस्परानुभावो ॥ तोचिनमस्कारासीठावो ॥ आणिउभयांसीपडतांखेवो ॥ नमस्कारआटे ॥ ९१ ॥ ह्मणोनिउभयांचेंआलिंगन ॥ तेंचिएकार्ण वाचीखूण ॥ येणेंचिअन्वयेंकरून ॥ बोलतुअसे ॥ ९२ ॥

जयांदोघांच्याआलिंगनीं ॥ विरोनिगेलींदोन्ही ॥
अवघियाचीरजनी ॥ दिठीचजें ॥ ४६ ॥

चिदत्वाचेंअवसान ॥ सदत्वींहोतांजाण ॥ हारपोनिवाचारंभण ॥ आलिंगनजालें ॥ ९३ ॥ हेदोन्हीमिळोन ॥ एकार्थशोभतीजाण ॥ एवंअर्थचिजालापरिपूर्ण ॥ अभासेंसी ॥ ९४ ॥ आतां

दुसरेनवीन ॥ एकत्वतेंरूपहीन ॥ ह्मणोनविरालींनिपटून ॥ दोघेंहीजेणें ॥ ९५ ॥ जेवींकल्पांतज ळाच्याठायीं ॥ पूर्णापूर्णतानाहीं ॥ तेंपूर्णताजेंकांहीं ॥ पूर्णत्वेंचिनसे ॥ ९६ ॥ आतांजेंकांहीं भासमान ॥ तयारजनीचीकेलीखूण ॥ तेरजनीगेलीहारपोन ॥ दिठीचिमाजी ॥ ९७ ॥ पहातांद्र ष्टृत्वाकडूनि ॥ रजनीतेनव्हेचिरजनी ॥ सगळीहीगेलीविरोनी ॥ दिठीचिमाजीं ॥ ९८ ॥ असो ययाचेंआलिंगन ॥ तेथेंआटलीरजनीचीखूण ॥ अवघीरजनीभरोन ॥ द्रष्टृत्वेंभरलें ॥ ९९ ॥ नात रीतात्पर्यार्थुऐसापाहीं ॥ उभयांतेंनिर्धारितांकांहीं ॥ सत्स्वरूपेंवीणनाहीं ॥ उरलेंयेथें ॥ ५०० ॥ तऱ्हीचिदत्वाचीखूण ॥ सत्स्वरूपींचअसेजाण ॥ ह्मणोनहेंबाधितभान ॥ दिसोंचिलागे ॥ १ ॥ ह्मणोनिहेंजेंकांहींआभासे ॥ तेंशोभेलेंचिद्विलासे ॥ नानासत्स्वरूपदुसरीयेदशे ॥ आलेंचि नाहीं ॥ २ ॥ एवंशिवशक्तिसमावेश ॥ असोनिहाअवघाचिद्विलास ॥ येथेंययानिर्धारास ॥ नदिसेवाढी ॥ ३ ॥

जयाच्यारूपनिर्धारीं ॥ गेलीपरेसींवैखरी ॥
सिंधूसीप्रळयनीरीं ॥ गंगाजैसी ॥ ४७ ॥

ऐसायाचाजोनिर्धार ॥ येथेंनिर्धाराहीनव्हेथार ॥ कांजेंपरादिकांचेंबिढार ॥ येथूनउठिलें ॥४॥ याचाभावऐसाकांहीं ॥ स्वरूपींदुसरेंनिपटूननाहीं ॥ तेंस्वसंवेद्यतेच्याप्रवाहीं ॥ वणिलींदोघें ॥ ५ ॥ हेहीजेमिरवणी ॥ तेशब्दाचीचजोगावणी ॥ परंतुवस्तुमात्रेंवांचूनी ॥ अर्थतानाहीं ॥ ६ ॥ तेंहीजेंकांहींविलासतां ॥ येथेंचिहारपलीनिर्धारिता ॥ परादिकांचीवार्ता ॥ नसांपडेयेथें ॥ ७ ॥ जैसेंप्रळयनीराच्याठायीं ॥ गंगासिंधुत्वउरलेंनाहीं ॥ तेवींचिदसदत्वेंवीणकांहीं ॥ आनंदमात्र ॥ ८ ॥ आतांयाचेंचिविशेषण ॥ विषयींकीजेनिरूपण ॥ तेंहीबोलिजेलअवधान ॥ निकेंदीजें ॥ ९ ॥

जेवींवायुचळबळेंसी ॥ जिरालाव्योमाचीयेकुसी ॥ आटलाप्रळय प्रकासी ॥ सप्रभभानू ॥ ४८ ॥ तेंवींन्याहाळितांयियातें ॥ गे लेंपहाणेनसींपाहातें ॥ पुढतीघरौतेंवरौतें ॥ वंदिलींतीयें ॥ ४९ ॥

हेजैंजगाचीमिरवणी ॥ तैंजगभरोनीहेंचिदोन्हीं ॥ हेंचिपाहिजेन्याहाळूनि ॥ तंवऐसेंहोये ॥ ५१० ॥ जेवींस्थिरावतांपवन ॥ गेलागगनींजिरोन ॥ किंबहुनामोडूनपवनपणाचीखूण ॥ गग नमात्र ॥ ११ ॥ प्रळयोप्रकाशोद्भवीं ॥ हारपलाप्रभेसीरवी ॥ तेवींहारपलेंप्रत्ययार्णवीं ॥ पहाणें नसींपाहातें ॥ १२ ॥ हेंचिययाचेंवंदन ॥ येहींचययालागून ॥ वंदितांहीनिपटून ॥ नुठीभेदु ॥ १३ ॥ जाणोजातांजयातें ॥ नुरेचिजाणवेसीजाणतें ॥ ऐशानिहीकांतें ॥ वंदिलींमियां ॥१४॥ ह्मणिजेप्रत्ययाचेनिमिसें ॥ जोकाहींभेदभासे ॥ तोयाप्रत्ययरसें ॥ पुसोनिगेला ॥ १५ ॥ सुखा चेनभरे ॥ आपआपणयास्फुरे ॥ तयेचिसंधिहेभरे ॥ प्रत्ययसृष्टी ॥ १६ ॥ मागुतेंसुखावरी ॥ सुखाचीघडेजैंफरारी ॥ तैंहेंप्रत्ययनगरी ॥ सुखेंचिदाटे ॥ १७ ॥ असोतयासुखाकांहीं ॥ आ पणेवीणदेखिलेंनाहीं ॥ तऱ्हींसुखरूपतापाहीं ॥ नलोपेचि ॥ १८ ॥ तैंवींजेसुखाचीरीती ॥ स्व संवेद्यतातेचिपुढती ॥ ह्मणोनिवधूवरेंइयेंमागुतीं ॥ वंदिलींमियां ॥ १९ ॥ परीययातेंवंदितां ॥ नव्हेतीहेवंद्यनामीवंदिता ॥ ऐसेंचकांहींआतां ॥ बोलतुअसे ॥ ५२० ॥

जयाचावाहाणी ॥ वेदकुवेद्याचेंपाणी ॥
नपियेपणसांडणी ॥ अंगाचिहीकरी ॥ ५० ॥

जेथेंनाहींद्विधाभान ॥ स्वरूपचिस्वतांसंपूर्ण ॥ दुसरेनवीण ॥ जेंकांहींअसे ॥ २१ ॥ तऱ्हीं आपणेंचिकरून ॥ आपणअसेजेंआनंदघन ॥ ऐसीजेकांहींखूण ॥ तेलोपातेंनपावे ॥ २२ ॥ ह्मणो निज्ञेयज्ञातृत्वेंवीण ॥ ज्ञानतानचुकेजाण ॥ हाअनादिप्रवाहखंडण ॥ नपवेकधीं ॥ २३ ॥ याला गींईयेसुखप्रवाहीं ॥ अंगेंचिआंगपाहीं ॥ वेद्यवेदकतानाहीं ॥ सुखरूपताअसे ॥ २४ ॥ तेंचिहें सत्ताज्ञान ॥ द्विवचनद्वंद्वहीन ॥ जेंस्वताचिआपण ॥ सुखरूपेंअसती ॥ २५ ॥ यालागींहेवितृ ष्णें ॥ नेघेतीवेद्यजीवनें ॥ आतांअसतीवेदकपणें ॥ हेंहीनघडे ॥ २६ ॥ वेदनमात्रअसोन ॥ जेथें नरिघेवेदकपण ॥ अंगींचअंगजाण ॥ सांपडलेंअसे ॥ २७ ॥ निखळचिन्मात्रचिसर्वांगीं ॥ नाहीं अंगत्वनाअंगी ॥ सांडणीकरीयालागीं ॥ अंगचीही ॥ २८ ॥ एवंस्वविलासेंविलासे ॥ नयेवेद्यवे दकदशे ॥ तेंनमस्कारासीकैसें ॥ योग्यहोईल ॥ २९ ॥ हेंप्रमेयधरून ॥ अवधाराअग्रवचन ॥ जे येथेंउरलेंकोण ॥ नमस्कारासी ॥ ५३० ॥

तेथेंमीनमस्कारा ॥ लागींउरोंदुसरा ॥
तरीलिंगभेदिपऱ्हां ॥ जोंडूंजावों ॥ ५१ ॥

ऐसायेनिजैक्यपदीं ॥ जरीमजअसेनमकबुद्धी ॥ तरीआतांलिंगभेदी ॥ मीचिजालों ॥ ३१ ॥ पऱ्हाह्मणिजेमजपरता ॥ जोडावानलगेलिंगभेदिता ॥ जरीअसेनमस्कारितां ॥ नमकबुद्धी ॥ ३२ ॥ आतांजेंकरावेंनमन ॥ तेंतंवअभेदेंहीन ॥ येचविषयींवचन ॥ ऐकावेंनिकें ॥ ३३ ॥

परीसोनेनसेदुजें ॥ नव्हेतुंलेणेंसोनेयाभजे ॥
हेंनमनकरणेंमाझें ॥ तैसेंआहे ॥ ५२ ॥

ऐसेंजेंनिजात्मैक्य ॥ जेथेंनाहींनम्यनमक ॥ नमस्कारतोस्वाभाविक ॥ तेथेंचिअसे ॥ ३४ ॥ स्वरूपप्रत्ययोहोतां ॥ जुरेप्रमेयआणिप्रमाता ॥ प्रत्ययमात्रचिआतां ॥ स्वरूपतेंचि ॥ ३५ ॥ न सतांप्रत्ययाचीहाणी ॥ संचरेतेथेंकेवींकरणी ॥ आतांप्रत्ययाचिलागुनी ॥ प्रत्ययअसे ॥ ३६ ॥ तें तंवकरणीहीन ॥ तऱ्हींदिसेकर्मभान ॥ जेवींसुवर्णींभूषण ॥ नभजोनिभजे ॥ ३७ ॥ तैसेंमाझेंन मन ॥ करितांहीकरणीहीन ॥ येचविषयींवचन ॥ आणीकऐका ॥ ३८ ॥

सांधतांवाचेतेंवाचा ॥ ठाऊवाच्यवाचकांचा ॥
पडतांकायभेदाचा ॥ विडाळहोये ॥ ५३ ॥

वाचाऐसाजोशब्द ॥ वाचावदेविशद ॥ तरीयेथेंवाच्यवाचकभेद ॥ कैसाहोये ॥ ३९ ॥ वा चातंवद्विधानाहीं ॥ शब्दतरीउठिलाचपाहीं ॥ दिसेवाच्यवाचकताही ॥ तऱ्हीभेदहीन ॥५४०॥ तैसेंप्रत्ययरूपचिजेंकांहीं ॥ तयाचाप्रत्ययहोतांही ॥ प्रमेयप्रमातृत्वतानाहीं ॥ त्याचेंत्यासी॥४१॥ तैसेंचिनमस्कारहीकरितां ॥ आपलीजेनम्यनमकता ॥ येथेंभेदाचीवार्ता ॥ नसरेकधीं ॥ ४२ ॥ नकरितांजेंनमन ॥ तेंकेलियाहीकरणीहीन ॥ नकरितांकरितांआन ॥ होऊंचिनशके ॥ ४३ ॥ ते थेंनकरिणियाचाभाव ॥ धरावाहेंचिमाव ॥ आतांकरणेंचिस्वयमेव ॥ नकरावेंकां ॥ ४४ ॥ त सात्प्रत्ययासीप्रत्यये ॥ हेंतंवनव्हेसद्वय ॥ तेंतेंचिभजकभजनीय ॥ उमटतअसे ॥ ४५ ॥ तेंचिदृ ष्टांतेंसहित ॥ पुढेंऐसेंचिबोलत ॥ भावेंभावपेलत ॥ नविसंचोनी ॥ ४६ ॥

सिंधुआणिगंगेचीमिळणी ॥ स्त्रीपुरुषनामाचीमिरवणी ॥
दिसतसेतरीकायपाणी ॥ द्वैतहोईल ॥ ५४ ॥

स्त्रीपुरुषनाममिसें ॥ गंगाआणिसिंधुहेंऐसें ॥ मिळालेंचिमिळतसे ॥ द्वंद्वहीन ॥ ४७ ॥ हेतं वमिळणियाचीआधीं ॥ उदकींद्वंद्वनव्हेतेंचिकधीं ॥ स्त्रीपुरुषनामभेदीं ॥ भेदवलेंनाहीं ॥ ४८ ॥ परींगंगेचाप्रवाह ॥ सिंधूसिमिळावाहास्वभाव ॥ मिळतांहीद्वंद्वभाव ॥ उठिलाकायी ॥ ४९ ॥ तैसेंप्रत्ययमात्रचिअसे ॥ याचाचिप्रत्ययोहोतसे ॥ नमस्कारहीयेणेंचिविशेषें ॥ त्याचात्यासी ॥ ५५० ॥ एवंअनुभवहोतां ॥ नयेचिप्रमातृत्वप्रमाणता ॥ हेचिखूणआतां ॥ नमस्काराची ॥ ५१ ॥ पुढेंस्पष्टवचन ॥ मूळओवीअसेजाण ॥ श्रोताद्यावेंअवधान ॥ त्रिपुटिगिळूनी ॥ ५२ ॥

पाहेंपांभास्यभासकता ॥ आपल्याठायींदाविता ॥
एकपणाकायसविता ॥ मोडितअसे ॥ ५५ ॥

सूर्यप्रकाशेंसूर्यदेखवा ॥ परीसूर्यतंवनयेभेदभावा ॥ किंवाप्रकाशमोडावा ॥ लागलानाहीं ॥ ५३ ॥ मोडूनिदुखंडआटणें ॥ मगएकपहावाएकानें ॥ हेंनघडेतेवींनम्यनमने ॥ नुठेचिद्वंद्व ॥ ५४ ॥

चांदाचीयादोंदावरी ॥ होतचांदिणीयाचीविखुरी ॥
काईउणेंदीप्तीवरी ॥ गिवसोपांदीपु ॥ ५६ ॥

चंद्राचेंचांदिणें ॥ चंद्रशोभायमानतेणें ॥ तरीचंद्राचेंचंद्रपण ॥ उणेंहोईलकाई ॥ ५५ ॥ भेदेंवीणचंद्रचांदिणें ॥ असोनीचिदिसेवेगळालिपणें ॥ तैसेंनम्यआणिनमने ॥ उठेनाभेदु ॥ ५६ ॥ किंवादीप्तीसीदीपपूर्ण ॥ तेवींनम्यजेंतेंचिनमन ॥ करणीदिसेपरीनिपटून ॥ करणीहीन ॥ ५७ ॥

मोतियांचीकिळ ॥ होयमोतियावरीपांगुळ ॥
अगळेंनिर्मळ ॥ रूपायेकीं ॥ ५७ ॥

मोतीयेनसींकीळ ॥ भेदलीनसोनसमूळ ॥ तऱ्हींमोतींसुढाळ ॥ कीळेनेंदिसे ॥ ५८ ॥ तेवीं प्रत्ययमात्रस्वरूप ॥ नसोनिकदाचिविक्षेप ॥ तऱ्हींप्रत्ययाचेंमाप ॥ प्रत्ययेंचिघेईजे ॥ ५९ ॥ स्वताचजेंनम्यकनमितें ॥ तेंऐसेंफावलेंनमस्कारातें ॥ परीअभेदआतें ॥ भेदवेना ॥ ५६० ॥

मात्राचीयात्रिपुटीया ॥ प्रणवुकायकेलाचिरटिया ॥
किंणकारतिरेघटियां ॥ भेदवलाकाई ॥ ५८ ॥

अकारउकारमकार ॥ एवंजोओंकार ॥ तोनव्हेत्रिप्रकार ॥ मात्रात्रयेंयेणें ॥ ६१ ॥ किंवाति हींरेघींणकारएकु ॥ नुठेयेथेंभेदतर्कु ॥ तैसेंवेद्यआणिवेदकु ॥ वेदनचितें ॥ ६२ ॥ ॥ आशंका ॥ स्वतावेदनमात्रचिजाण ॥ तेथेंवेदकेंकायप्रयोजन ॥ आणिवेद्यकहीहोआवेंकोण ॥ वेदकता तया ॥ ६३ ॥ ॥ उत्तर ॥ ॥ तरीवेदनमात्रजेंआपण ॥ तेंतंवनव्हेअवेदन ॥ तस्मात्आपणया आपण ॥ सर्वदावेद्य ॥ ६४ ॥ हेचियेथेंवेद्यवेदकता ॥ नसोनिचिअसेसर्वथा ॥ आतांनम्यआ णिनमिता ॥ नह्मणिजे ॥ ६५ ॥ स्वरूपआहेतेंचिआहे ॥ हेंस्वरूपेंचिपडतसेठायें ॥ येथेंउणी वतंवनये ॥ स्वरूपासीकांहीं ॥ ६६ ॥ लाभासीचलाभलाभे ॥ शोभाचिआलीशोभे ॥ येणेंचि समारंभें ॥ पुढेंहीबोलें ॥ ६७ ॥

अहोऐक्याचेंमुदलनढळें ॥ आणिसाजिरेपणाचालाभमिळे ॥
तरीस्वतरंगाचीबुकुळें ॥ तुरंबूकांपाणी ॥ ५९ ॥

स्वरूपनिजअस्तिक्यत्वेंआहे ॥ तेणेंचिअस्तिक्यत्वप्रत्ययाये ॥ साजिरेपणाचालाभहोये ॥ आपलाचिआपणा ॥ ६८ ॥ नमोडतांचिउदकपण ॥ तरंगींउदकशोभायमान ॥ तरीतरंगमाळा जीवन ॥ तुरंबीनाकां ॥ ६९ ॥ उदकाचीरेखानमोडे ॥ आणिस्वकल्लोळींस्वताचिक्रीडे ॥ येथें कायउणीवघडे ॥ किंशोभादावी ॥ ५७० ॥ राजयासीजेंराजेपण ॥ तेणेंचिकरीराजआज्ञाविशेषण ॥ तरीकायहोयराज्यहीन ॥ किंशोभादावी ॥ ७१ ॥ तेवींस्वरूपप्रत्ययमात्रचिआहे ॥ ऐसें जरीप्रत्ययाये ॥ तेथेंस्वरूपहानीनव्हे ॥ आणिदुणावेसुख ॥ ७२ ॥ जेवींआपुलेंसभाग्यपण ॥ आपणासन्मुखहोयेजाण ॥ तरीकायहोयभाग्यहीन ॥ कींदुणावेसुख ॥ ७३ ॥ एवंनम्यआणिन मन ॥ भज्यआणिभजन ॥ हाभेदकांहींनसोन ॥ प्रवाहनखंडे ॥ ७४ ॥ उपरोधेप्रवाहखंडितां ॥ भेदुचिदुणावेपुरता ॥ तेथेंअनुभवाचीवार्ता ॥ बोलौंचिनये ॥ ७५ ॥ तस्मात्याप्रत्ययाचीधरून सोये ॥ नमस्कारआहेतोचिहोये ॥ भेदतमतसेंसहजनराहे ॥ प्रत्ययार्की ॥ ७६ ॥

म्हणोनिभूतेशुआणिभवानी ॥ वंदिलींनकरोनसिनानी ॥
मीरिगालोंनमनीं ॥ तेंहीऐसें ॥ ६० ॥

सिनानीह्मणिजेवेगळालीं ॥ हेंवधुवरेंनाहींकेलीं ॥ तेवींनमकबुद्धिमालवली ॥ मीपणेंसीं ॥ ७७ ॥ मुळींनाहींसद्वयता ॥ तेथेंमीपणाठाऊकेउता ॥ नमनजेंयेथेंआतां ॥ हेंचिमाझें ॥ ७८ ॥

दर्पणाचेनित्यागें ॥ प्रतिबिंबबिंबींरिगे ॥
कांबुडीदीजेतरंगे ॥ वायुचाठेला ॥ ६१ ॥

ऐसेंजेंअद्वयानंद ॥ अहंप्रत्ययेंहेंचिमीसिद्ध ॥ येथेंभेदद्दष्टिद्वंद्व ॥ मीचिमज ॥ ७९ ॥ येथेंपाल टतंवकदानघडे ॥ परीमीमजदृश्यत्वेंआवडे ॥ जैसीघृतकणिकाघृतेंचिघडे ॥ सद्वयतेसी ॥५८०॥ तेंभेदबुद्धिमात्रतुटे ॥ स्वरूपएकटेचितेंप्रगटे ॥ नमस्कारआईताघडे ॥ नकरितांचि ॥ ८१ ॥ द र्पणत्यागेंप्रतिबिंब ॥ पावेआपलेंस्वयंभ ॥ कांजाऊनिवायुतरंगभांब ॥ उदकींशमे ॥ ८२ ॥ तेवीं सुखाचीघडली ॥ बुद्धिजेभेदेंगिवसिली ॥ तेउकळूनसुखींमुराली ॥ सुखेंकरून ॥ ८३ ॥ आतां सुखावांचूनिकांहीं ॥ दुसरेंउरलेंचिनाहीं ॥ आणिऐसियेंचिठायीं ॥ वंदनहीमाझें ॥ ८४ ॥

नातरीनिद्जातखेवों ॥ पावेआपलाठावो ॥
तैसेंबुद्धित्यागेंदेवीदेवो ॥ वंदिलींमियां ॥ ६२ ॥

आपणआपणयानविघडे ॥ तेणेसीनिद्रेंखुरवाडे ॥ तेनिदजातांआपणाकडे ॥ पावलाचिपावे ॥ ८५ ॥ ह्मणिजेजागरींजोपकला ॥ तोचिस्वप्नींबहूजाला ॥ तोनिद्राजातांआला ॥ आपणयामाजीं ॥ ८६ ॥ तेआपणयाआपण ॥ पावावेंनलगेजाण ॥ तेवींबुद्धित्यागेंजाणवंदन ॥ तेणेंचितया॥८७॥ असोबुद्धीचात्याग ॥ सहजप्रत्ययींहोसांग ॥ आतांदेवोदेवीहेभाग ॥ वंदिलींनुरोनी ॥ ८८ ॥ रा हिलेंबुद्धिप्रतारण ॥ मगशिवशिवातंवशंभुचिजाण ॥ मीशांभवीआपण ॥ ऐसाजालों ॥ ८९ ॥

सांडूनमीठपणाचालोभु ॥ मिठेंसिंधुपणाचाघेतलालाभू ॥
तेवींअहंजाऊनिमीशंभु ॥ शांभवीजालों ॥ ६३ ॥

मिठेंजरीसिंधुहोणें ॥ तरीमीठपणासीहारपणें ॥ तैसेमीपणेंवीणशंभुहोणें ॥ माझेंमज ॥ ५९० ॥ ईमाझेंशांभवीपण ॥ शोभलेंअसेअहंवीण ॥ याचेंचिआतांविशेषण ॥ पुढेंहीअसे ॥ ९१ ॥

शिवशक्तिसमावेशें ॥ नमनकेलेंम्यांऐसें ॥
रंभागर्भआकाशें ॥ रिगालाजैसा ॥ ६४ ॥

शिवशक्तीचेंअवसान ॥ तैसेंचिहीमाझेंनमन ॥ मीपणाचीहीखूण ॥ तेथेंचिहोती ॥ ९२ ॥ तैंपरस्पराप्रवेशें ॥ सर्वथाआतांनदिसे ॥ तेचिदोनीएकरसें ॥ लोपोनिगेलीं ॥ ९३ ॥ असोया चाजोप्रवेशकांहीं ॥ तोप्रवेशाऐसानाहीं ॥ रंभागर्भाच्याठायीं ॥ आकाशजैसें ॥ ९४ ॥ रंभागर्भ आणिआकाश ॥ हाजैसावाग्विलास ॥ तैसासुखाचाचिभास ॥ दोंनामीं उमटे ॥ ९५ ॥ तेंवचन मात्रगेलें ॥ वांचूनिसुखातेंनाहींघडिलें ॥ मियांहीनमनकेलें ॥ यियाचिरीति ॥ ९६ ॥ सांडूनश ब्दाचेंकवच ॥ नमस्कारघडलासाच ॥ सुखमात्रतंवआहांच ॥ पहिलेंचिअसें ॥ ९७ ॥ एवंहेंमा झेंनमन ॥ क्रियाभागानयेवोन ॥ प्रकृतिपुरुषींऐक्यपण ॥ नकरितांअसें ॥ ९८ ॥ एवंप्रकृतिपुरु षाचेंवंदन ॥ जहालेंयेथेंसंपूर्ण ॥ एतावत्कालनिरूपण ॥ मिशेंकरूनि ॥ ९९ ॥ स्वरूपसत्यज्ञाना नंद ॥ प्रपंचाचाआयिताबाध ॥ आतांजोकांहींदिसेभेद ॥ तोप्रकृतिपुरुषमिशें ॥ ६०० ॥ स्वरू पस्वरूपींचिलक्ष्यमान ॥ हेंतंवअसेकरणीवीण ॥ प्रकृतिपुरुषातेंजाण ॥ इतुलींचियेथें ॥ १ ॥ तें चिसत्ताज्ञानस्वरूपें ॥ रूपाआलींचिअरूपें ॥ आतांभेदयाचेनिआरोपें ॥ तोजालाचिनव्हे ॥ २ ॥ तस्मात्स्वरूपासीखंडण ॥ काळींकवणेहीनव्हेजाण ॥ आतांमाझेंनमन ॥ येणेंचिबोधें ॥ ३ ॥ हातात्पर्यार्थधरून ॥ येथवरीआलेंनिरूपण ॥ प्रकृतिपुरुषाचेंवंदन ॥ ऐसेंझालें ॥ ४ ॥ पुढेंश्रीगु रुवंदन ॥ तेंहीकीजेलनिरूपण ॥ नित्यानंदकृपापूर्ण ॥ लाधेजरी ॥ ५ ॥ ॥ इतिश्रीअनुभवामृ तविवरणेप्रकृतिपुरुषवंदनंनामशिवकल्याणकृतप्रथमप्रकरणंसमाप्तं ॥

प्रकरण द्वितीय.

ॐपरमात्मनेनमः ॥ यावरीसद्गुरुवंदन ॥ वंदनींउठेक्रियाभान ॥ कांजेंचिन्मात्रैकचैतन्यघन ॥ सत्यानंदस्वरूप ॥ १ ॥ स्वताजेंस्वसंवेद्य ॥ दाऊनिभेदजेंअभेद्य ॥ ऐसेंविशदजेंअविच्छेद्य ॥ निरूपिलेंमागें ॥ २ ॥ केवळचिन्मात्रैक्यघन ॥ प्रकाशकआपलेंचिआपण ॥ ह्मणोनितेंचिआगुतें गुरुलक्षण ॥ करूनवंदिजेतें ॥ ३ ॥ नसोनिगुरुशिष्यभेद ॥ सर्वकाळआत्मास्वबोध ॥ ह्मणोनि गुरुस्तवनींप्रबंध ॥ योग्यतापावे ॥ ४ ॥ कांजेंआचार्यवान्पुरुषोवेद ॥ हेंजेंवेदींप्रतिपाद्य ॥ त्या वेदार्थासीअभेद्य ॥ गुरुस्वरूपें ॥ ५ ॥ ह्मणोनिस्वरूपानुभवप्रकटीकरण ॥ तेंचिहेंगुरुस्तवन ॥ श्रोतादीजेअवधान ॥ विवरणासीयया ॥ ६ ॥

आतांउपायवनवसंतु ॥ जोआज्ञेचाआहेवतंतु ॥
जोअमूर्तचिमूर्तु ॥ कारुण्याचा ॥ १ ॥

नाहींगुरुलघुतेचास्पर्शु ॥ सुखस्वरूपजेंसावकाशु ॥ तेथेंनावेकदाविलाविलासु ॥ स्तव्यस्तु तित्वें ॥ ७ ॥ नभंगोनएकपण ॥ दाविलेंस्वभोगींसादरपण ॥ साध्यआणिसाधन ॥ दाविलें जऱ्हीं ॥ ८ ॥ तऱ्हींसाध्यसाधनेंसहित ॥ सद्गुरुचिअनुस्यूत ॥ नखंडेअखंडित ॥ सत्तामात्रजो ॥ ९ ॥ तोचिउपायवनवसंतु ॥ तोचिआज्ञेचाआहेवतंतु ॥ तोचिकारुण्याचामूर्तु ॥ अमूर्तत्वें ॥ १० ॥ स्वसुखासीनहोनीभंग ॥ मांडलामागुताभोग ॥ जेवींजळाचावेग ॥ जळाचिवरी ॥११॥ त्याभोगाचेउपाय ॥ आपणचिद्योतीतजाय ॥ तेथेंफळोन्मुखताहीहोय ॥ आपणचिस्वयें ॥ १२ ॥

ह्मणोनउपायवनउद्यान ॥ तेथेंवसंतहोऊनआपण ॥ फलोन्मुखतालाहोन ॥ निजफळींफळें ॥१३ येथेंउपायाचेंअवसान ॥ उपायेंचिपावलेंजाण ॥ आत्मातंवसुखघन ॥ पहिलेंचिआथीं ॥ १४ ॥ असोगुरुशिष्याचेंऐक्य ॥ हेंतंवपहिलेंचिस्वाभाविक ॥ येथेंउपाधियोतिलानावेक ॥ तोचिनिमाला ॥ १५ ॥ जेवींपावतांसिंधुजळ ॥ बोधत्वेंचिवेगळेंकेवळ ॥ वांचूनिउदकउदकपणासीविकळ ॥ पहिलेंचिनाहीं ॥ १६ ॥ ह्मणोनिउपायवनवसंतु ॥ सद्गुरुराजासमर्थु ॥ जोआपुलीआज्ञावर्तवीतु ॥ अत्रुटितपणें ॥ १७ ॥ ज्याचीआज्ञावर्तेसर्वत्र ॥ परीहाअहेवसूत्रमात्र ॥ कांजेंकेवळचिन्मात्र ॥ तेथेंसर्वत्रताकैंची ॥ १८ ॥ अहोआहेवपणाचीदोरी ॥ तेणेंचिवर्ततआज्ञासुंदरी ॥ तियेसुंदरीचाव्यापारीं ॥ अकर्ताकांतु ॥ १९ ॥ असोज्याचीयेआज्ञेकरी ॥ उपायनिजबळातेंवरी ॥ तेअज्ञाहीबळधरी ॥ गुरुकरुणेचें ॥ २० ॥ असोस्वविलासाचीयाकुसरी ॥ साध्यसाधकत्वातें विस्तारी ॥ मगकौतुकेंचिप्रेरी ॥ निजकरुणेतें ॥ २१ ॥ ह्मणोनमूर्तकारुण्याचा ॥ परंतुहाअमूर्तचिसाचा ॥ जेवींरवाकापुराचा ॥ कापुरेंचिभरला ॥ २२ ॥ अहोहेंजेंमूर्तपण ॥ तेंकरुणामात्रचिजाण ॥ परंतुअमूर्तत्वाचीखूण ॥ संचलीअसे ॥ २३ ॥ उपायवनआणिवसंतु ॥ आज्ञाआणिआहेवतंतु ॥ हेनविकरूनीचिदावितु ॥ आपलारूपीं ॥ २४ ॥ तेंजेंचिन्मात्रअमूर्त ॥ तेणेंसीचमूर्तिमंत ॥ होऊनिकरुणावोपित ॥ निजसाधकासी ॥ २५ ॥ नदेखोनिसाध्यसाधनासी ॥ नेणोनिगुरुशिष्यभेदासी ॥ निखळकारुण्याचाचिरासी ॥ अमूर्तचिजो ॥ २६ ॥ तयाचेंकेलेंवंदन ॥ हासंबंधुपुढिलेंपदींजाण ॥ तेंहीआतांनिरूपण ॥ कीजेलऐका ॥ २७ ॥

अविद्येचेंअडवें ॥ भुंजीतजीवपणाचेंभवें ॥ तयाचैतन्याचा धावे ॥ धावेकारुजो ॥ २ ॥ मोडूनिमायाकुंजरु ॥ मुक्तिमोतियाचावोगरु ॥ जेववितांसद्गुरु ॥ श्रीनिवृत्तिवंदु ॥ ३ ॥

होतांजयाचास्वरूपानुभव ॥ तुटेअविद्येचेंअडव ॥ चैतन्यासीजीवभाव ॥ हेमातुचिसरे ॥२८॥ स्वरूपानुभवलक्षण ॥ याचीधावणीहेंचिजाण ॥ आतांचैतन्यासीजीवपण ॥ कधींहीनाहीं ॥२९ एवंअविद्येचाअभाव ॥ ह्मणोनिसहजचिवंधुवाव ॥ तेथेंमुक्तिसीहीठाव ॥ केउताउरे ॥ ३० ॥ ह्मणोनमायाकुंजरमोडून ॥ मुक्तिमुक्ताफळातेंकाढऊन ॥ तोचिवोगरुभक्षऊन ॥ सांतविलेंजेणें ॥ ३१ ॥ ह्मणिजेमायामिशेंमुक्तिमिरवे ॥ अन्यथामुक्तित्वकैंचेंसंभवे ॥ तरीज्याचेनिस्वरूपानुभवें ॥ मायाचिमिथ्या ॥ ३२ ॥ तेथेंमुक्तितेकिंलक्षण ॥ स्वरूपसर्वदाअविलक्षण ॥ एवंज्याचेकरुणेकरून ॥ ऐसीस्थिती ॥ ३३ ॥ तोसद्गुरुश्रीनिवृत्ति ॥ वंदिजेतयाचेचिप्रतीती ॥ जेणेंबंधमोक्षाचीगुंती ॥ खंडूनजाय ॥ ३४ ॥

जयाचेनिअपांगपाते ॥ बंधमोक्षपाणींआतें ॥ भेटेजाणतयाजाणतें ॥ जयापासीं ॥ ४ ॥

येणेंअलुमाळहीअवलोकितां ॥ बंधमोक्षजालेवृथा ॥ कांजेयाचेस्वरूपींवार्ता ॥ दोहींचीनाहीं ॥ ३५ ॥ अपांगपातह्मणिजेऐसें ॥ नेणोंकायपाहातुचनसे ॥ कांजेदृश्याचेनिमिशें ॥ नपाहिजेयेणें ॥ ३६ ॥ याचेलीलाचिअवलोकन ॥ तेंस्वस्वरूपींसंस्थान ॥ मुक्तत्वआणिबंधन ॥ यामाजीं कैंचें ॥ ३७ ॥ ह्मणोनययाचीहोतांकृपादृष्टी ॥ सुखेंचिकोंदलीसृष्टी ॥ बंधमोक्षाचीराहाटी ॥ तुटोनगेलें ॥ ३८ ॥ याचेंपावतांअवलोकन ॥ बंधमोक्षतोमुळींचशून्य ॥ परंतुअवलोक्यअवलोकी

पण ॥ तुटोनिगेलें ॥ ३९ ॥ जाणतयाजाणतेंभेटे ॥ ह्मणिजेज्ञेयज्ञानज्ञातेतुटे ॥ ज्ञानमात्रचिप्रगटें ॥ आपेआप ॥ ४० ॥ असोज्याचेयेदृष्टीकरून ॥ भेटिजेआपणयाआपण ॥ तुटोनविशेषसामान्य ॥ कैवल्यताये ॥ ४१ ॥

कैवल्यकनकाचीयादाना ॥ जोनकडसीथोरुसाना ॥
द्रष्ट्याचेदर्शना ॥ पाटाउजो ॥ ५ ॥

कैवल्यकनकजेमहादानदाता ॥ जैंपदार्थैंवीणअस्तिक्यता ॥ तेथैंकैंचीथोरसामान्यता ॥ चिन्मात्रत्वें ॥ ४२ ॥ असोज्याचेंरूपकैवल्यपूर्ण ॥ तेथेंकैंचेंथोरसामान्यकोण ॥ ह्मणोनकडसणीन सेजाण ॥ रूपींजयाचे ॥ ४३ ॥ आतांसागरींकल्लोळन्यायें ॥ जोकोण्हीपात्रतालाहे ॥ तरीकैवल्यसुखआहे ॥ स्वांगींचसिद्ध ॥ ४४ ॥ किंवासागरींचेंलवण ॥ सागरींयेतांशरण ॥ तेंकडसणी नकरितांचिजाण ॥ सागरत्वलाभे ॥ ४५ ॥ तेवींसमविषमतेवीण ॥ कैवल्यकोंदलेंसेजाण ॥ तेंआपेआपउल्हासोन ॥ शरणाधिकारी ॥ ४६ ॥ तरीतेथैंकायअनुहोय ॥ परीकैवल्येंनेणिजेहे सोये ॥ सिद्धकैवल्यताचिलाहे ॥ कैवल्यचिस्वयें ॥ ४७ ॥ ह्मणोनसामान्यथोरनकडसूनी ॥ गुरुराजकैवल्यदानीं ॥ किंबहुनाद्रष्ट्याच्यादर्शनीं ॥ सहाकारीचहा ॥ ४८ ॥ असोविशेषसामान्यतेवीण ॥ जोद्रष्टामात्रगुरुपूर्ण ॥ त्याद्रष्ट्याचेंदर्शन ॥ दृष्टत्वेंचिलाभे ॥ ४९ ॥ जेवींरवितेजेंरवीपाहिजे ॥ किंदीपेंचिदीपनिहाळिजे ॥ किंबहुनाद्रष्ट्यानेंलाहिजे ॥ दृष्टत्वआपुलें ॥ ५० ॥ नानाद्रष्ट्यादृष्टेंभेटे ॥ तेंदृष्टत्वींहूनिचिउमटे ॥ तेंद्रष्टुत्वचिगोमटें ॥ सद्गुरुरूप ॥ ५१ ॥ एवंद्रष्टत्वाचाअनुभव ॥ व्हावयाहाचिठाव ॥ ह्मणोनहागुरुराव ॥ हाचिपाटाउ ॥ ५२ ॥ अगाद्रष्ट्याचेंसिद्धदर्शन ॥ तेंदृष्टत्वचिअसेकरणीवीण ॥ ययाअनुभवाचेंद्वारपूर्ण ॥ गुरुकृपाचीएकी ॥ ५३ ॥ मगपावतांआपणाआपण ॥ तेथेंदर्शनगेलेंहारपोन ॥ याअनुभवाआश्रोजाण ॥ गुरुकृपाचिएकी ॥ ५४ ॥ एवंभूतजाण ॥ सद्गुरूचेंमहिमान ॥ पुढेंहीनिरूपण ॥ ईयेंचिविषयीं ॥ ५५ ॥

सामर्थ्याचेंनिबिकें ॥ जोशिवाचेंहीगुरुत्वजिके ॥
आत्माआत्मसुखदेखे ॥ आरिसाजिये ॥ ६ ॥

जयाचेंनिसामर्थ्यबळें ॥ शिवाचेंथोरपणमावळें ॥ जेनावेकअनुभवाचेडोळे ॥ लागूनजालें ॥ ५६ ॥ आत्मत्वींआत्माभिमान ॥ एतल्लक्षणजोदर्पण ॥ जेथेंआपलाचिआपण ॥ दोंठायींजाला ॥ ५७ ॥ आत्माएकाकींपरिपूर्ण ॥ दर्पणींदेखीलेंजीवपण ॥ त्याचानियंताआपण ॥ जालाशिवु ॥ ५८ ॥ देखोनिजीवाचीसामान्यता ॥ शिवींतत्काळजडलीगुरुता ॥ परीहेगुरुपणेंचिगौणता ॥ आलीशिवासी ॥ ५९ ॥ आतांसद्गुरुप्रसादेंकरून ॥ यथार्थजैंस्वरूपज्ञान ॥ तेंअटोनगेलेंजीवपण ॥ मगशिवत्वतेंकिमात्मक ॥ ६० ॥ एवंगुरुकृपेचियातत्वता ॥ जिंकिलीशिवींचीगुरुता ॥ जेआपआपणपाहतां ॥ जालीहोती ॥ ६१ ॥ तस्मात्आनंदाचिआनंदे ॥ जयाचीयाकृपाप्रसादें ॥ पुढेंऐसेंचिविशदें ॥ बोलतुअसे ॥ ६२ ॥

बोधचंद्राचीयाकळा ॥ विखुरलीएकवेळा ॥
कृपापुणीवलीळा ॥ करीजयाची ॥ ७ ॥

चंद्रत्वासीनहोनीहानी ॥ कळाविभागतीप्रतिदिनीं ॥ त्याकळांचीमेळवणी ॥ पौर्णिमाकरी

॥ ६३ ॥ तेवींस्वरूपजेंबोधमात्र ॥ तेणेंचिविलासेबुद्धिचित्र ॥ तेंचित्रचिहोयचिन्मात्र ॥ जयाचीयाकृपा ॥ ६४ ॥ एवंजयाचीयाकृपापौर्णिमा ॥ जेथेंनानात्वयेनिजधामा ॥ अन्यथानहोनिआत्मा ॥ भासलेंजेंजें ॥ ६५ ॥ तस्मात्चिन्मात्रींइयें ॥ एकानेकएकीसोये ॥ आणिप्रत्ययोचिप्रत्ययाये ॥ तेंहारपेंअवघें ॥ ६६ ॥ ह्मणोनिप्रत्ययाचेनिमिशें ॥ जयाचीकृपाचिविलासे ॥ जोभेटलियाचसरिसें ॥ ऐसेंहोय ॥ ६७ ॥

जोभेटलियाचिसवें ॥ पुरतीउपायाचेधावे ॥
प्रवृत्तिगंगास्थिरावे ॥ सागरींजियें ॥ ८ ॥

स्वरूपप्रत्ययलक्षण ॥ पैंजयाचीभेटीजाण ॥ परस्परतानिपटून ॥ तुटोनिजाय ॥ ६८ ॥ येथें उपायगंगाप्रवृत्ति ॥ होयप्रत्ययसागरींसमाप्ती ॥ प्रवृत्तिचीनिवृत्ति ॥ होऊनिठाके ॥ ६९ ॥ एवं परस्परतेवीण ॥ जयाचीपैंभेटीजाण ॥ उपायचिउपेयहोऊन ॥ मांडलेस्वतां ॥ ७० ॥

जयाचेनिअनवसरें ॥ द्रष्टालेदृश्याचेमुहिरे ॥
जोभेटतखेवसरे ॥ बहुरूपचिहें ॥ ९ ॥

जयाचाअवसरुनपावतां ॥ ह्मणिजेस्वरूपानुभवनसतां ॥ स्वयंद्रष्टाचियेदृश्यपंथा ॥ ऐसा अर्थ ॥ ७१ ॥ जेवींदोरीचेनिअनवसरें ॥ नसतेंचिसापपणस्फुरे ॥ तेंचिदोरीचेनिनिर्धारें ॥ हारोनिजाय ॥ ७२ ॥ किंवानिदेचेनिभरें ॥ नविकरोनिचिविकरे ॥ नसतेनिचिपरिवारें ॥ वेढिलाजाय ॥ ७३ ॥ मगस्वबोधींभेटतखेव ॥ परिवारसमूळवाव ॥ तेवींपावतांजयाचाठाव ॥ हें विश्वचिमिथ्या ॥ ७४ ॥ किंवानेणोनरवीकिरण ॥ नाथिलेंचिहोयजलभान ॥ तेंचिदृष्टीपाहिजे स्थिरावोन ॥ तेंजळभानमृषा ॥ ७५ ॥ तेवींद्रष्ट्याद्दश्यत्वेंदेखावें ॥ तेंहेंमोहिरेंपैंस्वभावें ॥ द्रष्टयादृष्टत्वेंजाणावें ॥ तेंबहुरूपचिसरे ॥ ७६ ॥ जयाअनवसरुपैंइतुला ॥ द्रष्टादृश्यत्वेंजाणवला ॥ द्रष्टादृष्टत्वेंचिमानवला ॥ तेंभेटीजयाची ॥ ७७ ॥

अविद्येचेकाळवखे ॥ किंस्वबोधसुदिनेंफांके ॥
शीतळेप्रसादार्के ॥ जयाचेनि ॥ १० ॥

अविद्यालक्षणरजनी ॥ गुरुप्रसादार्केंसिंवोनी ॥ बोधेपरीणमोनि ॥ सुदीनचिहोय ॥ ७८ ॥ नित्यजेबोधदृष्टि ॥ पावोनगुरुकृपार्कपुष्टि ॥ अविद्यांधदृष्टि ॥ फांकोनगेली ॥ ७९ ॥ जेवींदृष्टितं वदेखणी ॥ परीनुदैजेंजैंतरणी ॥ तेंउघडाजिलोचनीं ॥ होईजेअंध ॥ ८० ॥ तेवींगुरुप्रसादेंवीण ॥ ज्ञानरूपचिअज्ञान ॥ ह्मणोनगुरुकृपार्कपावोन ॥ नाशिलीनिशा ॥ ८१ ॥ असोअविद्याजेचिकलिपलीकांहीं ॥ तियेअविद्यत्वयथार्थेनाहीं ॥ स्वबोधठायींच्याठायीं ॥ विलासलाअसे ॥ ८२ ॥ हेंअनादिअसेसंचलें ॥ परीप्रसादेंप्रत्ययाआलें ॥ पूर्वापरतेवीणसंचलें ॥ स्वस्वरूप ॥ ८३ ॥ असो जयाचाप्रसादार्कपावतां ॥ नुरेरजनीआणिदिनता ॥ स्वबोधाचीबोधता ॥ नतुटेकधीं ॥ ८४ ॥ तस्मात्याचेप्रसादेंकरूनी ॥ अन्यथाबोधाचीहानी ॥ पुढेंहीऐसेंचिवचनीं ॥ बोलतअसे ॥ ८५ ॥

जयाचेनिकृपासलिलें ॥ जीवुहाठाववरीपाखाळे ॥
जेंशिवपणहीवोविलें ॥ अंगींनलवी ॥ ११ ॥

जयाचेंकृपाजीवन ॥ जीवत्वाहोयमज्जन ॥ तेंआपणचिन्मात्रघन ॥ नित्यत्वेंअसे ॥ ८६ ॥ येथ

वरीजीवशुद्धहोय ॥ परीशिवपणाकडेनपाहे ॥ तेंवोविलेंआहे ॥ ह्मणोनियां ॥ ८७ ॥ एकलें चिन्मात्रपूर्ण ॥ तेथेंजीवतोकिमात्मकुजाण ॥ आणित्याचेनिनियामकपण ॥ शिवपणतेंकाई ॥ ८८ ॥ नसतेंजीवत्वमानावें ॥ मगशिवत्वेंशिवेंश्लाघावें ॥ तस्मात्चिन्मात्रींभागकरावे ॥ हेंवो विळेपण ॥ ८९ ॥ आपलेंवास्तवनेणें ॥ जीवाचानियंताह्मणें ॥ वोविलेंयेणेंगुणें ॥ बोलिलेंशिवत्व ॥ ९० ॥ तरीसद्गुरुकृपाजीवन ॥ तेंचिन्मात्रस्वरूपजाण ॥ जेथेंजीवाचीनिपटून ॥ वार्तोचिनसे ॥ ९१ ॥ चिन्मात्राचीयानित्यता ॥ कधींचनसेजीवींजीविता ॥ हाप्रसादआइता ॥ गुरुपदींअसे ॥ ९२ ॥ तेथेंगुरुशिष्यहेभाग ॥ नशिवतीगुरुत्वाचेंअंग ॥ एकलेंगुरुलिंग ॥ गुरुत्वचिअसे ॥ ९३ ॥

राखोंजातांशिष्यातें ॥ गुरुपणहीधाडिलेंथितें ॥
तहीगुरुगौरवजयातें ॥ सांडीचना ॥ १२ ॥

जयाच्याप्रसादतरणी ॥ उरोंनेदीभेदरजनी ॥ दिनरातीहेभावदोन्हीं ॥ नसतीतेथें ॥ ९४ ॥ आतांशिष्यासस्वरूपबोध ॥ होतांनुरेगुरुशिष्यद्वंद्व ॥ सामान्यतानुरेतैंगुरुपद ॥ तेथेंहिनुरे ॥ ९५ ॥ तऱ्हींस्वबोधेंबोधरूप ॥ यासीतंवकदानव्हेलोप ॥ गौरवाचेंस्वरूप ॥ तेंइतुलेंचि ॥ ९६ ॥ तोहें कांहींनमंडी ॥ परीगौरवतयातेंनसंडी ॥ अमृतींस्वादसवडी ॥ नपडेचिजैसी ॥ ९७ ॥ ह्मणाल चिन्मात्रशुद्धबुद्ध ॥ तेथेंकैंचागुरुशिष्यभेद ॥ बोध्यबोधकहेद्वंद्व ॥ कोठूनअसे ॥ ९८ ॥ तरीप रिहारालागूनि ॥ पुढेंप्रवर्तलीमूळशब्दवोवणी ॥ जेंएकचिएकपणीं ॥ गुरुशिष्यत्वनांदे ॥ ९९ ॥

एकपणेंनव्हेसुसास ॥ ह्मणोनगुरुशिष्याचेंकरूनिमिस ॥
पाहणेंचिआपलीवास ॥ पहातचिअसें ॥ १३ ॥

एथेंजेंएकपण ॥ तेंजडाचेपरीनसेजाण ॥ आपणयाआपण ॥ बोधरूपचिअसे ॥ १०० ॥ नसं डीस्वसंवेद्यता ॥ गुरुशिष्यत्वतंवहेंचिआतां ॥ जऱ्हींकांहींपरस्परता ॥ नसेयेथें ॥ १ ॥ असो चिन्मात्रजेंकांहीं ॥ जडाचेंपरीतंवनाहीं ॥ ह्मणोनगुरुशिष्यप्रवाहीं ॥ विलासतअसे ॥ २ ॥ हें मिशमात्रजाण ॥ परीपाहेआपणाचिआपण ॥ तऱ्हींदृश्यद्रष्टेपण ॥ आलेंचिनाहीं ॥ ३ ॥ जऱ्हीं पहावयाकांहींनसंभवे ॥ तऱ्हींपहाणेंतंवआंधळेंनहे ॥ पहाणेंआपणासवें ॥ पाहतचिअसे ॥ ४ ॥ यालागींआपलीकृपाआपण ॥ नसंडीचिद्वंद्वेंवीण ॥ यालागींगुरुशिष्यमिशेंनिरूपण ॥ पुढेंही असे ॥ ५ ॥

जयाचेनिकृपातुषारें ॥ परतलेअविद्येचेमुहुरे ॥
परिणमेअपारे ॥ बोधामृतें ॥ १४ ॥

अविद्येचेनियोगें ॥ विषयविकारमोहरुलागे ॥ सुखदुःखसंयोगें ॥ मधुरताविषय ॥ ६ ॥ सु खत्वेंजेंस्वीकारावें ॥ दुःखहीअसेतयाचिसवें ॥ एवंद्विस्वभावें ॥ विषयमधुर ॥ ७ ॥ तेंकृपातु षारेंजयाचेनी ॥ बोधामृतचिपरिणमोनी ॥ एकरसताहोऊनि ॥ ठाकलीअसे ॥ ८ ॥ एवंजयाचे निकृपातुषारें ॥ अविद्येचेंनांवहीपरीनुरे ॥ बोधामृतेंअपारें ॥ कोंदोनीअसिजे ॥ ९ ॥ आतांअ विद्यातंवनिपटूननसे ॥ केवळबोधरूपचिबोधेंदिसे ॥ विश्वपणाचीगुमसे ॥ वार्त्ताहीतेथें ॥ ११० ॥ आतांजयाचाकृपाप्रभावो ॥ हेंविश्वचिजालेंवावो ॥ तरीपूर्वापरताभावो ॥ देखिलायेथें ॥ ११ ॥ आणिआत्मत्वींतंवपाहीं ॥ पूर्वापरभावोनाहीं ॥ ह्मणोनिपुढेंद्वयेंविषयीं ॥ बोलतअसे ॥ १२ ॥

वेद्यादेतांमिठी ॥ वेदकुहीसुयेपोटीं ॥
तऱ्हींनव्हेचिउसिटी ॥ दिठीजयाची ॥ १५ ॥

गुरुकृपादृष्टीप्रकटली ॥ तैंवेद्यवेदकताग्रासूनिठेली ॥ परीआतांतात्त्विकत्वेंनाहींजाली ॥ उच्छिष्टदृष्टी ॥ १३ ॥ वेद्यजातजेंजेंकांहीं ॥ तेंआत्मत्वींनिःशेषनाहीं ॥ तेथेंवेदकुहीकहीं ॥ वेदकत्वेंनसे ॥ १४ ॥ हेजेकांहींपूर्वापरता ॥ तेवेद्यवेदकत्वेंपहातां ॥ आत्मत्वींतंवतत्वता ॥ कांहींचनसे ॥ १५ ॥ येथेंवेद्यआणिवेदकपण ॥ आत्मदृष्टिचिआत्मापूर्ण ॥ पूर्वापरतेसीहीजाण ॥ तोचिपाडु ॥ १६ ॥ अहोआत्मदृष्टींमाझारीं ॥ वेद्यवेदकत्वाचीभरोवरी ॥ परीतेदिठीमाजींतिळभरी॥ उमटलेंनाहीं ॥ १७ ॥ येथेंवेद्यवेदकत्वाचेमासले ॥ हेआत्मत्वींसमूळनाथिलें ॥ येणेंचिसंबंधेंअथिले ॥ अधिकारभेद ॥ १८ ॥ पूर्वीआत्मबोधनव्हता ॥ तोआतांजालाअवचिता ॥ याभेदाचीवार्ता ॥ स्वरूपींनाहीं ॥ १९ ॥ आतांस्वरूपाचेपूर्णपणीं ॥ ययाबोधाअबोधाचीयावाणी ॥ विलासलीयातऱ्हींक्षणी ॥ तात्विकाहोती ॥ १२० ॥ ह्मणोनिइत्यादिदेखतांही ॥ स्वरूपत्वेंदेखिलेंचिनाहीं ॥ दृष्टेमात्रकाळत्रयीं ॥ ऐकलेंअसें ॥ २१ ॥ ह्मणोनिजियेदृष्टिचेनिबळें ॥ मिथ्याआरोपासीखंडिलें ॥ तऱ्हींनाहींउच्छिष्टजालें ॥ देखणेंजाणा ॥ २२ ॥ अहोआत्मप्रत्ययाचेहीवेळे ॥ आत्मत्वनवेंनाहींआलें ॥ ऐसेंचिचोजवलें ॥ प्रत्ययोहोतां ॥ २३ ॥ आणिभेदभानजेंकांहीं ॥ तेंपूर्वींचसाचनाहीं ॥ भासलेंतऱ्हींपाहीं ॥ चिद्विलासमात्र ॥ २४ ॥ अहोआत्मप्रत्ययोजाला ॥ तेणेंप्रत्ययोनाहींदेखिला ॥ जैसातैसासंचला ॥ आत्मामात्र ॥ २५ ॥ ह्मणोनआत्मदृष्टीकांहीं ॥ कधींहीअन्यथानाहीं ॥ साध्यसाधनहीपाहीं ॥ भासलेंअसतां ॥ २६ ॥

जयाचेनिसावायें ॥ जीवुब्रह्मउपरूलाहे ॥
ब्रह्मतृणातळींजाये ॥ उदासेजेणें ॥ १६ ॥

गुरुदृष्टिअखंडआइति ॥ येथेंनभाजिजेहेचिगुंती ॥ तेगुंतीकरोनिपरौती ॥ सावधजैंहोये २७ तैंसावकाशताळाधतां ॥ हारपेजीवत्वाचीवार्ता ॥ मीब्रह्महेहीकथा ॥ विसरिजेतेणें ॥ २८ ॥ कांजेंब्रह्मींअहंपण ॥ जीवत्वाचेंलक्षण ॥ ह्मणोनिमीब्रह्महेंहीजाण ॥ राहिलेंमागें ॥ २९ ॥ एवंजयाचेकृपासुरवाडे ॥ जीवासब्रह्मउपरूघडे ॥ नातरीजयाचेनिउदासेंविघडे ॥ असतचिब्रह्म ॥ १३० ॥ तृणासमानजेपदार्थ ॥ तेंहीपरीमानलेंयथार्थ ॥ परीब्रह्मकाळत्रयींअबाधित ॥ तेंनाहींसेंचिहोय ॥ ३१ ॥ असोमृगतृष्णाप्रायभान ॥ तेंसत्यचिमानलेंजाण ॥ आणिस्वताब्रह्मअसोनिआपण ॥ अनीश्वरत्वजालें ॥ ३२ ॥ एवंसर्वत्रसर्वदाब्रह्म ॥ परीनेणतांगुरुखुणेचेंवर्म ॥ प्रपंचचिपरम ॥ मानलाअसे ॥ ३३ ॥ ह्मणोनअखंडतानखंडतां ॥ साध्यसाधनासीसार्थकता ॥ ऐसेंचिकांहींआतां ॥ पुढेंहीबोलतु ॥ ३४ ॥

उपास्तिवरीरावतिया ॥ उपायेफळेंयेतींमोडूनिया ॥
वरिवंडलेंजयाचीया ॥ अनुज्ञाका ॥ १७ ॥

स्वरूपप्राप्तिचीयेसोयी ॥ उपास्यउपासकप्रवाहीं ॥ प्रवर्त्ततीतयांपाहीं ॥ सफळताहीलाभे ॥ ३५ ॥ तेंजेंफळप्राप्तिनिष्कळ ॥ नव्हेचिसाधनाचेंफळ ॥ किंबहुनासाधनमळ ॥ नलगेचितेथें ॥ ३६ ॥ अगातयेप्राप्तीच्याठायीं ॥ साधनभागउगवलाचिनाहीं ॥ एकाकीकाळत्रयीं ॥ सिद्धचिफळ ॥ ३७ ॥ जेवींफुलाचीयाकोडी ॥ परिमळींनपडेसवडी ॥ तेवींसाध्यसाधनपर

वडी ॥ अभंगचितें ॥ ३८ ॥ काजेंगुरुआज्ञामाखलीयेथें ॥ जेंकींसत्तारूपअनुस्फुते ॥ ह्मणोनि साधतांहीनयेतेथें ॥ साधनफळत्वें ॥ ३९ ॥ एवंगुरुआज्ञासमर्थ ॥ जीणेंअसाध्यहीसाधिजेत ॥ आणिसाधलीयाहीनयेत ॥ फळदशेसीं ॥ १४० ॥ आतांगुरुआज्ञेनेंमाखली ॥ साधनेंचिसाध्य जालीं ॥ आपुल्याठायींचाखिली ॥ आपलीचवी ॥ ४१ ॥

जयाचादिठीवावसंतु ॥ जंवनरिघेनिगमवनाआंतु ॥
तंवआपलीयेफळींहातु ॥ नघेपतीही ॥ १८ ॥

निगमवनविशाळ ॥ तेथलाहिजेनिजात्मफळ ॥ जरीगुरुदृष्टिवसंतुप्रबळ ॥ प्रकटेतेथें ॥ ४२ ॥ अहोनिगमवनविशाळ ॥ परीअवघेंएकचिनिजात्मफळ ॥ तेथेंहीफळत्वाचामळ ॥ लागला नाहीं ॥ ४३ ॥ जोहायाअफळफळा ॥ निगमकैसेनपांप्रसवला ॥ निगमचिउगवला ॥ आत्म- फळींतियें ॥ ४४ ॥ नातरीजेंकांहींआपण ॥ तेंनिगमवनाचेंअधिष्ठान ॥ ह्मणोनआत्मफळासी कारण ॥ आपणचिहाहोय ॥ ४५ ॥ अहोतेंजेंनिजात्मखूण ॥ गुरुदृष्टीतेंतेंचिजाण ॥ जेंनिजप्र काशेंप्रकाशमान ॥ तोचिवसंतु ॥ ४६ ॥ तोगुरुवसंतप्रकटतांजाण ॥ लोपोनिजायनिगमवन॥ मगआपलेंफळआपण ॥ पावणेंचिनलगे ॥ ४७ ॥ एवंफळेंसीनिगम ॥ पावलाआपलेंधाम ॥ गुरुवसंतींआराम ॥ मांडलाह्मणोनी ॥ ४८ ॥ वेदह्मणिजेनिजात्मवेदन ॥ तेंचित्याचेंअवसान ॥ तेंचिनपावतांजाण ॥ पावलेंअसे ॥ ४९ ॥ एवंनिगमाचेंनिनानात्वें ॥ स्वरूपनस्पर्शेंनानात्वातें ॥ आणिगुरुशिष्यभेदातें ॥ नपवेचकधीं ॥ १५० ॥ नाहींवेद्यवेदकता ॥ कैंचीनिरशनस्थापनकथा॥ ऐसीचगुरुरूपता ॥ पुढेंहीबोलें ॥ ५१ ॥

पुढेंदृष्टीचेनिअलगे ॥ खोचीकींनिवटीमागे ॥
येवढियाजैंतानेघे ॥ आपणापेंजों ॥ १९ ॥

पुढेंदृष्टीहूनिबाहेरी ॥ जरीअसतीदृश्यनगरी ॥ तरीतेदृश्यभेदूनउजरी ॥ दावितांबोधाची ॥ ५२ ॥ नातरीतेदृश्यनिपटूनमागें ॥ पुढेंनिजबोधालागींरिघे ॥ तरीदृश्याचीचनलगे ॥ आत्म त्वेंनखी ॥ ५३ ॥ आतांदृश्यजरीदुसरेंनाहीं ॥ तरीबोधठाईच्याठाईं ॥ बोध्यहीआणीकनाहीं ॥ असेनायेथें ॥ ५४ ॥ ह्मणोनबोधाचेंकांहीं ॥ निजबोधींकारणनाहीं ॥ यालागींजैतेनचिपाहीं ॥ निजबोधाचें ॥ ५५ ॥ कांजेंबोधावेगळेंकांहीं ॥ बोधायादुजेंनाहीं ॥ आतांखोचणेंनिवटणेंकाईं ॥ बोधींइयें ॥ ५६ ॥ एवंबोधरूपजोगुरुरावो ॥ नकरूनीबोध्यबोधकतेठावो ॥ ननाशितांदृश्यवा वो ॥ दाविलेंदृश्य ॥ ५७ ॥ असोदृश्यातेंदेखणेंनाहीं ॥ अथवासांडावयाहीनसेंकांहीं ॥ ऐसीच ठाईच्याठाईं ॥ दाविलीखूण ॥ ५८ ॥ आत्माठाईचाअभंग ॥ नाहींकर्तव्यतेचापांग ॥ निजबो धाचालाग ॥ नदेऊनदावी ॥ ५९ ॥ एवंदृश्यजातजेंकांहीं ॥ पहिलेंचिस्वरूपींनाहीं ॥ ह्मणोनत्या ज्यग्रहणप्रवाहीं ॥ सिद्धांतानये ॥ १६० ॥ जेथेंनाहींपाठिपोट ॥ केवळचिद्धननिघोट ॥ गुरुलघु त्वासकट ॥ संचलेंचिअसें ॥ ६१ ॥

लघुत्वाचेंनिमुदलें ॥ बैसलागुरुत्वाचेसेले ॥
नासूननाथिलें ॥ सदैवजो ॥ २० ॥

लघुत्वअंगींहोतें ॥ तेंठाकूनपाविजेगुरुत्वातें ॥ ऐसेंनिमहत्त्वातें ॥ नेघेकहींजो ॥ ६२ ॥ मुद लेंसीसेवटपावे ॥ तेंपावणेंकींनव्हे ॥ पूर्वापरतानसंभवे ॥ येथेंकांहीं ॥ ६३ ॥ शिष्यासीशिष्य

त्वजेणेंआलें ॥ गुरुत्वहीतेणेंचिमुदलें ॥ लघुगुरुत्वतेंह्नुनिवाइलें ॥ स्वरूपमात्रजें ॥ ६४ ॥ आतां यासीलघुह्मणावें ॥ तरीस्वरूपींसामान्यनव्हे ॥ आणिगुरुह्मणतांहीनपवे ॥ विशेषातें ॥ ६५ ॥ ह्मणोनगुरुत्वाचीसेल ॥ तेंचिलघुत्वपैंमुदल ॥ आतांयेथेंकैंचेंअसेल ॥ नाशासीभाग ॥ ६६ ॥ ह्मणोनिनाहींतेंनाशिलें ॥ हेंनकरितांचिअसेंजालें ॥ सदैवपणआलें ॥ यालागींयया ॥ ६७ ॥ नकरितांकाजहोय ॥ हेंभाग्यकोणाआहे ॥ यालागींसदैवपणतेंहें ॥ बोलिलाअसे ॥ ६८ ॥ एवंनाथिलेंनाशिता ॥ तेंकर्मनव्हेंनाकर्ता ॥ किंवाबुडतानातारिता ॥ नाहींजेथें ॥ ६९ ॥

नाहींतेंजळींबुडिजे ॥ तैंघनवटेजेणेंतरिजे ॥
जेणेंतरिलियाहीनुरिजे ॥ कवणीयेठाईं ॥ २१ ॥

जेथेंजळाचाचिअभाव ॥ तेथेंबुडणेंसहजचिवाव ॥ आतांतरलाहाहीभाव ॥ धनवटुनव्हे ॥ १७० ॥ एवंयाचाअभाव ॥ तेथेंतरतासहजाचिवावो ॥ तेवींसामान्यानाहींठाव ॥ माविशेषकवणु ॥ ७१ ॥ परंतुइत्यादिअभावें ॥ स्वरूपअभावातेंनपवे ॥ आणिजरीआशंकाभावे ॥ स्वरूपअभावाची ॥७२॥ तरीजयाचेनियथार्थें ॥ रूपकीजेअभावातें ॥ तेंआतांकेउतें ॥ आहेजरीह्मणों ॥७३॥

आकाशहेंसावेव ॥ नवंधेआकाशाचीहांव ॥
ऐसेंकोण्हीयेकभरीव ॥ आकाशजें ॥ २२ ॥

आकाशजेंनिरावेव ॥ तेंसंबंधेंघडेसावेव ॥ शब्दादिराणीव ॥ जेथूनउमटे ॥ ७४ ॥ आणिइतरेंजेंच्यान्हींभूतें ॥ कार्येंसीगगनभरितें ॥ सावेवतागगनातें ॥ त्याचेनिगुणें ॥ ७५ ॥ एवंकार्यसहवर्तमान ॥ भूतचतुष्टयेंसीगगन ॥ ज्याच्यारूपींजाण ॥ लोपोनगेलें ॥ ७६ ॥ आकाशाचीपोकळी ॥ ज्याचेघनतेमाजींबुडाली ॥ असतचिवृथाजाली ॥ गगनाचीमातु ॥ ७७ ॥ आपलापैसी॥ ठावझालासकळासी ॥ हेहांवआकाशासी ॥ नुरेचियेथें ॥ ७८ ॥ नचुकेचिआत्मयाचीघनता ॥ आणिठावहीदिधलासमस्तां ॥ येथेंआकाशाचीवार्ता ॥ करीकवण ॥ ७९ ॥ तस्मात्आकाशाच्यापैस ॥ आत्माजोचिदाकाश ॥ घनवटसावकाश ॥ आपणचिअसे ॥ १८० ॥ कांजेंजेथिंचापैसी आकाश ॥ तोआत्माचिदाकाश ॥ अन्यथाआकाशास ॥ ठावकैंचा ॥ ८१ ॥

चंद्रादिसुशीतळे ॥ घडिलेजयाचेनिमेळे ॥
सूर्यजयाचेनिउजाले ॥ कडवसेनि ॥ २३ ॥

चंद्रींजेसुशीतळता ॥ सूर्यीस्वप्रकाशता ॥ तेपाहतांतत्वता ॥ आत्मप्रभाचिअसे ॥ ८२ ॥ आत्माआणिगुरुनाथु ॥ द्विशब्दींएकअर्थु ॥ पुढेंहीसामर्थ्यवृत्तांतु ॥ सांगतुअसे ॥ ८३ ॥

जीवपणाचेनित्रासें ॥ यावयाआपुलीयेदशे ॥
शिवहीमुहूर्तपुसे ॥ जयाजोशियातें ॥ २४ ॥

जीवपणाचेनित्रासें ॥ शिवपणींशिवबैसे ॥ परीतेथेंस्पर्शे ॥ जीवत्वतया ॥ ८४ ॥ ह्मणोनवास्तवदशे ॥ यावयामुहूर्तपुसे ॥ थितयारुसे ॥ शिवपणासीही ॥ ८५ ॥ तस्मात्गुरुप्रत्ययेंवीण॥ शिवत्वहीजाणिजेगौण ॥ शिवासीजेंशिवपण ॥ यथार्थेंजयाचे ॥ ८६ ॥ आतांचंद्रादिकांभासविलें ॥ येणेंभास्यभासकत्वआलें ॥ तरीकायभागपडिले ॥ एकेंरूपीं ॥ ८७ ॥ येविषयींदृष्टांत ॥ देऊनिनिश्चितार्थ ॥ करीतेहीमात ॥ परिसावीनिकी ॥ ८८ ॥

चांदिणेंस्वप्रकाशाचें ॥ लेइलाद्वैतदुणीचें ॥
तर्‍हींउघडेपणनवचे ॥ चांदाचेंजया ॥ २५ ॥

आपलेचप्रकाशें ॥ आपणआपणासीभासे ॥ येथेंएकत्वचिअसे ॥ तेंचिदुणावे ॥ ८९ ॥ आपण आपणाभासत ॥ तेंचिजेंहेंकांद्वैत ॥ तेथेंप्रकाशचिद्विगुणित ॥ जालानेणों ॥ १९० ॥ दुणावेंह्म णजेदृढहोय ॥ स्वप्रकाशताचिठसावे ॥ तेप्रकटचिप्रकटतालाहे ॥ कींएकत्वभंगे ॥ ९१ ॥ हेंजे कांहींदृढता ॥ तेमुळींचीचअसेचिद्रूपता ॥ ह्मणोनयेथेंपूर्वापरता ॥ मानावीना ॥ ९२ ॥ आत्मया सीपरिच्छिन्न ॥ नसतीव्योमादिकेंजाण ॥ तोविलासेआपलाआपण ॥ भास्यभासकहोये॥९३॥ यालागींआत्मापूर्णशशी ॥ तोव्योमादिचांदिणियासी ॥ नप्रकाशितप्रकाशी ॥ अपरिच्छिन्न त्वें ॥ ९४ ॥ चंद्रेंसीचंद्रज्योति ॥ चंद्रपणाआडयेती ॥ तरीसुखेंगणिजेती ॥ प्रकाश्यप्रकाशता ॥ ९५ ॥ एवंजेणेंतेणेंमिशें ॥ आपणचिआपणअसे ॥ उघडकिंवानदिसे ॥ तेणेंचितोपैं ॥ ९६ ॥ असोइतुकेंहीजालें ॥ परीआत्मत्वनाहींभंगलें ॥ इतुकेनसींएकलें ॥ उघडेंचिरूप ॥ ९७ ॥

जोउघडकींनदिसे ॥ प्रकाशकींनप्रकाशे ॥
असतेपणेंचिनसे ॥ कव्हणीकडे ॥ २६ ॥

आत्मयासीलोपावें ॥ तेंआत्मत्वींतंवनसंभवे ॥ निर्विकारेंकेवींव्हावें ॥ विकारवंत ॥ ९८ ॥ किंवाआत्मयालोपितें ॥ ऐसेंस्वतंत्रकांहींअसतें ॥ तरीआत्माह्मणोंयेतें ॥ आत्मयासीकाई॥९९॥ ॥ संमतिः ॥ महादेवोविभागेनाविभागेनचभासते ॥ अन्यथाचेन्महादेवोमहादेवःकथंभवेत् ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ आत्माकेवळज्ञानघन ॥ तेंनवेअन्यथानव्हेजाण ॥ आतांपदार्थास्वतंत्रपण ॥ कोठूनअसे ॥ २०० ॥ आत्मत्वींपदार्थारोप ॥ हाचिआत्मयासीलोप ॥ ऐसाकांहींआक्षेप ॥ अ सेजरी ॥ १ ॥ तरीअसताआत्मलोप ॥ पदार्थासीकैंचेंरूप ॥ नभंगेस्वरूप ॥ पदार्थत्वें ॥ २ ॥ प्रपंचचिद्विलास ॥ तरीलोपकेवींआत्मयास ॥ एवंआत्मनिर्धारींप्रपंचास ॥ ठावोनाहीं ॥ ३ ॥ तस्मात्आत्म्यावेगळेंकांहीं ॥ स्वरूपत्वेंस्वतंत्रनाहीं ॥ तोआत्माकाई ॥ जाणोंजातां ॥ ४ ॥ नुरे वेद्यवेदकता ॥ द्रष्टानयेदृश्यपंथा ॥ तरीयासीआच्छादिता ॥ असेकवणु ॥ ५ ॥ ह्मणोनउघड चिअसे ॥ किंवानयेहाजरीदृश्यदशे ॥ तर्‍हींनदिसेहेंहीघडतसे ॥ उघडचिअसतां ॥ ६ ॥ आ त्मयासीपाहोंजातां ॥ पहाणेंचिआत्मातत्वता ॥ मगदिसावयाचीवार्ता ॥ तुटोनगेली ॥ ७ ॥ स्वप्रकाशेंप्रकाशवंत ॥ ह्मणोनकवणाचेननप्रकाशत ॥ आतांसर्वदाठाईंअसत ॥ परीनसेकव णीकडे ॥ ८ ॥ तरीआत्माआत्मत्वींचअसे ॥ तेथेंअन्यथाठावचिनसे ॥ यालागींएकदेशिस्थळवि शेषवसे ॥ आत्मत्वनघडे ॥ ९ ॥ एवंआत्मागुरुरावो ॥ येथेंकधींचिनाहींअभावो ॥ जर्‍हींभावा भावो ॥ गिळूनअसे ॥ २१० ॥ आहेपैंतेंचिअसे ॥ येथेंहातोंऐसेंतैसें ॥ हेबोलणींचवायसें ॥ येरु संमंधातीत ॥ ११ ॥

आतांजोतोइहींशब्दीं ॥ केंमेळऊअनुमानाचीमांदी ॥
हाप्रमाणाहियेवोंनेदी ॥ कोण्हाहीमाकाई ॥ २७ ॥

जोचिन्मात्रघनपूर्ण ॥ तेथेंजोतोहेंजेंवचन ॥ हेंकेवळअनुमान ॥ सिद्धांतनव्हे ॥ १२ ॥ स्वताचिसिद्धअसोन ॥ केवींपावेअनुमान ॥ अपरोक्षपरोक्षत्वेंजाण ॥ घेइजेकेवीं ॥ १३ ॥ यया चेसत्यत्वेंजाण ॥ प्रणवहीवाचारंभण ॥ वेदनमात्रतेंवेद्यहोऊन ॥ ठाकेलकाई ॥ १४ ॥ कांजें

सृष्टीचेंआद्यावसान ॥ याचेंप्रणवचिमुख्यकारण ॥ तोप्रणवहीनव्हेजाण ॥ वस्तूचेंरूप ॥ १५ ॥ कांजेंआरंभअवसानेंसीकहीं ॥ स्वरूपेंसृष्टीचिदेखिलीनाहीं ॥ आतांप्रणवतोकाई ॥ इयेठाईं ॥ १६ ॥ मुळींसृष्टीचेंभान ॥ तेंअवघेंअनुमान ॥ ह्मणोनप्रणवासीप्रणवपण ॥ तेंअनुमानिक ॥ १७॥ आतांप्रणवाचीगतीऐसी ॥ येथेंइतरेंअनुमानेंकायिसीं ॥ प्रमेयनव्हेप्रमाणासी ॥ सिद्धप्रत्ययोहा ॥ १८ ॥ अगाजेंजेंकीजेप्रमाण ॥ आत्मातयासीअधिष्ठान ॥ तेंसांडूनमिथ्याभान ॥ पाहिजे जरी ॥ १९ ॥ तरीपाहतांलक्षणाचियाकोटी ॥ आत्मेनसीनव्हेभेटी ॥ तेचिदृष्टिउफराटी ॥ कीजेजरी ॥ २२० ॥ तरीपाहतांतियेठाईं ॥ प्रणवाहीशुद्धिनाहीं ॥ माइतरेंलक्षणेंकाई ॥ सरती लतेथें ॥ २१ ॥ अगासांख्यआदिकरून ॥ मत्ताचीपंक्तिजाण ॥ तेराहिलीथोंटावोन ॥ आत्मनिधोरीं ॥ २२ ॥ ॥ संमतिः ॥ आचार्यवाक्यं ॥ नसांख्यंनशैवंनतत्पांचरात्रंनजैनंनमीमांसकाद्यैर्मतंवा ॥ विशिष्टानुभूत्याविशुद्धात्मकत्वात्तदेकोवशिष्टःशिवःकेवलोऽहम् ॥ ॥ एवंविशुद्धांतःकरणहोऊन ॥ जंवविशिष्टानुभूतिनव्हेजाण ॥ तंवआत्माचिपरीआत्मदर्शन ॥ दुर्लभहोय ॥ २३ ॥ असोसिद्धप्रत्ययेंवीण ॥ परोक्षवादअप्रमाण ॥ हाआशयजाण ॥ ग्रंथीचाइये ॥ २४ ॥ कोण्हीदेहचिआत्माह्मणती ॥ कोण्हीपरिच्छिन्नचिदावितीं ॥ कोण्हीनेत्रगोळचिलागती ॥ धांडोळावया ॥ २५ ॥ कोण्हीभरतीआकाश ॥ नातरीनेत्रींदावितीप्रकाश ॥ एवंहेआगमापाईंयास ॥ आत्माह्मणती ॥ २६ ॥ एवंचुकोनआपणाआपण ॥ ज्ञानियेभरतीराण ॥ तेथेंसिद्धचिसमाधान ॥ दुवाडजालें ॥ २७ ॥ असोज्याचेनिप्रमाणींप्रमाणदशा ॥ तोप्रमाणासाधिजेकैसा ॥ यालागीं जैसातैसा ॥ हेंचिभले ॥ २८ ॥ ॥ आशंका ॥ ॥ ऐसाहासिद्धस्वानुभव ॥ ऐकींएकपणतें हीवाव ॥ आणिउपदेष्टाउपदेशभाव ॥ दिसतहीअसे ॥ २९ ॥ तरीउपदेशउपदेष्टेपण ॥ असतचिआत्माअविलक्षण ॥ ऐसेंकांहींआवांकून ॥ बोलतुअसे ॥ २३० ॥

जेथेंशब्दाचीलिहीपुसे ॥ तेणेंसीचावळोबैसे ॥
दुजयाचारागीरुसे ॥ एकपणाजो ॥ २८ ॥

स्वरूपकेवळचिन्मात्रघन ॥ जेथेंशब्दींनसेशब्दपण ॥ आतांजेंकांहींबोलिजेजाण ॥ तेंनबोलणेंचि ॥ ३१ ॥ शब्दाचीलिहीपुसे ॥ ह्मणिजेकींशब्दचिजेथेंनसे ॥ तेणेंसीचबोलतुअसे ॥ ऐसा भावो ॥ ३२ ॥ वाक्यहीवल्गिताजाण ॥ नमोडेजयाचेंमौन ॥ शब्दासीग्रासून ॥ आपणचिअसे ॥ ३३ ॥ शब्दाचेंनाहींपण ॥ जेथेंपैंउमटतजाण ॥ त्यासीतंवनाहींपण ॥ नघडेकधीं ॥ ३४ ॥ आतांतेंअभावहीन ॥ मौनासीजेथूनमौन ॥ ह्मणोनतेथींचेंउगेपण ॥ तेंहेंबोलणें ॥ ३५ ॥ ह्मणोनतेणेंसीचावळण ॥ तेंहेंऐसेंजाण ॥ असोउपदेष्टेपण ॥ किंवाउगाचिअसो ॥ ३६ ॥ ह्मणालएकपणाचाहीअभावो ॥ ह्मणोनएकपणहीजालेंवावो ॥ तरीऐसानव्हेभावो ॥ याबोलाचा ॥३७॥ अहोदुजयाच्यारागें ॥ एकपणाहीजोउबगे ॥ परीएकपणहीवाउगें ॥ ऐसेंनव्हें ॥ ३८ ॥ अगाएकपणमिरऊंपाहे ॥ तंवदुसरयासीठावहोय ॥ ह्मणोनथितेंनसाहे ॥ एकपणहीयेथें ॥ ३९ ॥ एकीउठेभेद ॥ तरीअसोएकपणाचाछंद ॥ प्रमाणताप्रमाणवाद ॥ सांडिलायेणें ॥ २४० ॥ एवंदुसरेयासीनावडे ॥ ह्मणोनउदासएकपणाहीकुडे ॥ ऐसाचिभावार्थघडे ॥ मूळपदाचापैं ॥ ४१ ॥ असोप्रमाणाचेनिमिशें ॥ येथेंएकपणहीनसोसे ॥ पुढेंहीऐसेंबोलिलाअसे ॥ वोवियेसी ॥४२॥

प्रमाणाचीपरीसरे ॥ तैंप्रमेयचिअविष्करे ॥
नवलमेचुयेधुरे ॥ नाहींपणाचि ॥ २९ ॥

प्रमाणेंप्रमेयत्वेंनिडारली ॥ ह्मणोनप्रमाणेंचियेथेंसरली ॥ साकरेचीबाहुली ॥ साकरीजैं चाखे ॥ ४३ ॥ तैंचाखणेंचाखोनठाके ॥ थितयाबाहुलेपणासीचमुके ॥ असतेपणाचेंचतुके ॥ नाहींहोये ॥ ४४ ॥ तेवींप्रमेयेंभरली ॥ प्रमाणेंअप्रमाणजाली ॥ प्रमेयाचीदेखिली ॥ वाटतिहीं ॥ ४५ ॥ ह्मणोनयेथेंसरलींप्रमाणें ॥ जयासीनसोनिचिअसणें ॥ अतएवआवडीनाहींपणें ॥ ऐसें यया ॥ ४६ ॥ ॥ आशंका ॥ ॥ जरीयेथेंप्रमाणनघडे ॥ तरीप्रत्ययोयाचाकेवींघडे ॥ येविषईं चोखडें ॥ उत्तरदेतो ॥ ४७ ॥

कांहींबाहिअळुमाळु ॥ देखिजेयेखादेवेळु ॥
तरीदेखतेहीविटाळु ॥ जयाच्यागांवीं ॥ ३० ॥

प्रमेयप्रमातारहित ॥ प्रत्ययमात्रचिसतत ॥ काळत्रयींनव्हत ॥ अन्यथाजो ॥ ४८ ॥ तोचिसि द्धप्रत्ययोआहे ॥ तोचिजैंदुणावोंपाहे ॥ तैंप्रत्ययासीचहोये ॥ प्रत्ययोस्वयें ॥ ४९ ॥ जेवींराया सीरायपण ॥ असोननवर्तेनेणोंकोण ॥ परीनाविघडेराजेपण ॥ अंगींचेंजें ॥ २५० ॥ तोसिद्ध चिअसोनि ॥ राजेपणजैंरूपाआणी ॥ तेव्हांहीनवातंवनहोनी ॥ सुखतंवदुणावे ॥ ५१ ॥ तेवीं प्रत्ययेंनवानव्हे ॥ आहेतोचिजैंहोये ॥ तैंपाहणेंतेंदिसोंये ॥ नावेकिकांहीं ॥ ५२ ॥ ह्मणोनअळु माळयेखादेवेळे ॥ देखणेंऐसेंह्मणितलें ॥ तरीदेखतेंसमावलें ॥ देखण्यामाजीं ॥ ५३ ॥ स्वरू पासीदेखिलें ॥ ह्मणिजेदृश्यद्रष्टेपणगेलें ॥ अंगेंअंगराहिलें ॥ प्रत्ययमात्र ॥ ५४ ॥ तरीयाचेंचि नांवदेखणें ॥ जेंदेखतचिजसेंअदेखणें ॥ एवंप्रमाणेंवांचून ॥ प्रत्ययोजाला ॥ ५५ ॥ तस्मात्वा चामनाचोरला ॥ प्रत्ययासीचप्रत्ययोजाला ॥ संबंधेंवीणसंचला ॥ आइताआथी ॥ ५६ ॥ पुढें हीयेचिहेतु ॥ सांगीतलीअसेएकिमातु ॥ तोहीपैंपद्यार्थु ॥ कीजेलआतां ॥ ५७ ॥

तेथेंनमनेंकांबोले ॥ केउतिसुयेपाउलें ॥
अंगींलाऊनिनाडिलें ॥ नांवचियेणें ॥ ३१ ॥

नव्हेजैंभासमान ॥ तेथेंकेवींघडेपैंनमन ॥ किंवाजेंप्रमाणशून्य ॥ तेथेंस्तुतिहीनघडे ॥ ५८ ॥ आतांनाममात्रचिसरावें ॥ तरीतेंहीयेथेंनसंभवे ॥ रूपाचेनिअभावें ॥ नामहीमिथ्या ॥ ५९ ॥ ह्मणोनिनामनाडिलें ॥ जऱ्हींदिसेअंगींलागलें ॥ तऱ्हींनामेंजेंह्मणितलें ॥ तेंतोंनव्हे ॥ २६० ॥ स्व रूपनामींनमाये ॥ तेथेंनामतेंआतांकाये ॥ यदर्थीपर्यायें ॥ स्पष्टचिअसे ॥ ६१ ॥ मुळींप्रवृत्ति चितंवनाहीं ॥ मानिवर्तवीहाकायी ॥ आणिनिवृत्तिहेपाहीं ॥ नामतंवअसे ॥ ६२ ॥ आतांआ पलेंसाचपण ॥ असावेंनामहीन ॥ तऱ्हींनामाचेंव्यसन ॥ नचुकेकहीं ॥ ६३ ॥

नव्हेआत्मयाआत्मप्रवृत्ति ॥ वाढविताकेनिवृत्ति ॥
यानामाचीवायबुंथी ॥ सांडीचिना ॥ ३२ ॥

आत्माचिन्मात्रपूर्ण ॥ जोआपणयाआपण ॥ तेथेंप्रवृत्तिकैसेन ॥ आणिनिवृत्तिकोठेंहोये ॥ ६४ ॥ येथेंप्रवृत्तीचाअभाव ॥ तेथेंनिवृत्तिसहजचिवाव ॥ तथापिनिवृत्तिहेंनांव ॥ प्रवाहें आलें ॥ ६५ ॥ निवर्त्यैंवीणनिवृत्ति ॥ नामहेवायबुंथी ॥ अनास्याचीप्रतीती ॥ नामेंनव्हे ॥ ६६ ॥ आत्माअसोनिआत्मस्थिती ॥ प्रवृत्तिनिवृत्तिरूपायेती ॥ हेनाथिलीचवायबुंथी ॥ अनादिअसे ॥ ६७ ॥ कांजेआनंदावोहट्नाहीं ॥ ह्मणोनस्वसंवेद्याच्याप्रवाहीं ॥ सदत्वेंचिकांहीं ॥ अभासु

दावी ॥ ६८ ॥ परंतुप्रवृत्तिनानिवृत्ति ॥ आत्माअसेनिजात्मस्थिति ॥ येविषईमागुती ॥ ऐसेंचि बोले ॥ ६९ ॥

निवर्त्यैतंवनाहीं ॥ मानिवर्त्तवीहाकार्यी ॥
तरीकैसाबैसेठाईं ॥ निवृत्तिनामाचा ॥ ३३ ॥

ह्मणालप्रवृत्तिचेनिअभावें ॥ निवृत्तित्वहीनसंभवे ॥ आतांनिवृत्तियेणेंनांवें ॥ कवणतेंवस्तु ॥ २७० ॥ येविषयींउत्तर ॥ देतुसेसविस्तर ॥ ऐकोतचतुर ॥ सज्जनश्रोते ॥ ७१ ॥

परीसूर्यासीअंधःकारु ॥ कैंजालाहोतागोचरू ॥
तर्‍हींतमारीह्राडगरु ॥ आलाचिकीं ॥ ३४ ॥

सूर्याअंधःकारुचिनाहीं ॥ मानिवारीलकाई ॥ तर्‍हींतमारीहेंतंवपाहीं ॥ वार्ताअसे ॥ ७२ ॥ सूर्यत्वींअंधःकार ॥ नसेहातंवनिर्धार ॥ परीतदाधारेंअंधार ॥ वाउगापरीदिसे ॥ ७३ ॥ याला गींतमारीहेंअभिधान ॥ नसतेंचिअसेजाण ॥ तेवींचिहेनिजवृत्तिपण ॥ असेयासी ॥ ७४ ॥ स्व रूपआपणयाविलक्षण ॥ कदाहीनसोनजाण ॥ प्रवृत्तिचेंप्रतारण ॥ वाउगेंदिसे ॥ ७५ ॥ कांजे आपलीगोडी ॥ स्वप्रकाशाचीपरवडी ॥ होऊनिजगायेव्हडी ॥ जगत्वेंदिसे ॥ ७६ ॥ ह्मणोनि निवृत्तिहेवार्त्ता ॥ अनामासीहीमिरविता ॥ स्वरूपताकिंवास्वतंत्रता ॥ वेगळेनपडे ॥ ७७ ॥

लटिकेंयेणेंरूढे ॥ जडयेणेंउजिवडें ॥
नघडेतेंहीघडे ॥ याचियामावा ॥ ३५ ॥

स्वरूपत्वेंजेंनघडे ॥ त्यासीअसणेंकेवींघडे ॥ आतांजेंवाणीवावडे ॥ तेंठाईंचअसे ॥ ७८ ॥ साचासीलटिकेंह्मणणें ॥ हेंसाचीचउमटुजाणे ॥ आणिजेंजेंमानेजडपणे ॥ तेंअजडेचिकरूनि ॥ ७९ ॥ जेवींसुवर्णाचीकांती ॥ दावीकाठिण्याचीआकृति ॥ तेवींचिन्मात्राचीज्योति ॥ जड त्वासीदावी ॥ २८० ॥ हेंअसोउदकाचेंसाचपण ॥ नमोडोनतरंगभान ॥ लटिकेंचिजाण ॥ शोभलेंकिंती ॥ ८१ ॥ तेवींसत्स्वरूपाचीप्रभा ॥ तेचिहेलटिकीशोभा ॥ परीसंबंधजैसानभा ॥ नीळिमेचा ॥ ८२ ॥ असोलटिकेपणाचीठेव ॥ तेसाचचिजाणीव ॥ तेवींचिजोजडभाव ॥ तेअ जडाचीप्रभा ॥ ८३ ॥ असोआपलीयाविलासें ॥ असोकांभलतियेदशे ॥ ह्मणोनतयाचीयामा वाऐसे ॥ मूळपदींअसे ॥ ८४ ॥ स्वरूपएकचिद्घन ॥ स्वविलासेंविलासमान ॥ तेंजाणोंजातां जाण ॥ निर्धारुचिनघडे ॥ ८५ ॥ मावह्मणिजेलीळा ॥ हेंजाणावेंएकिहेळा ॥ जेंजेंभासेतेंकळा ॥ एकचिअसे ॥ ८६ ॥ येविषईंउपपत्ति ॥ पुढेंअसेमागुती ॥ तेहीयथानिगुति ॥ अवधारीजो ॥ ८७ ॥

हांगामायावशेंदाविसी ॥ तेंमायिकह्मणोनिवाळिसी ॥
अमायिकतंवनव्हेसी ॥ कवणाहीविषो ॥ ३६ ॥

हांगामायिकजेंदृश्यजात ॥ तेंतूंनव्हसीहेंनिश्चित ॥ आतांजेंमायातीत ॥ तेंजाणणेंनघडे ॥ ८८ ॥ जाणावेंजाणिवेकरी ॥ मायातंवहेचिअवधारीं ॥ हेचिमायाह्मणावेजरी ॥ तरीजाणीवचिकीं तूं ॥ ८९ ॥ मायेकरीजाणिजे ॥ तेंदृश्यहोऊनिनिफजे ॥ दृश्यतेंसहजें ॥ वाळिलेंवेदें ॥ २९० ॥ आतांमायेचाशोधघेतां ॥ मायाचिनघडेतत्वता ॥ तर्‍हींजाणावयाहाता ॥ नयेचिकांहीं ॥ ९१ ॥ मायाचिजरीनाहीं ॥ तरीजाणावेंतेंकाई ॥ जाणणेंवीणकांहीं ॥ अर्थुचिनसे ॥ ९२ ॥ येथेंतंवप

रस्परतानाहीं ॥ विषयनव्हेसीनाविषयी ॥ आणितुजवीणतंवकाहीं ॥ रितेंनसें ॥ ९३ ॥ परंतु जोकीजेनिर्धारू ॥ तोतूंयाहूनिपरू ॥ निश्चयनसकेकरूं ॥ ह्मणोनपुढेंहीबोले ॥ ९४ ॥

शिवशिवासद्गुरु ॥ तुजलागूढाकायकरु ॥
एकाहीनिर्धारुधरूं ॥ देतासीकां ॥ ३७ ॥

बोलाचाविषयनव्हे ॥ आणिबोलतंवबोलिकाचिआहे ॥ येणेंआश्रियेंशिवशिवहें ॥ स्मरण केलें ॥ ९५ ॥ सद्गुरुगूढातुजला ॥ ह्मणिजेचिन्मात्रत्वेंचिसंचला ॥ निर्देशनजायकेला ॥ एकही तुज ॥ ९६ ॥ निर्धारनिर्धारितांजाय ॥ तंवअनिर्धारुचितोहोये ॥ पुढेंहीहेंचिआहे ॥ विशद कथन ॥ ९७ ॥

नामेंरूपेंबहुवसें ॥ उभारूनिपाडिलींवोसें ॥
सत्तेचेनिआवेशें ॥ तोषलासीना ॥ ३८ ॥

सत्तेचेनिआवेशें ॥ नामरूपताहीदिसे ॥ परीस्वरूपतेथेंनसंतोषे ॥ नव्हेनामरूपात्मक ॥९८॥ अथवासत्तेचेनिआवेशें ॥ कौतुकाचेनिमिशें ॥ वाउगीचिआभासे ॥ नामरूपता ॥ ९९ ॥ परी तेमनोरथचिपुरती ॥ तात्त्विकेंतिथिरिती ॥ जेवींगंधर्वनगरींपंक्ति ॥ ढवळारांची ॥ ३०० ॥ अहोसत्ताज्ञानेंसीअभिन्न ॥ तियेज्ञानींकायनुमटेभान ॥ परंतुआपुलीकळासांडून ॥ नव्हेचि नामरूपात्मक ॥ १ ॥ अरूपासीभाऊनरूप ॥ अनामासीनामाचेंमाप ॥ लाऊनस्वरूप ॥ मवावें केवीं ॥ २ ॥ यालागींनामरूपनघडे ॥ आणिघडलेंदिसेतरीरोकडें ॥ परीस्वरूपनमोडे ॥ आपु लीयेदशे ॥ ३ ॥ एवंसत्तेसीचिदावेश ॥ सुखत्वेंजोउल्हास ॥ तेणेंचिहाचिदाभास ॥ उभार लादिसे ॥ ४ ॥ परीतुसुधेंचिनामरूप ॥ तत्त्वतापहातांखपुष्प ॥ दृश्यत्वेंस्वरूप ॥ भंगलेंनाहीं ॥ ५ ॥ एवंआपलेनितोषें ॥ आपणचिविलासे ॥ परीदूसरीयेदशे ॥ नयेसीचि ॥ ६ ॥ आतांना मरूपात्मकह्मणावें ॥ किंत्यावेगळेंभावावें ॥ हेउगवितांनुगवे ॥ निर्द्धारासी ॥ ७ ॥ नामरूपादि आभास ॥ स्वरूपींनाहींनिःशेष ॥ आणिस्वरूपावेगळायास ॥ ठावहीनाहीं ॥ ८ ॥ ह्मणोननि र्धारुनसाहे ॥ ऐसेंबोलिलाआहे ॥ आणिपुढेंहीयेचिअभिप्रायें ॥ बोलतअसे ॥ ९ ॥

जीउधेतलीयाउणे ॥ चालोंनेदेसीसाजणे ॥
भृत्युउरेस्वामीपणें ॥ तेंहीनव्हें ॥ ३९ ॥

जीवपणाचेनित्रासें ॥ शिवत्वेंशिवभासे ॥ तरीनासलेंचिननाशे ॥ जीवत्वचिथितें ॥ ३१० ॥ ह्मणोनिशिवपणहीहेंनव्हे ॥ जेथेंजीवत्वचिदुणावे ॥ एवंशिवतोशिवनव्हे ॥ जीवाचेनिसंबंधें ॥ ११ ॥ एवंजीवपणासीदेऊनिबाध ॥ साधिजेशिवपणशुद्ध ॥ तरीवोडवेंअबद्ध ॥ प्रत्ययोऐसा ॥ १२ ॥ येथेंपूर्वापरताआटली ॥ अखंडताडुरावोनिगेली ॥ कल्पनेचीजाली ॥ सिराणीयेथें १३ अथवाजीवासीभाऊनिउणीव ॥ शिवासीदेऊनिगौरव ॥ येरीतीजीवशिवभाव ॥ चालवावें ॥ १४ ॥ तरीहेंहीचालोंनेदेसी ॥ याभेदासीदूषिसी ॥ आतांजीवचिशिवऐसी ॥ निष्ठाकरावी ॥ १५ ॥ तरीजीवधर्मशिवाच्याठाईं ॥ आरोपितीलकींपाहीं ॥ ह्मणोनितुजचिन्मात्रामाजींना हीं ॥ हेहीवार्त्ता ॥ १६ ॥ जीवचिउरेशिवपणें ॥ तरीहेंहीयेथेंवायाणें ॥ जीवचिनघडेजीवपणें ॥ माशिवत्वकैंचें ॥ १७ ॥ जीवाचेंसाक्षत्वजेथेंअसे ॥ तेंबोलिजेशिवत्वऐसें ॥ तरीस्वरूपआलेंचि

नाहींजीवदशे ॥ मासाक्षित्वकैंचें ॥ १८ ॥ चिन्मात्रजैसेंतैसें ॥ तेथेंशिवजीवभावकायिसे ॥ तस्मात्‌निर्धारनसोसे ॥ स्वरूपींकांहीं ॥ १९ ॥

विशेषाचेनिनांवें ॥ आत्मत्वहीनासावें ॥
किंबहुनानव्हावें ॥ कोण्हीचयया ॥ ४० ॥

आतांजीवशिवहेंकिंनिष्ठ ॥ येकुआत्माचिवरिष्ठ ॥ हेंहीह्मणतांनिकृष्ट ॥ आत्माचिदिसे ॥३२०॥ सोनयाचीसाली ॥ किसूनपरतीकेली ॥ तरीमुद्‌लासीचिआली ॥ नागवणजैसी ॥ २१ ॥ तैसें जीवशिवमागहेंगौण ॥ नाथिलेंचिआत्मत्वींभाऊन ॥ मगआत्मत्वींउत्तमपण ॥ निराळेंकैंचें ॥२२॥ जीवपणाचेनिभावें ॥ शिवत्वींगौणत्वपावे ॥ तरीआत्मत्वींसंभवे ॥ उत्तमताकैंची ॥ २३ ॥ सामान्याचेनिभावें ॥ तेंहीविशेषनव्हे ॥ तस्मात्‌आत्मत्वींनसंभवे ॥ निर्धारकोण्ही ॥ २४ ॥ नाना स्वरूपएकसमान ॥ तरीसामान्यविशेषतेंकोण ॥ एवंजैसेसामान्य ॥ तैसेंचिविशेष ॥ २५ ॥ एवंआत्मास्वतःसिद्ध ॥ याचासंबंधेंहोयबोध ॥ किंवाअनात्मवर्गासीबाध ॥ देऊनिसाधिजे ॥ २६ ॥ ऐसेंआत्मत्वनव्हें ॥ स्वरूपींदुसरेनसाहें ॥ माबोधूनतेंकाय ॥ स्वात्मत्वबोधु ॥ २७ ॥ पुढेंहीयेचिअभिप्रायें ॥ ग्रंथमुळींबोलिलेंआहे ॥ सांगेनजरीअवधानलाहे ॥ श्रोतयांचें ॥ २८ ॥

रातिनुरेचिसूर्या ॥ नातरीलवणपाणिया ॥
नुरेजेवींचेइलिया ॥ निद्‌जैसी ॥ ४१ ॥

रातीचेनिनाशें ॥ सूर्यशोभेंप्रकाशे ॥ ऐसेंतंवसूर्यासीनसे ॥ सूर्यत्वेंपाहीं ॥ २९ ॥ मुळींसूर्याच्यागांवीं ॥ रात्रीचाउदयोनाहीं ॥ मानिवारीलकाई ॥ मगसूर्यत्वपावे ॥ ३३० ॥ किंवाक्षारजळींलवण ॥ मिळालेंतरीउदकींक्षारपण ॥ ऐसेंनव्हेतेंआपण ॥ अर्थींचक्षार ॥ ३१ ॥ हाउदकाचाचिस्वभाव ॥ जेथेंलवणाचाचिअभाव ॥ त्याचेनिस्वभावेंक्षारभाव ॥ कैसेनिपावे ॥ ३२ ॥ किंवानिद्रेचेनिनिराकरणें ॥ जागृतिअसेजागणेपणें ॥ ऐसेंनव्हेतेंआपणे ॥ अर्थींचिआहे ॥ ३३॥ मुळींजागृतीचाअभाव ॥ तोनिद्रेनेंकेलाठाव ॥ हेंबोलणेंचिवाव ॥ बोलतांदिसे ॥ ३४ ॥ जेजागृतीचिविसावली ॥ निद्रारूपेंपरिणमली ॥ मगआपणउभारली ॥ आपणाचेनी ॥ ३५ ॥ तेवीं स्वात्मरूपासीकांहीं ॥ अन्यथाहोणेंनाहीं ॥ तेथेंदुजेनसंबंधेंकायी ॥ आत्मत्वपावे ॥ ३६ ॥ एवं सामान्यासबाध ॥ देऊनिनिवडिजेएकशुद्ध ॥ तरीतेंशुद्धताचिअबद्ध ॥ बोडवेपाहीं ॥ ३७ ॥ अगाअन्यथाभासाचीनिवृत्ति ॥ साधूनिआत्माआत्मस्थिती ॥ येईलहेवदंति ॥ अनुभवरहित ॥ ३८ ॥ आत्म्याचेनिप्रकाशें ॥ अन्यथाभासभासे ॥ तेणेंचिप्रकाशेंनासे ॥ अन्यथाभास ॥३९॥ किंबहुनाआत्मत्वाच्याठायीं ॥ अन्यथाभासुचिनाहीं ॥ जोदिसेकांहीं ॥ तोचिद्विलासु ॥ ३४० ॥ ह्मणोनआत्मत्वींकांहीं ॥ निषेधाभागचिनाहीं ॥ तेथेंविशेषतातेंकायी ॥ मिरवेयेथें ॥ ४१ ॥ आतांनाथिलेंचिनाशितां ॥ तोनाशनव्हेनानाशकर्ता ॥ उभयपक्षींवृथा ॥ होऊनिठाकी ॥ ४२ ॥ ह्मणोनयेणेंसंबंधें ॥ बोलिलेंपुढिलेनिपदें ॥ तेंचिआतांविशदें ॥ विवरूनपाहों ॥ ४३ ॥

कापुराचेंथळिव ॥ नुरवीचिआगीचीबरव ॥
नुरेचिरूपनांव ॥ तैसेंयया ॥ ४२ ॥

कापुराच्यापदार्थींजाण ॥ दहनींप्रवर्तेंहुताशन ॥ तैंअग्निसहितदहन ॥ होऊनिठाके ॥ ४४ ॥

नातरीकापुराचीथाळी ॥ तियेतेंजैंअग्निप्रज्वली ॥ तैंअग्नीसहितजाली ॥ बोळवणपैं ॥ ४५ ॥ दोंहींच्यामिळणी ॥ दोंहींसहीजालीआटणी ॥ कापुरातेंहरोनी ॥ अग्निहीआटे ॥ ४६ ॥ तेवीं आत्मयाचेनिबोधें ॥ हारलींनामरूपात्मकेंद्वंद्वें ॥ मगआत्मत्वींकेवींनांदे ॥ आत्मत्वविशेषु ॥४७॥ अगानामरूपाविहीन ॥ जेंअसणेंतेंनसोनिचिजाण ॥ तेविशेषनासामान्य ॥ चिन्मात्रवस्तु ॥४८॥ आत्माचिन्मात्रनिखळ ॥ येथेंनिवडावेभागशुद्धसवळ ॥ तैंहोऊनिठाकेकेवळ ॥ नामरूपात्म कताचि ॥ ४९ ॥ तरीआत्मत्वींनामरूपनाहीं ॥ तेथेंविशेषतातैंआतांकाई ॥ ह्मणोनिआत्मबोधें पाही ॥ आत्मत्वविशेषहीनघडे ॥ ३५० ॥ कांजेंविशेषसामान्यविहीन ॥ आत्मयानाहींअहंपण ॥ ह्मणोनसामान्यासवेंजाण ॥ विशेषताहीगेली ॥ ५१ ॥ एवंनामरूपाविहीन ॥ जयाचेंनसोनि चिअसणेंजाण ॥ आतांयेथेंवंदन ॥ घडेकेवीं ॥ ५२ ॥ जेथेंनिर्धारुचिनसाहे ॥ जेंकींनामरूपा त्मकनव्हे ॥ तेंवंदनासीहोलाहे ॥ वंद्यकैसें ॥ ५३ ॥ पुढेंऐसेंचिनिरूपण ॥ मूळवोवीचेंअसे जाण ॥ तेंहीआतांविवरून ॥ सांगिजेल ॥ ५४ ॥

याच्याहातापायांपडे ॥ तरीवंद्यत्वेंपुढेंनमंडे ॥
नपडेचिहाभिडे ॥ भेदाचीये ॥ ४३ ॥

नानाप्रकारेंयासी ॥ वंदावयाउद्देशी ॥ परीवंद्यनव्हेवंदनासी ॥ चिन्मात्रत्वें ॥ ५५ ॥ निख ळचिन्मात्रगुरुलिंग ॥ तेथेंकैंचेवंद्यवंदनभाग ॥ एकलेंचिअभंग ॥ सर्वदाअसे ॥ ५६ ॥ ह्मणोन दृष्टांतेंसहित ॥ पुढेंहीऐसेंचिबोलत ॥ ऐकावेंदत्तचित्त ॥ श्रोतेजनींपैं ॥ ५७ ॥

आपणाप्रतिरवी ॥ उदोनकरीजेवीं ॥
हावंद्यनव्हेतेवीं ॥ वंदनासीपैं ॥ ४४ ॥

सिद्धउदयजोभास्कर ॥ तेथेंकोणकोणउदेजेउदयकर ॥ किंवात्याचातोप्रकाशकर ॥ ऐसेंही नव्हे ॥ ५८ ॥ कांजेअस्तासीठावनाहीं ॥ तेथेंउदयतोआतांकायी ॥ ह्मणोनत्याचात्यासीपाहीं ॥ उदयनाअस्तु ॥ ५९ ॥ तेवींनिरंतरज्ञानघन ॥ एकाकीपरिपूर्ण ॥ आपणयाआपण ॥ नित्यप्राप्त ॥ ३६० ॥ वियोगुचिसंभवलानाहीं ॥ आतांवंदनेंकाजकायी ॥ किंबहुनाकांहीं ॥ विषयनव्हे ॥ ६१ ॥ तेंआत्मत्वींआत्मेंवीण ॥ अणूसीहीनाहींअणुपण ॥ येणेंवंद्यव्हावेंजाण ॥ कोणाप्रति ॥ ६२ ॥ आतांसुखाचेनिभरें ॥ किंचित्वंदावयास्फुरे ॥ तऱ्हींवंद्यत्वाचियेभरें ॥ उभानठाके ॥ ६३ ॥ जेवींपडशब्देंसीवाद ॥ करितांजोउठेभेद ॥ तोभेदचिनिर्द्वंद्व ॥ निमालाठायीं ॥ ६४ ॥ वंदिताहीनव्हेवंद्य ॥ जोआपलाआपणआद्य ॥ तेथेंवंद्यवंदकभेद ॥ उठेकेवीं ॥ ६५ ॥

कांसमोरपणआपुलें ॥ नलाहिजेकांहींकेलें ॥
तैसेंवंद्यत्वघातलें ॥ हिरोनियेणें ॥ ४५ ॥

आपुलीसन्मुखता ॥ आपणकोणिहलाहाता ॥ परीआत्माह्मणोंयेता ॥ वंद्यकोण्हा ॥ ६६ ॥

आकाशाचाआरिसा ॥ नुठेप्रतिबिंबाचाठसा ॥
हावंद्यनव्हेतैसा ॥ नमस्कारासी ॥ ४६ ॥

जऱ्हींआरिसाप्रतिभासक ॥ तऱ्हींआकाशनबिंबेदेख ॥ निरावेवसम्यक ॥ ह्मणोनियां ॥ ६७ ॥ आकाशाचेनिगुणेंजाण ॥ आरिसाउठेप्रतिभान ॥ ह्मणोनआपणाआपण ॥ भासकनव्हे ॥ ६८ ॥

आकाशेंजेथेंनसावें ॥ तेणेंतेथेंप्रतिबिंबावें ॥ आपलेस्वभावें ॥ स्वतःसिद्धअसे ॥ ६९ ॥ तेवीं आत्मानिरावेव ॥ नमस्कारुहासावेव ॥ सावेवींनिरावेव ॥ बिंबेलकाई ॥ ३७० ॥ आत्माएक पूर्ण ॥ तोनमनबुद्धिपरिच्छिन्न ॥ मानूनकीजेवंदन ॥ तरीतेंनघडे ॥ ७१ ॥ आत्मापूर्णअसतां ॥ वंद्यनव्हेनावंदिता ॥ ह्मणोनऐसेंचिआतां ॥ बोलिजेल ॥ ७२ ॥

परीनव्हेतरीनव्हो ॥ हेवैखासेंकांघेवो ॥
परीवंदितयाहीठावो ॥ उरोंनेदी ॥ ४७ ॥

आपणयाआपण ॥ वंद्यनव्हेहेंप्रमाण ॥ कासयाअघटमान ॥ मानावेंहें ॥ ७३ ॥ तऱ्हींवंद्य नव्हेहेंभलें ॥ परीवंदितेपणहीनेलें ॥ हेंएकेचिबोलें ॥ साधलेंअसें ॥ ७४ ॥ एकुचिएकलापूर्ण ॥ तोवंद्यनव्हेहेजाणवेखूण ॥ तैसाहाजेंवंदितेपण ॥ गेलेंचिअसें ॥ ७५ ॥ येविषयींदृष्टांत ॥ देऊ नियांप्रबोधित ॥ ऐकावेंदत्तचित्त ॥ होऊनियांपैं ॥ ७६ ॥

अंगौनियेकुणाझोलु ॥ फेडिताचितरीतोबाहीरुलु ॥
कडुफिटेआंतुलु ॥ नफेडितांचि ॥ ४८ ॥

एकपदरीजेंवसन ॥ केलेंअसेंपरिधान ॥ तेंटाकणेंपडेजेंजाण ॥ आंतलेकडे ॥ ७७ ॥ मगबा हेरीलकडउरला ॥ प्रमाणनयेचियाबोला ॥ नफेडितांचिफिटला ॥ आंतुलासवें ॥ ७८ ॥ तेवीं आपणयाआपण ॥ वंद्यनव्हेप्रगटखूण ॥ मगहासहजेंवंदितेपण ॥ नफेडितांचफिटे ॥ ७९ ॥ आतांहेंचिअनुसंधान ॥ प्रमुखअसेंनिरूपण ॥ निर्वातकरूनियांमन ॥ परिसावेंतें ॥ ३८० ॥

नानाबिंबपणासरिसें ॥ घेऊनिप्रतिबिंबनासे ॥
नेलेंवंद्यत्वयेणेंतैसें ॥ वंदितेनसी ॥ ४९ ॥

बिंबचिअसतांनिवांत ॥ तेथेंप्रतिबिंबकैसेंनउमटत ॥ तेवींआत्माआत्मत्वेंशांत ॥ तेथेंवंद्यवं दितेंकैंचें ॥ ८१ ॥ नातरीउपाधीचेनिअभावें ॥ प्रतिबिंबहीसामावें ॥ परीबिंबत्वासीहीसवें ॥ घेऊनियां ॥ ८२ ॥ ह्मणिजेप्रतिबिंबजरीनाहीं ॥ तरीबिंबनांवतेंकायी ॥ तेवींवंद्यवंदत्वपाहीं ॥ आत्मत्वींनसें ॥ ८३ ॥ भेदत्रयेविहीन ॥ वस्तुमात्रएकिसंपूर्ण ॥ तेथेंवंद्यआतांकोण ॥ आणिवं दिताकवणु ॥ ८४ ॥ अथवाप्रतिबिंबाचेनिमिशें ॥ बिंबहीसाभासभासे ॥ जैंप्रतिबिंबचिनासे ॥ तैंबिंबासीनसेंबिंबत्वजैसें ॥ ८५ ॥ तैसेंवंद्यचिजैंनाहीं ॥ तैंवंदितेपणतेंकायी ॥ एवंदोहींवीण कांहीं ॥ प्रत्ययोमात्र ॥ ८६ ॥ वंदितेंणेसिवंद्यनव्हें ॥ येथेंसाक्षत्वहीबुडोनठाये ॥ ऐसीकांहीं खूणलाहे ॥ त्याचीचिकळे ॥ ८७ ॥ ॥ आशंका ॥ ॥ नाहींवंद्यआणिवंदितें ॥ तरीगुरुकृपातें काययेथें ॥ उपायेंवीणरितें ॥ उपायहीहोती ॥ ८८ ॥ येअशंकेउत्तर ॥ बोलिलासेअनुकार ॥ तेंहीसंक्षेपाकार ॥ वर्णिजेल ॥ ८९ ॥

नाहींरूपाचीजेथेंसोये ॥ तेथेंदृष्टीचेंकांहींचिनव्हे ॥
आह्मांफळलेहेपाये ॥ ऐसियादशा ॥ ५० ॥

जंववरीबोध्यबोधु ॥ नांदेगुरुशिष्यभेदु ॥ तंववरीगुरुप्रसादु ॥ लाधलानाहीं ॥ ३९० ॥ ह्म णोनिरूपाचीसोयनाहीं ॥ मगदृष्टिदेखेलकायी ॥ ऐसीयेदशेच्याठायीं ॥ गुरुपदफळती ॥ ९१ ॥ किंबहुनाऐसें ॥ जेथेंगुरुशिष्यभेदनसे ॥ अह्मांऐसियेदशे ॥ गुरुपादफळलें ॥ ९२ ॥ देखतादेख

णेंगेलें ॥ देखणेंपणहीहारपलें ॥ वंदितांचिनाहींजालें ॥ वंद्यवंदकत्व ॥ ९३ ॥ वेद्यवेदकत्वहीन ॥ आत्माकेवळवेदनघन ॥ ऐसीचिकांहींखूण ॥ अनुभवाआली ॥ ९४ ॥ तोचिवंदनाप्रसंगु ॥ उरे चिवंद्यवंदनभागु ॥ पूर्वापरतेवीणअभंगु ॥ प्रत्ययोमात्र ॥ ९५ ॥ येविषयींदृष्टांत ॥ पुरस्करवच नउदित ॥ थोडेनकोडपुरत ॥ बहुतांचेंपैं ॥ ९६ ॥

गुणातेलाचीयासोयरीका ॥ निर्वाहिलीदीपकळिका ॥
तेकांहोईलपुळिका ॥ कापुराचीया ॥ ५१ ॥

वातितेलाचियासंबंधें ॥ दीपींदीपत्वनांदे ॥ योगेंसीचभेदें ॥ वसिजेजेथें ॥ ९७ ॥ कर्पूरदीप तैसानव्हे ॥ तोअग्नियोगातेंजैंपावे ॥ कर्पूरींअग्निसमावे ॥ कींअग्नींकर्पूर ॥ ९८ ॥

तयादोहोंपरस्परें ॥ होयनाजंवमेल्हेरे ॥ तंवदोहींचेहीसरे ॥ सरिसेंचि ॥ ५२ ॥ तेवींदेखेनामीययातें ॥ तंवगेलेंवंद्यवंदिते ॥ चेइलीयाकांते ॥ स्वप्नींचेजेवीं ॥ ५३ ॥

गुरुकृपानसतांपूर्ण ॥ बुद्धिवैभवेंसीब्रह्मज्ञान ॥ तेथेंअभेदवाचारंभण ॥ परीभेदुचिनांदे॥९९॥ गुरुकृपातैसीनव्हे ॥ येथेंवंदितांचिवंदनमालवे ॥ बोलिलायेणेंभावें ॥ दीपदृष्टांतें ॥ ४०० ॥ ते वींहासद्गुरुरावो ॥ केउताहेंजैंपाहो ॥ तैंसमूळउभयभावो ॥ बुडोनिगेला ॥ १ ॥ वंद्यनव्हेनावं दिते ॥ जेवींउद्बोधींस्वप्नस्थकांते ॥ नव्हतीचहेंनिरुतें ॥ ठाउवेजालें ॥ २ ॥ नातेउभयकांते ॥ नाहीं पणदेखततयातें ॥ हेंअवधेंरितें ॥ पडोनिठेलें ॥ ३ ॥ स्वप्नींचीकांतकामिणी ॥ आपणचिजाला दोन्ही ॥ प्रबोधींदोन्हीनहोनी ॥ आपणमात्र ॥ ४ ॥ नातेकामिणीनातोआपणकांत ॥ एकलाचि राहेटळटळीत ॥ तेवींवंद्यवंदित्वेंरहित ॥ प्रत्ययोमात्र ॥ ५ ॥

किंबहुनाइयाभाखा ॥ द्वैताचाजेथेंउपखा ॥
फेडूनियांस्वसखा ॥ श्रीगुरुवंदिला ॥ ५४ ॥

असोबहुहेंबोलणेंजाण ॥ फिटलेंद्वैताचेंनिरसन ॥ नाशिलेंनसतेंपण ॥ नसतयाचें ॥ ६ ॥ सा रूननसतयाचाउपखा ॥ अवघाश्रीगुरुचिस्वसखा ॥ दुसरियाचीभाखा ॥ ठायींचिनसे ॥ ७ ॥ असोद्वैतहोतेंतेंनिरासिलें ॥ हेंहीजेथेंखंडिलें ॥ द्वैतउपखाफेडिलायेणेंबोलें ॥ बोलिलेंअसे ॥ ८ ॥ आतांद्वैतनाअद्वैत ॥ स्वरूपमात्रचिस्वतंत्र ॥ स्वप्रत्ययेंचिहोत ॥ वंदनयेथिंचें ॥ ९ ॥ ह्मणोनिस खाआपणयाआपण ॥ ऐसेंहेंगुरुवंदन ॥ केलेंकेलेनवीण ॥ आइतेंअसें ॥ ४१० ॥

याच्यासख्याचीनवायी ॥ अंगींएकपणारूपनाहीं ॥ आणिगु रुशिष्यदुवाळीही ॥ पवाडुकेला ॥ ५५ ॥ कैसाआपणयाआ पण ॥ दोंवीणसोइरेपण ॥ हायाहोनविलक्षण ॥ नाहींनानोहे॥५६॥

नवलयाचेंसोयरेपण ॥ थितेंजेंअसेएकपण ॥ तेंनेघेआपण ॥ मादुजेंकेंचें ॥ ११ ॥ जेंनिर्देशव र्जित ॥ नामरूपाअतीत ॥ गणणेचाजेथ ॥ हातनचले ॥ १२ ॥ पदार्थुचिजैंनव्हे ॥ प्रत्ययोमात्र चिआहे ॥ ह्मणोनिएकपणाचीनसाहे ॥ गणनायेथें ॥ १३ ॥ गणनेचेप्रकाशक ॥ तेथेंगणनाको णेकरीदेख ॥ गणनेचेंमुख ॥ मुरडलेंजेथें ॥ १४ ॥ गणनायेथेंनघडे ॥ हेंनिर्धारिलेंऐसेंआवडे ॥

परीहानिर्धारुचिपडे ॥ अनिर्धारीं ॥ १५ ॥ असोऐसियैंनिखळपणीं ॥ उमटवीगुरुशिष्यवाणी ॥ दृश्यत्वानयोनी ॥ पाहणेंहीघडलें ॥ १६ ॥ यासीपाहिलेंहेंतंवजालें ॥ परीविलक्षणत्वनाहींआलें ॥ किंवाविलक्षणत्वपाहिलें ॥ तेंगेलेंआतां ॥ १७ ॥ हेंनव्हेंचिकांहीं ॥ तऱ्हींभासलीगुरुशिष्यताहीं ॥ आपलाबोधुकाई ॥ आपणादुजा ॥ १८ ॥ एवंस्वरूपप्रत्ययेवीण ॥ स्वरूपतंवनाहींविलक्षण ॥ किंवाहोतांहीप्रत्ययोजाण ॥ नवीननव्हे ॥ १९ ॥ बोधमात्रजेंकांहीं ॥ तेथेंबोध्यबोधकतादुजी नाहीं ॥ बोध्यबोधकही ॥ आपणचितें ॥ ४२० ॥ स्वरूपींचीस्वसंवेद्यखूण ॥ तेंचिहेंगुरुशिष्य पण ॥ येथेंभेदाचीनिपटून ॥ वार्ताहीनाहीं ॥ २१ ॥ ह्मणोनगुरुशिष्यताहीभासे ॥ स्वरूपएकस रिसें ॥ अस्तिक्यतेसीअनारिसें ॥ कल्पांतींनव्हे ॥ २२ ॥ चिन्मात्रवस्तूच्याठाईं ॥ हेकांहींअपू र्वेतानाहीं ॥ आपणनहोनकांहीं ॥ अवघेंचितें ॥ २३ ॥

जगअघवेंपोटींमाये ॥ गगनायेव्हढेंहोऊनिठाये ॥
कींतेचिनिशिसाहे ॥ नाहींपणाचि ॥ ५७ ॥

सूक्ष्मह्मणोंतरीथोराहूनिथोर ॥ जेथेंसांठवेहाजगदाकार ॥ आकाशहीसविस्तर ॥ वसेंजेथें ॥ २४ ॥ एवंथोरथोराहूनि ॥ येस्थितीतेंनसंडुनि ॥ तेंचिअसेनसोनि ॥ हेंहीघडे ॥ २५ ॥ अस तेंपणेंचिनाहींहोणें ॥ नसोनिचिजयाचेंअसणें ॥ जोआपलीयेपूर्णपणें ॥ आपणआथी ॥ २६ ॥ स्वरूपावेगळेंकांहीं ॥ कदाहीदुसरेंनाहीं ॥ किंबहुनानिर्देशुचिपाहीं ॥ असेनातेथें ॥ २७ ॥ ना हींपणाचीनिसी ॥ ह्मणजेनाहींपणासहीप्रकाशी ॥ असोतेंकोण्हेसीं ॥ संबंधनपवें ॥ २८ ॥ त्या चीयेसर्वज्ञपणें ॥ अवघेंहोईजेतेणें ॥ असणेंअथवानसणें ॥ तेंचिअवघें ॥ २९ ॥ नव्हेवेद्यनावेत्ता ॥ परीनढळेजेथींचीअस्तिक्यता ॥ प्रत्ययमात्रचितत्वता ॥ अबाधितवस्तु ॥ ४३० ॥ त्याप्रत्यया चेपवाडे ॥ कहींचविरुद्धनपडे ॥ ऐसेंकांहींपुढें ॥ बोलतुअसे ॥ ३१ ॥ आसणयापालटनाहीं ॥ परीनसणयासारिखेंपाहीं ॥ पुढेंहीयेचिविषयीं ॥ दृष्टांतेंसीओवी ॥ ३२ ॥

कांपूर्णतेतरीआधारू ॥ सिंधुजैसादुर्भरू ॥
तैसाविरुद्धापाहुणेरू ॥ जयाच्याघरीं ॥ ५८ ॥

पूर्णाहूनिपूर्ण ॥ सिंधुअसेआपण ॥ आणिनद्यादिसांठवण ॥ तेथेंचिहोय ॥ ३३ ॥ यालागीं दुर्भरतासीजाणावें ॥ आणिपूर्णतातरीअन्यथानव्हे ॥ एवंहेविरुद्धतातरीसामावे ॥ सिंधुचि माजीं ॥ ३४ ॥ तेवींअसोनिनाहींपणें ॥ किंअनेकत्वेंअसेजाणें ॥ येविरुद्धतेंसांठवणें ॥ पूर्णोचि माजीं ॥ ३५ ॥ कांजेअनेकताविलासतांही ॥ अव्ययत्वाभंगुनाहीं ॥ अनेकतेसीपाहीं ॥ स्वरूप मात्रएक ॥ ३६ ॥ जेंजेंभासेभासमान ॥ याहीठावनाहींवस्तुवीण ॥ तरीवस्तूचेंपूर्णपण ॥ खंड लेंकैसें ॥ ३७ ॥ किंवाजोजोविलासकांहीं ॥ प्रत्ययेवीणस्वतंत्रनाहीं ॥ एकानेकपाहीं ॥ प्रत्यय मात्र ॥ ३८ ॥ त्याप्रत्ययासीजरीनाहींहानी ॥ तरीएकानेकतेंयेथेंकाई ॥ आतांवाचारंभणचि जरीपाही ॥ तरीविरुद्धकायिसें ॥ ३९ ॥ ह्मणोनएकपणनमोडे ॥ आणिअनेकताहीघडे ॥ हेवि रुद्धपरीविरुद्धतानघडे ॥ चिन्मात्रत्वें ॥ ४४० ॥ एवंनावेकआकारभासे ॥ तोआतमत्वेंचिसमरसे ॥ पणेंअपूर्णदशे ॥ आत्मानये ॥ ४१ ॥ किंवाशिष्यआणिगुरुत्व ॥ एकेरूपींहेशोभत ॥ हेंविरुद्ध परीनमोडत ॥ एकपणज्याचें ॥ ४२ ॥ हेंचिआतांविशेषण ॥ रवीदृष्टांतेंकरून ॥ उपपादिलें जाण ॥ तेंहीऐक ॥ ४३ ॥

तेजातमातेंकांहीं ॥ परस्परेंनिकेंनाहीं ॥
परीसूर्याच्याठाईं ॥ सूर्यचिअसे ॥ ५९ ॥

तमतेजविरुद्धता ॥ सूर्यतंवनेणेंसर्वथा ॥ तोआपुलीयेप्रकाशता ॥ आपणचिअसे ॥ ४४ ॥ तेवींएकआणिअनेकता ॥ हेशब्दाचीविरोधता ॥ तरीशब्दासीनिर्धारिता ॥ शब्दचिनाहीं ॥४५॥ एकअनेकत्वासीआलें ॥ हेंतंवनघडेयेणेंचिबोलें ॥ आतांबोलतचिनिमालें ॥ बोलणेंयेथें ॥ ४६ ॥ नातरीअर्थेंशब्दप्रकाशिला ॥ मगअर्थअर्थत्वेंव्यक्तजाला ॥ एवंअर्थचिविलासला ॥ शब्दरूपें ॥४७॥ तोजोअर्थकांहीं ॥ प्रत्ययाचेप्रवाहीं ॥ आपणचिआपल्याठायीं ॥ विलासलाअसे ॥ ४८ ॥ शब्देंसीशब्दार्थ ॥ प्रत्ययींचविलासत ॥ जेवींदीपाबाहेरीनढळत ॥ दीपप्रभा ॥ ४९ ॥ अवकाशेंसी गगन ॥ वायूसीस्पंदन ॥ तेवींविश्वाभासजाण ॥ वस्तुचीप्रभा ॥ ४५० ॥ तोजोविश्वाभासु ॥ केवळनामरूपाचाआभासु ॥ त्यारूपाचाविलासु ॥ नाममात्रीं ॥ ५१ ॥ एवंहीविश्वभान ॥ केवळ वाचेचेंविडंबन ॥ वाचेचाअर्थजाण ॥ स्फुरणमात्र ॥ ५२ ॥ तेंजेंस्फुरणकांहीं ॥ केवळप्रत्ययमात्रचिपाहीं ॥ त्याप्रत्ययाच्याठाईं ॥ अवघेंचिमिथ्या ॥ ५३ ॥ ऐसीयेप्रत्ययसागरीं ॥ सागरत्वेंचि उठेलहरी ॥ हाबोलविरुद्धतेचीयेपरी ॥ परीप्रत्ययमात्र ॥ ५४ ॥ आतांएकपणजरीसंचलें ॥ तरीअनेकत्वकासयाह्मणितलें ॥ एकपणंनाहींभंगलें ॥ तरीकैंचेंआलेंअनेकत्व ॥ ५५ ॥ हेनिरुत्तराउत्तरी ॥ बोलिजेलतेंअवधारी ॥ गहनसोहपेपरी ॥ सांगितलेंजें ॥ ५६ ॥

एकह्मणतांभेदे ॥ तेकींनानात्वेंनांदे ॥
विरुद्धेंआपणयाविरुद्धें ॥ होतीलकाई ॥ ६० ॥

एकासीएकत्वजाणावें ॥ तेंजरीद्वैतत्वेंगणावें ॥ भेदबुद्धीचेनिभावें ॥ भेदतोइतुला ॥ ५७ ॥ येथेंजाणतेंदुजेंह्मणावें ॥ तरीज्ञप्तिमात्रचिअघवें ॥ वांचूनिअडळेरेअसेनव्हे ॥ अडळलेंकांहीं ॥ ५८ ॥ सत्यंज्ञानमनंतंब्रह्म ॥ पुरुषान्नपरंकिंचित्साकाष्ठासापरागतिः ॥ एकमेवाद्वितीयंब्रह्म ॥ नेहनानास्तिकिंचन ॥ इत्यादयःश्रुतयः ॥ एवंकालत्रयाच्याठायीं ॥ वस्तूसीविलक्षणतानाहीं ॥ एकाकीचपाहीं ॥ स्वसंवेद्यत्वेंअसे ॥ ५९ ॥ तेंएकएकत्वेंगणिजे ॥ अनेकतातेथेंचिनिपजे ॥ वांचूनियेथेंकैंचेंदुजें ॥ विरोधिआणावें ॥ ४६० ॥ विरुद्धासविरुद्धविरोधी ॥ हेतंवनघडेकधीं ॥ आणि अविरुद्धतेंविरोधभेदीं ॥ येवोंचनसके ॥ ६१ ॥ एवंस्वरूपींकांहीं ॥ विरुद्धार्थचिनाहीं ॥ आतां भेदपक्षपाहीं ॥ विरोधभासे ॥ ६२ ॥ तरीभेददृष्टीच्याठायीं ॥ भेदुचिसत्यपाहीं ॥ तेथेंविरोधतोकायी ॥ ऐक्यत्वेंवीण ॥ ६३ ॥ भेदातेंजाणें ॥ तोऐक्याचीवार्तानेणें ॥ आणिऐक्यातेंजाणे तेणें ॥ नेणिजेभेदु ॥ ६४ ॥ एवंविरोधजोकांहीं ॥ तोकोठेंचिकधींनाहीं ॥ भेदबुद्धिसहितपाहीं ॥ स्वरूपपूर्ण ॥ ६५ ॥ आतांमिथ्यारोपाच्याठायीं ॥ विरुद्धअविरुद्धतेंकायी ॥ यथार्थतंवपाहीं ॥ असेचिना ॥ ६६ ॥ एवंअनुभवेंवीण ॥ विरुद्धअविरुद्धवाचारंभण ॥ स्वरूपसर्वकाळपूर्ण ॥ तें अन्यथानव्हें ॥ ६७ ॥ तेंकाळत्रयींसमान ॥ ह्मणोनविरुद्धनस्पर्शेंजाण ॥ आपणयाआपण ॥ विरोधीनव्हे ॥ ६८ ॥

ह्मणोनिशिष्यआणिगुरुनाथु ॥ यादोहींशब्दांचाअर्थु ॥ श्रीगुरुचिपरीहोतु ॥ दोहींठायीं ॥ ६१ ॥ कांसुवर्णआणिलेणें ॥ वसतेंएकेसुवर्णें ॥ वसतेंचंद्रचांदिणें ॥ चंद्रेंचिजेवीं ॥ ६२ ॥

नानाकापूरआणिपरिमळु ॥ कापूरचिकेवळु ॥ गोडीआणि गुळु ॥ गुळुचिजेवीं ॥ ६३ ॥

जेणेंप्रत्ययेंगुरुत्व ॥ तेणेंचिप्रत्ययेंजरीशिष्यत्व ॥ तरीयेथेंउभयत्व ॥ कैंचेंआलें ॥ ६९ ॥ आतां प्रत्ययासीपूर्वापरता ॥ हेंतंवनसेविचारिता ॥ जेंदिसेगुरुशिष्यता ॥ तोप्रत्ययेचिअसे ॥ ४७० ॥ जयागुरुशिष्यत्वाअर्धीं ॥ जेणेंगुरुशिष्यत्वाचीसिद्धी ॥ तेंमुख्यगुरुत्वकधीं ॥ लोपलेंनाहीं ॥ ७१॥ तेंजेंप्रत्ययरूपसंचलें ॥ तेंचिगुरुशिष्यत्वचिविलासलें ॥ आपआपणियाजालें ॥ उभयाभासे ॥ ७२ ॥ आपआपणासीआवडे ॥ हेशोभेगुरुशिष्यपाडे ॥ परीठार्यींचेंनविघडे ॥ गुरुत्वयाचें ॥ ७३ ॥ अलंकाराचीयाकुसरी ॥ सुवर्णचिएकअवधारीं ॥ एवंसुवर्णअलंकारपरी ॥ सुवर्णचितें ॥ ७४ ॥ एकलेंनिसुवर्णें ॥ उभयत्वशोभेसीयेणें ॥ परीएकत्वचिनेणें ॥ अन्यथाहोऊं ॥ ७५ ॥ अथवाचंद्रचिचंद्रचांदिणें ॥ किंवाकर्पूरेंचिकर्पूरपरिमळेपणें ॥ किंगूळचिगूळगोडीपणें ॥ नांदतुअसे ॥ ७६ ॥ तेवींचिगुरुशिष्यपणेंगुरु ॥ नव्हेअन्यप्रकारु ॥ ऐसाहानिर्धारु ॥ केलेनवीणें ॥७७॥ पुढेंऐसाचिवचनीं ॥ भावार्थाचीखाणी ॥ उघडचिपरीउघडूनी ॥ सांगतुसे ॥ ७८ ॥

तैसागुरुशिष्यमिसें ॥ हाचिएकुउल्हासे ॥ जऱ्हींकांहींदिसे ॥ दोनींपणे ॥ ६४ ॥ आरिसाआणीमुखीं ॥ मीदिसेहेउखी ॥ हेआपलीयेवोळखी ॥ जाणेंमुख ॥ ६५ ॥

मुखप्रत्ययजोआपुला ॥ आपणेसीअसेसंचला ॥ आणितोचिजरीजाला ॥ आरिसावेद्य ॥७९॥ तरीआरिसामुखआहे ॥ ऐसातंवप्रत्ययोनोहे ॥ मुखेंआपलाठाये ॥ सोडिलानाहीं ॥ ४८० ॥ ह्मणोनमुखस्वठाईंचअसें ॥ आणिसुखप्रत्ययोमुखींचअसे ॥ हेंजैसेंद्वंद्वदशे ॥ आलेंचिनये ॥ ८१ ॥ कींमुखींमुखाचाप्रत्यय ॥ हेंद्वंद्वमिसेंद्वंद्वनव्हे ॥ तेवींगुरुशिष्यप्रत्यये ॥ प्रत्ययएकु ॥ ८२ ॥ मुखासीआपुलीवोळखी ॥ तेअभिन्नत्वेंचिअसेमुखीं ॥ ह्मणोनिद्वंद्वमिशेंहीनखी ॥ नलगेचिभेदाची ॥ ८३ ॥ तेवींगुरुत्वाचाप्रत्ययें ॥ जोगुरुत्वींचनांदतुआहे ॥ तेणेंआपुलाठाये ॥ सांडिलानाहीं ॥ ८४ ॥ असोगुरुशिष्यदिसेउभयें ॥ तरीप्रत्ययेउभयत्वानये ॥ किंवाआपलाआपणहोये ॥ स्वताबोधु ॥ ८५ ॥ हेदोन्हीऐसीजाणवती ॥ परीनमोडेएकात्मस्थिति ॥ येविषयींमागुती ॥ ऐसेंचिबोलें ॥ ८६ ॥

पाहापांनिरंजनींनिदेला ॥ तोनिर्विवादुएकला ॥ परीचेताचेववितांजाला ॥ दोन्हींतोचि ॥ ६६ ॥ जेतोचिचेतातोचिचेववी ॥ तेवींहाचिबुझेहाचिबुझावी ॥ गुरुशिष्यत्वनांदवी ॥ ऐसेनहा ॥ ६७ ॥

जनसंपर्कोह्ननिवाईला ॥ जोएकांतींएकुनिजेला ॥ त्यासीउठतांउठऊंआला ॥ आणीककोण ॥ ८७ ॥ आपुलेचिसुखपणें ॥ निद्राकेलीआपणें ॥ मगउठविलेंहीतेणें ॥ सुखेचित्यासीं ॥ ८८ ॥ तस्मात्जागाचिनिजेला ॥ तोचिप्रबोधकरिताझाला ॥ तेवींगुरुशिष्ययाबोला ॥ इतुकाचिसंधी ॥ ८९ ॥ आपलाआपणासीबोधु ॥ तोचिहागुरुशिष्यभेदु ॥ सुखेंचिसुखाचास्वादु ॥ घेइजेतअसे ॥ ४९० ॥ नाहींस्वरूपासीखंडण ॥ हेंअधींचअसेजाण ॥ सहजेंज्ञानाज्ञान ॥ तेथेंकैंचें ॥९१॥

ज्ञानाज्ञानविहीन ॥ निरंतरआनंदघन ॥ आपल्याठाईंआपण ॥ निवांतअसे ॥ ९२ ॥ मगइयेचि सुखनिद्रेचेनिभरें ॥ असतांस्वानंदाकारें ॥ तेणेंचिसुखेंस्फुरे ॥ चिदाकारविश्व ॥ ९३ ॥ तेंचिदृश्यद्रष्टेपण ॥ चिदाकारेंभासलेंस्वप्न ॥ परंतुसद्रूपतेकरून ॥ नतुटेचिसुख ॥ ९४ ॥ परीसुख दुःखप्रवाहीं ॥ सुखचिभासलेंदोंठाईं ॥ ह्मणोनसूखाचीचकांहीं ॥ सुखेंचिधरिजेचाड ॥ ९५ ॥ चाडनव्हेतेनिजआवडी ॥ सुखेंचघेइजेवाढी ॥ तैंविश्वरचनायेवढी ॥ बुडोनिजाय ॥ ९६ ॥ तैंतेणेंचिसुखेंसुखासी ॥ चेवविलेंयथार्थेंसी ॥ तोचियेगुरुशिष्यपणासी ॥ संधीजाला ॥ ९७ ॥ ह्मणोनिहाचिबुझेहाचिबुझावी ॥ ऐसीसूचिलीमूळओवी ॥ सुखेंचिसुखाचीचवी ॥ घेइजेजेव्हां ॥ ९८ ॥ हाजोसंधीकांहीं ॥ सुखाचाहेलावापाहीं ॥ मागुताठायींच्याठायीं ॥ निमोनिगेला॥९९॥ मगतोनिद्रेचाभोगजोकांहीं ॥ जागरींचसांपडलापाहीं ॥ निद्राजागरादोंहीं ॥ सरिसापाडु ॥ ५०० ॥ किंवानिद्रास्वप्नासहीत ॥ जागरूचिहाअसत ॥ पूर्वापरतायेथ ॥ देखिलीनाहीं ॥ १ ॥ परंतुसुखरूपतानतुटे ॥ ह्मणोनसुखचिसुखासीभेटे ॥ गुरुशिष्यपणेंनटे ॥ सुखचिसुखीं ॥ २ ॥ सुखरूपतानतुटोन ॥ सुखोपलब्धीचेनगुणेंजाण ॥ सामान्यैंविशेषण ॥ नहोनिहोये ॥ ३ ॥ एवं आपलेनसुखमिशें ॥ गुरुशिष्यताविलासे ॥ परीप्रत्ययएकचिअसे ॥ संचलेपणें ॥ ४ ॥ हेबोलेंचिकरीबोलतां ॥ बोलहीहारपेथिता ॥ यालागींसांगतां ॥ कुवाडेंदिसे ॥ ५ ॥ सांगतांसांगणें नोहे ॥ ऐसेंआपणापेंलाहे ॥ तरीकांहींहीनहोये ॥ सांगिजेऐसें ॥ ६ ॥

दर्पणेंवीणडोळा ॥ आपलेभेटीचासोहळा ॥
भोगितांतरीलीळा ॥ सांगतोंहें ॥ ६८ ॥

दर्पणींदेखिलाडोळा ॥ परीदर्पणेंनाहींदाविला ॥ दर्पणेंनवीणभोगिला ॥ आपलाभोगु ॥ ७ ॥ ह्मणिजेसंचलेपणअसोनी ॥ नयनुचिदाविलानयनीं ॥ मिशमात्रवांचूनी ॥ आरिसाकाये ॥ ८ ॥ तेणेंदर्पणेंसीनयन ॥ नयनेंचिदेखिलाजाण ॥ एवंनयनशोभेचेंकारण ॥ नयनुचिजाला ॥ ९ ॥ आरिसाजेंदेखिलें ॥ तेंअप्रयोजकवोडवलें ॥ ऐसेंजयाचोजवलें ॥ आपेंआप ॥ ५१० ॥ तेणेंदर्पणेंवीण ॥ नयनींदेखिलानयन ॥ तेंचिद्वंद्वदशेविहीन ॥ गुरुशिष्यपणहें ॥ ११ ॥ एवंगुरुशिष्याचेनिमिशें ॥ गुरुत्वचिउल्हासतसे ॥ येणेंचिविन्यासें ॥ पुढेंहीबोलें ॥ १२ ॥

एवंद्वैतासीउमसो ॥ नेदूनिऐक्यासीविसकुसो ॥
सोइरीकेचाअतीसो ॥ पोखीतसे ॥ ६९ ॥

ऐक्यताअन्यथानव्हे ॥ मगद्वैतकैंचेंसंभवे ॥ आणिगुरुशिष्यहाअन्वयें ॥ दाविलाऐसा ॥१३॥ पूर्वोक्तनिरूपणमिशें ॥ जेंकांहींअर्थिलेंअसे ॥ गुरुशिष्यऐसें ॥ जाणावेंपैं ॥ १४ ॥ परंतुपूर्वेआणिअपरता ॥ किंवात्याज्यआणिग्रहणता ॥ हेतंवविचारितां ॥ अघटमान ॥ १५ ॥

निवृत्तिजयाचेंनांव ॥ निवृत्तिजयाचीबरव ॥ जयानिवृत्ति
चीराणीव ॥ निवृत्तिचि ॥ ७० ॥ वाचोनिप्रवृत्तिविरोधें ॥
कानिवृत्तीचेनिबोधें ॥ आणिजेतैसावादे ॥ निवृत्तिनोव्हे ॥ ७१ ॥

वास्तव्यजेंनिवृत्तिपण ॥ तेणेंनिवृत्तिहेंअभिधान ॥ अनामींनामकारण ॥ जालेंनाहीं ॥ १६ ॥ येथेंनिवृत्तिहेंनामदिसे ॥ याचीहीनिवृत्तिअसे ॥ कांनिवृत्तिचिमाप्रवृत्तिदशे ॥ येयीलकैसें १७

तैसेंचिरूपाचेनिअभावें ॥ स्वशोभाशोभेतेंपावे ॥ आतांनिवृत्तिचेराणिवे ॥ निवृत्तिऐसें ॥ १८॥ ह्मणिजेस्वरूपाचीनिवृत्तिस्थिति ॥ अन्यथाहोवयाचीनिवृत्ति ॥ परीप्रवृत्तिसीनिवारिती ॥ निवृत्तिनव्हे ॥१९॥ किंवानिवर्त्यकांहींआहे ॥ त्याचेनिबोधेंनिवृत्त्यहोय ॥ ऐसाहानिवृत्तिनोहे ॥ वाचाळपणें ॥ ५२० ॥ येथेंप्रत्ययमात्रचिअसे ॥ परीप्रवृत्तिचेनिनाशे ॥ असेनिवृत्तिऐसें ॥ बोलोंनयेपैं ॥ २१ ॥

आपणादेऊनिराती ॥ दिवसाआणीउन्नति ॥
प्रवृत्तिवारीनिवृत्ति ॥ नव्हेतैसा ॥ ७२ ॥

रात्रिजेव्हांसरली ॥ तेव्हांदिवसाथोरीवआली ॥ परीनिवृत्तिजेसंचली ॥ तेऐसीनव्हे ॥२२॥ प्रवृत्तीसीवारिलें ॥ मगनिवृत्तिपणआलें ॥ ऐसेंनव्हेसंचलें ॥ आयितेंअसें ॥ २३ ॥

वोपसरयाचेंबळ ॥ घेऊनिमिरवेकिळ ॥
तैसेंरत्ननव्हेनिखळ ॥ चक्रवर्त्तीहा ॥ ७३ ॥

उपाधिसंबंधकीजे ॥ तैंरत्नशोभेआणिजे ॥ तैसेंनव्हेहेंजें ॥ निवृत्तिपणें ॥ २४ ॥ चक्रवर्त्तिमहामणी ॥ शोभेस्वप्रकाशेंकरूनी ॥ संबंधातेंझणी ॥ उपेक्षीहा ॥ २५ ॥ हानिखळनिवृत्तिरावो ॥ नधरीप्रवृत्तीचाभावो ॥ निवृत्तिपणेंचिस्वयमेवो ॥ विराजतसे ॥ २६ ॥ अहोनवलहेंराजेपण ॥ कोण्हींकनिष्ठनाहींनिपटून ॥ निखळविराजमान ॥ आपणचक्रवर्त्तीहा ॥ २७ ॥

गगनहीसुवोनिपोटीं ॥ जैंचंद्राचीपघळेपुष्टी ॥ तैंचांदिणेंतेणेंउठी ॥ अंगजयाचें ॥ ७४ ॥ तैसेंनिवृत्तिपणासीकारण ॥ हाचि आपणयाआपण ॥ घ्यावयाफूलचिजालेंघ्राण ॥ आपुलीहति ॥ ७५ ॥

चांदणेंचंद्रचिउटिला ॥ तैंगगनाचाहीग्रासजाला ॥ परीचांदिणेंनसंबंधला ॥ नव्हेचांदु॥२८॥ चांदिणेंआपणचिजाला ॥ तेणेंआपलीचशोभापावला ॥ एवंदुजाहोवोनिउजळिला ॥ नाहींचंद्रु ॥ २९ ॥ अहोचांदिणेंनिचंद्रउटिला ॥ तेणेंतोउजळजाला ॥ ऐसेंनव्हेतोभला ॥ आपणचिशुद्ध ॥ ५३० ॥ ऐसाहाआपणयाआपण ॥ निवृत्तीनेचिनिवृत्तिपण ॥ जेवींघ्राणसंबधेंवीण ॥ परिमळफुलीं ॥ ३१ ॥ तेथेंआपलाचिआपण ॥ फुलचिअसेघ्राण ॥ भोगत्याचाजाण ॥ त्यासीचअसे ३२ तेवींनसतांदुजासंबंधु ॥ अंगेंअंगनांदेबोधु ॥ निवृत्तिऐसावादु ॥ वस्तुचातीये ॥ ३३ ॥ तस्मात् संबंधेंवीण ॥ अकृत्रिमनिवृत्तिपण ॥ येविषयींअन ॥ दृष्टांतअसे ॥ ३४ ॥

दिठीमुखाचीयेबरवें ॥ पाठीकडूनिपावे ॥ तैंआरिसेधांडोळावे ॥ लागतीकाई ॥ ७६ ॥ कींरातीहनगेलीया ॥ दिवसहनपातलीया ॥ कायसूर्यपणसूर्या ॥ होआवेंलागे ॥ ७७ ॥ ह्मणोनिबोध्यबोधोनि ॥ घेपेप्रमाणेंसाधूनि ॥ तैसानव्हेभरवसेनी ॥ गोसावीहा ॥ ७८ ॥

आपलेंमुखसुंदर ॥ आपणजाणेंनिरंतर ॥ ह्मणोनजाणिवेसमोर ॥ जालेंसेमुख ॥ ३५ ॥ जाणीवपाठिसीजाली ॥ पुढेंमुखशोभादेखिली ॥ दर्पणेंवीणफावली ॥ मुखप्रतीति ॥ ३६ ॥ तेवीं संबंधेंवीण ॥ स्वताचिनिवृत्तिपण ॥ बोधककिंवासाध्यतेंजाण ॥ देखिलेंचिनाहीं ॥ ३७ ॥ प्राति

कूळाचात्यागजाला ॥ किंवाअनुकूळस्वीकारकेला ॥ इतुकानाहींलागला ॥ संबंधतेथें ॥ ३८ ॥ जेवींरात्रिनिराकारिली ॥ आणिदिवसाप्रवृत्तिजाली ॥ मगसूर्यासीआली ॥ प्रकाशमानता ३९ ऐसेंसूर्यत्वेनव्हें ॥ तोअसंबंधचिआहे ॥ तेवींनिवृत्तिपणेंजेंहें ॥ संबंधातीत ॥ ५४० ॥ बोधासी बोध्यजालें ॥ किंवाप्रमाणींसाधिले ॥ ऐसेंनव्हेसंचले ॥ अर्थीचअसे ॥ ४१ ॥ कांजेंबोधमात्रचि वस्तु ॥ दुसराकासयाहेतु ॥ कायदीपदर्शनींअपेक्षितु ॥ दुसरादीपु ॥ ४२ ॥ तोहास्वामीनिवृत्तिराज ॥ नाहींसंबंधाचेंव्याज ॥ सहजिचजोसहज ॥ विलासतसे ॥ ४३ ॥

ऐसेंकरणीयावीण ॥ स्वयंभचिजेनिवृत्तिपण ॥
तयाचेश्रीचरण ॥ वंदिलेऐसे ॥ ७९ ॥

एतावत्काळविवरिलें ॥ परीबोधमात्रचिसंचलें ॥ आह्मीचरणवंदिले ॥ ऐसेचियाचे ॥ ४४ ॥ नाहींरूपाचीसोय ॥ जाणीवजाणोंचिराहे ॥ ह्मणिजेवंदिलेपाय ॥ वंदितेनवीण ॥ ४५ ॥ आत्मा जोस्वतःसिद्ध ॥ निरंतरजोशुद्धबुद्ध ॥ नसुधाचिनित्यानंद ॥ परिपूर्णजो ॥ ४६ ॥ ज्याबोधरूपाच्याठाईं ॥ करणीउपजलीनाहीं ॥ जोअन्यथाकाळत्रयीं ॥ जालानाहीं ॥ ४७ ॥ त्याचाचविलासजाण ॥ अवघेंत्रिपुटीभान ॥ चिद्रूपत्वेंचिआपण ॥ विलासतसे ॥ ४८ ॥ येणेंचिविलासें पहातां ॥ जेयोगाचीतुरेचिवार्त्ता ॥ हेंहीजाणावयापुरता ॥ दुसराकैंचा ॥ ४९ ॥ ऐसीजेकांहीं खूण ॥ उमटलीअपणेचिकरून ॥ एवंआत्मत्वेंचरण ॥ वंदिलेऐसे ॥ ५५० ॥ इत्यादिहेंजाणितलें॥ परीबोधमात्रएकलें ॥ करणीभागासींनाहींआलें ॥ केवळत्वें ॥ ५१ ॥ ह्मणोनकेलीयावीण ॥ अकृत्रिमहेंवंदन ॥ दुजासंबंधजाण ॥ लागलानाहीं ॥ ५२ ॥

आतांज्ञानदेवोह्मणे ॥ श्रीगुरुप्रणामेयेणें ॥
फेडिलीवाचाऋणें ॥ चौंहीवाचांची ॥ ८० ॥

जेंहेंसद्गुरुवंदन ॥ जेंवंदनाचेंअवसान ॥ प्रत्ययमात्रजाण ॥ पूर्वापरतेवीण ॥ ५३ ॥ जोपूर्वभागदेखिला ॥ तोचिअपरत्वेंमांडला ॥ साध्यसाधनाजाला ॥ एकुचिरसु ॥ ५४ ॥ एवंप्रत्ययमात्रवस्तु ॥ तेंस्वप्रत्ययेंचिचढेहातु ॥ वंदनाचासंकेतु ॥ येथेंचिकेला ॥ ५५ ॥ हाहीकांहींजो दंशु ॥ होतागुरुचरणस्पर्शु ॥ त्यास्पर्शेंचिसावकाशु ॥ लाधतअसे ॥ ५६ ॥ आतांहेंजेंगुरुवंदन ॥ येणेंफेडिलीवाचाऋण ॥ त्याऋणाचेंलक्षण ॥ ऐसेंअसें ॥ ५७ ॥ स्वरूपप्राप्तीकारणें ॥ केलींश्रवणादिसाधनें ॥ परीराहिलींकुंठितपणें ॥ नपवोनिचियेथें ॥ ५८ ॥ त्यासाधनाच्या मार्गीं ॥ परादिकाजाल्याउपेगी ॥ परीआत्मप्राप्तीलागीं ॥ नव्हेचिउपयोगु ॥ ५९ ॥ जोपरादिकांचाप्रकाशक ॥ त्यासीपरादिकाहोतीभासक ॥ हेंतंवअसंभाविक ॥ सहजेंचिजालें ॥ ५६० ॥ तस्मात्प्रमाणिकरीसाधावें ॥ तेंतंवअसाध्यतरीअघवें ॥ सावलीवरीमवावें ॥ आपणाकेंवीं ॥ ६१ ॥ येथेंजोभ्रमजाला ॥ तोभ्रमरूपेंचिराहिला ॥ आपलानिश्चयोगेला ॥ दुऱ्हावोनी ॥ ६२ ॥ तेवींपरादिकांचीप्रवृत्ति ॥ नव्हेचियेथेंसरती ॥ आणिऋणीतंवहोती ॥ आराधकांच्या ॥ ६३ ॥ संमतिः ॥ श्रुतिविप्रतिपन्नातेयदास्थास्यतिनिश्चला ॥ समाधावचलाबुद्धिस्तदायोगमवाप्स्यसि ॥ १ ॥ यदातेमोहकलिलंबुद्धिर्व्यतितरिष्यति ॥ तदागंतासिनिर्वेदंश्रोतव्यस्यश्रुतस्यच ॥ २ ॥ सर्वंकर्माखिलंपार्थज्ञानेपरिसमाप्यते ॥ ३ ॥ ॥ इत्यादिभगवद्वचनानि ॥ आपणाकडेनपाहोन॥ नानासाधनेंकेलींजाण ॥ हेंतंवरीकडेंऋण ॥ वाचांचेंयया ॥ ६४ ॥ आपणाआपणचोजवावें ॥

मगवाचांसीउत्तीर्णव्हावें ॥ ह्मणोनसद्गुरूसीभावें ॥ आलोंजोंशरण ॥ ६५ ॥ तंवमजचिनाहीं ठावो ॥ निखळआत्माचिश्रीगुरुरावो ॥ गेलापूर्वापरभावो ॥ एकीचिहेळा ॥ ६६ ॥ प्रमाणची प्रमेयजालें ॥ साधनसाध्यमांडलें ॥ नेदूनिचिफेडिलें ॥ वाचांचेंऋण ॥ ६७ ॥ ह्मणोनिसद्गुरुप्र णामेंयेणें ॥ फेडिलींवाचाऋणें ॥ ज्ञानदेवोऐसेंह्मणे ॥ तेंहेंऐसें ॥ ६८ ॥ हेंज्ञानेश्वरेंचिपूर्ण ॥ कीजेलयथार्थावलोकन ॥ तरीकांहींएकविवरण ॥ कीजेलययाचें ॥ ६९ ॥ ज्ञानज्ञानींचकोंदा टलें ॥ ह्मणोनिज्ञानेश्वरऐसेंघडलें ॥ अनित्यातेंस्पर्शलें ॥ नाहींजेंकीं ॥ ५७० ॥ एवंचिन्मात्रशु द्धबुद्ध ॥ निखळजेंनित्यानंद ॥ तेंआत्मानिर्द्वंद्व ॥ लाधलेंजरी ॥ ७१ ॥ तरीहेंअमृतआरोगण ॥ कीजेलकरणीवीण ॥ वाक्याचेंविवरण ॥ अवाचकपणें ॥ ७२ ॥ केलेंसद्गुरुस्तवन ॥ दाविली अवसानखूण ॥ परीनव्हेंचिअवसान ॥ अनादिह्मणोनि ॥ ७३ ॥ पूर्वोक्तिवाचाऋण ॥ तेंवाचा संबंधेंकरून ॥ नफिटेहेंविशेषण ॥ पुढेंहीअसे ॥ ७४ ॥ तेंचिसविवरण ॥ अविद्येचेंविदारण ॥ एकचिमिशेंजाण ॥ बोलिलाअसे ॥ ७५ ॥ तेंनित्यानंदकृपाजीवन ॥ कीजेलआतांविवरण ॥ निखळअनुभवाचीखूण ॥ कीजेलप्रकट ॥ ७६ ॥ येथेंमाझेंमीपण ॥ नित्यानंदुचिहोऊन ॥ शिव कल्याण ॥ सर्वदांजालें ॥ ७७ ॥ हीअनुभवाचीगोठी ॥ नाहींयेथेंपोटपाठी ॥ आनंदाचीमिठी ॥ नसुटोनिचिवचनें ॥ ५७८ ॥ ॥ इतिश्रीअनुभवामृतविवरणेसद्गुरुस्तवनंनामद्वितीयप्रकरणं समाप्त ॥

प्रकरण तृतीय.

ॐपरमात्मनेनमः ॥ आतांवाचाऋणाचीस्पष्टता ॥ अविद्येचीअयथार्थता ॥ ऐसेंजालानिरू पिता ॥ प्रकरणींयियें ॥ १ ॥ तेंअनुभवामृतींचीखूण ॥ श्रीनित्यानंदआपण ॥ करिताजालावि वरण ॥ माझेनिमिसें ॥ २ ॥

ययाचेनिबोभाटें ॥ आत्मयाचीझोंपलोटे ॥
पूर्णतर्हींरूणनफिटे ॥ जेचेणेंचिनिदर्की ॥ १ ॥

वाचासमंधींसाधनीं ॥ केलीनित्यानित्यकडसणी ॥ देहात्मबुद्धिखंडूनी ॥ निवडिलाआत्मा ॥ ३ ॥ ह्मणिजेआत्मयाचीझोंपलोटली ॥ परीनलोटेचियेहीबोली ॥ कोळशाचीनिवडिली ॥ काळिमाजैसी ॥ ४ ॥ देहोहंसांडिलें ॥ सर्वेचिआत्माहंहेंजडलें ॥ एवंदेहेंचीपदरींबांधलें ॥ अहंकारेंयेणें ॥ ५ ॥ ह्मणोनिवाचांचियाऋणा ॥ नव्हिजेपैंउत्तीर्णा ॥ अहंकारेंवाचाळपणा ॥ न संडीतीवाचा ॥ ६ ॥ स्वाभाविकजागृतता ॥ जंवनाहींआलीहाता ॥ घडीघडीजागतां ॥ जागृ तकायह्मणोंये ॥ ७ ॥ निद्राबांधोनिपदरीं ॥ जागाहीजालाजरी ॥ तेंजागृतीनिदसुरी ॥ निद्रा रूपें ॥ ८ ॥ निद्राचिजरीनाहीं ॥ तरीजागृतीतेंकायी ॥ आत्माकाळत्रयीं ॥ अबाधितअसे ॥ ९ ॥ त्यासीजागृतीजरीकल्पिली ॥ तरीनिद्राहीतेथेंजडली ॥ एवंअविद्यासाचमानिली ॥ तरीनिरा करणकैंचें ॥ १० ॥ अविद्याअविच्छिन्न ॥ मानिलेंजैंचैतन्य ॥ मगअविद्येचेंनिराकरण ॥ केलेंचि नव्हे ॥ ११ ॥ हाचिभावधरून ॥ पुढेंचालिलेंनिरूपण ॥ अविद्येसवेंनिराकरण ॥ वाचांचेंकेलें ॥ १२ ॥

येह्वींपरादिकांचौघीं ॥ जीवमोक्षाचाउपेगीं ॥
अविद्येसवेंअंगीं ॥ वेंचतीकिर ॥ २ ॥

यावाचापरादिकां ॥ असतीएकीअविद्यात्मका ॥ ह्मणोनिअविद्येचीगतीआइका ॥ यासीही होय ॥१३॥ जीवासीमोक्षकल्पिला ॥ ह्मणोनअविद्येचानाशदेखिला ॥ आणिवाचांचाहीजाला ॥ ऐसाचिवेचु ॥ १४ ॥ ह्मणोनअविद्येच्यामरणेंजाण ॥ राहोंनशकतीइयाआपण ॥ ऐसेंपुढेंनिरूपण ॥ दृष्टांतेंसी ॥ १५ ॥

देहासवेंहातपाये ॥ जातीमनासवेंइंद्रियें ॥ कांसूर्यासवेंजाये ॥ किरणजाळ ॥ ३ ॥ नातरीनिद्रेचियेअवधी ॥ स्वप्नेंमरतीअर्धी ॥ तेवींअविद्येचियेसंबंधीं ॥ आटतीइया ॥ ४ ॥

नातरीदेहाच्याप्रान्तीं ॥ आवेवजेवींनराहती ॥ होतांमनाचीनिवृत्ती ॥ इंद्रियस्तब्ध ॥ १६ ॥ नातरीजडाचेप्रांतीं ॥ आवेवजडासवेंआटतीं ॥ आणिमनाचियेसांगातीं ॥ इंद्रियेंहोतीं ॥ १७ ॥ कींरवीच्याअस्तीं ॥ किरणजाळजेवींआटती ॥ अथवानिद्रेचियानिवृत्ती ॥ स्वप्ननाशु ॥ १८ ॥ तेवींअविद्येचियासवें ॥ वाचाहीनराहतीजीवें ॥ वाचासहितपावे ॥ अविद्यानाशु ॥ १९ ॥ एवं अविद्येचेंअस्तिक्यपण ॥ तेंचिपरादिकांसीजीवन ॥ आणिअविद्येचेनिमरणेंजाण ॥ इयांमरती ॥ २० ॥ परीअविद्यामेलीचनमरे ॥ वाचाहीजितीतदाकारें ॥ पुढेंइयेचिमोहरें ॥ बोलतुअसे २१

मृतेंलोहेंहोतीं ॥ तेंरसरूपेंजितीं ॥ जळोनिइंधनेंयेतीं ॥ वन्हिदशे ॥ ५ ॥

लोहमारूनलोहभस्मकेलें ॥ परीरसरूपेंलोहचिजालें ॥ तेवींजेंनाशिलें ॥ तेंअविद्यात्मक॥२२॥ किंवाइंधनोपाधिजाळितां ॥ नपडेचिकींठावरिता ॥ अंगारदशेसीमागुता ॥ उपाधिचउरे॥२३॥ जाळितांइंधनसमृद्धि ॥ ननिवडेवन्हिनिरोपाधि ॥ तेवींनिरसितांअविद्याअधीं ॥ उपाधिच जडे ॥ २४ ॥ तेवींनिरशनाचेनिमिसें ॥ आपणचिअविद्याउल्हासे ॥ येणेंचिअन्वयेंऐसें ॥ पुढें हीबोले ॥ २५ ॥

लवणअंगेंविरे ॥ परीस्वादेंजळींउरे ॥ निद्मरोनिजागरें ॥ जियिजेनिदे ॥ ६ ॥ तेवींअविद्येसवें ॥ चौघीवेंचतीजिवें ॥ तत्त्वज्ञानाचेनिनांवें ॥ उठतीचिया ॥ ७ ॥ हातत्त्वज्ञानदिवा ॥ मरोनिइहींलावावा ॥ तरीहाहीसिणलेवा ॥ बोधरूपेंचि ॥ ८ ॥

चिन्मात्रैकचिद्घन ॥ दृश्यात्रदशाहीन ॥ नित्यानंदकल्याण ॥ निरंतरजें ॥ २६ ॥ तेंअन्यथा कैसेंजालें ॥ माअविद्याअविच्छिन्नराहिलें ॥ आणिजीवत्वपावलें ॥ कैसेंतेंपां ॥ २७ ॥ मगअ विद्येसीखंडून ॥ जाहलेंपातत्त्वज्ञान ॥ वाचांसहीअवसान ॥ अविद्येसवें ॥ २८ ॥ येरीतीवाचा निवर्तऊन ॥ जाहलेंतत्त्वज्ञान ॥ परीबोध्यबोधकतेकरून ॥ वाचांचीचप्रवृत्ति ॥ २९ ॥ जेवींलव णअंगेंविरालें ॥ परिस्वादरूपेंजळींराहिलें ॥ किंवानिद्राजाऊनआतलें ॥ स्वप्नचिनिद्रा ॥ ३० ॥ जागृताच्यापरी ॥ कीजेस्वप्नीचीभरोवरी ॥ परीनिद्राअसोअंतरीं ॥ तेणेंस्वप्नदेखे ॥ ३१ ॥ तेवींस्वरूपींइयेकांहीं ॥ पूर्वापरभागनाहीं ॥ आणिबोध्यबोधकताप्रवाहीं ॥ बोधजैनांदे ॥ ३२ ॥ बोध्यबोधकत्वेंबोधु ॥ याचेंचिनांवभेदु ॥ येथेंवाचांचासंबंधु ॥ तुटलाचिनाहीं ॥ ३३ ॥ ह्मणो नपरादिकांसीमारून ॥ जाहलेंजैंतत्त्वज्ञान ॥ तोंसिणलेवाह्मणिजेपुष्टिजाण ॥ परादिकांसीचि

॥ ३४ ॥ ॥ संमतिः ॥ ॥ नकर्मणामनारंभान्नैष्कर्म्यंपुरुषोश्नुते ॥ नचसन्यसनादेवसिद्धिंसमधिगच्छति ॥ ॥ १ ॥ इति भगवद्वचनम् ॥ ॥ पुढेंऐसाचिवचनीं ॥ हाचिभावधरूनी ॥ बोलिलासेशब्दश्रेणी ॥ ओवीमिसें ॥ ३५ ॥

येऊनिस्वप्नमेळवी ॥ गेलियाआपणपांदावी ॥ दोन्हीदिठीनांदवी ॥ निदजैसी ॥ ९ ॥ जितीअविद्याऐसी ॥ अन्यथाबोधातेंगिवसी ॥ तेंचियथाबोधेंसी ॥ निमालीउठी ॥ १० ॥

निद्रायोगेंस्वप्न ॥ तेंचिगेलियाजागेपण ॥ तरीजागृतीमुळेंमागुतीस्वप्न ॥ ठेविलेंचआहे ॥३६॥ किंवास्वप्नआणिजागेपण ॥ यासीएकनिद्राचिकारण ॥ निद्राचिनाहींतरीजाण ॥ दोन्हीमृषा ॥ ३७ ॥ नातरीनिदजागृतीसव्याली ॥ तऱ्हींआपणचिपुष्टजाली ॥ आणिस्वप्नदावितेकाळीं ॥ निद्रेचाचलेशु ॥ ३८ ॥ ह्मणोनअसतांस्वप्नाचीजोडी ॥ गेलियाआपणचिहोयउघडी ॥ एवंउभयतांपरवडी ॥ निद्रेचीचिकीं ॥ ३९ ॥ तेवींजोअन्यथाबोधु ॥ तोअविद्येचाचिसंबंधु ॥ आणिअविद्यानासींयथाबोधु ॥ तोअविद्यात्मकचि ॥ ४० ॥ बोधेंअन्यथाव्हावें ॥ मगयथार्थत्वासीयावें ॥ मोतींफोडूनसांदावें ॥ कींतैसेंचभलें ॥ ४१ ॥

परीजितीनामेली ॥ अविद्याहेजाकली ॥
बंधमोक्षींघाली ॥ बांधोनियां ॥ ११ ॥

आत्माजोशुद्धबुद्ध ॥ तेथेंअविद्याहेचिविरुद्ध ॥ जितीमेलीअबद्ध ॥ शुद्धातेंकरी ॥ ४२ ॥ ह्मणोनिबंधआणिमोक्ष ॥ तेथेंचिहेदक्ष ॥ आत्माजोअपरोक्ष ॥ तेथेंहेकैंची ॥ ४३ ॥ जिताबंधातेंदावी ॥ मेलियामोक्षेंसीनांदवी ॥ तरीआत्मत्वींहेपदवी ॥ नाथिलीनये ॥ ४४ ॥ बंधमोक्षहेंशब्दद्वंद्व ॥ परीबंधचिएकविध ॥ आत्मयासीसंबंध ॥ नाहींयांचा ॥ ४५ ॥

मोक्षुचिबंधुहोये ॥ तरीमोक्षशब्दकांसाहे ॥
अज्ञानाघरींत्राये ॥ वाउगीयांची ॥ १२ ॥

आशंका ॥ ॥ मोक्षचबंधहोता ॥ तरीमोक्षशब्दकांघडता ॥ बंधचिकांनह्मणिजेता ॥ बंधासीपैं ॥ ४६ ॥ ह्मणोनयाचेंउत्तर ॥ येथेंचिअसेपरिकर ॥ जेंअज्ञानाघरींविढार ॥ दोन्हींचेंअसे ॥ ४७ ॥ अज्ञानाच्याघरीं ॥ मोक्षाचीवार्ताजरी ॥ तोमोक्षकोणेपरी ॥ होईलसाच ॥ ४८ ॥ मुळींजेंअज्ञान ॥ तेंमोक्षासीकेवींकारण ॥ आणिबंधयाचेंनिर्गुणेंजाण ॥ तेंहीअनुमानचि ॥ ४९ ॥ ह्मणोनबंधचिनाहीं ॥ तेथेंमोक्षतोकायी ॥ आतांयियेच्याविषयीं ॥ दृष्टांतबोले ॥ ५० ॥

वागुलाचेनिमरणें ॥ तोषावेंकींबाळपणें ॥ येरातोनाहींमाकोणें ॥ मृत्युमानावा ॥ १३ ॥ घटाचेंनाहींपण ॥ फुटलियाचीनागवण ॥ मानितअसेतेंजाण ॥ ह्मणोंयेकीं ॥ १४ ॥ ह्मणोनबंधचितंववावो ॥ मामोक्षाकेप्रसवो ॥ परीमरोनिकेलाठावो ॥ अविद्यातया ॥ १५ ॥

नसतांचबागुलबाळाप्रती ॥ दाऊनिनिमालाबाळाह्मणती ॥ येथेंहर्षआणिक्षती ॥ बाळासी

चसाजे ॥ ५१ ॥ येरांबागुलचिनाहीं ॥ माहर्षविषादतोकायी ॥ तेवींबंधचिनदिसेकांहीं ॥ मामोक्षहीकैंचा ॥ ५२ ॥ किंवाघटाचाअसंभव ॥ तेथेंफुटणेंपणाचाधरिजेभाव ॥ तेशाहणे किंवावाव ॥ संभावितपणें ॥ ५३ ॥ किंवाघटाचाअभावजाला ॥ तोअभावपदार्थत्वेंकल्पिला ॥ कल्पूनमगभंगला ॥ ऐसेंचमानी ॥ ५४ ॥ तयाचीहानीमानिली ॥ तैंसंभावितताचिगेली ॥ तेवींबंधमानूनिकेली ॥ मोक्षसंस्था ॥ ५५ ॥ तंवबंधुचिनाहीं ॥ तेथेंमोक्षतोकवणकायी ॥ परी नवलहेंनवाई ॥ अविद्येची ॥ ५६ ॥ अविद्येचाभावधरून ॥ मगकीजेनिराकरण ॥ आणिनिरा करणींमोक्षपण ॥ मोक्षासीयेपैं ॥ ५७ ॥ तरीस्वरूपींअविद्याभाऊन ॥ करूंजाइजेनिराकरण ॥ तंवनिराकरणींअवसान ॥ अविद्येसीनव्हे ॥ ५८ ॥ अविद्येचेंजेंमरण ॥ तेंअविद्यकचिजाण ॥ ह्मणोनिमोक्षपण ॥ सत्यत्वेंनसे ॥ ५९ ॥ अविद्यानिमालीननिमे ॥ ह्मणोनमोक्षहीबंधउपमें ॥ तरीमरणेंवांचूनिशमे ॥ तरीबंधचिवाव ॥ ६० ॥ जरीबंधचिअसेवाव ॥ तरींमोक्षासीकैंचाठाव॥ ऐसाअभिप्राव ॥ ग्रंथींचायिये ॥ ६१ ॥ आतांअविद्याह्मणिजेअज्ञान ॥ तोनाशकीजेज्ञानेंकरून ॥ तरीज्ञानचिअज्ञान ॥ होऊनिठाके ॥ ६२ ॥ अज्ञानासीनाशितां ॥ ननाशेतेंसर्वथा ॥ येऊनिबैसे माथां ॥ ज्ञानाचिये ॥ ६३ ॥ मगज्ञानचिअज्ञान ॥ ह्मणोनमोक्षचिबंधजाण ॥ कींज्ञानाचिस्वतां बंधन ॥ रूपहोये ॥ ६४ ॥

आणिज्ञानबंधुऐसें ॥ शिवसूत्राचेनिमिशें ॥ ह्मणितलेंअसें ॥ सदाशिवें ॥ १६ ॥ आणिवैकुंठींचेनिहीसुजाणें ॥ ज्ञानपा सींसत्वगुणें ॥ बांधिजेहेंबोलणें ॥ बहुकेलें ॥ १७ ॥

ज्ञानचिबंधऐसें ॥ शिवसूत्रींमहेशें ॥ येणेंचिभावेंऐसें ॥ बोलियेलें ॥ ६५ ॥ आणिवैकुंठरम णरमापती ॥ गीताशास्त्रींबोलिलेअसती ॥ तेंहीआतांयथोक्ती ॥ सांगेनऐका ॥ ६६ ॥ ॥ संमतिः ॥ सर्वभूतेषुयेनैकंभावमव्ययमीक्ष्यते ॥ अविभक्तंविभक्तेषुतज्ज्ञानंविद्धिसात्त्विकम् ॥ १ ॥ सत्वा त्संजायतेज्ञानं ॥ इत्यादिभगवद्वचनं ॥ तरीगुणैकज्ञान ॥ तेंबंधरूपचिजाण ॥ येविषयींवचन ॥ आणीकऐका ॥ ६७ ॥ ॥ संमतिः ॥ ॥ सत्त्वंसुखेसंजयतिरजःकर्मणिभारत ॥ अथवा ॥ गुणे भ्यश्चपरंवेत्ति मद्भावंसोधिगच्छति ॥ ॥ एवंसंबंधिकजेंज्ञान ॥ तेंतंवगुणात्मकजाण ॥ चिन्मा त्रएकलेंपूर्ण ॥ तेथेंसंबंधकैंचा ॥ ६८ ॥ जाणणेंहोऊनजाणिजे ॥ किंवानेणयासीनिराकरिजे ॥ हेठेवाठेवीसहजें ॥ नाहींतेथें ॥ ६९ ॥ नसतयाचासंबंधु ॥ तोचिज्ञानासीज्ञानबंधु ॥ पुढेंहीप्र बंधु ॥ येणेंचिभावें ॥ ७० ॥

परीशिवेकाश्रीवल्लभे ॥ बोलिलेंयेणेंचिलोभें ॥ मानुतेंहेलाभें ॥ नोबोलतांही ॥ १८ ॥

संबंधोपार्जितज्ञान ॥ तेंज्ञानचिहोयअज्ञान ॥ सदाशिवआणिनारायण ॥ बोलिलेऐसें ॥ ७१ ॥ परीयेहींहेंबोलिलें ॥ ह्मणोनआह्मींमानिलें ॥ ऐसेंनव्हेहेंभलें ॥ नबोलतांचिअसे ॥ ७२ ॥ याचें हीवचनप्रमाण ॥ आणिअनुभवहीऐसाचिजाण ॥ जेंसंबंधिकज्ञान ॥ अज्ञानतेंचि ॥ ७३ ॥ वास्त वार्थअनुभव ॥ तोनव्हेवचनोद्भव ॥ अनुभवेंचिराणीव ॥ अनुभवाये ॥ ७४ ॥ अहोहाअनुभवा मृताख्यग्रंथ ॥ नव्हेप्रमाणांतराचीमात ॥ प्रमेयप्रमाणातीत ॥ अनुभवमात्र ॥ ७५ ॥ ह्मणोन निखळज्ञानचिअसतां ॥ कासयाज्ञानींज्ञानता ॥ पुढेंहीबोलता ॥ ऐसेंचिजाला ॥ ७६ ॥

जेंआत्मज्ञाननिखळ ॥ तेंहीघेज्ञानाचेंबळ ॥
तैंसूर्यचितीसबळ ॥ तैसेंनोहे ॥ १९ ॥

आत्मज्ञानह्मणिजेआइतेंज्ञान ॥ निखळतेंचिअसेपरिपूर्ण ॥ तेंघेऊनिज्ञानपण ॥ ज्ञानत्वाकांये ॥ ७७ ॥ तेंअन्यथाकहींचिनाहीं ॥ मातेंपावणेंआतांकायी ॥ किंवाप्रतिबद्धककहीं ॥ असेल त्यासी ॥ ७८ ॥ तेथेंस्वज्ञानेंबळेंघेयिंजे ॥ मगरोधकअसेलतेंवारिजे ॥ तरीप्रातःकाळचितिजे ॥ सूर्येजेवीं ॥ ७९ ॥ सूर्याचियासंबंधीं ॥ रात्रिचीअसावीअधीं ॥ मगतियेचीनिरुद्धि ॥ मानावी तेणें ॥ ८० ॥ मगरात्रीचेंनिराकारण ॥ करूनसूर्यीसूर्यपण ॥ मिरवेतेवींज्ञानपण ॥ ज्ञानासीन सावें ॥ ८१ ॥

ज्ञानेंश्लाघ्यतुआहे ॥ तेंज्ञानपणधाडिलेंवायें ॥
दीपावांचूनिदिवालाहे ॥ तैंअंगभुललाचिकीं ॥ २० ॥

निरंतरजेंचिद्रूप ॥ तेंचिआपलेंस्वरूप ॥ कालत्रयींविक्षेप ॥ नव्हेत्यासी ॥ ८२ ॥ जेंनिरंतरज्ञा नघन ॥ ज्ञानाज्ञानभावविहीन ॥ तेंज्ञानत्वघेऊन ॥ श्लाघेलकांहीं ॥ ८३ ॥ आपणासीमानूनखं डण ॥ साचमानावेंअज्ञान ॥ मगअज्ञानमिसेंजाण ॥ श्लाघ्यतुज्ञानीं ॥ ८४ ॥ एवंज्ञानेंश्लाघावें ॥ तरीजाणतचिनेणहोये ॥ येविषयींबरवें ॥ निदर्शनदेतों ॥ ८५ ॥ जेवींदीपलाविलाजेणें ॥ त्यासी प्रकाशिलेंदीपेंतेणें ॥ हेंवचनेंप्रमाणें ॥ नव्हेतीजैसीं ॥ ८६ ॥ दीपअसतांनसतां ॥ आपणचिदी पाचानियंता ॥ ऐसीसिद्धप्रकाशता ॥ भुललाकीं ॥ ८७ ॥ आपणचिआपणापें ॥ केवींअंधारीं हारपे ॥ मगदीपाचेनिपडपें ॥ श्लाघावेंतेणें ॥ ८८ ॥ आपलेनिसिद्धज्ञानें ॥ मानिलींज्ञानाज्ञानें ॥ मगनिषेधआणिपावणें ॥ ऐसेंहोये ॥ ८९ ॥ तेंजेवींपावणेंनव्हे ॥ पुढेंहीयाअभिप्रायें ॥ संकेतबो लिलाआहे ॥ ओवियेसी ॥ ९० ॥

आपणचिआपणापासीं ॥ नेणतांदेशोदेशीं ॥ आपणापेंगि वसी ॥ हेंकीरुहोय ॥ २१ ॥ परीबहुताकांदिया ॥ आप णापेंआठवलिया ॥ ह्मणेमीयया ॥ कैसारिझों ॥ २२ ॥

आपणआपणापासीं ॥ असोनियांउमगीदेशोदेशीं ॥ हिंडणेंहेकायसी ॥ प्रमाणबुद्धी ॥ ९१ ॥ मगहिंडतांतयासी ॥ स्मरेआपणासी ॥ लाजिलात्यासुखासी ॥ सुखहेंह्मणतां ॥ ९२ ॥ तेणेंसुखें सुखावे ॥ तरीहिंडणियासारिखेंचिहोये ॥ तेवींअज्ञानाचेनिअभिप्रायें ॥ ज्ञानासगरिमा ॥ ९३ ॥ येऱ्हवींज्ञानमात्रजेंकांहीं ॥ तेथेंज्ञानाज्ञानदोन्हींनाहीं ॥ जेंकाळत्रयाच्याठायीं ॥ अन्यथानोहे ॥ ९४ ॥ आपुलेज्ञातृत्वेंकरून ॥ साधेअज्ञानींअज्ञानपण ॥ तेथेंकार्यकारणतानसोन ॥ निखळज्ञा नचि ॥ ९५ ॥ तेथेंअज्ञानासीनिषेधून ॥ पाविजेतेंज्ञातेपण ॥ बद्धताज्ञानींजाण ॥ ज्ञानाचेनिहें ९६

तैसाज्ञानरूपआत्मा ॥ ज्ञानेंचिआपलीप्रमा ॥
करितुसेंसोहंमा ॥ ऐसाबंधु ॥ २३ ॥

आत्माकेवळज्ञानरूप ॥ यासीकहींचिनसेविक्षेप ॥ तेणेंचिज्ञानेंसंकल्प ॥ आपलाकरी ॥ ९७ ॥ ह्मणेतोचिमीआत्माराम ॥ हेंज्ञानचिपरीदिसेभ्रम ॥ बद्धऐसेंनाम ॥ यासीचहोय ॥ ९८ ॥ तोआ त्मत्वानाहींमुकला ॥ परीनावेकविसरोनतोखला ॥ तोखोनश्लाघोंलागला ॥ आत्मत्वेंतेणें ९९

तेणेंतोषेंकरीजाण ॥ मानिजेजरीमुक्तपण ॥ तरीपहिलेंयासीबंधन ॥ कैंचेंहोतें ॥ १००॥ आदिअ वसानेंवीण ॥ काळत्रयींअनवच्छिन्न ॥ तेथेंनाथिलेंमुक्तत्वमानून ॥ रिझणेंनघडे ॥ १ ॥ पाहतां आत्मभावो ॥ बद्धासीचनाहींठावो ॥ आतांमोक्षचिवावो ॥ सहजचिजाला ॥ २ ॥ मोक्षमोक्ष त्वामुकला ॥ ह्मणोनमोक्षचिबंधघडला ॥ परीनव्हेचिसांचुला ॥ बंधआणिमोक्ष ॥ ३ ॥ एवंसा चनव्हेमोक्षबंधन ॥ तरीएतत्संबंधीज्ञानअज्ञान ॥ हेंकायप्रमाण ॥ होईलतेथें ॥ ४ ॥ संमतिः ॥ बद्धोमुक्तइतिव्याख्यागुणतोमेनवस्तुतः ॥ गुणस्यमायामूलत्वान्नमेमोक्षोनबंधनं ॥ १ ॥ ॥ इति भागवते ॥ ॥

जेंज्ञानचिस्वयेंबुडे ॥ ह्मणोनिभारीनावडे ॥
ज्ञानेंमोक्षुघडे ॥ तेंनिमालेनि ॥ २४ ॥

अज्ञानेंमोक्षभाविला ॥ तोमोक्षचिजेथेंनाथिला ॥ तेथेंज्ञानभावबुडाला ॥ मोक्षस्थजोकीं ॥५॥ ह्मणोनज्ञानचिस्वयेंबुडें ॥ तेथेंभारीकैसेनआवडे ॥ ह्मणिजेअहंभावेंपडे ॥ भावातीतपैं ॥ ६ ॥ ह्म णोनिज्ञानींज्ञानता ॥ हाभारज्ञानींनिमविता ॥ आतांनिमालेनिज्ञानेंमोक्षता ॥ तोमोक्षहीनघडे ॥ ७ ॥ संबंधेंज्ञानींज्ञानपण ॥ तेंज्ञानचिपरीअज्ञान ॥ आणिनिमालेंजेंज्ञान ॥ तेंहीहेंचह्मणोनि॥८॥ आतांतरीज्ञानींज्ञानतानघडे ॥ तरींचमोक्षमोक्षत्वआवडे ॥ नातरीपहातांआपणाकडे ॥ मोक्षतो कायी ॥९॥ एवंमोक्षआणिबंधु ॥ तोएकचिसंबंधु ॥ येथेंअविद्येचाबाधु॥ केलाचिनव्हे॥ ११०॥

ह्मणोनिपरादिकावाचा ॥ तोशृंगारुचौअंगांचा ॥
एवंअविद्याजीवाचा ॥ जीवत्वत्यागी ॥ २५ ॥

एवंअविद्येच्याप्रसंगीं ॥ परादिवाचाचौघी ॥ शृंगारलियाअंगीं ॥ अविद्येचिया ॥ ११ ॥ जी वाचेंदेहचतुष्टय ॥ तेंअविद्येच्याअंगींहोय ॥ परादिकांचेठाय ॥ राहतेंतेंचि ॥ १२ ॥ नाथिलेंजी वत्वघेऊन ॥ अविद्यामिरवेआपण ॥ आणिजीवत्वाचात्यागहीजाण ॥ अविद्याहोये ॥ १३ ॥ त्या अविद्येचेंनिरसन ॥ हेंचिमुख्यअविद्यैकपण ॥ आतांपरादिकांकैसेन ॥ येथूनसुटती ॥ १४ ॥ त स्मात्अन्यथाबोधासनिराकरून ॥ बोधींमिरवेबोधकपण ॥ आतांअन्यथाबोधनसतांजाण ॥ बो धचिबंधु ॥ १५ ॥ मुळींबोध्यबोधकविहीन ॥ बोधरूपआत्माचपूर्ण ॥ ह्मणोनअन्यथाजाण ॥ क धींचनघडे ॥ १६ ॥ आतांबोध्याचेंबोधकपण ॥ आणिअन्यथाभावाचेंनिराकरण ॥ बोधजंवबो धकत्वजाण ॥ तंववरीचहेंपैं ॥ ॥ १७ ॥ एवंअजडींजडपण ॥ नाथिलेंचिउपपादून ॥ केलेंजेंखं डण ॥ तेंबोधरूपेंचिजड ॥ १८ ॥

अंगाचेनिइंधनेंउदासु ॥ उठोनिज्ञानाग्निप्रवेशु ॥
करीतेथेंभस्मलेशु ॥ बोधाचाउरे ॥ २६ ॥

देहींइयासदेहत्वजडपण ॥ तेंचिअंगाचेंइंधन ॥ तेथेंज्ञानाग्निलाऊन॥ देहबुद्धिजाळिजे॥१९॥ अंगींचेंअंगींचजाण ॥ अजडींचभासलेंजडपण ॥ तेंचिअंगाचेंइंधन ॥ जाळिजेबोधें ॥ १२० ॥ तेथें जळालेंआणिजाळितेपण ॥ उरेजंववरीजाण ॥ तेंचिबोधींबोधकपण ॥ भस्मत्वेंउरें ॥ २१ ॥ एवं खंडलेपणआवडे ॥ तंववरीखंडलेंचिनखंडे ॥ येविषयींपुढें ॥ बोलतअसे ॥ २२ ॥

जळींजळावेगळू ॥ कापूरनदिसेअवडळू ॥
परीहोऊनिपरिमळू ॥ उरेजेवीं ॥ २७ ॥

कापुरजळींमिळाला ॥ तोवेगळेपणामुकला ॥ परीजळाचेअंगींराहिला ॥ परिमळहोऊनि ॥ २३ ॥ तेवींपृथक्भावासीनिरसूनि ॥ पृथकतेसीकेलीहानी ॥ परीबोधींबोधरूपहोऊनि ॥ पृथकताचिअसे ॥ २४ ॥

अंगींलाविलियाविभूती ॥ तेंपरमाणुहीझडती ॥ परीपांडुरत्वें कांति ॥ राहेजैसी ॥ २८ ॥ नावोहळलाअंगींजैसें ॥ पाणी पाणिपणेंनसे ॥ तऱ्हींवोल्हासाचेनिमिसें ॥ आथीचतें ॥ २९ ॥ नातरी माध्यान्हकाळीं ॥ छायानदिसेवेगळी ॥ असेपायां तळीं ॥ रिगोनियां ॥ ३० ॥ तैसेंग्रासूनिदुसरें ॥ स्वस्वरूपीं स्वरूपाकारें ॥ आपुलेपणेउरे ॥ बोधुजोका ॥ ३१ ॥

इत्यादिदृष्टांतेंऐसें ॥ निरसलेंचिननिरसे ॥ ऐक्यभावेंतसें ॥ ऐक्यचिनव्हे ॥ २५ ॥ दुसरया चेनिअभिभवें ॥ जैंबोधकत्वपावें ॥ तैंबोधयेणेंनांवें ॥ वायांचिशब्दु ॥ २६ ॥ निखळचिआत्मा राम ॥ तेथेंकैंचाअन्यआगम ॥ मगआपापदेखिजेहाश्रम ॥ वायांचिवाढे ॥ २७ ॥ अविद्याकोठू नकलपावी ॥ मगतेजीवभावासउठवी ॥ आतांनसतीनांदवी ॥ तरीनिरसेकेवीं ॥ २८ ॥ नाहींतें चिनाशितां ॥ नाशनघडेसर्वथा ॥ जाणतचिनेणता ॥ होऊनठाके ॥ २९ ॥ जोजाणतुनेणुजाण ॥ तोजाणनव्हेनाअज्ञान ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ अनारिसीअसे ॥ १३० ॥ असोअविद्यानिरशना माजीं ॥ अविद्याहोतसेसाजी ॥ परादिकासहजी ॥ तेथेंचअसती ॥ ३१ ॥ ह्मणोनयेहीलक्षणेंक रून ॥ नव्हेचिपरादिकांचीसोडवण ॥ बोधरूपेंशेषऋण ॥ उरेचिल्यांचें ॥ ३२ ॥

तेंरुणशेषवाचाईया ॥ नफेडवेचिमरोनियां ॥ तेंपायांपडोनिमियां ॥ सोडविलें ॥ ३२ ॥

वाचांचेनिमरणेंजाण ॥ नफिटेवाचाऋण ॥ जेंजालेंआत्मसाधन ॥ वाचासंबंधें ॥ ३३ ॥ तेंच वाचांचेंऋण ॥ मेलियाहीनफिटेजाण ॥ मगसद्गुरूसीशरण ॥ गेलोंजेव्हां ॥ ३४ ॥ तैंवाचांचाउ गवनदिसे ॥ तेथेंसहजेंमरणहीनाशे ॥ जन्ममृत्यूचेंपिसें ॥ फिटलेंतेव्हां ॥ ३५ ॥ जाऊनसद्गुरु शींशरण ॥ जाहलोंवाचाऋणउत्तीर्ण ॥ हाहीभावजेथेंजाण ॥ नुरेचिकांहीं ॥ ३६ ॥ येऱ्हवींहें जैंवाचाऋण ॥ तेंनफिटेवाचाअसोन ॥ मगजाणीवेचेंअंगरिघोन ॥ मारिल्यावाचा ॥ ३७ ॥ तंवमेलियाचिनमरती ॥ मगउत्तीर्णेतेचीकैंचीगती ॥ यालागींश्रीगुरूप्रती ॥ शरणगेलों ॥ ३८ ॥ तंवश्रीगुरुप्रणामेंवीण ॥ अन्यश्रमतोशाब्दिकजाण ॥ वाचायेणेंगुणेंकरून ॥ नपवतीतेथें ॥ ३९ ॥ आत्मानुसंधानेंवीण ॥ श्रमतोवाचांचेंऋण ॥ मगशब्दब्रह्मज्ञान ॥ निष्णातजालें ॥ १४० ॥ तेणेंवा चासंबंधातीत ॥ जाहलेंऐसेंजाणवत ॥ अतद्व्यावृत्तियुक्त ॥ स्थळभागखंडे ॥ ४१ ॥ तऱ्हींअनु भवाचीखूण ॥ नलाधेगुरुदयेवीण ॥ तेंचिउरलेंशेषऋण ॥ वाचांचेंइया ॥ ४२ ॥ अगाखंडलादि सेस्थूलभाग ॥ परीसंदेहाचेंसूक्ष्मलिंग ॥ आहेतोंवरीसांग ॥ प्रपंचुचिजडे ॥ ४३ ॥ जेवींवटबी जाच्याठायीं ॥ वटुचिभरलासेपाहीं ॥ तेवींहेंऋणशेषउतरलेंनाहीं ॥ तंवनपविजेसुख ॥ ४४ ॥ मगभक्तिज्ञानवैराग्ययुक्त ॥ जालोंसद्गुरूचाशरणागत ॥ मगऋणशेषआणिऋणायित ॥ खंडलें अघवें ॥ ४५ ॥ एवंसद्गुरुप्रणामेंवीण ॥ नव्हिजेगाऋणोत्तीर्ण ॥ ज्ञानाज्ञानदुथडीजाण ॥ नचु केकदा ॥ ४६ ॥

ह्मणोनिपरापश्यंती ॥ मध्यमाहनभारती ॥
यानिस्तरलियालागती ॥ ज्ञानींअज्ञानींचि ॥ ३३ ॥

जंववरीज्ञानाज्ञानभेदु ॥ तंववाचांसिसंबंधु ॥ जोजोदेखिजेबाधु ॥ तोबोधरूपेंसरिसाचउठी ॥ ४७ ॥ ह्मणोनपरादिवाचांचासंबंधु ॥ तंववरीकैंचाशुद्धबोधु ॥ याचेसंबंधींभेदु ॥ बोधींचउठे ॥ ४८ ॥ जैंवाचामनांअगोचर ॥ तेथैंनपवेवाग्व्यवहार ॥ इयावाचांचीथार ॥ ज्ञानींअज्ञानींचि ॥ ४९ ॥ नाथिलेनअज्ञानसंबंध ॥ ज्ञानचिअज्ञानत्वेंनांदे ॥ अन्यथाअज्ञानचिनुसुधें ॥ कैंचेंअसेपां ॥१५०॥ येऱ्हवींज्ञानआणिअज्ञान ॥ नसोनएकलेंनिखळचिद्घन ॥ पूर्वापरतेवीण ॥ आइतें असे ॥ ५१ ॥ तेंआइतेसद्गुरुचरण ॥ तेआइतेचिजाइजेशरण ॥ ऐसीकांहींखूण ॥ सांपडेआइती ॥ ५२ ॥ मगआइतेनप्रसादें ॥ असिजेआपणयाचेनिअविरोधें ॥ बोलिलाविनोदें ॥ हाठावऱ्हीं ॥ ५३ ॥ तात्पर्यार्थऐसा ॥ नपडावेंवचनवळसा ॥ एकसद्गुरूचिसरिसा ॥ वोळगावा ॥ ५४ ॥ सद्गुरूसीयेतांशरण ॥ हारपेशरणआलेपण ॥ सहजेंसमाधान ॥ आपेआप ॥ ५५ ॥ आतांसद्गुरुकृपानंतरे ॥ ज्ञानअभेदेंवावरे ॥ पुढेंयेचिमोहरें ॥ प्रकरणअसे ॥ ५६ ॥ तेंअनुभवाचीखूण ॥ अनुभवामृतींअसेजाण ॥ नित्यानंदींशरण ॥ गेलियालाधे ॥ ५७ ॥ आणिज्ञानाज्ञानअसंभव ॥ निखळज्ञानमात्रज्ञानदेव ॥ नित्यानंदेंहेंबरव ॥ तेथेंचिवर्ते ॥ ५८ ॥ कांजेंनसोनिविषयसंबंध ॥ अंगेंअंगचिआनंद ॥ किंबहुनाचिदानंद ॥ यासीचह्मणिजे ॥ ५९ ॥ त्याचिन्मात्राहानीनाहीं ॥ ह्मणोननित्यानंदुचिहोपाहीं ॥ कांजेंसंबंधीकधींकांहीं ॥ उपजलाचनाहीं ॥ १६० ॥ तोचसर्वकाळकल्याण ॥ सदाशिवशांतसमान ॥ श्रीनित्यानंदचरण ॥ वंदिलियाहोये ॥ ६१ ॥ एवंहेंप्रकरण ॥ वाचांचेंऋणोत्तीर्ण ॥ होईजेऐसीखूण ॥ सांगितलीयेथें ॥ ६२ ॥ पुढेंसिद्धाचेनिरायें ॥ निरूपणाचेप्रवाहें ॥ जेंमौनमुद्रेनेंआहे ॥ बोलिलेंकीं ॥ ६३ ॥ तेंअनुभवामृताचीचवी ॥ चाखावीजीवाचियेजीवीं ॥ नानाजीवांपैलीकडीलठेवी ॥ आपलीअसेजे ॥ ६४ ॥ तेंअवधानाचेनिव्याजें ॥ काहाड्डनहातींघेईजे ॥ नातरीउच्छृंखलपणमाझें ॥ क्षमाकीजोजी ॥ ६५ ॥ कांजेतुह्मीअनुभवाचीमूर्ति ॥ तेथेंबोलणेंहेगावढींमती ॥ आतांक्षमाकिजोजीसंतीं ॥ निजदासामातें ॥ १६६ ॥ ॥ इतिश्रीअनुभवामृतविवरणेनित्यानंदसूतविरचितेवाचारुणोत्तीर्णंनामतृतीयप्रकरणं समाप्तम् ॥

प्रकरण चतुर्थ.

ॐपरमात्मनेनमः ॥ नित्यानंदकृपाजीवन ॥ केलेंपूर्वोक्तविवरण ॥ जेथेंवाचाऋणोत्तीर्ण ॥ समाप्तजालें ॥ १ ॥ आतांवाचासंबंधेंवीण ॥ निखळजोप्रत्ययचिपूर्ण ॥ जेथेंज्ञेयआणिज्ञातेपण ॥ निःशेषनाहीं ॥ २ ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ अनुभवामृतींअसेजाण ॥ तेचिपैविवरण ॥ स्वताचिविवरे ॥ ३ ॥ सद्गुरूसीगेलियाशरण ॥ अभावाआलेंअज्ञान ॥ आतांनिखळभेदेंवीण ॥ ज्ञानमात्रचिअसे ॥ ४ ॥ ऐसेंचिअसेविषद ॥ अनुभवामृतींचेंमूळपद ॥ ज्ञानाज्ञानभेद ॥ जेथेंनसे ॥५॥

आतांअज्ञानाचेनिमारे ॥ ज्ञानअभेदेंवावरें ॥
निद्साधूनिजागरें ॥ नांदिजेजेवीं ॥ १ ॥

निखळज्ञानमात्रसाचार ॥ तेथेंनघडेअनसंचार ॥ हाविचारह्मणिजेमार ॥ अज्ञानाचा ॥ ६ ॥

द्रष्टाअसेलोपेंवीण ॥ तरीकोठेंअसेंअज्ञान ॥ पूर्वापरताविहीन ॥ ज्ञानमात्रसंचलें ॥ ७ ॥ स्वरूपींअज्ञानाचासंभव ॥ समूळहेंचिजेथेंवाव ॥ ज्ञानअभेदस्वभाव ॥ सहजेंचिअसें ॥ ८ ॥ अज्ञानऐसेंजेंस्फुरण ॥ तेंनिखळस्फुरद्रूपज्ञान ॥ तरीअज्ञानसाधलेंजाण ॥ ज्ञानेंचिकरूनी ॥ ९ ॥ साधलें ज्ञानेंअज्ञान ॥ तरीअज्ञानशब्दासीआलेंव्यर्थपण ॥ ज्ञानअभेदुहाजाण ॥ आइताअसे ॥ १० ॥ जेवींजागरेंनिदसाधिली ॥ ह्मणिजेनिद्रेचीजागृतीचिजाली ॥ मगनिद्राजागृतीहेंद्वंदबोली ॥ हरपोनिजाय ॥ ११ ॥ निखळलाधेजागेपण ॥ मगजागेंहोआवेंनलगेजाण ॥ निद्रेचेंपडण ॥ सहजचिचुकलें ॥ १२ ॥ अज्ञाननकरितांअसेबाध ॥ तोचिहाज्ञानभेद ॥ पुढेंऐसेंचिविशद ॥ बोलतुअसे ॥ १३ ॥

कांदर्पणाचानिगाला ॥ ऐक्यबोधुपहिला ॥
मुखभोगीआपुला ॥ आपणचि ॥ २ ॥

कांदपर्णाचेनिसंबंधें ॥ मुखवंतामुखबोधे ॥ तैंअभेदुचिपरिभेदे ॥ गिवसिलाजाये ॥ १४ ॥ मुखऐक्यतानतुटोन ॥ उमटेदृश्यद्रष्टृत्वभान ॥ तेवींज्ञानींज्ञानत्वघेऊन ॥ ज्ञानाज्ञानभेद ॥ १५ ॥ तोदर्पणचिजैंविसर्जिला ॥ मगमुखभासमुखींचिनिमाला ॥ जेणेंदर्पणुद्योतिला ॥ दर्पणत्वें ॥१६॥ तेवींज्ञानींनसेज्ञानभावो ॥ तैंअज्ञानाचाअभावो ॥ मगसिद्धचिस्वभावो ॥ अभेदेंवर्ते ॥ १७ ॥ नसोनिज्ञानाज्ञान ॥ निखळजेंचिन्मात्रघन ॥ तेंचितेंभेदेंवीण ॥ स्वभावेंअसें ॥ १८ ॥ एवंअज्ञानासीआत्यंतिकबाध ॥ मगसहजाचिज्ञानअभेद ॥ चिन्मात्रचिनिर्द्वंद्व ॥ विलासतअसे ॥ १९ ॥ दर्पणावलोकनेंवीण ॥ मुखप्रत्ययोजोअर्धींचिजाण ॥ दर्पणत्यागेंकरून ॥ ठसावेतोचि ॥ २० ॥ तेवींमुळींचिजेंचिन्मात्रखूण ॥ तेणेंचिरूपाआलेंअज्ञान ॥ तोचिआभासउपरमताजाण ॥ स्वस्वरूपभोग ॥ २१ ॥

ज्ञानजियातियापरी ॥ जगींआत्मैक्यकरी ॥
तैंसुरियाखोचेसुरी ॥ तैसेंजालें ॥ ३ ॥

जैसेंतैसेंज्ञातृत्वपण ॥ असोनिब्रह्मैक्यबोधुहोयजाण ॥ येथेंनिरसेजऱ्हींअज्ञान ॥ तऱ्हींज्ञेयज्ञातृत्वभेदुकें ॥२२॥ ह्मणोनिज्ञानजयातयापरी ॥ ज्ञेयभोगाह्ननिअसेदूरी ॥ आतांज्ञानज्ञेयभेदुजरी ॥ तरीअभेदुकैसा ॥ २३ ॥ जगआत्माऐक्यपण ॥ येथेंहीसाक्षित्वेंवेगळेंज्ञान ॥ एवंहरलेंजऱ्हींअज्ञान ॥ तऱ्हींज्ञानींज्ञानपणहाचिभेदु ॥ २४ ॥ ज्ञानेंअभेदेंअसिजे ॥ तरीआत्माहेंकोणेंजाणिजे ॥ असोआपणासीचिजाणतांदुजें ॥ आपणचिअसे ॥ २५ ॥ ज्ञानींनसेज्ञातेपण ॥ तरीज्ञानऐसेंह्मणे कोण ॥ एवंज्ञानज्ञेयभेदुजाण ॥ ज्ञानींअसे ॥ २६ ॥ ज्ञानअसेज्ञेयेंवीण ॥ तरीज्ञानतेंकिंलक्षण ॥ तस्मात्ज्ञेयज्ञातेपण ॥ भेदुचिअसे ॥ २७ ॥ एवंओवीचेंपूर्वार्ध ॥ पूर्वपक्षकेलासिद्ध ॥ जेजऱ्हीं अज्ञानासीजालाबाध ॥ तऱ्हींज्ञानींज्ञानत्वभेदुचिअसे ॥ २८ ॥ येआशंकेनिवारण ॥ करीउत्तराधेंकरून ॥ जेसुरीसीसुरीनेंजाण ॥ खोचिजेकेवीं ॥ २९ ॥ ह्मणिजेहेंऐसें ॥ आत्माचिन्मात्रअसे ॥ आपेआपभागकैसे ॥ पडतीतेथें ॥ ३० ॥ अर्धींविरेज्ञातेपण ॥ तरीचहोयआत्मज्ञान ॥ आतांआत्माजरीज्ञानघन ॥ तऱ्हींज्ञानशून्यपैं ॥ ३१ ॥ आत्मत्वींउरेज्ञातें ॥ हेंबोलणेंपरीरितें ॥ सुरीनेंजेवींसुरीतें ॥ खोचितांनफवे ॥ ३२ ॥ आत्मत्वींआत्मज्ञान ॥ हेंज्ञानजाल्यावीण ॥ एवंयेथेंजाणणें जाण ॥ घडलेंचिनाहीं ॥ ३३ ॥ ह्मणोनिसुरीतेंसुरीनखोची ॥ उक्तिअसेमुळींची ॥ तेवींज्ञानासीज्ञानाची ॥ जाणीवनघडे ॥ ३४ ॥ आत्माकेवळज्ञानघन ॥ येथेंजाणीवनिवडेआन ॥ हेंकेवळव

ल्गन ॥ अनुभवेंवीण ॥ ३५ ॥ अभावाआलेंअज्ञान ॥ आणिउरेंज्ञातेपण ॥ तरीअनुभवाचीखूण॥ लाधलीनाहीं ॥ ३६ ॥ तस्मात्‌अज्ञाननिपटूनवावो ॥ तेथेंज्ञातृत्वाचाहीअभावो ॥ हाधरूनिअभि प्रावो ॥ पुढेंहीबोले ॥ ३७ ॥

लावीआंतुठाऊनिकोपट ॥ तोसाधीआपणियासकट ॥
कांबांधलयाचोरट ॥ मोटेमार्जी ॥ ४ ॥

घरामाजींठाऊनि ॥ जैंघरासीलाविजेअग्नि ॥ तोघरासीजाळोनि ॥ आपणहीनुरे ॥ ३८ ॥ किंवाचोरटेंभ्याले ॥ तेमोटेमाजींलपाले ॥ तेणेंआपणियासांपडविलें ॥ मोटेसहित ॥ ३९ ॥ तेवींअज्ञानाचाभावो ॥ तोज्ञातृत्वाचाअभिप्रावो ॥ तेंचिअज्ञानजालेंवावो ॥ तरीज्ञातेपणकैंचें ॥ ४० ॥ ज्ञानेंअज्ञाननाशिलें ॥ म्हणिजेआपणचिशांतजालें ॥ येथेंसहजचिनिमाले ॥ ज्ञानभेद ॥ ४१ ॥ संबंधिकज्ञानभावो ॥ अज्ञानासीहाचिठावो ॥ आतांसंबंधुचिजरीवावो ॥ तरीज्ञान भावोतोहीनसे ॥ ४२ ॥ तस्मात्‌अभावाआलेंअज्ञान ॥ आणिज्ञानींउरलेंज्ञानपण ॥ हेंचिविरुद्ध वचन ॥ नघडेयेथें ॥ ४३ ॥

आगिपोतासाचेनिमिशें ॥ आपणपेंजाळिजेजैसें ॥
ज्ञानाअज्ञाननाशें ॥ तैसेंजालें ॥ ५ ॥

जेवींकांकापुरातेंजाळूनि ॥ अग्नित्वेंनुरेचिअग्नि ॥ तेवींअज्ञाननासूनि ॥ ज्ञानहीनुरे ॥ ४४ ॥ ज्ञानींचनाहींज्ञानपण ॥ मगकैंचेंअसावेंअज्ञान ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ जाणोनिघेइजे ॥ ४५ ॥

अज्ञानाचाटेका ॥ नसतांहीज्ञानअधिका ॥
फांकेजंवउपखा ॥ आपुलापडे ॥ ६ ॥

आशंका ॥ अज्ञानासीजैंखंडण ॥ तैंअधिकचिज्ञानींज्ञानपण ॥ आणिम्हणतसाअज्ञानासीनि रसुन ॥ ज्ञानहीनुरे ॥ ४६ ॥ ज्ञानासीअधिकपण ॥ तरीचहोयअज्ञाननिरशन ॥ तरीज्ञानींज्ञान पण ॥ कैसेंनुरे ॥ ४७ ॥ येआशंकेसीखंडण ॥ केलेंउत्तरार्धेंकरून ॥ जेंज्ञानआधिक्यजाण ॥ नि वांतज्ञानें ॥ ४८ ॥ ज्ञानाचेंशुद्धत्वजाणिजे ॥ जैंआपणेंचिउपरमापाविजे ॥ एवंज्ञानेंचिशम विजे ॥ ज्ञातेपणासी ॥ ४९ ॥ एवंज्ञानमात्रअसोन ॥ हरेविशेषसामान्य ॥ पुढेंयेविषयींजाण ॥ ओवीअसे ॥ ५० ॥

दशाहीतेनिमालिया ॥ येणेंजेंउवाया ॥
तेंकेवळनाशावया ॥ दीपाचेपरी ॥ ७ ॥

दीपप्रांतींचाप्रकाश ॥ तोदीपाशींचहोयनाश ॥ तेवींज्ञानाचाविशेष ॥ ज्ञानचिशमवी ॥५१॥ संबंधेंवीणज्ञान ॥ तेंचिजाणावेंदशाहीन ॥ पूर्वापरतेनवीण ॥ निश्चळजेंकीं ॥ ५२ ॥ हेंहीदशा हीनपण ॥ ज्ञानेंचिप्रकाशिलेंजाण ॥ प्रकाशूनआपण ॥ शांतजालें ॥ ५३ ॥ निखळजेंस्फुरण ॥ तेंज्ञाननव्हेनाअज्ञान ॥ म्हणोनियथार्थेंउपपन्न ॥ तोचिउपरमु ॥ ५४ ॥

उठणेंकींपडणें ॥ कुचभराकोणजाणे ॥
फांकणेंकींसुकणें ॥ जाउळाचें ॥ ८ ॥

कुचाचेंपक्कदशेयेणें ॥ तेंचितयाचेंपडणें ॥ किंफाकणेंआणिसुकणें ॥ जाउळाचेंएक ॥ ५५ ॥

आताजाउळह्मणिजेआयिका ॥ जेकींजाईचीकुसुमकळिका ॥ तेफांकलियादेखा ॥ सुकणेंचिघ डलें ॥ ५६ ॥ अथवावोसरलियाभरयौवन ॥ कुचींकेलेंस्थानचलन ॥ ह्मणोनिउठतांचिपतन ॥ पावलेंजैसें ॥५७॥ अथवाकुचभारहोतांगहन ॥ तेचिवेळेत्याचेंव्युत्थान ॥ व्युत्थानतेंचिपतन ॥ जाणिजेतयाचें ॥ ५८ ॥ एवंपतनपूर्वीलअसन्नकाळ ॥ तेंचिव्युत्थानाचीवेळ ॥ आणिव्युत्थान तेंचिप्रांजळ ॥ पतनजयाचें ॥ ५९ ॥ तेवींउमटेजेंस्फुरणखूण ॥ तेंचिस्फुरणाचेंकींअवसान ॥ त दर्थीनिदर्शन ॥ आणीकहीदेतों ॥ ६० ॥

तरंगांचेंरूपायेणें ॥ तयाचिनावनिमणें ॥ कांविजूचेउदैजणें ॥
तोचिअस्तु ॥ ९ ॥ तैसेंपिऊनिअज्ञान ॥ तंववरीवाढेज्ञान ॥
जंवआपुलेंनिधन ॥ निःशेषसाधे ॥ १० ॥

ज्ञानाच्यानिश्चयीं ॥ अज्ञानासीठावचिनाहीं ॥ चिन्मात्रेंवीणकांहीं ॥ असेंनादुजें ॥ ६१ ॥ अज्ञा नाचाभावो ॥ तोकेवळज्ञानप्रवाहो ॥ तोभावचिजालावावो ॥ आत्मनिर्धारें ॥ ६२ ॥ एवंज्ञाना चाउत्कर्ष ॥ करीज्ञातेपणासीहरास ॥ तेचिसंधीसनाश ॥ अज्ञानाचा ॥ ६३ ॥ ज्ञानाचाविलास ॥ नामरूपाचाआभास ॥ त्यानामरूपाचासमावेश ॥ ज्ञानमात्रींहोये ॥ ६४ ॥ जेवींमातृकांचावि काश ॥ ॐकारेंकेलाप्रकाश ॥ तेवींअज्ञानाचाग्रास ॥ ज्ञानेंजाला ॥ ६५ ॥ मगज्ञानींज्ञानपण ॥ तैसाधीआपलेंनिधन ॥ उद्भवअवसान ॥ तरंगाचेंएक ॥ ६६ ॥ किंवाएकचिस्फुरण ॥ उदयआ णिअवसान ॥ विजूच्याअंगींजाण ॥ तैसेंचिहेंपैं ॥ ६७ ॥

जैसेंकल्पांतींभरतें ॥ स्थळाजळादोहींतें ॥
बुडविलियाआरौतें ॥ राहोंचिनेणें ॥ ११ ॥

स्थळजळविशेष ॥ कल्पांतजळींनुरेभास ॥ एवंजळाचाउत्कर्ष ॥ जळचिनाशी ॥ ६८ ॥ स्थ ळजळएकजालें ॥ तेथेंस्थळनाहींउरलें ॥ आणिजळहीविसरलें ॥ जळत्वासीयेवों ॥ ६९ ॥ तेवीं ज्ञानाचेनिपूर्णपणेंजाण ॥ नुरेज्ञानआणिअज्ञान ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ अनुभवैकगम्य ॥ ७० ॥

कींविश्वाहीवेगळ ॥ वाढेजैंसूर्यमंडळ ॥
तैंतेजतमनिखळ ॥ तेंचिहोये ॥ १२ ॥

अत्यंतिकतेजसंपन्न ॥ जैंसूर्यहोयआपण ॥ तैंचराचराचीखूण ॥ मोडोनिगेली ॥ ७१ ॥ तैंतम तेजस्वभावें ॥ नुरेचिहेंअघवें ॥ तेजहीतेजभावें ॥ नुरेचितेथें ॥ ७२ ॥ कींविश्वोपाधिविहीन ॥ केवळतेजचिपरिपूर्ण ॥ तेवींज्ञानाज्ञानेंवीण ॥ ज्ञानमात्रजें ॥ ७३ ॥

नानानिद्रमारूनि ॥ आपणापैंहिरोनि ॥ जागणेंठाकेहोऊनि ॥
जागणेंचि ॥ १३ ॥ तैसेंअज्ञानआटोनिया ॥ ज्ञानयेतेंउवाया ॥
ज्ञानाज्ञानगिळूनिया ॥ ज्ञानचिहोये ॥ १४ ॥

निद्रेचीवाटमोडे ॥ तैंजागणेंहेंहीनघडे ॥ मगजागणयाचेंपाडें ॥ जागणेंचि ॥ ७४ ॥ निखळ चिजागृतीसीजाण ॥ नाहींनिद्राजागेपण ॥ तेवींनसोनिज्ञानाज्ञान ॥ ज्ञानचिजें ॥ ७५ ॥ पहातां अज्ञानाचामासला ॥ तंवज्ञानार्णवचिउचंबळला ॥ अज्ञानहागेला ॥ बोलुचिवाया ॥ ७६ ॥ अ ज्ञानअंगेंविरालें ॥ परीज्ञानेंनाहींस्पर्शिलें ॥ आइतेंचिसंचलें ॥ एकलेंज्ञान ॥ ७७ ॥ नसतांअज्ञा

नभाग ॥ ज्ञानज्ञानत्वेंनमिरवीअंग ॥ चिन्मात्रचिनिःसंग ॥ नसोनिअसे ॥ ७८ ॥ नसोनिअसे कैसें ॥ हेंनसांगोनिसांगतुसे ॥ ओवीचेनिमिसें ॥ दृष्टांतेंसी ॥ ७९ ॥

तेंव्हेळींपुनीवाभरे ॥ नाअवंसासरे ॥
तेचंद्रींचिउरे ॥ सतरावीजैसी ॥ १५ ॥

ज्ञाननव्हेनाअज्ञान ॥ दृज्ञात्रदशाहीन ॥ संबंधातेंनस्पर्शोन ॥ ठायींचिअसे ॥ ८० ॥ जेवींचं द्रींचीसतरावी ॥ पौर्णिमेनव्हेनवी ॥ नाअमावस्यामाल्हवी ॥ चंद्रींचिअसे ॥ ८१ ॥ संबंधातेंन पवे ॥ परीआपणपेंनाभिभवे ॥ हेंआणीकानेणवे ॥ वस्तुत्वेंचि ॥ ८२ ॥ ज्ञानह्मणिजेतरीजाणिजे कायी ॥ अज्ञानह्मणोंतरीनेणणेंनाहीं ॥ एवंज्ञानाज्ञानादोहीं ॥ सिवतलेंनव्हेजें ॥ ८३ ॥ ज्ञानींजे ज्ञानता ॥ अज्ञानींजेणेंअनास्तिक्यता ॥ पूर्वपक्षाआणिसिद्धांता ॥ नयेजेंवस्तु ॥ ८४ ॥ तेंकोण्हा सारिखेंनव्हें ॥ आणीकासंबंधेंनेणवें ॥ जेथेंकांहींचिनसंभवें ॥ नास्वातंत्रहीनसें ॥ ८५ ॥ ऐसें चिन्मात्रघन ॥ असेजेंसंबंधेंवीण ॥ पुढेंहीविशेषण ॥ याचेंचिबोलें ॥ ८६ ॥

कांतेजांतरेंनाटोपे ॥ कोण्हेंतमेनसिंपे ॥ तेंउपमेचेंजाउपें ॥
सूर्यचिहोय ॥ १६ ॥ ह्मणोनिज्ञानेंउजळे ॥ कांअज्ञानेंरुळे ॥
तैसेंनव्हेनिर्वाळें ॥ ज्ञानमात्रजें ॥ १७ ॥

अन्यतेजेंतेजसुहोये ॥ कींकोण्हेतमेंमाल्हवे ॥ उपमेतेंनपवे ॥ तोसूर्यचिएकु ॥ ८७ ॥ संबांधे कैंतेजें ॥ सूर्यजैंविराजे ॥ तैंअंधारेंझांकिजे ॥ ऐसेंहीहोय ॥ ८८ ॥ सूर्याच्याअखंडत्वास्तव ॥ नसेतमासीतमत्व ॥ तेथेंसूर्यप्रकाशाबाधत्व ॥ तमाचेंनिकें ॥ ८९ ॥ एवंदिनरातिचाअसंभव ॥ तमतेजाचाअभाव ॥ सूर्येंचिस्वयमेव ॥ संबंधेंवीण ॥ ९० ॥ तेवींस्वताजैंचिन्मात्रकांहीं ॥ तेथें ज्ञानाचीअपेक्षानाहीं ॥ किंवाअज्ञानेंनलोपेकहीं ॥ बोधमात्रजें ॥ ९१ ॥ संमतिः ॥ स्वबोधेना न्यबोधेच्छाबोधरूपतयात्मनः ॥ नदीपस्यान्यदीपेच्छायथास्वात्मप्रकाशने ॥ १ ॥ इतिब्रह्मगी तायां ॥ तेवींनिघळचिन्मात्रघन ॥ आपेआपउपमाहीन ॥ जेंज्ञानाचेंहीज्ञान ॥ अज्ञानप णअज्ञानाजेणें ॥ ९२ ॥ परीज्ञानआणिअज्ञान ॥ जेथेंनाहींनिपटून ॥ आणिउमटोंनशकेतयावीण ॥ आणीकतेथें ॥ ९३ ॥ तरीतेंलपवीनाउमटवी ॥ संकोचवीनावाढवी ॥ अंगेंअंगपदवी ॥ पदविहीन ॥ ९४ ॥ तेंअन्यथाकधींचिनव्हे ॥ तैंअज्ञानकेवींसंभवे ॥ आतांअज्ञानाचेनिअभावें ॥ ज्ञानतेंकवण ॥ ९५ ॥ परीज्ञानींज्ञानत्वनाहीं ॥ हेंज्ञानेंचिपडेठाईं ॥ एवंआगमअपायादोहीं ॥ शिवतलेंनव्हेजें ॥ ९६ ॥ यालागींनिर्वाळलेंचिन्मात्रघन ॥ एकाकीभेदहीन ॥ आहेनाहींपण ॥ जेथेंनाहीं ॥ ९७ ॥

परीज्ञानमात्रेंनिखळे ॥ तेंचिकींतयाकळे ॥
कायिदेखिजेबुबुळें ॥ बुबुळाजेवीं ॥ १८ ॥

आशंका ॥ निखळचिन्मात्राच्याठायीं ॥ ज्ञेयभागदुसरानाहीं ॥ हेंपडिलेंठायीं ॥ पूर्वोक्तेंनि रूपणें ॥ ९८ ॥ परंतुआपणचिआपणयाजाणत ॥ यासीकदानसेविपरीत ॥ ह्मणोनिएकींचिउ मटत ॥ ज्ञेयज्ञातृत्वें ॥ ९९ ॥ तरीहानव्हेकायभेदु ॥ कैसेनघडलाज्ञानअभेदु ॥ हेंआशंकास्पदु ॥ जालेंअसें ॥ १०० ॥ पूर्वपक्षाचेंतात्पर्यार्थ ॥ जेंविजातीयस्वजातीयभेद ॥ निरसोनिपरीनिरसा वाभेद ॥ स्वगतपूर्वपक्षेयेणें ॥ १ ॥ एवंभावपूर्वार्धाचा ॥ आतांपरिहारउत्तरार्धियाचा ॥ अव

धानश्रोतयांचा ॥ देखोनिबोले ॥ २ ॥ जेवींदेखणेंबुबुळनचुके ॥ परीआपणयातेंनदेखे ॥ देखणें मात्रनिकें ॥ ह्मणोनियां ॥ ३ ॥ देखणेंपदार्थनव्हे ॥ ह्मणोनिआपेआपणयानदेखवे ॥ बुबुळयेणें नांवें ॥ देखणीदृष्टी ॥ ४ ॥ तेवींचिन्मात्राच्याठायीं ॥ धर्मुधर्मित्वनाहीं ॥ आपणाआपणकहीं ॥ जाणेंनानेणें ॥ ५ ॥ गोडियेगूळनचुके ॥ तऱ्हींतोचित्यातेंनचाखे ॥ तेवींज्ञानमात्रनिकें ॥ जाणि वेवीण ॥ ६ ॥

आकाशआपणयारिघे ॥ कायीआगिआपणयालागे ॥ आपलामाथावोळघे ॥ आपणकोण्ही ॥ १९ ॥ दिठीआपणयादेखे ॥ स्वादुआपणयाचाखे ॥ नादआपुलेंआइके ॥ नादपण ॥ २० ॥ सूर्येसूर्यासीविवळे ॥ काफळआपणयाफळे ॥ परिमळुपरिमळे ॥ घेपतुअसे ॥ २१ ॥ तैसेंआपणयाआपण ॥ जाणतेंनव्हेंजाण ॥ ह्मणौनिज्ञानपणेंवीण ॥ ज्ञानमात्रजें ॥ २२ ॥ आणिज्ञानऐसीसोये ॥ ज्ञानपणेंचिजरीसाहे ॥ तरीअज्ञानहेंनोहे ॥ ज्ञानपणेंचि ॥ २३ ॥

आकाशाचापैसी ॥ वस्तिनघडेआकाशासी ॥ ऐसियाभेदासी ॥ आकाशनये ॥ ७ ॥ किंवा अग्निचेंनिउष्णपणें ॥ अग्निसीनघडेपाळणें ॥ उष्णतामात्रचितेणें ॥ असिजेह्मणोनियां ॥ ८ ॥ किंवास्वमाथाआरोहण ॥ नघडेआपेआपण ॥ किंवादिठिचेदिठीजाण ॥ दृश्यनव्हे ॥ ९ ॥ किंवा स्वादुस्वादाचाविषय ॥ किंवानादुनादाश्राव्यहोय ॥ किंसूर्यासीचसूर्य ॥ प्रकाश्यप्रकाशक११० किंवाआपलेंफळआपण ॥ हेंफळींनघडेजाण ॥ किंवाग्राह्यग्राह्यकतेवीण ॥ परिमळुपरिमळीं ॥ ११ ॥ तैसेंज्ञानमात्रेंआइतें ॥ तेंजाणोनिहोयजाणतें ॥ ऐसीयाभेदातें ॥ नस्वीकारिजे ॥ १२ ॥ ह्मणोनिज्ञानपणेंवीण ॥ ज्ञानमात्रचितेंजेंसंपूर्ण ॥ जरीयेथेंअसेज्ञानपण ॥ तरीभेदहीघडे ॥ १३ ॥ तस्मात्याज्ञानमात्राच्याठायीं ॥ ज्ञानाज्ञानभागनाहीं ॥ ज्ञानींज्ञानत्वअसेंपाहीं ॥ तरीतेंचिअज्ञान ॥ १४ ॥ आतांज्ञाननव्हेंनाअज्ञान ॥ ऐसेंकोण्हीएकज्ञान ॥ असणयानसणयावीण ॥ असेजेंकीं १५

जैसेंतेजजेंआहे ॥ तेंअंधारेंकीरनोहे ॥
मातेजतऱ्हींहोये ॥ तेजासीकाई ॥ २४ ॥

प्रकाशींअंधारनस्पर्शे ॥ तरीप्रकाशकपणतेंकाइसें ॥ तेवींअज्ञानजरीनसे ॥ तरीज्ञानींज्ञान त्वहीनाहीं ॥ १६ ॥ निखळचिजेंज्ञान ॥ असेज्ञानपणेंवीण ॥ आपुलेंअसतेपण ॥ ग्रासूनिअसें १७

तैसेंअसणेंआणिनसणें ॥ हेंनाहींजयाहोणें ॥
आतांमिथ्याऐसेंयेणें ॥ बोलेंगमे ॥ २५ ॥

पूर्वार्धाचाअर्थ ॥ आलापूर्वपदाआंत ॥ आतांपूर्वपक्षार्थ ॥ उत्तरार्धपद ॥ १८॥ आतांस्वतः सिद्धजेंआहे ॥ तेंअसणेंकांनसाहे ॥ तस्मात्येणेंअभिप्रायें ॥ अभावदिसे ॥ १९ ॥ ऐसापूर्वपक्ष केला ॥ येणेंशून्यवादसूचिला ॥ स्वतंत्रत्वेंदेखिला ॥ प्रपंचुचिसत्य ॥ १२० ॥ एकज्ञानएकअज्ञा न ॥ एककर्ताएककर्मजाण ॥ जेंरचलेंआहेभान ॥ समविषमत्वें ॥ २१ ॥ हेंघडींअसेंघडींनसें ॥

येथेंनित्यत्वेंकोण्हीचनसे ॥ एवंउत्तरार्धेंऐसें ॥ असेंसूचिलें ॥ २२ ॥ आतांशून्यवादखंडण ॥ होयऐसेंनिरूपण ॥ कीजैलजेणेंप्रकटेखूण ॥ अनुभवाची ॥ २३ ॥

तरीकांहींनाहींसर्वथा ॥ ऐसीजरीवेवस्था ॥
तरीनाहींहेंप्रथा ॥ कवणासीपां ॥ २६ ॥

ज्ञानाज्ञाननाहीं ॥ हेंजेणेंपडेठाईं ॥ तरीशून्यतेंपाहीं ॥ कोठेंअसेंपैं ॥ २४ ॥ नाहींपणजेणेंदेखिलें ॥ तेंतंवनाहींजालें ॥ आतांशून्ययेणेंबोलें ॥ शून्यचिनघडे ॥ २५ ॥ शून्यजरीअसतें ॥ तरी शून्यवादुचिकोणकरिते ॥ एवंयाशून्यातें ॥ वादीचिखंडी ॥ २६ ॥ प्रपंचींसत्यताअसेजे ॥ तियेसीतियेणेंचितंवनेणिजे ॥ तस्मात्प्रपंचासीद्योतिजे ॥ नित्यएकें ॥ २७ ॥ एकजेंचिन्मात्रघन ॥ स्वविलासेंविलासमान ॥ प्रपंचींप्रपंचपण ॥ असेजेथें ॥२८॥ तेंज्ञाननव्हेनाअज्ञान ॥ ऐसेंजेंस्फुरद्रूपजाण ॥ त्यास्वरूपासीशून्यपण ॥ कैसेनिआलें ॥ २९ ॥ एवंयेचिविषयींचेंनिरूपण ॥ पुढेंबहुप्रकारेंजाण ॥ असेतेंहीविवरण ॥ करूनपाहों ॥ १३० ॥

शून्यसिद्धांतबोधु ॥ कोण्हीसत्ताहोयसिद्धु ॥
नसतांहाअपवादु ॥ वस्तूसीजो ॥ २७ ॥

वस्तुसनातनसिद्धनसता ॥ तरीशून्यहेनसतीवार्ता ॥ हेकैसेनिआतां ॥ रूपायेती ॥ ३१ ॥ सत्ताजरीशून्यअसे ॥ तरीशून्यहेकोणप्रकाशे ॥ एवंआर्थेंवीणवायसें ॥ बोलणेंचिजालें ॥ ३२ ॥ वस्तुजरीस्वतासिद्ध ॥ तरीचशून्यसिद्धांतबोध ॥ एवंशून्यवाद ॥ शून्यातेंचिखंडी ॥ ३३ ॥

माल्हवितांदिवे ॥ माल्हवितेंजरीमाल्हवें ॥
तरीदीपुनाहींहेंफावें ॥ कोणासीपां ॥ २८ ॥

दीपुज्याचेनिसिद्धिगेला ॥ तेणेंचिदीपुमालविला ॥ तरीलावितांदिठाजाला ॥ कांमाल्हवितांमालवे ॥ ३४ ॥ दीपाचेनिअभावें ॥ माल्हवितेंजरीमालवें ॥ तरीमाल्हविलेंजाणावें ॥ कोणेंपहा ॥ ३५ ॥ एवंलावलियामाल्हविलियावीण ॥ निरुपाधिकजेंपुरुषपण ॥ त्यासीनाहींअवसान ॥ कोण्हियेकाळीं ॥ ३६ ॥

कींनिदेचेनिआलेपणें ॥ निदेलेंतेंजायप्राणें ॥ तरीनिदभलीहेकोणें ॥ कोणासीपां ॥ २९ ॥ घटुघटपणेंभासे ॥ तद्भंगेंभंगुआभासे ॥ सर्वथानाहींतेंनसे ॥ कोणेंह्मणावें ॥ ३० ॥ ह्मणोनिकांहींनाहींपण ॥ देखतांनाहींनोहेआपण ॥ नोह्वनिअसणेंनयावीण ॥ असणेंजें ॥ ३१ ॥

मागेंदीपदृष्टांतेंकरून ॥ तैसेंचिनिद्रेचेनिदर्शन ॥ निद्रिस्तहोयगतप्राण ॥ निद्रेचेनिजरी ॥ ३७ ॥ तरीनिद्रेचेंनिवांतपण ॥ कोणेंभोगिजेजाण ॥ आणिनिद्रेनेंकोण ॥ निद्रिस्तुहोये ॥३८॥ जेणेंपैंजागेपणें ॥ निजणेंआणिजागेंहोणें ॥ तेंनसेतरीनिद्राभोगणें ॥ कोणासीघडे॥ ३९ ॥ किंवा जेणेंघटासीघटपण ॥ तेणेंचिघटभंगुरूपायेजाण ॥ तेंकारणचिनसेतरीकैसेन ॥ निर्वाहयाचा ॥ १४० ॥ घटभावेंघटभासे ॥ भंगेंभंगुआभासे ॥ पृथ्वीचिनसतांहेंकैसें ॥ घडोंसकेपैं ॥ ४१ ॥ अथवाघटभावोजेणेंदेखिला ॥ तेणेंअभावहीबोळखिला ॥ तोचिनाहींतरीगमला ॥ कोणासी

अर्थु ॥ ४२ ॥ तैसेंआपुलेनिप्रकाशें ॥ प्रकाशमानताचिनआभासे ॥ ज्ञानअज्ञानहेंऐसें ॥ हरपे जेथें ॥ ४३ ॥ जेथेंहरपेज्ञानअज्ञान ॥ तेंतंवहरपोनेणेंजाण ॥ जेणेंज्ञानीज्ञानपण ॥ अज्ञानीअज्ञानत्व ॥ ४४ ॥ अज्ञानीअज्ञानत्वजेणें ॥ अतएवअज्ञानवावोअज्ञानपणें ॥ आतांज्ञानमात्रचिमा कोणे ॥ ज्ञानत्वायावें ॥ ४५ ॥ तेंविषयनव्हेकोण्हाचें ॥ अथवाविषयींनव्हेतेंसाचें ॥ ह्मणोनि असेनाहींपणाचें ॥ वोझेंनवाहे ॥ ४६ ॥ श्रुतिः ॥ नतदश्नातिकिंचननतदश्नातिकिंचनेति ॥ ॥ यालागींनाहींपणजेणेंभासे ॥ तेंनाहींपणाकेवींगवसे ॥ असणेनवीणअसे ॥ असेंबोलिला ॥४७॥ किंवायेथेंनाहींविषयींविषयपण ॥ ह्मणोनिसर्वकाळसनातन ॥ पुढेंहीऐसीचिखूण ॥ सांगितली असे ॥ ४८ ॥

परीआणीकाकाआपणीया ॥ नपुरेविषोहोआवया ॥
ह्मणोनिअसावया ॥ कारणकीं ॥ ३२ ॥

पालटेवीणअसतुचिअसे ॥ परीविषयींविषयत्वनसे ॥ आपणाआपणकैसें ॥ विषयीव्हावें ॥ ४९ ॥ आपुलेंमुखआपण ॥ असिजेजेवींहुताशनेंजाण ॥ तेवींधर्मुधर्मित्वपण ॥ नाहींजेथें ॥ १५० ॥ तेवींचिन्मात्रचिजेंजाण ॥ जेंसनातनविक्षेपविहीन ॥ नित्यानंदनिरंजन ॥ स्वरूप मात्रजें ॥ ५१ ॥ तेंकेवींआपणयाकडे ॥ विषयीव्हावयापवाडे ॥ आणिजयाचेनिसुरवाडे ॥ दुजेंहीनाहीं ॥ ५२ ॥ मांदुजयाचेनिविषयित्वें ॥ आपणालागेविषयव्हावें ॥ तरीतेंकांहींचिन संभवे ॥ स्वरूपींइये ॥ ५३ ॥ जेथेंविषयीविषयपण ॥ तेंआगमापायीजाण ॥ हेंनाहींयालागींस नातन ॥ असेंतेंचिअसे ॥ ५४ ॥ अस्तिक्यत्वासीनटळे ॥ आणिनिर्देशितांनाडळे ॥ ग्राह्यग्राहक तेवेगळें ॥ स्वरूपमात्रजें ॥ ५५ ॥ ह्मणोनविषयविषयित्वविहीन ॥ जेंकींचिन्मात्रघन ॥ तेंनाहीं निपटून ॥ कैसेनघडे ॥ ५६ ॥ जेथेंविषयींविषयत्वनसें ॥ तेंअसणेंकैसेंअसें ॥ दृष्टांतेंसीऐसें ॥ बोलिजेतपुढां ॥ ५७ ॥

जोनिरंजनींनिदेला ॥ तोआणीकींनाहींदेखिला ॥ आपुला हीनिमाला ॥ अठऊतया ॥ ३३ ॥ परीजीवेंनाहींनोहे ॥ तैसें शुद्धअसणेंआहे ॥ हेंबोलणेंनसाहे ॥ असेनाहिचें ॥ ३४ ॥

सहजचिवनींएकांतु ॥ तेथेंजोनिद्राकरितु ॥ तयाचासाक्षभूतु ॥ असेनाकोण्ही ॥ ५८ ॥ अथवाआपणाआपणआठवे ॥ तेंहीतेथेंमाल्हवें ॥ परीतयाचाअभावनव्हे ॥ असतुचिअसे ॥५९॥ तेवींआहेनाहींपणें ॥ वांचूनिजेंशुद्धअसणें ॥ आहेनाहींपणासीजेणें ॥ आणिलेंरूपा ॥ १६० ॥ तेंबोलाअर्धींचिअसे ॥ आतांबोलींबोलवेंतेंकैसें ॥ नबोलवेंतरींनसें ॥ ऐसेंजेंनव्हे ॥ ६१ ॥

दिठीआपणयामुरडे ॥ तेंदिठिपणहीमोडे ॥ परीनाहींनोहेफू डे ॥ तेंजाणेचितें ॥ ३५ ॥ कांकाळाराहेकाळवंखा ॥ तोआप णानाआणीकां ॥ नचोजवेतऱ्हींअसिका ॥ हामीबाणें ॥३६॥ तैसेंअसणेंकांनसणें ॥ हेंकांहींचिमानुसवाणे ॥ नसोनिअ सणें ॥ ठायेठावो ॥ ३७ ॥

दृष्टीदेखणीअन्यथानव्हे ॥ परीआपणासीतंवनदेखवे ॥ तरीदृष्टीचिमाल्हवे ॥ ह्मणोंयेकाई

॥ ६२ ॥ तेंमुरडोनियांमागें ॥ आपणापाहोंलागे ॥ तेंपहावयाजोगें ॥ काहींचनाहीं ॥ ६३ ॥ परीदेखणेंचितिचेंरूप ॥ तेथेंतंवनव्हेविक्षेप ॥ तेंजाणेहेंसंज्ञास्वरूप ॥ देखणयाचें ॥ ६४ ॥ किंवाअर्धीचिपुरुषकाळा ॥ मगअंधारींउभाठाकला ॥ तोआणीकानाआपणयाला ॥ दिसेना जेव्हां ॥ ६५ ॥ परीतोआहेतेचेनिप्रत्ययें ॥ अभावातेंजेवींनपवे ॥ तेवींस्वरूपनाटोपेभावें ॥ परीनाहींनव्हेतो ॥ ६६ ॥ असणेंकिंवानसणें ॥ हेंकांहींचिमानुसवाणे ॥ ह्मणिजेउसासेउल्लेख घेणें ॥ हेंघडेस्वरूपीं ॥ ६७ ॥ स्वरूपसर्वदासरिसें ॥ परीअसणेंनसणेंनुसासें ॥ नसोनिचि असें ॥ ठायेठावो ॥ ६८ ॥ आपुलेनीचिप्रत्ययें ॥ प्रमेयत्वासीजेंनये ॥ नसोनिचिआहे ॥ तेंहें ऐसें ॥ ६९ ॥

निर्मळपणींआपुला ॥ आकाशाचासंचुविराला ॥
तोस्वयेंअसेपुढीला ॥ काहींनाकीं ॥ ३८ ॥

अन्यभूतसंबंधुनसतां ॥ आकाशाचासंचुवृथा ॥ निरावेवत्वेंपहातां ॥ आकाशकिमात्मक ॥१७०॥ स्वतांस्वभावआकाशाचा ॥ निरावेवत्वेंसाचा ॥ यालागींनव्हेदृष्टीचा ॥ विषयकोण्हां ॥ ७१ ॥ परीस्वतातेंनाहींनव्हे ॥ तेंजेवींनसोनिचिआहे ॥ तेचिविषयींविषयत्वनसंभवे ॥ स्वरू पींजऱ्हीं ॥ ७२ ॥ तऱ्हींअभावानाहींआला ॥ जेणेंअभावरूपाआणिला ॥ भावोभावासिवतला ॥ नव्हेजोअर्थु ॥ ७३ ॥ अथवाजेथींचेशुद्धपणीं ॥ विरालीआकाशादिश्रेणी ॥ तेंनाहींकैसेनि ॥ ह्मणोंयेआतां ॥ ७४ ॥ स्वरूपसर्वकाळपूर्ण ॥ ह्मणोनिनव्हेज्ञानअज्ञान ॥ तेंस्वरूपींशून्यपण ॥ कैसेनिआलें ॥ ७५ ॥

कांअंगिकींनिर्मळपणीं ॥ हारतलियापोखरणी ॥
हेंआणीकावाचूनिपाणी ॥ सगळेंचिआहे ॥ ३९ ॥

आटलियापोखरणी ॥ जऱ्हींदेखोनलाहिजेतद्गतपाणी ॥ परीतेंआपलेपणीं ॥ नाटतांअसें ॥ ७६ ॥ तेंविहिरीमधेंजऱ्हींनदिसे ॥ तऱ्हींजिरालेठाईंचिअसें ॥ तेवींभाव्यभावकमिसें ॥ देखि जेनातें ॥ ७७ ॥

आपणाभागुतैसें ॥ असणेंचिजेंअसे ॥
असेंनाहींहेंअसे ॥ सांडूनियां ॥ ४० ॥

स्वरूपासीदुसरेंकांहीं ॥ हेंस्वरूपींतोसंभवलेंनाहीं ॥ किंवास्वतंत्रेंपाहीं ॥ असोंनसके॥७८॥ ह्मणोनिस्वरूपमात्रचिआहे ॥ तेंकोण्हाचाभागुनव्हे ॥ तेंअस्तिक्यत्वेंपाहें ॥ आपुलेनिचिअसे ॥ ७९ ॥ स्वप्रकाशेंप्रकाशमान ॥ नाहींअप्रकाशातेंप्रकाशून ॥ आपुलेंचिअसणेंजाण ॥ असति यामूळ ॥१८०॥ परीअसणयाचिसेंनाहीं ॥ ऐसेंअसेजेंकांहीं ॥ तेंह्मणोयेईलकायी ॥ नाहींऐसें ॥८१

निद्रेचेंनाहीपण ॥ निमालियाहीजागेपण ॥
असिजेकांनेण ॥ कोण्हीहोऊनिजैसें ॥ ४१ ॥

निद्रानिरासींजाण ॥ किंचित्‌जागृतीचेंभान ॥ एवंनिद्राजागेपण ॥ दोहींचाद्रष्टा ॥ ८२ ॥ तोक्षणुलोटला ॥ निद्रेचानाशुसरला ॥ जागृतीचाहीबुडाला ॥ आठऊतेव्हां ॥ ८३ ॥ मगजागे पणजऱ्हींनेणें ॥ तऱ्हींअसिजेनिखळजागेपणें ॥ तेवींअसणयावीण ॥ असणेंजेंकीं ॥ ८४ ॥ ज्ञाना ज्ञानविहीन ॥ असेदृश्यमात्रद्रष्टेपण ॥ हेठाईंचीनिजखूण ॥ सांडिलीनाहीं ॥ ८५ ॥

कांभूमींकुंभठेविजे ॥ तैंसकुंभताअपजे ॥ तोनेलयाह्मणिजे ॥ तेणेंवीण ॥ ४२ ॥ परीहेदोन्हींभाग ॥ नसिवतीभूमिचेंअंग ॥ तेव्हेळींभूमीतैसेंचांग ॥ चोखजेंअसे ॥ ४३ ॥

भूमीवरीकुंभठेविजे ॥ तेणेंसकुंभभूमीबोलिजे ॥ तोकाढिलियाह्मणिजे ॥ निकुंभऐसें ॥ ८६ ॥ कुंभज्ञानाज्ञानविहीन ॥ असेदृश्यात्रद्रष्टेपण ॥ हेठायींचीनिजखूण ॥ सांडिलीनाहीं ॥ ८७ ॥ तरीपृथ्वीच्याठायीं ॥ कुंभासकुंभत्वचिनाहीं ॥ आतांसकुंभतातेकायी ॥ येईलतेणें ॥ ८८ ॥ कुंभ हेंवाचारंभण ॥ येथेंभूमीनसंडीभूमिपण ॥ सकुंभतेनिकुंभतेवीण ॥ भूमिमात्रचिपैं ॥ ८९ ॥ किंवादेखिजेकुंभात्यागु ॥ तऱ्हींभूमीसीनघडेवियोगु ॥ एवंआपणयाभागु ॥ भूमीचिअसेपैं ॥१९० तस्मात्कुंभाचेअर्थीनाथीवीण ॥ केवळभूमीचिअसेजाण ॥ तेवींनसोनिज्ञानाज्ञान ॥ ज्ञानमात्रजें ॥ ९१ ॥ जेंजाणतांजाणिवेतेंनये ॥ ह्मणोनिनसाहेज्ञानसोये ॥ आतांज्ञानचिज्ञाननव्हे ॥ मगअज्ञानतेंकिमात्मक ॥ ९२ ॥ चिन्मात्रत्वेंजयावीण ॥ नसतीज्ञानआणिअज्ञान ॥ ह्मणोनिअसतेपणेंवीण ॥ असेजेंसिद्ध ॥ ९३ ॥ एवंशब्दैकभावो ॥ याचाचियेथेंअभावो ॥ परीआत्माचिवावो ॥ ऐसेंनव्हे ॥ ९४ ॥ ज्ञानआणिअज्ञान ॥ हेंकेवळवाचारंभण ॥ आत्माआत्मत्वेंपूर्ण ॥ संचलाअसे ॥ ९५ ॥ उक्तंच ॥ अतःसर्वविकाराश्चवाचाकेवलमास्तिकाः ॥ अस्तीत्यारभ्यचेन्नामधेयमात्रंहि तत्सदा ॥ ॥ इतिसूतसंहितायां ॥ ॥ ह्मणोनिआत्मासच्चिदानंदु ॥ परीनसाहेसच्चिदानंदशब्दु ॥ वादेंनिर्विवादु ॥ लाहिजेकाई ॥९६॥ यालागींशब्दाचेनिरर्थकपण ॥ वांचूनिआत्माआत्मत्वें पूर्ण ॥ ज्ञाननव्हेनाअज्ञान ॥ चिन्मात्रह्मणोनि ॥ ९७ ॥ ज्ञाननव्हेनाअज्ञान ॥ ऐसाआत्मापूर्णज्ञानघन ॥ तेंआत्मत्वचिशून्य ॥ हाअबद्धतर्कु ॥९८॥ अभेदेंज्ञानमात्रचिपूर्ण ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ तेथेंकुतर्कहाजाण ॥ कैसेनिरिघेल ॥ ९९ ॥ एवंआत्माएकनिर्द्वंद्व ॥ तोचिहाज्ञानअभेद ॥ बोलोनियांशून्यवाद ॥ खंडितायेथें ॥ २०० ॥ आतांभेदुतोशब्दवाद ॥ येऱ्हवींआत्मासच्चिदानंदशुद्ध ॥ ऐसेंनिरूपणअगाध ॥ बोलतीलपुढें ॥ १ ॥ स्वताज्ञानमात्रनिरावेव ॥ तेंचिनिखळज्ञानदेव ॥ अनुभवाचीठेव ॥ उभविलीतेंहिं ॥ २ ॥ तेथेंप्रतिपाद्यजोआनंद ॥ तोचिनिखळनित्यानंद ॥ तेणेंचिहेंविषद ॥ विवरणमिरवे ॥ ३ ॥ जेवींसाडेपन्हरेयाचीखोटी ॥ माजींअसतीकटककुंडलादिकोटी ॥ नभोगिजेतरीयेकुटि ॥ खोटीचअसे ॥ ४ ॥ तेपरवडीजरीभोगिजे ॥ तेथेंचिसकळलाहिजे ॥ तेंविलासेंआस्वादिजे ॥ येथिंचास्वादु ॥ ५ ॥ तोस्वादुचिनित्यानंदु ॥ तोचिसकळकल्याणकंदु ॥ अनुभवुचिविषदु ॥ विवरणरूपें ॥ ६ ॥ नानाहेअमृतवल्ली ॥ नित्यानंदवसंतेंरुपशली ॥ तेणेंसुरवाडेफळाआली ॥ विवरणरूपें ॥७॥ तेंफळश्रद्धास्वीकारिजे ॥ तद्रूपतातेथिंचीलाहिजे ॥ ग्राह्यग्राहकतेचेंवोझें ॥ उतरूनिजाये ॥८॥ आतांसज्जनींकृपाकीजे ॥ नित्यानंदेंअवलोकिजे ॥ तेअवलोकनचिमियांभूजिजे ॥ अनुभवामृतरूपें ॥९॥ आतांअसोहाप्रसंग ॥ पुढेंप्रस्तावोअसेचांग ॥ सच्चिदानंदसुभग ॥ वाखाणिजेल ॥२१०॥ तेअनुभवामृतींचीखूण ॥ जैंस्वरूपसर्वदाकल्याण ॥ शिवशांतसमान ॥ निरावसान ॥ ११ ॥ तेनिरावसानींअवसान ॥ तोतेथिंचाकल्लोळजाण ॥ सुखचिआपुलेंसुखपण ॥ भोगितअसे ॥ १२ ॥ इतिश्रीअनुभवामृतविवरणेज्ञानअभेदंनामचतुर्थ प्रकरणंसमाप्तं ॥

प्रकरण पंचम.

ॐनमःपरमात्मने ॥ जयजयजीशुद्धा ॥ नित्यानंदानिर्विवादा ॥ कल्याणरूपानिर्द्वंद्वा ॥ चिन्मात्राजी ॥ १ ॥ प्रमेयप्रमाणातीता ॥ जीतूंअव्ययाअव्यक्ता ॥ स्वसंवेद्यासदोदिता ॥ स्वसाक्षित्वेंतूं ॥ २ ॥ तुजसाक्षसाक्षित्वनाहीं ॥ ऐसेंचिसाक्षित्वजेंकांहीं ॥ तयातुझ्यापाईं ॥ रिघालोंशरण ॥ ३ ॥ नमोडेजीतुझीसुखखूण ॥ ह्मणोनितेचिशरण्यतेचिशरण ॥ ऐसेनितूंगुरु शिष्यपण ॥ शोभविसीदेवा ॥ ४ ॥ तूंसर्वथानव्हेसीविलक्षण ॥ नमोडेतुझेंस्वसंवेद्यपण ॥ ऐसेनितुजगुरुशिष्यपण ॥ शोभतेंदेवा ॥ ५ ॥ तूंव्याप्यव्यापकविहीन ॥ आपेआपव्यापकुजाण॥ ऐसेनितुजगुरुशिष्यपण ॥ शोभतेंदेवा ॥ ६ ॥ तुझेंअविनाशजेंद्रष्टेपण ॥ तेंलोपातेंनपवेजी जाण ॥ तेंचिगुरुशिष्यत्वाचीखूण ॥ त्वद्रूपींदेवा ॥ ७ ॥ तस्मात्किंचित्भेदनसोन ॥ मीतुझ्या पाईंशरण ॥ हेहीनमोडेखूण ॥ सर्वथास्वामी ॥ ८ ॥ आतांमजशरणागताचीविनंति ॥ अवधा रावीजीश्रीमूर्ति ॥ हेजेतुझीवचनोक्ति ॥ ज्ञानेश्वररूपें ॥ ९ ॥ तेंचिजेंनिखळज्ञानामृत ॥ जेंकीं अमृततेंहीजीववित ॥ परीशब्दाचीयेथ ॥ नवाहेवाट ॥ १० ॥ ह्मणोनिशब्दाचीनखीनलगत ॥ विलासिलेंसेंअनुभवामृत ॥ तेंमियाआस्वादिजेत ॥ आहेस्वामी ॥ ११ ॥ तयारसरूपासीतूं रस ॥ होऊनिमजकीजेसुरस ॥ यालातुझीवास ॥ पाहातुसेस्वामी ॥ १२ ॥ तेंसुरसमियाआ स्वादावें ॥ सुरसउद्गारातेंप्रसवावें ॥ हेंतुंवाचिअवघेंहोआवें ॥ आहेमीजऱ्हीं ॥ १३ ॥ जैसा मुखचंद्रजोआपुला ॥ जोअर्धीचिआहेसंचला ॥ तऱ्हींदर्पणदाताजाला ॥ मुखमुखासी ॥ १४ ॥ तैसेंसुखभोगावेंसुखेंचिकरून ॥ यासीतुंवाचिव्हावेंजीदर्पण ॥ तेथेंबिंबावेंहीतुवांचिजाण ॥ माझीयाकृपा ॥ १५ ॥ मगमजतुजअवलोकितां ॥ सहजचिमाझीनुरेअवलोकनता ॥ ऐसेंनिविव रणपंथुचालता ॥ करावास्वामी ॥ १६ ॥ इयेविनवणीसरिसे ॥ निजानंदेंचित्तउल्हासे ॥ आ तांग्रंथप्रसंगींऐसें ॥ निरूपणअसे ॥ १७ ॥ पूर्वप्रसंगींनिरूपण ॥ जेंज्ञानाज्ञानहीन ॥ निखळज्ञान मात्रचिजाण ॥ अभेदेंअसे ॥ १८ ॥ ज्ञानआणिअज्ञान ॥ हेंकेवळवाचारंभण ॥ तेंचिनसेयेरूपीं पूर्ण ॥ सच्चिदानंदजो ॥ १९ ॥ आत्मास्वतासच्चिदानंदु ॥ यासीकारणनव्हेचिशब्दु ॥ आइता अगाधु ॥ शब्दातीत ॥ २० ॥ सच्चिदानंदआयितेंपूर्ण ॥ येथेंनसेत्रिविधलक्षण ॥ आतांत्रिविध ताजेशब्दींचिजाण ॥ नांदतअसे ॥ २१ ॥ ऐसेंविशदनिरूपण ॥ जेअनुभवामृतींचीखूण ॥ तेआ तांप्रगटकरीन ॥ अवधारिजोजी ॥ २२ ॥ आशंका॥आत्माएकुसुबुद्ध ॥ ज्ञानाज्ञानाह्नीअगाध॥ तेंस्वरूपमात्रींत्रिविधत्रिवाद ॥ सच्चिदानंदहें ॥ २३ ॥ तरीकिमात्मकहेभेद ॥ कासयासच्चिदा नंदवाद ॥ तरीयेचिविषईंअतिशुद्ध ॥ निरूपणअसे ॥ २४ ॥

सत्ताप्रकाशसुख ॥ यातिहींतिहींउणेलेख ॥
जेवींविखपणेंचिविख ॥ विखानाहीं ॥ १ ॥

स्वरूपकदानव्हेअन्यथा ॥ हेचिजाणावीयेथेंसत्ता ॥ जीयेवीणतत्वता ॥ अणुमात्रहीनाहीं ॥ २५ ॥ येथेंअन्यथातेंकायनव्हे ॥ तरीदृश्यात्रजेंद्रष्टेंआहे ॥ प्रकाशएेशीहोये ॥ येथेंचिखूण॥२६॥ तयाअन्यथाहोणेंनाहीं ॥ यालागींसत्तातेहेचिपाही ॥ आणिप्रकाशजोतोही ॥ यासीचह्मणिजे ॥ २७ ॥ आतांप्रकाशरूपापालटुनसे ॥ तोआपुलेप्रचितिचेसौरसे ॥ ह्मणोनिआनंदरूपऐसें ॥ हेंचिमिरवे ॥ २८ ॥ आपणआपणानावडे ॥ हेंकदाकाळींनघडे ॥ तरीआवडीकैसीजडे ॥ जडा

चीधरिजे ॥ २९ ॥ यालागींप्रकाशघन ॥ येणेंचिसुखेंसुखीआपण ॥ हेंअस्तिक्यतेवांचून ॥ कदा नघडे ॥ ३० ॥ आतांप्रकाशज्ञानघन ॥ जेंसकळाचेंअधिष्ठान ॥ ह्मणोनिसुखरूपहेंचिपूर्ण ॥ एवं सच्चिदानंदस्वरूपमात्र ॥ ३१ ॥ ह्मणोनिसत्ताप्रकाशसुख ॥ तिहींशब्दींअर्थएक ॥ शब्दमिसेंत्रिधालेख ॥ तेवृथाचिजाले ॥ ३२ ॥ निरंतरजेंचिद्रूप ॥ तेथेंनसंचरेविक्षेप ॥ स्वभावेंसुखरूप ॥ यालागींअसे ॥ ३३ ॥ आतांसत्ताप्रकाशसुखजेंहें ॥ यांतअन्यथाकाहींचनव्हे ॥ परीअपरिच्छेदत्वेंनसाहे ॥ गणनायेथें ॥ ३४ ॥ ह्मणोनिहेस्वाभाविक ॥ परीत्रिभावींनकीजेलेख ॥ सच्चिन्मात्रसुख ॥ नसोनिचिअसे ॥ ३५ ॥ जेवींविषपणेंचिविषअसे ॥ परीविषपणविषींनस्पर्शे ॥ आतां स्पर्शेतरीनाशे ॥ आपणचिथितें ॥ ३६ ॥ यालागींविषत्वेंचिविषअसोनी ॥ विषनाहींविषपणीं ॥ तेवींसत्तादिभागनसोनी ॥ सच्चिदानंदु ॥३७॥ एकुचिअर्थत्रिविध ॥ हाचियेथेंविरोध ॥ भेदअसतातरीसंवाद ॥ कधींचिनसता ॥ ३८ ॥ ह्मणोनित्रिविधभागनाहीं ॥ हेंचिपाडिलेंठायीं ॥ येथेंशब्दाचाकांहीं ॥ उपयोगुचिनसे ॥ ३९ ॥ सच्चिदानंदप्रवाहीं ॥ स्वरूपतात्रिभागझालेनाहीं ॥ आतांशब्दींजेंदिसेकांहीं ॥ तेंवृथाजाणावें ॥ ४० ॥

कांतिकाठिण्यकनक ॥ तिन्हीमिळोनीकनकएक ॥
द्रावगोडीपीयुख ॥ पीयुखचिजेवीं ॥ २ ॥

त्रिलिंगींएकसुवर्ण ॥ तेवींचिद्रावगोडीशुभ्रवर्ण ॥ अर्थाचेंएकपणंजाण ॥ त्रिलिंगहीनपैं ॥४१॥ दुग्धींउमटतीतिन्हीभाव ॥ हादेखतियाचास्वभाव ॥ परीदुग्धींसमूळवाव ॥ भागत्रय ॥ ४२ ॥ पात्रेंएकचिअसीजे ॥ तयाबहुगुणीऐसेंबोलिजे ॥ परीपात्रेंतेणेंनव्हिजे ॥ बहुधाजेवीं ॥ ४३ ॥ तेवींस्वरूपमात्रचिएकपूर्ण ॥ सत्ताप्रकाशआनंदघन ॥ परीअर्थैक्यतिन्हीहीन ॥ प्रत्ययमात्र ॥ ४४ ॥ प्रत्ययेंचित्रिधाचित्र ॥ तऱ्हींएकलाप्रत्ययमात्र ॥ स्वतःसिद्धपवित्र ॥ सच्चिदानंदु॥४५॥ अविनाशिमात्रज्ञान ॥ असंबंधिआनंदघन ॥ येथेंजेंत्रिविधपण ॥ कल्पिजेजरी ॥ ४६ ॥ येऱ्हवीं स्वरूपपूर्ण ॥ सर्वथात्रिलिंगहीन ॥ भेदाभेदविहीन ॥ संचलेंअसे ॥ ४७ ॥

उजाळदतिमार्दव ॥ यातिहींतिहींउणिव ॥ हेंदेखिजेसावेव ॥
कापुरीं एकें ॥ ३ ॥ अंगेकीरउजाळ ॥ कींउजाळतोचिमवाळ ॥
कींदोन्हीनापरिमळ ॥ मात्रजें ॥ ४ ॥ ऐसेंएकेकापुरपणीं ॥
तिन्हीइयेतिन्हीउणी ॥ इयापरीआटणी ॥ सत्तादिकाची ॥ ५ ॥

मृदुताशुभ्रतापरिमळ ॥ परीकापूरमात्रकेवळ ॥ यालागींसकळ ॥ भागचिवृथा ॥ ४८ ॥ यांतुएकुमुख्यकरावा ॥ दोंधिंचाउपाधिदेखावा ॥ तरीविचारितायाभावा ॥ विचारूचिमुरडे ॥ ४९ ॥ उजळताकायआळली ॥ तेंमवाळदशेआली ॥ किंवापरिमळींसंभवली ॥ आणीकें दोघें ॥ ५० ॥ हेंतोंकांहींयेथेंनसे ॥ प्रत्ययमात्रकापूरचिअसे ॥ भेदुतोशब्दींदिसे ॥ वांचूनिकापूरएकु ॥ ५१ ॥ ठाईंचेचिएकपणीं ॥ असेत्रिभागाचीआटणी ॥ तेथेंप्रकाशिजेइहींचिन्हीं ॥ कापुराकेवीं ॥ ५२ ॥ तेवींप्रत्ययाचेनिकौतुकें ॥ आवडतीहेसत्तादिकें ॥ परीप्रत्ययाचीजनके ॥ नव्हेतिहेपैं ॥ ५३ ॥ येथेंप्रत्ययहोऊनुपरे ॥ तंवजालाचिप्रत्ययोविरे ॥ येथेंसत्तात्वेंनस्फुरे ॥ सत्तात्वयासी ॥ ५४ ॥ किंवाचिदत्वेंचिन्मात्र ॥ कींआनंदवीआनंदचित्र ॥ हेंनसेएकतंत्र ॥ स्वरूपमात्रीं ॥ ५५ ॥ आनंदाचेनिपैसे ॥ आनंदत्वयेथनसे ॥ तेथेंसत्ताप्रकाशत्वकैसें ॥ सत्ता प्रकाशासी ॥ ५६ ॥

येऱ्हवींसच्चिदानंदभेदें ॥ चाललींतिन्हींपदें ॥
परीतिन्हींउणीआनंदें ॥ केलींयेणें ॥ ६ ॥

आनंदातीतआनंदु ॥ जेणेंप्रत्ययेंआत्मासच्चिदानंदु ॥ त्रिभेदाचाजेथेंबाधु ॥ नकरितांचि असे ॥ ५७ तयाआनंदाचेसुरवाडे ॥ त्रिपदत्वेंशब्दवावडे ॥ परीशब्दापवाडे ॥ भेदवेनावस्तु ॥ ५८ ॥ ह्मणोनिशब्दुचिनघडे ॥ वांचोनिसच्चिदानंदचोखडें ॥ तेंआपुलियेपडिपाडे ॥ असतचि असे ॥ ५९ ॥ जेणेंप्रत्ययेंसच्चिदानंदसंकेतु ॥ तेथेंचिहाशब्दसामावतु ॥ शब्दत्वेंनमिरवतु ॥ शब्दतेथें ॥ ६० ॥ ह्मणोनित्याआनंदाचेठायीं ॥ त्रिपदत्वेंत्रिपदनाहीं ॥ यालागींउणीकेलीपाहीं॥ आनंदेंतेणें ॥ ६१ ॥ आतांबोलतांहीत्रिविधप्रवाहे ॥ त्रिविधताचिलोपोनिजाये ॥ पुढेंयेचिअभिप्रायें ॥ बोलतुअसे ॥ ६२ ॥

सत्ताचिकींप्रकाशु ॥ प्रकाशुचिसताउल्हासु ॥
हेंननिवडेंमिष्ठांशु ॥ अमृतींजेवीं ॥ ७ ॥

आतांसत्ताहेह्मणावी ॥ तरीचिद्रूपहेअघवी ॥ ह्मणोनिप्रकाशचिसर्वभावीं ॥ सर्वदाअसे ॥ ६३ ॥ जेंसर्वसाक्षीसर्वदाअसे ॥ सत्तात्वतंवतेचिऐसें ॥ निगदलेंवेदपुरुषें ॥ अनादिआहे ॥६४॥ ह्मणोनिसत्ताआणिप्रकाशु ॥ हाएकुचिइस्यंशु ॥ द्रावत्वआणिरसु ॥ एकलेंजळ ॥ ६५॥ सर्वही जेणेंप्रकाशे ॥ तेसत्ताकींप्रकाशऐसें ॥ असेवेगळालेजेणेंअसे ॥ ह्मणावेकायी ॥ ६६ ॥ जेवींअमृतआणिमिष्ठांशु ॥ हाकेवळवाग्विलासु ॥ एकेस्वीकारीउभयांसु ॥ उभयत्वनाहीं ॥ ६७ ॥ तेवींएकलेनिप्रत्ययें ॥ उभारिलींजेपदत्रयें ॥ तरीप्रत्ययमात्रींनये ॥ त्रिधाभेदु ॥ ६८ ॥ यादोहींचाअभेदु ॥ तोचियेथेंआनंदु ॥ ह्मणोनिसच्चिदानंदु ॥ त्रिविधातेंरहित ॥ ६९ ॥ अनुवादें नव्हेभेदु ॥ आत्माएकुलासच्चिदानंदु ॥ येचिविषयींग्रंथविशदु ॥ चालिलापुढें ॥ ७० ॥

शुक्लपक्षींचेसोळा ॥ दिसेदिसवाढतीकळा ॥
परीचंद्रमात्रसगळा ॥ चंद्रींजेवीं ॥ ८ ॥

तिथींचेनिप्रवाहें ॥ चंद्रकळावाढलीदिसेहे ॥ परीसोळाठायींनव्हे ॥ चंद्रमात्र ॥ ७१ ॥ चंद्र होयप्रभाहीन ॥ मगतिथीहोऊनिकारण ॥ कीजेचंद्रकळापूर्ण ॥ हेंतंवनघडे ॥ ७२ ॥ कळींवाढलादिसे ॥ परीचंद्रचंद्रींअसे ॥ येथेंअनुमानेंचिभ्रंशे ॥ वांचूनिचंद्रयथातथ्य ॥ ७३ ॥ रवीसमीपताजंवजंवपावे ॥ तंवतंवहीनप्रभेऐसेंभावे ॥ परीहेजनदृष्टिचोजवे ॥ वांचूनिचंद्रसगळा ॥ ७४ ॥ तेवींत्रिपदजेणेंविलासे ॥ तेंतंवनयेत्रिपददशे ॥ किंवात्रिपदाचेनिप्रत्ययवशें ॥ त्रिविधतेंहानी ॥ ७५ ॥ शब्दाअधींजोआहे ॥ शब्दांतींतोचिप्रत्ययोहोये ॥ आतांशब्दींदिसतीभागत्रये ॥ तेचिवृथा ॥ ७६ ॥

थेंबींपडतांउदक ॥ थेंबाधरूंयेलेख ॥ परीपडल्याठाइंउदक ॥ वांचूनिआहे ॥ ९ ॥ तैसेंअसताचियाव्यावृत्ति ॥ सद्ह्मणो आलेश्रुति ॥ जडाचियासमाप्ति ॥ चिद्रूपऐसें ॥ १० ॥ दुःखाचेनिसर्वनाशें ॥ उरलेंसुखऐसें ॥ निगदलेंनिःस्वासें ॥ प्रभु

चेनि ॥ ११ ॥ ऐसींसदादिप्रतियोगियें ॥ असदादितिन्हीयें ॥ लोटितांजालींत्रायें ॥ सत्तादिकां ॥ १२ ॥ एवंसच्चिदानंदु ॥ आत्माहाऐसाशब्दु ॥ अन्यव्यावृत्तिसिद्धु ॥ वाचकनव्हे ॥ १३ ॥

उदकथेंबींव्यावर्षलें ॥ तेथेंथेंबदिसतीवेगळाले ॥ परीउगमींउदकएकलें ॥ तेंचिअवसानीं एक ॥ ७७ ॥ थेंबासीआदिअवसान ॥ उदकएकलेंचिपूर्ण ॥ थेंबींदिसेवेगळालेपण ॥ तेंचिवृथा ॥ ७८ ॥ तेवींआत्मासच्चिदानंद ॥ परीशब्दींदिसेत्रिधाभेद ॥ तोशब्दुवृथायेरसिद्ध ॥ जैसेंतैसें ॥ ७९ ॥ असद्‌निःशेषनाहीं ॥ ह्मणोनिसत्‌चिअसेठायीं ॥ नेणीवनसेकधींही ॥ ह्मणोनिचिद्रूप वस्तु ॥ ८० ॥ आपुलेनिसुखपणें ॥ दुःखासीनिःशेषनेणें ॥ यालागींस्वांगींचेसुखपणें ॥ सर्वदा असे ॥ ८१ ॥ तस्मात्‌सत्‌सर्वदापाहीं ॥ ह्मणोनिचिअसदत्वनाहीं ॥ तैंचिद्रूपत्वाकधींही ॥ पालटुनसे ॥ ८२ ॥ यालागींसर्वदाआनंदघन ॥ दुःखाचाअभावनिपटून ॥ ह्मणोनिवेदेंसच्चिदानंदखूण ॥ प्रगटकेली ॥ ८३ ॥ परंतुयेथेंनसतीतीनभाग ॥ भागहेबोलाचीबाग ॥ चिन्मात्रचिअभंग ॥ विलासतअसे ॥ ८४ ॥ ह्मणोनिसतप्रतियोगियेंऐसीं ॥ सत्तादिह्मणिजेसत्तादिकेंअविनाशियासी ॥ अभावाआणितपेशी ॥ असतादिक ॥ ८५ ॥ याचादेखोनिअभावो ॥ वेदेंबोलिलासत्तादिभावो ॥ येथेंशब्दुचिदिसेवावो ॥ पुनरुक्तपणें ॥ ८६ ॥ असत्‌स्वतंत्रअसतें ॥ तरीसतत्व अभावायेतें ॥ किंवाजडत्वउरोनेदीतें ॥ चिद्रूपतायेथींची ॥ ८७ ॥ नातरीदुःखाचानिःशेष बाध ॥ तरीचिनित्यआनंद ॥ यालागींसत्तादिकांप्रतिवाद ॥ असतादिकें ॥ ८८ ॥ याचाअभावदेखोनी ॥ सच्चिदानंदवेदवाणी ॥ हेंपुनरुक्तवांचोनि ॥ आइतेंस्वरूप ॥ ८९ ॥ एवंसच्चिदानंदशब्द ॥ हाअन्यवृत्तिसिद्ध ॥ वांचूनिआत्मास्वतःसिद्ध ॥ तद्वाचकनव्हे ॥ ९० ॥ स्वरूपस्वतःसिद्धआहे ॥ तेथेंशब्देंकीजेकाये ॥ येचिअभिप्रायें ॥ बोलिलेंपुढें ॥ ९१ ॥

सूर्याचेनिप्रकाशें ॥ जेंकांहींजडआभासे ॥ तयातोगिवसे ॥ सूर्यकायी ॥ १४ ॥ तेंवींजेणेंतेजें ॥ वाचेसीवाच्यसुजे ॥ तें वाचाप्रकाशिजे ॥ हेंकेंआहे ॥ १५ ॥

सूर्याचेनिप्रकाशें ॥ पदार्थजातआभासे ॥ तेंपदार्थींकैसें ॥ प्रकाशिजेसूर्य ॥ ९२ ॥ सूर्याचें अवलोकन ॥ तेंसूर्यप्रकाशेंचिकरून ॥ वांचूनिजडपदार्थींकेवींजाण ॥ प्रकाशिजेसूर्यें ॥ ९३ ॥ तेवींसिद्धसच्चिदानंद ॥ जेणेंप्रकाशिलाहाशब्द ॥ तरीशब्देंकेवींसिद्ध ॥ साधिजेपाहें ॥ ९४ ॥ वाचाजेणेंवावडे ॥ तैंकेवींआलेंवाचेपुढें ॥ तस्मात्‌वाचानघडे ॥ वाच्यसूचक ॥ ९५ ॥ अर्थी अर्थमगशब्द ॥ हेंतंवदिसेप्रसिद्ध ॥ तेथेंकेवींसच्चिदानंद ॥ वाचेचाविषय ॥ ९६ ॥

विषोनाहींकोणहाही ॥ जयाप्रमेयत्वचिनाहीं ॥ तयास्वप्रकाशाकायी ॥ प्रमाणहोये ॥ १६ ॥

तेवींचिद्घनानंदएकलें ॥ नाहींदुजयातेंजेंप्रसवलें ॥ किंवाठायींचेंनाहींजालें ॥ त्याहूनिस्वतंत्र ॥ ९७ ॥ ह्मणोनिविषयकोणहाचानव्हे ॥ जेंकींस्वप्रकाशेंचिआहे ॥ ऐसेंतेंकेवींसाहे ॥ प्रमाणासी ॥ ९८ ॥ जरीप्रमाणासीविषयनव्हे ॥ तरीप्रमाणवृथाहोये ॥ तेंजैसेंतैसेंआहे ॥ स्वताचिसिद्ध ॥९९॥ एवंप्रमेयप्रमाणातीत ॥ निखळआत्माचिसतत ॥ तेंप्रमाणींसाधिजेत ॥ ऐसेंनव्हे ॥१००॥

आतांसच्चिदानंदशब्द ॥ येथेंनकरितांअसेशब्दबाध ॥ वांचूनिजेंअसेस्वतःसिद्ध ॥ तेंठायींचे ठायीं ॥ १ ॥ ॥ आशंका ॥ ॥ स्वतःसिद्धवस्तुच्याठाईं ॥ प्रमेयप्रमाणत्वनाहीं ॥ तरीवस्तु चिहेकायी ॥ प्रमाणनव्हे ॥ २॥ आतांप्रमाणजरीअसे ॥ तरीप्रमेयत्वकासयानसे ॥ येआशंकेस्त वऐसें ॥ बोलिलेंपुढें ॥ ३ ॥

प्रमेयपरिच्छेदें ॥ प्रमाणत्वनांदे ॥
तेंकांहींस्वतःसिद्धे ॥ वस्तूच्याठाईं ॥ १७ ॥

वस्तूसीवस्तुहेंप्रमाण ॥ येथेंप्रमाणचिविरालेंवस्तुत्वेंजाण ॥ तेथेंप्रमेयतेंकोठून ॥ आणावें दुजें ॥ ४ ॥ प्रत्ययमात्रवस्तुपूर्ण ॥ हेंचिप्रमेयहेंचिप्रमाण ॥ आतांप्रमेयपूर्णघन ॥ प्रमाणशून्य ५ आतांप्रमाणजरीनाहीं ॥ तरीप्रमेयतेंकोणकाई ॥ असोनठाईच्याठाईं ॥ उभयातीत ॥ ६ ॥ प्रमेय चिप्रमाणजरीनोहे ॥ तरीकायप्रमाणत्वसाहे ॥ मगप्रमेयत्वेंप्रमेये ॥ कासयाअसे ॥ ७ ॥

एवंवस्तूसीजाणोंजातां ॥ जाणणेंचिवस्तुतत्वता ॥
मगजाणणेंआणिजाणता ॥ कैंचाउरे ॥ १८ ॥

नातरीप्रमेयपरिच्छेदे ॥ ह्मणिजेप्रमेयवेगळेंनांदे ॥ हेंनघडेस्वतःसिद्धे ॥ वस्तूच्याठाईं ॥ ८ ॥ अर्थेंशब्दत्वआलेंशब्दीं ॥ परीशब्देंनव्हेचिअर्थसिद्धी ॥ एवंप्रत्ययमात्रींअधीं ॥ मावळेशब्दु ॥९॥

ह्मणोनिसच्चित्सुख ॥ हेबोलवस्तुवाचक ॥
नव्हेतिहेशेष ॥ विचारांचें ॥ १९ ॥

ह्मणोनिसच्चिदानंदत्रय ॥ याशब्दासीवस्तुनव्हेविषय ॥ होतांस्वरूपप्रत्यय ॥ शब्दुचिवृथा ॥ ११० ॥ विचाराच्याअांतु ॥ तोहाशब्दसंकेतु ॥ परीस्वरूपासीप्रकाशितु ॥ ऐसानव्हे ॥ ११ ॥ वाचाजेथेंनिवर्तती ॥ तेचिजाणावीआत्मानुभूती ॥ येणेंचिभावेंश्रुति ॥ बोलिलीअसे ॥ १२ ॥ विचाराच्याआंतु ॥ शब्दहीतेथेंचिविरमतु ॥ पुढेंहीयाचिहेतु ॥ बोलिलेंअसे ॥ १३ ॥

ऐसेनिइयेंप्रसिद्धें ॥ चालिलींसचिदानंदपदें ॥ मगद्रष्टयास्व संवादे ॥ भेटतीजेव्हां ॥ २० ॥ तेव्हेळींवरिसोनिमेघु ॥ समुद्रहोऊनिओघु ॥ सरेदाऊनिमाघु ॥ राहेजैसा ॥ २१ ॥

स्वरूपींशब्दुनाहीं ॥ हेंदावावयाचेप्रवाहीं ॥ चालिलींअसतींपाहीं ॥ सत्तादिकेंहें ॥ १४ ॥ स्वरूपमात्रींनिर्गुणीं ॥ उमटलीसत्तादिवाणी ॥ परीउमटतांचिहानि ॥ शब्दाचीजाली ॥ १५ ॥ दृश्यात्रद्रष्टृत्वींयिये ॥ त्रिविधविशेषणींएकुप्रत्यये ॥ परीप्रत्ययींविरोनिजाये ॥ त्रिविधविशेष ॥ १६ ॥ जेवींमेघाचेप्रवाहें ॥ सिंधुजळचिओघजालेंहे ॥ मगओघत्वमोडोनिगेलेंहे ॥ पावतां सिंधु ॥ १७ ॥ मेघद्वारावर्षलें ॥ तेंसिंधुजळत्वींओघजालें ॥ मगओघत्वमोडोनिगेलें ॥ पावतां सिंधु ॥१८॥ सिंधुजळसिंधुत्वेंसंचलें ॥ परीओघपणचिमिथ्याजालें ॥ तेवींसच्चिदानंदयेणेंबोलें ॥ बोलचिमिथ्या ॥ १९ ॥ स्वरूपासजेंसंचलें ॥ तेंप्रत्ययमेघेंप्राशिलें ॥ मगतेंह्मणेमेघेंवर्षिलें ॥ स च्चिदानंदत्वें ॥ १२० ॥ तेंचिहेंप्रत्ययओघ ॥ स्वरूपींमिळालेंअमोघ ॥ परीमिळतांचिओघभाग ॥ हरपलेंजाण ॥२१॥ तेथेंप्राशिताआणिजीवन ॥ हेंजीवनमात्रचिसंपूर्ण ॥ आणिओघरूपहीजाण ॥ अभेदेंतेंचि ॥ २२ ॥ एवंविभागींअविभाग ॥ येकचिस्वरूपसांग ॥ दुसरयाचालाग ॥ लागला

नाहीं ॥ २३ ॥ तेथेंशब्दींदिसेशब्दपण ॥ तेंचियेथेंव्यर्थजाण ॥ येऱ्हवींस्वरूपमात्रपूर्ण ॥ संचलें असे ॥ २४ ॥ सिद्धचिचिद्घनानंद ॥ प्रत्ययतोचिसिद्ध ॥ येथेंनकरितांचिबाध ॥ शब्दासी आला ॥ २५ ॥ बोलेंअर्थद्योतिला ॥ सेखींअर्थेंशब्दुचिपुसिला ॥ मगसच्चिदानंदहेबोला ॥ विष यहोयकेवीं ॥ २६ ॥ जेणेंअर्थेंशब्दरूपासीआला ॥ तेणेंचिअर्थेंशब्दअर्थिला ॥ ह्मणोनिअर्थबोला ॥ नव्हेचिविषय ॥ २७ ॥

फळविऊनिफूलसुके ॥ फळनाशेरसपाके ॥ तोहीरसउपखे ॥ तृप्तिदानीं ॥ २२ ॥ कांआहुतिअग्निआंत ॥ घालूनिवोसरे हात ॥ सुखचेववूनिगीत ॥ उगाराहे ॥ २३ ॥ नानामुखामु खदाऊनि ॥ आरिसाजायनिगोनि ॥ कांनिदैलेंचेवऊनि ॥ चेववितेंजैसें ॥ २४ ॥ तैसेंसच्चिदानंदचोखटा ॥ दाऊनिद्रष्ट याद्रष्टा । तिन्हींपदेंलागतीवाटा ॥ मौनाचिया ॥ २५ ॥

पुष्पेंफळद्योतिलें ॥ सेखींपुष्पत्वासीचिमुकलें ॥ किंवाफळरसत्वाआलें ॥ फळपणामुके ॥२८॥ किंवारसेंतृप्तिजाली ॥ तिणेंरसपणाहानीकेली ॥ अंगेंअंगानिवटली ॥ तृप्तिचिएकी ॥ २९ ॥ किं वाआहुतिहवनींसमर्पेली ॥ तेथेंहस्तक्रियाचिहरपली ॥ अंगेंअंगसंचली ॥ आहुतीचिअग्नि ॥१३०॥ अथवागीतेंसुखठसावलें ॥ जेथेंगीतत्वहरपलें ॥ अंगेंअंगभरलें ॥ सुखचिसुखीं ॥ ३१ ॥ सुखेंचिसुखचेइलें ॥ गीतहेंमिसचिजालें ॥ सेखींसुखाचिसुखींभरलें ॥ गीतलोपें ॥ ३२ ॥ किंवा आरिसादेखिलेंमुख ॥ येथेंआरिसाजालाअप्रयोजक ॥ आपेआपमुख ॥ मुखींचिअसे ॥ ३३ ॥ आरिसादेखिलेंनावेक ॥ परीसंतोषासीमुखचिजनक ॥ यालागींआरिसियाचेलेख ॥ संतोषीं नाहीं ॥ ३४ ॥ किंवानावेकजेंनिदैलें ॥ तेंदुसरियानींजऱ्हींउठविलें ॥ तऱ्हींतेंव्यर्थजालें ॥ चेववि तेपण ॥३५॥ निःशेषजोनिदैला ॥ तोनवचेचिजागाकेला ॥ तस्मात्‌जागाचिजागाजाला ॥ हेंचि मुख्य ॥ ३६ ॥ अवघयाचातात्पर्यार्थु ॥ सिद्धचिअर्थसिद्धहोतु ॥ कार्यकारणाघातु ॥ नकरितां चिअसे ॥३७॥ ह्मणोनिसुखमात्रसच्चिदानंदु ॥ येथेंत्रिपदत्वेंजऱ्हींअनुवादु ॥ तरीप्रत्ययींबाधु ॥ शब्दासीजाला ॥ ३८ ॥ स्वरूपप्रत्ययमात्रचिअसे ॥ प्रत्ययचिप्रत्ययहोतसे ॥ येथेंशब्दशब्दत्वा सीरुसे ॥ सहजेंचिमौन ॥ ३९ ॥ फळेंबीजाचेनिमिसें ॥ पुष्पआणिलेंपुष्पदशे ॥ ह्मणोनिफलचि कारणअसे ॥ फळासीपैं ॥ १४० ॥ इत्यादिदृष्टांतेंकरूनी । कार्यचिसूचककारणीं ॥ ह्मणोनिचि कारणत्वाहानी ॥ सिद्धार्थीं ॥ ४१ ॥ यालागींदृष्टचिजालेंद्रष्टें ॥ सच्चिदानंदींचोखटें ॥ त्रिपदें लागलींवाटे ॥ मौनाचिया ॥ ४२ ॥ प्रत्ययाचेनिविलासें ॥ स्वरूपींपदत्रयहेंउल्हासे ॥ तेणेंचिप्र त्ययसमरसे ॥ स्वरूपप्रत्ययस्वरूपीं ॥ ४३ ॥ एवंसच्चिदानंदपदमिसें ॥ स्वरूपींस्वरूपचिसम रसे ॥ येथेंशब्दाचिलिहीपुसे ॥ सिद्धचिमौना ॥ ४४ ॥ ह्मणोनिदाऊनिद्रष्टयाद्रष्टा ॥ तिन्हींपदें मौनाचियावाटा ॥ लागलीनिजनिष्ठा ॥ स्वरूपाचिया ॥ ४५ ॥ अर्थींचिअर्थुभेटला ॥ शब्दुअश ब्दत्वेंउडाला ॥ येचिअर्थींपुढिला ॥ ओवियाअसती ॥ ४६ ॥

जेंजेंबोलिजेतेंतेंनव्हे ॥ होयतेंतंवनबोलावें ॥ साउलीवरीन मववे ॥ मवितेंजैसें ॥ २६ ॥ मगआपलियाकडे ॥ मवितया सांपडे ॥ तैंलाजहिलाजोआखुडें ॥ मवितेंजैसें ॥ २७ ॥

शब्दाअर्धींजेंआहे ॥ जेणेंशब्दत्वलाहे ॥ तेंकेवींहोऊनिराहे ॥ शब्दाचाविषय ॥ ४७ ॥ आतां जैंस्वरूपज्ञान ॥ तेथेंशब्दुचिनिमालासंपूर्ण ॥ ह्मणोनिशब्दनव्हेकारण ॥ प्रत्ययासी ॥ ४८ ॥ जरीशब्दुप्रत्ययासीसाधी ॥ तरीसाचनव्हेप्रत्ययसिद्धी ॥ स्वरूपप्रत्ययींअधीं ॥ बुडावाशब्दु ४९ शब्दाचेनिअनुमानें ॥ स्वरूपज्ञानजालेंह्मणणें ॥ जेवींसाउलीवरीमवणें ॥ स्वशरीरातें ॥ १५० ॥ साउलीवरीमवणेंघडे ॥ तैंसाउलीचिपैंनातुडे ॥ असतुचिभ्रंशींपडे ॥ आपेआपु ॥ ५१ ॥ मग स्मरणींचिजालेंविस्मरण ॥ साउलीचिनव्हेप्रमाण ॥ लाजेसीजाण ॥ लाजजाली ॥ ५२ ॥ आप लीसोयसांडिली ॥ तैंलाजहीपैंअंतरली ॥ लाजजेणेंधरली ॥ तोअंतरेकाह्या ॥ ५३ ॥ धरूनि साउलीचेंअनुमान ॥ नव्हेआपआपणाप्रमाण ॥ स्वतःसिद्धअसोन ॥ आपणस्वयें ॥ ५४ ॥ ते वींमानूनिशब्दप्रमाण ॥ जहालेंजैंतत्वज्ञान ॥ तोप्रत्ययचिजाण ॥ असंबद्ध ॥ ५५ ॥ ॥ आशंका ॥ जरीस्वरूपप्रत्ययाच्याठायीं ॥ शब्दप्रमाणनाहीं ॥ तरीमहावाक्यकाई ॥ अप्रमाण ॥ ५६ ॥ जरीमहावाक्यअसंबंध ॥ तरीगुरूवचनेंकैंचाबोध ॥ ऐसाजरीतर्कवाद ॥ कीजैलकोण्हीं ॥५७॥ तरीप्रत्ययाचीखूण ॥ महावाक्यचिस्वरूपपूर्ण ॥ येथशब्दींशब्दपण ॥ असेनापैं ॥ ५८ ॥ घटप टादिवादु ॥ तेथेंघटुचिनव्हेशब्दु ॥ जेथेंप्रमेयपरिच्छेदु ॥ वर्ततअसे ॥ ५९ ॥ यालागींअर्थेश ब्दाह्वनिभिन्न ॥ तरीशब्दींअसेशब्दपण ॥ महावाक्यतंवजाण ॥ ऐसेंनव्हे ॥ १६० ॥ महावाक्या चाअर्थ ॥ तेंमहावाक्यचिसमर्थ ॥ यालागींयेथ ॥ शब्दत्वनघडे ॥ ६१ ॥ महावाक्यहेंवचन ॥ गुरूच्याठायींमूर्तपण ॥ भाविजेतरीजाण ॥ अनुभवुकैंचा ॥ ६२ ॥ शब्दसारूनिबोलुजोजाण ॥ तेथेंकैंचेंबोलिकेपण ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ अनुभवामृतीं ॥ ६३ ॥ मागेंएकओवीअसे ॥ जेंप्रमे यपरिच्छेदेंप्रमाणनसे ॥ एवंस्वरूपप्रत्ययींकाइसें ॥ शब्दमात्रासीशब्दत्व ॥ ६४ ॥ तेथमहावा क्यहाशब्दु ॥ तर्कुचियेथेंअबद्धु ॥ असोआतांप्रबंधु ॥ प्रकरणार्थ ॥ ६५ ॥ आइतासच्चिदानंदु ॥ तेथेंप्रमाणनव्हेशब्दु ॥ प्रत्ययेंवीणअर्थवादु ॥ वाउगाहोय ॥ ६६ ॥ येऱ्हवींनसोनितिन्हीभाग ॥ सच्चिदानंदुचिअभंग ॥ उपचाराचालाग ॥ लागेनायेथें ॥ ६७ ॥ अधींत्रिविधभागमानिले ॥ मगयाचेंऐक्यदेखिलें ॥ ऐसेंनव्हेसंचलें ॥ आइतेंअसे ॥ ६८ ॥

सत्ताचिस्वभावें ॥ असत्तातंवनव्हे ॥ मासत्तात्वनसंभवे ॥ सत्तेसीकाई ॥ २८ ॥ आणिअचिदाचेनिनाशें ॥ आलेंजेंचि न्मात्रदशे ॥ आतांचिन्मात्रचिमाकैसें ॥ चिन्मात्रींये ॥ २९ ॥ निद्प्रबोधाच्याठाई ॥ नसेतैसेंजागणेंही ॥ तेवींचिन्मात्र चिमाकाई ॥ चिन्मात्रियें ॥ ३० ॥ ऐसेंययासुखपणें ॥ नाहीं दुःखकीरहोणें ॥ मासुखहेंगणणें ॥ सुखासीकाई ॥ ३१ ॥

स्वभावेंसत्ताअसे ॥ तेंतंवकदानभ्रंशे ॥ परंतुहेतुसरिसें ॥ संभवणेंनघडे ॥ ६९ ॥ आइतास च्चिदानंद ॥ यासीतंवसर्वथानघडेबाध ॥ तरीशब्देंकेवींसिद्ध ॥ करावेंयासी ॥ १७० ॥ आतांअ चिन्मात्राचानाशदेखावा ॥ मगआणावेंचिन्मात्रभावा ॥ तरीचिन्मात्रींस्वयमेवा ॥ अचिन्मा त्रकैंचें ॥ ७१ ॥ आतांअचिन्मात्रजरीनाहीं ॥ तरीशब्देंकीजेकायी ॥ असोनिठायठाई ॥ दशा हीन ॥ ७२ ॥ जेवींनिडारलेप्रबोधीं ॥ निद्राचिअसावीअधीं ॥ मगजागृतीयेहींशब्दीं ॥ जागृ तीमिरवे ॥ ७३ ॥ तेवींचिन्मात्रजेंआइतें ॥ अचिन्मात्रकैंचेंतेथें ॥ ह्मणोनिचिन्मात्रत्वातें ॥ चि

न्मात्रनेघे ॥ ७४ ॥ तैसेंचिनसोनिदुःखसंबंधु ॥ स्वसुखेंचिसुखसिद्धु ॥ तेथेंसुखासीसुखहेद्वंद्वु ॥ कासयाअसे ॥ ७५ ॥ स्वरूपसुखरूपअनादिवंत ॥ तेंअसेगणनेरहित ॥ एवंसच्चिदानंदसंबंधातीत ॥ नसोनिअसे ॥ ७६ ॥ स्वरूपमात्रचिअभंग ॥ येथेंशब्दींदिसतीतीनभाग ॥ तेचिवावयेर अव्यंग ॥ जैसेंतैसें ॥ ७७ ॥

ह्मणोनीसदसदत्वेंगेलें ॥ चिदचिदत्वेंमावळलें ॥
सुखासुखजालें ॥ कांहींनाकीं ॥ ३२ ॥

सदसदत्वाचेनिसदपणें ॥ शब्दशब्दत्वेंउरोंनेणें ॥ आतांसंदेहेंकोणें ॥ सदत्वाआणावें ॥७८॥ ह्मणोनीसदसदत्वेंनसे ॥ बोलिलातेंहेंऐसें ॥ तेवींचिन्मात्रत्वींनसें ॥ चिदत्वेंचिद् ॥ ७९ ॥ चिन्मात्राचेनिपूर्णपणें ॥ चिन्मात्रउमगावेंकोणें ॥ ह्मणोनिचिन्मात्रगणणें ॥ चिन्मात्रासी ॥१८० तैसेंचिसुखेंसुखत्वनेलें ॥ आतांकायबोलिजेबोलें ॥ दुःखेंवीणसंचलें ॥ आइतेंजें ॥ ८१ ॥ या सुखाचेंगणिजेस्वरूप ॥ तरीगणनाचीसुखरूप ॥ येथेंसहजचिलोप ॥ गणनेसीजाला ॥ ८२ ॥ किंवासत्तादिकांचेनिनित्यपणें ॥ असतादिभावउपजोंचिनेणें ॥ मगरूपासीचिनघडेयेणें ॥ सत्तादिकां ॥ ८३ ॥ आतांक्रियाआणिउगेपण ॥ यादोहिंसीगाळून ॥ सुखासुखनसोन ॥ सुखरूप चिजें ॥ ८४ ॥

आतांद्वंद्वाचेलवंचक ॥ सांडूनिदुणीचेकंचुक ॥ सुखमात्रचि
एक ॥ स्वयेंआथी ॥ ३३ ॥ वरीएकपणेंगणिजे ॥ तेंगणितेंन
सीदुजें ॥ ह्मणोनिहेंनगणिजे ॥ ऐसेंएक ॥ ३४ ॥

आतांसुखदुःखद्वंद्वनघडे ॥ मासुखकायसुखत्वेंवाढे ॥ यालागींदुणीनाद्वंद्वपाडे ॥ नव्हेजेंएक ॥ ८५ ॥ सुखरूपींदुःखहेंलवंचक ॥ हेंनाहींह्मणोनिसुखमात्रचिएक ॥ किंवादुणीचेकंचुक ॥ हेंही नाहीं ॥ ८६ ॥ ह्मणिजेलाधतांयासुखरूपासी ॥ वृद्धिनाहींज्यासुखासी ॥ पूर्वआणिअपरतेसी ॥ देखिलेंनाहीं ॥ ८७ ॥ लाधतांयासुखाचीगोडी ॥ हरपलीवृद्धिक्षयाचीपरवडी ॥ कांजेकाळाचीसवडी ॥ नपडेयेथें ॥ ८८ ॥ तस्मात्सुखदुःखातीत ॥ वृद्धिक्षयाविरहित ॥ गणनाविवर्जित ॥ जेंकांहींअसे ॥ ८९ ॥ श्रुतिः ॥ नकर्मणालिप्यतेपापकेननवर्धतेनोकनियान् ॥ एवंएकपणजेंऐसें ॥ तेंगणावयाचेनिदोषें ॥ दुजेंकैंचेंअसे ॥ एकपणींइये ॥ १९० ॥ ह्मणोनियेथेंगणनेवीण ॥ एकचि असेएकपण ॥ एवंगणनायेथेंशून्य ॥ वांचूनिअसणेंचिअसे ॥ ९१ ॥

सुखआंतोनिनिघणें ॥ तेंसुखियेसुखेतेणें ॥ हेंसुखमा
त्रचिमाकोणें ॥ अनुभवावें ॥ ३५ ॥

ज्यासुखासीसंभवआहे ॥ तेणेंसुखेंसुखीकोण्हीहोये ॥ परंतुस्वतःसिद्धसुखमात्रींइयें ॥ संभउचिनाहीं ॥ ९२ ॥ तेधर्मुधर्मित्वविहीन ॥ निखळसुखमात्रचिपूर्ण ॥ तेणेंसुखेंकरून ॥ सुखियाकवणु ॥ ९३ ॥ एकसुखियाएकसुख ॥ हेंद्वंद्वनाहींजेथेंदेख ॥ तयासुखाचेलेख ॥ करवी कवणें ॥ ९४ ॥ तयेसुखमात्रींअभंगे ॥ दिठीकोणाचीनलगे ॥ वाचाराहावयाजोगें ॥ नाहींजें सुख ॥ ९५ ॥ एवंग्राह्यग्राहकतेवीण ॥ सुखमात्रचिअभिन्न ॥ ह्मणोनियांसुखासीसुखपण ॥ नसोनिअसे ॥ ९६ ॥

जैंप्रकृतिडंकुअनुकरे ॥ तैंप्रकृतिडंकेअवतरे ॥ माडंकुचितैं भरे ॥ कोणकोणा ॥ ३६ ॥ तैसेंआपुलेनिसुखपणें ॥ नाहींज यासुखावणें ॥ आणिनाहींहेंहीजेणें ॥ नेणिजेसुखें ॥ ३७ ॥

डंकुसंबंधींनादु ॥ तोप्रकृतिडंकुऐसाशब्दु ॥ याडंकाचासंबंधु ॥ प्रकृतीसीघडे ॥ ९७ ॥ मग डंकाचेघोषगति ॥ अवतरोंलागेप्रकृति ॥ मागुतीतेडंकुनिवृत्ति ॥ निवांतराहे ॥ ९८ ॥ मगते प्रकृतीचेनिअभावें ॥ डंकुतोअडंकुनव्हे ॥ परीअवतरणेंचिनसंभवे ॥ कोण्हासीतेथें ॥ ९९ ॥ तैसेंसुखमात्रचिजेंपूर्ण ॥ तेणेंसुखीहोईलपैंकोण ॥ परीसुखआपुलेंसुखपण ॥ नसंडीकधीं २०० सुखाचेनिसद्भावें ॥ सुखींसुखत्वनसंभवे ॥ परीआपणचिअभिभवे ॥ हेंतंवनघडे ॥ १ ॥ हेंएक लेंदिसेसुखवाचक ॥ परीसच्चिन्मात्रहेंचिएक ॥ शब्दाचेंकंचुक ॥ फिटोनिआहे ॥ २ ॥ सुखासु खद्वंद्वनाहीं ॥ एकलेंसुखचिअसेपाहीं ॥ आतांऐशियेठायीं ॥ अभावकैंचा ॥ ३ ॥ सुखासुखद्वंद्व नाहीं ॥ एकलेंसुखचिअसेपाहीं ॥ सुखसुखातेंही ॥ सुखजेणें ॥ ४ ॥

आरिसानपाहतांमुख ॥ स्वयेंसन्मुखनाविन्मुख ॥ तेवींनसोनिसुखासुख ॥ सुखचिजें ॥ ३८ ॥

आरिसानपाहतां ॥ नघडेमुखाचीसन्मुखता ॥ तरीकायविमुखता ॥ मुखाचीमुखा ॥ ५ ॥ स्वतासन्मुखनाविन्मुख ॥ तरीअभावानयेचिमुख ॥ तेवींनसोनिसुखासुख ॥ सुखमात्रजें ॥ ६ ॥ येथेंनसतांहेतूदर्पण ॥ नबिंबेआपणयाआपण ॥ तरीसुखचिनाहींजेंजाण ॥ घडेलकायी ॥ ७ ॥ यासुखमात्रसंधीअसावा ॥ मगसुखत्वेंआणावेंभावा ॥ नित्यानंदस्वभावा ॥ भावनानरिघे ॥ ८ ॥ आतांस्वतःसिद्धासिद्धांतकीजे ॥ मगसुखहेंरूपाआणिजे ॥ ऐसेंनाहींसहजें ॥ आपण चिअसे ॥ ९ ॥

सर्वसिद्धांताचियाउजरिया ॥ सांडूनियांनिदसुरिया ॥ आपलियाहाताचोरिया ॥ आपणचिजो ॥ ३९ ॥

स्वरूपींपूर्वपक्षचिनाहीं ॥ तेथेंसिद्धांतायेईलकायी ॥ आतांसिद्धांतेंपाडिजेठायीं ॥ तेंतेंनव्हे ॥२१०॥ स्वरूपजेंआपुलें ॥ तेंउपपत्तीनेंसिद्धकेलें ॥ तरीउपपत्तीसीप्रकाशिलें ॥ कवणेंपाहें॥११ आतांजरीउपपत्तिसिद्धकेलें ॥ तऱ्हींस्वरूपतंवहोयआपुलें ॥ हेंनचुकेपरीजालें ॥ निदसुरिया ऐसें ॥ १२ ॥ सिद्धअसोनिअन्यथाजाला ॥ मगआपआपणाभेटला ॥ तेव्हांविसरुनव्हेसंचला ॥ नाआठउहीनव्हे ॥ १३ ॥ निद्राजेजागृती ॥ तेनिदसुरेऐसेंह्मणती ॥ तेवींआपणासीसिद्धांतीं ॥ साधोनघ्यावें ॥ १४ ॥ मुळींअन्यथानाहींजाला ॥ ह्मणोनिविसरुविसरींबुडाला ॥ मगआठउ निमाला ॥ आठवामाजीं ॥ १५ ॥ तेथेंजोजोसिद्धांतकीजे ॥ तोनिदसुराऐसेंजाणिजे ॥ स्वरूप सिद्धांताआणिजे ॥ ऐसेंनाहीं ॥ १६ ॥ आपल्याठायींआपण ॥ असेआपणयाचोरून ॥ आतांते थेंकायशून्य ॥ ह्मणोंयेपां ॥ १७ ॥ स्वताचिजेंकींसिद्ध ॥ तयाकायद्योतीलशब्द ॥ निखळसच्चि दानंद ॥ नसोनिअसे ॥१८॥ आपलेंआपणग्रहण ॥ नकरितांअसेजेंजाण ॥ ह्मणिजेहेतूविहीन ॥ चोरिलेंअसे ॥ १९ ॥ नलगतांहेतूचाहात ॥ स्वयेंचिअसेजोसिद्धांत ॥ तेचिअसतांहातेंहात ॥ चोरलेदेखा ॥२२०॥ तेंकैसेंहेंघेवोंजातां ॥ जंवसिद्धांतचिराहेरिता ॥ आणिअस्तिक्यतेसीतंवअ न्यथा ॥ होऊंनसके ॥ २१ ॥ ह्मणोनिचोरूनिचिआहे ॥ तेंयेणेंअभिप्रायें ॥ परंतुअभावासीनये ॥

नसोनिचिअसे ॥ २२ ॥ तेचिअसोनियांनसती ॥ कैसीपांअसेरीति ॥ पुढेंइयाउपपत्ति ॥ बोलिलाअसे ॥ २३ ॥

नलवितांऊंस ॥ तोजैसेनिअसेरस ॥ तेथींचामिष्टांश ॥ तोचिजाणे ॥ ४० ॥ कांनसज्जितांवीणा ॥ तोंनादजोआबोलणा ॥ तयातेणेंचिजाणा ॥ होआवेंलागे ॥ ४१ ॥ नानापुष्पांचियाउदरा ॥ नयेतांपुष्पसारा ॥ आपणचिभवरा ॥ होआवेंपडे ॥ ४२ ॥ नानानरंधितांरससोये ॥ तेगोडीकैसीपांआहे ॥ हेंपहाणेंतेंनोहे ॥ आणीकाजोगें ॥ ४३ ॥ तैसेंसुखपणायेवों ॥ लाजेआपुलेंसुखपावों ॥ तेंआणीकाचाखोसुवों ॥ येईलकायी ॥ ४४ ॥

ऊंसनसतांरसुअसे ॥ तेचिगोडीउंसींप्रवेशे ॥ परीउंसाचेनिनसे ॥ रसपणरसीं ॥ २४ ॥ तोरसपणेंवीणरसु ॥ त्याचातोचिचाखेमिष्टांशु ॥ तेवींग्राह्यग्राहकतेवीणचिद्रसु ॥ नसोनिअसे२५ किंवाअनादिजोअसेनादु ॥ जेणेंवीणाउमटेशब्दु ॥ तोजरीनव्हेविशदु ॥ श्रोत्रांसीविषय॥२६॥ तोवीणाजरीनवाजे ॥ तऱ्हींआपआपणासीगाजे ॥ तेथीलश्रोत्रहोइजे ॥ तयाचेंतेणें ॥ २७ ॥ आपआपणासीजाणु ॥ तोनादुपैंविचक्षणु ॥ अभावासीहीग्रासुनु ॥ राहिलाअसे ॥ २८ ॥ परिमळुजोपुष्पसार ॥ जोनसतांपुष्पअसार ॥ जेणेंद्योतिलेंनिपरिकर ॥ बहकेपुष्प ॥ २९ ॥ जेथेंपुष्पआहेनाहीं ॥ हेवार्तानसेकांहीं ॥ तेथिंचाभ्रमरूपाहीं ॥ तोचिहोये ॥२३०॥ ह्मणिजेभोग्यभोक्ता तोचित्याचा ॥ संबंधुनसेआणीकाचा ॥ एवंत्याआमोदाचा ॥ अभावनघडे ॥ ३१ ॥ पुष्पसंबंधीअसतां ॥ तरीपुष्पनाशेतोननाशता ॥ एवंपुष्पेंवीणआइता ॥ स्वताचिअसे ॥ ३२ ॥ तेवींचिरसुजोअधीं ॥ जेणेंपाकासीयेस्वादसिद्धि ॥ तोतयातेंनरंधी ॥ परीस्वादींनचुके ॥ ३३ ॥ तोपदार्थनाशेंनासता ॥ तरीदुसरेपदार्थींकोठूनअसता ॥ ह्मणूनिरूपेंवीणआयितां ॥ असतुचिअसे ॥ ३४ ॥ त्याचीतोदेतसेगोडी ॥ परीघेणेंनघेणेंदेशधडी ॥ तेवींनसोनिपरवडी ॥ सुखमात्रजें ॥ ३५ ॥ जेंसुखपणाअधींअसे ॥ जेणेंसुखऐसेंप्रकाशे ॥ जेथेंसुखासुखपणनसे ॥ माभोगिजेकोणें ॥ ३६ ॥ एवंकरणियावीण ॥ जेंएकलेंचिन्मात्रपूर्ण ॥ तेंचाखावेंघ्यावेंकवणेंजाण ॥ तेंचितेंह्मणोनी ॥ ३७ ॥ तस्मात्‌रूपारूपविहीन ॥ चिन्मात्रस्वरूपपूर्ण ॥ शब्दासीहीसारून ॥ नसोनिअसे ॥ ३८ ॥

दिहाचियादुपारीं ॥ चांदुजैसाअंबरीं ॥
तेंअसणेंचांदाचिवरी ॥ जाणावेंकीं ॥ ४५ ॥

दिवसादोंप्रहरां ॥ आकाशींचंद्रमाखरा ॥ परीदेखावानेत्रद्वारा ॥ ऐसानव्हे ॥ ३९ ॥ तेंचंद्राचेंअस्तिक्यपण ॥ चंद्रचिअसेजाण ॥ जऱ्हींनदेखतीनयन ॥ जनाचेतया ॥ २४० ॥ तेवींवस्तुवांचूनिकांहीं ॥ असणयाउरीनाहीं ॥ आतांकोणापडेठायीं ॥ असणेंतेथींचें ॥ ४१ ॥ तऱ्हींसुखमात्रजेंआहे ॥ तेंतंवनाहींनव्हे ॥ नघेतांचिसोये ॥ असेजेंपैं ॥ ४२ ॥ स्वप्रकाशेंप्रकाशमान ॥ तेथेंअनुद्योतिलकवण ॥ विषयविषयीविहीन ॥ स्वतांचिजेंअसे ॥ ४३ ॥ तेंकैसेंअसे ॥ तेंमागुतें

सांगतुसे ॥ अनुभवाचेनिपैसें ॥ जाणोनिघ्यावें ॥ ४४ ॥ घेणयादेणयावीण ॥ अनुभविजेऐशी खूण ॥ हेंअसोआतांनिरूपण ॥ अवधारिजोजी ॥ ४५ ॥

रूपनाहींतैंलावण्य ॥ अंगनुठीतैंतारुण्य ॥ क्रियानफुटेतैं पुण्य ॥ कैसेंअसे ॥ ४६ ॥ जैंमनाचाअंकुरनुपजे ॥ तेथिलेंनि मकरध्वजें ॥ तोचिहृनमाजे ॥ तरीचिघडे ॥ ४७ ॥ कांवाद्य विशेषाचीसृष्टि ॥ जैंजन्मनेघेदृष्टि ॥ तैंनादुऐसीगोष्टी ॥ नादाचिजोगी ॥ ४८ ॥ नानाकाष्ठांचियाविटाळा ॥ वोस रलियाहीअनळा ॥ लागणेंकेवळा ॥ अंगासीचि ॥ ४९ ॥ दर्पणाचेनिनियमें ॥ वीणचिमुखप्रेमें ॥ आणितीतेचिवर्में ॥ वर्मतीयेणें ॥ ५० ॥ नपेरितांपीकजोडे ॥ तेमुडाचिआहेरो कडें ॥ ऐसियासोईउघडे ॥ बोलणेंहें ॥ ५१ ॥ एवंविशेषसा मान्य ॥ दोहींनातळेचैतन्य ॥ तेंभोगिजेअनन्य ॥ तेणेंसी सदा ॥ ५२ ॥

रूपाअधींलावण्य ॥ जेणेंलावण्यरूपशोभायमान ॥ तेंरूपेंवीणआपण ॥ आपणपेंअसे ॥४६॥ किंवाशरीराअधींतारुण्य ॥ तरुणकाळींतरुणजेणेंकरून ॥ जेवींवर्षाकाळपावतांजाण ॥ मेघ वृष्टि ॥ ४७ ॥ तेणेंशरीरअसतांनसतां ॥ त्याचीत्यासीचतरुणता ॥ शरीरभाववृथा ॥ त्याच्या ठायीं ॥ ४८ ॥ अथवाकेलेंनिधर्माचरण ॥ फळासीनेतसेजेंपुण्य ॥ तेंधर्मोपार्जितनव्हेजाण ॥ अधींचिअसे ॥ ४९ ॥ आपेंआपपुण्यवंत ॥ याअर्थासीजेंनढळत ॥ क्रियाकरणेंतेथें ॥ आगमा पायी ॥२५०॥ किंवामदनुजोजाण ॥ जेणेंमदेंउन्मत्तपण ॥ आतांमनजैंविकारहीन ॥ तैंहीअसे जो ॥ ५१ ॥ तोआपुलेनिअंगबळें ॥ मन्मथहेंतंवनटळे ॥ कीजेलकायमनमेळे ॥ उन्मत्तत्यासी ॥५२॥ किंवावाद्याचेनिअभावें ॥ पाहेंनादाअंगींनादुआहे ॥ वाद्याचेनिनव्हे ॥ वाजणाजो ॥५३॥ तऱ्हींवाद्याचेनिवाजणादिसे ॥ परंतुवाद्यत्वाचेनिवाजतअसे ॥ आणिवाद्यनसतांअभावनसे ॥ नादपणासीत्याचे ॥५४॥ किंवाकाष्ठस्पर्शजैंनाहीं ॥ तैंअग्निचिनसेलकायी ॥ तोआपुल्याठायीं ॥ अग्नित्वेंचिअसे ॥ ५५ ॥ परीआपुलेउष्णत्वेंकरून ॥ संतप्तनव्हेतोजाण ॥ हेंचिनाहींवांचून ॥ जैसातैसा ॥ ५६ ॥ किंवानशिवतांदर्पण ॥ मुखप्रेमाअसेभोगेंवीण ॥ भोग्यभोक्तृत्वविहीन ॥ मुखप्रेमाअसे ॥ ५७ ॥ दर्पणाचेनिमिसें ॥ तोचिप्रेमास्पष्टहोतसे ॥ तऱ्हींदर्पणकारणनसे ॥ मुखप्रेमेसीं ॥ ५८ ॥ हेंवर्महाताचढे ॥ तैंदर्पणजालाचिकारणनघडे ॥ ऐसियेनिसुरवाडे ॥ बोलिलाअसे ॥ ५९ ॥ दर्पणव्याजेंमुखजालें ॥ हेंतंवअवघेंयेथेंक्रमलें ॥ तेंप्रेमअसेसंचलें ॥ दर्पणा अधीं ॥२६०॥ जऱ्हींदर्पणमिसेंजालें ॥ तऱ्हींदर्पणव्याजक्रमलें ॥ जेव्हांवर्मसांपडलें ॥ संचलेंप णाचें ॥ ६१ ॥ मुखप्रेमेसीप्रसवलें ॥ कींप्रेमेसीमुखआवडलें ॥ हेंवर्मजैंजाणितलें ॥ तैंप्रेमेसीप्रे मा ॥ ६२ ॥ किंवापेरणीवीण ॥ पीकपिकलेंचिअसेआपण ॥ तेंजरीपाहिजेजाण ॥ तरीमुडाचि असे ॥ ६३ ॥ जेंजेंपेरणीअधींचिअसे ॥ पेरणीजेणेंप्रकाशे ॥ पेरणीदोषें ॥ फळत्वानयेपैं ॥ ६४ ॥ एवंअसतेपणेंवीण ॥ असेचिन्मात्रैकघन ॥ येथेंदृष्टांतउपलक्षण ॥ मात्रकेलें ॥ ६५ ॥ येथेंदृष्टांत

हेमिस ॥ परीसंबंधेंवीणचिद्रस ॥ जेणेंसकळसंबंधास ॥ द्योतिलेंअसे ॥ ६६ ॥ तेंचिलावण्या चेंलावण्य ॥ तेंचितारुण्याचेंतारुण्य ॥ पुण्याचेंपुण्य ॥ अकृत्रिम ॥ ६७ ॥ तोचिरसाचारस ॥ नादींनादतोचिसुरस ॥ एवंजेणेंसकळास ॥ सकळपण ॥ ६८ ॥ श्रुतिः ॥ येनवापश्यतियेन वाश्रृणोति ॥ येनवागंधानाजिघ्रतियेनवाचंकरोतियेनवास्वादुविजानाति ॥ इत्यादि ॥ ॥ येन शब्दंरसंरूपंगंधंजानासिराघव ॥ तमात्मानंपरंब्रह्मजानीहिपरमेश्वरं ॥ ॥ एवंसकळांचेंअधि ष्ठान ॥ जेथूनिसकळासीसकळपण ॥ परीसकळनहोनिआपण ॥ सकळींअसे ॥ ७९ ॥ जेथेंस कळींसकळत्वनसे ॥ ऐसेंहीतेंचिअसे ॥ सकळसकळत्वेंदिसे ॥ तऱ्हींयेकुचिअंशु ॥ २७० ॥ ए कांशेनस्थितोजगत् ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ एवंसंबंधेंवीण ॥ असेपूर्णचिद्धन ॥ विशेषआणिसामा न्य ॥ दोहींसीअगाध ॥ ७१ ॥ तयाचाभोगुत्यासीचिअसे ॥ तेथेंधर्मूधर्मित्वचिनसे ॥ परंतुस्व खरूपींनरूपशें ॥ विलोपुकधीं ॥ ७२ ॥ स्वविलासेंविलासमान ॥ परंतुनचुकेजेथिंचेंएकपण ॥ चिद्विलासपरिपूर्ण ॥ हेलावतअसे ॥ ७३ ॥ इंद्रियद्वाराक्रियाभान ॥ वर्ततांदिसेअनान ॥ परंतु तेंइंद्रियसंबंधेंवीण ॥ चिन्मात्रैक ॥ ७४ ॥ जेणेंरसाचेंस्वादन ॥ तेणेंचिगंधाचेंग्रहण ॥ रूपातें अवलोकितजाण ॥ एकिचिकळा ॥ ७५ ॥ तेंचिशब्दातेंशब्दवित ॥ तेथेंचिस्पर्शेहीउमटत ॥ एवं विभागेनपवत ॥ विभागांतें ॥७६॥ पावतांतेथिंचीखूण ॥ तेंसगळेंचिविरेहेंभान ॥ तेथेंशब्दुतो जाण ॥ किमात्मक ॥७७॥ नव्हेविषयनाविषयी ॥ शब्दुचिनसेजयेठायीं ॥ परंतुआपणयाकधीं ही ॥ लोपातेंनपवी ॥ ७८ ॥ येथेंसरलाशब्दुजाण ॥ तरीकांपडेलमौन ॥ वरीमौनासीहीमौन ॥ जाणपडतसेयेथ ॥ ७९ ॥ हाचिभावधरून ॥ अवधाराअग्रेंमूळवचन ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ अ नुभवेंघ्यावी ॥ २८० ॥

आतांयावरीजेंबोलणें ॥ तेंयेणेंचिबोलेंशहाणें ॥

जेंमौनाचेंहीनिपटणें ॥ पिऊनिगेलें ॥ ५३ ॥

स्वरूपींबोलुचिनसे ॥ तरीहाचिबोलुकैंचादिसे ॥ हेंमानेलह्मणोनिऐसें ॥ बोलिलाअसे॥८१॥ आतांहेंजेंबोलणें ॥ तेंयेणेंचिबोलेंशहाणें ॥ ह्मणोनिप्रत्ययेयाचेखूणें ॥ हरपेबोलु ॥ ८२ ॥ प्रत्य याचेपूर्णत्वेंजाण ॥ शब्दींचिनुरेशब्दपण ॥ तेथेंमौनआणिबोलकेपण ॥ दोन्हींहीनसती ॥ ८३ ॥ शब्दासीदेखोनिमौन ॥ तरीमौनींचिउठेशब्दपण ॥ तस्मात्अनुभवाचीखूण ॥ अनारिसीअसे ॥ ८४ ॥ मौनाचेंनिपटणेंजाण ॥ ह्मणिजेसरलेंजेथेंमौन ॥ तेंसरलेहीपण ॥ प्रत्ययींनुरे ॥ ८५ ॥ आतांप्रमाणेंकाजजाणावें ॥ प्रमेयत्वकोणेंघ्यावें ॥ पुढेंयाचिभावें ॥ बोलणेंअसे ॥ ८६ ॥

एवंप्रमाणेंअप्रमाण ॥ दृष्टांतींवाइलीआण ॥ प्रमेयकेलेंअप्र माण ॥ दिसावयाची ॥ ५४ ॥ अंगाचियाअनुपपत्ति ॥ आ टलियाउपपत्ति ॥ येथेंउठिलींपांथीं ॥ लक्षणांची ॥ ५५ ॥ उपायमागीलपाय ॥ घेऊनिजालेंवाय ॥ प्रतीतिसांडिली सोय ॥ प्रत्ययाची ॥ ५६ ॥ येथेंनिर्धारेंसीविचारू ॥ निमो निजालासारू ॥ स्वामीच्यासंकटींशूरू ॥ सुभटुजैसा ॥५७॥ नानानाशुसाधूनिआपुला ॥ बोधुबोधेलाजिला ॥ नुसुधे पणेंथोंटावला ॥ अनुभउजेथ ॥ ५८ ॥

नाहींजेथेंज्ञानाज्ञान ॥ दृश्यमात्रजेंदृष्टेपण ॥ तेथेंप्रमाणकरीकोण ॥ आणिप्रमेयतेंकाई ॥ ८७ ॥ येथेंजरीकरावेंप्रमाण ॥ तरीप्रमेयासीपडेशून्य ॥ आतांप्रमेयचिजरीपूर्ण ॥ तरीप्रमाणनुरे ॥८८॥ स्वरूपजेणेंजाणिजे ॥ तेंजाणणेंचिस्वरूपसहजें ॥ तरीप्रमाणासीदुजें ॥ प्रमेयकैंचें ॥ ८९ ॥ जरी प्रमेयत्वनघडे ॥ तरीप्रमाणत्वसहजेंचिबुडे ॥ आतांस्वरूपासांगडे ॥ स्वरूपचिअसे ॥ २९० ॥ ऐसेंप्रमेयप्रमाणातीत ॥ तेथेंदुजयाचानिःशेषनिःपात ॥ तेथेंद्यावादृष्टांत ॥ कोठूनिकोणा ॥९१॥ स्वताचिजेअनुपपत्ति ॥ तेथेंकैंच्याअसाव्याउपपत्ति ॥ सहजचितेंदृष्टांतीं ॥ साधणेंसरलें॥९२॥ उपपत्तिह्मणिजेउपचार ॥ स्वरूपींनसेनिरंतर ॥ आतांवेगळीचिथार ॥ उपचाराकैंचि ॥ ९३ ॥ एवंस्वरूपींउपपत्तिनाहीं ॥ तरीनिपजाव्याकोणेंठाईं ॥ नाटिताचीपाहीं ॥ निमाल्याअसती ॥ ९४ ॥ केवळजेंचिन्मात्रपूर्ण ॥ तेथेंकायिसेंपैलक्षण ॥ आणिअंगेंचिसिद्धजाण ॥ ह्मणोनिउ पायाहानी ॥ ९५ ॥ स्वरूपउपायाचेंआद्य ॥ स्वताचिअसेजेंसिद्ध ॥ तेंउपायासीसाध्य ॥ होईल कैसें ॥ ९६ ॥ त्यास्वमूळाससांडोन ॥ घेतलेंउपायींरान ॥ मगनिहाळितांनिजात्मखूण ॥ पर तलेउपाय ॥ ९७ ॥ नानापरतलेकायी ॥ निमोनिचिगेलेंठायीं ॥ निखळप्रत्ययोचिप्रत्ययीं ॥ पुंजा ळलापैं ॥ ९८ ॥ आतांस्वताचिजेप्रत्ययमात्र ॥ तेथेंकेउतेंप्रतीतिचित्र ॥ दुजेनवीणस्वतंत्र ॥ आपणचिअसे ॥ ९९ ॥ पहातांप्रत्ययाचीसोये ॥ प्रतीतिचिप्रत्ययोआहे ॥ ह्मणोनिपोटींरिघोनि पाये ॥ राहिलीप्रतीति ॥ ३०० ॥ येथेंविचारुअसारजाला ॥ जैंविचारणामुकला ॥ तोविचारु चिपरीबोला ॥ भागुनाहीं ॥ १ ॥ जेवींमहाशूरजोकोण्ही ॥ आपणवेंचोनिरणरंगणी ॥ आपणा सीसुभटत्वआणी ॥ जनांमाजीं ॥ २ ॥ स्वामीच्यामृत्युसंकटीं ॥ आपणबैसोनिमृत्युपाठीं ॥ मगवाणिजेवोटी ॥ भलाभलाह्मणोनी ॥ ३ ॥ तेवींजेणेंविचारें ॥ अंगेंविचारुचिविरे ॥ नसोनि सरलीअसारे ॥ सारपणेंज्याचें ॥ ४ ॥ मुळींअसारचिनाहीं ॥ यालागींसारणेंनलगेकांहीं ॥ ह्मणोनिविचारेवीणपाहीं ॥ विचारुसारू ॥ ५ ॥ अंगनमिरवीविचारु ॥ ह्मणोनिहाविचारुसारु॥ मुरडलानिर्धारु ॥ निर्धार्यैवीण ॥ ६ ॥ तेवींचिबोधुनयेबोध्यदशे ॥ थितयाबोधपणासीचिरुसे॥ आतांअनुभउमात्रचिअसे ॥ अनुभव्यहीन ॥ ७ ॥ ह्मणोनिअनुभउथोंटावला ॥ अंगेंअंगींचिभ रला ॥ पूर्वापरतेचागेला ॥ पांगुआतां ॥ ८ ॥ स्वरूपमात्रींकायसांडावें ॥ मगसांडूनिकायमां डावें ॥ येथेंसांडणेंमांडणेंचिनव्हे ॥ येरजैसेंतैसें ॥ ९ ॥ हेचिअनुभवाचीखूण ॥ अनुभवींनुरे जालेपण ॥ पूर्वदशेतेंजाण ॥ देखिलेंनाहीं ॥ ३१० ॥ अपरअनुभाव्यकांहींएक ॥ तेंअनुभउचि आपणअनुभाविक ॥ ऐसेंतंवयेथेंदेख ॥ उपजलेंनाहीं ॥११॥ एवंजडभागातेंसांडावें ॥ अजडा नुभवेंअजडव्हावें ॥ हेंसांडीमांडीनसंभवे ॥ स्वरूपींइयें ॥ १२ ॥ येथेंजडभागसांडिजेकांहीं ॥ तरीअजडत्वासीभेटीचिनाहीं ॥ येविषयींपुढेंपाहीं ॥ बोलिलेंअसे ॥ १३ ॥

भिंगाचियाचडळा ॥ पदराचापुंजवेगळा ॥ करितांजैसा निफळा ॥ अंगाचाहोय ॥ ५९ ॥ कांगजबजिलाउबा ॥ पांगु रणेंकेळीचागाभा ॥ सांडीतव्हेळींउभा ॥ कैंचाकीजे ॥६०॥ तैसेंअनुभाव्यअनुभाविक ॥ इहींदोहींअनुभूतिक ॥ तेंगेलि याकैंचेएक ॥ एकासीचि ॥ ६१ ॥

भिंगाचेंशुद्धत्वपहावया ॥ पदरटाकिजतीकाढूनियां ॥ मगभिंगासीअसावया ॥ ठावोचि नाहीं ॥ १४ ॥ जंवजंवकाढावेपदर ॥ पुढेंपुढेंपदराचाचिथार ॥ मगकैंचेनिरोपचार ॥ उरेभिंग

॥ १५ ॥ मगपदरएकवटकीजेती ॥ तऱ्हींनचुकेपदराचीआकृती ॥ भिंगाचीएकात्मस्थिती ॥ पावणेंचिराहिलें ॥ १६ ॥ अथवाकर्दळीगर्भउबेजोन ॥ सांडीसालींचेंपांघरुण ॥ तरीव्यर्थपडिलें जिणेंजाण ॥ तयाचेंचि ॥ १७ ॥ थितेंएकत्वफेडिजे ॥ सालीअसाराह्मणोनिसांडिजे ॥ तरीसालीचेनिव्याजें ॥ गर्भेचिविघडे ॥ १८ ॥ मगसालीएकवटूनी ॥ गर्भसाधावाकैसेनी ॥ नतुटेसालीचीवाणी ॥ माघेजेंकाई ॥ १९ ॥ तैसेंस्वरूपमात्रएक ॥ तेथेंयोजूनिअनुभाव्यअनुभूतिक ॥ मगकैंचेंअनुभवसुख ॥ पाविजैल ॥ ३२० ॥ स्वरूपएकलेंचिन्मात्रघन ॥ तेथजरीहेंवर्तेत्रिविधपण ॥ तरीस्वरूपानुभवाचीखूण ॥ लाधलीकैसी ॥ २१ ॥ हेतिन्हींएककीजेती ॥ हेंहीनव्हेअनुभवरीति ॥ मुख्यअनुभवाचीअनुभवस्थिती ॥ वांचूनअसे ॥ २२ ॥ अनुभवींअसेअनुभवस्थिती ॥ तरीतिन्हींभागनकरितांचिहोती ॥ तेथेंअनुभवेंसीअनुभूती ॥ दुर्लभहोये ॥ २३ ॥ अनुभाव्यत्वेंअनुभविजे ॥ तेंस्वरूपेंसीपडेदुजें ॥ जाणतजाणतनेणिजे ॥ जाणणयातें ॥ २४ ॥ येथज्ञस्त्यंशुनचुकेकांहीं ॥ परंतुनेणनयाऐसेंपाहीं ॥ ह्मणोनिअनुभवासीनाहीं ॥ अनुभवपण ॥२५॥

अनुभवह्राठाववरी ॥ आपुलिचिअवसरी ॥
येथेंअक्षराचीह्रारी ॥ वाईलकायी ॥ ६२ ॥

ह्मणोनिअनुभउअनुभवपणें ॥ आपणचिजोनटोनेणें ॥ माअक्षरींकेवींसाधणें ॥ तयाअक्षरातें ॥ २६ ॥ स्वरूपस्थितीच्याठाईं ॥ अनुभवींअनुभवलेंऐसेंनाहीं ॥ तेथेंअक्षराचींपाहीं ॥ कायिसीमातु ॥ २७ ॥ ह्मणिजेसत्यानंदज्ञान ॥ तेथेंशब्दासीठायींचेंचिशून्य ॥ अनुभवींनाहींअनुभवपण ॥ तेथहाकैंचा ॥ २८ ॥ जयाक्षरणेंचितंवनाहीं ॥ माअक्षरींरचैलकाई ॥ ह्मणोनिइयेठायीं ॥ नसरेशब्दु ॥ २९ ॥ जेथेंपरेचाउगउनाहीं ॥ तेथेंवैखरीवदेलकाई ॥ ह्मणोनियेविषयीं ॥ पुढेंहीबोले ॥ ३३० ॥

कापरेसीपडेमिठी ॥ तेथेंनादसळुनुठी ॥
मावावरीजैलह्रोठी ॥ हेंकेंआहे ॥ ६३ ॥

पराजेथउगउनेघे ॥ ह्मणिजेजाणणेंजाणिवेनरिघे ॥ मगनादुहीकोणेंबागे ॥ ध्वनीतेंधरी ॥ ३१॥ जेथेंध्वनिनाहींउगवला ॥ तेथेंवचनाचामागुमोडला ॥ अंगेंआइतासाधला ॥ असेजोअर्थु ॥३२॥ घृतमंथनींप्रवर्तला ॥ तोमथुलाचिव्यर्थपडला ॥ तेवींस्वतःसिद्धस्वरूपबोला ॥ नव्हेचिमागु ॥ ३३ ॥ स्वतःसिद्धासाधन ॥ उपजलेंनाहींजाण ॥ ह्मणोनिबोलिकेपण ॥ उपेगानयेचि ॥ ३४ ॥

चेइलियाहीपाठीं ॥ चेवणयाचागोठी ॥ किंधालाबैसेपाठीं ॥
रंधनाच्या ॥ ६४ ॥ उदैजलियादिवसपती ॥ तेकींदिवेसेजे
येती ॥ वांचूनिपिकल्यासेतीं ॥ सुजतातीनांगरकाई ॥६५॥

जागतयाजागवण ॥ व्यर्थजैसीपडलीजाण ॥ किंवाधालेंयावरीरंधन ॥ तेंहीव्यर्थ ॥ ३५ ॥ किंवासूर्योदयींदीपकेजैसे ॥ उजियेडुहोयनातमनासे ॥ शब्दासीजालेंतैसें ॥ स्वरूपींइयें ॥ ३६॥ किंवापिकल्याक्षेत्रींनांगर ॥ तोजैसाव्यर्थोपचार ॥ तेवींस्वरूपसाधनींअसार ॥ शब्दजाला॥३७॥ सिद्धचिस्वरूपस्थिती ॥ येथेंनाथिलीप्रपंचनिवृत्ति ॥ मानूनिसिद्धचिसाधनींसाधनवृत्ति ॥ आणूनियां ॥ ३८ ॥ बद्धमोक्षसाचकेलें ॥ पूर्वापरतेसीद्योतिलें ॥ मगहेंजऱ्हींनिवारिलें ॥ निवृत्तिनपर्वे ॥ ३९ ॥ जेवींशुद्धासीलेपुकल्पिजे ॥ मगशोधलेंऐसेंमानिजे ॥ तेथेंशोधकेंपणमिरविजे ॥

व्यर्थजालें ॥ ३४० ॥ मोतींफोडूनिसांधादिधला ॥ तोआयासुचिव्यर्थगेला ॥ तेवींपूर्वपक्षेंसाधिला ॥ सिद्धांतव्यर्थ ॥ ४१ ॥ स्वरूपासीलाऊनिसाधन ॥ कीजेभोजनिरूपण ॥ शब्देंशब्दखंडण ॥ केलेंजऱ्हीं ॥ ४२ ॥ तरीशब्दाचीप्रवृत्ति ॥ येथेंकेलियाहीनव्हेंनिवृत्ती ॥ याभावाअंतर्वर्ती ॥ बंधमोक्ष ॥ ४३ ॥ एवंबंधमोक्षस्फुरती ॥ तंववरीशब्दप्रवृत्ति ॥ येऱ्हवींनिखळसंविती ॥ नव्हेंशब्दविषय ॥ ४४ ॥ एवंशब्दाचेंकाजनाहीं ॥ हेचिपाडावयाठायीं ॥ पुढेंयेचिप्रवाहीं ॥ बोलतुअसे ॥ ४५ ॥

ह्मणोनिबंधमोक्षाचेंव्याज ॥ नाहींनिमालेंकाज ॥
आतांनिरूपणभोज ॥ वोळगेजऱ्हीं ॥ ६६ ॥

नजोडतांअनुभवखूण ॥ शब्दींभोजनिरूपण ॥ ह्मणिजेनिःशेषप्रपंचनिरसून ॥ प्रतिपादिजेवस्तु ॥ ४६ ॥ वाङ्मनसावधकरून ॥ प्रतिपादिजेअतिनिर्वाण ॥ अतिप्रत्ययाचेंजालेपण ॥ अंगासीआलें ॥ ४७ ॥ तेणेंप्रत्ययेमोक्षजाला ॥ बंधुहोतातोसारिला ॥ हाभावअसेभरला ॥ निरूपणींतिये ॥ ४८ ॥ एवंजंववरीबंधमोक्षव्याज ॥ तंववरीशब्दाचेंकाज ॥ येऱ्हवींस्वरूपींसहज ॥ शब्दुचिनसे ॥ ४९ ॥ एवंवेद्यवेदकपण ॥ हेंचिशब्दाचेंरूपजाण ॥ जऱ्हींभोजनिरूपण ॥ कीजतअसे ॥ ३५० ॥ यालागींबंधआणिमोक्षता ॥ पूर्वआणिअपरता ॥ आठवतांकाविसरतां ॥ सार्थक्यशब्दु ॥ ५१ ॥ ययावांचूनिकांहीं ॥ शब्दाचियेप्रवाहीं ॥ आणीककाजनाहीं ॥ जाणावेंकीं ॥ ५२ ॥

आणिपुढीलाकाआपणापें ॥ वस्तुविसराचेनिहातेंहरपे ॥
मगशब्देंचिघेपें ॥ आठऊनियां ॥ ६७ ॥ येतुलीयाहीपरौतें ॥
चांगावेंनाहींशब्दातें ॥ जऱ्हींस्मारकेपणेंकीर्तितें ॥ मिरवीहाजगीं ॥ ६८ ॥

आपआपणियाविसरिजे ॥ तैंपुढिलाहीअर्थुनसुजें ॥ मगआठवेघेइजे ॥ साधूनियां ॥ ५३ ॥ आपणआपल्याचुकिजे ॥ मगइतस्तताधाविजे ॥ तैंपुढीलयागतिनेणिजे ॥ स्वस्थतेचि ॥ ५४ ॥ आपआपणाजाणावें ॥ हेंविसरेनेलेंअघवें ॥ धर्मांतराचेहावें ॥ भरलाअसे ॥ ५५ ॥ मगस्मरणें होयेसिद्धि ॥ तेथेंशब्दाचीप्रसिद्धी ॥ आतांस्वरूपेंतंवविसरुकधीं ॥ देखिलाचिनाहीं ॥ ५६ ॥ ॥ श्रुतिः ॥ नहिद्रष्टुर्द्रष्टेर्विपरिलोपोविद्यतेअविनाशित्वात् ॥ स्मृतिरपि ॥ अजोनित्यःशाश्वतोयंपुराणो० ॥ ॥एवंदेशकालाद्यनवच्छिन्न ॥ आत्मानित्यज्ञानघन ॥ तेथेंविसराचीखूण ॥ कैसीअसेल ॥ ५७ ॥ आतांयेथेंविसरुनाहीं ॥ तरीआठवावेंतेकायी ॥ एवंस्वरूपाच्याठायीं ॥ शब्दुनसरे ॥५८॥ एवंआठवानामशब्दु ॥ विसराचाहीयेथेंचिसंबंधु ॥ ह्मणोनिआठवींविसरींप्रसिद्धु ॥ जालासेबोलु ॥ ५९ ॥ ययापरौतेंकांहीं ॥ शब्दाचेंकाजनाहीं ॥ जऱ्हींसारकत्वेंपाहीं ॥ कीर्तिमंतुशब्दु ॥ ३६० ॥ आतांआठवाविसरापरौतें ॥ नित्यचिन्मात्रआइतें ॥ येथेंयाशब्दातें ॥ उगउचिनाहीं ॥ ६१ ॥ एवंयेथेंप्रकणार्थु ॥ सिद्धसच्चिदानंदसततु ॥ तेथेंजोत्रिधाहेतु ॥ शब्देंकेला ॥ ६२ ॥ असताचाउगउनाहीं ॥ ह्मणोनिसतासीसतत्त्वनसेपाहीं ॥ आतांजेंसतत्त्वकांहीं ॥ तेंसंबंधेंवीण ॥ ६३ ॥ आतांजेंसंबंधेंवीण ॥ तेंप्रकाशरूपचिजाण ॥ प्रकाशह्मणालकोण ॥ तरीआनंदरूप ॥ ६४ ॥ एवंसच्चिदानंदाहानीनाहीं ॥ परीस्वरूपमात्रचिपाहीं ॥ येथेंत्रिपदत्वाचातव

कांहीं ॥ भावचिनसे ॥ ६५ ॥ येथभागतेशब्दें केले ॥ तरीशब्दत्वचियेथेंनाथिलें ॥ चिन्मात्रसं चलें ॥ जैसेंतैसें ॥ ६६ ॥ ऐसेनिप्रत्ययेवीण ॥ शब्दींघडलेंशब्दपण ॥ तेणेंशब्देंजेकीर्तिजाण ॥ ते अप्रयोजक ॥ ६७ ॥ हेअनुभवामृतींचीखूण ॥ तेअनुभवामृतींलाधेजाण ॥ पूर्णासीचिपूर्ण ॥ प्राप्तहोये ॥ ६८ ॥ श्रुतिः ॥ ब्रह्मैवसन्ब्रह्माप्नोति ॥ ब्रह्मविदाप्नोतिपरं इति ॥ एवंब्रह्मरूपेंअनुभवा मृतीं ॥ ब्रह्मासीब्रह्मप्राप्ति ॥ ऐसेंनहेसमाप्ति ॥ पावलेंप्रकरण ॥ ६९ ॥ परंतुआरंभुनायेथही ॥ तेथेंसमाप्तितेकाई ॥ ह्मणोनिसंपवितांहीं ॥ नसंपेचि ॥ ३७० ॥ ह्मणोनिप्रांतेंवीणप्रांतुजाला ॥ प्रसंगेंअवरुकेला ॥ तोनाहींदेखिला ॥ अनुभवेंयेणें ॥ ७१ ॥ जेवींघृतींकणिकासंधी ॥ तोघृ तासीनकरीअवधी ॥ तेवींप्रकर्णिहाचिन्मयाब्धि ॥ अवसाननपवे ॥ ७२ ॥ पुंजाळलेंज्ञानींज्ञान ॥ तैंचिज्ञानेश्वरऐसीखूण ॥ तद्रूपहाचिजाण ॥ अनुभवामृत ॥ ७३ ॥ ययाअमृतींजोस्वाद ॥ तो चिस्वयंनित्यानंद ॥ जेणेंहाविशद ॥ विवरिलाप्रसंगु ॥ ७४ ॥ विवरतांनयेविवरणपंथा ॥ सि द्धार्थनव्हेचिअन्यथा ॥ ह्मणोनिकल्याणचिआतां ॥ शिवरूपसदा ॥ ७५ ॥ आतांयेथूनिप्रसंगआ णीक ॥ शब्दासीकरूनिरूपक ॥ रूपकरूनिनिरर्थक ॥ दाविजैल ॥ ७६ ॥ तेनित्यानंदकृपाजीव न ॥ कीजैलग्रंथार्थविवरण ॥ जेथेंनित्यानंदआपण ॥ अतुडेनिका ॥ ७७ ॥ असोआतांबहुकथा ॥ नित्यानंदचरणींमाथा ॥ ठेऊनिपुढेंपाहातां ॥ देखिजैलजें ॥ ७८ ॥ तेंनित्यानंदेंकरून ॥ कीजैल कांहींविवरण ॥ दीजेश्रोताअवधान ॥ कृपादृष्टि ॥ ७९ ॥ तुमचाकृपाकीरणीं ॥ उत्फुलैलहृदयन लिनी ॥ आमोदाचीधणी ॥ सद्भावभ्रमरा ॥ ३८० ॥ इतिश्रीअनुभवामृतविवरणेसच्चिदानंदनि रूपणंनामपंचमप्रकरणंसमाप्तं ॥

प्रकरण षष्ठ.

ॐपरमात्मनेनमः ॥ जयजयजीप्रबोधतरणी ॥ सिवतलियांतुमचाकिरणीं ॥ दिवसुआणि रजनी ॥ दोन्हींहीगेलीं ॥ १ ॥ हृत्पद्मिणीपरागप्रसवली ॥ उकलतांसंकोचतांविसरली ॥ अनु भवचआमोददिवाळी ॥ सद्भावभ्रमरांतें ॥ २ ॥ काळहोवायाचामासला ॥ अवघामोडूनिगेला ॥ ब्रह्मांडाहीपैलाडिला ॥ प्रकाशिलेंतुवां ॥ ३ ॥ निद्राआणिजागेपण ॥ हेंअसोंचिविसरलींजाण ॥ प्रकाश्यप्रकाशतागिळोन ॥ सुदिनुचिकेला ॥ ४ ॥ महातेजपुंजाळलें ॥ शीताउष्णातेंग्रासिलें ॥ ऐसेंकांहींपाहिलें ॥ जेथेंअस्तुचिनाहीं ॥ ५ ॥ अथवाउदयाचीहीखूण ॥ तेहीगेलीहरपोन ॥ ऐसेंतवकृपासुदीन ॥ लाधलेंनिजाले ॥ ६ ॥ प्रभूतुझेंनित्यानंदनाम ॥ हेंअनामाचेंधाम ॥ पातलें निसुवर्म ॥ उदयोजाला ॥ ७ ॥ तेंउदयतेजपुंजाळलें ॥ तेणेंचिमीमाझेंतमपुसलें ॥ तेजत्वतेजही गेलें ॥ तुजमाजींदेवा ॥ ८ ॥ एवंमीतूंपणवेगळें ॥ प्रगटलेंजेंतेजागळें ॥ तयात्वत्तेजेंधवळिलें ॥ तेजोमयासी ॥ ९ ॥ तयाश्रीगुरुप्रभाकरा ॥ पूर्णआनंदसागरा ॥ तुझीहेलावाहेअवधारा ॥ विन वणीमाझी ॥ १० ॥ तुझीयाअनुभवाचीखूण ॥ तेंहेंअनुभवामृतपूर्ण ॥ तुवांचिनिगदिलेंजाण ॥ ज्ञानेश्वररूपें ॥ ११ ॥ तेंमाझ्याहृदयींविसावलें ॥ विसावोनिउद्गारलें ॥ उद्गारोनिलागलें ॥ तुझीयेसोई ॥ १२ ॥ तेंहीतुजमाजींसांठवलें ॥ तेथूनिप्रत्ययमेघेंपोसिलें ॥ विवरणरूपेंवर्षलें ॥ माझीयाकृपा ॥ १३ ॥ तेंनावेकसुरसकरावें ॥ जैसेंप्राप्तजनींस्वीकारावें ॥ आरोचकहीफेडावें ॥ अनुतापियांचें ॥ १४ ॥ असोइतरांचीकासयाकथा ॥ प्रस्तुतमाझियाफावेवाक्पंथा ॥ ऐसीकी जेजीआतां ॥ करुणाकांहीं ॥ १५ ॥ मजविनवावयाचीयोग्यता ॥ जर्‍हींनाहींजीताता ॥ तर्‍हीं मियाबाळकेंआतां ॥ कवणावोळगावें ॥ १६ ॥ तूंबापुआणिआमुचीमाये ॥ निपटूनिनेणेंआनु

ठायें ॥ यालागींसलगीकरूंलाहें ॥ योग्यतेवीण ॥ १७ ॥ असोआतांहेबहुकथा ॥ मियांतुझिया पाईंमाथा ॥ ठेवणेंयाहूनिआतां ॥ आनुनेणें ॥ १८ ॥ यामाझियाबोबड्याबोला ॥ श्रीनित्या नंदतोषला ॥ संतोषोनिराहिला ॥ हृदयवोवरां ॥ १९ ॥ तेथेंवाइलीम्यांसुमनोमाळा ॥ तेणें प्रभूमाझाउचिताआला ॥ महाप्रसादलाधला ॥ तोदावीनसज्जनां ॥ २० ॥ ह्मणोनिसज्जनांच्या चरणीं ॥ माथाठेऊनिविनवणी ॥ जीअवधानाचीधणी ॥ द्यावीमज ॥ २१ ॥ तुमचेंजेंअवधान जीवन ॥ तेणेंमाझावाग्दीपुदीप्यमान ॥ ह्मणोनिसाष्टांगींलोटांगण ॥ अवधानार्थ ॥ २२ ॥ यापरी सज्जनींदयाकेली ॥ अवधानवृष्टिमोकलिली ॥ तेमाझियावाक्पंथाआली ॥ विवरणसरिता ॥ २३ ॥ जेवींहिमालईंप्रकटदेखिलें ॥ परीविष्णुपादोदकचिहेंपहिलें ॥ पूर्वापरतेवीणआलें ॥ जगींतेंचि ॥ २४ ॥ तेवींमाझ्यावाक्पंथींहेंदेखिलें ॥ परीनित्यानंदींचिहेंसंचलें ॥ पूर्वापरतेवीण आलें ॥ संतसन्निधाना ॥ २५ ॥ यालागींआपुलेंचिह्मणोनि ॥ संतस्वीकारितीप्रियकरूनि ॥ येथेंमाझीविनवणी ॥ मुरडोनिठेली ॥ २६ ॥ आतांअनुभवामृतींचीखूण ॥ लाधलाशिवक ल्याण ॥ नित्यानंदआपण ॥ वाखाणीतुसे ॥ २७ ॥ मागिलेप्रसंगेंकरून ॥ केलेंसच्चिदानंदक थन ॥ आत्माशब्दातीतपूर्ण ॥ त्रिपदारहित ॥ २८ ॥ सत्चित्आनंदभेदें ॥ रूपींनाहींततत्पदें॥ भेदतोशब्दसंबंधें ॥ ऐसेंकेलें ॥ २९ ॥ शब्दींदिसतीजडाजडभाग ॥ स्वरूपींतोनाहींलाग ॥ एकलीअव्यंग ॥ चिन्मात्रवस्तु ॥ ३० ॥ येथसत्ताआणिप्रकाशता ॥ तेवींचिदुःखाहीवार्ता ॥ नाहींह्मणोनिस्वभावता ॥ सच्चिदानंदु ॥ ३१ ॥ हेहीवेदींचीखूण ॥ असदादिकेंनसतीनिपटून॥ यालागींस्वभावस्फुरण ॥ वेदवाणी ॥ ३२ ॥ वेदनमात्रवेदु ॥ आत्मासच्चिदानंदु ॥ येथेंशब्दीं देखिलाभेदु ॥ तोचिनघडे ॥ ३३ ॥ स्वरूपींस्वरूपहेंस्फुरण ॥ हाचिशब्दाचाठावुजाण ॥ येथें वेद्यवेदकपण ॥ नावेकजालें ॥ ३४ ॥ येथेंदेखिलाविक्षेप ॥ हेंचिआठवाविसराचेंस्वरूप ॥ शब्दाचेंहीरूप ॥ येथेंचिजाणा ॥ ३५ ॥ तस्मात्विक्षेपाच्याठाईं ॥ शब्दाचीअसेनवाई ॥ ह्मणिजे स्वरूपानुभवनाहीं ॥ तैंसार्थक्यशब्दु ॥ ३६ ॥ आतांशब्दप्रसक्तपण ॥ करूनिकीजेखंडण ॥ जेश्रीज्ञानेश्वरोदितखूण ॥ अनुभवामृतीं ॥ ३७ ॥ तेणेंप्रसंगेंकरून ॥ अविद्येचेंखंडण ॥ आत्मा संबंधहीन ॥ निरोपिजेल ॥ ३८ ॥ प्रस्तुतशब्दाचाउपयोग ॥ सांगतुसेउक्तिअव्यंग ॥ तेंअवधा रावेंसुभग ॥ श्रोतेजनींहो ॥ ३९ ॥

बापुउपेगीवस्तुशब्दु ॥ जियाधरासधरनादु ॥
अमूर्ताचाविशदु ॥ आरिसानव्हें ॥ १ ॥

नादुअसेनिर्विवादु ॥ मगशब्देंकीजेसविवादु ॥ मगश्रवणासीविशदु ॥ विषयेहोये ॥ ४० ॥ जैंशब्दुहेतुनाहीं ॥ तैंनादुकैंचाकाई ॥ तोजन्हींआपुल्याठाईं ॥ नादत्वेंअसे ॥ ४१ ॥ येशब्दभूमि केवरी ॥ नादुनादत्वातेंधरी ॥ मगतेणेंनादेंवैखरी ॥ वांजटहोये ॥४२॥ एवंशब्ददर्पणपाहातां ॥ ह्मणिजेस्वरूपेंस्वरूपहेतुधरितां ॥ अमूर्तचिमूर्तपंथा ॥ येवोनिठाके ॥ ४३ ॥ अव्यक्तजालेंव्यक्त मंत ॥ हाशब्दींचाचिसिद्धांत ॥ वांचूनिअव्यक्तव्यक्तअतीत ॥ स्वरूपमात्रअसे ॥ ४४ ॥ एवंश ब्ददर्पणपाहातां ॥ आत्माअमूर्तचिहोत्साता ॥ नाथिलीमूर्तता ॥ देखोंलागे ॥ ४५ ॥ ह्मणोनिअ मूर्तीमूर्तपण ॥ येथशब्दचिहोयकारण ॥ पुढेंआणीकवचन ॥ इयेचिविषईं ॥ ४६ ॥

पाहातेंआरिसांपाहें ॥ येथेंकांहींचिनवलनव्हें ॥
परीदर्पणेंयेणेंहोये ॥ नपाहातेंपाहातें ॥ २ ॥

इतरेंजेंदर्पणें ॥ तेथेंपाहातेनिकरावेंअवलोकन ॥ परीयेणेंशब्ददर्पणेंजाण ॥ नपाहातेंचिपाहातें ॥ ४७ ॥ दृश्यद्रष्टृत्वेंवीण ॥ आत्माद्दज्ञात्रद्रष्टाजाण ॥ एवंदृश्यनसतांजाण ॥ नपाहाणाचिपाहाणा ॥ ४८ ॥ ह्मणोनिऐसाहीनपाहाणा ॥ तोशब्ददर्पणेंकीजेपहाणा ॥ पाहातांचिजाणा ॥ दृश्यद्रष्टृत्वेंउठे ॥ ४९ ॥ दृश्येंवीणदेखणाआहे ॥ त्याचेंदृश्यतोचिहोये ॥ मगआपणासीपाहे ॥ देखतेपणें ॥ ५० ॥ एवंद्रष्टृत्वींदृश्यभान ॥ तेंशब्दमात्रजाण ॥ अन्यथाकैंचेंदृश्यपण ॥ दृश्यासीअसे ॥ ५१ ॥ मुळींचीस्वसंवेद्यखूण ॥ दृश्यद्रष्टाहीआपण ॥ येथजोभेदुजाण ॥ तोशब्दबडिवार ५२ याचिविषयींसविस्तर ॥ पुढेंहीशब्दबडिवार ॥ बोलतसेचतुर ॥ सिद्धशिरोमणी ॥ ५३ ॥

वडीलाअव्यक्ताचियावंशा ॥ उद्योतकारुसूर्यजैसा ॥
येणेंएकेगुणेंआकाशा ॥ अंबरत्व ॥ ३ ॥

मायेच्यावंशायेऊनी ॥ मायासत्यत्वेंह्मणोनी ॥ नाथिलीचिजनीं ॥ रूढीकेली ॥ ५४ ॥ आणि आकाशजेंनिरावेव ॥ तेंशब्दमात्रेंचिसावेव ॥ अन्यथागगनाठाव ॥ कैंचाहोता ॥ ५५ ॥ माया हेंजाणोंजावें ॥ तरीमायाचिनसेस्वभावें ॥ आतांवाउगेंचिमिरवावें ॥ हेशब्ददावी ॥ ५६ ॥ तैसीचिआकाशाचीवर्णव्यक्ति ॥ हेशब्दाचीचवदंती ॥ आकाशासीदाविती ॥ शब्दखूण ॥ ५७ ॥ येऱ्हवींशब्दप्रवृत्तीवीण ॥ पुसेआकाशाचीखूण ॥ तेवींचिन्मायेचेंहीजाण ॥ शब्दचिरूप ॥ ५८ ॥ आकाशाचाशब्दगुण ॥ परीशब्दुचित्याचीखूण ॥ अन्यथात्यावीण ॥ आकाशतेंकिमात्मक ॥ ५९ ॥

आपणतंवखपुष्प ॥ परीफळदेजगद्रूप ॥
शब्दमवीतेंअमूप ॥ कोणआहे ॥ ४ ॥

मुळींशब्दासीपाहातां ॥ शब्दपणेंचिहोयवृथा ॥ आणिनसतांठायींभाविता ॥ दाखवीजगद्रूप ॥ ६० ॥ शब्दाचाजरीअभाव ॥ तरीजगहेंकासयानांव ॥ आणिवास्तव्येंपाहातांवाव ॥ आपणचिअसे ॥ ६१ ॥ शब्दासीजेंशब्दपण ॥ तेंअर्थाचेनिघडतसेजाण ॥ तोअर्थुचिपरिपूर्ण ॥ कोंदलाअसे ॥ ६२ ॥ तियेवस्तूच्याठायीं ॥ शब्दासीठाउचिनाहीं ॥ ह्मणोनिखपुष्पपाहीं ॥ बोलिलेंअसे ॥ ६३ ॥ तियेवस्तुप्रत्ययेंवीण ॥ शब्दींठसावलेंशब्दपण ॥ मगशब्देंचिजाण ॥ प्रसवलीसृष्टि ॥ ६४ ॥ सूर्यरश्मीच्याठायींजाण ॥ जरीजालेंअसेजळभान ॥ तरीकल्लोळींसाचपण ॥ सहजचिअसे ॥ ६५ ॥ तेवींशुद्धवस्तूच्याठायीं ॥ शब्दासीठाउनाही ॥ आतांभाविलाचिपाहीं ॥ तरीशब्दसृष्टिसत्य ॥ ६६ ॥ एवंशब्दाचीसृष्टि ॥ वांचूनिनाहींआनगोठी ॥ मृत्तिकेत्येवसत्यमितिश्रुति ॥ हेठीकेलीअसे ॥ ६७ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ अतःसर्वेविकाराश्चवाचाकेवलमात्तिकाः ॥ इतिसूतसंहितायां ॥ एवंजगहेंपूर्ण ॥ शब्दुचिजालाअसेआपण ॥ तोतात्पर्यार्थुजाण ॥ ओवीचाद्वये ॥ ६८ ॥ ह्मणोनिजेंजेंनाहीं ॥ तेंशब्देंचिपडेठायीं ॥ अमूपहीजेंकांहीं ॥ तेंशब्दुचिमवी ॥ ६९ ॥ चिद्विलासअपरिमित ॥ तोशब्देंचियेणेंमविजेत ॥ असंकेतींसंकेत ॥ शब्देंकेला ॥ ७० ॥ अमूपीं असेअमूपपण ॥ तरीशब्देंकेलेंप्रमाण ॥ अमूपहेंचिजाण ॥ कायप्रमाणनव्हे ॥ ७१ ॥ ह्मणोनिअमूपजऱ्हींजालें ॥ तऱ्हींशब्देंयेणेंमविलें ॥ निराकारींहीआणिलें ॥ आकारत्व ॥ ७२ ॥ शब्दींशब्दत्वराहे ॥ तरीनिराकारींचिआकारआहे ॥ वांचूनिआकाराचीसोये ॥ वेगळीकैंची ॥ ७३ ॥

विधिनिषेधाचियावाटा ॥ दाविताहाचिदिवटा ॥
बंधमोक्षकळिकाटा ॥ शिष्टुहाचि ॥ ५ ॥

विधिविधित्वेंनदिसे ॥ निषेधासहीरूपनसे ॥ हेनसतेंचिठायींवैसे ॥ शब्दाचेनि ॥ ७४ ॥ एकाचाजोविधि ॥ तोदुसऱ्यासीपडेनिषेधीं ॥ एवंविधिवर्तेनिषेधीं ॥ निषेधविधीं ॥ ७५ ॥ एकुचिजोविधि ॥ हाकाळविशेषअवधीं ॥ एवंविधितोनव्हेविधि ॥ निषेधुहीनिषेधुनव्हे ॥ ७६ ॥ करितांतैलाभ्यंगस्नान ॥ संन्यासियासीनिषेधुजाण ॥ तेचिनरकचतुर्दशींदूषण ॥ नव्हतांहोये ॥ ७७ ॥ किंवाअजामांसभक्षण ॥ तेणेंब्राह्मणातत्काळपतन ॥ तेंचिसेव्यजालेंजाण ॥ यागप्रसंगीं ॥ ७८ ॥ तस्मात्स्वरूपेंजेंजेंनाहीं ॥ तेंशब्दुचिपाडीयाठायीं ॥ ह्मणोनिशब्दसमर्थपाहीं ॥ विधिनिषेधाध्यक्ष ॥ ७९ ॥ वचनेंचिहोयेप्रवृत्ति ॥ वचनमुळेंचिनिवृत्ति ॥ शिष्टांचीहीउक्ति ॥ ऐसीचिअसे ॥ ८० ॥ जियाधर्मीनाहींवचन ॥ तोधर्मुचिमानीलकवण ॥ एवंशब्दुचिप्रकाशीजाण ॥ विधिनिषेधासी ॥ ८१ ॥ आतांबंधआणिमोक्ष ॥ हाजेवींविरुद्धपक्ष ॥ तेथेंशिष्टुएकदक्ष ॥ शब्दमात्रचि ॥ ८२ ॥ बंधींमोक्षविरोधी ॥ मोक्षायाबंधस्पर्धी ॥ परीशब्देंयेणेंसंधी ॥ उभयांसीकेला ॥ ८३ ॥ बंधआणिमोक्ष ॥ शब्देंकेलेप्रत्यक्ष ॥ परीउभयांचापक्ष ॥ एकुचिअसे ॥ ८४ ॥ स्वरूपदोहींअतीत ॥ तेथमोक्षासीशब्दुउठवित ॥ त्यामोक्षामाजींहोत ॥ बंधासीठावो ॥ ८५ ॥ ह्मणोनिएकेचिउल्लेखेंपाहाहो ॥ केलाशब्देंउभयांसीठावो ॥ येऱ्हवींशब्देंवीणवावो ॥ तेदोन्ही ॥ ८६ ॥ शब्देंमोक्षसाधिला ॥ तोबंधनेंनाहींसांडिला ॥ एवंएकेशब्दींजडला ॥ उभयपक्ष ॥ ८७ ॥ मोक्षासीबंधकारण ॥ अन्यथामोक्षींकैंचेंमोक्षपण ॥ ह्मणोनिविरुद्धाचाशिष्टुजाण॥ शब्दुचिएकु ॥ ८८ ॥ अथवाबंधमोक्षातीत ॥ आत्माजोसतत ॥ तेथेंउठविलेंकल्पित ॥ विरोधीउभय ॥ ८९ ॥ ययांच्याभांडणीं ॥ शब्देंकेलीबुझावणी ॥ दोघांसीहीदोन्हीं ॥ स्थानेंनेमिलीं ॥९०॥ ज्ञानीआणिअज्ञानी ॥ दोघांसीनेमिलींदोन्हीं ॥ वस्तुतातंवकडसणी ॥ दोहींचिमिथ्या ॥ ९१ ॥ येथेंज्ञानीमोक्षासीमिरवी ॥ अज्ञानाबंधकत्वचिदावी ॥ सेखींउभयतांपदवी ॥ एकिजाली॥९२॥

हाअविद्येचाअंगींपडे ॥ तैंनाथिलेंऐसेंरूढे ॥
नल्हायजेतीनकवडे ॥ साचवस्तु ॥ ६ ॥

स्वरूपींअविद्यानघडे ॥ तेअविद्याशब्देंघडे ॥ मगनाथिलेंचिरूढे ॥ अविद्याजनित ॥ ९३ ॥ अविद्यासदसद्विलक्षण ॥ अनास्तिक्यत्वइचेंलक्षण ॥ तेसत्यत्वाआणिलीजाण ॥ शब्देंयेणें॥९४॥ मगनाथिलेंजगींजगपण ॥ मानूनिअविद्याकेलीकारण ॥ वस्तूचेंसाचारज्ञान ॥ तरीअवघाचिमिथ्या ॥ ९५ ॥ नलाहेतिनकवडेह्मणिजेऐसे ॥ जयासीवस्तुद्रष्ट्याकोण्हीचनपुसे ॥ तेसत्यत्वेंरूढविलेंऐसें ॥ शब्देंयेणें ॥ ९६ ॥

शुद्धशिवाच्याशारीरीं ॥ कुमारुचिहाजीउभरी ॥
जेवींअंगेंपंचाक्षरी ॥ तेवींचिबोलु ॥ ७ ॥

शिवाचेंहेंचिशुद्धपण ॥ जेंशिवेंअसिजेशिवपणेंवीण ॥ तेथआरोपोनिजीवत्वपण ॥ भोगवीशिवींशिवत्व ॥ ९७ ॥ जीउशिवाचाकुमरू ॥ परीशिवपणासीजालाआधारू ॥ जीवेंवांचूनिनिर्धारू ॥ शिवाचानघडे ॥ ९८ ॥ ह्मणोनिजीउशिवाच्याअंगीं ॥ भरूनिशिवत्वभोगी ॥ हेवस्तुतानघडेपरीजगीं ॥ शब्दप्रवृत्ति ॥ ९९ ॥ जीवाचेंशिवकारण ॥ तोजीउहोऊनिशिवाचेंजीवन ॥ शिवासीशिवपण ॥ मिरवलेंजगीं ॥ १०० ॥ हेतुरूपजोशब्दु ॥ तोसिद्धासीसाधूनिबाधु ॥ मगसिद्धांतबोधु ॥ प्रसवोंलागे ॥ १ ॥ जेवींअंगेंपंचाक्षरी ॥ भूतांचेंआवाहनकरी ॥ मगमंत्राचिये

कुसरी ॥ निवारीहीत्यातें ॥ २ ॥ तेवींचिहाशब्दु ॥ शुद्धिजीवाचासंबंधु ॥ करूनियांकरीबाधु ॥ आपणचित्याचा ॥ ३ ॥ शिवासीशिवपणनाहींयेणें ॥ परीचतुरेंशब्देंयेणें ॥ जीवपणाचेनिगुणें ॥ भोगविलेंशिवत्व ॥ ४ ॥ एवंशब्दावेगळेंकांहीं ॥ शुद्धाशुद्धनाहीं ॥ पुढेंहीनवाई ॥ अवधारा याची ॥ ५ ॥

जीउदेहेंबांधला ॥ तोबोलेंएकेंसुटला ॥
आत्माबोलेंभेटला ॥ आपणयां ॥ ८ ॥

जेंशुद्धचैतन्य ॥ तेंजीवभावायेऊन ॥ होऊनिपरिच्छिन्न ॥ देहींवाटे ॥६॥ हेंशब्दाचेंचिकरणें ॥ वांचूनिदैन्यभोगिजेचैतन्यें ॥ तरीचैतन्यत्वकोणें ॥ दिधलेंयासी ॥ ७ ॥ जरीचैतन्यासीचैतन्य पण ॥ असेलऔपाधिकगुणें ॥ तरीआपलीखूणचुकोन ॥ वाटतेंदेही ॥ ८ ॥ मगशब्दविचार दावी ॥ देहेतादात्म्यसांडवी ॥ तरीवस्तुमात्रींहेठेवाठेवी ॥ असेनाकीं ॥ ९ ॥ उत्पत्तिविनाशा अतीत ॥ आत्मासर्वदाअखंडित ॥ तेथशब्दुचिहाकरित ॥ भागाभाग ॥ ११० ॥ ह्मणोनिजीव रूपेंदेहीवांटला ॥ मगसुटोनिआपणभेटला ॥ ऐसाअर्थुघडला ॥ बोलेंचिकरूनि ॥ ११ ॥ हेवे दोक्तीचीखूण ॥ जाणतीअनुभवीसुजाण ॥ पुढेंहीसमर्थपण ॥ शब्दाचेंआइका ॥ १२ ॥

दिवसातेंउगोंगेला ॥ तंवरात्रिचाद्रोहोआला ॥ ह्मणोनिसू र्योयाबोला ॥ उपमानव्हेचि ॥ ९ ॥ जेप्रवृत्तिआणिनिवृत्ति ॥ विरुद्धाइयाहातुधरिती ॥ मगशब्देंचिचालती ॥ एकलेंनि ॥ १० ॥

याशब्दाचेंमहिमान ॥ सूर्यहीनपवेउपमेनें ॥ जेंदिवानिशिसमान ॥ पाळूंनेणे ॥ १३ ॥ दिव साचीहोतांप्रवृत्ति ॥ रात्रिकींपावेनिवृत्ति ॥ उभयांसीअविरोधथिती ॥ वागऊंनेणें ॥ १४ ॥ शब्दींअसेहेयुक्ति ॥ नढळतांअविरोधवृत्ति ॥ प्रवृत्तिआणिनिवृत्ति ॥ एकसरेंवागवी ॥ १५ ॥ शाब्दिकजेनिवृत्ति ॥ तिचेचिअंगींचीप्रवृत्ति ॥ आणिशब्देंकरिजेप्रवृत्ति ॥ जेथेंनिवृत्तित्वनढळे ॥ १६ ॥ शब्देंप्रवृत्तिजाली ॥ शब्देंचिनिवृत्तिद्योतिली ॥ एवंशब्देंचिदेखिली ॥ प्रवृत्तिनिवृत्ति ॥ १७ ॥ सूर्यअस्तेंरात्रिजाली ॥ परीसूर्येंनाहींदेखिली ॥ अस्तमानाचीआली ॥ कुटीलया ॥१८॥ शब्दुअस्तमानेंवीण ॥ करीप्रवृत्तिनिवृत्तिप्रतारण ॥ ह्मणोनिबोलासमान ॥ सूर्यहीनव्हे ॥ १९ ॥ अकर्तेंजेंसंचलें ॥ तेंकरणीभागासशब्देंआलें ॥ परीअकर्तृत्वसांडवलें ॥ नाहींतेथें ॥ १२० ॥ संमतिः ॥ ॥ अभिन्नमेवभेदस्यासंभवादेववस्तुतः ॥ भेदाभेदसमारंभात्सुतरांनैवसिध्यति ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ ॥ मुळींभेदाचाअसंभव ॥ ह्मणोनिअभेदगौरव ॥ वांचूनिभेदमोडूनिअभेद भाव ॥ वस्तुमात्रींनसे ॥ २१ ॥ यालागींभेदआणिअभेद ॥ शब्दींचिअसेद्विवाद ॥ वस्तुमात्रीं अबद्ध ॥ दृढआख्या ॥ २२ ॥ एवंभेदमूळप्रवृत्ति ॥ तरीभेदाचीचअसंभूती ॥ ह्मणोनिनमोडे निवृत्ति ॥ ठायींयेचिखूण ॥२३॥ किंवाएकुचिपदार्थु ॥ तोशब्देंनिषेधुपावतु ॥ मागुतावंदितु ॥ त्यासीचशब्दु ॥ २४ ॥ शूद्राचाजोधर्मु ॥ विप्राचाअधर्मु ॥ एकचिकर्मु ॥ द्विधर्मत्वपावे ॥२५॥ ह्मणोनिजियेकर्मींप्रवृत्ति ॥ तेचिकर्मीअसेनिवृत्ति ॥ एवंशब्दाचीयुक्ति ॥ आणीकांनटके ॥२६॥

साहायआत्मविद्येचे ॥ करावयाआपणवेचे ॥
गोमटेंकायशब्दाचें ॥ एकैकवाणूं ॥ ११ ॥

आत्मापरोक्षमानूनि ॥ शब्दुमिरवेशब्दपणीं ॥ मगआपणचिवेचोनि ॥ आत्मत्वसाधी ॥२७॥

आत्मत्वींहोवावाहेतुशब्दु ॥ मगशब्दाठावपावेभेदु ॥ तोशब्दुसारूनिशुद्धु ॥ आत्मानिव डावा ॥ २८ ॥ शब्दींशब्दत्वकल्पून ॥ मगशब्दोदितजीवशिवपण ॥ सत्यमानिलेंजऱ्हींजाण ॥ सत्यत्वानये ॥ २९ ॥ ह्मणोनिभेदाचेंउपपादन ॥ शब्देंकेलेंजाण ॥ सेखींत्याशब्दासीखंडण ॥ आत्मत्वेंसाधावें ॥ १३० ॥ शब्दुनुरोनिआत्मस्थिती ॥ हेशब्दाचीचप्रवृत्ति ॥ आत्मत्वींमागुती ॥ ऐक्यत्वनचले ॥ ३१ ॥ जऱ्हींकीजेभेदनिरूपण ॥ तऱ्हींभेदाभेदनसतीजाण ॥ कींजेंकारणचि अनित्यतेथून ॥ कार्यचिनसंभवे ॥ ३२ ॥ एकमेवाद्वितीयंब्रह्म ॥ तेथेंभेदाभेदअनागम ॥ ह्मणो निऐक्यत्वाचेंवर्म ॥ खंडलेंनाहीं ॥ ३३ ॥ तेथेंशब्दातेंनिवर्तऊन ॥ आत्मानुभवभोगिजेजाण ॥ हेंअतिशयेंकुशळपण ॥ शब्दाचेंचिइया ॥ ३४ ॥

किंबहुनाशब्दु ॥ स्मरणदानींप्रसिद्धु ॥
परीययाहीसंबंधु ॥ नाहींयेथें ॥ १२ ॥

एतावत्काळबोलिलें ॥ तेंशाब्दिकींचिपढिलें ॥ परीशब्दाचेंकेलें ॥ आत्मत्वींनसरे ॥ ३५ ॥ विसरलेंआठवावें ॥ तेथेंशब्दशिष्टत्वपावे ॥ परीअन्यथाचिजेंनव्हे ॥ तेथहाकैंचा ॥ ३६ ॥ वि सरुनाहींपावला ॥ आठउहीतेथेंचिबुडाला ॥ ह्मणोनिआत्मत्वींबोला ॥ ठाउचिनाहीं ॥ ३७ ॥ शब्दब्रह्मजितुकेंजाण ॥ तितकींगुणत्रयाचीउभवण ॥ परीस्वरूपजेंनिर्गुण ॥ तेथेंहानमिरवे ॥ ३८ ॥ ॥ संमतिः ॥ ॥ त्रैगुण्यविषयावेदाइत्यादिभगवद्वचनं ॥ तथाचशब्दब्रह्मणिनिष्णातः ॥ इत्यादिभागवते ॥ ॥ एवंशब्दसंबंधेंवीण ॥ स्वतःसिद्धआत्मापूर्ण ॥ तोशब्दुभागनव्हेजाण ॥ ऐसाअर्थु ॥ ३९ ॥ शब्दप्रमाणेंवीण ॥ आत्मानुभवनघडेजाण ॥ ऐसेंह्मणालतरीशब्देंविहीन ॥ स्वसंवेद्यआत्मा ॥ १४० ॥

आत्मायाबोलाचे ॥ कांहींचिउपयोगानवचे ॥
स्वसंवेद्याकोणाचें ॥ ओझेंआथी ॥ १३ ॥

आत्माअसेस्वतःसिद्ध ॥ परीशब्दामुळेंआत्मस्वाद ॥ हेंह्मणीह्मणास्वसंवेद्य ॥ आत्माचिस्वयें ॥ ४१ ॥ तोदुजेनवीण ॥ आपणआपलाजाण ॥ ज्ञेयज्ञातृत्वविहीन ॥ चिन्मात्रवस्तु ॥ ४२ ॥ आ पलेंसुखआपण ॥ भोगीभोग्यभोक्तृत्वेंवीण ॥ येथेंशब्दाचेंकोण ॥ वाहीलवोझें ॥ ४३ ॥ जि व्हेआपुलास्वादु ॥ घ्यावयादुजासंबंधु ॥ नलगेतेवींशब्दु ॥ उपयोगीनव्हे ॥ ४४ ॥ आत्मत्वीं आत्मस्वादु ॥ नघेतांचिअसेसिद्धु ॥ तोस्वादुचिपरमानंदु ॥ पूर्णात्मापैं ॥ ४५ ॥ आपलाआ पणजाण ॥ तयाजाणताकरीकवण ॥ एवंआत्मास्वसंवेद्यआपण ॥ आपणाप्राप्त ॥४६॥ उक्तंच ॥ स्वयमेवात्मनात्मानंवेत्थत्वंपुरुषोत्तम ॥ इत्यादिभगवद्गीतायां ॥ तथाचब्रह्मैवसन्ब्रह्माप्नोति ॥ एवंशब्दब्रह्मादिकाचाउपरम ॥ होऊनिब्रह्मासीचप्राप्तब्रह्म ॥ येथप्राप्यप्रापकधर्म ॥ असेनाकीं ॥ ४७ ॥ तथाच ॥ मनःश्चक्षुरादेरगम्यस्वरूपंसनित्योपलब्धिस्वरूपोहमात्मा ॥ इतिहस्ताम लके ॥ ॥ एवंनसोनिशब्दसंबंधु ॥ नित्यप्राप्तआत्मासिद्धु ॥ इयेचिमोहेरेप्रबंधु ॥ पुढेंही असे ॥ ४८ ॥

आठवेंकांविसरें ॥ विषोहोऊनिअवतरें ॥
तरीवस्तूसीवस्तुदुसरें ॥ असेनाकीं ॥ १४ ॥

वस्तुवस्तूसीअप्राप्तनघडे ॥ तरीप्राप्तीहीतेथनसोडे ॥ विषयांचेरूपेंघडे ॥ प्राप्तीअप्राप्ती ॥४९॥

विषयेंद्रियसंयोग ॥ तेथप्राप्ताप्राप्तभाग ॥ एकलीवस्तुनिःसंग ॥ सर्वदापूर्ण ॥१५०॥ वस्तूसीदुसरीवस्तु ॥ किंप्रपंचाचासांगातु ॥ कींवस्तुत्वींचिस्वगतु ॥ भेदुअसतां ॥ ५१ ॥ तरीविषयीविषयपण ॥ सुखेंचिघडतेंजाण ॥ आतांभेदत्रयविहीन ॥ तेथेंहेंकैंचें ॥ ५२ ॥ एवंआपणासीआपण ॥ विषयोनव्हेपैंजाण ॥ यालागींस्मरणास्मरण ॥ नसेयेथ ॥ ५३ ॥ विसराचियेसोये ॥ स्मरणासीविषयोनव्हे ॥ तरीयेथेंद्रष्टृत्वानोहे ॥ आघातुकधीं ॥ ५४ ॥ शुद्धबुद्धनित्यमुक्तस्वभाव॥ दृश्यमात्रआत्माराव ॥ द्रष्टेपणाअभाव ॥ कदाहीनोहे ॥५५॥ परीजेंद्रष्टेपण ॥ तेंदृश्यसंबंधेंवीण॥ विसरुआणिआठवण ॥ दोहींसीनेणें ॥ ५६ ॥

आपणआपणातें ॥ आठवीविसरेकेउतें ॥
कायजीभजिभेतें ॥ चाखेनचाखे ॥ १५ ॥

वस्तुआपणयाआठवी ॥ तरीआवडचितेंअघवी ॥ ह्मणोनिमाथानुघवी ॥ आठउयेथें ॥ ५७ ॥ आतांविसराचीखूण ॥ तेंतोंमुळींचिनसेजाण ॥ यालागींविसरेवीण ॥ आठवणहीठाके ॥ ५८ ॥ रसनेचारसु ॥ रसनाचिहेजाणिजेसु ॥ ह्मणोनिचाखावयाचासोसु ॥ नसेतयाचातियेसी॥५९॥ तरीआपुलियेचवीचीखूण ॥ नेणेंकायजिव्हाजाण ॥ ह्मणोनिचाखणियांनचाखणियावीण ॥ जिव्हाजेवीं ॥ १६० ॥ तेवींद्रष्टेपणेंवीण ॥ असेद्रष्टेंचिएकलेंजाण ॥ आतांस्मरणास्मरण ॥ यालागींनाहीं ॥ ६१ ॥ येविषयींदृष्टांत ॥ पुरस्करपुढेंबोलत ॥ जेथेंशब्दाचेंविरत ॥ शब्दपण ॥ ६२ ॥

जागणायानिद्नाहीं ॥ मांजागणेंघडेकाई ॥
स्मरणास्मरणेंदोन्हींही ॥ स्वरूपींतैसीं ॥ १६ ॥

उद्बोधाच्याठायीं ॥ निद्साचचिनाहीं ॥ परीजागणेपणतेंही ॥ जाग्रतासीनघडे ॥ ६३ ॥ निद्रेचियासंधीसीचुकला ॥ तोजागेपणाहीमुकला ॥ जागाचिपरीबोला ॥ नव्हेचिठाऊ ॥ ६४ ॥ तेवींस्मरणेंविस्मरणेंवीण ॥ स्वरूपानसाहेशब्दप्रमाण ॥ मुळींशब्दासीचिजाण ॥ उगउनाहीं६५

सूर्योरात्रिपांनेणें ॥ मांदिवोकायजाणें ॥
तेवींस्मरणास्मरणें ॥ वीणआपणवस्तु ॥ १७ ॥

मुख्यसूर्योच्यानगरीं ॥ नेणिजेदिवसनाशार्वरी ॥ उदयअस्ताचीवारी ॥ नाहींह्मणोनि ॥६६॥ तेवींउदयअस्तेंवीण ॥ सनातनद्रष्टेंसंधिहीन ॥ तेथेंशब्दाचामाथाजाण ॥ उघवैलकासया॥६७॥ ह्मणोनिशब्दाचेंप्रयोजन ॥ वस्तुत्वींनसेजाण ॥ हेंचिधरूनिअनुसंधान ॥ पुढेंओवी ॥ ६८ ॥

एवंस्मरणास्मरणनाहीं ॥ तरीस्मारकेंकाजकायी ॥
ह्मणोनिइयेठायीं ॥ बोलुनसरे ॥ १८ ॥

एवंस्मरणास्मरणेंवीण ॥ वस्तूसीअसेवस्तुपण ॥ येथेंशब्दाचेंसारकत्वपण ॥ व्यर्थजालें॥६९॥ एवंस्वरूपानुभवेंवीण ॥ जोंजोंकांहींजल्पुजाण ॥ तेंवृथाचिवल्गन ॥ ओढवलेंकीं ॥ १७० ॥ आतांजरीअनुभवसिद्धु ॥ तेथेंहीनसेशब्दसंबंधु ॥ स्वतःसिद्धिशब्दु ॥ उगवलाचिनाहीं ॥ ७१ ॥ तस्मात्चिन्मात्रआनंदघन ॥ आइतेंअसेशब्देंवीण॥ह्मणोनिस्वरूपींस्वपरूपण॥नसोनिअसे ७२ तेथेंशब्दाचासंबंध ॥ तोस्वरूपींउठवीभेद ॥ ह्मणोनिअर्थवाद ॥ खंडितुअसे ॥ ७३ ॥ आतांपूर्णदशेच्याठायीं ॥ शब्दउपेगीकांहींनाहीं ॥ ह्मणोनिपूर्वपक्षाचावाही ॥ बोलतुअसे ॥ ७४ ॥

आणीकएकशब्दें ॥ काजकीरुभलेसिद्धें ॥ परीधीवसानबंधे ॥ विचारुयेथ ॥ १९ ॥ कांजेंबोलेंअविद्यानासे ॥ मगआत्मेनि आत्माभासे ॥ हेंह्मणतेखेवपिसे ॥ आलेचिकीं ॥ २० ॥

वस्तुच्याठायीं ॥ शब्दाचालागुनाहीं ॥ परीआणीकुकाहीं ॥ उपयोगुसुचे ॥ ७५ ॥ तेथेंधीव सातंवनलाहों ॥ परीनावेकचावळोनिपाहों ॥ जेंअविद्यानाशोनिनिर्वाहो ॥ आत्मप्राप्तीचा॥७६॥ अविद्यानाशानंतरे ॥ आत्मयाआत्मत्वस्फुरे ॥ तेथेंनित्यानित्यविचारे ॥ वावरेशब्दु ॥ ७७ ॥ श्र वणमनननिदिध्यासनीं ॥ कीजेनित्यानित्यकडसणी ॥ मगअनित्यअविद्याखंडूनि ॥ उरेआत्मा ॥ ७८ ॥ मगआत्मयाआत्माचोजवे ॥ परीशब्दाचियाप्रभावें ॥ अविद्यातंवपावे ॥ नाशुसत्य ७९ ऐसेंधरिजेअनुमान ॥ तरीअनुमानचिउडेलजाण ॥ आत्मासर्वदानिरावरण ॥ तेथेंअविद्याकैंची ॥१८०॥ आत्मासर्वदानिरावरण ॥ ह्मणोनिअविद्यालटिकीजाण ॥ ह्मणोनियेनाशासीतोकारण॥ हेअनुमानचिपिसें ॥ ८१ ॥ अनुमानाचेंपिसेपण ॥ अनुमानींचराहिलेंजाण ॥ आत्मासर्वदानि रावरण ॥ हेंनचुकेकधीं ॥ ८२ ॥ अविद्याकाळींअविद्यानाहीं ॥ हेअनुभवाचीखूणपाहीं ॥ पुढें ग्रंथप्रवाहीं ॥ निरूपणअसे ॥ ८३ ॥ प्रस्तुतग्रंथसंबंध ॥ जेआत्माचिस्वतःसिद्ध ॥ नसतेअविद्ये सीबाध ॥ हाउद्योगचिमिथ्या ॥ ८४ ॥

सूर्यीरात्रीपामारील ॥ मांआपणयाउदोकरील ॥ हेकुडेनस रतीबोल ॥ साचाचागांवीं ॥ २१ ॥ चेईलेंनिद्रुसे ॥ ऐसेंकिं निद्असे ॥ किंचेईलेचेवोबैसे ॥ ऐसेचेणेंआहे ॥ २२ ॥ ह्मणो निनाशापुरती ॥ अविद्यानाहींनिरुति ॥ नाहींआत्माआ त्मस्थिति ॥ रिगेऐसा ॥ २३ ॥

सूर्याच्याठायीं ॥ रात्रिदिवसचिनाहीं ॥ तेथेंनिरसावेंतेंकायी ॥ मासाधेलसूर्य ॥ ८५ ॥ किंवा जागृतेनिद्नाशावी ॥ ऐसीतंवनिद्नाहीं ॥ अथवाजागृताकायी ॥ जागावेंलागे ॥ ८६ ॥ तेवीं उदयअस्तुविरहित ॥ निद्राजागराअतीत ॥ आत्मासर्वदासतत ॥ अद्वयत्वें ॥ ८७ ॥ यास्तवसि द्धासीसाधन ॥ नसतेंअविद्येसीखंडण ॥ हेशाब्दिकचिजाण ॥ ह्मणोनिअप्रयोजकशब्दु ॥ ८८॥ येवढेंहेंजगडंब ॥ तेंअवघेंचिअसेभांब ॥ ह्मणोनिवाउगेंचिवाग्डींब ॥ संकेतुअविद्या ॥ ८९॥ एवंअविद्याघडलीअभावें ॥ तियेनाथिलियेसीकायनाशावें ॥ सिद्धआत्मत्वसाधावें ॥ साधनीं केवीं ॥ १९० ॥ उक्तंच ॥ नसाधनैःसिध्यतिनांतरात्मायःसाधनादौस्वतएवसिद्धः ॥ ॥ जेणें साधनेंप्रकाशलीं ॥ तेंकेवींआत्मसाधकेंजालीं ॥ अविद्यातंवनाथिली ॥ आत्म्याचेनिनित्यत्वें ॥ ९१ ॥ तेथेंअविद्येचेनिभावें ॥ आत्मत्वींसाधनपावें ॥ आत्म्याचेनिनित्यस्वभावें ॥ अविद्याचि कैंची ॥ ९२ ॥ ह्मणोनिअविद्यानाहीं ॥ तेथेंअविद्यानाशुतोकायी ॥ पुढेंइयेचिविषयीं ॥ अनुभव खूण ॥ ९३ ॥

अविद्यातंवस्वरूपें ॥ वांझेचेकीरुजाउपें ॥ मातकोचेंखुरपें ॥ खांडेकोणा ॥ २४ ॥ इंद्रधनुष्यासितें ॥ कवणधनबर्यीनघा लिजेते ॥ तेंदिसेतैसेंहोतें ॥ साचजरी ॥ २५ ॥ अगस्तिचिया

कौतुका ॥ पुरतीजरीमृगतृष्णिका ॥ तरीमारदेतोतर्का ॥ अविद्येसी ॥ २६ ॥

मुळींअविद्यापाहीं ॥ बोलासीठाउनाहीं ॥ आत्मप्रभेसीकहीं ॥ हानीचनसे ॥ ९४ ॥ आणि नव्हेजैंविद्यमान ॥ तैंअविद्याऐसेंजाण ॥ ह्मणोनिवंध्यापुत्रसमान ॥ शब्दजाला ॥ ९५ ॥ आतां जरीअविद्याचिनाहीं ॥ तरीशब्दुकैंचाकायी ॥ तोअविद्यानाशासीपाहीं ॥ समर्थुकेवीं ॥ ९६ ॥ अविद्यावंध्याजाउपें ॥ शब्दतोतर्काचेंखुरपें ॥ आतांछेदावयाचिजल्पे ॥ जल्पमात्र ॥ ९७ ॥ किंवाधनुष्याचाआकारु ॥ परीअभ्ररेखासाकारु ॥ तैंधनुष्यचिसाचारु ॥ असतैंजरी ॥ ९८ ॥ तरीभलतेणेंतयातें ॥ शीतलाऊनिसज्जिजेतें ॥ तयाधनुष्याभिधानरितें ॥ बोलणेंचिपडलें ॥९९॥ तेवींअविद्याहाशब्द ॥ कोरडाचिअर्थवाद ॥ अविद्यावादींचिविवाद ॥ अविद्येचातुटे ॥ २०० ॥ किंवामृगतृष्णामुळेंजळभान ॥ तयामृगजळहेंअभिधान ॥ ह्मणिजेभावनामात्रवांचून ॥ जळ लेशुनाहीं ॥ १ ॥ ऐसामृगतृष्णासागरु ॥ तयाअगस्तिजरीह्मणेप्राशनकरूं ॥ तरीअगस्तित्वचि कीरु ॥ मिथ्याजालें ॥ २ ॥ तेवींअविद्याहेमृगतृष्णिका ॥ तेथशब्दअगस्तितोहीलटिका ॥ हात कुंमात्रचीअसका ॥ अर्थहीन ॥ ३ ॥ अविद्याचिमिथ्याजाण ॥ तेथेंनासलेंहीअनुमान ॥ येचि विषयींनिदर्शन ॥ आणीकदेतों ॥ ४ ॥

साहेबोलाचीवळघी ॥ ऐसीअविद्याअसेजगीं ॥ तरीजाऊं नाकांआगी ॥ गंधर्वनगरें ॥ २७ ॥ नातरीदीपाचीसोये ॥ अंधारेकीरनसाहे ॥ तेथेंकांहींआहे ॥ जावयाजोगें ॥ २८ ॥ नातरीपाहावयादिवसु ॥ वातीचाकीजेसोसु ॥ तेव्हडाही उद्वसु ॥ उद्यमुपडे ॥ २९ ॥

गगनींअभ्रपरिवार ॥ दिसतीचित्रविचित्राकार ॥ तयाह्मणिजेगंधर्वनगर ॥ ह्मणिजेटवाळु शब्दु ॥ ५ ॥ तेथेंजालेनिहीमिथ्यावलग्न ॥ कैंचेंनगरकैंचाहुताशन ॥ तेवींअविद्याशब्दींहि जाण ॥ अविद्यानसे ॥ ६ ॥ ह्मणोनिबोलाचीवळघीनसाहे ॥ तेवींचिअंधारादीपुनपाहे ॥ कांवि षयोचिहोनलाहे ॥ दीपासीतो ॥ ७ ॥ तेवींअविद्यायथार्थअसती ॥ तरीयथार्थुचिनाशुपावती ॥ आतांअनुमानाचीवदंती ॥ तरीनाशुहीअनुमानिक ॥ ८ ॥ अविद्याहेभाविता ॥ नाहींचिअवि द्यातत्त्वता ॥ आतांनाहींतेंनाशितां ॥ नाशुहीरिता ॥ ९ ॥ आतांअविद्येचाअभाव ॥ आत्मानित्य स्वयमेव ॥ तरीआत्मत्वींप्राप्तिसंभव ॥ सहजचिमृषा ॥ २१० ॥ जेवींपहावयागभस्ति ॥ उजळा वीदीपज्योति ॥ तेवींशब्देंआत्मप्राप्ती ॥ मानावीसाच ॥ ११ ॥ शब्देंआत्माप्रकाशिला ॥ तरीश ब्दुचिकोणेंद्योतिला ॥ आत्मप्रत्ययींजाला ॥ शब्दुचिमिथ्या ॥ १२ ॥ किंवाअविद्यानाशांतरीं ॥ आत्माआपणयापरी ॥ तरीअविद्येचिवारी ॥ समूळचिमिथ्या ॥ १३ ॥ ॥ आशंका ॥ विचारीं अविद्यानसे ॥ परीविचाराअधींतंवअसे ॥ तरीनाहींचहेंकैसें ॥ बोलवेल ॥ १४ ॥

जेथेंसाउलीनपडे ॥ तेथेंनाहींजेणेंपाडें ॥ मांपडेतेथेंतेव्हडें ॥ नाहींचिकीं ॥ ३० ॥

पुरुषासीअबाधित्वअसतां ॥ साउलीपडिलीतियेसीव्यर्थता ॥ साउलिसीअसतीसत्यता ॥

तरीपुरुषींपुरुषतासंचलीनसती ॥ १५ ॥ ह्मणोनिजऱ्हींसाउलीपडिली ॥ तऱ्हींव्यर्थतानाहीं गेली ॥ आणिनसेजेव्हांसाउली ॥ तैंनसोनिचिमृषा ॥ १६ ॥ तेवींअविद्याऐसेंभाविता ॥ आत्म प्रत्ययचियेतसेहाता ॥ मांआत्मनिर्धारींपाहातां ॥ अविद्याकैंची ॥ १७ ॥ जोजोभावजाला ॥ तोआत्मत्वेंचिविलासला ॥ ह्मणोनिअविद्यायाबोला ॥ वाडीनव्हेचि ॥ १८ ॥ किंवाविचाराग म्यजेंनव्हे ॥ तेंअस्तिक्यभावातेंनपवे ॥ पुढेंहीयेचिभावें ॥ बोलतुअसें ॥ १९ ॥

दिसतचिस्वप्नलटिकें ॥ हेंजागरींहोयठाउकें ॥
तेवींअविद्याकाळींसतुकें ॥ अविद्यानाहीं ॥ ३१ ॥

प्रबोधींस्वप्नलटिकेंजालें ॥ तेंस्वप्नकाळींचियथार्थत्वपावलें ॥ ऐसेंकाईमानिलें ॥ जाईलपाहा ॥२२०॥ प्रबोधाचेंलक्षण ॥ किंस्वप्नकाळींचिमिथ्यास्वप्न ॥ तेणेंस्वप्नयथार्थपण ॥ धरिलेंचिनाहीं ॥ २१ ॥ देखणयाचीरेखानुलंघून ॥ भासोंनेणेंचिकींस्वप्न ॥ जाणणेंमात्रचिजाण ॥ अवघेंविश्व ॥ २२ ॥ येथेंजेंदृश्यद्रष्टेपण ॥ तन्मूळचिजागृतिस्वप्न ॥ स्वप्नआणिजागृतिचीखूण ॥ एकिचि असे ॥ २३ ॥ एवंजागृतिआणिस्वप्न ॥ मिळोनीस्वप्नचिएकलेंजाण ॥ येथेंस्वरूपतंवविलक्षण ॥ जालेंचिनाहीं ॥ २४ ॥ उक्तंच ॥ जायतेस्वप्नवत्स्वप्नंप्रपंचोपममेवतत् ॥ तदेतदक्षरंसत्यंयद्विज्ञा यविमुच्यते ॥ ॥ इतिब्रह्मगीता ॥ निद्रास्वप्नजागेपण ॥ हेंजागृताचेस्वप्ननिद्रेवीण ॥ येथमूळीं चेंसिद्धजागेपण ॥ तुटलेंनाहीं ॥ २५ ॥ हाअसोमधीलपसरु ॥ प्रस्तुतप्रकरणार्थचिप्रगटकरूं ॥ जरीनिकाअवधारु ॥ लाहिजेतुमचा ॥ २६ ॥ अवधाननव्हेहाअनुग्रहो ॥ येणेंउचंबळेमाझामति डोहो ॥ लाधलाचिलाहो ॥ नित्यानंदजेणें ॥ २७ ॥ असोस्वप्नकाळींस्वप्नयथार्थदिसे ॥ परीस्व प्नींतंवयथार्थत्वनसे ॥ तेवींकोण्हेकाळींनुमसे ॥ अविद्याउगउ ॥ २८ ॥ स्फुरणआत्मत्वेंसंचलें ॥ हेंतंवनवेंनाहींकेलें ॥ तेथेंअविद्येसीआलें ॥ सत्यत्वकैंचें ॥ २९ ॥ संमतिः ॥ यथायथास्वभावेन यद्यद्भातिसुरर्षभाः ॥ तथातथाशिवोभातिस्वयमेवनचापरं ॥ इतिब्रह्मगीता ॥ ॥ श्रुतिश्च ॥ तमेवभांतमनुभातिसर्वंतस्यभासासर्वमिदंविभाति ॥ ॥ तरीकार्यरूपअविद्यानव्हे ॥ कारण त्वहीनसंभवे ॥ ह्मणोनिघडलेंस्वभावें ॥ अविद्याचिनाहीं ॥ २३० ॥ ह्मणोनिअविद्याकाळींअवि द्यानाहीं ॥ ह्मणोनिअविद्याऐसेंभावितांही ॥ आत्मयाचेंकांहीं ॥ उणेंनव्हे ॥ ३१ ॥ आत्माजरी संचला ॥ तरीअविद्येसीठाउकेंचाजाला ॥ ह्मणोनिअविद्यायाबोला ॥ अविद्यानस्पर्शे ॥ ३२ ॥ अविद्याहाआकारू ॥ केवळशब्दाचाशृंगारु ॥ परीशब्दींहीथारु ॥ अविद्येसीनव्हे ॥ ३३ ॥

वोडंबरीचियालेणिया ॥ घरभरीअतुडलिया ॥
नागवेंनागविलिया ॥ विशेषकायी ॥ ३२ ॥

वोडंबरीचींलेणीं ॥ दृष्टीचीपुरेआयणी ॥ परीदिसतचिनाहींपणीं ॥ वेंचोनिगेलीं ॥ ३४ ॥ तेवींअविद्याशब्दु ॥ शब्दींचिदिसेशब्दबाधु ॥ वंध्यापुत्रसंबंधु ॥ कीजैलकायी ॥ ३५ ॥ एवंअ विद्याऐसेंभाविता ॥ भावनाजालीवृथा ॥ आणिअविद्यानाशितां ॥ तोहीतैसाचि ॥ ३६ ॥ जेवीं नागवेंनागवितां ॥ कांहींचिनचढेहाता ॥ तेवींनाथिलियेनाशितां ॥ इयेसीजालें ॥ ३७ ॥

मनोरथाचेपरियळ ॥ आरोगिजतुकांलक्षवेळ ॥ परीउपवा
सावेगळ ॥ अनुआथी ॥ ३३ ॥ मृगजळजेथेंनुमंडे ॥ तेथेंअसो
पांकोरडें ॥ मांमंडेतेथेंजोडे ॥ बोल्हांशुकायी ॥ ३४ ॥

मनोरथाचेंअन्न ॥ भोजनतैसेंचिलंघन ॥ तैसेंअविद्येसीनास्तिकपण ॥ भावितांनभावितां ॥३८॥ किंवासूर्यरश्मीच्याठायीं ॥ जळभावनाजैंनाहीं ॥ तेव्हांचिह्मणावेंकाई ॥ मृषाजळ॥३९॥ मिथ्याजळभानजैंअसे ॥ तैंहीजळबिंदुनस्पर्शे ॥ तेवींअविद्याभावेंअविद्यानसे ॥ मांआतांकैंची ॥ १४० ॥ अविद्येचीव्हावीभावना ॥ हाउगाचिस्वभावजाणा ॥ हेअनादिलटिकेपणा ॥ पात्र जाली ॥ ४१ ॥

हेंदिसेतैसेंअसे ॥ तरीचित्रींचेनिपाउसें ॥
वोल्हावतुकांमानुसें ॥ आगरांतळीं ॥ ३५ ॥

चित्रींवृष्टीलिहिली ॥ तेणेंमाणुसेंभिजलीं ॥ आणितळींहीभरलीं ॥ वोल्हावलेंआगर ॥४२॥ हेंदिसतांचिजैसेंपोकळ ॥ तैसीअविद्याशब्दचिटवाळ ॥ सर्वकाळनिष्कळ ॥ स्वरूपअसतां ॥ ४३ ॥ स्वकार्यसमवेत ॥ अविद्यानाहींचिनिश्चित ॥ केवळशब्देंचिविलासत ॥ तेंसत्यत्वा नये ॥ ४४ ॥

कालऊनिअंधारें ॥ लेहोंयेतीअक्षरें ॥
तरीमसीचियेवोरबारें ॥ कांशिणावें ॥ ३६ ॥

अर्थताजेंनव्हे ॥ तेंशब्देंसत्यत्वायावें ॥ तरीसत्यत्वाचियेसोये ॥ शिणावेंकांह्या ॥ ४५ ॥ शब्दें बोलिलेंतेंचिजरीसत्य ॥ तरीसत्यासत्यकांविचारिजेत ॥ एवंअस्तिकेसीनटळत ॥ तेंचिसत्य ॥ ४६ ॥ अंधकाराचेंकाळेपण ॥ तेंकेवळदृष्टीसदिसेभान ॥ परीअर्थतंवकांहींचिजाण ॥ असे नातेथें ॥ ४७ ॥ तेकाळिमाकालऊन ॥ जरीचालेपत्रलेखन ॥ तरीमसीचायत्न ॥ कासयालागे ॥ ४८ ॥ तेवींअविद्याहेवल्गन ॥ येणेंकार्यक्षेमनव्हेजाण ॥ आत्मयानकरीआवरण ॥ तेअविद्या केवीं ॥ ४९ ॥ आतांअर्थेअविद्यानसे ॥ तरीवाउगाचिशब्दकांअसे ॥ हेंह्मणालतरीऐसें ॥ दृष्टां तेंबोले ॥ २५० ॥

आकाशकायनिळें ॥ नदेखतुहेडोळे ॥
तेवींअविद्येचिटवाळे ॥ जाणोनिघेई ॥ ३७ ॥

जेवींआकाशाचीनीळिमा ॥ केवळनेत्रांचाचप्रेमा ॥ परीविचाराचियाग्रामा ॥ आणितांनये ॥ ५१ ॥ आकाशजातीचेंनिरावेव ॥ हात्याठायींचाचस्वभाव ॥ ह्मणोनिदेखतदेखतवाव ॥ दे खिलेंतेंपैं ॥ ५२ ॥ तेवींअविद्याहेंपाहोंजातां ॥ अविद्याचिनव्हेतत्वतां ॥ आणिपूर्वीनव्हतीचिहे आतां ॥ प्रत्ययायेते ॥ ५३ ॥ अविद्याजरीअसती ॥ तरीशब्दाचीप्रवृत्तिचिनसंभवती ॥ किंवा विचारावेद्यहोती ॥ एह्मणवोनि ॥ ५४ ॥ पूर्वापरतेसंहित ॥ विचारासीनस्पर्शत ॥ तरीअविद्या होत ॥ कवणेहेतु ॥ ५५ ॥ विचारेंजेंनाहीं ॥ तेतंवनसेठायीं ॥ ह्मणोनिअविद्याभावितांही ॥ अविद्यानव्हे ॥ ५६ ॥ यथार्थपदार्थअसे ॥ तरीपाहातांकांपांनदिसे ॥ तस्मात्विचारेंजेंनसे ॥ तेंपूर्वींचनाहीं ॥ ५७ ॥ अविद्याऐसेंजेंआवडे ॥ तैंहीअविद्यानघडे ॥ अनुमानहीबापुडें ॥ अवि द्यकनव्हे ॥ ५८ ॥ एवंअविद्याचिअविद्यानव्हे ॥ पुढेंहीयेचिअभिप्रायें ॥ प्रबंधाचेप्रवाहें ॥ बोलतुअसे ॥ ५९ ॥

अविद्यायेणेंनावें ॥ मीविद्यमानचिनव्हें ॥
हेअविद्याचिस्वभावें ॥ सांघतअसे ॥ ३८ ॥

विद्यमानजोअर्थनाहीं ॥ तोअविद्यमानह्मणतीपाहीं ॥ यालागींअर्थाचियाअभावीं ॥ अविद्या शब्दु ॥ २६० ॥ आतांअविद्याहाशब्दु ॥ करीअर्थास्तिक्यत्वबाधु ॥ आत्माअसतांस्वतःसिद्ध ॥ अविद्याकैंची ॥ ६१ ॥ ह्मणोनिआत्मसद्भावीं ॥ अविद्येसीनिपटूनठावनाहीं ॥ ह्मणोनिवचनासीकधींही ॥ विषयनव्हे ॥ ६२ ॥

आणिइयेअनिर्वाच्यपण ॥ तेंदुजेंहीदेवांगण ॥
आपुलाअभावींआपण ॥ साधितसे ॥ ३९ ॥

वचनाविषयनव्हे ॥ अनिर्वाच्ययेणेंअभिप्रायें ॥ आपणनाहींचहेंदावितान्हे ॥ अनिर्वाच्यशब्दें ॥ ६३ ॥ नव्हेंमीविद्यमान ॥ ऐसेंएकप्रमाण ॥ दुजीहीइयेसीखूण ॥ अनिर्वाच्यऐसी ॥ ६४ ॥ यालागींअनिर्वाच्यह्मणोन ॥ साधिलेंअसेदेवांगण ॥ ह्मणिजेअविद्यानाहींऐसीआण ॥ अविद्याचिवाहे ॥ ६५ ॥ जेदृष्टादृष्टपदार्थ ॥ शब्दासीतंवअढळत ॥ इयेचाशब्दुचिझाडादेत ॥ नाहींह्मणोनि ॥ ६६ ॥ हेयथार्थजरीअसती ॥ तरीनिर्धाराशीकांनयेती ॥ यालागींनाहींहेनिश्चितीं ॥ ऐसेंचिघडे ॥ ६७ ॥ कल्पावाआत्मविक्षेपु ॥ करावाइचाआरोपु ॥ तरीआत्मयासीलोपु ॥ कदाहीनव्हे ॥ ६८ ॥ असताआत्मयाचालोपु ॥ तरीकेवींअविद्याआरोपु ॥ अथवाआत्मत्वाचाविक्षेपु ॥ देखतेंकोण ॥ ६९ ॥ जालेंयांकल्लोळभान ॥ सिंधुकायआटलाजाण ॥ सिंधुआणितरंगपण ॥ निवडतेंकैसें ॥ २७० ॥ सिंधूचेअस्तिक्यत्वेंजाण ॥ सिंधुआणितरंगपण ॥ किंवातरंगेंसीसंपूर्ण ॥ सिंधूचिअसे ॥ ७१ ॥ हेहीदेखतयाचेमनोरथ ॥ आत्मत्वींतंवदुजेंनिरस्त ॥ सर्वदासतत ॥ एकलेंचिअसे ॥ ७२ ॥ येथदृष्टांतचिअप्रमाण ॥ येचिग्रंथींचासिद्धांतजाण ॥ आतांआळुमाळकेलेंवलगण ॥ तेंउपसाहोनिगेलें ॥ ७३ ॥ यालागींअविद्यारूपाआली ॥ नेणोंनाहींचजाली ॥ आत्मप्रभालोपली ॥ नाहींह्मणोनि ॥ ७४ ॥

कांहींचिजरीआहे ॥ तरीनिर्धारुकांनसाहे ॥
वरीघटभावेंभोये ॥ अंकितदिसे ॥ ४० ॥

निर्धारासीनसंपडे ॥ तयाअसणेंचिपैंनघडे ॥ सर्वकाळउघडें ॥ आत्मत्वचिअसे ॥७५॥ अविद्यारूपाहीयेतां ॥ दिसेआत्मयाचीचप्रत्यक्षता ॥ जेवींघटभावहीहोतां ॥ मृत्तिकाचिमांडे ॥७६॥ घटाचाहीभावी ॥ अंकितहोतसेउर्वी ॥ ह्मणिजेघटाकारेंहीबरवी ॥ पृथ्वीचिशोभे ॥ ७७ ॥ चिन्मात्रपृथ्वीच्याठायीं ॥ चिद्रूपचिअविद्याकारहेही ॥ ह्मणोनिकोण्हेंकाळेंनाहीं ॥ अविद्यासत्य ॥ ॥ ७८ ॥ ह्मणोनिअविद्येचानाशअबद्ध ॥ आत्मातंवस्वताचिसिद्ध ॥ ह्मणोनिसिद्धांचाहीसिद्ध॥ पुढेंहीबोले ॥ ७९ ॥

अविद्यानाशीआत्मा ॥ ऐसीनव्हेप्रमा ॥
सूर्याअंगींतमा ॥ जयापरी ॥ ४१ ॥

अविद्येसीनाशून ॥ जरीआत्मयाआत्मेपण ॥ तरीआत्मत्वींइयेचाजाण ॥ उगउचिनाहीं ॥२८० जेवींअंधकारगेलियावरी ॥ सूर्यासीसूर्यत्वजरी ॥ तरीसूर्याच्याअंगींअवधारी ॥ तमचिकैंचें ॥८१॥ तेवींआत्मयाच्याठायीं ॥ सर्वदाअविद्यानाहीं ॥ तियेसीनाशूनिकाई ॥ आत्मत्वपावे ॥८२॥ आतांआत्मत्वींउगवेनाकधींही ॥ तयासीअसणेंचिनघडेपाहीं ॥ ह्मणोनिअविद्याचिनाहीं ॥ ऐसेंघडतें॥८३॥एवंआत्मानित्यानंदघन ॥ अविद्यानाहींनिपटून ॥ येचिविषयींजाण ॥ आणीकबोले॥८४॥

हेअविद्यातरीमायावी ॥ परीमायाविपणचिलपवी ॥
साचाआलीअभावीं ॥ आपुलाहे ॥ ४२ ॥

अविद्यामायावीबोलिजे ॥ ह्मणिजेलटकेंचिइचेंइणेंरूढविजे ॥ तेंसत्यासारिखेंदेखिजे ॥ लप ऊनमायाविपण ॥८५॥ मायावीह्मणिजेटवाळ ॥ साचासारिखेंअळुमाळ ॥ दावीपरीतेंसकळ॥ मिथ्याचिअवघें ॥ ८६ ॥ जेणेंतयासीसाचपण ॥ तेअविद्याचिमिथ्याजाण ॥ तेलपवीआपुली खूण ॥ तऱ्हींनलोपेचि ॥ ८७ ॥ लपवितांनलोपेचि ॥ लटिकेपणतंवनचुकेचि ॥ अविद्यायेणेंश ब्देंचि ॥ साधिलाअभाउ ॥८८॥ आपणासीअविद्यकपण ॥ प्रकाशीअविद्याआपण ॥ हेंनघडेचि पूर्ण ॥ प्रकाशरूपआत्मा ॥ ८९ ॥ आत्माप्रकाशरूपपूर्ण ॥ तेथेंचिप्रकाश्यप्रकाशकखूण ॥ अवि द्येसीमृषात्वजाण ॥ तत्वताअसे ॥२९०॥ किंवाप्रकाश्यप्रकाशातीत ॥ आत्माचिएकसर्वगत॥ आ तांअविद्यारूढींत ॥ निवडावेंकायी ॥९१॥ ॥ उक्तंच ॥ मत्तःपरतरंनान्यत्किंचिदस्तिधनंजय ॥ मयिसर्वमिदंप्रोतंसूत्रेमणिगणाइव ॥ १ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ ह्मणोनिआत्मेनिवीणकांहीं ॥ विलासलेंचिअन्यथानाहीं ॥ हेआत्मत्वेंचिठायीं ॥ पडतअसे ॥ ९२ ॥ अविद्याआयितीनिरस्थ ॥ हाचिकेलासेसिद्धांत ॥ ह्मणोनिउपसंहारार्थ ॥ पुढेंहीबोले ॥ ९३ ॥

बहुतांपरीऐसी ॥ अविद्यानाहींआपैसी ॥
आतांबोलुहातवसी ॥ कवणावरी ॥ ४३ ॥

बहुतांपरीविचारितांही ॥ अविद्याआयितिचिनाहीं ॥ ह्मणिजेनाविचारितांही ॥ बाधुचिअसे ॥ ९४ ॥ ननाशितांचिनसे ॥ त्याचानाशुकेवींउमसे ॥ आतांशब्दाचाहातुवसे ॥ कवणावरी ॥९५॥अविद्येसीआइतीनिरस्थता ॥ ह्मणिजेतोडिलीपूर्वापरता ॥ सर्वकाळरिता ॥ अविद्याशब्दु ॥ ९६ ॥ काळत्रयींआत्मासिद्धु ॥ ह्मणोनिकाळत्रयींअविद्याबाधु ॥ आतांकाइनाशिलशब्दु ॥ असत्यार्थ ॥ ९७ ॥ ह्मणोनिनिरर्थकजल्पन ॥ तेंकवणासीनव्हेकारण ॥ येविषईउपलक्षण ॥ सां घतुअसे ॥ ९८ ॥

साउलियेतेसाबळें ॥ हालयांभोंयआदळे ॥ कींहालेंनिअंतरा ळें ॥ थोंटावेहातु ॥ ४४ ॥ कांमृगजळाच्यापानीं ॥ गगनाच्या आलिंगनीं ॥ नातरीचुंबनी ॥ प्रतिबिंबाचा ॥ ४५ ॥ उठा वलावोथरेंतंवका ॥ तोसुनाथपडेअसिका ॥ अविद्यानाशी तर्का ॥ तैसेंहोये ॥ ४६ ॥

अविद्याहेअनुमान ॥ येथेंनाशाचाहीनयेसाचपण ॥ जेवींसाउलीसबळेंकरीजाण ॥ खोंचि तांनफवे ॥ ९९ ॥ येथेंभोयअडळूपावे ॥ परीसाउलिपडिलीचियथार्थनव्हे ॥ तेवींअविद्याशब्दु उठावे ॥ तंववस्तुचिअवघें ॥ ३०० ॥ ह्मणोनिशब्दुमुरडला ॥ तंवशब्दत्वासीमुकला ॥ तोकेवीं नाशकझाला ॥ अविद्येचा ॥ १ ॥ जेवींआंतराळहाणोंजाये ॥ तंवहाणतुचिहाणनेंनोहे ॥ तेवीं बोलणेंव्यर्थत्वपावे ॥ अविद्याविषईये ॥ २ ॥ मांनाशुकैंचाघडला ॥ नाशोनिशब्दसार्थकजाला ॥ तरीअविद्यामुदला ॥ ठावचिनाहीं ॥ ३ ॥ तेथनासावयाचीप्रौढी ॥ तेसमूळपडतसेकोरडी ॥ येथकल्पनेचीजोडी ॥ कल्पनाचभोगी ॥ ४ ॥ जेवींमृगजळाचेंप्राशन ॥ करणेंचिनघडेजाण ॥

येथमनाचेंथोटावलेपण ॥ मनचिजाणें ॥ ५ ॥ किंवागगनाचेंआलिंगन ॥ अथवाप्रतिबिंबाचेंचुंबन ॥ येथेंमनोरथासहीजाण ॥ उगउनाहीं ॥ ६ ॥ तेवींअविद्यानाशाविषयीं ॥ शब्दासीचशब्द नाहीं ॥ कांजेसत्यार्थाच्याठायीं ॥ शब्दप्रवृत्ति ॥ ७ ॥ अर्थचिजरीनाहीं ॥ तरीशब्दींशब्दत्वतेंकायी ॥ वंध्यापुत्रपाहीं ॥ आळवीजन्हीं ॥ ८ ॥ तन्हींतेथेंअर्थेवीण ॥ बोलणेंचिबोलणेंनव्हेजाण ॥ आतांजेंदिसेवलगण ॥ तेंमृगजळन्यायें ॥ ९ ॥ किंवाबोलाचेंकीजेभोजन ॥ तेथेंहातातोंडामेळवण ॥ परीभासमात्रवांचून ॥ भोजननव्हे ॥ ३१० ॥ तेवींअविद्यानाशाविषयीं ॥ शब्दींशब्दत्व नाहीं ॥ किंवास्वरूपप्रत्ययाच्याठायीं ॥ ऐसेंचियेया ॥ ११ ॥ आइतेंस्वरूपपूर्ण ॥ तेथेंशब्दचिनुगवेजाण ॥ मांशब्दींशब्दपण ॥ कैंचेंअसावें ॥ १२ ॥ आतांमृगजळींचियालता ॥ मृगजळींचि दिसतीपाहातां ॥ तेवींनसतेआभासीनसतां ॥ शब्दुमिरवे ॥ १३ ॥ आशंका ॥ मूळओवीचेदृष्टांत ॥ पाहोनिजरीतर्कउठत ॥ जेयेथअधिकारीयार्थ ॥ कर्तव्यवृथा ॥ १४ ॥ गगनासीआलिंगूंजातां ॥ आलिंगनाचिपडलेंवृथा ॥ परीअन्यथानव्हेपाहातां ॥ आलिंगितपुरुष ॥ १५ ॥ येथ अधिकारत्वशब्दास ॥ कर्तव्यअविद्यानाश ॥ व्यर्थत्वउभयास ॥ दिसतअसे ॥ १६ ॥ स्वरूपांबरींनिर्गुणीं ॥ व्यर्थशब्दअविद्यादोन्हीं ॥ तरीदृष्टांतदार्ष्टांतमिळोनि ॥ घडलीकैसी ॥ १७ ॥ तरीदृष्टांतासीएकदेशित्व ॥ तथापिकांहींसंपादिजेत ॥ शब्दतंवसाक्षात ॥ स्फुरणमात्र ॥ १८ ॥ परीपरोक्षतेकरून ॥ शब्दींशब्दत्वतेंव्यर्थजाण ॥ तेचिवृथावांचून ॥ स्वरूपजैसेंतैसें ॥ १९ ॥ तेंकर्तव्यकरणीरहित ॥ स्वभावेंअधिकारवंत ॥ ह्मणोनिनावेकहोतीदृष्टांत ॥ दृष्टांतामिषें ॥ ३२० ॥ आतांअसोयुक्तिजाल ॥ सांभाळूंआपुलेंमुदल ॥ जेथेंसर्वहीहेंफोल ॥ बोलणेंजालें ॥ २१ ॥ तेनसंडीआपुलीखूण ॥ ह्मणोनिबोलिकेंतेथिलमौन ॥ परंतुमौनआणिबोलकेंपण ॥ दोन्हींहीनसतीं ॥ २२ ॥ तेथअविद्याकैंचीकायी ॥ तेथेंनाशावेंकायपाहीं ॥ ह्मणोनिइयेविषयीं ॥ उपलक्षणेंदेतो २३

ऐसीअविद्यानाशावी ॥ हेंवाहेलजोजिवीं ॥ तेणेंसालीकाढावी ॥ आकाशाची ॥ ४७ ॥ तेणेंशेळिगळांदोहावी ॥ गुढगांवासपाहावी ॥ वाळऊनिकाचरीकरावी ॥ सांजवेळेची ॥ ४८ ॥ जांभईवाटूनिरसु ॥ तेणेंकाढावाबहुवसु ॥ कालऊनिअळसु ॥ मोदळापाजावा ॥ ४९ ॥ तोपाठापाणीपरतु ॥ पडलीसाउलीउलथु ॥ वारियाचेतांथु ॥ वळुसुखे ॥ ५० ॥ तोबागुलातेंमारु ॥ प्रतिबिंबखोळेंभरु ॥ नळहातिचेंविंचरु ॥ केशसुखें ॥ ५१ ॥ घटाचेंनाहींपणफोडु ॥ गगनाचींफुलेंतोडु ॥ ससयाचेमोडु ॥ शिंगसुखें ॥ ५२ ॥ तोकापुराचीमसीकरु ॥ रत्नदीपींकाजळधरु ॥ वांझेचेंलेंकरुं ॥ परणुसुखे ॥ ५३ ॥ तो अंवसेचेनिसुधाकरें ॥ पोसुपाताळिंचींचकोरें ॥ मृगजळिचींजळचरें ॥ गाळुसुखें ॥ ५४ ॥ अहोहेंकितीबोलावें ॥ अविद्यारचिलीअभावें ॥ आतांकायीनाशावें ॥ शब्देंयेणें ॥ ५५ ॥

नाहींतयाचेनाशें ॥ शब्दनयेप्रमाणदशे ॥ अंधारींअंधारा जैसें ॥ नव्हेंरूप ॥ ५६ ॥

नाहींतयासीनाशिता ॥ आग्रहोचियेतसेहाता ॥ मनोरथाचियाशेता ॥ सवंगणीकीजे ॥२४॥ अर्धीचिजैंनाहीं ॥ तैंनासोंजातांपाहीं ॥ काजहीनव्हेकांहीं ॥ आणिश्रमहीवाढे ॥ २५ ॥ आकाश निराभास ॥ आणिवाउगानीळिमेचाआभास ॥ तोसोलिवतयास ॥ जोडेलकाई ॥ २६ ॥ तेवीं अविद्यामिथ्याजाण ॥ आणिवाउगेंजेंदिसेभान ॥ त्याच्यानाशाप्रमाण ॥ येपरीनोहे ॥ २७ ॥ किंवाअजागळस्तन ॥ तेंशब्दमात्रमिथ्याजाण ॥ तेथेंकीजेदोहन ॥ आयासुमिथ्या ॥ २८ ॥ गुढगांदृष्टीफुटे ॥ तरीअविद्येचानाशप्रकटे ॥ एवंदिसतीतऱ्हींसोपटे ॥ मिथ्याभासे ॥ २९ ॥ सांजवेळेचीशामता ॥ वाळऊनिसंग्रहोकरितां ॥ मनोरथमात्रतत्त्वता ॥ पदार्थुचिनव्हे ॥३३०॥ आतांअविद्याह्मणावीकारण ॥ तेणेंप्रपंचसाभाससमान ॥ हेंमानूनिअनुमान ॥ नाशाप्रवर्तावें॥३१ तरीप्राणाचेंजेंचलन ॥ जांभईहेंअभिधान ॥ तेंपदार्थत्वेंजाण ॥ कांहींचिनसे ॥ ३२ ॥ केवळमु खक्रियाउमटली ॥ तेजांभईऐसीरूपाआली ॥ प्राणशक्तिराहिली ॥ प्राणाचिमाजीं ॥३३॥ तेंघे तांदेतांनये ॥ जांभईनांवचिवायें ॥ तेवींअविद्यामानिलीतैंनये ॥ नाशाभाग ॥ ३४ ॥ आतांअळ सुह्मणिजेजडता ॥ तोमनोधर्मुचिपाहातां ॥ वांचूनिअळसुह्मणोनिहाता ॥ येईलकायी ॥ ३५ ॥ तेवींअविद्यामानिलीकारण ॥ तरीसकळाकारणब्रह्मजाण ॥ आतांअविद्याहेअनुमान ॥ नाशि तांनफवे ॥ ३६ ॥ अनुमानींचज्याअभाव ॥ तेथेंनाशुहापुनरुक्तभाव ॥ आतांअभावेंचिअभाव ॥ यथार्थेनव्हे ॥ ३७ ॥ मोदळाचेंतनेंहीन ॥ अळसुह्मणिजेजाड्यपण ॥ तेवींअविद्यालटकीजाण ॥ नाशहीलटिका ॥ ३८ ॥ पाणीवाटिलेंनिवीण ॥ अर्धीचिपातळजाण ॥ तेवींनाहींअविद्यानिपटू न ॥ नाशावीनलगे ॥३९॥ पाणीयाचेंअंगींजडपण ॥ पहिलेंचिनाहींजाण ॥ वाटितयासीजोडून ॥ अग्रहोचिउरे ॥३४०॥ आतांवाउगेंभासमान ॥ तेंतोडीनह्मणतांजाण ॥ नतुटोनसंपूर्ण ॥ आक्रो शमात्रउरला ॥ ४१ ॥ साउलीजरीपडली ॥ तऱ्हींमिथ्यात्वासीनाहींमुकली ॥ तेवींआविद्याहे बोली ॥ तुटेलकायी ॥ ४२ ॥ परीनाशासीविषयनव्हे ॥ ह्मणोनिनाशुव्यर्थत्वपावे ॥ आतांवारि याचेवळावे ॥ पदरसुखें ॥ ४३ ॥ वारावाजोंजाणे ॥ परीसांपडऊंकोण्हींचिनेणे ॥ तेवींअविद्या कासयाह्मणणें ॥ हेकोण्हीनेणोनाहीं ॥ ४४ ॥ हेअविद्याबोलोंजातां ॥ उभाचिबोलरिता ॥ किं वाबागुलह्मणतां ॥ बोलणेंचिरितें ॥४५॥ आतांअविद्यायाबोलासाठीं ॥ द्यावीअविद्येचिपाठी ॥ तरीप्रतिबिंबउठाउठी ॥ खोलेंभरिजे ॥ ४६ ॥ आपणआपणयांजाणतां ॥ आपलीआपणासन्मु खता ॥ तियेअविद्याह्मणतां ॥ लाजिजेनाका ॥ ४७ ॥ तेंआपुलेंप्रतिबिंबआतां ॥ सांचह्मणोनिघे ऊंजातां ॥ कैंचीतेथेंप्रतिबिंबता ॥ उरेलपाहा ॥ ४८ ॥ जेवींवेव्हारीकजळींप्रतिबिंबादिसे ॥ तेंघे ऊंजातांचिनाशे ॥ कांजेंदिसतअसतांचिनसे ॥ हेंमुख्य ॥ ४९ ॥ तेवींशब्दकरूनिप्रमाण ॥ किंवा प्रपंचाभासेअनुमान ॥ धरूनिअविद्येसीसाचपण ॥ सर्वथानसे ॥३५०॥ ह्मणोनितळहातिंचेकें शउमसे ॥ तरीअविद्येसीसत्यत्वअसे ॥ आतांनसतयाकैसें ॥ नाशुपाहिजे ॥ ५१ ॥ घटाचाउद्भ वनाहीं ॥ तेंघटाचेंनाहींपणपाहीं ॥ तेंफोडूंजातांकाई ॥ फोडावेंतेथें ॥ ५२ ॥ तोडिजेगगनपुष्प चांग ॥ मोडिजेससयाचेंसिंग ॥ यांचाअसावयाचाचलाग ॥ नसेपाहीं ॥ ५३ ॥ तेवींअविद्यावा स्तवेंनसे ॥ आणिवाउगाबोलुचिअसे ॥ तयाअर्थवादासरिसे ॥ झांकावेकांपां ॥ ५४ ॥ शब्देंसा चमानिलेजाये ॥ परीकार्येंक्षेमाउपेगानये ॥ अविद्याकार्यातेंवीये ॥ हेंसर्वथानघडे ॥ ५५ ॥ कर्पूर

दीपींकाजळनसे ॥ तयामसीकीजेकासयाऐसें ॥ जेवींरत्नदीपप्रकाशुदिसे ॥ परीअंजनानवीये ॥ ५६ ॥ तेवींबोलतांहीजाण ॥ बोलींउमटेचिन्मात्रखूण ॥ आतांनाहींअविद्यानिपटून ॥ हेंबोलावेंकिती ॥ ५७ ॥ एवंनानापरीपाहातां ॥ अविद्यानघडेसर्वथा ॥ स्वकार्येंसीवृथा ॥ वोडवलीअवघी ॥ ५८ ॥ जेवींअमावास्येचेदिवसीं ॥ प्रकाशुचिनकरीशशी ॥ तोपाताळिंच्याचकोरांसीं ॥ पोसीलकायी ॥ ५९ ॥ पाताळींचकोरजाण ॥ हेनाहींपणाचीचिखूण ॥ आणिअवसेसीसहज शून्य ॥ चंद्रिकायेथें ॥ ३६० ॥ तेवींप्रपंचाचेनिमिसें ॥ अविद्याआणावीप्रमाणदशें ॥ तरीसिद्धांतींनसे ॥ प्रपंचत्वयासी ॥ ६१ ॥ आणिआत्मत्वालोपनाहीं ॥ तरीअविद्याकैंचीकायी ॥ एवं स्वकार्येंसींपाहीं ॥ अविद्यामिथ्या ॥ ६२ ॥ किंवाआभासमात्रमृगनीर ॥ तेथेंतर्कमात्रजळचर॥ तयागळघालूनिचतुर ॥ साधितीकेवीं ॥ ६३ ॥ तेवींप्रपंचींसाचपण ॥ मानूनिमानिलीअविद्याकारण ॥ तरीयेथेंस्वरूपावांचून ॥ दुसरेंकैंचि ॥ ६४ ॥ ह्मणोनिवारंवारकिती ॥ अविद्येची अथीनाथी ॥ केवळशब्दाचीवदंती ॥ मिरवतअसे ॥ ६५ ॥ अविद्यायथार्थअसती ॥ तरीरूपासीचिकांनयेती ॥ मगनाशवयाहेयुक्ती ॥ उमटतीना ॥ ६६ ॥ सर्वगतआत्माअसे ॥ तोजरी अविद्येसीगिवसे ॥ मगअविद्याहेंऐसें ॥ कोठूनिउठतें ॥ ६७ ॥ अविद्याहाशब्द ॥ हेंहीसाक्षिस्वरूपाचेंवेद्य ॥ तेथेंतंववेद्यवेदकभेद ॥ असेनाकीं ॥ ६८ ॥ स्मृतिः ॥ यदिदंसाक्षिणोवेद्यंतत्सर्वं ब्रह्मकेवलम्॥तत्सर्वंपूर्णचैतन्यंतत्त्वमर्थेनसंशयः ॥ इतिसूतसंहिता॥ एवंआत्मासर्वदानिर्बाध॥ येथेंघडलेंचिनाहींविरुद्ध ॥ आतांकेवळअर्थवाद ॥ आथीनाथीचा ॥ ६९ ॥ जरीआत्मत्वचिन भ्रंशे ॥ तरीअविद्यातेकैंचीअसे ॥ आतांनिखळअविद्याहेंऐसें ॥ ह्मणालजरी ॥ ३७० ॥ मगआरोपुकोणेकरावा ॥ अपवादूकोणेंसाधावा ॥ अंधारेंनिर्धारावा ॥ अंधारुकेवीं ॥ ७१ ॥ अंधकारेंअंधकारासी ॥ देखोनिफेडावेंतयासी ॥ हेतंववचनप्रमाणासी ॥ आणितांनये ॥ ७२ ॥ ह्मणोनिअविद्याचिनाहीं ॥ येथेंशब्देंफेडावेंकाई ॥ पुढेंइयेविषयीं ॥ बोलतअसे ॥ ७३ ॥ आतां नानायुक्तीउदाहरण ॥ देऊनिकेलेंअविद्याखंडण ॥ येरवींनाहींअविद्याहेंकोण ॥ ह्मणिजेतेइयेशी ॥७४॥ तरीअविद्यानाशाविषयीं ॥ शब्दकंहींउपयोगनाहीं ॥ ऐसेंह्मणालकांहीं ॥ तरीपुढेंबालतों

अविद्येचीनाहींजाती ॥ तेथनाहींह्मणतयायुक्ती ॥
जेवींदुपारीकावाती ॥ आंगणिचिया ॥ ५७ ॥

स्वरूपकाळत्रयींअविच्छिन्न ॥ ह्मणोनिअविद्यानघडेजाण ॥ दृश्यात्रद्रष्टेपण ॥ लोपातेंनपवे ॥ ॥७६॥ हेंपहिलेचिअसेठायीं ॥ शब्देंनवेंकेलेंनाहीं ॥ ह्मणोनियुक्तीचाकांहीं ॥ उपयोगुनव्हे॥७७॥ जोपदार्थपहिलेंचिनाहीं ॥ तोनाहींह्मणतांही ॥ विशेषुतोकायी ॥ वानावायेथें ॥ ७८ ॥ यायुक्तिचेनिपाडें ॥ नसतयाअस्तिक्यनघडे ॥ किंवाअस्तिक्यत्वहीनमोडे ॥ नास्तिकवादें ॥ ७९ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ नासतोविद्यतेभावोनाभावोविद्यतेसतः ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ युक्तिपंथेंचालतां॥ वस्तूचालोपुभाविता ॥ तरीहेभावनाचदावीस्पष्टता ॥ वस्तुप्रकाशाची ॥ ३८० ॥ स्मृतिः ॥ ॥ सर्वस्यचाहंहृदिसन्निविष्टोमत्तःस्मृतिर्ज्ञानमपोहनंच ॥ वेदैश्चसर्वैरहमेववेद्योवेदांतकृद्वेदविदेवचाहम् ॥१॥ इतिभगवद्वचनम् ॥ ॥ एवंवस्तुसर्वहृदयवर्ति ॥वस्तुमयचिसर्वस्मृति ॥ ज्ञानाज्ञानेंनसतीं ॥ वस्तुहूनिआणीक ॥ ८१ ॥ वेदांचेंअवसान ॥ तेहीवस्तुचिजाण ॥ आणिवेदासीवेदपण ॥ तेंहीवस्तु ॥८२॥ तस्मात्लोपितांवस्तुनलोपे ॥ जेवींइंधनेंअग्निनझांके ॥ कींअविद्येचेआरोपें ॥ अविद्यात्वनवे ॥ ८३ ॥ एवंनिरूपितानिरूपिता ॥ अविद्यानाहींचतत्वता ॥ येथयुक्तीनें

कायआतां ॥ उपयोगुजाला ॥ ८४ ॥ आत्मयाचीसंतता ॥ अविद्येचीअसंतता ॥ तदंतःपातिआतां॥ हेंयुक्तिजाळ ॥ ८५ ॥ त्यासीयुक्तित्वचिनाहीं ॥ आतांजरीभासेलकांहीं ॥ तरीअनुपेगुचिपाहीं ॥ सर्वथाअसे ॥८६॥ दुपाराआंगणींजिहीं ॥ दीपुलाविलाउपयोगुनाहीं ॥ तयादीपाच्याठाईं ॥ दीपत्वचिनसे ॥ ८७ ॥ तस्मात्अविद्यानाहीं ॥ नाहींह्मणतांयोग्यताकायी ॥ पुढेंहीईयेविषईं ॥ अवधारावचन ॥ ८८ ॥

नपेरितांसेतीं ॥ जेकींसवगणियांजाती ॥
तयांलाजेपरौति ॥ जोडीआहे ॥ ५८ ॥

रितांसेतींसवंगणीकेली ॥ तेणेंलाजचिजेवींजोडली ॥ तेवींनसतीअविद्यानिषेधितांजाली ॥ युक्तिसीलाज ॥ ८९ ॥

खवाणीयाचाअंगा ॥ जेणेंकेलावळघा ॥
तोनकरितांचिउगा ॥ घरींहोता ॥ ५९ ॥

खवाणीह्मणिजेपडशब्दु ॥ आकाशींजोउमटेजोनादु ॥ त्याचाघेतांशोधु ॥ उद्योगुचिरिता ॥३९०॥ त्यासीदेहाचाअभाव ॥ मगकोठेंघ्यावीधांव ॥ धांऊनिसांपडवाव ॥ असाध्यजैसें ॥९१॥ वा आपुलाचिशब्द ॥ तोचिआकाशींप्रतिवाद ॥ येथदुजासंबंध ॥ जालाचिनाहीं ॥ ९२ ॥ १मागें जावें ॥ तेणेंउगेंचिठायींअसावें ॥ त्यासीदवडावेंअसोंद्यावें ॥ दोन्हीहीवृथा ॥ ९३ ॥ तेथींआप आपणाजाणतां ॥ आपलिचिघडेउपलभ्यता ॥ तेथनावेकवेद्यवेदकता ॥ उमटलीपाहे ॥ ९४ ॥ तेंजालेंतैसेंनाहीं ॥ ह्मणोनिअविद्यासंज्ञापाहीं ॥ तियेपाडितांठायीं ॥ ठावोचिनदिसे ॥ ९५ ॥ अखंडताखंडलीनाहीं ॥ तरीअविद्यायेथकाई ॥ तियेनाहींह्मणतांपाहीं ॥ पुनरुक्तजालें ॥ ९६ ॥

पाणियावरीवरिखु ॥ होतांकेंअसेविशेखु ॥
अविद्यानाशीउन्मेखु ॥ फाकावातैसा ॥ ६० ॥

उदकींवृक्षउन्मळला ॥ तोनतोडितांचिअसेउन्मळला ॥ तोजोह्मणेम्यांतोडिला ॥ तेथेंसत्यत्वकैंचें ॥ ९७ ॥ उगेचिझाडउमळलें ॥ परीमुळींनाहींवळकावलें ॥ तेंनतोडितांचिपहिलें ॥ तुटलेंआहे ॥ ९८ ॥ तेवींचित्सागराच्याठायीं ॥ कौतुकाधिनावेकपाहीं ॥ अविद्याद्रुभाविताही ॥ निर्मूळचिअघवी ॥ ९९ ॥ जेवींवनमोडूनिठाउहोता ॥ तरीअविद्यावृक्षविस्तारता ॥ आतांवाउगीभावितां ॥ सत्यत्वानये ॥ ४०० ॥ अहोयेचिन्मयजीवनीं ॥ सर्वदाअविद्येसीहानी ॥ परीवाउगाचिध्वनि ॥ उमटलाहाजो ॥ १ ॥ तेवृक्षाकारेंरूपककेलें ॥ परीमूळचिअसेखंडलें ॥ तेंनसतेंचिनाशिलें ॥ शब्दींकाई ॥ २ ॥ उक्तंच ॥ एकत्वंयत्स्वतःसिद्धंसहिवाक्यार्थआस्तिकः ॥ इतोन्यथायोवाक्यार्थःसोवाक्यार्थोनसंशयः ॥१॥ क्वचित्कदाचिदन्यार्थेवक्तिस्वेनगुणःपृथक् ॥ साध्यसाधनसंबंधात् कथनंफलभाषणं ॥ २ ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ एवंपूर्वाप[illegible]नेंविचारितां ॥ जेथेंवस्तुचिएकात्मता ॥ तेचिवचनेंतत्वतां ॥ येरअवचन ॥ ३ ॥ आतांका[illegible] ॥ तुकांहीं ॥ भेदपरेंवाक्येंअसतीलतेही ॥ साधकसाध्यप्रवाहीं ॥ कथिलें असती ॥४॥ तर[illegible]यांअन्यथाकांहीं ॥ कदाचित्नसेहीपाहीं ॥ आतांवाउगाध्वनितोही ॥ निर्मूळअसे ॥ ५ ॥ [illegible] ॥ ये अर्थहीन ॥ तया आयिकोनिचिबधिरश्रवण ॥ तेवींअविद्यानाशबोलतांजाण ॥ शब्दुचि[illegible] ॥ ६ ॥ एवंअविद्यानिरसनीं ॥ शब्दनमिरवेशब्दपणीं ॥ पुढेंहीप्रबंधश्रेणी ॥ मूळींचीवच[illegible] ॥ ७ ॥

मापमापपणेंश्लाघे ॥ जंवआकाशमऊंनरिगे ॥
तमपाहातांवाउगें ॥ दीपाचेंजन्म ॥ ६१ ॥

एकेपरीपाहातां ॥ अर्थेशब्दसार्थकता ॥ जेथेंअर्थनाहींतत्वता ॥ तेंबोलणेंचिनव्हे ॥ ८ ॥ शब्दासीविषयहोये ॥ त्यासीशब्दनाशोंलाहे ॥ आतांविद्यमानचिजेंनव्हे ॥ तेथेंनाशिजेकांहीं ॥९॥ अविद्याहेअनुमान ॥ शब्देंघेतांकैंचेंशब्दपण ॥ वृथाचिवलगण ॥ काजकाई ॥ ४१० ॥ तंववरीमापींमापपण ॥ जंवआकाशनमविजेजाण ॥ कांजेआकाशींसावेवखूण ॥ असेचिनाकीं ॥ ११ ॥ पदार्थत्वेंजेंनाहीं ॥ तेथमापेंमोजावेंकाई ॥ आतांमानिजेजऱ्हींकांहीं ॥ तरीमापींचिआकाश॥१२॥ तेवींअविद्यास्वरूपेंनाहीं ॥ तेथशब्देंसाधिजेकाई ॥ आतांअभावरूपह्मणावीकांहीं ॥ तरीशब्दाचाचिअभाव ॥१३॥ अविद्येचानाशुजाण ॥ तेथशब्दासीकैंचेंशब्दपण ॥ आतांशब्दशब्दत्वेंवीण॥ नाशुतोकिमात्मकु ॥ १४ ॥ एवंनसतीअविद्येसीनाशितां ॥ शब्दींनुरेशब्दता ॥ पुढेंहीहेचिआतां बोलतुअसे ॥ १५ ॥

उ
सं
अि

गगनाचीरससोये ॥ जीभजैंआरोगूंजाये ॥
रूपा मगरसनाहेहोये ॥ अडनावकीं ॥ ६२ ॥

ऱ्थेंशब्दसार्थकपाहीं ॥ तरीअविद्याहाअर्थचिनाहीं ॥ जेवींगगनचिचाखितांपाहीं ॥ रस नाडथा ॥ १६ ॥ गगनींपदार्थत्वनाहीं ॥ रसनाचाखिजेआतांकायी ॥ ह्मणोनिरसनाहोत्सा तिप ॥ रसनानोहे ॥ १७ ॥ तेवींअविद्यानाशिलीह्मणोन ॥ शब्दींदिसेशब्दपण ॥ परीतोचि त्रदीअवींजाण ॥ उजियेडातेंनकरी ॥ १८ ॥ तेवींशब्दतरीउमटला ॥ परीअर्थेंवीणवायांगेला॥ दवंअविद्यानाशींजाला ॥ वृथाशब्दु ॥ १९ ॥

नव्हेतेनिवल्लभें ॥ अहेवपणकांशोभे ॥
खातांकेळीचेगाभे ॥ नखातांगेले ॥ ६३ ॥

वल्लुभात्रेनिअभावें ॥ अहेवपणजैसेंनव्हें ॥ कांकर्दळीगर्भभक्षावे ॥ उद्योगुकीजे ॥ ४२० ॥ तरी कर्दळीगर्भकाढितां ॥ अभावचिआलाहाता ॥ मगउद्योगुपडलारितां ॥ खावयाचा ॥ २१ ॥ वल्लुभेंवीणअहेव ॥ हेंअघटितचिजालेंनांव ॥ किंवागर्भासीनसतांठाव ॥ कर्दळीगर्भु ॥ २२ ॥ असोवल्लभेंवीण ॥ कवणासीअसेलअहेवपण ॥ तेवींअविद्याचिनसतांजाण ॥ शब्दफोल ॥ २३॥ आतांउगचिशब्दुसंचुमिरवे ॥ परीअर्थुकरूनिपाहावें ॥ तंवटवाळचिअघवें ॥ वोडवलेंकीं॥२४॥ जेवींशब्दीचिकेळीगर्भ ॥ परीविदारितांअवघीभांब ॥ तेवींअविद्यावाग्डींब ॥ अर्थेंवीण ॥ २५ ॥

स्थूळसूक्ष्मकवणएकु ॥ पदार्थनप्रकाशीअर्कु ॥
पराविरात्रीविषयीं अप्रयोजकु ॥ जालाचिकीं ॥ ६४ ॥

सूर्यकायएनप्रकाशवंत ॥ परीरात्रीविषयींचिअशक्त ॥ कांजेंरात्रीचिनिरस्त ॥ सूर्याच्याठायीं ॥ २६ ॥ मग्नविध्वंकाशुजाणें ॥ परीरात्रीचीवार्ताहीनेणें ॥ तेथेंकासयाप्रकाशणें ॥ सूर्येंतेणें ॥ २७ ॥ सर्वांगवद्धारीपण ॥ हेंसूर्यींतंवनघडेजाण॥ तेवींअविद्यानाहींतिचेंनाशन॥ शब्दासीनघडे ॥ २८ ॥ नआणेपदार्थ ॥ त्याचाआगुशब्दींसांपडत ॥ परीनसतयाचेंअस्तिक्यत्व ॥ शब्दींनव्हे ॥ २९ ॥ १ तवरसीलकवणासी ॥ ह्मणोनिव्यर्थत्वआलेंशब्दासी ॥ दृष्टांतएकदेसी ॥ जाणोनिघ्यावें ॥४३०॥८३ेतर्कउठेलकांहीं ॥ जेसूर्यीरात्रिनाहीं ॥ परीजनासीतंवपाहीं ॥ सत्य

त्वेंअसे ॥ ३१ ॥ तेवींब्रह्मींअविद्यानाहीं ॥ हेंजनतोंनेणेंकांहीं ॥ जनबुद्धितंवपाहीं ॥ साचचिह्म णोंये ॥ ३२ ॥ तरीअविद्येचाहीध्वनि ॥ उगाचिआहेजनीं ॥ परीविचाराचाकानीं ॥ आइकोंनये ॥ ३३ ॥ सूर्यासीअस्तमान ॥ हेंकायविचारूनिबोलतीजन ॥ तेवींनसतीवार्ताजाण ॥ अवि द्याऐसी ॥ ३४ ॥ सूर्याचाअस्तुदेखेचक्षु ॥ तरीचक्षुसीसूर्याचाचपक्षु ॥ कांजेनेत्रींअध्यक्षु ॥ नांदतोसूर्य ॥ ३५ ॥ असोसूर्यजेणेंप्रकाशवंत ॥ त्यासीतंवनाहींअस्त ॥ जेणेंप्रकाशेंदेखिजेत ॥ सूर्याचाअस्त ॥ ३६ ॥ तेणेंचिनेत्रदेखणें ॥ बुद्धिहीदेखणीतेणें ॥ तोसूर्यआत्माजेणें ॥ चराचरर चियेलें ॥ ३७ ॥ श्रुतिः ॥ सूर्यआत्माजगतस्तस्थुषश्च ॥ इति ॥ ॥ असोसूर्याच्याठायीं ॥ रात्री चाउगउनाहीं ॥ ह्मणोनिरात्रीविषयीं ॥ अप्रयोजक ॥ ३८ ॥ तेवींचिदादित्युएकला ॥ असेनुग वतचिउगवला ॥ तयाचाचित्किर्णीशिवतला ॥ वर्ततोलोकु ॥ ३९ ॥ परीतोलोकाचीनेणेकाह्मा णी ॥ तेथेंकेउताअविद्येचाध्वनि ॥ आतांनसतियेनासोनि ॥ शब्दुकायीमिरवे ॥ ४४० ॥ असो उदयअस्तेंवीण ॥ चित्सूर्यदेदीप्यमान ॥ तेथेंअविद्यातमासीजाण ॥ सिद्धीचिनाहीं ॥ ४१ ॥ तेणेंचितेंजेंजाणा ॥ नावेकशब्दुदेखणा ॥ परीअविद्येच्यानाहींपणा ॥ देखेलकाई ॥ ४२ ॥ ह्मणो निसिद्धांचेनिराजे ॥ पुढेंप्रबंधाचेनिव्याजें ॥ बोलिलेंअसेवोजें ॥ अवधानद्यावें ॥ ४३ ॥

दिठीपाहातांकायनफवे ॥ परीनिदेतेंतंवनदेखवे ॥
चेतांतेंनसंभवे ॥ ह्मणोनिया ॥ ६५ ॥

निद्राकाळींनिद्रानदेखे ॥ माप्रबोधींकायदेखे ॥ ह्मणोनिनिद्रापाहातांपारुखे ॥ पाहा पण ॥ ४४ ॥ दिठीदेखणीभली ॥ परीनिद्रनाहींदेखिली ॥ तेवींअविद्याबोली ॥ साचपणानपवे ॥४५॥ एवंदेखणयांनिद्नाहीं ॥ तेवींशुद्धास्वरूपाचाठाईं ॥ नसेअविद्याहेकायी ॥ बोलेंहोये ॥४६ ॥

चकोरांचीयाउद्यमा ॥ लटिकेपणाचीसीमा ॥
जरीदिहाचिचंद्रमा ॥ गिवसूंबैसे ॥ ६६ ॥

दिवसाचाठायीं ॥ चंद्रींचंद्रिकाचिनाहीं ॥ माचकोरींठायी ॥ सेवावेंतेथें ॥ ४७ ॥ चंद्रिका पिऊनिचकोरें ॥ जरींअतिशयअसतीचतुरें ॥ परीनसतेंचंद्रकरें ॥ सेवितीकायी ॥ ४८ ॥ ते वींशब्दाचेंशब्दपण ॥ अविद्यानाशींव्यर्थजाण ॥ पुढेंआणिकवचन ॥ सुंदरआइका ॥ ४९ ॥

नुसुधियेचिसांचा ॥ मुकाहोयवाचकाचा ॥
अंतराळींपायांचा ॥ पेंधाहो ॥ ६७ ॥

नलिहितांसाचाअसे ॥ तोवाचकुजैंवाचूंबैसे ॥ तेंव्हकासीचिजैसें ॥ मुकेपणआलें ॥४५०॥ स्तकवाचुनिप्रवीण ॥ परीकोरियासांचापडिलेंमौन तेवींअर्थबोधकशब्दजाण ॥ परीअवि ाचिनाहीं ॥ ५१ ॥ अथवाअंतराळींचालतांजाण ॥ लकासीचियेपांगुळपण ॥ तेवींअविद्या ाहींनिपटून ॥ शब्दकायसारी ॥ ५२ ॥ शब्दाचेंशपण ॥ अविद्येविषयींराहिलेंजाण ॥ ऐसें त्रउपसंहरण ॥ करितुसेकाई ॥ ५३ ॥

तैसिअविद्येसन्मुखें ॥ सिद्धप्रतिषेधकें ॥
उठलींचिनिरर्थकें ॥ जल्पेंहोनी ॥ ६८ ॥

अविद्येचिआथीनाथी ॥ वचनेंअसतीग्रंथोपग्रंथीं परीतितुकियाहीउपपत्ति ॥ निरर्थकाचि

कांत्या ॥ ५४ ॥ अविद्येचींप्रतिषेधकें ॥ ह्मणिजेअविद्यानाशींवचनेंअनेकें ॥ परीअर्थीचियेतुळिकें ॥ बैसतीना ॥ ५५ ॥ अविद्यानाशींउपावो ॥ किंचोजवावाआत्मभावो ॥ सकळवचनाचासमुदावो ॥ ऐसेंचह्मणें ॥ ५६ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ मामेवयेप्रपद्यंतेमायामेतांतरंतिते ॥ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ तरीशरणाचेंकायलक्षण ॥ जेंशिवहोऊनिशिवाचेंयजन ॥ एवंजेथेंभज्यभजकपण ॥ एकवटलें ॥ ५७ ॥ अपरंच ॥ तेषांज्ञानीनित्ययुक्तएकभक्तिर्विशिष्यते॥ आतांज्ञानीह्मणिजेकोण ॥ तरीजेस्वरूपसुखसंपन्न ॥ ज्ञेयआणिज्ञातेपण ॥ असेनाजेथें ॥ ५८ ॥ तरीऐसाजोशरण ॥ तोचिमायातरलाजाण॥यदर्थींश्रुतिहीवचन॥ अवधारीजोजी॥५९॥ ॥ श्रुतिः॥ तमेकंविदित्वातिमृत्युंतरंतिइति ॥ अथच ॥ तमात्मस्थंयेनुपश्यंतिधीरास्तेषांसुखंशाश्वतंनेतरेषामिति ॥ कठवल्ली ॥ एवंश्रुतिस्मृतींचातात्पर्यार्थजाण॥जेस्वरूपज्ञानेंवांचून॥ नव्हेअविद्याखंडण ॥ बोलिलेंऐसें ४६० तरीपूर्वापरतेनवीण ॥ जालेंपांस्वरूपज्ञान ॥ तेंअविद्येचेंअनुमान ॥ साद्यंतलटिकें ॥ ६१ ॥ ज्ञेयज्ञातेपणेंविहीन ॥ सर्वकाळस्वरूपअविलक्षण ॥ तेथेंअविद्येचामागुजाण ॥ सांपडलाचिनाहीं॥ ॥ ६२ ॥ तेथेंअविद्याआहेत्रिजगतीं ॥ हेतवनदेखोंकांहींगुंती ॥ एवंवचनेंहोत्सातीं ॥ अवचनहेचि ॥ ६३ ॥ ह्मणोनअविद्यानाहींस्वरूपें ॥ सहजचिनिरर्थकजालीजल्पें ॥ कांजेवस्तुसविलोपे॥ देखिलेचिनाहीं ॥ ६४ ॥ स्मृतिः ॥ एवंबुद्धेःपरंबुध्वासंस्तभ्यात्मानमात्मना ॥ जहिशत्रुंमहाबाहो कामरूपंदुरासदं ॥ इति ॥ ॥ एवंहेंभगवद्वचन ॥ याचाभावऐसाजाण॥आत्माजोबुध्यादिकांहू[illegible] निराळाअसे ॥ ६५ ॥ त्याआ[illegible]पणातेंजाणोन ॥ आपुलेठाईंस्थिरराहोन॥ करींशत्रुहनन ॥ [illegible]ाहो ॥ ६६ ॥ ह्मणिजेपांहींआ[illegible]पुलेठाईं ॥ शत्रुआहेकींनाहीं ॥ मगमारणेंचकांहीं ॥ नलगे [illegible] ६७ ॥ तस्मात्जाणतांजेंनाहीं [illegible]जालें ॥ तेथेंकोणेंपांकायनाशिलें ॥ त्याचेंनाहींपणेंचिनेलें ॥ [illegible] जाण ॥ ६८ ॥ एवंनिषेधकांहीं [illegible]वचनाच्याठायीं ॥ अविद्याभावधरिलानाहीं ॥ यालागीं [illegible]गावाहीं ॥ निरर्थकताचअसे [illegible] ॥ ६९ ॥ यालागींवचनासन्मुख ॥ अविद्यानव्हेचदेख ॥ [illegible]ह्मानिरर्थक ॥ जल्पओढवला ॥ [illegible]४७० ॥ केवळओष्ठस्फुरण ॥ तेनव्हेंशब्दाशब्दपण ॥ विचा[illegible] ॥ शब्दसंज्ञतु ॥ ७१ ॥ [illegible]त्याविचारासीहानीनसे ॥ परीअविद्याविचारींनुमसे ॥ ह्मण[illegible]चारासीकैसें ॥ परतणेंजालें[illegible] ॥ ७२ ॥ येविषयींउपपत्ति ॥ आणीकसांगेलपुढती ॥ आव[illegible]जीसंतीं ॥ कृपाकरूनि ॥ ७३ ॥

अवसेआलासुधा[illegible]करु ॥ नकरीचकायअंधकारू ॥
[illegible]हि अविद्यानाशीविच[illegible]ारु ॥ तैसाहोय ॥ ६९ ॥

अमाव[illegible]ठायीं ॥ जरीचंद्राचीहानि[illegible]नाहीं ॥ तरीप्रकाशासीकांहीं ॥ उपेगानये ॥ ७४ ॥ तेवींअविद्ये[illegible]र ॥ निषेधार्थजालाविचा[illegible]र ॥ तंवविचारचअविचार ॥ होवोनिठेला ॥ ७५ ॥

[illegible]ाननिफजतेनिअन्नें ॥ जेवणेंतेंचिलंघनें ॥
[illegible]मालेनिनयनें ॥ [illegible]पाहाणाचिअंधु ॥ ७० ॥

बाळेंजेवींखेळ[illegible] ॥ मिथ्याजेऊंबैसती ॥ परीत्याजेवणामाजींरीति ॥ उपवासांची ॥ ७६ ॥ तेवींअविद्याजरीनाहीं ॥ तरीविचारुनिषेधि[illegible]ठकायी ॥ आतांनयनेंवीणपाहीं ॥ पाहाणाचिअंध ॥ ७७ ॥ ह्मणिजेनयनेंवीणपाहाणा ॥ तोहावि[illegible]चारुचिएकजाणा ॥ ज्याचेदेखणेपणा ॥ लोपचिनाहीं ॥ ७८ ॥ तयाविचाराच्याठाईं ॥ अविद्यात्मकनेत्रभाविलापाहीं ॥ तेणेंपदार्थप्रवाहीं ॥

देखणाहोये ॥ ७९ ॥ तेअविद्याचिनाहीं ॥ ह्मणोनिदेखतांचिअंधपाहीं ॥ हेंविवरलेंजेंकांहीं ॥ तेंउपसाहावेंसंतीं ॥ ४८० ॥ एवंअविद्यानसतीपाहीं ॥ विचार्यविचारकदोन्हींनाहीं ॥ ह्मणोनविचारचकांहीं ॥ विचारेंवीण ॥ ८१ ॥ आतांअसोहेखूण ॥ प्रस्तुतपरिसावेंनिरूपण ॥ अविद्यानाशाजाण ॥ विचारचनुमसे ॥ ८२ ॥ विचाररूपाशब्दा ॥ अर्थाचाचअसेबाधा ॥ अर्थावांचून धंदा ॥ वृथाचजैसा ॥ ८३ ॥ शब्दशब्दपणेंदिसे ॥ परीनिखळअर्थचिअसे ॥ अर्थेंवीणकायसें ॥ शब्दत्वयासी ॥ ८४ ॥ ज्याअर्थास्वतःसिद्धता ॥ तेथेंचशब्दासअसार्थक्यता ॥ मानसत्यासनाशितां ॥ प्रमाणकैंचें ॥ ८५ ॥

कैसिहीवस्तुनसे ॥ जैंशब्दाचाअर्थहोबैसे ॥
तैंनिरर्थकपणेंनाशे ॥ शब्दहीथिता ॥ ७१ ॥

भलताहीपदार्थअसे ॥ तेणेंचिशब्दप्रकाशे ॥ परीशब्दकरीतनसे ॥ पदार्थत्वत्यासी ॥ ८६ ॥ पदार्थत्वजरीनाहीं ॥ तरीशब्देंवदावेंकायी ॥ एवंशब्दासमूळपाहीं ॥ अर्थचिजाणा ॥ ८७ ॥ शब्दाचाअर्थकरितां ॥ अर्थेंचभरेअर्थता ॥ एवंशब्दपणवृथा ॥ सहजचिअसे ॥ ८८ ॥ परस्परें अनुवाद ॥ तेथेंअर्थासीचस्वाद ॥ त्यासीकरीपांरूपशब्द ॥ ह्मणावेंकायी ॥ ८९ ॥ अर्थचशब्दासकारण ॥ शब्दींअर्थचिप्रियमान ॥ आतांअसतेहीपदार्थींप्रमाण ॥ नव्हेचशब्द ॥ ४९० ॥ किंवा नसतांपदार्थजाण ॥ तयाआइतेंचनास्तिकपण ॥ त्यानाशासहीकारण ॥ केवींहाशब्द ॥ ९१ ॥ तस्मात्स्वतःसिद्धजेंअसे ॥ तेंनयेशब्देंअस्तिक्यदशे ॥ मानसेतयाकैसें ॥ नाशीलशब्द ॥ ९२ ॥

आतांअविद्याचिनाहीं ॥ हेकीरह्मणोंकायी ॥
परीतेनाशितांकांहीं ॥ नुरेचिशब्दाचें ॥ ७२ ॥

स्वरूपसर्वदासंत ॥ काळत्रयींअबाधित ॥ तेथेंअविद्येचीमात ॥ उगवितांनदिसे ॥ ९३ ॥ आतांस्वरूपींजेंनसे ॥ यासठावचिकैंचाअसे ॥ ह्मणोनिनसत्याचेनिनाशें ॥ निमालाशब्द ॥९४॥ अविद्यायेणेंआकारें ॥ स्फुरणमात्रचिस्फुरे ॥ आतांअविद्याशब्दाचेंउरे ॥ शब्दपणकैसें ॥ ९५ ॥ स्मृतिः ॥ ॥ नैवभाषणमज्ञानभावादेवशिवंविना ॥ तस्मादज्ञानमज्ञानकार्यंचसुरपुंगवाः ॥ एतद्ब्रह्मैवनैवान्यदितिमेनिश्चितामतिः ॥ इतिस्कंदपुराणेब्रह्मगीता ॥ ॥ अज्ञानींअज्ञानपण ॥ हें चिनसंभवेशिवेंवीण ॥ तस्मात्अज्ञानआणिअज्ञानकार्यजाण ॥ निश्चितपूर्णब्रह्मैवएेक्यें ॥ ९६ ॥ एवंआत्मयावांचूनकांहीं ॥ सर्वसर्वदारितेंनाहीं ॥ तरीअविद्याहेकायी ॥ कासयाह्मणावें ॥९७॥

यालागींअविद्येचियामोहरा ॥ उठिलियाहीविचारा ॥
अंगाचाचिसंसारा ॥ होऊनिठेला ॥ ७३ ॥

विचारेंवीणशब्दनसे ॥ ह्मणोनविचारचशब्दअसे ॥ तोविचारअविद्या[illegible] ॥ ना[illegible]शावयाउठे ॥ ९८ ॥ तैंनासणेंहेंपारुषलें ॥ असतचिविचारत्वगेलें ॥ अविद्याहेंबोलें ॥ बोलतांहे[illegible]पैं ॥ ९९ ॥ जेथेंविचारचमालवला ॥ तेथेंवचनाचाहीठावमोडला ॥ एवंअविद्यानाशींबोला[illegible] ॥ प्रमाणत्व नाहीं ॥ ५०० ॥

ह्मणोनिअविद्येचेनिमरणें ॥ प्रमाणायेईलबोलणें हे ॥
हेंअविद्याचिनाहींपणें ॥ नेदीघडों ॥ ७४ ॥

एवंरूपाचेअस्तिक्यत्वेंजाण ॥ अविद्यानघडेपैंनिपटून ॥ तेथेंकोणासीआलेंमरण ॥ शब्दाचें नपाहा ॥ १ ॥ अविद्येचानास्तिक्यस्वभाव ॥ तोचीपुसीतसेशब्दाचाठाव ॥ येथआक्रोशेंवी णवाव ॥ जालाशब्द ॥ २ ॥ अहोचिन्मयानंदेंचिद्गगनीं ॥ सत्यत्वानयेअविद्याध्वनि ॥ तरी जगाचीचश्रेणी ॥ मिथ्याजाली ॥ ३ ॥ तेथेंअविद्याहेकोठेंअसे ॥ येणेंअसावेंजगाचेनिमिषें ॥ तरीयाजगासीचनसे ॥ जगत्वआतां ॥ ४ ॥ तेथेंशब्दहीतदंतःपाती ॥ बैसलाअविद्येचेपातीं ॥ अविद्यानाहींतरीनिवृत्ति ॥ सहजचीशब्दाची ॥ ५ ॥ तेथेंशब्देंअविद्यानाशकेला ॥ मगआत्म्या नेंआत्मादेखिला ॥ याबोलियाफोला ॥ वोडवलीयाकीं ॥ ६ ॥ आत्माअनादित्वेंशुद्धबुद्ध ॥ तेथें कधींचनाहींप्रतिबंध ॥ ह्मणोनीत्याचात्यासींबोध ॥ व्हावानलगे ॥ ७ ॥ हाआशयधरून ॥ पुढें बोलिलेंसेवचन ॥ तयादेइजेजीअवधान ॥ प्रत्ययोन्मुख ॥ ८ ॥

आणिआत्माह्नआत्मया ॥ दाऊनिबोलमहिमेयां ॥
येईलहेसविया ॥ विरुद्धचि ॥ ७५ ॥

अहोआत्माह्मणिजेबोधघन ॥ नाहींअबोधाचेंदर्शन ॥ त्याचातयाबोधजाण ॥ अधींचअसे ॥९॥ प्रज्ञानंब्रह्मइतिश्रुतिः ॥ तथाच ॥ सनित्योपलब्धिःस्वरूपोहमात्मा ॥ इतिहस्तामलके ॥ एवंबोध रूपआत्मयाच्याठाईं ॥ आ/बोधउत्पन्नचिनाहीं ॥ तयाआत्मबोधींकायी ॥ मिरवावाशब्द ॥५१०॥ अगाबोधरूपनविसकुसोन ॥ कांहींहोतसेबोधजाण ॥ तोहीपूर्वापरतेवीण ॥ हेअनुभवीजाणती ॥११॥ याअर्थाचेंदृढीकरण ॥ गुरुस्तवनींकेलेंसेजाण ॥ ऐक्यत्वनहालोन ॥ खूणजाणितली ॥१२॥ एवंआत्मत्वींसंधिनाहीं ॥ तरीअविद्याकैंचिकायी ॥ तयाचातयाबोधपाहीं ॥ होणेंचिनलगे॥१३॥ आतांआत्मत्वेंशब्दरूपाआला ॥ तेणेंआत्मादाविला ॥ किंवाआत्माभेटला ॥ आत्मयास्वयें ॥१४॥ हेंपैंविरुद्धचिअघवें ॥ येथशब्देंकायसाधावें ॥ पुढेंययाचभावें ॥ दृष्टांतअसती ॥ १५ ॥

आपणयांआपणपेंसी ॥ लागलेंलग्नकवणेंदेसीं ॥
कींसूर्यअंगग्रासी ॥ ऐसेंग्रहणआहे ॥ ७६ ॥

देसींकोणेंयेकेही ॥ देखिलेंऐसेंनाहीं ॥ जेआपणेंसीआपलेंपाहीं ॥ लाविलेंलग्न ॥१६॥ ह्मणिजे आपणेसीयोग ॥ हाअबद्धअवघाप्रसंग ॥ कांजेंमुळींचिवियोग ॥ असावाअधीं ॥ १७ ॥ ह्मणोनि आत्मयाआत्मज्ञान ॥ हेंअवघेंअसंगतजाण ॥ कांजेंआत्माकायआन ॥ कोठेंहीअसे ॥ १८ ॥ आतां आत्मलोपअसतांजरीअधीं ॥ तरीप्राप्तिहीसुखेंचिजातसिद्धि ॥ आत्माचयेकुनिरवधि ॥ अद्वि तीयत्वेंअसे ॥ १९ ॥ सजातीयविजातीयस्वगत ॥ याभेदींअसेनिरस्त ॥ तरीलोपयाचाघडत ॥ कवणाप्रति ॥ ५२० ॥ आत्माएकअखंडित ॥ विजातीयप्रपंचनाशिवंत ॥ तरीप्रपंचाचानुमटत ॥ मागहीयेथें [illegible] २१ ॥ आतां[illegible]नाहीं ॥ तरीआणीकाठावचकेंपाहीं ॥ ह्मणोनिविजातीय भेदकांहीं ॥ [illegible]सनायेथें ॥२२॥ आतांएव[illegible]आत्माएकप्रत्यगात्मा ॥ हेसजातीयभेदाचीप्रमा ॥ तरी [illegible]र्मा ॥ सारिखेंनव्हे ॥ २३ ॥ आतांशाखापल्लुवा ॥ अवघावृक्षएकचिजाणावा ॥ स्व गतभेदह्मणाव[illegible]ा ॥ ययासपाहीं ॥ २४ ॥ [illegible]सोसत्यज्ञानानंद ॥ हेमानावेस्वगतभेद ॥ याभेदासी दावीशब्द ॥ [illegible]र्थतानाहीं ॥ २५ ॥ तरीआत्माकाळत्रयींअविच्छिन्न ॥ चिद्घनानंदपरिपूर्ण ॥ तेथेंहेभेदनिपट[illegible]न ॥ असतीचनापैं ॥ २६ ॥ त्रिधाभेदवाचारंभण ॥ अर्थएकलाचिद्घन ॥ येवि षयींनिरूपण ॥ [illegible]ागेंकेलेंअसे ॥ २७ ॥ आतांत्याचातयाप्रतिलोप ॥ हामिथ्याअवघाजल्प ॥ आ

त्मत्वींमिथ्यारोप ॥ असंबद्धकीजे ॥ २८ ॥ जेवींराहुकेतुवीण ॥ सूर्यांकेवींघडेपांग्रहण ॥ सूर्यत रीसूर्यासीजाण ॥ लोपिजेनाकीं ॥ २९ ॥ ह्मणोनिसूर्येंनिजअंगग्रासून ॥ तेंकायहोईलसूर्यग्रहण ॥ ह्मणिजेसंबंधेंवीण ॥ लोपातेंनपवे ॥ ५३० ॥ ह्मणोनिआत्मासंबंधातीत ॥ उदयलोपवर्जित ॥ तेथें आत्मयांआत्मत्वप्राप्त ॥ हेंअघटमान ॥ ३१ ॥ पुढेंआणीकांदृष्टांतीं ॥ दाविलीहेउपपत्ति ॥ अव धारावेंसंतीं ॥ जेंबोलिलेंअसे ॥ ३२ ॥

गगनआपणयांनिगे ॥ सिंधुआपणयांरिघे ॥
कींतळ्हातवोळघे ॥ आपणयां ॥ ७७ ॥

आपणामाजींआपण ॥ नघालितांचअसेगगन ॥ किंवासिंधुमाजींसिंधुजाण ॥ नसांठवितां असे ॥ ३३ ॥ तेवींजालेनप्राप्तिवीण ॥ प्राप्तचिआपणाआपण ॥ तयाआत्मराजाजाण ॥ प्राप्तिचि नशोभे ॥ ३४ ॥ आपणासप्राप्तआपण ॥ हेंनशोभेआत्मत्वींजाण ॥ आतांभावितयाव्यर्थपण ॥ सहजचिआलें ॥ ३५ ॥ जेवींएकेभागींचातळहात ॥ तोचिजरीतेणेंधरिजेत ॥ तरीआत्माप्राप्त होत ॥ आत्मयासी ॥ ३६ ॥ प्राप्तिहाधर्मजाण ॥ तरीआत्माधर्माधर्मेंविहीन ॥ प्राप्ताप्राप्तविल क्षण ॥ आनंदघनजो ॥ ३७ ॥ श्रुतिः ॥ ॥ अन्यत्रधर्मादन्यत्राधर्मादस्मात्कृताकृतादन्यत्रभूत श्चभव्यश्चयत्तत्पश्यतितद्वदिति ॥ ॥ तस्मात्ऐसीयेआत्मत्वींपाहीं ॥ प्राप्ताप्राप्तकैंचीकाई ॥ ह्मणोनिद्वयेविषयीं ॥ पुढेंहीबोले ॥ ३८ ॥

चराचरापाणीपाजणी ॥ करूंयेईलएकेक्षणीं ॥ परीपाणियां सीपाणी ॥ पाजावेंकाई ॥ ७८ ॥ साठितिशांदिवसां ॥ मा जींयेखादाहोयऐसा ॥ जेसूर्यासीचिसूर्यजैसा ॥ डोळां दावी ॥ ७९ ॥

उदकत्त्वताजैंवितृष्ण ॥ करीजगाचेंतृषाहरण ॥ परीआपणासतंवआपण ॥ प्राशिनाकधीं ॥ ३९ ॥ तेंभोग्यभोक्तृत्वेंवीण ॥ नकरितांचिअसेवितृष्ण ॥ तेवींआत्मत्वींप्राप्तिजाण ॥ आत्मत्वा सनघडे ॥ ५४० ॥ तेवींचसूर्याच्याकिरणीं ॥ जगासीहोयधणी ॥ परीतोचितयाचेनि ॥ देखिला नवजाय ॥ ४१ ॥ ह्मणिजेतेणेंचितयाउजेडावें ॥ हेंतंवतेथेंनसंभवे ॥ कांप्रकाशचिअघवें ॥ अंगत याचें ॥ ४२ ॥ कांजेयेकाधावेळुऐसाहीहोता ॥ जेआपणआपणयांनदेखता ॥ मगदेखावयाची योग्यता ॥ घडतीतयाचीतया ॥ ४३ ॥ एवंप्रकाशमात्ररवी ॥ तेथेंऐसीनाहींपदवी ॥ जेंआपण यादावी ॥ नदावीकधींही ॥ ४४ ॥ तेवींअप्राप्तिचाअभाव ॥ ह्मणोनिप्राप्तीचानसेभाव ॥ ऐसेन आत्माराव ॥ देखणामात्र ॥ ४५ ॥ आतांआणीकहीदृष्टांत ॥ देऊनअसेबोलत ॥ शब्दाचीजेथ ॥ खुंटलीगति ॥ ४६ ॥

कृतांतजरीकोपेल ॥ तरीत्रैलोक्यहेंजाळील ॥
वांचूनिआगीलावील ॥ आगीसीकाई ॥ ८० ॥

कृतांताचेंअनुमोदन ॥ पावोनिखवळलाहुताशन ॥ तेणेंत्रैलोक्याचेंदहन ॥ आरंभिलेंकाळें ॥ ४७ ॥ परीऐसेंतयानकरवे ॥ जेअग्नीनेंअग्निजाळवे ॥ तेवींपरोक्षींशब्दपावे ॥ नपवेआत्मत्वीं ॥ ४८ ॥ कांजेसकाळाचाआत्मापाहीं ॥ शब्दासींकायआत्मानाहीं ॥ ह्मणोनिआत्मत्वेंशोधितां

कांहीं ॥ नुरेचिशब्दाचें ॥ ४९ ॥ शब्दासीजेंशब्दत्व ॥ तेंचितयाचेंआत्मत्व ॥ तेंशोधितांआत्म तत्त्व ॥ तैंआपणचिविरे ॥ ५५० ॥ एवंआत्मयांआत्मदर्शन ॥ येथशब्दजालाकारण ॥ तरीआत्म त्वींमुख्यजाण ॥ प्राप्तिचनघडे ॥ ५१ ॥

आपणपेंआपणयां ॥ दर्पणेवीणधात्रेया ॥
समोरहोआवया ॥ ठाकींआहे ॥ ८१ ॥

हेंजैसेंनघडेजाण ॥ तेवींआत्माउपाधिहीन ॥ प्राप्तहोणेंनवीण ॥ प्राप्ताचिअसे ॥ ५२ ॥ येथेंकां हींउपाधिअसतां ॥ तरीआपआपणाप्राप्तहोता ॥ एवंप्राप्तरूपचिआयिता ॥ आत्माअसे ॥ ५३ ॥ एवंआत्मयाआत्मप्राप्ति ॥ हेअवघीअसंबंधवदंती ॥ दाविलेंसेदृष्टांतीं ॥ पुढेंहीहेचि ॥ ५४ ॥

दिठीदिठीतेंरिघोंपाहे ॥ रुचिरुचीतेंचाखोसुंये ॥
कींचेतयाचेतऊंये ॥ हेंनाहींचकीं ॥ ८२ ॥

देखणीदिठीहोये ॥ परीआपणाआपणनपाहे ॥ कींस्वादस्वादाचाखतआहे ॥ हेंकायेघडतें ॥ ५५ ॥ कींजागयाजागविजे ॥ हेंहीअप्रयोजकजाणिजे ॥ एवंबोलिलेंहेंजेंजें ॥ अघटितअवघें ॥ ५६ ॥ ह्म णोनिदेखण्यांचादेखणा ॥ तोहाआत्माजाणा ॥ तोहादेखेआपणा ॥ कासेनेहोय ॥ ५७ ॥ किंवा स्वादींजयाचास्वाद ॥ अचाटस्वतांचअसेशुद्ध ॥ तेथस्वादसंबंध ॥ कासयालागे ॥ ५८ ॥ किं वानिद्राजागरेंवीण ॥ आत्मासर्वदाविद्यमान ॥ तयाआपलेंपण ॥ भानचिनाहीं ॥ ५९ ॥ एवंउ पाधीवीण ॥ स्फुरद्रूपसर्वदाजाण ॥ दृष्टांतींहेचिखूण ॥ मागुतिबोले ॥ ५६० ॥

चंदनचंदनालावी ॥ रंगुरंगपणारावी ॥
मोंतिपणमोतींलेववी ॥ ऐसेंकैंचें ॥ ८३ ॥

चंदनीचेंजेंचंदनपण ॥ जेंकाष्ठउपाधिहीन ॥ तयाकायविलेपन ॥ चंदनाचेंकीजे ॥ ६१ ॥ किंवाजेणेंरंगरंगला ॥ तयारंगकायआणीकदिधला ॥ एवंनेदितचभला ॥ आइताअसे ॥ ६२ ॥ किंवामुक्ताफळींमुक्ताफळपण ॥ जेणेंसुढाळेंकरून ॥ तयातयाचासुढाळजाण ॥ द्यावालागे ॥ ६३ ॥ इत्यादिउपलक्षण ॥ कळाएकिचजाण ॥ हेंग्रहणकेलेंनवीण ॥ जेथिचेंतेथें ॥ ६४ ॥ आप्रआपलाठाईंअसे ॥ आणीककोठेंचनसे ॥ ह्मणोनिऐसेंकैंचेंअसे ॥ जेंबोलिला ॥ ६५ ॥

सोनेपणसोनेंकसी ॥ दीपपणदीपप्रकाशी ॥
रसपणाबुडीदेरसीं ॥ तेकेंजोडे ॥ ८४ ॥

अहोसोनेनसींजेंभिन्न ॥ तेसोनयाकसीजाण ॥ परीजयाचेनिसोनेंपण ॥ सोनयासी ॥ ६६ ॥ तेंकसिलेंद्रवीण ॥ स्वताअसेसंपूर्ण ॥ किंवादीपजेणेंतेजेंकरून ॥ दीप्तिवंतु ॥ ६७ ॥ तेंप्रकाशिलें नवीण ॥ स्वतास्वतेजसआपण ॥ किंवारसींजेंरसपण ॥ हीनउपाधि ॥ ६८ ॥ तेचतयाच्याठाईं ॥ हेंहीबोलणेंतेथेंकाई ॥ आणिऐसेंभाविजेजरीकांहीं ॥ तरीतेंनघडे ॥ ६९ ॥

आपुलियेमुकुटींसमर्था ॥ चंद्रबैसविलासर्वथा ॥
परीचंद्रचंद्राचियेमाथां ॥ वाऊंयेकाई ॥ ८५ ॥

चंद्रशेखरसमर्थ ॥ तोस्वभाळींचंद्रासधारित ॥ परीचंद्रचंद्राचेवोळगत ॥ मस्तकींकाई ॥ ५७० ॥ चंद्रींचजयेचेनेचंद्रपण ॥ तेचंद्रकळामात्रजाण ॥ तेथेंत्यागआणिग्रहण ॥ लागलेंचनाहीं ॥ ७१ ॥

तैसाआत्मराजुजंव ॥ ज्ञानमात्रचिभरीव ॥
आतांज्ञानेंज्ञानासीखेव ॥ कैसेंदीजे ॥ ८६ ॥

तेवींआत्माइंद्रियात्मकनव्हे ॥ किंवाइंद्रियांसीनव्हेविषये ॥ नव्हेबुध्यादिकांध्येये ॥ ह्मणोनि नघेवेतिहीं ॥ ७२ ॥ आत्माचज्ञानमात्रपाहीं ॥ आत्मत्वींहेंकांहींचनाहीं ॥ ह्मणोनिप्राप्तिअप्राप्ती चीकांहीं ॥ वार्ताहीनसे ॥ ७३ ॥ उक्तंच ॥ जगद्विलक्षणंब्रह्मब्रह्मणोन्यन्नकिंचन ॥ ब्रह्मान्यद्भा तिचेन्मिथ्यायथामरुमरीचिका ॥ १ ॥ इतिस्कंदपुराणेब्रह्मगीतायां ॥ ब्रह्मजगाहूनिविलक्षण ॥ त्याब्रह्मींआणीकनाहींचजाण ॥ आतांकांहींनावेकजेंभान ॥ तेंमिथ्याअघवें ॥ ७४ ॥ ऐसेंजेंब्रह्म पूर्ण ॥ तेंनिखळज्ञानमात्रचिजाण ॥ जडाजडपणखूण ॥ असेनातेथें ॥ ७५ ॥ ॥ श्रुतिः ॥ प्रज्ञानं ब्रह्मेति ॥ ह्मणोनआत्मप्राप्तिनसाहे ॥ निखळज्ञानमात्रचिआहे ॥ ज्ञानमात्रअभिप्रायें ॥ दृङ्मात्रद्रष्टे ॥ ७६ ॥ तेथेंनाहींदुसरेंज्ञान ॥ मातेणेंजाणिजेतयालागून ॥ किंवाएकलेंआपण ॥ आपणजाणें ॥ ७७ ॥ तरीऐसियाहीपुरतेंनाहीं ॥ केवळदृङ्मात्रचतेंपाहीं ॥ नेणणेंजेथकांहीं ॥ स्पर्शोंनेणें ॥ ७८ ॥ तेथेंनेणीवेचामागुनुमसे ॥ तेथजाणणेंतेंकाइसें ॥ नेणिजेजाणिजेऐसें ॥ नव्हेजेंकीं ॥ ७९ ॥ परी आपणाहानीनाहीं ॥ ऐसेंजेंजाणणेंकांहीं ॥ तेंजाणीवेवीणपाहीं ॥ सर्वकाळअसे ॥ ५८० ॥

आपुलेनजाणपणें ॥ आपणयांतेजाणोंनेणें ॥
डोळयाआपुलेंपाहाणें ॥ दुवाडजैसें ॥ ८७ ॥

ज्ञेयज्ञातेपणेंवीण ॥ ज्ञानमात्रआत्मापूर्ण ॥ ह्मणोनिआपणाआपण ॥ जाणोंनसके ॥ ८१ ॥ जे वींअंगींचेनउष्णपणें ॥ अग्निउष्णत्वासनेणें ॥ तेवींआपलेंचजाणतेपणें ॥ जाणीवनेणें ॥ ८२ ॥ जेवींआपलेंदेखणेंपणें ॥ डोळाआपणादेखोंनेणें ॥ डोळाडोळयापरोक्षपणें ॥ देखेलकैसा ॥ ८३ ॥ एवंआपुलेनिजाणपणें ॥ आपणजाणोंनेणें ॥ तोनेणताकोणें ॥ करूंयेईल ॥ ८४ ॥ आतांनेणीव नाहींनिपटून ॥ तरीजाणीवनघडेजाण ॥ जाणीवमात्रह्मणोन ॥ नघडेहेंपैं ॥ ८५ ॥ येविषईंनिरो पण ॥ असेदृष्टांतेंसहवर्तमान ॥ श्रोतींदीजोअवधान ॥ बोलिजेतया ॥ ८६ ॥

आरिसाआपुलिये ॥ अंगींआपणपाहे ॥
तरीजाणणेंजाणोंलाहे ॥ आपणयांतें ॥ ८८ ॥

आरिस्याचीस्वच्छता ॥ आरिसातंवपाहोंनलाहेसर्वथा ॥ स्वच्छतामात्रचितत्त्वता ॥ आरिसा ह्मणोनि ॥ ८७ ॥ स्वच्छताआनआरसाआन ॥ ऐसीजरीकाहींअसतीखूण ॥ तरीतयाचेंतयाअव लोकन ॥ सुखेंचिघडतें ॥ ८८ ॥ तेवींआत्माआणिजाणीव ॥ ऐसाजरीकांहींअसताभाव ॥ तरी अवश्यजाणावयाचीहाव ॥ धरितासुखें ॥ ८९ ॥ तरीआत्माचजाणीव ॥ आणीकुनसेयेथभाव ॥ जाणावेंलागेहृतुकीअडव ॥ असेनायेथें ॥ ५९० ॥ वारावारियानेंगेला ॥ कींपरिमळेंपरिमळअनु ग्रहिला ॥ तेवींआत्माजाणितला ॥ आत्म्यानेंस्वयें ॥ ९१ ॥

दिगंतापैलीकडेचें ॥ धांवोनिसुरियाखोंचे ॥
मातियेकांतियेचें ॥ अंगफुटे ॥ ८९ ॥

दिगंताहूनिदूरी ॥ पदार्थकोण्हीयेतसेजरी ॥ तयातेंखोंचावयासुरी ॥ योग्यहोय ॥ ९२ ॥ सुरीहूनआन ॥ असोसुरीसन्निधान ॥ किंवादिगंताहूनीजाण ॥ असोदुरी ॥ ९३ ॥ तऱ्हींसुरी

तयातेंखोंचिल ॥ काळवशेंऐसेंघडेल ॥ परीआपणाआपणछेदवेल ॥ हेंकायघडे ॥ ९४ ॥ एवंसु रीचैतिखटपण ॥ सुरीसनव्हावेंजाण ॥ तेवींजाणणेंचिआत्मापूर्ण ॥ आपणानजाणें ॥ ९५ ॥

रसवृत्तीसीउंगाणे ॥ घेऊनिजिव्हाग्रशहाणें ॥ परीकायींकी जेनेणें ॥ आपणापेंचाखों ॥ ९० ॥ तरींजिभेकायीआपुलें ॥ चाखणेंहनठेलें ॥ तैसेंनव्हेंसंचलें ॥ तेंचितेंकीं ॥ ९१ ॥ तैसा आत्मासच्चिदानंदु ॥ आपणयाआपणसिद्धु ॥ आतांकायदे शब्दु ॥ तयाचेंतया ॥ ९२ ॥

आत्माअसेआपलेजाणीवेवीण ॥ तरीनेणोंकायअसेलनेण ॥ ऐसातर्कजाण ॥ उठेलजरी ॥९६॥ तरीमागेंज्ञानअभेदप्रकर्ण ॥ तेथशून्यवादउठावलाजाण ॥ तोसच्चिदानंदकथन ॥ करूनखंडिला ॥ ९७ ॥ जेंसच्चिदानंदशब्दातीत ॥ येथभेदतोशब्दींउमटत ॥ तोशब्दचियेथनिरस्त ॥ वांचूनि आत्मासंचला ॥ ९८ ॥ ह्मणोनिहेंशब्दखंडण ॥ आतांनिरोपिलेंप्रकर्ण ॥ तेंचउपसंहरण ॥ येपदीं केलें ॥ ९९ ॥ आपलेनजाणतेपण ॥ आपलाजाणनव्हेआपण ॥ तोशब्देंकायजाण ॥ जाणताहोय ॥ ६०० ॥ आत्मापूर्णानंदचिद्धन ॥ येथेंशब्दानसेशब्दपण ॥ परीआपणजाणतेपणेंवीण ॥ जाण तचिअसे ॥ १ ॥ जाणपणेंवीणजाण ॥ तरीस्वताअसेलनेण ॥ यातर्काचेंउपसंहरण ॥ केलें असेपैं ॥ २ ॥ जेंजेणेंजाणणेंपूर्ण ॥ हेंचराचरभरलेंअसेजाण ॥ तेंजाणचिनेण ॥ ह्मणावेंकैसें ॥ ३ ॥ श्रुतिः ॥ तमेवभांतमनुभातिसर्वंतस्यभासासर्वमिदंविभाति ॥ इति ॥ तथाच ॥ नित्यो नित्यानांचेतनश्चेतनानांएकोबहूनांयोविदधातिकामानिति ॥ ॥ स्मृतिरपि ॥ वेदाहंसमतीता निवर्तमानानिचार्जुन ॥ भविष्याणिचभूतानिमांतुवेदनकश्चन ॥१॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ भूतभ विष्यवर्तमान ॥ रचलेंआहेभूतभान ॥ यासमस्तासीमीचएकजाण ॥ वांचूनतेनेणतीसर्वथा ॥ ४ ॥ एवंजेंजेंकांहींभासमान ॥ मिळोनजाणतेंएकचिजाण ॥ ऐसेंस्वरूपनेण ॥ ह्मणावेंकसें ॥ ५ ॥ जेवींरसाचेंरसपण ॥ जिव्हेनेंठायींठेविलेंजाण ॥ तेजिव्हाकायरसहीन ॥ ह्मणोंयेपाहा ॥ ६ ॥ तेरसमात्राचिदेखें ॥ ह्मणोनिआपआपणानचाखे ॥ तऱ्हींनचाखोनचाखे ॥ उपाधिर हित ॥ ७ ॥ तेवींआत्मानिखळज्ञानघन ॥ तेणेंआपणाआपण ॥ जाणावेंचनलगेजाण ॥ इतु काअर्थ ॥ ८ ॥ जरीतोआपलाआपणनेणे ॥ तरीहेंचिजाणतसेकोण ॥ तस्मात्अवच्छेदहीन ॥ जाणताचस्वयें ॥ ९ ॥ ज्याचेजाणीवेसपाहीं ॥ काळाचावारालागलानाहीं ॥ ह्मणोनभेदलागेल कांहीं ॥ ऐसेंनव्हे ॥६१०॥ जोआत्मानित्यबुद्ध ॥ नाहींकाळगतिअवच्छेद ॥ ह्मणोनिवेद्यवेदकभेद ॥ असेनाकीं ॥ ११ ॥ ह्मणोननजाणतचजाण ॥ हेंचिउमटिलेंतेथेंखूण ॥ तेथेंतंवनवेंज्ञान ॥ उठलें नाहीं ॥१२॥ ज्ञानेंजाणिजेज्ञान ॥ तेथूनउठिलेंतेंचजाण ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ नव्हेवम्रगनाकीजे ऐसी ॥ १३ ॥ असोऐसाआत्मासच्चिदानंदु ॥ जेथेंनसेतर्कांचाभेदु ॥ तोतेणेंचअसेसिद्धु ॥ काय देशब्दतयाचेंतया ॥ १४ ॥ नेणणेंआणिजाणणें ॥ हेंजयाचेनजाणतपणें ॥ त्यासीनाहींह्मणणें ॥ घडेकाई ॥१५॥ तरीशून्यवादतर्क ॥ निमालायेथेंनिष्टंक ॥ सच्चिदानंदस्वाभाविक ॥ आत्माअसे ॥१६॥ तेंत्रिभेदलक्षणें ॥ जाणिजेत्रिवाचकपणें ॥ ऐसियाअनुमानें ॥ नाहींजोकीं ॥ १७ ॥ जोअ नुमानाचाद्योतक ॥ नव्हेजोआनुमानिक ॥ तोशब्दासीकेवींदेख ॥ विषयहोय ॥ १८ ॥ शब्दाची नुमगेसोय ॥ आणिलेवीणजोआहे ॥ तोजाणोनिजाणोंये ॥ ऐसाकैंचा ॥ १९ ॥ जोजाणणेंमात्र आहे ॥ त्यासीजाणणेंनव्हेउपाये ॥ ह्मणोनिउपायनवाहे ॥ जेथीलवाट ॥६२०॥ किंवातोचित

यासप्राप्त ॥ हेंअवघेंअसंमत ॥ मांशब्दकेवींशोभत ॥ प्राप्तिमिसें ॥ २१ ॥ हेंबोलिलेंदिसेलशब्दीं ॥ परीहेंआहेबोलाअर्धीं ॥ ह्मणोनियेथेंत्रिशुद्धि ॥ शब्दनमिरवे ॥ २२ ॥ स्मृतिः ॥ शब्दगोचरतया स्थितःसदाशब्दगोचरविहीनरूपतः॥यत्स्थितंतदहमेवसंततःप्रत्ययोपिमतिरेवमेवहि॥१॥इतिब्र ह्मगीतायां ॥ ॥ जेंजेंशब्दासीअगोचरपाहीं ॥ तेथेंदिसेशब्दगोचरताही ॥ एवंगोचरअगोचर कांहीं ॥ आत्माचअसे ॥२३॥ ह्मणोनिशब्दासीद्योतकतानघडे ॥ किंवास्वतानसेप्राप्तिचेंकुवाडें ॥ आपलेनिसुखवाडे ॥ सर्वदाअसे ॥ २४ ॥

कोण्हाहीप्रमाणाचेनिहातें ॥ वस्तुघेनानेघेआपणयातें ॥
जेंस्वयेंआयितें ॥ घेणेंनानघेणें ॥ ९३ ॥

आपुलेजाणीवेआपणजाणोंये ॥ तरीजाणीवतंवअर्धीचआहे ॥ अंगतेंकायनव्हे ॥ आपलेंरूप ॥ २५ ॥ एवंजर्‍हींजाणितलें ॥ तर्‍हींआपणावरीकल्लोळें ॥ परीजाणीवेनजाणितलें ॥ ऐसेंनव्हे ॥ २६ ॥ एवंप्रमाणेंजेणेंद्योतिलीं ॥ तेवस्तुप्रमाणींनिर्धारिली ॥ हेअवघीबोली ॥ वल्गनमात्र ॥ २७ ॥ घेणेंनानघेणें ॥ ऐसेंजेंआपलेंअसणें ॥ तेंकेवींशब्देंयेणें ॥ सद्भावाआणिजेल ॥ २८ ॥

ह्मणोनिआत्माआत्मलाभें ॥ नांदऊनिशब्दशोभे ॥
येइलऐसानलभे ॥ उमसुघेवों ॥ ९४ ॥

ह्मणोनआत्मानित्यप्राप्त ॥ तोआपणाआपणप्राप्तहोत ॥ हेंअवघेंअसंमत ॥ वोडवलेंयेथें॥२९॥ तेथेंआत्माआत्मत्वलाधला ॥ ह्मणोनिशब्दसार्थकजाला ॥ कांजेअविद्यानाशकेला ॥ शब्देंह्म णोनि ॥६३०॥ तरीनसतीअविद्याशब्देंभाविली ॥ तेशब्देंयेणेंखंडिली ॥ जेवींनिर्धनाच्यामनोरथा जाली ॥ आथीनाथी ॥ ३१ ॥ ह्मणोनिनसतेअविद्येसीनाशिलें ॥ हेंअवघेंनिरर्थकजालें ॥ मां आत्मयासीदाविलें ॥ येणेंकेवीं ॥ ३२ ॥ अहोआत्मयाचेंपूर्णपणीं ॥ नाहींशब्दाचीमिरवणी ॥ तेथेंस्वरूपप्राप्तीचीआयिनी ॥ पुरवीलहाकेवीं ॥३३॥ ॥ उक्तंच ॥ यमग्न्युष्णवन्नित्यबोधस्वरूपं मनश्चक्षुरादीन्यबोधात्मकानि ॥ प्रवर्ततआश्रित्यनिष्कंपमेकंसनित्योपलब्धिस्वरूपोहमात्मा ॥ इतिहस्तामलके ॥ हेंजेंमनश्चक्षुरादिकें ॥ स्वताअसतीअबोधात्मकें ॥ बोधरूपएकनिकें ॥ आत्म स्वरूप ॥ ३४ ॥ तेंकोण्हेंसंबंधेंवीण ॥ आपेंआपबोधपूर्ण ॥ जेवींउष्णतवचिजाण ॥ अग्निचेरूप ॥ ३५ ॥ यालागींउपचारेंवीणउपलब्ध ॥ ह्मणोनिबोलिलानित्योपलब्ध ॥ मनचक्षुरादिकेंमुग्ध ॥ स्वताअसती ॥ ३६ ॥ तैंनावेकयाचाआश्रयोपावोनि ॥ क्षणेकयाचीप्रवृत्तिदिसतसेजनीं ॥ तयाआत्मयाचेनि ॥ निर्धारवेकेवीं ॥ ३७ ॥ ह्मणोनिआत्मानित्यबुद्ध ॥ येथेंउमसुचिनेघेशब्द ॥ यालागींदृष्टांतेंसीमहासिद्ध ॥ पुढेंहीबोलतसे ॥ ३८ ॥

एवंमाध्यान्हींचिदिवीं ॥ तमधाडीनादिवोदावी ॥
तैसीउभयतापदवी ॥ शब्दाजाली ॥ ९५ ॥

अविद्यानसेआपण ॥ सिद्धआत्मासाधिलेवीण ॥ येथेंशब्देंकायजाण ॥ केलेंपाहा ॥ ३९ ॥ जेवींमाध्यान्हकाळींअग्नि ॥ उजळिजेजरीदीपकोण्ही ॥ तेव्हडीतयाचीकरणी ॥ वांयांचिगे ली ॥ ६४० ॥ नकरीप्रकाशासीअनुमोदन ॥ ननासीतमाचेंनाहींपण ॥ एवंतयासीदीपपण ॥ असतचिनाहीं ॥ ४१ ॥ तेवींअसतचिशब्दनिमाला ॥ अविद्यानाशातोनाथिला ॥ आत्मत्वींत रीबुडाला ॥ आपणचिथिता ॥ ४२ ॥

आतांअविद्यानाहींपणें ॥ नाहींतयेतेंनाशणें ॥ आत्मासिद्धु चिमाकोणें ॥ कायसाधावें ॥ ९६ ॥ ऐसाउभयपक्षीं ॥ बोलुन लाहेनखी ॥ हरपलाप्रळयोदकीं ॥ ओघजैसा ॥ ९७ ॥

एवंआत्माशुद्धबुद्ध ॥ जोकींस्वताचिअसेसिद्ध ॥ जयाच्याद्रष्टृत्वासबाध ॥ कालत्रयींनसे ॥४३॥ ॥ श्रुतिः ॥ नहिद्रष्टुर्दृष्टेर्विपरिलोपोविद्यतेअविनाशित्वात् ॥ इति ॥ ॥ ह्मणोनिज्यादेखण्यासपाहीं ॥ सर्वथाविलोपचिनाहीं ॥ तेथेंअविद्याहेंकाई ॥ कासयाऐसी ॥ ४४ ॥ आतां आत्मयाचेअखंडपणीं ॥ आइतीअविद्येचीहानी ॥ तेथेंअविद्याहाशब्दह्मणी ॥ उमसपावे ॥ ४५ ॥ एवंउभयपक्षींयासी ॥ अप्रयोजकताआलीऐसी ॥ किंबहुनाअसावयासी ॥ ठावचिनाहीं ॥४६॥ अविद्यानाहींठायींचि ॥ आत्माशुद्धअर्धीचि ॥ ह्मणोनशब्दाची ॥ नखीचनलगे ॥ ४७ ॥ आत्मा सच्चिदानंदघन ॥ असेअसतेपणेंवीण ॥ पाहातांपूर्णत्वाचीखूण ॥ तेथेंअविद्याकैंची ॥ ४८ ॥ माशब्दाचाकैंचाउगव ॥ आत्माआत्मत्वाचानधरीभाव ॥ चिन्मात्रचिदार्णव ॥ पुंजाळलाअसे ॥ ४९ ॥ तेथेंशब्दाचाकैंचामाग ॥ जेवींप्रळयोदकींहरपलाओघ ॥ माशब्दींआत्मत्वाचालाग ॥ लागेलकाय ॥ ६५० ॥ उक्तंच ॥ अस्तिनास्तिवचनेनभाषितंभातिशब्दपरिभाषितंतथा ॥ भानहीनमपिभाषितंचमेरूपमेवनहिसंशयःक्वचित् ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ जेंजेंआथीनाथीनिरूपित ॥ नानापूर्वपक्षनानासिद्धांत ॥ तेंअवघेंशब्दभाषित ॥ नावेकदिसतसे ॥ ५१ ॥ परीम्यानमोडूनि चिन्मात्रखूण ॥ नदेखोनअन्यभान ॥ शब्दगोचरनहोन ॥ रूपमात्रनिरूपिलें ॥ ५२ ॥ तैंनिरूपण दशेआलेंनाहीं ॥ एवंशब्दाचाचउगउनाहीं ॥ ऐसेंब्रह्मयाप्रतिपाहीं ॥ निगदिलेंउमाकांतें ॥ ५३ ॥ एवंआत्मत्वींनाहींपरोक्षदशा ॥ तेथेंशब्दासठावहोयकैसा ॥ आतांशब्दभागसहसा ॥ अर्थचि नाहीं ॥ ५४ ॥

आतांबोलाभागुकांहीं ॥ असणेंजयाच्याठायीं ॥ अर्थतातरीनाहीं ॥ निपटूनियां ॥ ९८ ॥

आत्मासर्वदारूपहीन ॥ कार्यकारणविहीन ॥ तोकोण्हीयांअर्थासजाण ॥ प्रसवलाचनाहीं ॥ ५५ ॥ आतांजेथअर्थचनाहीं ॥ तेथशब्दासयेईलकायी ॥ एवंअर्थेंवीणपाहीं ॥ शब्दतोकिमात्मक ॥ ५६ ॥

बागुलआलाह्मणतें ॥ बोलणेंजैसेंरितें ॥ कांआकाशवोळबतें ॥ तळहातीं ॥ ९९ ॥ तैसीनिरर्थकेंजल्पें ॥ होऊनियासपडपें ॥ शोभतीजैसेलेपें ॥ रंगावरी ॥ १०० ॥

पूर्वोक्तनिरूपणेंकरून ॥ शब्दव्यर्थजालाअर्थेंवीण ॥ कांजेअविद्येसस्वतानास्तिकपण ॥ शब्दें कायकीजे ॥ ५७ ॥ आत्माशब्दाअधींआहे ॥ ह्मणोनिशब्दतेथेंनसाहे ॥ एवंयाअभिप्रायें ॥ शब्दचमिथ्या ॥५८॥ आतांऐलाडिलजेंआहाच ॥ तेंलटिकेंचदिसेकवच ॥ जेवींबागुलह्मणतेंसाच ॥ बोलणेंजैसें ॥५९॥ लटिकाचबाळाप्रतिबागुल ॥ आलाह्मणतीपरीबोलफोल ॥ तेवींचअर्थेंवीण हेहीबोल ॥ डिंबमात्र ॥६६०॥ किंवादुरूनपाहातां ॥ आकाशाचीअतिनीचता ॥ देखिजेजेवींहाता ॥ पावेजैसें ॥ ६१ ॥ परीतेंठायींच्याठाईं ॥ समीपदूरीतयानाहीं ॥ निरावेवींपाहीं ॥ भानच कैंचें ॥ ६२ ॥ निरावेवींदिसेभान ॥ तैसेंबोलणेंचिपरीअर्थहीन ॥ जेवींपडपाचेंभूषण ॥ विषये

नेत्रां ॥ ६३ ॥ परीआतांअवघेंपोकुळ ॥ देखतदेखतटवाळ ॥ किंवाचित्रींचेंलेपकेवळ ॥ रंगमात्र ॥ ६४ ॥ तेथेंलेपाचाजोहाभाव ॥ दिसेपरीतेंअवघीमाव ॥ तेवींशब्दासीचिबरव ॥ वोडवलीयेथें ॥ ६५ ॥ एवंप्रमेयप्रमाणातीत ॥ ज्ञेयज्ञानविवर्जित ॥ रूपअरूपाचीजेथ ॥ वार्ताचिनाहीं ॥ ६६ ॥ जेथेंविक्षेपकधींनाहीं ॥ तेथेंअविद्याकैंचीकाई ॥ ह्मणोनिशब्दाचियाकांहीं ॥ नयेचिभागा ॥ ६७ ॥ सिद्धाआत्मयाससाधन ॥ नसतीयअविद्येसीनाशजाण ॥ हेंकेवळवाग्विडंबन ॥ हीनअर्थें ॥ ६८ ॥ अर्थींवाचासमर्पिली ॥ तेथवाचकताचबुडाली ॥ तेंकेवींबोलीं ॥ बोलवेआतां ॥ ६९ ॥ एवंआरोपआणिअपवाद ॥ हाशब्दाचाचसंबंध ॥ तोचनाहींआत्मासिद्ध ॥ जैसातैसा ॥ ६७० ॥ आतांयाशब्दाचेंखंडण ॥ प्रसंगाचेंउपसंहरण ॥ केलेंसेतेथअवधान ॥ श्रोतींदीजे ॥ ७१ ॥

एवंशब्दैकजीवनें ॥ बापुडींज्ञानेंअज्ञानें ॥
साचपणेंवनें ॥ चित्रींचींजैसीं ॥ १०१ ॥

जेंज्ञानाज्ञानविहीन ॥ दृङ्मात्रस्वरूपपूर्ण ॥ जेंप्राप्तजालयावीण ॥ नित्यप्राप्त ॥ ७२ ॥ तेथजें विद्यालक्षण ॥ जेंकींप्राप्तिकज्ञान ॥ आणिअविद्येचेंजेंखंडण ॥ तेंअज्ञानजाणावें ॥ ७३ ॥ असोज्ञानासीजेंजालेपण ॥ तेथेंवसतसेअज्ञान ॥ तरीज्ञानरूपासीजाण ॥ ज्ञानचिनसाहे ॥ ७४ ॥ आत्मयाआत्मप्राप्ति ॥ तेथेंचवसेअप्राप्ति ॥ प्राप्ताप्राप्तवित्पत्ति ॥ ज्ञानअज्ञान ॥ ७५ ॥ एवंवस्तूसीवस्तुज्ञान ॥ हेंकेवळवाचारंभण ॥ ह्मणोनिशब्दचिएकजीवन ॥ ज्ञानअज्ञानासी ॥७६॥ आपआपली वेद्यवेदकता ॥ तोचहाशब्दआतां ॥ तरीएकेरूपींसद्वयता ॥ आलीचनये ॥ ७७ ॥ जेवींचित्रींच्यावाटिका ॥ सपुष्पफळींमंडितदेखा ॥ परीरंगनाहींअनेका ॥ भावासीआला ॥ ७८ ॥ तेवीं एकपणनाहींफुटलें ॥ स्वरूपमात्रपाहींसंचलें ॥ तेथज्ञानाज्ञानभासलें ॥ चित्रवनजैसें ॥ ७९ ॥ अथवाचित्रींचेंवन ॥ ह्मणिजेचित्रींचिनाहींपण ॥ मातयासाचपण ॥ येईलकैसें ॥ ६८० ॥ तेवीं स्वताचिन्मात्रपूर्ण ॥ शब्दचिव्यर्थजाण ॥ तेथहीउच्चारण ॥ अज्ञानऐसें ॥ ८१ ॥ तरीअज्ञानह्मणिजेअर्थहीन ॥ आणित्याचेंविरोधिज्ञान ॥ एवंउभयासीव्यर्थपण ॥ सहजचिआलें ॥ ८२ ॥ एवंज्ञानाज्ञानदोन्हीं ॥ केवळशब्दाचीउभवणी ॥ तोशब्दचिह्मणी ॥ उमसघेवो ॥ ८३ ॥

याशब्दाचानिमाला ॥ महाप्रळयोहोसहरला ॥
अभ्रासवेंगेला ॥ दुर्दिनुजैसा ॥ १०२ ॥

अहोज्ञानाज्ञानासीमूळ ॥ शब्दचहाकेवळ ॥ तरीशब्दचिमूळ ॥ उगउनेघे ॥ ८४ ॥ अहोप्रलयार्णवसंचला ॥ आद्यंतेंवीणभरला ॥ तेथेंशब्दाचामासला ॥ हरपोनगेलापैं ॥ ८५ ॥ त्याशब्दाचेपोटीं ॥ हरपल्याप्रळयकोटी ॥ दृङ्मात्रदृष्टी ॥ सुरवाडजाला ॥८६॥ परीशब्दएकसामावला ॥ मगप्रपंचलयजाला ॥ तरीशब्दत्वेंअसेसंचला ॥ शब्दत्वेंसंहरे ॥ ८७ ॥ तोशब्दचजेथेंनाहीं ॥ तेथेंमहाप्रळयतोकाई ॥ शब्दाचसवेंपाहीं ॥ होऊनिठेला ॥ ८८ ॥ अहोमहाप्रळयह्मणिजेकाई ॥ तरीस्वात्मानुभवजोकांहीं ॥ तोशब्दाचसवेंअनुभवपाहीं ॥ नमिरवीअंग ॥ ८९ ॥ तेंराहिलेंशब्दासवें ॥ येथतंवकांहींचिनसंभवे ॥ आत्मारामींउद्भवे ॥ आणिअभिभवेकाई ॥६९०॥ जैसादुर्दिनअभ्रासवें ॥ परीसूर्यीतंवनसंभवे ॥ ह्मणोनिसूर्यासनलगेराहावें ॥ दुर्दिनासीं ॥ ९१ ॥ तेवीं शब्दचजयाजीवन ॥ तेंमरेचहीशब्देंचवीण ॥ स्वरूपींतंवशब्दाजाण ॥ उगवचनाहीं ॥ ९२ ॥ एवं ज्ञानाज्ञानेंवीण ॥ स्वरूपअसेसंपूर्ण ॥ तेथिचीखूण ॥ दाऊनदिधली ॥ ९३ ॥ आणिज्ञानाज्ञान

ह्मणोनस्तुतिसहीविसरलों ॥ माझेमीपणासीलाजिलों ॥ बोलकेपणेंसांडलों ॥ मौनेंसहित॥२५॥ परीरत्नींजेदीप्तिकांहीं ॥ तेरत्नींनिवांतचिअसेठायीं ॥ आणिनफांकितांचपाहीं ॥ विलासेफांके ॥२६॥ तेवींमाझेंबोलिकेपण ॥ असोनतुझ्याठायींमग्न ॥ आणिमग्नत्वाचीखूण ॥ नमोडतांफांके ॥ २७ ॥ अहोजीश्रीनित्यानंदा ॥ प्रभोसकळकल्याणकंदा ॥ तुझीयाकल्याणत्वेंसर्वदा ॥ कल्याणचअसे ॥ २८ ॥ परीजिव्हाआपलीगोडी ॥ नसंडीनसोनिसवडी ॥ तैसीतुझीपदपरवडी ॥ पाहोंचिआवडे ॥ २९ ॥ ह्मणोनतुझेंपादावलोकन ॥ नराहावेंकेलेंनिवींण ॥ तेचिहेंनबोलोन ॥ बोलतुअसे ॥ ३० ॥ जेवींपावलियाहीसमुद्राचेंअंग ॥ नराहेगंगेचाओघ ॥ तेवींचहेंकांहींलग बग ॥ माझ्याठायीं ॥ ३१ ॥ आतांतुझेंप्रेमनतुटावें ॥ तुजचिवानावेंतुजचिवंदावें ॥ ऐसेंकांहीं द्यावें ॥ पसायदान ॥ ३२ ॥ आतांअसोहेविज्ञप्ति ॥ कृपाकीजेकरुणामूर्ति ॥ जेमीवाणींतुझी कीर्ति ॥ अनुभवामृतव्याजें ॥ ३३ ॥ अहोआइतेंपरमामृत ॥ परीम्याजेणेंहेंआस्वादिजेत ॥ ऐसारसनेसीअद्भुत ॥ अधिकारदीजे ॥३४॥ अहोअरोचकअवघेंफिटे ॥ हेअमृतचजीव्हावावटे॥ रसरसनेचेवांटे ॥ तुटोनजाती ॥ ३५ ॥ हेंचिमागतसेंदातारा ॥ वांचूनवृथाहावचनपसारा ॥ तुझीवासयामोहरा ॥ पाहातुसेस्वामी ॥ ३६ ॥ आतांकरावेंकूर्मावलोकन ॥ म्याचहोइजेरस रूपजाण ॥ आणिआस्वादजीपूर्ण ॥ होइजेमियां ॥ ३७ ॥ पराचापांगफेडी ॥ भोग्यभोक्तृत्वा चामाघुमोडी ॥ अतृप्तीचातोडी ॥ थाराचयेथूनि ॥ ३८ ॥ मगसहजचितृप्तपण ॥ हेंहीमोडेल आठवण ॥ अवघाचिद्रसचिजाण ॥ वोतोनिघाली ॥ ३९ ॥ हेंहीअसोजीदाता ॥ मजगोंवी कायआतां ॥ तुझ्याचरणयुग्मींमाथा ॥ हेंचिपुरे ॥ ४० ॥ अहोसत्पदआणिचित्पद ॥ हेंतुझेंच रणद्वंद्व ॥ माझीआवडीहाआनंद ॥ जडोनिगेला ॥ ४१ ॥ ह्मणोनिमजनाहींमीपण ॥ सर्वकाळ माझेंमन ॥ नकरितांचिजाण ॥ आइतेंअसें ॥ ४२ ॥ ऐसामनचंद्रमाकळापूर्ण ॥ देखोनउल्हा सलाकरुणासिंधुआपण ॥ परीनवलहेंउत्थान ॥ वोहटुनेघे ॥ ४३ ॥ अहोइयेकृपापौर्णिमेच्या ठायीं ॥ दाटलियाचंद्रकळाचचंद्रींपाहीं ॥ तेंहीसांडिलेंतिथिप्रवाहीं ॥ वांटियाजाणें ॥ ४४ ॥ एवंचंद्रकळाभेदमोडला॥ह्मणोनिवाढीहोविसरला॥ह्मणोनसागरेंहीसांडिला॥उल्हासवोहटु ॥ ४५ ॥ आतांसागरकरुणारसेंउचंबळला ॥ तोमागुतानव्हेचिथेकुला ॥ एवंइयासुखार्णवींबु डाला ॥ मनचांदुहीथिता ॥ ४६ ॥ अहोहोतेंजैंपितापुत्रपण ॥ तऱ्हींवागविलीपितृत्वाचीखूण॥ आत्मावैपुत्रनामासिहेजाण॥ श्रुतीचेंवचनसाक्ष ॥४७॥ अहोनित्यानंदाब्धिउचंबळला ॥ तेथेंमन चंद्रमग्नजाला ॥ परीमग्नत्वेंसीउसासला ॥ सुखभोगानावेक ॥४८॥ तोमीनित्यानंदसागरीं॥ कल्लोळत्वेंक्रीडाकरी ॥ सज्जनाचीयानमस्कारीं ॥ चरणारविंदा ॥४९॥ प्रभूहेअनुभवामृत खाजें ॥ आह्लादिधलेंजीगुरुराजें ॥ हेंस्वीकारावेंवोजें ॥ तेसिकवावेंतुह्मी ॥५०॥ तुह्मीनित्यानंद निर्झर ॥ नित्यानंदस्वामीअतिचतुर ॥ मीतुमचानिपटनाकिंकर ॥ पायधुळीतुमची ॥ ५१ ॥ यावरीसंताचेंअनुमोदन ॥ पावोनआरंभिलेंविवरण ॥ नित्यानंदचरणबैसऊन ॥ हृदयराउळीं ॥ ५२ ॥ अहोतयातेजाचीदिपवाळी ॥ हेविवरणवाटउजळी ॥ आतांसंतराउळींघाली ॥ वाग्वेलपत्री ॥ ५३ ॥ अहोन्यूनचिपूर्णत्वाघ्यावें ॥ अवधानउचितघ्यावें ॥ शिवकल्याणव्हावें ॥ जगेंचियेणें ॥ ५४ ॥ मागेशब्दाचेंखंडण ॥ दाऊनिसंपविलेंप्रकरण ॥ अविद्येचाहीअभावजाण॥ दाखविलातेथें ॥ ५५ ॥ सवेंचिआतांहेंप्रकरण ॥ आरंभिलेंअज्ञानखंडण ॥ तरीअविद्येह्नआन॥ अज्ञानतेंकायी ॥ ५६ ॥ तरीयेथेंदिसतसेअनुमान ॥ जैंमागेंदाविलेंअविद्याखंडण ॥ त्याचेंच आतांदृढीकरण ॥ अज्ञानमिसें ॥ ५७ ॥ परीनावेकविरोधउभाकीजे ॥ तोवृथाह्मणोनिदाविजे॥

मगविरोधचिनुपजे ॥ सर्वथैव ॥ ५८ ॥ वाटेखांबउभाआहे ॥ तेथेंपुरुषभानह्मणीहोये ॥ ह्मणो नवाटसारासांगोंये ॥ खूणतेथिंची ॥ ५९ ॥ अगापंथशोभेलागीं ॥ खांबउभारिलामार्गीं ॥ तेथें नकरावीवाउगी ॥ पुरुषशंकातुह्मीं ॥ ६० ॥ तेवींमिथ्यादावितांअज्ञान ॥ तेचिअर्थपुष्टिलागून ॥ पूर्वपक्षअसतीतेथेंसाचपण ॥ धरावेंह्मणी ॥ ६१ ॥ यालागींपूर्वपक्षलोटून ॥ मिथ्यादावितसे अज्ञान ॥ यालागींफिरोन ॥ बोलणेंकेलें ॥ ६२ ॥ अहोहालऊनिबळकाविलें ॥ तेंवज्रप्रायनिष्टंक केलें ॥ ह्मणोनवायांचउत्पादिलें ॥ विरोधिमत ॥ ६३ ॥ अगापराअपराउक्ति ॥ त्यापरार्थी चिअवधियाझोंबती ॥ अवसानसिद्धांतीं ॥ अवधियांएक ॥ ६४ ॥ नावेकउभेकरूनीपूर्वपक्षातें ॥ साधूनघ्यावेंसिद्धांतातें ॥ मगसिद्धांतींचथितें ॥ सिद्धांतत्वउडे ॥ ६५ ॥ संमतिः ॥ शास्त्राणा मपिनिर्देशस्तर्काणामपिभाषणं ॥ अन्यद्विकल्पजालंयत्तदुक्तिश्चसमासतः ॥ १ ॥ अन्यथानपरंब्रह्म श्रुतिःसाध्वीनतत्परा ॥ चित्तपाकानुगुण्येनश्रोतॄणांपरमाश्रुतिः ॥ २ ॥ सोपानक्रमतोदेवोमंदंमंदं हितंनॄणां ॥ उपदिश्यन्विषन्नापिपुनःपक्वाधिकारिणः ॥ ३ ॥ एतदात्म्यमिदंसर्वमित्याहंपरमाद्वयं ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ नानाशास्त्रतर्कभाषा ॥ आणिकल्पजाळशतसहस्रशा ॥ याअवधियाहीविशेषां ॥ ब्रह्मचिविशेष्य ॥ ६६ ॥ ब्रह्माहूनपर ॥ नाहींश्रुतिचेंजिव्हार ॥ आतांचित्तपाकानुसार ॥ मंदा धिकारां ॥ ६७ ॥ ह्मणोनमंदमंदसोपानक्रम ॥ बोलोनदाविलेंपक्वाधिकारवर्म ॥ एवंअवघाअनु क्रम ॥ सिद्धांतींझोंबे ॥ ६८ ॥ अहोमंदाधिकारालागून ॥ क्रमसांगितलासोपान ॥ मगपक्वाधि कारत्यासीचजाण ॥ सर्वात्मताबोलिले ॥ ६९ ॥ ह्मणोनअपरजेंमत ॥ तेंपरार्थासीचद्योतित ॥ ह्मणोनपूर्वपक्षसाधित ॥ अज्ञानअभाव ॥ ७० ॥ किंवासच्चिदानंदआत्मापूर्ण ॥ येथेंशब्दाचेंके लेंखंडण ॥ अविद्याहीजाण ॥ खंडिलीतेथें ॥ ७१ ॥ एवंव्यतिरेकाचीखूण ॥ दाऊनखंडिलेंअज्ञा न ॥ आतांअन्वयेंहीकरून ॥ साधितोंतेंचि ॥ ७२ ॥ अभावाआलेंअज्ञान ॥ मगसहजचिज्ञानीनां हींज्ञानपण ॥ अन्वयव्यतिरेकाचीखूण ॥ हरपलीतेथें ॥ ७३ ॥ अज्ञानाचाचिअभाव ॥ तरीवि श्वासीचकेंउताठाव ॥ स्वतःसिद्धआत्माराव ॥ संचलाअसे ॥ ७४ ॥ ऐसेंकांहींअवांकून ॥ आरं भिलेंअज्ञानखंडण ॥ यालागींअवधान ॥ मागतुसेश्रोतयां ॥ ७५ ॥ मागेंप्रबंधमिसें ॥ अवसानीं बोलिलेंऐसें ॥ जैंशब्देंचिजीवनअसे ॥ ज्ञानाअज्ञाना ॥ ७६ ॥ तस्मात्स्वरूपाठायीं ॥ ज्ञानाज्ञान विशेषनाहीं ॥ ऐसेंपडलेंठायीं ॥ येणेंबोलें ॥ ७७ ॥ अहोअर्थेंवीणशब्दजाण ॥ तेंबोलिजेवाचारं भण ॥ वाचारंभणतेंनिपटून ॥ स्वरूपींनसे ॥ ७८ ॥ ऐसापूर्ववाक्याचाअंतरार्थ ॥ देखोनशंका उठत ॥ तेंहीअसेपरिहरित ॥ अवधानद्यावें ॥ ७९ ॥ अहोज्ञानाचेंउत्कर्षें ॥ ज्ञानचिनयेज्ञानदशे ॥ तेथेंअज्ञानकैसें ॥ थारोंशकेपां ॥ ८० ॥ ज्ञानक्षोभोनपाहे ॥ तैंअज्ञानकोठेंआहे ॥ मगसहजचिए कलेंहोये ॥ ह्मणोननिवांतज्ञान ॥ ८१ ॥ एवंज्ञानींनाहींज्ञानपण ॥ यासीअज्ञानचिकींकारण ॥ अज्ञा नतंवनिपटून ॥ असेनायेथें ॥ ८२ ॥ हेंपूर्ववाक्याचेंगुह्यजाण ॥ जैंनिःशेषनसेअज्ञान ॥ येथेंशंके चीखूण ॥ तेंऐसीअसे ॥ ८३ ॥ अहोजालेंअज्ञानपरिहरण ॥ मगज्ञानत्वेंनसेज्ञान ॥ तेथेंसहजचि अज्ञान ॥ अभावाआलें ॥ ८४ ॥ तरीज्ञानदृष्टिपाहातां ॥ कैंचीअज्ञानाचीवार्ता ॥ परीहाज्ञानो त्कर्षनयेहाता ॥ तैंअज्ञानासिद्ध ॥ ८५ ॥ ज्ञानदृष्टिअज्ञानवावो ॥ परीअत्यंतिकनव्हेअभावो ॥ ऐ सापूर्वपक्षाचाभावो ॥ सुचोनबोले ॥ ८६ ॥ यापूर्वपक्षानुसार ॥ पुढेंसूचिलापरिहार ॥ तोआ तांसविस्तर ॥ प्रसंगेंसांगे ॥ ८७ ॥

येऱ्हवींतरीअज्ञाना ॥ जैंज्ञानानसेक्षोभना ॥
तैंतऱ्हींकाना ॥ खालींचदडे ॥ १ ॥

विचारकरितांचजैंनाहीं ॥ तेंपूर्वींहोतेंहातर्कुकायी ॥ तस्मात्पहिलेंचिनसेयेथेंकांहीं ॥ शंका नलगे ॥ ८८ ॥ अहोऐसाकोण्हीकाळनसे ॥ जोज्ञानेंवीणरिताअसे ॥ आतांअज्ञानतेंकैसें ॥ कास याह्मणावें ॥ ८९ ॥ अगाज्ञानक्षोभजऱ्हींनाहीं ॥ ह्मणिजेज्ञानकरीनपाहतांही ॥ अज्ञानाचीरीति तेकाई ॥ कासयाऐसी ॥ ९० ॥ अहोज्ञानाचाउत्कर्ष ॥ हातुमचामतनिर्देश ॥ सिद्धांतेंसामा न्यविशेष ॥ असेनाकधीं ॥९१॥ असोज्ञानविशेषताहीनसतां ॥ अज्ञानतंवआलेंनाहींश्रवणपंथा॥ अज्ञानाचीवार्ता ॥ नाऐकतीकान ॥ ९२ ॥ कानाखालींदडेह्मणिजेऐसें ॥ जेंश्रवणासीविषयहो तनसे ॥ आतांशब्दींजेंदिसे ॥ तेंतंवस्फुरद्रूप ॥ ९३ ॥ अगाअज्ञानह्मणिजेनाहींज्ञान ॥ तेंकेवींश ब्दासीउठवीजाण॥ज्ञानलोपवितेंकोण॥ अज्ञानाभासवितें ॥९४॥ आतांअज्ञानकारणनव्हे ॥ तरी कारणेंवीणकार्यनसंभवे ॥ ज्ञानापासूनअज्ञानहोआवें ॥ हेंतंवसर्वथानघडे ॥ ९५ ॥ अज्ञानाची करणी ॥ ऐकिलीनाहींजीकानीं ॥ श्रवणाबोधवितेंह्मणी ॥ अज्ञानह्मणाल ॥ ९६ ॥ अहोश्रवणश ब्देंयेणें ॥ मनचक्षुरादिकेंकरणें ॥ इत्यादिकांसीविषयह्मणे ॥ अज्ञानहोय ॥ ९७ ॥ जेंश्रवणासीक रीश्रवणाधिकारी ॥ जेंकींडोळ्यांतेंदेखतेंकरी ॥ असोमनादिकेंस्वव्यापारीं ॥ प्रवर्ततीजेणें॥९८॥ तेंह्मणीहोईलअज्ञान ॥ शंकाघेऊननघ्यावेंरान ॥ एवंअज्ञानसद्भावींजाण ॥ अबद्धमत ॥ ९९ ॥ आतांजरीकरणीवीण ॥ ह्मणालहेंएकअज्ञान ॥ तरीहेंमतकोण ॥ मानीलसाच ॥ १०० ॥ करणी वीणअज्ञान ॥ ह्मणालप्रत्यक्षअसेलजाण ॥ तेंअज्ञानदेखेऐसेंकोण ॥ आहेयेथें ॥ १ ॥ देखिजेजेंना आयिकीजे ॥ बुध्यादिकींहीनेणिजे ॥ करणीचिकांहींनुपजे ॥ अज्ञानकरी ॥२॥ उक्तंच ॥ येनश ब्दंरसंरूपंगंधंजानासिराघव ॥ तमात्मानंपरंब्रह्मजानीहिपरमेश्वरं ॥१॥ इतिवासिष्ठे ॥ ॥ तरी अज्ञानाचीअस्तिक्यता ॥ मानावीआतांकवणियासत्ता ॥ एवंज्ञानहीनक्षोभतां ॥ श्रवणासीनये ॥३॥ उक्तंच ॥ खलुनाभासतेभानंब्रह्मवस्त्वेवकेवलं ॥ भानसंबंधतोभानमितिवार्ताप्यसंगता ॥ ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ अज्ञानह्मणिजेअप्रकाशमान ॥ तरीतेथूनकेवींघडेहेंभान ॥ आतांभानभानें करून ॥ हेंहीनघडे ॥४॥ एवंवस्तूसीनाहींखंडण ॥ आतांकैंचेंयेथेंअज्ञान ॥ अज्ञानवार्ताचिजाण॥ अज्ञाननव्हे ॥ ५॥ आशंका ॥ आत्मानिरंतरपूर्ण ॥ अनादिलटिकेंअज्ञान ॥ ऐसीतात्विकखूण ॥ प्रकटलीजेकीं ॥६॥ याप्रगटणियांऐलिकडे ॥ अज्ञानहोतेंसेनिवडे ॥ तरीअत्यंतिककेवींघडे ॥ अ ज्ञानअभाव ॥ ७ ॥ हेखूणलाधावयाकारण ॥ जालेंअज्ञानपरिहरण ॥ तस्मात्जालेंअज्ञान ॥ का रणस्थानीं ॥८॥ येआशंकेपरिहार ॥ दिधलाअसेपरिकर ॥ तेंवचनसविस्तर ॥ कीजेलस्पष्ट॥९॥

आडसूनिअंधारीं ॥ खद्योतदीप्तिशिरीं ॥
तैसेंलटिकेवरी ॥ अनादिहोय ॥ २ ॥

अंधकाराचेनिदोषें ॥ नावेकखद्योतींदीप्तिभासे ॥ मगसूर्योदयींआपैसें ॥ उमगेचिनातें ॥ ११० असतांहीअंधारीं ॥ दीप्तिभासेदीप्तिनकरी ॥ मगस्पर्शतांहीसूर्यकरीं ॥ असेलकाई ॥ ११ ॥ अं धकारींजऱ्हींभासे ॥ तऱ्हींदीप्तिकरुनव्हेंजैसें ॥ तेवींअज्ञानऐसेंदिसे ॥ परीअज्ञाननव्हे ॥ १२ ॥ खद्योतहीप्रकाशहीन ॥ तमहीतंवतैसेंचजाण ॥ तेथेंनावेकद्दुटद्दुटीतेकोण ॥ साचमानी ॥ १३ ॥ तेवींअज्ञानभावितांही ॥ अज्ञानत्वतेथेंनाहीं ॥ आतांसिद्धप्रत्ययीं ॥ कायअनुमानत्याचें ॥ १४ ॥ अहोअप्रत्ययआणिअज्ञान ॥ रूपएकचिजाण ॥ तरीअसेप्रत्ययेंवीण ॥ तेंसाचकेवीं ॥ १५ ॥ अप्र त्ययासीचपाहीं ॥ अप्रत्ययत्वनाहीं ॥ ह्मणोनभाविलेंजेंकांहीं ॥ तेंअज्ञाननव्हे ॥ १६ ॥ नेणीवेचें पांघुरण ॥ घेऊनभासेअज्ञान ॥ तेथेंहीअज्ञानपण ॥ नसेतया ॥ १७ ॥ अहोनेणीवेचेंमिश ॥ वां

चूनजाणीवसावकाश ॥ कांजैंवस्तुनिर्दोष ॥ काळत्रयीं ॥ १८ ॥ जाणीवेनसतांहानी ॥ कैंचीअज्ञानाचीमिरवणी ॥ एवंनेणीवेसीभेदूनि ॥ जाणीवचसंचली ॥ १९ ॥ ह्मणोनज्ञानाचियाअखंडता ॥ ज्ञानाचीपावेप्रकटता ॥ तेंअज्ञानाचाभावधरित ॥ न्यायाचुकी ॥ १२० ॥ जेवींलहरीआडकरूनि ॥ लहरींमाजींलपेपाणी ॥ मागुतीलहरीनिवारूनि ॥ आपणप्रकटे ॥ २१ ॥ तेवींआपलेपरुपें ॥ स्वरूपआपणामाजींलपे ॥ मगआपलेनिचप्रतापें ॥ आपणप्रकटे ॥ २२ ॥ एवंभावितांही अज्ञान ॥ भावनाचनसेज्ञानहीन ॥ आतांलटिकेंपरीजाण ॥ अनादिअसे ॥ २३ ॥ ज्ञानाचेनिस्वभावें ॥ अज्ञानकिंचित्भासावें ॥ त्याभासासवें ॥ अवघेंजगचि ॥ २४ ॥ एवंअज्ञानत्वरूपाआलें परीकार्यनिर्वाहकनाहींजालें ॥ ह्मणोनउमटलेंअसतांचगेलें ॥ हारपोनि ॥ २५ ॥ आतांहाअनादिस्वभाव ॥ तोशब्दींचपावेवरव ॥ जेवींखद्योतींतेजभाव ॥ अंधारींधरिला ॥ २६ ॥ परंतुलटिकेपणतंवनचुके ॥ ऐसेंचिदृष्टांतेंसीनिकें ॥ बोलिलाअसेकौतुकें ॥ मूळप्रबंधें ॥ २७ ॥

जैसीस्वप्नास्वप्नींमहिमा ॥ तमींमानुअसेतमा ॥
तेवींअज्ञानगरिमा ॥ अज्ञानींचि ॥ ३ ॥

स्वप्नींस्वप्नसाचें ॥ परीलटिकेपणतंवनवचे ॥ तेवींअज्ञानतमींतमाचें ॥ महिमानअसे ॥ २८ ॥ तेथेंअंधारासीचअंधारपण ॥ असेकार्यकारणेंवीण ॥ भासलेंअसतांचिजाण ॥ निर्वाहनपवे ॥ २९ ॥ परंतुप्रकाशाच्याघरीं ॥ नसोनहेउगीचवारी ॥ तेवींवास्तव्यनाहींजऱ्हीं ॥ तऱ्हींअज्ञानत्वआवडे ॥ १३० ॥ अहोअज्ञानऐसेंबोलतांजाण ॥ केवळशब्दचशोभायमान ॥ वांचूनअर्थत्वेंप्रमाण ॥ मानूंनयेकीं ॥ ३१ ॥ भावितांचिअज्ञान ॥ भावनामात्रचिजाण ॥ जैसेंस्वप्नींचेंसाचपण ॥ स्वप्नींचअसे ॥ ३२ ॥ ह्मणोनिअज्ञानाचीथोरी ॥ अज्ञानींचिअसेखरी ॥ परीजाणावयाचीपरी ॥ येथेंनाहीं ॥ ३३ ॥ अहोजाणावयाजेंनाहीं ॥ तेंअसोनकाजकाई ॥ पुढेंइयेविषयीं ॥ दृष्टांतअसे ॥ ३४ ॥

कोल्हेरीचेवारु ॥ नयेतीधारकींधरूं ॥
नयेलेणाशृंगारु ॥ वोडंबरीचा ॥ ४ ॥

जेवींगंधर्वनगरींच्यावारुवांपांहीं ॥ दिसतचसाचपणनाहीं ॥ तेवींचिवोडंबरीचेंजेंकांहीं ॥ दिसतचिमिथ्या ॥ ३५ ॥ हेंदिसेतैसेंनाहीं ॥ तेवींअज्ञानत्वरूपायेतांही ॥ नसेतेथेंकांहीं ॥ अज्ञानार्थु ॥ ३६ ॥ अहोजेंजेंकांहींप्रमेयजाण ॥ त्यासीअर्थाचेनिअसेसाचपण ॥ येथेंविचारितांनिपटून ॥ कोरडाचिशब्दु ॥ ३७ ॥ अहोभलतेहीपदार्थी ॥ वादकीजेआथीनाथी ॥ तेथेंबुझावितांसिद्धांतीं ॥ विचारूनिपाहा ॥ ३८ ॥ मगविचारजेथेंस्थिरावे ॥ तेंचसत्यत्वायेंपावें ॥ आणिविचारेंजेंअभिभवे ॥ तेंपहिलेंचनाहीं ॥ ३९ ॥ एवंअज्ञानभावेंअज्ञान ॥ पावलेंनाहींसाचपण ॥ मांपाहिजेजेंनिर्वाळून ॥ तेथेंकैंचें ॥ १४० ॥

हेंजाणणेंयाच्याघरीं ॥ खोंचिलेंहीआननकरी ॥
कायीचांदिणांउठेलहरी ॥ मृगजळाची ॥ ५ ॥

पहिलेंचजेंनाहींजाण ॥ तेंविचारेंकायहोईलआन ॥ ह्मणिजेजाणतांसाचपण ॥ येईलकैंचें ॥ ४१ ॥ नसोनवाउगेंभान ॥ तेंहीनदिसेनिपटून ॥ लाधलियाखूण ॥ सम्यक्ज्ञानाची ॥ ४२ ॥ जेवींप्रकटलियाशांतचंडकीर्णे ॥ तेथेंकेवींउठेमृगजळभान ॥ तेवींअखंडैकजेंज्ञान ॥ तैंअज्ञान कैंचें ॥ ४३ ॥ सूर्यप्रकाशींजाण ॥ मिथ्याचपरीउगेंचभान ॥ त्याप्रकाशासीजैंसौम्यपण ॥ तेथेंभा

नहीनसे ॥४४॥ तेवींज्ञानींजंवज्ञानपण ॥ तेथेंनाथिलेंचिपरीअज्ञानभान ॥ आतांज्ञानींचनाहींज्ञातृत्वजाण ॥ तेथेंअज्ञानकैंचें ॥ ४५ ॥ ह्मणोनजालियासम्यक्ज्ञान ॥ देखिलेंअज्ञानाचेंपरिहरण ॥ यापूर्वपक्षास्तवजाण ॥ निरोपिलेंऐसें ॥ ४६ ॥ पुढेंहीहेंचिदृढीकरण ॥ करावयाउक्तनिरोपण ॥ सिद्धाचासिद्धजाण ॥ उपपादितअसे ॥ ४७ ॥

आणिज्ञानहेंजेंह्मणिजे ॥ तेंअज्ञानचिपांडुजें ॥
एकलपवूनदाविजे ॥ एकनव्हे ॥ ६ ॥

अगाऐसेंजेंमानिलेंकांहीं ॥ जेंज्ञानोदयींअज्ञाननाहीं ॥ येन्हवींतंवपाहीं ॥ पाहेंचऐसें ॥ ४८ ॥ जरीजालियाज्ञानाचाउदय ॥ मानिजेअज्ञानाचालय ॥ तरीअज्ञानहाअभिप्राय ॥ ज्ञानासीचये ॥ ॥४९॥ तेथेंअज्ञानदिसेलोपलें ॥ परीज्ञानत्वेंतेंचिउठलें ॥ मगकैसेंनहीहरलें ॥ नजायतेंकीं ॥१५० अहोवास्तवेंअज्ञानअसे ॥ तरीअज्ञानभासकुचिभ्रंशे ॥ मगकैसेनहीनसे ॥ नाशिलियाही ॥ ५१ ॥ ह्मणोनवास्तवेंनसेअज्ञान ॥ तेंनाशोनसम्यक्ज्ञान ॥ ऐसीकांहींखूण ॥ अठवेजरी ॥ ५२ ॥ तरी ज्ञानासीआलेंलटिकेपण ॥ नसोडिचयेथअज्ञान ॥ तैंज्ञानाभिधान ॥ विटंबनमात्र ॥ ५३ ॥ तरी हेंआहेकींनाहीं ॥ ऐसेंपाडावयाठायीं ॥ पुढेंइयेचविषयीं ॥ चालिलाग्रंथु ॥ ५४ ॥

असोआतांहाप्रस्तावो ॥ अधींअज्ञानाचाधांडोळाघेवो ॥
मगतयाचासाचीलाहो ॥ ज्ञानहीलटिकें ॥ ७ ॥

अज्ञानआणिज्ञानअसे ॥ तरीदोंहींसव्यर्थतादिसे ॥ ह्मणोनहेंअसोऐसें ॥ बोलिलामुळीं ॥ ॥ ५५ ॥ अज्ञानाचामागुघेतां ॥ तेंसत्यत्वेंनसांपडेहाता ॥ तरीज्ञानलटिकेंह्मणतां ॥ लाजकाई ॥ ॥५६॥ह्मणोनअज्ञानआहेकिंवानाहीं ॥ हेंआदरेंपाडावेंठायीं ॥ उक्तीइयेविषयीं ॥ परिकराअसती

याअज्ञानज्ञानातें ॥ अंगींचिआहेजिथें ॥
तरीजेथेंअसेतयातें ॥ नेणकांनकरी ॥ ८ ॥

अहोअज्ञानपदार्थनव्हे ॥ मास्वतंत्रेंचअसोंलाहे ॥ आतांधर्ममात्रचिआहे ॥ तरीप्रमाणानये ॥ ॥५८॥ हेंअज्ञानजेथेंअसतें ॥ तैंअसताठावनेणकरितें ॥ तरीऐसाठावनाहींजेथें ॥ अज्ञानअसेहें ॥ ॥५९॥ काळत्रयाच्याठाईं ॥ ज्ञानासीहानीनाहीं ॥ तरीअज्ञानहेंपाहीं ॥ कोठेंअसेपां ॥ १६० ॥ तृणापासूनब्रह्मवरी ॥ एकिचैतन्याचीचकुसरी ॥ पूर्णत्वाहारी ॥ आलीचनाहीं ॥ ६१ ॥ एवंपूर्णानंदसागरीं ॥ उठेलअज्ञानलहरी ॥ हेंकायचतुरीं ॥ मानूंयेईल ॥६२॥ संमतिः ॥ यद्वात्मानंसकलवपुषामेकमंतर्बहिस्थंदृष्ट्वापूर्णंखमिवसततंसर्वभांडस्थमेकं ॥ नान्यत्कार्यंकिमपिसततंकारणाद्भिन्नरूपंनिस्त्रैगुण्येपथिविचरतांकोविधिःकोनिषेधः ॥ १ ॥ इतिशुकोक्तिः ॥ ॥ एवंकार्यकारणाहून ॥ सर्वथानुठीभिन्न ॥ ह्मणोननिपटूनअज्ञान ॥ सद्भावानये ॥ ६३ ॥

अज्ञानजेथेंअसावें ॥ तेणेंसर्वनेणहोआवें ॥
ऐसीजातिस्वभावें ॥ अज्ञानाची ॥ ९ ॥

अज्ञानाचाअर्थ ॥ नेणणेंयाचासंकेत ॥ तरीस्फुरद्रूपसमस्त ॥ आइतेंअसे ॥ ६४ ॥ त्यास्फुरद्रूपाच्याठाईं ॥ अज्ञानअसतेंकांहीं ॥ तरीस्फुरद्रूपचिपाहीं ॥ लोपातेंपावतें ॥ ६५ ॥ मगअज्ञानें कोठेंउमटावें ॥ चराचरेंकेवींअसावें ॥ ह्मणोनअज्ञानसद्भावपावे ॥ ऐसेंनाहीं ॥ ६६ ॥ आतांमागुतापूर्वपक्षघेऊन ॥ पुढेंबोलिलासेवचन ॥ आणीकपदेंचिपरिहरण ॥ करीलत्याचें ॥ ६७ ॥

तरीशास्त्रमतऐसें ॥ जेआत्माचिअज्ञानअसे ॥
आणितेणेंचितोगिवसे ॥ आश्रोजरी ॥ १० ॥

मतांतरेंऐसेंआहे ॥ जेंआत्माचिअज्ञानजेहें ॥ पूर्वार्धेंऐसीहे ॥ आशंकाकेली ॥ ६८ ॥ येथील उरलेंअर्धपद ॥ लाऊनपुढेंसंबंध ॥ आशंकाविविध ॥ निराकरिजे ॥ ६९ ॥

तरीनुठितांदुजें ॥ जैंअज्ञानआहेबीजें ॥
तैंतेचिआथीहेंबुझे ॥ कोणयेथें ॥ ११ ॥

मतवादीऐसेंबोलिला ॥ हाचिआश्रोतुह्मांगिवसला ॥ तरीमतपक्षचिउडाला ॥ त्याचेचि बोलें ॥ १७० ॥ जेंअज्ञानदुजेंनाहीं ॥ आत्माचिअज्ञानकांहीं ॥ तरीआत्माअज्ञानपाहीं ॥ बुझतें कोण ॥ ७१ ॥ किंवाअज्ञानचअसतेंबीजें ॥ तैंतेथूनकैंचेंउठतेंदुजें ॥ जेणेंदुजेनजाणिजे ॥ आत्मा अज्ञान ॥ ७२ ॥ तस्मात्अज्ञानाह्मूनवेगळें ॥ त्यासीचिअज्ञानऐसेंकळे ॥ आत्माआत्मलीळे ॥ ज्ञान रूप ॥ ७३ ॥ आत्माअसेअज्ञान ॥ तरीआत्मयाजाणतेंकवण ॥ करणेंमनादिकरून ॥ जाणती काई ॥ ७४ ॥ विषयभोग्यहोती ॥ परीस्वतभोगनपवती ॥ विषयांचीग्रहणशक्ति ॥ इंद्रियेंवतें ॥ ७५ ॥ तेइंद्रियेंप्राणेंवीण ॥ स्वतांनपावतीचळण ॥ तेइंद्रियेंआणिप्राण ॥ मनेंवीणस्तब्ध॥७६॥ आतांअवघ्यांसीअधिष्ठान ॥ आलेंमनासीयामनपण ॥ त्यामनाचेंरूपजाण ॥ संकल्पमात्र ॥७७॥ त्यासंकल्पींसंकल्पपण ॥ नसेसंकल्पाअधीन ॥ त्याचेंहीअधिष्ठान ॥ चैतन्यमात्र ॥ ७८ ॥ एवं इंद्रियादिविलासेंजाण ॥ विलासलेंएकलेंचैतन्य ॥ चैतन्यह्मणिजेपूर्ण ॥ ज्ञानमात्र ॥ ७९ ॥ अहो हेमनचक्षुरादिकें ॥ सर्वथाअबोधात्मकें ॥ बोधरूपअसकें ॥ आत्मस्वरूप ॥ १८० ॥ त्याबोधस्व रूपेंवीण ॥ रूपासीचयेपैंकोण ॥ एवंसर्वत्रसर्वदापूर्ण ॥ बोधमात्र ॥ ८१ ॥ त्याबोधरूपालोप नाहीं ॥ ह्मणोनतेथेंनसेअन्यथाकांहीं ॥ जेवींघृतत्वेंनसेपाहीं ॥ कणिकाउगउ ॥ ८२ ॥ एवंआ त्मानिखळज्ञानघन ॥ तोआत्माजरीअज्ञान ॥ तरीअज्ञानचिकोण ॥ जाणतेंपांयेथें ॥ ८३ ॥ एवं यापदाचेंविवरण ॥ जाहालेंपुढिलेपदींअनुमोदन ॥ तेंहींआतांसावधान ॥ परिसावेंहोजी॥८४॥

अज्ञानतंवआपणयातें ॥ जडपणेंनेणेंनिरुतें ॥
आणिप्रमाणप्रमाणातें ॥ होतआहे ॥ १२ ॥

आतांआत्माजरीअज्ञान ॥ तरीअज्ञाननिखळजडपण ॥ आणितेंआपणयांजाण ॥ जडत्वेंनेणें ॥ ८५ ॥ आणिअज्ञानहेंप्रमाण ॥ प्रमाणींसाधिलेंसेजाण ॥ ह्मणोनप्रमाणासीकारण ॥ अज्ञान नव्हे ॥ ८६ ॥

यालागींजरीअज्ञान ॥ करीलआपुलेंज्ञान ॥
हेंह्मणतखेवोघेववीमौन ॥ विरोधुचि ॥ १३ ॥

यालागींअज्ञानहेंप्रमाण ॥ अज्ञानेंचकेलेंसेजाण ॥ ऐसेंहेंवलगण ॥ अर्थहीन ॥ ८७ ॥ अहो जियेबोलींअर्थुनाहीं ॥ तोबोलचिनव्हेपाहीं ॥ ह्मणोनअज्ञानविषयकांहीं ॥ बोलतांचिमौन ॥८८॥ ह्मणोनअज्ञानप्रमाणजेंहें ॥ तेंआत्मेनिप्रकाशिलेंपाहें ॥ तेंआत्मत्वींकेवींसाहे ॥ अज्ञानहेतू ॥८९॥ यालागींआत्मत्वींअज्ञान ॥ हेंमुख्यविरुद्धवचन ॥ आतांअज्ञानासस्वतंत्रपण ॥ अर्थुचिनघडे ॥१९०॥ अज्ञानेंजरीअसावें ॥ तरीजाणतयानेणकरावें ॥ तरीजाणतेंतेंस्वभावें ॥ वस्तुमात्र॥९१॥

अहोजाणतेंदुसरेंअसतें ॥ तरीएकासीअज्ञानेंआवरिजेतें ॥ दुसरियानेंजाणिजेतें ॥ अज्ञानऐसें ॥ ९२ ॥ ॥ उक्तंच ॥ वस्तुतोनास्तिचाज्ञानंचित्प्रकाशविरोधतः ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ अहो ऐसेंकैंचेंअज्ञान ॥ जेंचित्प्रकाशापडेआवरण ॥ आतांचित्प्रकाशानावरितांजाण ॥ अज्ञानतेंकि मात्मक ॥ ९३ ॥ एवंअज्ञानसमूळनाहीं ॥ वस्तुएकलीकालत्रयीं ॥ ह्मणोनयेविषयीं ॥ पुढेंही बोले ॥ ९४ ॥

आणिजाणतीवस्तुएक ॥ तेयेणेंअज्ञानेंकीजेमूर्ख ॥
तैंअज्ञानहेंलेख ॥ कवणधरी ॥ १४ ॥

ह्मणोनस्वरूपाहूनिकांहीं ॥ जाणणेंदुसरेठायीं ॥ वस्तुतातरीनाहीं ॥ निर्धारेंसी ॥ ९५ ॥ ॥ श्रुतिः ॥ जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यादिप्रपंचोयत्प्रकाशते ॥ तद्ब्रह्माहमितिज्ञात्वासर्वबंधात्प्रमुच्यते ॥ १ ॥ इति ॥ एवंसर्वप्रकाशाचेंस्थान ॥ एकलेंवस्तुमात्रज्ञान ॥ तेंजरीयेणेंअज्ञानेंजाण ॥ कीजेतेमूर्खे ॥ ९६ ॥ अहोअज्ञानाचीखूण ॥ तेंनेणणेंचिनिखळपूर्ण ॥ अहोमूर्खासीमूर्खपण ॥ प्रत्ययानयेपैं ॥ ९७ ॥ यालागींजाणणेंहोयमूर्ख ॥ तरीअज्ञानाचेंनसतेंलेख ॥ ह्मणोनचिवस्तुएक ॥ कालत्रयींकीं ॥ ९८ ॥ आतांअज्ञानासीअज्ञानभान ॥ तरीअज्ञानतेंचिज्ञान ॥ येणेंहीअज्ञान ॥ नाहींचजालें ९९ अहोअज्ञानप्रत्ययायेतें ॥ तरीसुखेंआहेह्मणिजेतें ॥ ह्मणोनिपुढेंमागुतें ॥ बोलतुअसे ॥ २०० ॥

अहोआपणयांहीपुरता ॥ नेणुनकरवेजाणता ॥
तयातेंअज्ञानह्मणतां ॥ लाजिजेकीं ॥ १५ ॥

जाणतयानेणनकरी ॥ तरीअज्ञानइहींउत्तरीं ॥ अक्षरांचीहारी ॥ व्यर्थचिजाली ॥ १ ॥ अहो आत्मत्वींहेंनमखे ॥ अथवानिराळेंहीअसोंनसके ॥ तरीअज्ञानआहेहेंअसकें ॥ वलगणमात्र ॥ २ ॥ एवंजाणीवेनकरितांआवरण ॥ आहेह्मणावेंअज्ञान ॥ इयेलाजेसमान ॥ लाज़आहे ॥ ३ ॥

आभाळेंभानूग्रासे ॥ तैंआभाळकोणेंप्रकाशे ॥
सुषुप्तिसुषुप्तयारुसे ॥ तैंतेचिकोणा ॥ १६ ॥

अहोअज्ञानजरीसत्यअसतें ॥ तरीआत्मयानेणकरितें ॥ मगअज्ञानऐसेंयातें ॥ ह्मणतेंकोण ॥ ४ ॥ जेवींसूर्यप्रकाशेंकरून ॥ अभ्रत्वेंअभ्रदिसेजाण ॥ तेंसूर्यासीलोपीतरीकोण ॥ देखतेंअभ्र ॥ ५ ॥ अगासूर्यरश्मीचाप्रभव ॥ उमटेअभ्राचाभाव ॥ परीसूर्यचिअभ्रास्तव ॥ आच्छादेनाकीं ॥ ६ ॥ तेवींआत्माअज्ञानजाला ॥ मगअज्ञानपक्षकोणेंदेखिला ॥ निद्रिस्तुनिद्रानिमाला ॥ तरीनि द्राचिकैंची ॥ ७ ॥ ह्मणोनतुर्यपुरुषाच्याठाईं ॥ निद्रेचाआडळचिनाहीं ॥ तोअसेकाळत्रयीं ॥ देख णापुरुषु ॥ ८ ॥ तोजरीनिद्रेनेंनिमे ॥ मगयानिद्रेचेनिसंभ्रमे ॥ आपलेसुखींरमे ॥ ऐसाकवणु ॥ ९ ॥ आतांयेविषयींदृष्टांत ॥ पुढिलेंपदींअसेदिसत ॥ तेंचिआतांदत्तचित्त ॥ अवधाराहोजी ॥ २१० ॥

तैसेंअज्ञानअसेजेथें ॥ तेंचिजरीअज्ञानआतें ॥
तरीअज्ञानअज्ञानातें ॥ नेणतांगेलें ॥ १७ ॥

अज्ञानाचेंअधिष्ठान ॥ तेंजरीजालेंअज्ञान ॥ तरीसहजचिनेणतपण ॥ नेणोनिगेलें ॥ ११ ॥ जेवीं निरंजनोकोण्हीनिमाला ॥ तोनिमालेसाहितबुडाला ॥ तोनिमालायाबोला ॥ विषयचिनव्हे ॥ १२ ॥ ह्मणोननेणतयाचेंनेणपण ॥ नेणिवेमाजींबुडालेंजाण ॥ त्याचीवार्ताहीकोण ॥ करिजेतीपहा ॥ १३

आतांसाक्षसाक्षत्वेंवीण ॥ निखळचिजरीअज्ञान ॥ तरीयेवढेंचिद्विलासभुवन ॥ बुडोनिजातें ॥ ॥ १४ ॥ अहोआत्मेनिअवघेंनांदे ॥ तोआत्माअज्ञानेंबाधे ॥ तरीहेबोधविनोदें ॥ जगचिनसतें ॥ ॥ १५ ॥ ह्मणोनयेथेंऐसेंनाहीं ॥ चिद्विलासनीचनवापाहीं ॥ हेंअज्ञानत्वेंचिठायीं ॥ ठेविलेंजेणें ॥ १६ ॥ यालागींपुढेंजाण ॥ बोलिलाउपपत्तिकरून ॥ श्रोतांद्यावेंअवधान ॥ कृपाकरूनि ॥ १७॥

नातरीअज्ञानएकघडे ॥ हेंजयास्तवनिवडे ॥
तेंअज्ञानन्हेंफुडें ॥ कोणेंकाळीं ॥ १८ ॥

यालागींआत्मत्वजरीसंचलें ॥ तरीचअज्ञानऐसेंनिवडलें ॥ तेंअज्ञानयेणेंबोलें ॥ सिणवीका ह्मा ॥१८॥ जेवींभ्रमितासीभ्रमुजाणवे ॥ तेंभ्रमुचितेथेंनसंभवे ॥ आतांभ्रमकाळींहीजाणीवें ॥ सांडिलानाहीं ॥ १९ ॥ अहोभ्रमाचीप्रत्यक्षतानाहीं ॥ तेंशाहाणाचिमीह्मणेंपाहीं ॥ यालागींकाळत्रयीं ॥ भुलिचिनाहीं ॥ २२० ॥ तेवींअज्ञानहेंप्रमाण ॥ हेंद्रष्ट्यानिद्योतिलेंजाण ॥ ह्मणोनद्रष्टेपण॥ आवरलेंनाहीं ॥ २१ ॥ तोंअज्ञानेंअज्ञानन्हे ॥ तरीअज्ञानकासयाह्मणावें ॥ आतांअज्ञानवादा अघवें ॥ व्यर्थत्वचिआलें ॥ २२ ॥ जरीअज्ञानसत्यअसतें ॥ तरीजाणतेपणमावळतें ॥ यालागीं नघडेनिरुतें ॥ हेंचिसिद्ध ॥ २३ ॥

पडळहीआथीडोळा ॥ आणिडोळानव्हेआंधळा ॥
तरीआथीयापोकळा ॥ बोलियाकीं ॥ १९ ॥

डोळयानकरीअंध ॥ तेंपडळहावृथावाद ॥ तेवींजाणनयांनाहींबाध ॥ तेंअज्ञानकैंचें ॥ २४ ॥ अहोअज्ञानहेंप्रमाण ॥ परीनमळेनिखळज्ञान ॥ एवंज्ञानचिप्रत्यक्षजाण ॥ अज्ञानवाद ॥ २५ ॥ एवंअज्ञाननघडेह्मणोनि ॥ पुढेंदृष्टांतांचीश्रेणी ॥ चालिलीसेतेसज्जनीं ॥ अवधारीजोजी ॥ २६ ॥

इंधनाच्याअंगीं ॥ खवळलेनआगी ॥
तेंनजळेतैंवाउगी ॥ शक्तिचिते ॥ २० ॥

कींइंधनींअग्निप्रकटे ॥ आणिइंधनतैसेंचिठाके ॥ तेंप्रकटलाहेंअसकें ॥ वाउगेंजालें ॥ २७ ॥तेवींअज्ञानप्रकटलें ॥ आणिज्ञातेपणअसेसंचलें ॥ तरीव्यर्थेचिवोडवलें ॥ बोलणेंहें ॥ २८ ॥

अंधारुकोंडोनघरीं ॥ घरापडसाईनकरीं ॥
तैंअंधारइहींअक्षरीं ॥ नह्मणावाकीं ॥ २१ ॥

किंवापडसाईनाहींपडली ॥ अंधारइहींबोलीं ॥ बोलतांजेवींआली ॥ वृथाकुटी ॥ २९॥ तेवींजगदांध्यजालेंनाहीं ॥ आत्मकळाठांयींच्याठायीं ॥ तरीअज्ञानवादाकाई ॥ आतुडेयेथें ॥२३०॥

वोजावोंनेदीजागणें ॥ तयेनिदेतेंनिदकोणह्मणे ॥ दिवसाना णीउणें ॥ तैंरात्रिचिकैंची ॥ २२ ॥ तैसेंआत्माअज्ञानअसकें ॥ असतांतोनमुके ॥ तैंअज्ञानशब्दालटिकें ॥ आलेंचिकीं ॥ २३ ॥

जागणेंवोजावलेंनाहीं ॥ ह्मणिजेसंचलेंजागणेंपाहीं ॥ आणिनिद्राआलीहेकायी ॥ प्रमाणगोष्टी ॥ ३१ ॥ किंवारात्रिसमयोजाला ॥ आणिदिवसनाहींमावळला ॥ तरीरात्रियाबोला ॥ साचपणकैंचें ॥ ३२ ॥ तेवींजितुकेंजेंजेंविलासमान ॥ मिळोनमोटकेंआत्मज्ञान ॥ तेंअसकेंअज्ञानन्हे

तरीजाण ॥ तेंचिकैंचें ॥३३॥ अहोजेंजेंजियेठायीं ॥ असतेंज्ञानमात्रचिपाहीं ॥ ऐसियेंचिन्मात्रडोहीं ॥ अज्ञानकैंचें ॥३४॥ आत्माज्ञानमात्रनसतां ॥ तरीअज्ञानहोऊनअसता ॥ आतांत्याज्ञानाचा नाशहोता ॥ आत्मघातचिकीं ॥ ३५॥ आत्माहज्ञात्रज्ञान ॥ तेंजालेंजैंअज्ञान ॥ आत्मनाशकाय आन ॥ याहूनिअसे ॥ ३६ ॥ आहोआत्मनाशहोता ॥ तरीअभावचिअवघाअसता ॥ उद्भवलयें सीनसता ॥ जगाचामार्ग ॥ ३७ ॥ अहोअवघेंअसतेंशून्य ॥ मगअज्ञानकिमात्मककोण ॥ याला गींवृथावलगन ॥ काजकाई ॥ ३८ ॥ अहोआत्मयावेगळें ॥ कांहींअसतेंनिराळें ॥ तरीयेथेंभाविलें ॥ अज्ञानजात ॥ ३९ ॥ आतांआत्माअज्ञाननोहे ॥ परीतेथेंचिअज्ञानआहे ॥ ऐसेंह्मणालतरी वाये ॥ बोलणेंचिहें ॥ २४० ॥ अहोउगाचिबोलाहीजाण ॥ नदिसेशोभायमान ॥ येविषयींनिरूपण ॥ पुढेंहीअसे ॥ ४१ ॥

येऱ्हवींतरीआत्मयां ॥ माजींअज्ञानअसावया ॥
कारणह्मणतांन्याया ॥ चुकीयेईलकीं ॥ २४ ॥

आत्माआणिअज्ञान ॥ हेंवचनचिअघटमान ॥ विचारेंनव्हेंप्रमाण ॥ आणिन्यायाहीचुकी ४२ अहोहेअनुभवाचीमात ॥ परीतेअसोप्रस्तुत ॥ आतांन्यायेंहेंघडत ॥ कींनघडेपाहा ॥ ४३ ॥ येचिविषयींनिरूपण ॥ असेदृष्टांतेंसहवर्तमान ॥ तेंहीसांगोंविवरण ॥ अवधानद्यावें ॥ ४४ ॥

अज्ञानतममेळणी ॥ आत्माप्रकाशाचीखाणी ॥
आतांदोहींमिळणी ॥ एकींकैसी ॥ २५ ॥

अहोअज्ञानजातीचेंतम ॥ आत्माप्रकाशाचेंधाम ॥ यादोहींसीसमागम ॥ असेकेवीं ॥ ४५ ॥ हेंपरस्परेंविरोधि ॥ ह्मणोननघडेउभयांसीसंधि ॥ एवंअज्ञानवादीबुद्धि ॥ उमसूंनेघे ॥ ४६ ॥ अहोसाचजरीअज्ञान ॥ तरीआत्मत्वींचनघडेजाण ॥ आतांआत्माजरीसनातन ॥ तरीअज्ञानचिनघडे ॥ ४७ ॥ आतांघडेजरीह्मणतसा ॥ तरीहेंचिआतांपरियसा ॥ विरोधियांसहसा ॥ संधिचिनघडे ॥ ४८ ॥

स्वप्नआणिजागरु॥आठउआणिविसरु॥इयेंयुग्मेंएकाहारु॥ चालतींजरी॥२६॥ शीतातपाएकवट ॥ वाहेवस्तीचीवाट ॥ कांतमेंबांधिजेमोट ॥ सूर्यरश्मीची ॥ २७ ॥ नानारातिआणिदिवो ॥ येतीएकेठायींराहों ॥ तैंआत्माजीवेजीवो ॥ अज्ञानाचेनि ॥ २८ ॥

अहोस्वप्नआणिजागृती ॥ नावेकतैसींचदिसती ॥ परीस्वप्नाचीसंपत्ति ॥ जागृतीसनाहीं ॥ ४९ ॥ तस्मात्जागृताच्याठायीं ॥ स्वप्नअसोंचनसेकेपाहीं ॥ तेवींआत्मत्वींनाहीं ॥ अज्ञानहेतू ॥ २५० ॥ अथवास्वप्नशब्देंनिद्राचिघडे ॥ तयाजागृतीसींसंगनघडे ॥ तेवींआत्मत्वींनजोडे ॥ अज्ञानसंगु ॥ ५१ ॥ आत्माजागानिरंतर ॥ तेथेंकैंचेंअवस्थांतर ॥ हेंजाणतीचतुर ॥ प्राप्तपुरुष॥५२॥ अहोजागृतेंपुरुषेंकांहीं ॥ जागृतीवीणनेणिजेचिकांहीं ॥ तेंदेखणीकळापाहीं ॥ नव्हेचिस्वप्न ५३ तेविषयींचिद्विलासपाटणी ॥ नुमटेअज्ञानाचीमिरवणी ॥ चिन्मात्रतरणी ॥ अस्तुचिनपवे॥५४॥ तेवींविसराचीखूण ॥ आठवेदेखिलीचिनाहींजाण ॥ किंवासीताचेंसंगोपन ॥ तपनकेवींकरी

॥ ५५ ॥ एवंआत्मत्वींअज्ञाननसे ॥ आतांअज्ञानींआत्मावसे ॥ तरीहेंवचनवायसें ॥ निर्धारनेघे ॥ ५६ ॥ करूनसूर्यरश्मिएकवट ॥ घेइजेतमेंबांधोनमोट ॥ तरीआत्मास्वताप्रकट ॥ अज्ञानेंआवरता ॥ ५७ ॥ आत्मयागवसणीअज्ञानाची ॥ तरीआत्मप्राप्तीचकैंची ॥ अज्ञानेंआत्मयाची ॥ उपलब्धीकेवीं ॥५८॥ अहोअज्ञानेंआवरता ॥ तरीचितिकिणींकोणफांकता॥याजगदाकाराचीवार्ता ॥ तेहीनसती ॥ ५९ ॥ ह्मणोनिआत्मत्वींअज्ञान ॥ किंवाआत्माचिअज्ञानजाण ॥ हेंअवघेंवल्गन ॥ असंबंध ॥ २६० ॥

हेंअसोमृत्युआणिजिणें ॥ येशोभतीजरीमेहुणे ॥
तरीआत्मेनिअसणें ॥ अज्ञानेसी ॥ २९ ॥

अहोआत्मत्वाचीयेखुणे ॥ मृत्युसीचनाहींजिणें ॥ मांजिणेंमृत्युमेहुणे ॥ कैंचींअसती ॥ ६१ ॥ अगाजिणियातेंमृत्युमारी ॥ किंवामरणातेंजिणेंतारी ॥ ह्मणोनएकवटइतरइतरीं ॥ असोंनशकिजे ॥ ६२ ॥ एवंआत्मातंवनित्यजीवन ॥ तेथेंअज्ञानह्मणिजेनित्यमरण ॥ यालागींयाचासमागम जाण ॥ सर्वथानघडे ॥ ६३ ॥ ह्मणोनआत्मानित्यपूर्ण ॥ येथेंनिपटूननदिसेअज्ञान ॥ इयेचविषयीं जाण ॥ पुढेंहीबोले ॥ ६४ ॥

अहोआत्मेनजेंबाधे ॥ तेंचिआत्मेनसीनांदे ॥
ऐसींकाइसींविरुद्धें ॥ बोलणींइयें ॥ ३० ॥

आत्मानिखळप्रकाशघन ॥ तेथेंजरीनांदेअज्ञान ॥ तरीशीतआणिदीपन॥ सहवासघडे॥६५॥ किंवाउदकाच्यापोटीं ॥ वसेजरीतृषेचीखोटी ॥ तरीआत्मयाच्यापोटीं ॥ अज्ञानबैसे ॥६६॥ अहोत्रिशुद्धिअज्ञाननाहीं ॥ आत्मयाचेंशुद्धत्वयेचिठायीं ॥ तियेआत्मत्वींकायी ॥ अज्ञानवसे ॥६७॥ अबोधआणिबोधु ॥ येथेंपरस्परेंविरोधु ॥ तयांउभयतांसंबंधु ॥ कैसाघडेपां ॥ ६८ ॥ जरीअनादिअज्ञाननाहीं ॥ तरीचआत्माअनादिपाहीं ॥ पुढेंहीइयेचविषयीं ॥ बोलतुअसे ॥ ६९ ॥

अहोअंधारपणीचिपैज ॥ सांडूनअंधारतेज ॥
जालातैंसहज ॥ सूर्यचिनिभ्रांत ॥ ३१ ॥

अधींअंधारींअंधारपणनाहीं ॥ मगअंधारेंचतेजपाहीं ॥ हेंबोलाआलेंकांहीं ॥ परीऐसेंनव्हे ॥२७०॥ अहोतेजेंअंधकारातें ॥ देखिलेंचिनाहींनिरुतें ॥ तेथेंअंधारपणअसतें ॥ तरीलोटतेंचिना ॥ ७१ ॥ एवंअंधारींअंधारपणनाहीं ॥ तरीचतेजींतेजत्वपाहीं ॥ हेसूर्याच्याठायीं ॥ चोजवावीखूण ॥ ७२ ॥ कालत्रयींअंधारुनाहीं ॥ तरीचसूर्यसूर्यत्वपाहीं ॥ तेवींअज्ञानअधींचनसेंठायीं ॥ ह्मणोनिआत्मानित्य ॥ ७३ ॥

दुलाकुडपणसांडिलें ॥ आणिआगीपणमांडिलें ॥
तैंतेंचिआगीजालें ॥ इंधनकीं ॥ ३२ ॥

अहोकाष्ठदशाजाये ॥ तरीकाष्ठचिअग्निहोये ॥ परीकाष्ठअसतांनोहे ॥ अग्निचकाष्ठ ॥ ७४ ॥ तेवींरूपाआलेंसेअज्ञानपण ॥ तेंचिजरीनव्हेअज्ञान ॥ तरीचआत्माएकुचिद्घन ॥ अविनाशवंत ॥ ७५ ॥

कांगंगापावतखेवों ॥ आनपणाचाठावो ॥
सांडीतैंगंगाहो ॥ लाहेपाणी ॥ ३३ ॥

अगाओघपणजरीगेलें ॥ तरीचपाणीगंगाजालें ॥ नसतीदोनीमासले ॥ उदकींतियें ॥ ७६ ॥ नानापाणियांच्याठायीं ॥ गंगाओघमासलानाहीं ॥ तरीचगंगासमवायी ॥ ऐक्यत्वाआले॥७७॥ तेवींआत्मायाचाठाईं ॥ आत्माअनात्माहेखूणनाहीं ॥ तरीचआत्मनिर्धारेंपाहीं ॥ अज्ञानअसत्य ॥ ७८ ॥ येविषयींनिरूपण ॥ असेअनुभवाचीखूण ॥ जेनिपटूनअज्ञान ॥ ठाईंचनसे ॥ ७९ ॥

तैसेंअज्ञानअज्ञानहेंनोहे ॥ तरीआत्माअसकेंअसोंलाहे ॥
येऱ्हवींअज्ञानहोये ॥ लागलाचि ॥ ३४ ॥

अहोअज्ञानजेंभाविलेंआहे ॥ तेंअज्ञानकीरनोहें ॥ तरीचआत्मत्वींसाहे ॥ सर्वात्मत्व ॥२८०॥ अगाआत्मयावीणकांहीं ॥ अणुहीरितेंनाहीं ॥ आतांअज्ञानकोणेंठायीं ॥ मानिजेलसत्य ॥ ८१ ॥ नातरीआत्मयाचेनिप्रत्ययें ॥ जरीअज्ञानाचाभावहोये ॥ तरीसुखेंह्मणोये ॥ अज्ञानआथी ॥८२॥ अहोयेरहीआथीनाथी ॥ नपडेनिर्धाराचेहातीं ॥ तेनिवाडीजेसभासंतीं ॥ विचारूनि ॥ ८३ ॥ मगविचारींसांपडलें ॥ तेंचितिहींप्रमाणधरिलें ॥ विचारींजेंनाडलें ॥ तेंआपणचिनाहीं ॥ ८४ ॥ परीविचारासीभ्यालें ॥ आणिअसतेंचिनाहींजालें ॥ ऐसेंनव्हेतेंभलें ॥ अर्थीचनाहीं ॥ ८५ ॥ ह्मणोनअनादिआत्मापूर्ण ॥ तेणेंप्रत्ययजालासंपूर्ण ॥ तेथेंआतांअज्ञान ॥ केउतेंअसे ॥ ८६ ॥ यालागींअनादिहेंअज्ञान ॥ मिथ्याचिअसेआपण ॥ आत्मानवाजाण ॥ आणिलानाहीं ॥ ८७ ॥ ह्मणोनिअनादिलटिकेंअज्ञान ॥ तेंआत्मत्वींनसेजाण ॥ किंवालटिकियासीस्वतंत्रपण ॥ तेंहील टिकें ॥ ८८ ॥ तस्मात्आत्मत्वींहेंलटिकें ॥ स्वतंत्रहीअसोंनसके ॥ ऐसेंकांहींकौतुकें ॥ बोलतु असे ॥ ८९ ॥

आत्मेनसीविरोधी ॥ ह्मणोनिनुरेचिइयेसंबंधी ॥
वेगळेंतरीसिद्धी ॥ जायेचिना ॥ ३५ ॥

आत्मासकळतेजराशी ॥ जोतमाचेंनामहीग्रासी ॥ त्याच्यारूपींअज्ञानतमासी ॥ वस्तिचनघडे ॥ २९० ॥ पाहतांतयाचेंरूप ॥ तरीशब्देंहीनकरवेमाप ॥ कांजेंशब्दमात्रहीविक्षेप ॥ नसाहेजेथें ॥९१॥ तयास्वरूपाहूनिकांहीं ॥ जनींविजनींउरलेंनाहीं ॥ आतांअज्ञानेंपाहीं॥ वसावेंकोठें॥९२॥ एवंआत्मसत्तेमाझारीं ॥ अज्ञानासीनुरेउरी ॥ आतांवेगळेंचिजरी ॥ असेलअज्ञान ॥ ९३ ॥ तरीकोणेंहेंहीआधारेंवांचून ॥ आधेयचिकेवींजाण ॥ कायरोगियावीण ॥ रोगचिस्वतंत्र ॥९४॥ आत्मातरीनिर्जरामरनिरामय ॥ तेथेंतरीनवसेहाआमय ॥ आतांस्वतंत्रकेवींहोय ॥ जिणेंयाचें ॥९५॥ ह्मणोनिअज्ञानाचेनिर्धारीं॥ अज्ञानासीनुरेउरी ॥ येविषयींकुसरी॥ दृष्टांतआइका ॥९६॥

लवणाचीमासोळी ॥ जहींजालीजिवाळी ॥
तरीजळींनाजळावेगळी ॥ नजीयेजेवीं ॥ ३६ ॥

लवणाचामत्स्यकेला ॥ जीवनकळाहीपावला ॥ हेंनघडेपरीबोलिला ॥ रूपकमिषें ॥ ९७ ॥ तेथेंमत्स्यजातिपाहावें ॥ तरीउदकेंवीणजायजीवें ॥ आणिउदकींजरीअसावें ॥ तरीलवणाचा मत्स्य ॥ ९८ ॥ ह्मणोनउदकींविरोनजाये ॥ अथवावेगळाहीनजीये ॥ तस्मात्प्रमाणासनये ॥ ऐ

साअर्थु ॥ ९९ ॥ असोलवणमत्स्यजरीजीयावें ॥ मगउदकींअथवावेगळेंअसावें ॥ ह्मणोनठायीं चाचिनसंभवे ॥ तात्पर्यहेंचि ॥ ३०० ॥ तेवींज्ञानासीहानीनाहीं ॥ ह्मणोनअज्ञाननसेंठायीं ॥ आ तांनाथिलेंचिपाहीं ॥ भाविलेंजरी ॥ १ ॥ तरीज्ञानरूपाच्याठायीं ॥ हेंराहोंचनसकेपाहीं ॥ अ थवाआत्मयावेगळेंही ॥ असोंचनसके ॥ २ ॥ असोअज्ञानहेंअनुमान ॥ हेंचिनव्हेअज्ञान ॥ तेथें आत्मत्वींअथवावेगळेंजाण ॥ असेलकाई ॥ ३ ॥ ह्मणोनअज्ञानप्रतिपादन ॥ हेंवचनचिअप्रमाण॥ ऐसानिश्चयोकरून ॥ पुढेंहीबोले ॥ ४ ॥

जेंअज्ञानयेथेंनसे ॥ तरीचआत्माअसे ॥
ह्मणोनिबोलणेंवायसें ॥ नायकावेंकीं ॥ ३७ ॥

आतांअज्ञानत्रिशुद्धीनाहीं ॥ तरीचआत्मयांआत्मत्वपाहीं ॥ तोआत्माकैसाकाई ॥ विचारून पाहा ॥ ५ ॥ तरीएकमेवाद्वितीयंब्रह्म ॥ श्रुतीचेंमुख्यहेंवर्म ॥ दुसरेंनाहींचहानेम ॥ करूनदि धला ॥ ६ ॥ पहिलेंबोलिलाब्रह्मएक ॥ मागुतेंनिषेधिलेंअनेक ॥ नवलनिर्धाराचेंकौतुक ॥ वेद रायाचें ॥ ७ ॥ अहोआत्माजरीएक ॥ ह्मणतांउठेलदुजातर्क ॥ जेवींजीवसृष्टिअनेक ॥ अनात्मा असे ॥ ८ ॥ तरीअद्वितीययेणेंबोलें ॥ आत्मयाहूनिदुजेंनिषेधिलें ॥ एवंपरिच्छिन्नत्वनिवारिलें ॥ श्रुतिशिरेंयेणें ॥ ९ ॥ तस्मात्देशकालवस्तुपरिच्छेद ॥ याचाआत्मत्वींअत्यंतिकबाध ॥ आत्मा मुक्तशुद्धबुद्ध ॥ नित्यस्वभाव ॥ ३१० ॥ अहोआत्मयानाहींनिकेतन ॥ जोकींभुवनैकवासभुवन हीन ॥ ज्याचेंनामचिआतमरमण ॥ आत्माराम ॥ ११ ॥ एवंआत्मेनवीणकांहीं ॥ देशभेदउरला नाहीं ॥ मांजेथेंआत्मानसेपाहीं ॥ तेंअनात्मअज्ञान ॥ १२ ॥ आतांअखंडजोचित्प्रकाशरूप ॥ जेथेंउदोअस्तुचेंहीनाहींमाप ॥ तेथेंकाळगणनाहेंपाप ॥ वदेलकवण ॥ १३ ॥ आतांजेथेंकाळग तीचनसेपाहीं ॥ तेथेंयेकाळींअसेमागुतानाहीं ॥ किंवापूर्वीनव्हताहेंही ॥ असंबद्धकींगा ॥ १४ ॥ एवंआत्माअपरिच्छिन्न ॥ आत्मत्वींकाळाचेंअसंभवन ॥ तेथेंअज्ञानाचाजाण ॥ काळतोकवण ॥ १५ ॥ आत्माएकसत्यपदार्थ ॥ आणिपदार्थजातअसत ॥ तेथेंअज्ञानावाडीहोत ॥ ऐसेंजरीह्मणा ॥ १६ ॥ तरीआत्मानव्हेविकारजन्य ॥ कूटस्थचिन्मात्रैकचिद्घन ॥ तोक्षरभागासीजाण ॥ आलाचिनाहीं ॥ १७ ॥ ह्मणोनअपदार्थुचिआत्मापाहीं ॥ येथेंपदार्थजातनिःशेषनाहीं ॥ आतांअज्ञानेंकोणेंठायीं ॥ वसावेंपाहा ॥ १८ ॥ उक्तंच ॥ नचमत्स्थानिभूतानिपश्यमेयोगमैश्वरं ॥ भूतभृन्नचभूतस्थोम मात्माभूतभावनः ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ ह्मणिजेभूतजातमजमाजींनाहीं ॥ दिसेतेंयोगमाया कांहीं ॥ योगमायाह्मणिजेपाहीं ॥ युक्तिमाझी ॥ १९ ॥ ऐसेंहेंभगवद्वचन ॥ हेंचिटीकाकाराचें वचन ॥ एवंभगवंतींभगवंतावीण ॥ कांहींचनसे ॥ ३२० ॥ अहोभगवंताचीजेयुक्ति ॥ तेंकेवींअ ज्ञानशक्ति ॥ ह्मणोनीनिखळसंविति ॥ रूपचिहें ॥ २१ ॥ अहोहेंजेंभगवद्ज्ञान ॥ याहूनभगवंत नाहींआन ॥ जेवींहुताशनाचेंजाण ॥ हुताशनचिमुख ॥ २२ ॥ ह्मणोनजेंजेंरूपाआलें ॥ तेंज्ञानचि ज्ञानसंचलें ॥ आतांविकारजातजालें ॥ कैंचेंयेथें ॥ २३ ॥ श्रुतिः ॥ ॥ जगज्जीवेश्वरत्वादिवि चित्रविभवंविना ॥ केवलंचित्सदानंदब्रह्मात्मैक्यपराश्रुतिः ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ ॥ अहोजग जीवेंईश्वरेंवीण ॥ निखळचित्सदानंदपूर्ण ॥ यापदत्रयाचेंजाण ॥ एकचिरूप ॥ २४ ॥ एवंस त्पदेंआत्मानभ्रंशे ॥ चित्पदेंचिद्विलासत्वेंभासे ॥ तेंसत्त्वेवीणनसे ॥ आणीकजालें ॥ २५ ॥ ह्मणोनिसुखासीहानीनाहीं ॥ ऐसासच्चिदानंदजोकांहीं ॥ येथेंजगजीवईश्वरजेंहेंपाहीं ॥ माव ळलेंऐसें ॥ २६ ॥ अहोयेथेंअज्ञानजरीअसतें ॥ तरीहेंनिरोपिलेंतेंकांहींचनघडतें ॥ मगआत्मया

सीह्मणतें ॥ आत्माकवणु ॥ २७ ॥ अहोअमृतींजरीविषअसतें ॥ तरीअमरींकेवींजियजतें ॥ मग अमृतत्वकायतें ॥ अमृतासीपैं ॥ २८ ॥ किंवारात्रिचानाहींअंश ॥ ह्मणोनदिवसह्मणतीदिवसास ॥ तेवींअज्ञानअसतांआत्मयांस ॥ असणेंचिनघडतें ॥ २९ ॥ ह्मणोनअज्ञानाचीआथीनाथी ॥ हेवायसटअवघीवदंती ॥ ऐसेंसिद्धांचापती ॥ बोलिलाअसे ॥ ३३० ॥ आतांस्वरूपेंकिंवास्वतंत्रें नाहीं ॥ तेंनाहींह्मणावेंकाई ॥ निरूपणइयेविषयीं ॥ पुढेंहीअसें ॥ ३१ ॥

दोरीसर्पाभासहोय ॥ तोतेणेंदोरेबांधोंये ॥ नादवडणेंनसाहे ॥ जयापरी ॥ ३८ ॥ तियापरीउभयतां ॥ अज्ञानशब्दगेलावृथा ॥ हातर्कावांचूनहाता ॥ स्वरूपेंनये ॥ ३९ ॥

दोरीसर्पउपजे ॥ तरीतेणेंदोरेबांधिजे ॥ आतांदोरेंचिसापहोयिजे ॥ तरीहाकिलियाढळेना ॥ ३२ ॥ अहोदोरापासूनसापहोता ॥ तरीबांधावयादोरुउरता ॥ आतांदोरुचिसापतत्वता ॥ तरीढळेकैसा ॥ ३३ ॥ आतांदोरुदोरपणेंटळेना ॥ सापहाकिलियाहीढळेना ॥ एवंसर्पत्वघडेना ॥ हेचिमुख्य ॥ ३४ ॥ तेवींआत्मत्वींअज्ञानसंभवे ॥ तरीआत्मत्वचिबाधपावे ॥ कांजेंतेजामाजीं नसांठवें ॥ तमाचीमोट ॥ ३५ ॥ आतांआत्माचिअज्ञानहोये ॥ तरीअज्ञानाचीबुडेसोये ॥ मगकोणेंउजियडेंह्मणोंये ॥ अज्ञानऐसें ॥ ३६ ॥ एवंइयाउभयपरी ॥ अज्ञानाशींनाहींउजरी ॥ स्वरूपत्वेंकिंवास्वतंत्राकारीं ॥ वर्तोंचिसकेना ॥ ३७ ॥ इयापरीउभयतां ॥ अज्ञानवादजालावृथा ॥ परीयेथेंमागुता ॥ पूर्वपक्षउठी ॥ ३८ ॥ नाहोसाध्यसाधनप्रवाहें ॥ आत्मसाक्षात्कारहोतजाये ॥ हेंतंवप्रत्यक्षदिसतांहे ॥ जनामाजींयया ॥ ३९ ॥ मगअज्ञानआलेंअभावासी ॥ तऱ्हींपूर्वापरतादेखिलीऐसी ॥ तरीअखंडताकैसी ॥ आत्मयासीपैं ॥ ३४० ॥ यापूर्वपक्षापरिहर ॥ योजिलाअसे सुंदर ॥ हेजाणतीचतुर ॥ स्वानुभवीजे ॥ ४१ ॥

नानापुनीवेचेअंधारें ॥ दिहाभेणेंरातीमहुरें ॥ तंवयेतचिसुधाकरें ॥ गिळिजेजेवीं ॥ ४० ॥

अगापौर्णिमेच्यादिवशीं ॥ संधीजोअसेदिवानिशी ॥ तेथेंनाहींप्रकाशासी ॥ खंडणजालें ॥ ४२ ॥ सूर्यप्रकाशाचाअवधी ॥ तोचिचंद्रोदयाचाआदि ॥ एवंप्रकाशासीचसंधी ॥ पडलाचिनाहीं ॥ ४३ ॥ चंद्रसूर्येंद्विविध ॥ परंतुप्रकाशएकविध ॥ अंधकारास्पद ॥ जालेंचिनाहीं ॥ ४४ ॥ दिवसाभेणेंरातीमहुरेंजालें ॥ ह्मणिजेसूर्यतेजाह्वनिचांदिणेंभलें ॥ नानातेजचिपरिणामाआलें ॥ शांतचांदिणेंनि ॥ ४५ ॥ अहोसूर्याचाअस्तप्रवाहे ॥ अंधकाराचातर्कुहोपाहे ॥ तोनगिळितचि गिळिलाआहे ॥ सुधाकरेंतेणें ॥ ४६ ॥ असोआत्मप्रत्ययाअधीं ॥ आत्मयानाहींअवधीं ॥ येथें केवींसंधी ॥ मानूंयेहा ॥ ४७ ॥ अहोप्रपंचाचेंजेंभान ॥ आत्मेनचशोभायमान ॥ आणिआत्मत्व जाण ॥ आत्मप्रत्ययेंही ॥ ४८ ॥ अहोआत्मयाचीजेपूर्णता ॥ तेचिपूर्णत्वेंपूर्णिमाआतां ॥ तेथेंचंद्र आणिविवस्वतां ॥ सरिसाचिपाडु ॥ ४९ ॥ जेणेंचिपूर्णप्रकाशाकरें ॥ उमटतीमृगांभचराचरें ॥ तेणेंचिप्रकाशेंशांतसुधाकरें ॥ शांततेआणिलें ॥ ३५० ॥ अहोप्रत्ययाचेनिन्यायें ॥ संधीविषईंतर्कुहों पाहे ॥ तोअधींचिगिळिलाआहे ॥ शांतिसुधाकरें ॥ ५१ ॥ एवंप्रकाशाचीअखंडता ॥ संधीचि उठोनलाहेतत्वता ॥ हेअनुभवाचीखूणआतां ॥ बोलिजेकाई ॥ ५२ ॥ एवंगुरुकृपाआथिलेपणें ॥ जालेंसुखेंसुखासीपारणें ॥ येथेंआत्मसंधीसंभवणें ॥ असंबंधअघवें ॥ ५३ ॥ असोआत्मप्रत्ययोज

न्हींजाला ॥ तन्हींसंधीचिनाहींघडला ॥ किंबहुनाराजेनअवलोकिला ॥ राज्यवैभवआपला ॥५४ त्याअवलोकनियांपैलिकडे ॥ होताभिकारीहेंतंवनघडे ॥ तेवींप्रत्ययहीहोतांघडे ॥ संधीकाई ॥ ५५ ॥ असोस्वात्मसुखींचेअनन्यपणें ॥ आपेआपदुजेंहोणें ॥ आत्मरसासीभोगणें ॥ आत्मर सेंचि ॥ ५६ ॥ येथेंएकुचिएकदुजाजाला ॥ नावेकतैसाचिखेळोंलागला ॥ मगतेणेंसुखेंविराला ॥ आपणामाजीं ॥ ५७ ॥ येथेंएकपणनाहींफुटलें ॥ किंवादुजेपणनाहींमांडलें ॥ अस्तिक्यासीनाहीं आलें ॥ अनास्तिक्यत्वपैं ॥ ५८ ॥ नातरीआत्मरसाचियाप्रौढि ॥ सकळांरसींतेचिगोडी ॥ किं वाठायींचिबुडी ॥ देऊनिराहिला ॥ ५९ ॥ तन्हींभोग्यभोक्तृत्वेंवीण ॥ भोगीआपणयाआपण ॥ आणियेन्हवींहीभोगजाण ॥ आपेंचिआप ॥ ३६० ॥ एवंबोधेंचिबोधन्याहाळिला ॥ परंतुनवाना हींआला ॥ किंवाअबोधहोतातोजाला ॥ बोधअसतां ॥ ६१ ॥ ऐसेंतंवतैंनव्हेचिकांहीं ॥ पौर्णि मेअंधारेंचिनाहीं ॥ आणिदिवसनिशींहेतंवपाहीं ॥ नावेकजालें ॥ ६२ ॥ अहोप्रकाशींचप्रकाश भरला ॥ तोशांतिचांदिणेंनमिरवला ॥ परीअंधारनासूनजाला ॥ नाहींप्रकाशु ॥ ६३ ॥ तेवींबो धासीनहोनखंडण ॥ बोधेंचिबोधजालाप्रसन्न ॥ तेथेंकोठेंआतांअज्ञान ॥ सत्यत्वपावे ॥ ६४ ॥ ऐसियेस्वरूपींपाहीं ॥ विचारितांअज्ञाननाहीं ॥ असोमागुतेंपुढेंही ॥ धांडोळोनपाहों ॥ ६५ ॥

तरीअज्ञानस्वरूपेंकैसें ॥ कार्यकार्यानुमेयअसे ॥
कींप्रत्यक्षचिदिसे ॥ धांडोळूंआतां ॥ ४१ ॥

स्वरूपजेंनिखळनिर्वाण ॥ तेथेंसर्वथानघडेअज्ञान ॥ आतांजरीउगेचिजाण ॥ अनुमानकीजे ॥ ६६ ॥ तरीकार्यकार्यावन्हून ॥ कीजेकारणत्वेंअनुमान ॥ किंवाप्रत्यक्षजाण ॥ दिसतसेडोळां ॥ ६७ ॥ ह्मणिजेहेंअज्ञान ॥ कार्याचेंअसेकारण ॥ किंवाप्रत्यक्षजाण ॥ कार्यचिरूप ॥ ६८ ॥ हें धांडोळूनपाहतां ॥ दोहींमध्येंएकिसंस्था ॥ जालीतरीअवश्यआतां ॥ कांनाह्मणावें ॥ ६९ ॥ अ सोप्रत्यक्षजोव्यव्हारुजाण ॥ तेंचिकायहेंअज्ञान ॥ किंवाअज्ञानयाचेंकारण ॥ जेथूनिवेव्हारुउ मटे ॥ ३७० ॥ हेंनिर्धारूनपाहिजे ॥ मगदोंमध्येंएकलाहिजे ॥ तरीअस्तिक्यतापाविजे ॥ अव श्यअज्ञानाची ॥ ७१ ॥ त्यांतप्रत्यक्षजेंजेंभासमान ॥ तेंतंवनव्हेंअज्ञान ॥ अर्धींहेंचिजाण ॥ बोल तुअसे ॥ ७२ ॥

अहोप्रत्यक्षादिप्रमाणीं ॥ कीजेजयाचीघेणी ॥
तेअज्ञानाचीकरणी ॥ अज्ञाननव्हें ॥ ४२ ॥

प्रत्यक्षजोव्यव्हारादिसे ॥ हेंचिजरीअज्ञानह्मणिजेतअसे ॥ तरीकारणावेगळेंकैसें ॥ उठेकार्य ॥ ७३ ॥ अज्ञानकारणजालें ॥ ह्मणोननसतेंचिरूपाआलें ॥ एवंप्रत्यक्षदेखिलें ॥ तेंअज्ञाननव्हेकीं ॥ ७४ ॥ हेअज्ञानाचीकरणी ॥ ह्मणिजेजालेंअज्ञानापासूनि ॥ ऐसेंनावेकबोलोनि ॥ प्रत्यक्षताखं डिते ॥ ७५ ॥ नावेकहेंअज्ञान ॥ करणीवर्तऊन ॥ प्रत्यक्षप्रमाण ॥ तोडितसे ॥ ७६ ॥ मगकार्या चेनिअभावें ॥ कारणहीप्रमाणनव्हे ॥ ऐसेंहीस्वभावें ॥ बोलतीपुढा ॥ ७७ ॥ प्रस्तुतकारणस्था नींथांबऊन ॥ तोडितोप्रत्यक्षप्रमाण ॥ येविषयींनिरूपण ॥ अवधाराहोजी ॥ ७८ ॥

जैसीअंकुरेंसीसरळ ॥ वेलिदिसेवेल्हाळ ॥
तेंबीजनव्हेकेवळ ॥ बीजकार्यहोय ॥ ४३ ॥

जेवींबीजापासूनवेलहोय ॥ तोवेलचितंवबीजनव्हे ॥ तस्मात्वेलाचेंकारणआहे ॥ बीजएक ७९

कांशुभाशुभरूपें ॥ स्वप्नद्रष्टीआरोपे ॥
तेंनिद्रनव्हेजाउपें ॥ निद्रेचेंकीं ॥ ४४ ॥

किंवावेस्तावेस्तरूप ॥ प्रत्यक्षस्वप्नाचाआरोप ॥ तोआरोपचिस्वरूप॥ निद्रेचेंनव्हे ॥३८०॥ त्यासीनिद्राजालीकारण ॥ ह्मणोनउच्चावचदेखिलेंस्वप्न ॥ तेवींप्रत्यक्षदिसेजाण ॥ तेंअज्ञाननव्हें ॥८१॥

नानाचांदुएकअसे ॥ तोव्योमींदुणादिसे ॥
तेंतिमिरकार्यजैसें ॥ तिमिरनव्हेपैं ॥ ४५ ॥

अहोएकाचांदाचेदोनीं ॥ देखिजेतिपैंगगनीं ॥ तेतिमिराचीकरणी ॥ जाणावीपैं ॥ ८२ ॥ परीजेणेंदेखिजेकांहीं ॥ तेंतिमिरतंवगगनींनाहीं ॥ तिमिरापासूनपाहीं ॥ चंद्रद्वंद्व ॥ ८३ ॥ एवंइत्यादिदृष्टांतेंकरून ॥ बोलिलाऐसेंजाण ॥ तेंप्रत्यक्षप्रमाण ॥ अज्ञाननव्हे ॥ ८४ ॥

तैसेंप्रमाताप्रमेय ॥ प्रमाणजेंत्रय ॥
तेंअज्ञानाचेंकार्य ॥ अज्ञाननव्हे ॥ ४६ ॥

तेवींस्वरूपएकअद्वय ॥ येथेंप्रमाताप्रमाणप्रमेय ॥ ह्मणिजेज्ञाताज्ञानज्ञेय ॥ इत्यादित्रिपुटी ८५ एकेस्वरूपींहेंभान ॥ तरीहेंचिनव्हेप्रत्यक्षअज्ञान ॥ अज्ञानयाचेंकारण ॥ जेणेंहेंभासे ॥ ८६ ॥

ह्मणोनप्रत्यक्षादिकीं ॥ अज्ञानकार्यविशेखीं ॥
नेघेपेंयेविखीं ॥ आनुनाहीं ॥ ४७ ॥

ह्मणोनप्रत्यक्षकार्यजाण ॥ तेंतंवनव्हेअज्ञान ॥ येविषयींअन्यथाजाण ॥ मानूंनयेपैं ॥८७॥ आतांजरीआणीकतर्क ॥ घेइजेलअज्ञानविषयिक ॥ तेंहीमागुतेंवचनएक ॥ अवधाराहोजी ॥ ८८ ॥

अज्ञानकार्यपणें ॥ घेइजेतेंअज्ञानह्मणे ॥
तरीघेतांहीकरणें ॥ तयाचेंची ॥ ४८ ॥

पूर्वार्धेंकरून॥ पूर्वपक्षाचेंलक्षण॥ ह्मणेकार्यचिअज्ञान॥ मानिलेंजेणें ॥८९॥ प्रस्तुततेंचियेथेंअज्ञानजाण ॥ जेणेंकार्यरूपचिमानिलेंअज्ञान ॥ असोयेणेंतन्हींअभिप्रायेंकरून॥ अज्ञानखरें ॥३९०॥ तरीजेणेंमानिलेंकार्यचिअज्ञान ॥ तोहीअज्ञाननव्हेजाण ॥ यासीहीकारण ॥ अज्ञानएक ॥ ९१ ॥

स्वप्नींदिसेतेंस्वप्न ॥ मांदेखताकायआन ॥
तैसेंकार्यचिअज्ञान ॥ केवळजरी ॥ ४९ ॥

स्वप्नींपरिवारदेखिला ॥ आपणकुटंबीपणेंशोभला ॥ तोकुटुंबीआणिकुटुंबजाला ॥ स्वप्नचिदोन्ही ॥ ९२ ॥ किंवास्वप्नस्थसुखासन ॥ तेथेंजेणेंकेलेंआरोहण ॥ येथेंसुखासनआणिबैसलाजाण ॥ दोन्हीस्वप्नस्थ ॥ ९३ ॥ दोहींसीकारण ॥ एकिनिद्राचिपैंजाण ॥ तेवींकार्यरूपेंमानिलेंअज्ञान ॥ तेंहीअज्ञानकार्य ॥ ९४ ॥ आतांकार्यरूपहीअज्ञान ॥ कारणहीकार्यरूपचिजाण ॥ कांजेंकार्यकारणत्वेंअभिन्न ॥ अज्ञानचिअसे ॥ ९५ ॥ कारणरूपेंजेंअज्ञान ॥ तेंचिकार्यरूपेंपरिणमलेंजाण ॥ कारणाहूनिभिन्न ॥ कारणताअसे ॥ ९६ ॥ ह्मणोनिकार्यकारणमिळोन ॥ कार्यरूपचिअज्ञान ॥ ऐसेंकांहींअनुमान ॥ मानीतसाजरी ॥ ९७ ॥ तरीयदर्थींनिराकरण ॥ दृष्टांतेंसहवर्तमान ॥ मूळप्रबंधवचन ॥ संशयच्छेदक ॥ ९८ ॥

तरीचाखिलागूळगुळें ॥ माखिलेंकाजळकाजळें ॥ कांघेपेंदेपें सुळे ॥ हालयांसुळु ॥५०॥ तैसेंकारणअभिन्नपणें ॥ कार्यही अज्ञानहोणें ॥ तेंअज्ञानचिमाकायकोणें ॥ घेपेंदेपें ॥ ५१ ॥

अहोअज्ञानहेंकारण ॥ तेंकार्यातेंप्रसवेकैसेन ॥ आतांकार्यचिनाहींजाण ॥ तरीकारणतेंकिमात्मक ॥ ९९ ॥ अंगेचिजेंअज्ञान ॥ तेंकैसेनिहोईलकारण ॥ तेथूनिक्रियाजाण ॥ कोठूनिउमटे ॥ ४०० ॥ अहोअज्ञानासीजेंकारण ॥ अज्ञानतंवनघडेजाण ॥ अज्ञानआपलेंअज्ञानपण ॥ भोगिजेकेवीं ॥ १ ॥ जेवींगुळासीगूळप्रसवला ॥ किंवागुळेंचिगूळचाखिला ॥ अथवाकाजळेंचिकाजळाला ॥ राविलेंकाई ॥ २ ॥ तेवींअज्ञानासीचअज्ञान ॥ केवींहोईलपैंकारण ॥ जडासीआपलेंजडपण ॥ चेतवीलकाई ॥ ३ ॥ जेथेंकार्यचिनाहींजाण ॥ तेंकोणासीहोईलकारण ॥ तस्मात्कार्यकारणेंवीण ॥ अज्ञानतेंकिमात्मक ॥ ४ ॥ अहोअज्ञानेंहोऊनकारण ॥ कोणासीकेलेंपांअज्ञान ॥ अघवाचिद्विलासजाण ॥ चिद्रूपचिअसे ॥ ५ ॥ जेवींसुळेंसूळत्राहाटिलेन ॥ कोणा कायदेईलजाण ॥ तेवींअज्ञानाहूनउठिलेंअज्ञान ॥ तेणेंअज्ञानकवण ॥ ६ ॥ एवंकार्यकारणत्वेंअभिन्न ॥ एकचिन्मात्रवस्तुपूर्ण ॥ तेथेंकार्यनव्हेनाकारण ॥ अज्ञानकैंचें ॥ ७ ॥ अहोकोण्हेकाळें कोठेंही ॥ वस्तूसीजरीलोपनाहीं ॥ तेथेंआतांकवणेंठायीं ॥ अज्ञानेंवसावें ॥ ८ ॥ आशंका ॥ अहोआहेजरीअज्ञान ॥ तरीशब्दासीजालेंप्रमाण ॥ अन्यथाशब्दासीजाण ॥ कैसेंनयेतें ॥ ९ ॥ ऐसें पूर्वपक्षाचेंजिव्हार ॥ जाणोनदिधलेंउत्तर ॥ जेणेंपाविजेपार ॥ संदेहसिंधूचा ॥ ४१० ॥

आतांघेतेंघेइजेतेंऐसा ॥ विचारुनयेमानसा ॥ तरीप्रमाणजालामासा ॥ मृगजळींचाना ॥ ५२ ॥

घेतेंघेईजेतेंऐसें ॥ ह्मणिजेकार्यकारणमिषें ॥ ह्मणिजेग्राह्यग्राहकविशेषें ॥ प्रचारुजोदिसे ॥ ११ तेंअवघेंकांहींनसोन ॥ विलासलेंचिन्मात्रपूर्ण ॥ तेथेंअज्ञाननाहींचजाण ॥ बोलिलेंहेंजें ॥ १२ ॥ हेंकांहींनयेमना ॥ शब्दुचिजरीप्रमाणमाना ॥ तरीमृगजळाचियामीना ॥ शब्दुचिवदला ॥ १३ ॥ जेथेंजळासीचठावनाहीं ॥ तेथेंमत्स्यतोकैंचाकाई ॥ शब्देंजऱ्हींपाहीं ॥ बोलिलेंअसतां ॥ १४ ॥ तेवींअज्ञानहेंप्रमाण ॥ जालेंतऱ्हींप्रमेयहीन ॥ प्रमाणचिजाण ॥ अप्रमाणजालें ॥ १५ ॥ अहोअज्ञानहेंबोलतां ॥ बोलतुचिबोलरिता ॥ विचाराचियाहाता ॥ नचढेकांहीं ॥ १६ ॥

तंवप्रमाणाचियामापा ॥ नसंपडेचिजेबापा ॥ तयाआणि खपुष्पा ॥ विशेषुकाई ॥ ५३ ॥ मांहेप्रमाणचिनुरवी ॥ आतां आथीहेंकोणप्रस्तावी ॥ येणेंबोलेंहीजाणावी ॥ अज्ञानउखी ॥ ५४

अहोप्रमाणींजेंनसांपडे ॥ तेंआहेहेंकैसेनघडे ॥ खपुष्पाचेनिपडिपाडें ॥ हेंहीसत्य ॥ १७ ॥ अगाआकाशींचेंफूल ॥ हेंकायनव्हतीबोल ॥ तरीतेबोलींसांपडेल ॥ कवणतोअर्थु ॥ १८ ॥ जो अर्थसिद्धनाहीं ॥ तेथेंप्रमाणेंकीजेलकाई ॥ माअज्ञानहेंतंवपाहीं ॥ प्रमाणचिनुरवी ॥ १९ ॥ सत्यत्वेंअसतेंअज्ञान ॥ तरीकैसेंघडतेंवाग्स्फुरण ॥ ह्मणोनअज्ञानशब्दजाण ॥ अज्ञाननुरवी ॥ ४२० ॥ अहोस्फुरणाचेंनिजस्फुरण ॥ जेकींदृश्यात्रद्रष्टेपण ॥ शब्दकिरणींतेंचिजाण ॥ फांकलेंअसे ॥ २१ ॥ त्याचेंरूपचिहेंपाहीं ॥ फांकणेंसंकोचणेंनाहीं ॥ आतांऐसियेठायीं ॥ अज्ञानतेंकाइसें ॥ २२ ॥

तस्मात्शब्दुचिप्रमाण ॥ धरूनिभाविजेअज्ञान ॥ हाहीयेथेंअप्रमाण ॥ पूर्वपक्षचिजाला ॥ २३ ॥ आणिप्रत्यक्षकिंवाअनुमान ॥ हेंपहिलेंचिखंडिलेंजाण ॥ आतांयाचेंउपसंहरण ॥ करितसेपुढें२४

एवंप्रत्यक्षअनुमान ॥ ययाप्रमाणाभाजन ॥

नव्होनिजालेंअज्ञान ॥ अप्रमाण ॥ ५५ ॥

एवंविचारितांअज्ञान ॥ प्रत्यक्षनव्हेनाअनुमान ॥ कार्यनव्हेनाकारण ॥ ऐसेंजालें ॥ २५ ॥ किंवाअज्ञानहाशब्दु ॥ तरीयाशब्दींचअज्ञानबाधु ॥ एवंप्रमाणींसंबंधु ॥ नलगेजयाचा ॥ २६ ॥ अहोजोअर्थुअसेठायीं ॥ तोसांपडेप्रमाणत्रयीं ॥ तरीप्रमाणीपाहीं ॥ नाडळेअज्ञान ॥२७॥ कार्य दृशेआलेंनाहीं ॥ ह्मणोनप्रत्यक्षनघडेपाहीं ॥ कांजेंअज्ञानकार्यप्रवाहीं ॥ प्रसवोंचनसके ॥ २८ ॥ आतांकार्यजातकारणेंवीण ॥ नुठिह्मणोनअज्ञानकारण ॥ येणेंअनुमानेंअज्ञान ॥ सत्यत्वाआणावें ॥ २९ ॥ तरीअंगेजेंअज्ञान ॥ तरीतेंकार्यातेंनप्रसवेजाण ॥ येविषयींचेंवचन ॥ मूळग्रंथींचें ॥४३०

नास्वकार्यातेंवीये ॥ जेंकारणपणानये ॥

मीअज्ञानऐसेंबिहे ॥ मानुसाचें ॥ ५६ ॥

यालागींआपलेजडपणें ॥ कार्यातेंप्रसवोंनेणें ॥ ह्मणोनमानिलेनिअनुमानें ॥ कारणत्वानये ॥ ३१ ॥ एवंप्रत्यक्षप्रमाणआणिअनुमान ॥ याप्रमाणापात्रनव्हेजाण ॥ आतांमानावेंशब्दप्रमाण॥ उगेंचिजरी ॥ ३२ ॥ हाजोअज्ञानशब्दु ॥ तोकायउगाचवाढलावादु ॥ ऐसेंह्मणोनपक्षसिद्धु ॥ करावाजरी ॥ ३३ ॥ तरीअर्थताजेंअज्ञानजाण ॥ तेंकायह्मणेलमीअज्ञान ॥ आतांहावाद्जाण ॥ तेणेंवीणसर्वथानघडे ॥ ३४ ॥ आतांजाणतेंजरीउरलेंआहे ॥ तरीअज्ञानेंकेलेंकाये ॥ नेणनकरि तांतरीनोहे ॥ अज्ञानपाहा ॥ ३५ ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ कायसांगोंविदारून ॥ सांगतांचिसां गतेपण ॥ नयेचिकैसें ॥ ३६ ॥ हेंमाझेंनिदातारे ॥ नित्यानंदसुखकरे ॥ विश्वचिएकसरें ॥ सुख रूपकेलें ॥ ३७ ॥ अहोकेलेंहेंएकनसाहे ॥ स्वसुखेंचिसुखरूपआहे ॥ हेंठायींचेअसतांनोहे ॥ विश्वरूप ॥ ३८ ॥ हाअवसानसंधीह्मणीहोय ॥ अगाआठवलेश्रीनित्यानंदपाय ॥ तेंअंतरात्यासी लोटूनपाहे ॥ बाहीरआलें ॥ ३९ ॥ आतांअंतरबाहेरएकजालें ॥ हेंनावेकबोलासीआलें ॥ त्याचे पाईंमासले ॥ द्वंद्वाचेनसती ॥ ४४० ॥ असोआतांहेचिखूण ॥ जेंअज्ञाननह्मणेंमीअज्ञान ॥ आणि ह्मणोंबैसेतरीमरण ॥ बोलतांचिआलें ॥ ४१ ॥ ह्मणोनिमूळपदींबोलिलें ॥ अज्ञानह्मणतांअज्ञान बिहालें ॥ आतांशब्देंहीसांडिलें ॥ तेंनसेचिठायीं ॥ ४२ ॥ एवंप्रत्यक्षआणिअनुमान ॥ तैसेंचिहें शब्दप्रमाण ॥ याप्रमाणत्रयींधांडोळितांजाण ॥ अज्ञानचिनाहीं ॥ ४३ ॥ अहोप्रत्यक्षचिनाहीं ॥ तेथेंअनुमानेंकीजेकाई ॥ अग्निवीणपाहीं ॥ धूम्रवत्कायनदिसे ॥४४॥ अहोवार्षियेचाप्रवर्तला॥ पर्वतधूम्रवत्वेढिला ॥ तरीतेपाहोंजातांसांपडला ॥ अग्निकोण्हा ॥ ४५ ॥ एवंप्रत्यक्षावीण ॥ शब्दुआणिअनुमान ॥ हेंअवघेंवाचारंभण ॥ टवाळजालें ॥ ४६ ॥ आशंका ॥ आतांनसोहेंअ ज्ञान ॥ ज्ञानासीनाहींखंडण ॥ तरीहेंअन्यथाभान ॥ कासेनजालें ॥ ४७ ॥ ऐसेंह्मणालकांहीं ॥ तरीपरिहारइयेविषयीं ॥ बोलिलाअसेतोपाहीं ॥ प्रकटकरीन ॥ ४८ ॥

आत्मयास्वप्नदाऊं ॥ नशकेकीरबहु ॥

परीठायेठाऊ ॥ निदेजोनेणें ॥ ५७ ॥

अहोहाआत्मापाहीं ॥ अन्यथादेखतुचिनाहीं ॥ कांजेतेथेंनिद्रेचाचिकधींही ॥ आगमनाहीं

॥ ४९ ॥ आतांजोनिजेलाचिनाहीं ॥ तोस्वप्नदेखेलकाई ॥ एवंआत्मेनअन्यथाकांहीं ॥ नाहींचिदेखिलें ॥ ४५० ॥ येविषयींचेंनिरोपण ॥ पुढेंप्रकटअसेजाण ॥ येथेंकांहींएकिखूण ॥ सांगोनगेला ॥ ५१ ॥ असोमागुतेंपूर्वपक्षाचेंलक्षण ॥ पदत्रयेंकरून ॥ उपपादूनखंडण ॥ तेंहीकेलें ॥ ५२ ॥ तेंअवधारावेंसज्जनीं ॥ हेंअनुभवामृतचिहोऊनि ॥ हेंक्षंतव्यार्थचरणीं ॥ मस्तकतुमच्या ॥५३॥

हेंअसोजियेवेळे ॥ आत्मपणेंचिनिखळें ॥
आत्माअज्ञानमेळे ॥ असेतेणें ॥ ५८ ॥

हेंअसोबोलणें ॥ आत्माआत्मत्वासीहीनेणें ॥ निखळआत्मेचपणें ॥ असेजेव्हां ॥५४॥ ह्मणिजे चिद्विलासेंप्रपंचकिरणीं ॥ उदोंनेघेजैंचिन्मात्रतरणी ॥ निखळचिन्मात्रपणीं ॥ निवांतअसेजैं ॥ ५५ ॥ तैंआत्मयाकांहींचनकळे ॥ असोनअज्ञानमेळें ॥ आत्मत्वींनिमालें ॥ आत्मत्वअसे॥५६॥ विचारितांमागीलनिरूपण ॥ जेव्यापारमात्रज्ञानेंवीण ॥ नव्हेहेमानिलीखूण ॥ निरोपिलीतैसी ॥ ५७ ॥ तरीभावाभावरूप ॥ तेंज्ञानाचेंस्वरूप ॥ मगव्यापाराचालोप ॥ तेंअज्ञानरूप ॥ ५८ ॥ किंबहुनाआत्मयाचीप्रकाशतां ॥ तोहाप्रपंचचिआइता ॥ मगअज्ञानेंअवरिलासांता ॥ प्रपंचविलोपु ॥ ५९ ॥ असोदेहींजंवदेहभाव ॥ तैंप्रकटअसेजाणीव ॥ आणिनेणीवेचाजैंआयुर्भाव ॥ तैंदेहभावमाळवे ॥ ४६० ॥ अथवाभावाभावमाळवे ॥ जैंस्वसामर्थ्यहरासपावे ॥ किंबहुनाआत्मया आत्मत्वनाठवे ॥ तैंअज्ञानसंग ॥ ६१ ॥

जैसेंनकरितांमंथन ॥ काष्ठींअवस्थान ॥ जैसेंकांहुताशन ॥
सामर्थ्याचें ॥ ५९ ॥ तैसेंआत्माऐसेंनांव ॥ नसाहेआत्मया
चीबरव ॥ तैंकांहींअज्ञानहांव ॥ बांधतेंकां ॥ ६० ॥

जैसेंनकरितांमंथन ॥ काष्ठींचाहुताशन ॥ स्वसामर्थ्यहीन ॥ काष्ठींचअसे ॥ ६२॥ तेवींभावाभावविहीन ॥ आत्माहीनेणेआत्मेपण ॥ तेव्हांअसेअज्ञान ॥ ह्मणालजरीऐसें ॥ ६३ ॥ तरीहेंहीयेथें अनुमान ॥ समूळपावलेंव्यर्थपण ॥ ऐसेंकांहींनिरूपण ॥ पदविलासेंअसे ॥ ६४ ॥

कायदीपजैंनलाविजे ॥ तैंचिकाजळीफेडिजे ॥
कींनुगवत्यावाळिजे ॥ रुखाचीछाया ॥ ६१ ॥

आत्माआत्मत्वचिनेघे ॥ तैंअज्ञानहेंकोठेंरिघे ॥ येणेंहीतर्केंवाउगें ॥ जालेंचिआहे ॥६५॥ आत्मत्वींअसावेंआत्मेपण ॥ तैंकल्पावादोषगुण ॥ नलावितांदीपजाण ॥ काजळीकैंची ॥ ६६ ॥ किंवाहीवरुउगलाचिनाहीं ॥ तैंछायाकैंचीकाई ॥ तेनिंदावीआतांकेवीं ॥ अपवित्रपणें ॥ ६७ ॥

नानानुटितांदेहदशा ॥ कालऊनलाविजेचिकसा ॥
नघडितांआरिसा ॥ उटिजेकाई ॥ ६२ ॥

जेवींदेहसंभवनाहींजाला ॥ तैंमळकटाकोणाबैसला ॥ मांचिकसालाऊनिकाढिला ॥ हेंघडे कायसत्य ॥ ६८ ॥ तेवींजैंआत्माआत्मेपणेंवीण ॥ असेभावाभावविहीन ॥ तैंअज्ञानाचेंआवरण ॥ पडिलेंकवणा ॥ ६९ ॥ किंवाआरिसाघडिलानाहीं ॥ तैंमळेआवरिलेंतेंकाई ॥ मगउठोनकीजे पाहीं ॥ निर्मळकवणा ॥४७०॥ तेवींदेहसंगेंवीण ॥ आत्माअसेअहंताहीन ॥ तैंआत्मयासीजाण॥ आत्मत्वकैंचें ॥ ७१ ॥ आत्मयाआत्मत्वनाहीं ॥ तैंअज्ञानेंझांकिजेकाई ॥ मगअज्ञानवारूनपाहीं ॥

आत्मत्वासीयेपैं ॥ ७२ ॥ ऐसेंतंवनघडेजाण ॥ ह्मणोनिपुढेंहीअसेंवचन ॥ दृष्टांतेंसहवर्तमान ॥ अवधारिजोजी ॥ ७३ ॥

कांवोहाच्यादुधीं ॥ सायचिअसावीअधीं ॥ मगतेफेडूंइयेबु
द्धी ॥ पवाडुकीजे ॥ ६३ ॥ तैसेंआत्मयाच्याठायीं ॥ जैंआ
त्मपणाठावोनाहीं ॥ तैंअज्ञानकांहीं ॥ सारिखेंकैसें ॥ ६४ ॥
ह्मणोनितेव्हांहीअज्ञाननसे ॥ हेंजालेंचिआहेअपैसें ॥ आतां
रिकामेंचिकाइसें ॥ नाहींह्मणों ॥ ६५ ॥

अहोएकेंपरीपाहतां ॥ अज्ञानधर्मदिसेवर्ततां ॥ परीतेथेंआत्मसत्ता ॥ लोपातेंनपवे ॥७४॥ तेथेंआत्मसत्ताविद्यमान ॥ ह्मणोनतेथेंहीअसोंनसकेअज्ञान ॥ एवंतेहीकाळींजाण ॥ अज्ञानमिथ्या ॥ ७५ ॥ तेथेंव्यापाराचेंउपशमन ॥ होऊनभोगीस्वसमाधान ॥ तैंअसावयाअज्ञान ॥ समर्थकैंचें ॥ ७६ ॥ तेथेंआत्माचिआत्मत्वेंवीण ॥ मगअज्ञानतेंकिंलक्षण । मगतेंवारूनिआत्मेपण ॥ आत्मालाभे ॥ ७७ ॥ जेवींगाईचाबोहांदूध ॥ तैसायेचाअसावासंबंध ॥ मातेसायकाढावयाबुद्ध ॥ प्रवर्तेलकाई ॥ ७८ ॥ तैसेंनिखळआत्मेपणीं ॥ आत्मत्वायावयाचीसिराणी ॥ तेथेंअज्ञानाची करणी ॥ कवणतेविचारा ॥७९॥ अहोसंभावितजैंठायींबैसला ॥ तैंह्मणावापिसाटजाला ॥ वर्तौजैंलागला ॥ तैंजाणताकैसा ॥ ४८० ॥ आतांवर्ततियेवेळे ॥ जयाचीजाणीवनमैळे ॥ मगनिर्वांतकाळे ॥ पालटेलकाई ॥ ८१ ॥ स्मृतिः ॥ ॥ यदासंहरतेचायंकूर्मोंगानीवसर्वशः ॥ इंद्रियाणींद्रियार्थेभ्यस्तस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता ॥ १ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ आपुलियेइच्छेकरी ॥ कूर्मअंगांतेंपसरी ॥ मागुतिअंगआवरी ॥ स्वइच्छावशेंतो ॥ ८२ ॥ तेवींइंद्रियार्थोपासाव ॥ इंद्रियेंपावतीउपरमभाव ॥ तेप्रज्ञेचीराणीव ॥ प्रतिष्ठापावे ॥ ८३ ॥ किंबहुनासमाधीआणिव्युत्थान ॥ हेंएकचिकींसमाधान ॥ आतांयेथेंअज्ञान ॥ कासयाऐसें ॥ ८४ ॥ अहोतरंगाचेवाहतीगाडे ॥ तैंपाणियाचीरेखानमोडे ॥ मांनिवांतेठायींमोडे ॥ पाणीपणाकाई ॥ ८५ ॥ तेवींसमाधीआणिव्युत्थान॥ क्रियाकिंवाउगेपण ॥ येथेंआत्मकळालोपेवीण ॥ सरिसीचअसे ॥ ८६ ॥ अहोनिद्रेमाजींनिदेजोनेणें ॥ जागृतिहीवागविजेतियाचिखुणे ॥ तोआत्माअज्ञानें ॥ आवरलाकैसा ॥ ८७ ॥ नातरीवांझेचेनिकुमरें ॥ मोडिजेतिअमरनगरें ॥ तरीअज्ञानेंआवरे ॥ आत्माराजु ॥८८॥ अहोप्रपंचाचीवृत्तिउपरमपावे ॥ तैंजाणीवचिजरीमाळवे ॥ तैंआत्माऐसेंह्मणावें ॥ कवणियाअर्था ॥८९॥ जाणीवेहराशुजाला ॥ ह्मणिजेआत्मयासीचिनाशुघडला ॥ मगअज्ञानेंभुलविला ॥ कवणतोअर्थु॥४९०॥ जोजन्मापासूनमरणावसान ॥ रोगेंसिवंतिलाचनाहींजाण ॥ मगमरणोत्तरकाळींजाण ॥ कवणरोगियाहोय ॥९१॥ तेवींप्रपंचज्ञानेंवीण ॥ आत्माचज्ञानहीन ॥ मानालतरीअज्ञान ॥ सत्यत्वानये ॥ ९२ ॥ कांजेआत्माजैंज्ञानहीन ॥ तैंआत्मत्वासीचपडोंपाहेशून्य ॥ मगतेथेंअज्ञान ॥ कवणाबाधी ॥ ९३ ॥ आतांजाणीवेनेणीवेवीण ॥ ऐसिजेजाणीवजाण॥ तियेजाणीवेसीखंडण ॥ काळत्रयींनघडे ॥९४॥ क्षणीकजाणीवक्षणीकनेणीव ॥ तेअवघीजेथीलजाणीव ॥ तेपावेलअभिभव ॥ हेंकायघडतें ॥ ९५ ॥ अहोहाभूगोलविरोनजावो ॥ आकाशाचाहीपुसोठावो ॥ परीसुजाणहाआत्मरावो ॥ हालेनाकधीं ॥ ९६ ॥ हेंजेदृश्यदेखिजेलीळा ॥ इतुकीचजरीआत्मकळा ॥ तरीभगवंतकांबोलिला ॥ एकांशेनऐसें ॥ ९७॥ श्रीभगवद्गीतेमाझारीं ॥ बोलिलेऐसेंश्रीहरि ॥ जेंमीएकअंशेंकरीं ॥ वागवितोंजग ॥ ९८ ॥ जेवींस्वक्रीडावशें ॥ सागरींतरंगसंभारदिसे ॥ तेथेंअवघा

सागरनसे ॥ तरंगत्वपावला ॥ ९९ ॥ तेवींभगवंतींदृश्यभान ॥ हेंजेंकांहींवाचारंभण॥ हेंभासवू नहीभगवंतपण ॥ निष्कळचिअसे ॥५००॥ तस्मात्‌जगासीअसतांनसतां ॥ भगवंतींचअसेभ गवंतता ॥ जेथेंजगाचीवार्ता ॥ जगअसतांनाहीं ॥ १ ॥ ह्मणोनआत्मयाखंडणनाहीं ॥ तेथेंअ ज्ञानकैंचेंकाई ॥ अज्ञानाचीकरणीकधींही ॥ देखिलीचिनाहीं ॥ २ ॥ आत्मयावेगळेंपाहीं ॥ कां हींहीअसतेंठायीं ॥ तरीह्मणिजेतेंकधींही ॥ अज्ञानआथी ॥ ३ ॥ उगेंचआहेअज्ञान ॥ तरीरोगकैं चारोगियावीण ॥ तरीयेथेंआब्रह्मसंपूर्ण ॥ निरोगीचअसे ॥ ४ ॥ आतांबहुबोलतांनिर्वाण ॥ येथें चिहोईलग्रंथावसान ॥ पुढेंग्रंथकारचिसंपूर्ण ॥ बोलिलेअसती ॥ ५ ॥ अहोसूर्योदयाचेंचिन्ह ॥ नावेकदावितुसेअरुण ॥ परीत्रैलोक्यधवळाचीखूण ॥ सूर्यीचिअसे ॥ ६ ॥ तेवींमूळपदींभाव दिसे ॥ तोसंबंधमात्रमीलावितसें ॥ वांचूनमाझेंयेथेंकायसें ॥ बोलणेंमिरवे ॥ ७ ॥ श्रीज्ञानेश्वर भास्करें ॥ फेडिलेंअसेजगाचेंतिमिरें ॥ तेथेंमीकायकिंकरें ॥ वाखाणूंसके ॥ ८ ॥ असोक्षणीकजें अज्ञान ॥ तेंव्हडेंचिनव्हेआत्मेपण ॥ हेंसाधूनअज्ञान ॥ समूळमिथ्या ॥ ९ ॥ आतांघडेअज्ञान ॥ हेंअनारिसेंनाहींजाण ॥ परीतेंदृष्टांतेंवीण ॥ उगेचिनह्मणे ॥ ५१० ॥

ऐसाहीआत्माजेव्हां ॥ जैंनातळेभावाभावा ॥
अज्ञानअसेतेव्हां ॥ तरीतेंऐसें ॥ ६६ ॥

आत्माभावाभावातीतु ॥ असोनिदिसेभावसंवळितु ॥ तैंतेथेंअज्ञानहेतु ॥ सिवतलानाहीं ॥११॥ मांनिखळचिन्मात्रघन ॥ भावाभावविहीन ॥ ऐसीजैंलाधलीखूण ॥ तैंअज्ञानकैंचें ॥ १२ ॥ ह्मणोनिअज्ञानभावींअज्ञाननसे ॥ मांनिखळआत्मत्वींकेवींस्पर्शे ॥ अर्थसमुच्चयऐसें ॥ बोलिलें तात्पर्य ॥ १३ ॥ जेंभावाभावविहीन ॥ तेंअसेपरीअसणयावीण ॥ तरीनसेतेठायींअज्ञान ॥ असे लकोठेंपां ॥ १४ ॥ किंवादेहतादात्म्येवीण ॥ निखळआत्माविकारहीन ॥ तैंआत्माअज्ञान ॥ हें असंबद्धअघवें ॥ १५ ॥ अहोआत्मत्वचिजरीशून्य ॥ तरीनघडेअज्ञान ॥ किंवाआत्मास्वसुखीं चिमग्न ॥ तऱ्हींअज्ञानघडेयेथें ॥ १६ ॥ ह्मणोनिअज्ञाननिराकरणीं ॥ पुढेंदृष्टांताचियाश्रेणी ॥ तियाअवधारावियासज्जनीं ॥ करूनिकृपा ॥ १७ ॥

जैसेंघटाचेंनाहींपण ॥ फुटोनिहोयशतचूर्ण ॥
कींसर्वांपरीमरण ॥ मारवलेंकीं ॥ ६७ ॥

घटचिनाहींसंभवला ॥ तोअभावजैसावचनासीआला ॥ तोअभावजेणेंफेडिला ॥ तयासा चपणकैंचें ॥ १८ ॥ किंवामरणासीमरणआलें ॥ हेंजऱ्हींबोलिजेबोलें ॥ परीअर्थताघडलें ॥ कां हींचनाहीं ॥ १९ ॥ तेवींआत्माआत्मत्वेंवीण ॥ तैंआत्मत्वींनांदेअज्ञान ॥ येथेंसमूळउडालेंअनु मान ॥ अधींचअसे ॥ ५२० ॥

नानानिदेंनिद्आली ॥ कींमूर्छामूर्छेगेली ॥ कींअंधारीप डली ॥ अंधकूपीं ॥ ६८॥ कांअभावअवघडला ॥ कांकेळीचा गाभामोडला ॥ चोळखाअसुडला ॥ आकाशाचा ॥ ६९ ॥ कांनिवटलियासुदलेंविख ॥ मुकियाचेंबांधलेंमुख ॥ नानानु टितालेख ॥ पुसिलेंजैसें ॥ ७० ॥ तैसेंअज्ञानआपुलीवेळ ॥ भोगीहेचिटवाळ ॥ आतांतरीकेवळ ॥ वस्तुहोऊनअसे ॥ ७१ ॥

केवळवस्तुचिद्धन ॥ ह्मणिजेअसेस्वानुभवसंपन्न ॥ तैंवस्तूसीचनाहींवस्तूपण ॥ माअज्ञानक वणा ॥२१॥ अहोआत्मयानाहींआत्मेपण ॥ हेंमार्गेनिरोपिलेंअसेजाण ॥ तरीनसतैंठायींअज्ञान ॥ आवरीकवणा ॥ २२ ॥ ह्मणोननिदेंनिदआली ॥ किंवाअंधारीअंधारींपडली ॥ किंवागर्भेंचवीण केळी ॥ वाढलीअसे ॥ २३ ॥ तीसगाभाचजेथेंनाहीं ॥ तेथेंमोडिजेआतांकाई ॥ किंवानिराकारें आकाशींपाहीं ॥ पालवचिकैंचा ॥ २४ ॥ नानाअभावअन्यथाजाला ॥ कींप्राणहीनैंविषप्रळय केला ॥ किंवामुकयाच्यामुखासाधिला ॥ वाचास्तंभ ॥ २५ ॥ किंवालेखलिहिलानाहीं ॥ तैंपु सिलियाहानीकाई ॥ तेवींआत्मत्वनेघोनिपाहीं ॥ आत्माजैंअसे ॥२६॥ अहोअसतेपणेंअसिजे ॥ तरीअज्ञानधर्मुपाविजे ॥ आतांनिर्विकारेंविकरिजे ॥ घडेकैसें ॥ २७ ॥ आत्माह्मणिजेनिर्वि कार ॥ अज्ञानह्मणिजेअसार ॥ तरीअसारेंनिर्विकार ॥ सविकारनव्हे ॥ २८ ॥ ह्मणोनहेअनु मत्त ॥ लागलेमागीलदृष्टांत ॥ एवंअज्ञाननाहींयेथ ॥ ऐसेंचिघडलें ॥ २९ ॥ अहोदृश्यत्वेंविला समान ॥ तैंनघडेअज्ञान ॥ आतांदृश्याचेंउपशमन ॥ तैंनिपटूननघडे ॥ ५३० ॥ अगादृश्याचीजें हाव ॥ तैंकांहींएकधरिजेभाव ॥ परीयाभावाचीहीसिंव ॥ अज्ञाननदेखे ॥ ३१ ॥

देखावांझकैसेवीये ॥ विरूढतीभाजलींबीयें ॥
कींसूर्योकोणालाहे ॥ अंधारातें ॥ ७२ ॥

अहोअंगेंचिजेंअज्ञान ॥ तेंदृश्यासीनव्हेकारण ॥ येविषयींनिरूपण ॥ केलेंसेमागें ॥३२॥ अज्ञान व्यापाराचेंजनक ॥ तरीवांझकांनप्रसवेबाळक ॥ किंवादग्धबीजअंकुरोत्पादक ॥ ह्मणोनयेकां ॥ ॥ ३३ ॥ तेवींअंगेंचिजेंअज्ञान ॥ तेणेंआत्माहोयविलासमान ॥ किंवादृश्योपसंहरण ॥ तैंअज्ञान असे ॥ ३४ ॥ जरीअंधारेंसूर्यझांके ॥ तरीआत्माहीअज्ञानेपारुखे ॥ एवंपारुखेंनाफांके ॥ संबंधें कोण्हें ॥ ३५ ॥ बहुविलासेंहीफांको ॥ किंवाआपआपणाहीनदेखो ॥ परीआत्मत्वींदुजाविखो ॥ असेनाकीं ॥ ३६ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ सर्वेंद्रियगुणाभासंसर्वेंद्रियविवर्जितं ॥ असक्तंसर्वभृच्चैवनिर्गु णंगुणभोक्तृच ॥ १ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ एवंनिर्गुणआणिसगुण ॥ हेंआत्मकळामात्रजाण ॥ येथेंसगुणकिंवानिर्गुण ॥ स्पर्शलेंनाहीं ॥ ३७ ॥ अहोसगुणनिर्गुणप्रवाहीं ॥ आत्मयाअन्यथाहो णेंनाहीं ॥ तेथेंअज्ञानाचीवार्तापाहीं ॥ कासयाऐसी ॥३८॥ किंबहुनात्रैलोक्येंसीफांको ॥ किंवा एकपणाहीमुको ॥ परीअज्ञानासीविखो ॥ आत्मानव्हे ॥ ३९ ॥ अहोआत्मेनआत्मत्वघेणेंनघेणें ॥ हेघडमोडीआत्मानेणें ॥ परंतुपूर्वपक्षाकारणें ॥ लागलेंबोलावें ॥ ५४० ॥ जेआत्माजेव्हांसविला समान ॥ तेव्हांआत्मत्वींनघडेअज्ञान ॥ मांजैंभावाभावविहीन ॥ तैंअज्ञानकैंचें ॥ ४१ ॥ अहोहें बोलणेंयेथेंसमैळ ॥ परीनावेकथिराऊनिपाउल ॥ पूर्वपक्षाचेंबळ ॥ तोडिलेंयेथें ॥ ४२ ॥ माती लावूनफेडिजेमळ ॥ तैसेंफोलाबोलींफेडिजेफोल ॥ येऱ्हवींवस्तुमात्रनिर्मळ ॥ तेथेंकाळभेदकैं चा ॥ ४३ ॥ एवंउदयअस्तेंवीण ॥ नित्योदयोचित्सूर्यपूर्ण ॥ तेथेंअज्ञानतमकैसेन ॥ अस्तिक्य तापावे ॥ ४४ ॥

तैसाचिन्मात्रेंचोखडा ॥ भलतैसाअज्ञानाचाझाडा ॥
घेतलातऱ्हींपवाडा ॥ येईलकाई ॥ ७३ ॥

अहोइयेचिन्मात्रींनिर्मळें ॥ जऱ्हींनानापूर्वपक्षउभेठाले ॥ तऱ्हींअज्ञानाचेमासले ॥ नसंपडेचि देखा ॥ ४५ ॥ नातरीअर्धींचजेंनाहीं ॥ तेंविचारेंपडेठायीं ॥ हेयुक्तियेथेंकाई ॥ प्रमाणदिसे ॥ ४६ ॥ येविषयींदृष्टांतमिरों ॥ पुढेंहीबोलतुअसे ॥ जेंविचारितांन्नुमसे ॥ अज्ञानयेथें ॥ ४७ ॥

जेसायेचियेचाडे ॥ डहूळिजेदुधाचेंभांडें ॥
तेंदिसेकिवींघडे ॥ तैसेंहेंपा ॥ ७४ ॥

अर्थतानाहींअज्ञान ॥ परीवाउगेंचिनविचारितांअसेअनुमान ॥ तेंअनुमानमात्रहीआतांजाण ॥ विचारेंउडालें ॥ ४८ ॥ जेवींदुग्धींदुग्धरूपचिसाये ॥ परीनावेकवेगळीदिसतआहे ॥ तेंदुग्धड हूळितांकाये ॥ लागेलहातीं ॥४९॥ तेवींनिखळशब्दावरीजाऊनि ॥ ज्ञानचिअज्ञानभाविलेंजनीं ॥ तेंअर्थताकैसेनि ॥ लागेलहातीं ॥ ५५० ॥

नानानिद्धरावयाहातीं ॥ चेऊनउठलाझडती ॥
तेलाभेकींथितीं ॥ नाशलीहोय ॥ ७५ ॥

नीदेमाजींजोनिदेलानाहीं ॥ तोजागतांनिदेतेंदेखेलकाई ॥ तेवींअज्ञानभावेंअज्ञाननघडेपाहीं ॥ तेंविचारितांकैंचें ॥ ५१ ॥ किंवानिद्रेमाजींनिद्राशोभली ॥ परीजागृतैंतंवनाहींदेखिली ॥ तेवीं अज्ञानाचीबोली ॥ विचारींमिथ्या ॥ ५२ ॥

तेवींपहावयाअज्ञानऐसें ॥ हेंअंगींपिसेंकायीसें ॥
नपाहतांआपैसें ॥ नपाहणेंचिकीं ॥ ७६ ॥

अज्ञानसत्यत्वाआणावयासी ॥ जोकोण्हीउठेविचारेंसी ॥ तरीतेंकायविचाराचियेसिवेसी ॥ उभेंठाके ॥ ५३ ॥ अहोजितुकेअज्ञानप्रतिपादकमत्त ॥ तेमत्तचिविचारभरित ॥ ह्मणोनतियेम त्तींनाडळत ॥ अज्ञानसिद्धि ॥ ५४ ॥ तेथेंविचारजरीनसता ॥ तरीअज्ञानवादसद्भावायेता ॥ आतांविचाराचियाहातां ॥ चढेलकाई ॥ ५५ ॥ यालागींअज्ञानआहेऐसें ॥ अंगींपिसेंकायसें ॥ जेंबोलतांचिबोलिनसे ॥ अज्ञानआडळु ॥५६॥ हेबोलाचीपरवडी ॥ येथेंअग्रहाचीचजोडेजोडी ॥ स्वरूपींतंवनाहींवाडी ॥ अज्ञानासी ॥५७॥ एवंविचारितांपाहीं ॥ अज्ञानतंवनपडेठायीं ॥ आतां नविचारितांनाहीं ॥ सहजचिजालें ॥ ५८ ॥ अहोपाहतांजेंनदिसे ॥ तेंनपाहतांसहजचिनसे ॥ ह्मणोनिअनादिहेंअसे ॥ अज्ञानलटिकें ॥ ५९ ॥ मुळींपदार्थुचनसे ॥ ह्मणोनपाहोंजातांनदिसे ॥ मगनपाहिजेतरीकैसें ॥ आहेह्मणावें ॥ ५६० ॥ नपाहाणेंनपाहाणेंनगेलें ॥ पाहातांतरीवावोचि जालें ॥ आतांअज्ञानयेणेंबोलें ॥ अर्थुचिनाहीं ॥ ६१ ॥ अहोअज्ञानासीअज्ञाननकळे ॥ जाणता तरीजाणीवेचेडोळे ॥ नदेखतीतरीआतांआडळे ॥ कवणियेठायीं ॥६२॥ एवंअज्ञानस्वतंत्रनाहीं ॥ अथवास्वरूपींहीनघडेपाहीं ॥ ह्मणोनिऐसेंचिकांहीं ॥ पुढेंहीबोले ॥ ६३ ॥

एवंकोण्हेहीपरी ॥ अज्ञानभावाचीउजरी ॥
नपडेचिनगरीं ॥ विचाराचिये ॥ ७७ ॥

एवंबहुतिपरीपाहातां ॥ अज्ञाननचढेचिहातां ॥ किंवाहोतेंतेंहेहीकथा ॥ टवाळअघवी ॥ ६४ ॥ अज्ञानशोधितेंजेजेप्रकार ॥ तेंजेंहेंविचाराचेंनगर ॥ तरीविचारासमोर ॥ अज्ञानकैंचें ॥ ६५ ॥ ह्मणालविचारितांनाहीं ॥ तरीपहिलेंअसेलठायीं ॥ तरीनविचारितांहोपाहीं ॥ सत्यत्वानये॥६६॥

अहोकोण्हेहीवेळे ॥ आत्मींअथवावेगळें ॥
विचाराचेडोळे ॥ देखतेंकां ॥ ७८ ॥

विचारितांजेंनुमसे ॥ तेंनविचारितांहीनसे ॥ ह्मणोनिकोण्हेहीवेळेनाहींऐसें ॥ बोलिलाअसे

॥ ६७ ॥ अहोनविचारितांअसावें ॥ हेंविचारींचसांपडावें ॥ यालागींविचारींनाहींतेंस्वभावें ॥ पहिलेंचिनाहीं ॥ ६८ ॥ अहोनविचारितांअसेतत्त्वता ॥ हेविचारूनपाहोंपांआतां ॥ तरीआत्मत्वीं पाहतां ॥ नाडळेंअज्ञान ॥ ६९ ॥ आत्मानिखळज्ञानघन ॥ तेथेंकायसेंहेंअज्ञान ॥ हेंबहुतकांहीं निरूपण ॥ पूर्वीकेलें ॥ ५७० ॥ आतांआत्मत्वावेगळाकांहीं ॥ अणुहीभरीठावनाहीं ॥ यालागीं अज्ञानासोकोठेंही ॥ ठाऊचिनव्हे ॥ ७१ ॥ आतांस्वतंत्रचिअज्ञान ॥ हेंअवघेंअसंबंधमान ॥ येवि षयींनिरूपण ॥ मागेंकेलें ॥ ७२ ॥ अहोविचारापूर्वीअसावें ॥ हेंविचारेंचिचोजवावें ॥ मगवि चारेंचिदेखावें ॥ तेंचिप्रमाण ॥ ७३ ॥

नानिर्धाराचेंतोंडमाखे ॥ प्रमाणस्वप्नींहीनाइके ॥ कींनिरु तीह्मामुके ॥ अनसाईपणा ॥ ७९ ॥ इतुलियाहीभागु ॥ अज्ञा नाचातरीतोमागु ॥ निगेऐसाबागु ॥ पडतांकांदेवा ॥ ८० ॥

ह्मणोनअज्ञानाचानिर्धारकरितां ॥ निर्धारूचिपडलारिता ॥ अज्ञानकायतेंअर्थता ॥ नसांपडे चिकोठें ॥ ७४ ॥ आतांअज्ञानहेंप्रमाण ॥ तेणेंचिदेखिलेंनाहींअज्ञान ॥ प्रमाणह्मणिजेप्रस्तुतजाण ॥ अज्ञानवाद ॥ ७५ ॥ प्रमाणह्मणिजेत्रिविध ॥ प्रत्यक्षअनुमानशाब्द ॥ तरीत्रिविधवाद ॥ पूर्वींच खंडिला ॥ ७६ ॥ तथापिमागुतासांगेन ॥ जैंप्रत्यक्षपदार्थतरीनव्हेअज्ञान ॥ आतांपदार्थाचेंका रण ॥ किंवाक्रियाजनक ॥ ७७ ॥ तरीअज्ञानह्मणिजेनव्हेज्ञान ॥ त्यासअंगींचअसेजडपण ॥ तरी स्वतानव्हेजेंचेतन ॥ तेंक्रियाप्रवर्तककैंचें ॥ ७८ ॥ अगाचेतनकळाजेंकांहीं ॥ आत्मत्वावेगळें कोठेंचिनाहीं ॥ एवंअनुमानेंचिपाहीं ॥ उडविलेंयेथें ॥ ७९ ॥ आतांअज्ञानहेंवचन ॥ हेंचिधरावें प्रमाण ॥ तरीतेंवचनचिपाहतांस्फूर्तिहीन ॥ कींस्फुरद्रूप ॥ ५८० ॥ एवंप्रमाणींदेखिलेंनाहीं ॥ किंबहुनास्वप्नींहीनदेखेचिपाहीं ॥ आतांअज्ञानवादकरितांतोही ॥ अज्ञानहोतेंकां ॥ ८१ ॥ अहो अहंप्रत्ययोहानीपावतां ॥ तरीअज्ञानवादुचिकोणकरिता ॥ असोआत्माआत्मत्वामुकता ॥ तरी अज्ञानह्मणिजेतें ॥ ८२ ॥ हेंबोलिलोंशब्दप्रवाहीं ॥ परीआत्माआत्मत्वेंनाहीं ॥ तेव्हांअज्ञानाची पाहीं ॥ वार्ताचिकैंची ॥ ८३ ॥ नेणुनव्हेचिजेंजाणता ॥ ह्मणोनअज्ञाननसंपडेचिपाहतां ॥ परी अज्ञानहोतेंहोतत्त्वता ॥ मागुहीनसंपडेचि ॥ ८४ ॥ अहोपहिलेंचिअज्ञाननाहीं ॥ तरीचआत्मा असेठायीं ॥ किंवाअखंडताजेंकांहीं ॥ तेंयाचिलागीं ॥ ८४ ॥ एवंआत्माकाळत्रयींअभंग ॥ जरी अज्ञानाचानाहींलाग ॥ आतांवाउगामाग ॥ कोठोननिघेल ॥ ८६ ॥ आतांनिःशेषलटिकेंअज्ञान ॥ ह्मणोनकेलेंहरिस्मरण ॥ आतांअज्ञानहेंवचन ॥ अर्थहीनअघवें ॥ ८७ ॥ ह्मणोनपुढील्यावचनीं ॥ बोलिलासेवचनश्रेणी ॥ तेंसावधानसज्जनीं ॥ होऊनपरिसावें ॥ ८८ ॥

अवंसेचेनिचंद्रबिंबें ॥ निर्वाळलियेशोभे ॥ कांमांडलेजैसेखांबे ॥ शशिविषाणाचे ॥ ८१ ॥

अमावास्येचीराती ॥ अतिसोज्वळचंद्रकांती ॥ ऐसेबोलकायदेती ॥ अर्थसिद्धीतें ॥ ८९ ॥ किं वाससीयाच्याशिंगाचेखांब ॥ हाबोलपरीअवघीभांब ॥ तेवींअज्ञानवाग्डिंब ॥ परीअर्थहीन ॥ ५९०

नानागगनौलाचियामाळा ॥ वांझेच्याजालेयांगळां ॥ घापतीतोसोहळा ॥ पाविजेतअसे ॥ ८२ ॥

वोऊनगगनकुसुमाचियामाळ ॥ शृंगारिलेंवांझेचेंबाळ ॥ हाबोलपोकळ ॥ सोहळाअघवा ॥ ९१

आणूनकांसवीचेंतूप ॥ भरूंआकाशाचेंमाप ॥
तरीसाचायेतीसंकल्प ॥ ऐसेऐसे ॥ ८३ ॥

कांसवीहोआवीदुग्धवती ॥ मगसंपादावीघृतोत्पत्ति ॥ मगगगनाचेमापेंमविती ॥ ऐसेंजरी घडावें ॥९२॥ तरीअज्ञानहेंवचन ॥ पावतेंकींसाचपण ॥ आतांबोलणेंअर्थहीन ॥ काजकाई ॥९३

अह्मींयेऊनजाऊनपुढती ॥ अज्ञानआणावेंनिरुतीं ॥
तेंनाहींतरीकिती ॥ वतवतुपां ॥ ८४ ॥

अज्ञानअंगेंचिजरीनाहीं ॥ तरीआह्मींसत्यत्वाअणावेंतेंकाई ॥ वारंवारपाहीं ॥ बोलावेंकिती ॥९४॥ सत्यत्वानयेअज्ञान ॥ आतांवारंवारकितीवलगन ॥ ऐसेंचिकांहींवचन ॥ पुढेंहीबोले ॥९५

ह्मणोनअज्ञानअक्षरें ॥ नुमसूंआतांनिदसुरें ॥
परीआनएकस्फुरे ॥ इयेविषयीं ॥ ८५ ॥

निदसुरेंहीअसतां ॥ अज्ञानबोलताचिअसेवृथा ॥ ह्मगिजेनिद्रासुखभोगींरतता ॥ ज्ञानेंक रूनि ॥ ९६ ॥ तयेनिद्रासुखींहोऊनरत ॥ निदसुरेंअज्ञानऐसेंबोलत ॥ तऱ्हींतेंनव्हेव्रत ॥ अज्ञा नाचें ॥ ९७ एवंअसावधपणाचीखूण ॥ तेथेंहीनसांपडेअज्ञान ॥ इयेपदींचेअर्थेंकरून ॥ साधि लेंईतुकें ॥ ९८ ॥ अहोआणीकहीअसावधपण ॥ तेथेंहीनघडेअज्ञान ॥ एथेंचमत्कारुजाण ॥ सां गेनऐका ॥ ९९ ॥ अगाअंतरींविसावला ॥ बाह्यकर्मीविकळपडिला ॥ एवंआत्मत्वेंसांडवला ॥ कधींहीनाहीं ॥ ६०० ॥ ह्मणोनयेथेंआतांअज्ञान ॥ नाहींनाहींनिपटून ॥ परीआनहीएकजाण ॥ उठिलातर्कु ॥ १ ॥ ह्मणोनमूळग्रंथपदें ॥ अशंकार्थअसतीविनोदें ॥ तेदावितुसेविशदें ॥ अव धानद्यावें ॥ २ ॥

आपणयानाआणीकातें ॥ देखोनिहोयदेखतें ॥ वस्तुऐसेंया पुरतें ॥ नव्हेअंगें ॥ ८६ ॥ तरीतेंआपणयापुढें ॥ दृश्यपघळे येव्हढें ॥ आपणकरीफुडे ॥ द्रष्टेपणें ॥ ८७ ॥

नानावस्तूचीदेखणींखूण ॥ तेआपणासीनदेखेजाण ॥ मांदुजयाचीकोण ॥ वार्तातेथें ॥ ३ ॥ मुख्यवस्तूचास्वभाव ॥ जेंआपलाहीनसावाभाव ॥ मांआणीकाचीजाणीव ॥ वस्तुमात्रींकैंची ॥४॥ एवंदृश्यद्रष्टेपणेंवीण ॥ वस्तुचिएकिंचिद्भिन्न ॥ इयेखुणेसीविलक्षण ॥ कधींहीनसावें ॥५॥ आणिरोकडेंतरीघडलेंअसे ॥ दृश्यकेव्हडेंहेंउठिलेंदिसे ॥ द्रष्टेपणेंआपणकैसें ॥ देखतअसेकीं ॥६

जेथआत्मत्वाचेंसांकडें ॥ तेथउठेहेंयेव्हडें ॥ आणिउठलेंतरी रोकडें ॥ देखतअसो ॥ ८८ ॥ नदिसेजऱ्हींअज्ञान ॥ तऱ्हींआ हेहेंनव्हेआन ॥ ययादृश्यअनुमान ॥ प्रमाणजालें ॥ ८९ ॥

अहोआत्माअसेआत्मत्वेंवीण ॥ तेथेंकैंचेंअसेदृश्यद्रष्टेपण ॥ आणिप्रत्यक्षदृश्यभुवन ॥ असं ख्यातादिसे ॥ ७ ॥ मागिलनिरूपणेंकरून ॥ अज्ञानतंवनदिसेनिपटून ॥ आणिदृश्यतरीकेव्हडें जाण ॥ विलासलेंदिसे ॥ ८ ॥ अहोयादृश्यअनुमानेंकरून ॥ नमानावेंकांअज्ञान ॥ ह्मणौनिपु ढेंहीउपलक्षण ॥ सहितदाऊं ॥ ९ ॥

नातरीचंद्रएकुअसे ॥ तोव्योमींदुणावलादिसे ॥
तरीडोळांतिमिरऐसें ॥ मानूंयेकीं ॥ ९० ॥

गगनींचंद्रएकला ॥ तेथेंदुजाहीचांददेखिला ॥ तरीहातिमिराचागुणजाला ॥ मानावेंकीं ॥६१०॥ तेवींब्रह्मसर्वदाविकारहीन ॥ एकाकीअद्वयजाण ॥ तेथेंदृश्यहेंकोठून ॥ उठलेंदिसे ॥११ यादृश्यासीदेखतांजाण ॥ ब्रह्मासीआलेंद्रष्टेपण ॥ एवंयासीअज्ञानकारणअसे ॥ १२ ॥

भूमीवेगळींझाडें॥पाणीघेतीकवणीकडे॥नदिसतीआणिअ
पाडे ॥ सार्जीअसतीं ॥ ९१ ॥ तरीभवैसेनिमुळें ॥ पाणीघे
तीहेंनटळे ॥ तैसेंअज्ञानकळे ॥ दृश्यास्तव ॥ ९२ ॥

अहोझाडासीघालितांपाणी ॥ तींझाडेंपितीकैसेनी ॥ हेंतंवकोणीजनीं ॥ देखिलेंनाहीं ॥१३॥ जेंजेंघालीपाणी ॥ तेंप्रत्यक्षगिळितसेमेदिनी ॥ तेंझाडेंघेतीहेंकोण्ही ॥ देखिलेंनाहीं ॥ १४ ॥ आणिझाडेंतरीटवटविती ॥ जरीजाणावेंकींमुळेंपाणीघेती ॥ उदकेंतृप्तिनहोतांजितीं ॥ कैसेनतेपां ॥१५॥ तेवींनदेखोंजरीअज्ञान ॥ तऱ्हींदृश्यविस्तारलेंसेजाण ॥ एवंअज्ञानकारणेवीण ॥ नघडेहेंपैं

चेइलियांनिद्जाय ॥ निद्रितातंवठाऊविनोहे ॥ परीस्वप्नदाऊ
निआहे ॥ म्हणोयेकीं ॥ ९३ ॥ म्हणोनवस्तुमात्रेंचोखें ॥ दृश्य
जरीयेवढेंफांके ॥ तेव्हांअज्ञानआथीसुखें ॥ म्हणोयेकीं ॥ ९४ ॥

अहोजागतांनिद्नाहीं ॥ हेंतंवप्रत्यक्षदिसतसेपाहीं ॥ किंवानिद्रितेंहीकधींही ॥ देखिली नाहीं ॥ १७ ॥ निद्रिस्तनिद्रासुखींमग्न ॥ तैंनिदकैसीजाणेकोण ॥ परीस्वप्नदाऊनसाचपण ॥ निद्रेसीआलें ॥ १८ ॥ तेवींवस्तुमात्रचिद्धन ॥ तेथेंकेवींघडेअज्ञान ॥ तरीयाजगडवाळासी कोण ॥ कारणजालें ॥ १९ ॥ एवंयाअन्यथाभासासीजाण ॥ जालेंकींअज्ञानकारण ॥ नदिसे तऱ्हींसाचपण ॥ आलेंकींहो ॥६२०॥ एवंइत्यादिपूर्वपक्षेंकरून ॥ अज्ञानमानूनकारण ॥ याअनु मानेंसाचपण ॥ आणिलेंअज्ञानासी ॥२१॥ नानाछेदावयाकुतर्केजाण ॥ नावेकदावीसाचपण ॥ सर्वेंचितर्कछेदन ॥ कीजेलआतां ॥ २२ ॥ आतांमूळग्रंथवचनश्रेणी ॥ असतीअनुमाननिराक रणीं ॥ तेथेंकृपाकरूनसज्जनीं ॥ अवधानदीजो ॥ २३ ॥

अगाऐसियाअज्ञानातें ॥ अज्ञानम्हणावेंकेउतें ॥
कायदियोकरीतयातें ॥ अंधारुम्हणिपें ॥ ९५ ॥

अगाहाजोदृश्यविलास ॥ येथेंतुटीनाहींचिदात्मयास ॥ आपणचिआपलीवास ॥ पाहातु असे २४ ॥ दृष्टत्वाहोऊनिहानी ॥ जरीविकाशतीदृश्यश्रेणी ॥ तरीह्मणिजेतेंभवैसेनि ॥ अज्ञान हेतू ॥ २५ ॥ अगाजाणणयाचाअवगम ॥ तयाअज्ञानहेंनाम ॥ परीदेखणेंहाधर्म ॥ अज्ञानाचा नव्हे ॥२६॥ अगाअग्निअग्नित्वामुकला ॥ आणिशिखाजरीजायअंतराळा ॥ तरीअज्ञानहेंसकळा॥ दृश्यासीप्रसवे ॥ २७ ॥ जेवींउदेलयांदिवसपती ॥ स्वकर्मीप्रवर्तेत्रिजगती ॥ तयासूर्यातेंलोक कायह्मणती ॥ अंधारहा ॥ २८ ॥ प्रवृत्तीचाप्रकाशवंतु ॥ तोकायअसेअप्रकाशवंतु ॥ तेवींदृशीं प्रकाशहेतु ॥ अज्ञाननघडे ॥ २९ ॥ आपुलियेविलासेंकरूनि ॥ आत्माचिअसेजगभरूनि ॥ तया आत्मयाह्मणी ॥ अज्ञानह्मणावें ॥ ६३० ॥ ॥ स्मृतिः ॥ क्षेत्रज्ञंचापिमांविद्धिसर्वक्षेत्रेषुभारत ॥

क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानंयत्तज्ज्ञानंमतंमम ॥ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ तरीसर्वक्षेत्रांच्याठायीं ॥ क्षेत्रज्ञुमीचि पाहीं ॥ एवंक्षेत्रक्षेत्रज्ञादोंही ॥ जाणतोंमी ॥३१॥ हेंचिज्ञाननिश्चित ॥ हेंभगवंताचेंमत ॥ आतां कैंचायेथ ॥ अज्ञानसद्भाव ॥ ३२ ॥ तरीआपणआपलाजाण ॥ हेंचिक्षेत्रहाचिक्षेत्रज्ञ ॥ आणिदो हींचेंद्रष्टेपण ॥ द्रष्टयासीअसे ॥ ३३ ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ अर्जुनाप्रतिनारायण ॥ बोलिलेया लागून ॥ अज्ञाननाहीं ॥ ३४ ॥ हेंयेथेंविशदबोलतां ॥ निरूपणजाईलप्रांता ॥ ह्मणोनग्रंथाचे निसुवायेंआतां ॥ पुढेंहीबोलों ॥ ३५ ॥

अगाचंद्रापासूनउजळ ॥ जेणेंराविलीवस्तुधवळ ॥
तयातेंकाजळ ॥ ह्मणिजेतअसे ॥ ९६ ॥

जेंचंद्राह्वनिशुभ्रभारी ॥ तयाकाजळह्मणावेंजरी ॥ तेवींउदैलाचित्प्रकाशकरी ॥ तयाअज्ञान ह्मणावें ॥ ३६ ॥

आगीचेकाजपाणी ॥ निफजाजरीआणी ॥
अज्ञानइयावाहाणीं ॥ मानूंतरीतें ॥ ९७ ॥

अगाजालयाअग्निप्रदीप्त ॥ स्पर्शमात्रेंदग्धकरीत ॥ ऐसेंकाजहोत ॥ उदकाचेनजरी ॥ ३७ ॥ तरीयाद्दश्यविलासासी ॥ अवश्यअज्ञानप्रकाशी ॥ काष्ठाचियाराशी ॥ जाळीजरीउदक ॥३८॥ असोअग्नीचेनिअनुग्रहें ॥ दीपसर्वांचाप्रकाशकहोये ॥ ऐसेंजरीकार्यें ॥ उदकाचेनिहोतें ॥३९॥ तरीअज्ञानहोऊनिकारण ॥ भासवीहेंजनवन ॥ आतांआणीकउपलक्षण ॥ इयेचविषयीं ॥६४०॥

कळींपूर्णचंद्रमा ॥ आणूनमेळवीअमा ॥
तरीज्ञानहेंअज्ञाननामा ॥ पात्रहोइजे ॥ ९८ ॥

अहोअमावास्येच्यादिवसीं ॥ उदैलादेखिजेजरीशशी ॥ तरीसुखेंद्दश्यविलासासी ॥ अज्ञान प्रसवे ॥ ४१॥ अहोआत्मकळासोज्वळ ॥ तेचिहेंविश्वसकळ ॥ परीहाअज्ञानाचाखेळ ॥ हेंअब द्धमत ॥४२॥ पूर्णकळाशशी ॥ देखिजेकोण्हीअवसेसी ॥ तरीयाज्ञानमात्रासी ॥ अज्ञाननाम ४३

वोरसोनलोभे ॥ विषकांअमृतेंदुभे ॥
नादुभेतरीलाभे ॥ विषचिह्मणणें ॥ ९९ ॥

अहोविषउचितासीआलें॥ मगतेंअमृतासीप्रसवलें ॥ तेणेंमरतयासीजीवविलें ॥ ऐसेंजरीघडे ॥ ४४ ॥ आतांविषेंकरीजरीवांचिजे ॥ तरीविषकांतयाह्मणिजे ॥ तेवींअज्ञानेंद्दश्यप्रकाशिजे ॥ तेंअज्ञानकेवीं ॥ ४५ ॥ अगाअज्ञानेंद्दश्यदाविलें ॥ मगअज्ञानत्वचिवायांगेलें ॥ अज्ञानयेणेंबोलें ॥ बोलिजेजऱ्हीं ॥ ४६ ॥ तेवींजगाचेंजीवन ॥ तयाप्रसवलेंअज्ञान ॥ तेणेंहाअवघाजन ॥ वर्ततुअसे ॥४७ ॥ अहोहाद्दश्याभास ॥ तोनिखळचिद्विलास ॥ अज्ञानेंद्योतिलेंयास ॥ घडेकेवीं ॥ ४८ ॥ अहोअंधळेंवासपाहे ॥ मगअंधळेपणकांलाहे ॥ तेवींद्दश्यदेखतांहोय ॥ अज्ञाननांव ॥ ४९ ॥ नि खळजाणणयाचीरासी ॥ तेकेवींयेअज्ञानत्वासी ॥ ह्मणोनिपुढेंऐसी ॥ वचनमाळिका ॥ ६५० ॥

तैसाजाणणयाचावेव्हारु ॥ जेथेंमाखलासुमरु ॥
तेथेंआणिजेपुरु ॥ अज्ञानाचा ॥ १०० ॥

ज्ञप्तिमात्रदेखणीखूण ॥ तेथेंनसेतयावीण ॥ प्रपंचहीपाहतांपूर्ण ॥ चिद्विलासु ॥ ५१ ॥ जरी दृश्यद्रष्टृत्वउमटे ॥ तऱ्हींद्रष्टेपणनतुटे ॥ आपणचिद्रष्टेंनटे ॥ दृश्यहोऊनि ॥ ५२ ॥ द्रष्टृत्वानाहीं अघातु ॥ तरीअज्ञानकवणियेहेतू ॥ कारणांतराचीमातु ॥ चिन्मात्रींकैंची ॥ ५३ ॥ अहोकोण्हे देशींकोण्हेठायीं ॥ जाणणयातुटीनाहीं ॥ तेचिजाणणेनवीणपाहीं ॥ अणुमात्रहीनसे ॥ ५४ ॥ अ होहाउच्चावचविलास ॥ जोकांहींदृष्टीचाभास ॥ तोनिखळचिद्विलास ॥ चिद्रूपअसे ॥ ५५ ॥ तेणेंचिदृष्टिदेखणी ॥ दृश्यहेत्याचीचउभवणी ॥ राजाआणिनाचणी ॥ चित्रींचीजेवीं ॥ ५६ ॥ अहोनाचणीनाचतअसतां ॥ राजाहोयअवलोकिता ॥ परीतेंरंगावांचूनीतत्वता ॥ दोन्हींमिथ्या ॥ ५७ ॥ तेवींदृश्यआणिद्रष्टेपण ॥ मिळोनदृङ्मात्रएकलेंजाण ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ अनुभवी जाणती ॥ ५८ ॥ हेंअतिशयेंनिरूपण ॥ पुढेंकीजेलजीजाण ॥ असोद्रष्ट्याचेंद्रष्टेपण ॥ लोपलें नाहीं ॥ ५९ ॥ आपुलाविलासभोगितांजाण ॥ सर्वथानव्हेदुजेंकारण ॥ ऐसीहेआपलीखूण ॥ चोजवेजरी ॥ ६६० ॥ तरीदृश्यनव्हेनाद्रष्टें ॥ स्वरूपचिनेटेपाटे ॥ तयास्वरूपींचोखटें ॥ अज्ञान कैंचें ॥ ६१ ॥ एवंद्रष्टृत्वेंदृश्येंवीण ॥ निखळदृङ्मात्रज्ञान ॥ तेथेंआतांअज्ञान ॥ असंबद्धवादु ६२

तयानांवअज्ञानऐसें ॥ तरीज्ञानहोआवेंतेंकैसें ॥
येऱ्हवींकांहींचिअसे ॥ आत्माकाई ॥ १०१ ॥

ऐसेंजेंद्रष्टेपण ॥ तयातेंह्मणावेंअज्ञान ॥ तरीआतांज्ञान ॥ तेंअज्ञानकैसेंअसेपां ॥ ६३ ॥ आत्मा जोस्वयेंचिपूर्ण ॥ तोज्ञानमात्रचकींजाण ॥ तेंज्ञानचिजरीअज्ञान ॥ तरीआत्माकैंचा ॥ ६४ ॥ आ तांआत्माचिजरीनाहीं ॥ तरीअज्ञानकवणियेठायीं ॥ मगकवणाचेंकारणपाहीं ॥ अज्ञानहोईल ॥ ६५ ॥ अगाआत्मेनवीण ॥ अवघेंचिअसावेंशून्य ॥ मगअज्ञानकारण ॥ कवणाचेंअसेल ॥६६॥ आत्मानिखळचिद्धन ॥ अज्ञानह्मणिजेशून्य ॥ शून्यह्मणिजेजाण ॥ सर्वदानसे ॥ ६७ ॥ आतांअ ज्ञानवादहीकरितां ॥ नतुटेआत्मसत्ता ॥ तियेसत्तेचीअस्तिक्यता ॥ सांगतोंपुढें ॥ ६८ ॥ नात रीआत्मापदार्थरूपअसता ॥ तरीनास्तिक्यत्वासीयेता ॥ यावरीकैसाआत्मातोआतां ॥ सांग तुसे ॥ ६९ ॥

कांहींचजयानहोणें ॥ होयतेंस्वतानेणें ॥
तरीशून्याचींदेवांगणें ॥ प्रमाणासी ॥ १०२ ॥

आत्मापदार्थरूपअसता ॥ तरीसुखेंचिसंकेतकरीजेता ॥ तयासंकेतासीआत्माह्मणिजेता ॥ ते तोंहोतांनघडे ॥६७०॥ अहोपदार्थह्मणिजेपरिच्छिन्न ॥ आत्माज्ञानमात्रसंपूर्ण ॥ तेंआपलेंचिआ पण ॥ ज्ञातेंनाज्ञेय ॥७१॥ ह्मणोनज्ञेयभागेंवांचून ॥ ज्ञानरूपचिस्वताजाण ॥ तेथेंआतांप्रमाण ॥ कैसेनिकीजे ॥७२॥ अहोस्वताचिजेस्वसंवेद्यता ॥ तेंज्ञेयनव्हेनाज्ञाता ॥ प्रमाणप्रमातृत्वाचीवार्ता ॥ येथेंकैंची ॥७३॥ अहोजेणेंकरावेंप्रमाण ॥ तेंस्वताआत्माजाण ॥ ह्मणोनप्रमाणाचीखूण ॥ मुरडली येथें ॥७४॥ पाहतांआत्मत्वाचींखूण ॥ हरपलेंहोप्रमाण ॥ ह्मणोनप्रमाणेंदेवांगण ॥ साधिलेंपाहा ॥७५॥ अहोप्रमाणहोऊनिपरिच्छिन्न ॥ नचोजवेचिआत्मखूण ॥ ह्मणोनदेवांगणह्मणिजेआण ॥ वाइलीप्रमाणें ॥ ७६ ॥ किंवाचोजवतांआत्मखूण ॥ अंगेंचिविरालेंप्रमाण ॥ ह्मणोनप्रमाणें देवांगण ॥ ह्मणिजेगोरांगणसाधिलें ॥ ७७ ॥ एवंअसतेपणानचुकोन ॥ आत्माअसेप्रमाणशून्य ॥ परीआत्माचिशून्य ॥ ऐसेंनव्हे ॥ ७८ ॥

असेंह्मणावयाजोगें ॥ नाचरेकीरअंगें ॥
परीनाहींहेंनलागे ॥ जोडावेंचि ॥ १०३ ॥

अहोआत्मानव्हेविकारवंत ॥ ह्मणोनदुजयासीनाहींप्रसवत ॥ आतांहाआत्माहेहोत ॥ कोणासीसन्मुख ॥७९॥ ह्मणोननिर्देशाअतीत॥ वेद्यवेदकत्वारहित॥ तोआत्माहोत॥ परिच्छिन्नकैसा ॥ ८० ॥ आत्मेनिहोआवेंपरिच्छिन्न ॥ हेंआत्मत्वींनाहींजाणआचरण ॥ ह्मणिजेआत्मादुसरीयासजाण ॥ प्रसवलाचिनाहीं ॥ ८१ ॥ ह्मणोनआपलाआपण ॥ असेअसतेपणेनवीण ॥ तरीआत्माकायजाण ॥ हरपलाह्मणसी ॥ ८२ ॥ अहोजेआत्मत्वाचीखूण ॥ तेअसेजोडिलेनवीण ॥ ह्मणिजेआपलाआपण ॥ संबंधातीत ॥ ८३ ॥ तयासीआत्मत्वजेंकांहीं ॥ कोण्हीआणूनदिधलेंनाहीं ॥ तेंरूपासीनयेतांकाई ॥ असेलजाणा ॥ ८४ ॥ अहोएकलाशुद्धबुद्ध ॥ दुजेपणाचाअत्यंतबाध ॥ ह्मणोनिवेद्यवेदकसंबंध ॥ नलगेयेथें ॥ ८५ ह्मणोनिआत्माचिनाहीं ॥ ऐसेंतंवनघडेपाहीं ॥ पुढेंहीइयेविषयीं ॥ अवधारावचन ॥ ८६ ॥

कोण्हाचेंअसणेंवीणअसे ॥ कोण्हीनदेखतांचिदिसे ॥
हेंआथीतरीकाइसें ॥ हरतलेंपण ॥ १०४ ॥

दुजेसंबंधेंवीण ॥ आत्माअसेअपरिच्छिन्न ॥ दृश्यभागाचीनिपटून ॥ वार्ताचिनसे ॥८७॥ अहोयाविश्वआभासेंवीण ॥ आत्माचिअसेसंपूर्ण ॥ जेवींवाद्यसंबंधेंवीण ॥ अबोलणानादु ॥८८॥ किंवापुष्पसंबंधेंवीण ॥ आपेंआपपरिमळजाण ॥ तोघ्राणासीकैसेन ॥ होइजेसेव्य ॥ ८९ ॥ इयेखुणेसीकांहीं ॥ कधींहीपालटनाहीं ॥ तोकोणासीठायीं ॥ पडेलआतां ॥ ६९० ॥ असेअसतेवीण ॥ एकाकीअपरिच्छिन्न ॥ तरीप्राप्तीचायत्नजाण ॥ खुंटलाह्मणाल ॥ ९१ ॥ तरीआत्मप्राप्तिजेकांहीं ॥ तेथेंप्राप्तीचाचिउगमनाहीं ॥ दृश्यभागानयेतांपाहीं ॥ आत्मदर्शनकीं ॥ ९२ ॥ अहोजेंआत्मेपण ॥ तेंथेंसर्वथानघडेजालेपण ॥ तोप्राप्तजालेनवीण ॥ नित्यप्राप्तचि ॥९३॥ ॥स्मृतिः॥ नहितेभगवन्व्यक्तिंविदुर्देवानदानवाः॥ स्वयमेवात्मनात्मानंवेत्थत्वंपुरुषोत्तम ॥१॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ एवंजाणावयाभगवंत ॥ कोण्हीचनव्हेपैंसमर्थ ॥ स्वयेंतोचितयासजाणत ॥ तेंजाणणेंचिनव्हे ॥ ९४ ॥ तरीपूर्वीकोण्हासीपाहीं ॥ कायआत्मज्ञानचिनाहीं ॥ तरीयावाक्याचाभावकांहीं ॥ आणीकचिअसे ॥ ९५ ॥ अहोअधिकारित्वउरोन ॥ नव्हेचिआत्मज्ञान ॥ साखरेचापुरुषजाण ॥ साखरजैंभक्षी ॥ ९६ ॥ तैंविसर्जावेंपुरुषपण ॥ मगसाखरजैंभक्षिजेजाण ॥ तैंपुरुषपणेंवीण ॥ भक्षणचिराहिलें ॥९७॥ आतांसाखरसाखरेचीचवी ॥ नघेतचिघेतलिसेबरवी ॥ तेवींब्रह्मेंचिजाणावी ॥ ब्रह्माचीखूण ॥९८॥ तेथेंजाणणेंचिनुरेजाण ॥ कैंचेंदेवदानवपण ॥ आतांभगवंताचेंज्ञान ॥ भगवंतींचिअसे ॥ ९९ ॥ अहोअसतांदेवमनुष्यपण ॥ कोणासहोईलभगवज्ज्ञान ॥ भगवंतपणाचीखूण ॥ वेगळीकैंची ॥ ७०० ॥ सुवर्णाचेनिदेवें ॥ जरीसोनेंचोजवावें ॥ तरीतेणेंचिसांडावें ॥ आपलेपणकीं ॥ १ ॥ एवंदेवदानवपणेंवीण ॥ आइतेंचिभगवज्ज्ञान ॥ ह्मणोनितेणेंचितयासीजाण ॥ जाणितलेंकीं ॥ २ ॥ आतांतेणेंचितयासीजाणावें ॥ तरीजाणणेंचिकींतोस्वभावें ॥ एवंजाणतेपणाचेनिभावें ॥ चोजवेनाकीं ॥ ३ ॥ आतांजाणणेंजेंसंचलें ॥ तेंतंवनेणनाहीं जालें ॥ ह्मणोननदेखतचिदेखिलें ॥ बोलिलाअसे ॥ ४ ॥ अहोदेखणाचिसर्वपाहीं ॥ परीकोण्हीदेखिलाचिनाहीं ॥ ऐसेंआहेतरीकाई ॥ हरपलाह्मणावा ॥ ५ ॥ आतांहरपलाजरीनाहीं ॥ तरीअज्ञानतेंयेथेंकाई ॥ अस्तिक्यभावासीकधींही ॥ अघातुनसेपैं ॥ ६ ॥

मिथ्यावादाचीकुटीआली ॥ तेनिवांतचिसाहिली ॥
विशेषाहीदिधली ॥ पाठीजेणें ॥ १०५ ॥

मिथ्याचिजगभासलें ॥ तेंअवघेंचितेथेंशोभलें ॥ नटाकीचिकींवाइलें ॥ आपणाह्लुनि ॥ ७ ॥ अहोजगहामिथ्यावाद ॥ तोतेणेंचिहोतसेसिद्ध ॥ परीदुजयाचासंबंध ॥ नलगेचितेथें ॥ ८ ॥ उक्तंच ॥ मत्तःपरतरंनान्यत्किंचिदस्तिधनंजय ॥ मयिसर्वमिदंप्रोतंसूत्रेमणिगणाइव ॥ १ ॥ इति भगवद्वचनं ॥ एवंहेंजेंकांहींसमविषम ॥ तेंनटाकीचकींआत्मसीम ॥ आत्मत्वींकांहींविषम ॥ नपडेचिदेखा ॥ ९ ॥ तोमिथ्याभासनिमाला ॥ तऱ्हींआत्मानिवांतचिसंचला ॥ जगनाशेंनाहीं घडला ॥ आत्मनाशु ॥ १० ॥ ॥ उक्तंच ॥ विनश्यत्स्वविनश्यंतंयःपश्यतिसपश्यति ॥ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ एवंभासेविनाशेंवीणपाहीं ॥ आत्मानिवांतचिअसेठायीं ॥ आतांहेंकांहींच येथेंनाहीं ॥ तरीविशेषेंनव्हे ॥ ११ ॥ अहोआत्मत्वींभासेजेंकांहीं ॥ तेंचिहेंकांहींतेथेंनाहीं ॥ आतांविशेषतातेकाई ॥ आणिसामान्यतेंकवण ॥ १२ ॥ अहोजेजनेंविजनेंवीण ॥ निखळआ त्माचिहृज्ञात्रजाण ॥ हेनविसंचोनिखूण ॥ जगहीभासलें ॥ १३ ॥ ह्मणोनसमविषमतेवीण ॥ आत्माचिन्मात्रचिजाण ॥ येथेंविचित्रतेचेंभान ॥ तेंवाचारंभणकीं ॥ १४ ॥ ह्मणोनिवचनवचनीं दिसेविरोधु ॥ परीएकुचिआत्मबोधु ॥ समविषमसंबंधु ॥ नलगेचिपाहा ॥ १५ ॥ तेंवचनवि रोधाचीखूण ॥ नावेकदावितुसेजीजाण ॥ अवधारिजोउपसाह्लुन ॥ गाउढेपणमाझें ॥ १६ ॥ श्रुतिः ॥ तंध्यात्वामुनिर्गच्छतिभूतयोनिंसमस्तसाक्षीतमसःपरस्तात् ॥ सब्रह्मासशिवःसर्सेद्रःसो क्षरःपरमःस्वराट्सएवविष्णुःसप्राणःसकालाग्निःसचंद्रमाःसएवसर्वंयद्भूतंयच्चभव्यंसनातनं ॥ इत्यादि ॥ ॥ स्मृतिः ॥ योमांपश्यतिसर्वत्रसर्वंचमयिपश्यति ॥ तस्याहंनप्रणश्यामिसचमेनप्र णश्यति ॥ १ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ तरीश्रुतिस्मृतींचीखूण ॥ जेसर्वत्रआत्मापरिपूर्ण ॥ आत्मया वेगळेंजाण ॥ कांहींचनसेकीं ॥१७॥ आणिआत्माहेंकांहींचनव्हे ॥ यावेगळेंचिआत्मत्वपाहें ॥ ये विषयींहीआहे ॥ श्रुतिस्मृतिआयिका॥१८॥ श्रुतिः ॥ त्रिषुधामसुयद्भोग्यंभोक्ताभोगश्चयद्भवेत् ॥ तेभ्योविलक्षणःसाक्षीचिन्मात्रोहंसदाशिवः ॥१॥ अथच ॥ परस्तस्मात्तुभावोन्योव्यक्तोव्यक्तात्स नातनः ॥ यःससर्वेषुभूतेषुविनश्यत्स्वविनश्यति ॥१॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ तरीसकळाह्लुनआत्मा विलक्षण ॥ आणिसकळहीआत्माचिजाण ॥ यादोहींवचनींखूण ॥ एकिचिअसे ॥ १९ ॥ अहो पावतांआत्मत्वाचीखूण ॥ तेथेंसकळचिकैंचेंजाण ॥ आतांसकळहीआत्मापूर्ण ॥ तऱ्हींसकळ कैंचें ॥ ७२० ॥ ह्मणोनसकळसंबंधेंवीण ॥ सर्वदाआत्मापरिपूर्ण ॥ हेआत्मत्वाचीखूण ॥ पालट लीनाहीं ॥ २१ ॥ ह्मणोनमिथ्यावादेंमिथ्यानव्हे ॥ मिथ्यावादेंनिवांतुचिआहे ॥ जोमिथ्यावादा सीहोय ॥ द्योतकुस्वयें ॥ २२ ॥ एवंमिथ्यावादींमिथ्यार्थत्वनाहीं ॥ तेथेंसत्यत्वासीसत्यत्वतें कायी ॥ यालागींविशेषतेंकायीपाहीं ॥ सामान्येंवीण ॥२३॥ अथवामिथ्यानास्तिकवादआला ॥ तोज्याचेअसणेनउगवला ॥ ह्मणोनिउगाचिसाहिला ॥ आपलेसत्यत्वें ॥ २४ ॥ ह्मणिजेमिथ्या वादेंमिथ्यानव्हे ॥ किंवाप्रशंसिताविशेषतानसंभवे ॥ एवंअस्तिक्यतानमाल्हवे ॥ सर्वदाज्याची ॥२५॥ एवंअभावेंअभावनपावे ॥ ह्मणिजेप्रतीतिवीणअन्यथानव्हे ॥ किंवाप्रत्ययहोतांनसंभवे ॥ विशेषताजेथें ॥ २६ ॥ तस्मात्विशेषसामान्यतेवीण ॥ सर्वकाळसरसाचिजाण ॥ तेथेंआतांअ ज्ञान ॥ कैंचेंअसेपैं ॥ २७ ॥ एवंज्ञानाज्ञानेंवीण ॥ द्रष्टृत्वेंलोपेविहीन ॥ तोकारणांतरेंवांचून ॥ स्वताचिद्रष्टा ॥ २८ ॥

जोनिमालीहीनिददेखे ॥ तोसर्वज्ञयेवढाकायचुके ॥
परीदृश्याचियेनटके ॥ सोईजो ॥ १०६ ॥

जोनिद्रायोगेंनिवांतजाला ॥ परीनिद्रानाहींझांकोळला ॥ कांजेनिद्रासुखाचाजाला ॥ अनुभवत्यासी ॥ २९ ॥ एवंज्ञातयाचीज्ञप्तिखूण ॥ निद्रारूपणेंनमोडेजाण ॥ निद्रायोगेंनिवांतपण ॥ तेंहीदेखे ॥ ७३० ॥ जोनिमालेपणेंहीनिददेखे ॥ अवस्थात्रयींसर्वज्ञतानचुके ॥ मादृश्यजेव्हां फांके ॥ तैंकायअदेखणाआहे ॥ ३१ ॥ अहोआपलेसर्वज्ञतेकरून ॥ विलासलेंअसेदृश्यभान ॥ त्यादृश्यवर्शेनविखरोन ॥ आपणचिद्रष्टा ॥ ३२ ॥ जोद्रष्टेपणासीनचुके ॥ तोदृश्यासीकांनदेखे ॥ सर्वज्ञासीअसके ॥ सर्वज्ञत्वचि ॥ ३३ ॥ अहोदृश्यत्वाचियेवाहाणी ॥ नव्हेदृष्टत्वासीहानी ॥ तऱ्हींदृश्यबुद्धीकरूनी ॥ पाहातांनलभे ॥ ३४ ॥ कांजेंदृश्यस्वतंत्रेंअसतें ॥ तरीअवश्यआत्मयासीझांकितें ॥ किंवादृश्यासीचघडतें ॥ आत्मद्रष्टृत्व ॥३५॥ एवंआत्मयाच्याठायीं ॥ दृश्यद्रष्टृत्व निःशेषनाहीं ॥ आतांनावेकभासलेंजेंकांहीं ॥ तेंद्रष्टृत्वींचअसे ॥ ३६ ॥ ह्मणोनिदृश्यासीजेंदृश्यपण ॥ तेंद्रष्टयाचीचदेखणीखूण ॥ यालागींद्रष्टाआपणेवीण ॥ आणीकेंनदेखे ॥ ३७ ॥ एवं काळत्रयींअविच्छिन्न ॥ दृष्टमात्रचिपरिपूर्ण ॥ तयादृश्यभागासीजाण ॥ येणेंचिनघडे ॥ ३८ ॥ ह्मणोनिनिरूपणप्रवाहें ॥ प्रस्तुतहेंचिबोलतुआहे ॥ जेंआत्मादृश्यनव्हे ॥ कवणातेंहीकदा ॥३९॥ ऐसेंचिकांहींबोलोन ॥ मगपाहिजेद्रष्टृत्वाकडून ॥ तरीअवघेंचिआत्मेंनिजाण ॥ द्योतिलेंअसे ७४० ऐसेंकांहींनिरूपण ॥ बोलिजेलसविवरण ॥ त्यांतप्रस्तुतजाण ॥ बोलतोऐसें ॥ ४१ ॥

वेदुकायकायनबोले ॥ परीनावचिनाहींघेतलें ॥
ऐसेंकांहींजोडिलें ॥ नाहींजेणें ॥ १०७ ॥

आपलीजेअपरोक्षता ॥ तेचिपरोक्षत्वेंपाहतां ॥ नखंडेतऱ्हींतत्वता ॥ कोण्हासीनलभे ॥४२॥ अहोवेदेंठेविलेनठायीं ॥ हेंविश्वविलसतसेपाहीं ॥ वेदेंदेखिलेंनाहीं ॥ ऐसेंकांहींचनसेपैं ॥४३॥ वेदेंनाहींबोलिलें ॥ तेंठायींचनाहींपहिलें ॥ वेदेंनाहींदाखविलें ॥ तेंदेखेकवणु ॥ ४४ ॥ वेदुचि होऊनिदिवटा ॥ दावीविधिनिषेधाचियावाटा ॥ मरणजन्माचियाखटपटा ॥ दाविल्यायेणें ४५ अहोवेदाचेनिबोलें ॥ विश्वबोलिकेंजालें ॥ वेदुजरीनबोले ॥ तरीत्रैलोक्यमुकें ॥ ४६ ॥ असो सकळहीवेद्य ॥ त्यासीवेदुचिअसेआद्य ॥ परीजोआत्मास्वसंवेद्य ॥ तेथेंमुरडलावेदु ॥ ४७ ॥ धर्मअर्थकाममोक्ष ॥ हावेदिंचाजाणिजेपक्ष ॥ परीआत्माजोअपरोक्ष ॥ तोनदाविजेयेणें ॥ ४८॥ असोआत्मविषयीकसाधन ॥ तेथेंहीवेदुचिप्रमाण ॥ परीत्यासाधनासीचजाण ॥ असाधनत्व आलें ॥ ४९ ॥ वेदहोऊनिप्रमाण ॥ जेंजेंदाविलीखूण ॥ तेंतेंपडेपरिच्छिन्न ॥ आह्मांनव्हेकीं ७५० आतांयथार्थवादासीआला ॥ तेंबोलण्यासीमुकला ॥ नांवनेघेतुचिविराला ॥ अतत्वींअघवा ॥ ५१ ॥ अहोजेंजेंआत्मत्वप्रतिपादी ॥ तेंप्रतिपादनाचिभरेभेदीं ॥ अवघींसृष्टिवादीं ॥ भरोनठेली ॥ ५२ ॥ मगयथार्थताउद्बोधु ॥ तेंउगाचिराहिलावेदु ॥ वेदेंसांडिलावादु ॥ आत्मविषयींचा ॥५३॥ ॥ शंका ॥ सद्गुरूनेंदाविजेखूण ॥ तेवेदींहोऊनप्रमाण ॥ अनुभवाआलयाजाण ॥ कृतकृत्यताालाभे ॥ ५४ ॥ तरीवेदेंधरिजेतेंमौन ॥ मगकैसीलाभेआत्मखूण ॥ ऐसीशंकाजरीजाण ॥ असेलकांहीं ॥ ५५ ॥ तरीवेदेंघेऊनिमौन ॥ दाविलीजेआत्मखूण ॥ तेथेंजेंनामकरण ॥ तेंतोआत्मा नव्हे ॥ ५६॥ नसोनियांरूपनांव ॥ नामार्थजोअसेसोलिव ॥ तेणेंनामाचागांव ॥ देखिलाचनाहीं ॥ ५७ ॥ तेथेंनामाचेनिमिशें ॥ अनामचीदाविलेंअसे ॥ तेंदेखावयाचेदशे ॥ आलेंनाहीं ॥ ५८ ॥

वेदींचेंजेवेदन ॥ आत्माऐसेंतेंचिजाण ॥ तेंवेदनपाहातांजनवन ॥ दुमदुमिलेंआहे ॥ ५९ ॥ ते थेंवेदाचेंदावणेंबुडालें ॥ देखतांदेखणेंपणविरालें ॥ वेदनमात्रसंचलें ॥ वेदनींअसे ॥ ७६० ॥ ते व्हांवेदकांहींबोलिला ॥ तोबोलिकेपणासीनाहींआला ॥ बोलतुचिपावला ॥ उगेपणासी ॥६१॥ यतोवाचोनिवर्ततेहेंकांहीं ॥ ऐसेंकायबोलिलेंपांनाहीं ॥ परीहेंनबोलोनीचपाहीं ॥ बोलिलेंअसे ॥ ६२ ॥ वेदींचीजेअबोलणीखूण ॥ तेवेदेंचिदाविलीबोलोन ॥ परीयाबोलेंचिजाण ॥ घेतलें मौन ॥ ६३ ॥ अगाबोलणेंजेथेंमुरडलें ॥ हेंबोलोनिचदाविलें ॥ परीयेणेंनाहींआलें ॥ बोलिके पणा ॥ ६४ ॥ ह्मणोनवेदींचेंजेंवेदन ॥ तेथेंवेदासपडिलेंसेमौन ॥ तेथेंअनामऐसेंजाण ॥ मुरडो नबोलिलें ॥ ६५ ॥ एवंवेदाचेनिप्रवाहें ॥ वस्तुनामरूपासीनये ॥ ह्मणोननामनघेवेऐसेंहें ॥ दा विलेंवेदें ॥ ६६ ॥ एवंवेद्यवेदकप्रवाहीं ॥ वेदुहीमुरडलापाहीं ॥ तेथेंइतराचीकायी ॥ मातसांगों ॥६७॥ वेदेंबोलिजेबोलें ॥ ऐसेंआत्मेनेनाहींजोडिलें ॥ ह्मणिजेनामरूपाचेमासले ॥ नसेतेथें ॥६८ आत्मत्वनामरूपासीयेतें ॥ तरीवेदेंनांवघेइजेतें ॥ आतांपदार्थुचिनव्हेतेथें ॥ नामरूपतेंकायी॥६९ आतांपदार्थत्वजरीनाहीं ॥ तरीकवणासीचनपडेठायीं ॥ पुढेंहीइयेविषयीं ॥ बोलतुअसे ॥७७०

सूर्योकोणानपाहे ॥ परीआत्मादाविलाआहे ॥
गगनव्यापिताठायें ॥ ऐसीवस्तु ॥ १०८ ॥

अहोआत्माप्रकाशेसुवाये ॥ रवीसर्वांचाप्रकाशकहोये ॥ परीतेणेंप्रकाशेंनोहे ॥ आत्मप्रत्ययो ॥ ७१ ॥ जोस्वप्रकाशेंप्रकाशमान ॥ सत्यानंदचिद्घन ॥ सूर्यतयाच्याकवडवसेन ॥ धवळलादिसे ॥ ७२ ॥ तोतयासीकेवींदावी ॥ थितयासूर्यपणासीचहरवी ॥ मगदावावयाचीअघवी ॥ राहि लीमात ॥ ७३ ॥ अहोप्रत्यक्षपाहान्याहाळून ॥ कायतोसूर्यआत्मत्वाचाजाण ॥ किंवासूर्यासी सूर्यपण ॥ आत्मत्वेंकरूनपैं ॥ ७४ ॥ हाआत्माजरीपरिच्छिन्नपदार्थअसता ॥ तरीअवश्यसूर्यप्र काशिजेता ॥ वर्णव्यक्तिअतीतता ॥ प्रकाशीकेवीं ॥ ७५ ॥ नव्हेश्वेतकृष्णादिवर्ण ॥ स्थूलसू क्ष्मतेहीविहीन ॥ असोअसतेपणेंचिविहीन ॥ सर्वद्रष्टाजो ॥ ७६ ॥ असेगगनासीहीगिळोनी ॥ तयागगनव्यापीकैसेनी ॥ जेशब्दाचीगवसणी ॥ पांघरूणअसे ॥ ७७ ॥ त्याशब्दासहितगगन ॥ आत्मत्वींगेलेंसेविरोन ॥ जेवींगर्भिणीगर्भजाण ॥ एकसराचिमरे ॥ ७८ ॥ तेवींआत्मयाचेमो हरे ॥ हाउभाचिशब्दविरे ॥ मगगगनाचेंउरे ॥ गगनत्वकैंचें ॥ ७९ ॥ कांजेंगगनपदार्थत्वेंकां हींचनसे ॥ गगनाकारतोशब्दचिदिसे ॥ तेणेंगगनेंकैसें ॥ आत्मत्वव्यापे ॥ ७८० ॥

देहहाडांचीमोळी ॥ मीह्मणोनपोटाळी ॥
तोअहंकारुगाळी ॥ पदार्थुहा ॥ १०९ ॥

अहोअहंकाराचेंएवढेंबळ ॥ जेंहाडचिदेहपोकळ ॥ तेथेंधरूनिसळ ॥ मीह्मणोनबैसलाअसे ॥८१॥ केवळहाडांचीचउभवणी ॥ तेंमीऐसेंमानोनी ॥ तयाजडासीचराबऊनी ॥ भोगभोगी ८२ असोनिखळजडचिजोमोदळा ॥ तोजेणेंकामविला॥माचिद्रसुजोनिर्वाळला ॥ तोकायनभोगावा तेणें ॥ ८३ ॥ परीकायकरीलकरंटा ॥ लागतांचिन्मात्रींचियावाटा ॥ मरणाचादारवंटा ॥ प्राप्त होतो ॥ ८४ ॥ अहोस्वरूपासीह्मणेमीआपण ॥ तरीअहंकारासीआलेंमरण ॥ ह्मणोनस्वरूपाची अहंताजाण ॥ सांडिलीअहंकारें ॥८५॥ अहोस्वरूपाच्याठायींअहंता ॥ हेगोष्टिचिवावतत्वता ॥ कायचंडाग्नीमाजींपाहातां ॥ सांपडेदुजें ॥ ८६ ॥ अहोस्वरूपप्रत्ययोजाला ॥ आणिअहंकारना हींगळाला ॥ यापापरूपाबोला ॥ बोलेलकवणु ॥ ८७ ॥ अहोदेहअहंकारगेला ॥ आणिआत्मत्वीं

अहंकारजडला ॥ याकौतुकाचियाबोला ॥ रिझावेंकैसें ॥ ८८ ॥ एवंअहंकाराचीधांव ॥ जंवव रीहादेहभाव ॥ आत्मयाचीसींव ॥ देखिलीचनाहीं ॥ ८९ ॥ अगासैंधवाचामंदरु ॥ मंथुलाहे सागरु ॥ तरीआत्मसोयेअहंकारु ॥ पावोंशकेकीं ॥७९०॥ एवंबळियेअहंकारे ॥ आत्मयासीनक रवेपुरें ॥ तेवींचबुद्धिहीनशिरे ॥ इयेठायींपैं ॥ ९१ ॥

बुद्धिबोध्यासोके ॥ तेयेवढीवस्तुचुके ॥
मनासंकल्पनिके ॥ याहीहूनि ॥ ११० ॥

बुद्धीचाविषयनव्हे ॥ ऐसेंपांकायआहे ॥ परीआत्मयाचीसोय ॥ नटकेतियेसी ॥ ९२ ॥ अहो बोध्यासीसोंकलीबुद्धी ॥ तेकदानराहेनसुधी ॥ परीआत्मयाचीशुद्धि ॥ नसांपडेतियेसी ॥९३॥ बुद्धीअकलिलेंनाहीं ॥ ऐसेंकांहींचनसेपाहीं ॥ तरीयेव्हडीवस्तूसीकाई ॥ वोसंडीलते ॥ ९४ ॥ परीवस्तूचियेचोजवणी ॥ बुद्धीसीचयेमुळवणी ॥ यालागींतियाझणी ॥ आत्मादेखिजे ॥ ९५ ॥ तैसेंचिमनासीमनोरथ ॥ करीकायएकनव्हत ॥ परीआत्माचिनाठवत ॥ सदैवासतया ॥ ९६ ॥ अहोमनाचेसंकल्पासरिसें ॥ आत्मत्वजरीगिवसे ॥ तरीमनासीचकैसें ॥ मनपणतेथें ॥ ९७ ॥ अगामनाचेकल्पितठाये ॥ तेंतेंआत्मानव्हे ॥ आतांकल्पनाचिजरीमाळवे ॥ तरीमनतेंकिमात्मक ॥ ९८ ॥ अहोहेसंकल्पघेऊनिमन ॥ अतिशयेकुशळजाण ॥ परीआत्मयाहूनिदेखेआपण ॥ तेथें चितेंमिरवे ॥ ९९ ॥ तयाआपलेनिसंकल्पबळें ॥ आत्माऐसेंजेंजेंकळे ॥ परीआत्माराहेनिराळें ॥ त्याहूनि ॥८००॥ अहोतेंआत्मत्वींहूनिढळलें ॥ मगसंकल्पासीवेंठलें ॥ इतस्तदालागलें ॥ सर्व दाधांवों ॥ १ ॥ ठायींचिभ्रष्टजालें ॥ इतस्तदाधांविन्नलें ॥ त्याधांवणियामाजींचोजवलें ॥ तेंआ त्मानव्हे ॥ २ ॥ अहोजेंआत्मानव्हे ॥ ऐसेंपैंकायआहे ॥ परीमनाचियासोइहोय ॥ आत्माचिअ नात्मा ॥ ३ ॥ अगाआत्मातंवअनात्मानव्हे ॥ परीमनासीबुझावितआहे ॥ जेसंकल्पाचियेसोये ॥ आत्माचिअनात्मा ॥ ४ ॥ जेवींघृतपणासीनाहींमुकली ॥ कणिकाघृतपणेंचिवेगळीजाली ॥ ते वींआत्मकळाचिविसावली ॥ अन्यथाभासे ॥ ५ ॥ अहोरवीप्रभेनहोनहानी ॥ नशोभेचिकायज ळपणी ॥ तेवींआत्मत्वानचुकोनी ॥ कायकायनव्हे ॥ ६ ॥ असोमनआणिमनेंभासिलें ॥ तेंआ त्मत्वींकांहींचनाहींजालें ॥ आतांनाथिलेंमनपणआलें ॥ तरीतेंआत्मयानेणें ॥ ७ ॥ अहोमनेंपा वावीआत्मखूण ॥ ह्मणिजेमनासीचआलेंमरण ॥ एवंआत्मत्वाचीआगवण ॥ मनासीनाहीं ॥ ८॥ ह्मणोनआत्मयाचीसोये ॥ मनहेंसर्वथानलाहे ॥ मगइतरेंजेंइंद्रियें ॥ सरतीकेवीं ॥ ९ ॥

विषयाचीनरडी ॥ अखंडघासतीतोंडीं ॥
तियेंइंद्रियेंगोडी ॥ नेघेपतीहे ॥ १११ ॥

अहोआत्मरसाचुकलीं ॥ ह्मणोनसर्वदाइंद्रियेंभुकेलीं ॥ यालागींचघळूंलागलीं ॥ विषयखडकातें ॥८१०॥ तेंखडकअंगेंखणुवाळें ॥ तेणेंतोंडाचिकीजेरक्ताळें ॥ तेंरक्तनेणोनरसाळें ॥ खडकचिदिसे ॥ ११ ॥ तेतोरसचाखोंजाणती ॥ परीतोंडफाटलेंनेणती ॥ तेइंद्रियेंकेवींसेवती ॥ आत्मरसासी ॥ १२ ॥ अहोआत्मरसडोहींपाहीं ॥ हाइंद्रियेंग्रामुचिनाहीं ॥ तेआत्मरसाकाई ॥ अधिकारी होती ॥१३॥ ह्मणोनहाभावधरून ॥ मूळप्रबंधींचेंवचन ॥ तेंश्रोतासावधान ॥ अवधाराहोजी१४

परीनाहींपणासकट ॥ खाऊनभरिलेंपोट ॥
तेंकोणाहीसकट ॥ कांफावेल ॥ ११२ ॥

आत्मसाधनेंवीणफळीभूत ॥ ह्मणोनइत्यादिकांसीअप्राप्त ॥ परीहाअप्राप्तेंभावउठत ॥ तोआत्मेनचिपूर्ण ॥ १५ ॥ एवंन्यायअथवाविपरीत ॥ आणिप्राप्तकिंवाअप्राप्त ॥ असोजेंजेंकांहींरूपायेत ॥ तेंआत्मयामाजीं ॥ १६ ॥ सकळाचीजेदेखणीखूण ॥ तेंद्रष्टत्वींचअसेपूर्ण ॥ आतांतयादेखणीयासजाण ॥ देखेलकवणु ॥ १७ ॥ येथेंनदेखणेंहीरितेंनाहीं ॥ परीतेंआत्मत्वींनसेपाहीं ॥ यालागींकोण्हाचेनकांहीं ॥ नेणवेआत्मा ॥१८॥ अहोआत्माजिहींनाहींजाणीतला ॥ त्याणेंनेणणेसींचआत्मासंचला ॥ तोपरिच्छिन्नहोऊनिकोण्हाला ॥ वेद्यकहोय ॥१९॥ ह्मणोनआहेनाहींपणासीग्रासून ॥ आत्मारामपरिपूर्ण ॥ तोकोणासीकेवींजाण ॥ जाणतांफावे ॥ ८२० ॥ अहोउदुंबरींचामशकुजाण ॥ केवींदेखेलउदुंबराचेआदिमध्यअवसान ॥ तेवींपरिच्छिन्नासीआत्मखूण ॥ आकळेकेवीं ॥ २१ ॥ नावेकजाणीतलेंऐसेंजाणवे ॥ परीतेंजाणीतलेंतैसेंनव्हे ॥ अहोतेचिजरीआपणव्हावें ॥ तरीमानिजेकांहीं ॥ २२ ॥ आतांतेंचजरीआपणजालें ॥ तऱ्हींजाणीतलेंहेंतंवराहिलें ॥ चिन्मात्रचिअसेसंचलें ॥ वेद्यवेदकतेवीण ॥ २३ ॥ ह्मणोनिआपणासीआपण ॥ नव्हेजाणताजाणोन ॥ पुढेंऐसेंचिवचन ॥ बोलतुअसे ॥ २४ ॥

जोआपणासीनव्हेविखो ॥ तोकोणलाहेदेखों ॥
जेवाणीनसकेचाखों ॥ आपणापें ॥ ११३ ॥

जेथेंआपलीजाणीवजाणतीनव्हे ॥ तोआणीकाकेवींफावे ॥ मुळींआत्मत्वींनसंभवे ॥ आणीककोण्ही ॥ २५ ॥ आत्माआपलाविषयोनव्हेआपण ॥ निखळचिन्मात्रचिपरिपूर्ण ॥ यालागींवाणीचऐसेंजाण ॥ बोलिलेंअसे ॥ २६ ॥ जोविजातीयसजातीयस्वगत ॥ याभेदींअसेनिरस्त ॥ तोआपलीकेवींचाखत ॥ आपणचवी ॥ २७ ॥ कांजेंचवीमात्रचिआहे ॥ ह्मणोनचाखणेंहेंनसाहे ॥ यालागींआपणासीविषय ॥ आपणनव्हे ॥ २८ ॥ एवंस्वरूपासीस्वरूपाचाभोग ॥ नघडेतेथेंकैंचेहेभाग ॥ मांस्वरूपाचेंअंग ॥ पाविजेकेवींतिहीं ॥ २९ ॥ ह्मणोनस्वरूपाचीसोयी ॥ दुसऱ्याचाउगउचिनाहीं ॥ पुढेंऐसेंचिकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥ ८३० ॥

हेंअसोनामेंरूपें ॥ पुढासूनिअमूपें ॥
जेथेंआलींचवासिपें ॥ अविद्याहें ॥ ११४ ॥

अनामीनामरूपता ॥ ठेविलीअविद्येचियामाथां ॥ परीस्वरूपाचियासत्यता ॥ अविद्याचिनघडे ॥ ३१ ॥ असोनामरूपाचीउभवणी ॥ हेअविद्येचीमांडणी ॥ तेअविद्याचिइयेचिद्गगनीं ॥ विरोनिगेली ॥ ३२ ॥ आतांस्वरूपासीसत्यपण ॥ तेंतंवनवेंआलेंनाहींजाण ॥ आदिमध्यांतविहीन ॥ स्वरूपपूर्णआपलेंसत्यत्वें ॥ ३३ ॥ तोसत्यप्रभदिनमणी ॥ अस्तेंवीणचित्किर्णी ॥ तपतसेतेथेंनविकरोनी ॥ मृगांभभासे ॥ ३४ ॥ तेंजेंनावेकभासेजळ ॥ भासलेंचिपरीटवाळ ॥ तेवींनामरूपेंसीपोकळ ॥ आलीचअविद्या ॥ ३५ ॥ अहोआलीचअविद्यावासिपें ॥ ह्मणिजेअविद्याचिअविद्यानव्हेस्वरूपें ॥ नानानामींएकरूपें ॥ नविभागिजेकीं ॥ ३६ ॥ अहोचिन्मात्रत्वासीनविकरोन ॥ नानानामएकचिद्घन ॥ एवंभेदवाचारंभण ॥ भासलाचिमृषा ॥ ३७ ॥ त्याभासींजयाचाभासु ॥ तोचिआत्माचित्प्रकाशु ॥ तेथेंनकरितांचनिरासु ॥ अविद्येसअसे ॥ ३८ ॥ आतांऐसीजेदेखणीखूण ॥ तेआपणासीचनुलंघीजाण ॥ मांदुजाठावकैसेन ॥ ठाकेलतियेसी ॥ ३९ ॥

ह्मणोनिआपुलेंचिमुख ॥ पहावयाचीभूक ॥
नबाणेंमाआणीक ॥ केरिघेल ॥ ११५ ॥

जेथेंअविद्यानव्हेनिपटून ॥ निखळजेदेखणीखूण ॥ तेथेंदृश्याचेंदर्शन ॥ जालेंचिनाहीं ॥८४०॥ जाणणेंसिद्धचअसे ॥ परीजाणावयाकांहींनुमसे ॥ ह्मणोनकांहींनजाणतअसे ॥ जाणणेंसर्वकाळ ॥ ४१ ॥ अहोतैंठायींचेठायींहूननाहींढळलें ॥ आपुलेंजाणीवेसीचनाहींउल्लंघिलें ॥ माआणीकेठायींरिघालें ॥ कैसेनपाहा ॥ ४२ ॥ अहोजेंजेंजाणोंजाये ॥ तेंजाणीवचिस्वयेंहोये ॥ एवंजाणिवेबाहेरीनव्हे ॥ उगउचिजयाचा ॥ ४३ ॥ अगाजाणीवेसीनाहींअतिक्रमिलें ॥ जाणणेंतैसेंचअसे उरलें ॥ ह्मणोनिआवडीआथिलें ॥ तैसेंचिअसे ॥ ४४ ॥ ह्मणोनजाणितलियाहीवरीपाहीं ॥ आवडीसवोहटनाहीं ॥ जैसेंतैसेंचिकांहीं ॥ संचलेंअसे ॥ ४६ ॥ आपलीचआवडीनबहुडे ॥ मादुसरेंकैंचेंआवडे ॥ ह्मणोनबाहेरनपडे ॥ आवडीचापावो ॥ ४६ ॥ यालागींआपणासीपाहावयाची भूक ॥ बाणलीनाहींदेख ॥ जाणणेंचिसम्यक ॥ जैसेंतैसें ॥ ४७ ॥ अहोदृश्यमात्रजेजाणीव ॥ तेआपलीचनदेखेसीव ॥ मगनाथिलाचिदुजाठाव ॥ पावेलकेवीं ॥ ४८ ॥ येथेंजाणावेंऐसेंजरी जालें ॥ तरीआपणचिउदंडाविलासलें ॥ तेंनुल्लंघेमावाइलें ॥ रिघेलकोठें ॥ ४९ ॥ ऐसियेचिन्मात्रींपाहीं ॥ अवधीचसंभवलानाहीं ॥ तेथेंनिर्धारुकीजेकांहीं ॥ तोनिर्धारुचिनव्हे ॥८५०॥ आत्मानिखळचिपरिपूर्ण ॥ पूर्णत्वेंचिप्रमाणशून्य ॥ ह्मणोनवेदींघेतलेंमौन ॥ पावतांठावो ॥५१॥ अहोआपलीअपरोक्षखूण ॥ तेतंवनिर्धारनकरितांचअसेपूर्ण ॥ आतांकीजेजोनिर्धारुजाण ॥ तोअनिर्धारींचपडे ॥ ५२ ॥ अहोआपणयापाहावयाजावें ॥ तेथेंआपणचिपाहाणासवें ॥ असोनपाहातांचोजवें ॥ हेंहीघडतें ॥ ५३ ॥ तेवींनिर्धारनकरितांजाण ॥ वस्तूसीतंवनाहींखंडण ॥ आणि अखंडवस्तूचीखूण ॥ अनिर्धारींपडे ॥ ५४ ॥ ह्मणोननिर्धारयेथेंनसाहे ॥ ऐसेंचिबोलतुआहे ॥ मूळग्रंथप्रवाहें ॥ अवधाराहोजी ॥ ५५ ॥

नाडिलेंजेंवादीकडे ॥ आंतुचिबाहीरसवडें ॥
तैसानिर्णोसुनाथापडे ॥ केलाजेथें ॥ ११६ ॥

ठकावयाचेबुद्धी ॥ जुंवारेंमांडिजेवादी ॥ मगखेळकारसाधी ॥ तयाचामध्य ॥ ५६ ॥ तोसाधिलाऐसाआवडे ॥ परीतेंसाधिलेंचिबाहेरपडे ॥ तेथेंचोजविलेंचिनपडे ॥ चोजविलेठायीं ५७ तेवींस्वरूपनिर्धारकरितां ॥ मुळींचआलीपरिच्छिन्नता ॥ मगनिर्धाराचियाप्रांता ॥ पाविजेकेवीं ॥ ५८ ॥ असोआत्मकळासंपूर्ण ॥ असोनएकनिर्णयकेलाजाण ॥ त्यानिर्णयासीचव्यर्थपण ॥ आलेंपाहा ॥ ५९ ॥ त्याव्यर्थपणासकट ॥ चैतन्यतंवएकदाट ॥ परीनिर्धाराचीवाट ॥ वाहेनायेथें ॥८६०॥ जेवींसागरींचेनिकल्लोळें ॥ आपलेंनमेजेंसागरत्वउमाणिलें ॥ तेथेंसागरत्वनाहींवायां गेलें ॥ परीनिर्णयोनव्हे ॥ ६१ ॥ किंवाकल्लोळवेगळाहोऊनी ॥ सागरासीजैंउमाणी ॥ तेथेंसागराचीतंवनाहींहानी ॥ परीनिर्णयोकुडा ॥६२॥ तेवींनिर्णयोकरितांजाण ॥ स्वरूपासीतंवनाहींखंडण ॥ परीनावेकव्यर्थपण ॥ निर्णयासीआलें ॥ ६३ ॥ अहोनिर्णयोजोकेला ॥ तोस्वरूपेंचिभरला ॥ परीसंचलेपणेंचिजाला ॥ अनिर्णयोऐसा ॥ ६४ ॥

कांमस्तकांतनिर्धारिली ॥ जोछायाउडोंपाहेआपली ॥ तयाचीफांकावली ॥ बुद्धिजैसी ॥ ११७ ॥ तैसेंटणकोनिसर्वथा ॥ हेंतेऐसीवेवस्था ॥ करीतोचुकेहाता ॥ वस्तूचाजिये ॥ ११८ ॥

साधोनियांउड्डाण ॥ कीजेस्वछायाउल्लंघन ॥ इयेबुद्धीआटण ॥ उदंडकीजे ॥ ६५ ॥ तऱ्हीं छायातोंनुल्लंघवे ॥ स्थितिबुद्धीचद्दतस्तदाधांवे ॥ व्यर्थचिसीणपावे ॥ निश्चयोनघडे ॥ ६६ ॥ अ

होआपलीचुकोनखूण ॥ मानिलेंछायेसीसाचपण ॥ तरीलटीकियाचाप्रांतजाण ॥ पाविजेकेवीं ॥ ६७ ॥ तेवींआपलाआपण ॥ असेनिर्धारेंवीण ॥ इयेखूणेचुकोन ॥ निर्धारकीजे ॥ ६८ ॥ अहो मुळींवाटचुकला ॥ इतस्तदारानींभरला ॥ मगसीणोनमार्गधरिला ॥ एकुतेणें ॥ ६९ ॥ तरीतो मार्गुचिनघडे ॥ तेथेंप्रांतपावणेंनजोडे ॥ कांजेजंववरीनुघडे ॥ मुळींचिचुकी ॥ ८७० ॥ अहोहा तींचेंनचोजवे ॥ तयासत्रैलोक्यधांडोळूंधांवे ॥ तऱ्हींकायतोपावे ॥ हातींचीवस्तु ॥ ७१ ॥ न पावतांयथार्थ ॥ हेंतेंउगेंचिह्मणत ॥ कायकरीलइतस्तत ॥ धांवतसीणला ॥ ७२ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ अहमितिशिवएवसत्यचिद्घनःस्फुरतिततःपृथगस्तिनैववस्तु ॥ इदमितिवचसाचतेनबंधो नहिमनुजस्यविमोचनंहिकिंचित् ॥ ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ ॥ अहोभासाभासविहीन ॥ निखळस त्यानंदचिद्घन ॥ जोअहंप्रत्ययेंसंपूर्ण ॥ स्फुरणमात्र ॥ ७३ ॥ अहंप्रत्ययोनह्मणावीअहंता ॥ जेस्वतःसिद्धस्वरूपास्तिक्यता ॥ जेकाळत्रयींनटळेसर्वथा ॥ तोअहंप्रत्ययोजाणावा ॥ ७४ ॥ तया स्फुरणमात्रेंवीण ॥ वेगळेंकैंचेंपृथग्भान ॥ आतांहेंवस्तुऐसेंजाण ॥ ह्मणिजेकोणें ॥ ७५ ॥ येथेंहें वस्तुऐसेंमानितां ॥ नाथिलीचिउठेपृथकता ॥ किंवाइतुकीचवस्तुह्मणतां ॥ संपलीनाहीं ॥७६॥ तेथेंहेवस्तुइतुकीचवस्तु ॥ हाजोशब्दसंकेतु ॥ याशब्दींचिजरीपावतु ॥ विसावाकोण्ही ॥ ७७॥ तयाप्रत्ययाचीसिराणी ॥ उगमनव्हेशब्दींहूनि ॥ एवंस्वरूपप्रत्ययेंदेखिजेह्मणी ॥ निर्णयाचेंतोंड ॥ ७८ ॥ यानिर्धाराचेंकंचुक ॥ सांडूनवस्तुजेंस्वाभाविक ॥ तेथेंनिर्धार्यआणिनिर्धारक ॥ दोन्ही हीनमाती ॥७९॥ तेथेंनिर्धारकरावाजाण ॥ तरीत्यानिर्धाराच्याअधींचआपण ॥ एवंनिर्धारुचि संपूर्ण ॥ निर्धारनव्हे ॥ ८८० ॥ असोवस्तुचिअसेअसिकी ॥ परीनिर्धारितांपडेचुकी ॥ भावाभावविशेखीं ॥ संबंधानये ॥ ८१ ॥ अथवानिर्धारज्याचेनिजाला ॥ तोकायनिर्धारेंनिर्धारिला ॥ याअनुभवरूपाबोला ॥ अनुभवीचिजाणे ॥ ८२ ॥

आतांसांगिजेतेंकेउतें ॥ शब्दाचासंसारनाहींजेथें ॥
दर्शनाबीजेंतेथें ॥ राणीवआणी ॥ ११९ ॥

निर्धारुजेथेंनसाहे ॥ ह्मणोनशब्देंसांडिलीसोये ॥ तेंसांगोकोणलाहे ॥ कैसेंह्मणोनि ॥ ८३ ॥ जेथेंदृश्यदशाचिनाहीं ॥ तेथेंदेखावेंकोणेंकायीं ॥ आतांनह्मणावाइयेठायीं ॥ अभावआला ॥८४॥ अहोशब्दजेथेंबहुडे ॥ पाहोंजातांनसांपडे ॥ जेथेंचेनिसुरवाडे ॥ आवडेऐसें ॥ ८५ ॥ ह्मणोनदृश्य द्रष्टृत्वेंवीण ॥ राणीवजयाचीजाण ॥ आइतेंसुखघन ॥ संबंधातीत ॥ ८६ ॥ दर्शनेंबीजेंकलें ॥ ह्मणिजेपाहणेंजऱ्हींपारुषलें ॥ तऱ्हींसाम्राज्यसंचलें ॥ आइतेंअसे ॥ ८७ ॥ नपाहतांचअसेसंचली ॥ वस्तुकाळत्रयींचिएकली ॥ ऐसीराणीवआली ॥ असणेंनिज्याचें ॥ ८८ ॥ जेथेंसद्भाव हीअसेसरला ॥ ह्मणिजेजेथेंअभावनाहींउपजला ॥ तियेसद्रूपींचिबुडाला ॥ सद्भावजेथें ॥८९॥ काळत्रयींअविनाशवंत ॥ सद्ऐसेंयासह्मणिजेत ॥ परीभावचियेथेंबुडत ॥ येरजैसेंतैसें ॥८९०॥ एवंसद्भावाचीदशासरली ॥ हेराणीवजेथूनआली ॥ तेबोलतांनयेबोलीं ॥ तऱ्हींअन्यथानव्हे॥९१॥ अहोभावाभावविहीन ॥ येणेंसुखेंसुखघन ॥ ऐसेंअसणेंनवीण ॥ सर्वदाअसे ॥ ९२ ॥ तेंअसेये थेंकांहीं ॥ सर्वथाअन्यथानाहीं ॥ तेंकैसेंहेंपाहीं ॥ मागुतेंसांगे ॥ ९३ ॥

जयाचेनबळें ॥ अचक्षुपणआंधळें ॥
फिटोनवस्तुमिळे ॥ देखणीदशा ॥ १२० ॥

अचक्षुपणअंधहोय ॥ परीदेखतेपणाहानीनोहे ॥ जेणेंतेणेंअभिप्रायें ॥ देखणानचुके ॥९४॥ अहोनेत्रइंद्रियेंसांडवला ॥ परीसकळगात्रेंदेखणेंनिचभरला ॥ नेत्राधींचिसंचला ॥ देखणाअसेजो ॥ ९५ ॥ वाचाजेणेंवदती ॥ हस्तींजयाचीग्रहणशक्ती ॥ पदींजयाचीगती ॥ विहरणादिक ॥ ९६ ॥ गुदींउत्सर्गस्वभाव ॥ शिश्नींआनंदायुर्भाव ॥ हाजेथिंचासुवाव ॥ चित्कळेचा ॥९७॥ श्रोत्रद्वाराजेथेंश्रवण ॥ चक्षुमिशेंरूपग्रहण ॥ जिव्हारसस्वादन ॥ जेथिंचियेकळे ॥ ९८ ॥ घ्राणींअवग्रहणशक्ती ॥ त्वगींस्पर्शभोगयुक्ति ॥ एवंइत्यादिसंपत्ति ॥ जेथिंचाखेळ ॥ ९९ ॥ तेसकळइंद्रियांअतीत ॥ सर्वदाप्रकाशमंत ॥ तोप्रकाशकेवींआवरिजेत ॥ नेत्रअभावें ॥९००॥ तोप्रकाशअसेसंचला ॥ जेणेंनेत्रअभावदेखिला ॥ तोआंधळेपणेंजाला ॥ अंधकेवीं ॥ १ ॥ एवंज्याचेसत्यत्वेंजाणा ॥ अचक्षुअंधहीदेखणा ॥ तेथेंआतांअज्ञाना ॥ केउताठाव ॥२॥ यालागींइंद्रियसंबंधेंवीण ॥ जेंकींदृङ्मात्रद्रष्टेपण ॥ तेथेंदृश्यभागतोकवण ॥ आणिद्रष्टेंतेंकाई ॥३॥ देखिलाइंद्रियमेळा ॥ परीएकलीचिन्मात्रकळा ॥ तेचिन्मात्रसकळाकळा ॥ भेदवलेंनाहीं ॥ ४ ॥ अथवानावेकस्वरूपाचीनेणीव ॥ तेनेणीवफुटोनअसेजाणीव ॥ नेणिवेचाभाव ॥ येवोंचिनसके ॥ ५ ॥ तेंदृश्यद्रष्टृत्वेंवीण ॥ द्रष्टेंचिएकलेंजाण ॥ पुढेंहीनिरूपण ॥ अवधाराहोजी ॥ ६ ॥

आपुलेंचिदृश्यपण ॥ उमसोनलाहेआपण ॥ द्रष्टृत्वाकीरआण ॥ पडलीअसतां ॥ १२१ ॥ कोणाकोणभेटे ॥ दिठीकैंचीफुटे ॥ ऐक्यासकटपोटे ॥ आटोनगेली ॥ १२२ ॥

आपणचिआपणया ॥ दृश्यनव्हेदेखावया ॥ येथेंद्रष्टृत्वावांचूनियां ॥ कांहींचनसे ॥ ७ ॥ द्रष्टृत्वासीविलक्षण ॥ होआवयाचीपडलीसेआण ॥ ह्मणोनदृश्यदशेसीजाण ॥ येवोंचिनसके ॥ ८ अहोद्रष्टेंनयेदृश्यदशे ॥ तरीदृश्यकोठूनउमसे ॥ यालागींजैसेंतैसें ॥ द्रष्टेंचिअसे ॥९॥ द्रष्टयाचेंद्रष्टृत्वनतुटे ॥ तरीकोणकोणाभेटे ॥ द्रष्टृत्वासीवांटे ॥ पडलेनसतां ॥९१०॥ द्रष्टृत्वेंचिअसेद्रष्टें ॥ द्रष्टृत्वींदृश्यनफुटे ॥ आणवाऊननेटे ॥ अन्यथानव्हे ॥ ११ ॥ तेंद्रष्टेंचिद्रष्टृत्वानदेखे ॥ प्रकटअसतांचिपारुखें ॥ ऐक्यत्वींचिअसकें ॥ एकपणआटे ॥ १२ ॥ अहोद्रष्टृत्वावांटलेंनाहीं ॥ जैसेंतैसेंचिअसेठायीं ॥ तेथेंभेटीकोणासीपाहीं ॥ कवणाचीहोये ॥१३॥ आतांएकलेंचिअसेजेंकांहीं ॥ तेणेंहीऐक्यत्वायेणेंनाहीं ॥ आटलेंसेठायींच्याठायीं ॥ एकत्वाचेपोटीं ॥ १४ ॥ आपल्याएकपणासकट ॥ आटोनभरलेंसेपोट ॥ त्यापोटाचाहीघोंट ॥ भरूनजेंअसे ॥ १५ ॥ ह्मणिजेदुजेंनाहींसंभवलें ॥ तेंएकपणहीअसेविरालें ॥ तेंविरालेपणहीगेलें ॥ पुसोनजेथें ॥ १६ ॥ एवंदृङ्मात्रजेंद्रष्टेंआहे ॥ तेथेंद्रष्टृत्वहीनसाहे ॥ तेंचिदृश्यद्रष्टृत्वहीलाहे ॥ अन्यथानहोनि ॥ १७ ॥ हाअभिप्रायधरूनिअंतरीं ॥ पुढेंहीओवीदुसरी ॥ रचिलीसेतेचतुरीं ॥ अवधारिजोजी ॥ १८ ॥

येवढेंहीसांकडें ॥ जेणेंसारूनयेकीकडे ॥ उघडिलींकवाडें ॥ प्रकाशाचीं ॥ १२३ ॥

अहोजयाचियेएकपणीं ॥ द्रष्टेंहीगेलेंअसेआटोनि ॥ हेंऐसेंचिअसोनि ॥ उघडचिप्रकाशु ॥१९ द्रष्टृत्वाचेंहीसांकडें ॥ आणिप्रकाशाचेंहीकवाडउघडे ॥ एवंउघडझांपीनघडे ॥ वस्तुत्वींइये९२० अहोहेउघडझांपीवीण ॥ नचुकोनआपलीखूण ॥ चिद्विलासपरिपूर्ण ॥ विलासतअसे ॥ २१ ॥ पूर्वींआणीकआतांआन ॥ ऐसेंकांहींनसोन ॥ नसोनसमाधीव्युत्थान ॥ वस्तुप्रकाशु ॥ २२ ॥ दृ

श्यभागहाजोकांहीं ॥ वस्तुत्वींनिपटूननाहीं ॥ इयेखुणेसीकधींही ॥ अन्यथानव्हे ॥ २३ ॥ ह्म णोनशुद्धबुद्धनित्यमुक्तस्वभाव ॥ बोलिलाअसेवेदराव ॥ यासअन्यथाभाव ॥ कधींनसे ॥ २४॥ द्रष्टयाचेदेखणीखूण ॥ कधींहीलोपलीनसेजाण ॥ ऐसेंवेदवचन ॥ याचिलागीं ॥ २५॥ आतांजो जोदृश्यविलास ॥ जोंजोंकांहींजैसाभास ॥ येणेंवस्तुआपलेकळेस ॥ पालटलीनाहीं ॥ २६ ॥ हे अनुभवाचीखूण ॥ विलासेंसीविलासशून्य ॥ येथेंदुसरेंकारण ॥ लागलेंचिनाहीं ॥ २७ ॥ अ सोरूपासीयावयाचीवाणी ॥ हेनचुकोनदृश्यश्रेणी ॥ रचिलीतेथेंकैसेनि ॥ अज्ञानहेतू ॥ २८ ॥ ह्मणोनयाभावार्थानुसार ॥ पुढेंवचनअतिसुंदर ॥ तेंअवधारावेंसादर ॥ सज्जनवृंदीं ॥ २९ ॥

दृश्याचियासृष्टी ॥ दिठीवरीदिठी ॥
उटलियातळवटी ॥ चिन्मात्रचि ॥ १२४ ॥

दृश्यसृष्टीअनेकि ॥ परीदृष्टीचभरलीसेएकी ॥ दृष्टीचदृष्टीविसेखी ॥ देखणीहोय ॥ ९३० ॥ दृष्टीनेंपाहिलीसृष्टी ॥ ह्मणिजेदिठीचिवरीउठिलीदिठी ॥ तेचहेदृश्यसृष्टि ॥ विलासलीअसे ॥ ३१ ॥ ॥ संमतिः ॥ वासनाचित्तजीवादिवेदनंवेदनोदितं ॥ नोदेत्यवेदनादेवयतनादेवपौरु षात् ॥ १ ॥ इतिवासिष्ठे ॥ दिठीनेंआपणादेखिजे ॥ येथेंदेखणेंतंवनव्हेदुजें ॥ देखणेंअसेसह जें ॥ दृष्टिचेअंगींचि ॥ ३२ ॥ रसनाआपलारसु ॥ चाखतांकैंचाभेदासीपैसु ॥ तेवींचिन्मात्रींचि द्विलासु ॥ चिन्मात्रचि ॥३३॥ अहोद्रष्टयानेंआपणासकधींही ॥ नदेखिजेऐसेंतंवनाहीं ॥ रसना आपलास्वादपाहीं ॥ नेघेतीनव्हे ॥ ३४ ॥ स्वादस्वादासीचाखे ॥ नादनादासीआइके ॥ तेवीं द्रष्टृत्वासीचिदेखे ॥ द्रष्टेंआपण ॥ ३५ ॥ येथेंहेचियासीभेद ॥ नातरीहेचिशुद्धबुद्ध ॥ दुजया चाउपरोध ॥ येथेंनाहीं ॥ ३६ ॥ नातरीदशाहीपालटलीनाहीं ॥ आणिदृश्यविलासठायींच्या ठायीं ॥ हेंबोलेंवरीकाई ॥ बोलावेंआतां ॥ ३७ ॥ हेंबोलतांपुढतीपुढती ॥ सद्गुरूचींपाउलें आठवती ॥ याशब्दरचनेचीभिंति ॥ बुडोंपाहे ॥ ३८ ॥ तियपाउलींगंगास्रवली ॥ तेथेंहेरचना बुडोनगेली ॥ आतांबोलिजेबोलीं ॥ हेंउरलेंनाहीं ॥ ३९ ॥ परीअवधानाचाथाव ॥ घेऊनपाहि लीबरव ॥ तेथेंहाअवघाभाव ॥ विलासोंलागे ॥ ९४० ॥ असोअनेकीपरीएकवाणी ॥ चिन्मात्र त्वानहोनिहानी ॥ उठिलियादृश्यश्रेणी ॥ आवडतीतितुकिया ॥ ४१ ॥ वरीवरीजंवपाहिजे ॥ तंवअवघेंचिदृश्यदेखिजे ॥ तळवटुजंवशोधिजे ॥ तंवअवघेंचिन्मात्रभरलें ॥ ४२ ॥ चित्रश्रेणि अगाधा ॥ परीरंगचिएकनसुधा ॥ तेवींदृश्यहाबाह्यधांदा ॥ वांचोनिद्रष्टेंचिएक ॥ ४३ ॥ येथें अंतर्बाह्यतंवनाहीं ॥ परीबोलिलोंबोलप्रवाहीं ॥ बोलाचीजातिचपाहीं ॥ ऐसीचअसते ॥ ४४ ॥ येथेंअंतर्बाह्यतंवनाहीं ॥ अवघावस्तुविलासचपाहीं ॥ पुढेंऐसेंचिकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥ ४५ ॥

दर्शनरिद्धिबहुवसा ॥ चिच्छेशुमातलाऐसा ॥
जेंशिळानपाहेआरिसा ॥ वेध्यरत्नाचा ॥ १२५ ॥

विविधहेत्रिजगती ॥ केवळदर्शनाचीचसंपत्ति ॥ येथेंनविकारोनचिन्मूर्ति ॥ प्रकाशलीस्वयें ॥ ४६ ॥ अहोदृश्यद्रष्टृत्वेंवीण ॥ मधीलजेंनिखळदर्शन ॥ तेंचिहेंचिदैकभुवन ॥ विलासतअसे ॥ ४७ ॥ अथवादर्शनरिद्धिह्मणिजेऐसे ॥ पाहिजेतरीआभासे ॥ नपाहिजेतरीनसे ॥ येवढेंकांहीं ॥ ४८ ॥ ह्मणोनदर्शनाचियासवा ॥ चिच्छेषमातलासेअथवा ॥ जेवींध्यानींचियादेवा ॥ ध्यान चिमुदल ॥ ४९ ॥ अहोपरिवारेंसीमूर्ति ॥ ध्यानाचीचकींआकृति ॥ तेवींचिच्छेषाचीसंपत्ति ॥ दर्शनरिद्धि ॥९५०॥ याचिद्वैभवेंवीण ॥ निखळजेचिन्मात्रखूण ॥ चिच्छेषुऐसेंजाण ॥ ह्मणि

जेयासी ॥ ५१ ॥ तोदर्शनाचेनिमिशें ॥ आपणमातलापैंअसे ॥ परीवेद्यवेदकदशे ॥ आलाचि नाहीं ॥ ५२ ॥ जेवींरत्नशिळेसीसरिसा ॥ रत्नकीळनव्हेआरिसा ॥ दृश्यद्रष्टृत्वाचाठसा ॥ आला चिनाहीं ॥ ५३ ॥ तेवींचिद्रत्नाचीजेकीळ ॥ तोचिचिद्वेव्हारहासकळ ॥ येथेंवेद्यवेदकतेचामळ ॥ लागलानाहीं ॥ ५४ ॥ अहोरत्नकीळेसहित ॥ रत्नशिळाचिशोभत ॥ किंवाशिळेसीसमस्त ॥ कीळचिअसे ॥ ५५ ॥ असोशीळत्वजेंआद्य ॥ त्याचेंकीळनव्हेवेद्य ॥ कीळशीळप्रसिद्ध ॥ एक चिरूप ॥ ५६ ॥ असोक्षीरेंचिजेवींक्षीरसागरु ॥ ठायींचअसोनहोयथोरु ॥ तेवींचित्सेवेचिद्वे व्हारु ॥ उद्वादलाअवघा ॥ ५७ ॥ परीचिद्वेव्हारुचिच्छेपनेदेखे ॥ स्वताचिन्मात्रत्वेंचितोखे ॥ रत्नदर्पणींआपलेनिके ॥ नपाहेरत्नशिळा ॥ ५८ ॥ रत्नशिळाआणिरत्नकीळ ॥ हाव्यवहारुचि दिसेअढळ ॥ परीरत्नचिकेवळ ॥ उपाधिहीन ॥ ५९ ॥ तेवींद्रष्टेंचिजेंएकलें ॥ तेंचिदृश्यत्वेंमां डलें ॥ परीनाहींभागपडिलें ॥ चिन्मात्रींइये ॥ ९६० ॥ द्रष्टेंचिवाढेदृश्यवेषा ॥ सिद्धस्वभावो चिहाऐसा ॥ येथेंअज्ञानाचाकायसा ॥ नाथिलाहेतु ॥ ६१ ॥ ऐसेंचिकांहींविश्रुत ॥ बोलोनकि जैलमात ॥ श्रोताउदारचित्त ॥ होऊनिपरिसावें ॥ ६२ ॥

क्षणींक्षणींनीचनवी ॥ दृश्याचीचोखमदवी ॥
दिठीकरवीवेढवी ॥ उदारजे ॥ १२६ ॥

अहोद्रष्टृत्वानयोनउणें ॥ आपुलेनउदारपणें ॥ दृश्याचेंदेखणें ॥ क्षणींक्षणींनवें ॥ ६३ ॥ दृज्ञा त्रदृष्टीचएकली ॥ अनेकेंदृश्यवस्त्रेंवेढिली ॥ परीद्रष्टृत्वींहूनफांकली ॥ नाहींदृष्टी ॥ ६४ ॥ अहो दृष्टीच्याठायींदेखणीखूण ॥ तेसर्वदातरुणीचअसेजाण ॥ तेथेंदृश्यकोट्यन ॥ आणावेंनलगे ॥ ६५ दृष्टीसजेदृश्यदशा ॥ तोदृष्टीचाचिअवघाठसा ॥ यालागींआपुलेविलासा ॥ नभोगीकांतें ॥ ६६ ॥ संमतिः ॥ सर्वात्मकतयाद्रष्टुर्दृश्यत्वमिवयुज्यते ॥ दृश्यत्वंद्रष्टृसद्भावोदृश्यतापिनवास्तवी ॥ इतिवासिष्ठे ॥ अहोदृश्यहेंद्रष्टृत्वींहूनभिन्न ॥ स्वतंत्रअसतेंपुरातन ॥ तरीनेमलेपणाहून ॥ आणी कनव्हतें ॥ ६७ ॥ ह्मणोनहेंदृश्यनाहींपारमार्थिक ॥ केवळद्रष्टयाचेंचिकवतुक ॥ यालागींआ णीक ॥ आणीकचिभोगी ॥ ६८ ॥ अहोहुताशनुआपलियाज्वाळामाळा ॥ कायनेमलियाचिवाहे गळां ॥ जेजेउठेज्वाळा ॥ तेनवीचअसे ॥ ६९ ॥ तेवींदृज्ञात्रदृष्टीहूनि ॥ वेगळियानहोऊनि ॥ दृश्यकळाअनानी ॥ अनेमिलियाउठती ॥ ९७० ॥ अहोयेथेंजेकांहींपुरातन ॥ दृज्ञात्रद्रष्टृत्वहुता शन ॥ येथेंदृश्यज्वाळासीजाण ॥ कायसानेमु ॥ ७१ ॥ एवंद्रष्टृत्वासीनहोनखंडण ॥ दृश्या सीक्षणींक्षणींनवेपण ॥ हेंकालिचेंचिआजदेखिलेंजाण ॥ ऐसेंनाहीं ॥ ७२ ॥ अहोहेंस्वरूपींतरी निःशेषनाहीं ॥ तरीजेव्हांपाहिलेंतेव्हांचअसेपाहीं ॥ नपाहिलेंजरीकांहीं ॥ तरीपाहिलेंचिनसे ॥ ७३ ॥ ॥ संमतिः ॥ चिदुन्मेषनिमेषाभ्यांसंसारस्योदयक्षयौ ॥ इतिवासिष्ठे ॥ ह्मणोनद्रष्टेंपु रातन ॥ परीनीचनवीदेखणीखूण ॥ यादेखण्याहूनआन ॥ दृश्यनाहीं ॥ ७४ ॥ ह्मणोनआपलिये विलासें ॥ नीचनवेंचिदेखतुअसे ॥ पुढेंहीकांहींऐसें ॥ बोलतुअसे ॥ ७५ ॥

मागिलियेक्षणींचेअंगें ॥ पारिसीह्मणोनयावेगें ॥
सांडूनदृष्टिरिगे ॥ नवेयारूपा ॥ १२७ ॥

अहोदृश्यहेंजेंचांग ॥ असेदृष्टीचेंचिअंग ॥ नपडोनिभाग ॥ विलासतसे ॥ ७६ ॥ तेआपुलिये लीळे ॥ जेव्हांजैसेंखेळे ॥ तेव्हांतेणेंचिअंगमेळें ॥ तैसाचिनटे ॥ ७७ ॥ अहोतेव्हांतेथेंकायनाहीं ॥

मीमागीलभोगीलकांहीं ॥ नवीनवीनवाई ॥ रूपाचीभोगी ॥ ७८ ॥ आपुलेनागरपणेंकरून ॥ रू पासीआलेंतेंपारुखेसेंजाण ॥ ह्मणोनतेंविलासमान ॥ आपुलेचठायीं ॥ ७९ ॥ परीतेंजैसेंनटे ॥ तैसेंतैसेंरूपचिउमटे ॥ विलासेगोमटे ॥ आपेआप ॥ ९८० ॥ अहोजेंजेंदेखतुसेकांहीं ॥ तेंदे खिलेंतैसेंनाहीं ॥ कांजेदेखिजेजेंजेंकांहीं ॥ तेंआपणचिअसे ॥ ८१ ॥ ह्मणोनदेखिलेंतेंसांडिलें ॥ मागुतेंनवेंमांडिलें ॥ तंवतेंहीअसेसंचलें ॥ अपणपेंचि ॥ ८२ ॥ एवंदृष्टीसीगोचर ॥ जोजोदृश्य वेव्हार ॥ तेणेंदृष्टीचीकोर ॥ उल्लंघिलीचनाहीं ॥ ८३ ॥ आतांजेंजेंदृष्टिगोचर ॥ तेंनपडेदृष्टीबा हेर ॥ तेंदृष्टिनुल्लंघीकोर ॥ जाणीवेची ॥ ८४ ॥ अहोजेंजेंदृश्यप्रवाहीं ॥ दृष्टीदेखेजेंजेंकांहीं ॥ तेंजाणीवेचेंलेणेंपाहीं ॥ जाणीवचिल्याली ॥ ८५ ॥

तैसीचिप्रतिक्षणीं ॥ जाणीवेचींलेणीं ॥
लेऊनआणी ॥ जाणतेंपण ॥ १२८ ॥

अहोजेंदृश्यमिसेंकरूनि ॥ जाणीवचिजाणीवेचींलेणीं ॥ लेवऊनिआणी ॥ जाणतेपण ॥८६ ॥ अगाहेस्थूळदृष्टिसांडून ॥ पाहाजाणिवेचीचहेखूण ॥ येथेंजाणीवचिजाणीवेचेंलेणेंजाण ॥ लिं यालीअसे ॥ ८७ ॥ कांहींवेव्हारनकरित ॥ जाणीवभोगीज्ञेयेज्ञात ॥ तेथेंआपलीचआपणहोत ॥ ज्ञातीभोक्ती ॥ ८८ ॥ अहोजाणीवजेंजेंजाणत ॥ तेआपणचिस्वतामांडत ॥ मांडूनआपणचिघेत ॥ जाणतेपण ॥ ८९ ॥ ह्मणोनिजाणीवेचींअनेकेंलेणीं ॥ लेऊनीजाणतेपणहीआणी ॥ परीचिन्मा त्रावांचूनी ॥ अन्यथानाहीं ॥९९०॥ ॥ संमतिः ॥ अतःकारणविज्ञानात्सर्वविज्ञानमास्तिकाः ॥ सुतरामुपपन्नंहिनसंदेहोस्तिकश्चन ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ अथच ॥ मत्तःपरतरंनान्यत्किंचि दस्तिधनंजय ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ ह्मणोनजेंदृश्यविलासमान ॥ तेंएकलीचिन्मात्रखूण ॥ यादृश्याचेंदृश्यपण ॥ अनुभवींविरे ॥ ९२ ॥ अहोचिन्मात्रअन्यथाकधींहीनव्हे ॥ तेणेंचिदृश्य व्यवहारुहीहोये ॥ पुढेंयाचिअभिप्रायें ॥ बोलतुअसे ॥ ९२ ॥

तयापरमात्मपदींचेंशेष ॥ नाकांहींतयासुसास ॥
आणिहोययेवढीकास ॥ घातलीजेणें ॥ १२९ ॥

अहोनिखळजोज्ञस्यंश ॥ जेथेंजाणीवेनाहींउमस ॥ ह्मणोनपरमात्मपदशेष ॥ बोलिलासे ॥ ९३ ॥ तेंअंगेंकांहींचिनव्हे ॥ असणेंहीजेथेंनसाहे ॥ आपलीहीसोहे ॥ आपणनेघे ॥ ९४ ॥ जीयेदृष्टीनेंसोयनेघे ॥ तेचिदृष्टिदेखावयाचेंनिबागें ॥ करूनिहोयअंगें ॥ अवघेंचिदृश्य ॥ ९५ ॥ आपणचिदेखिलेंआपणा ॥ तेंचकासघातलीजाणपणा ॥ एवंनचुकोनिचिन्मात्रखूणा ॥ मांडलें दृश्य ॥ ९६ ॥ अहोजेणेंज्ञानेंदृश्यनाहीं ॥ तेंज्ञानरूपचिहेंदृश्यपाहीं ॥ हेअनुभवाचीखूणकाई ॥ बोलिजेऐसी ॥ ९७ ॥ आपणआपलेचठायींपाहतां ॥ आपलीचनदेखेसंस्था ॥ त्याचिपाहणयां माजींआतां ॥ येवढेंदृश्य ॥ ९८ ॥ अगासर्वज्ञसर्वकलावंत ॥ परीएकलेंचिइत्थंभूत ॥ तेंकाय कायनकरीत ॥ केलेंनवीण ॥ ९९ ॥ ह्मणोनपुढेंऐसेंचिवचन ॥ मूळप्रबंधींचेंअसेजाण ॥ कृपा करितीसाधुजन ॥ तरीसांगीजैलतेंही ॥ १००० ॥

सर्वज्ञतेचिपरी ॥ चिन्मात्राचेंतोंडवरी ॥
परीतेआनघरीं ॥ जाणिजेना ॥ १३० ॥

सर्वज्ञतेचेनिसूत्रें ॥ विलासतीदृश्यविचित्रें ॥ परीएकलेंनिचिन्मात्रें ॥ मांडलींअवघीं ॥ १ ॥

अहोसर्वज्ञतेचासौरसु ॥ कायकायनकरीविलासु ॥ परीआणीकेघरासु ॥ जावोंनेणे ॥ २ ॥ अगा हाजाणतयांचाविलासपाहीं ॥ जाणणेंचिदिसेठायींठायीं ॥ परीत्याजाणणयासनाहीं ॥ दुजाठावो ॥ ३ ॥ तेंआपल्याचिठायींविलासे ॥ आपआपणासीजाणतसे ॥ यादृश्यभागाचेभडसे ॥ पडिलेंचिनाहीं ॥ ४ ॥ किंबहुनातेणेंकांहीं ॥ आपणेंवीणदेखिलेंनाहीं ॥ तरीविचारादृश्यजेंकांहीं ॥ तेंदेखिलेंकवणें ॥ ५ ॥ हेंजाणतीसज्जनजन ॥ द्रष्टृत्वींचिदेखणीखूण ॥ तियेणेंदुजेंआंगण ॥ देखिलेंचिनाहीं ॥ ६ ॥ ॥ संमतिः ॥ ज्ञानंनभवतोभिन्नंज्ञानाज्ज्ञेयंपृथङ्नहि ॥ अतोनत्वितरं किंचित्तस्माद्भेदोनविद्यते ॥ १ ॥ ॥ इतिवासिष्ठे ॥ ॥ अहोहाज्ञेयभाग ॥ जेंजेंदृश्यादिसे चांग ॥ तेणेंज्ञानाचेंअंग ॥ सांडिलेंचिनाहीं ॥ ७ ॥ किंबहुनायेवढेंजेंकांहीं ॥ तेंज्ञानमात्रचिपाहीं॥ तेंज्ञानह्मणालकाई ॥ तरीदृङ्मात्रस्वरूप ॥ ८ ॥ अहोतेंज्ञानमात्रचिपाहीं ॥ ह्मणोनज्ञानाज्ञान नाहीं ॥ हेंऐसेंचिअसोनिकांहीं ॥ फांकलेंदिसे ॥ ९ ॥ ह्मणोनमूळग्रंथींचीखूण ॥ विलासत सेभेदेंवीण ॥ तेंकिजैलआतांविवरण ॥ अवधारिजोजी ॥ १०१० ॥

एवंज्ञानज्ञानाचीमिठी ॥ तेहींफांकतसेदिठी ॥
दृश्यपणेंयेभेटी ॥ आपणापयां ॥ १३१ ॥

जेथेंजाणीवनानेणीव ॥ हेचिजेआपलीबरव ॥ पाहावयादृश्यठेव ॥ आपणचीहोय ॥ ११ ॥ ज्ञान नव्हेअज्ञान ॥ ऐसेंजेंकांहींज्ञान ॥ तेंपाहेआपणयाआपण ॥ तेंचिहेंदृश्य ॥ १२ ॥ स्वताआपणचिजें द्रष्टे ॥ दृश्यमिशेंआपणाभेटे ॥ परीनपडतीवांटे ॥ एकरूपीं ॥ १३ ॥ अहोयेवढीहेदृश्यसृष्टी ॥ परी एकलीचिदृङ्मात्रदृष्टी ॥ विलासोनआपलेभेटी ॥ आपणासीचिहोय ॥ १४ ॥ अगाऐसियेठायीं ॥ वियोगचिसंभवलानाहीं ॥ तेथेंभेटीतेंकाई ॥ जरीह्मणाल ॥ १५ ॥ तरीस्वताजाणतीवस्तुजाण ॥ तेकायराहेलजाणतिलियावीण ॥ तेउपरोधेंवीणआपणयाआपण ॥ निरंतरभेटे ॥ १६ ॥ तेथेंअ सतेंजडपण ॥ तरीनभेटतेंआपणयाआपण ॥ नातरीनित्योपलब्धिजाण ॥ ऐसेंकासयाह्मणतें ॥ १७ ॥ अहोतुह्मीचिकांनविचारा ॥ आपलयासुखाचाउजीगरा ॥ जालाऐसेंचराचरा ॥ माजीं आहे ॥ १८ ॥ जियेतियेपरिपाटी ॥ आपुलियासुखासीमिठी ॥ देऊनियांघोंटी ॥ आपलेंसुख ॥ १९ ॥ तियाआपुलियासुखासपाहीं ॥ आडकाठीचिकींनाहीं ॥ तरीनभोगावयासकाई ॥ कारणअसैल ॥ १०२० ॥ स्वादेंस्वादाचाखतांपाहीं ॥ तोंडचुकवणेंचिनाहीं ॥ कींनादनायकेकाई॥ नादपणआपलें ॥ २१ ॥ तेवींनिखळचिन्मात्रखूण ॥ तेंअचिन्मात्रकांहींचनाहींजाण ॥ आतांभेटणेंतेंकायआन ॥ याहीह्नअसे ॥ २२ ॥ अहोभरलेंअसेत्रिभुवन ॥ येथेंतटस्थीभूतअसेकवण ॥ किंबहुनालाधलियाहीअनुभवखूण ॥ कायदेहेपातपावले ॥ २३ ॥ किंवाकायतूर्ष्णींभूतजालें ॥ तरीश्रुतीनेंमुक्तगायिलें ॥ तिहींशुकादिकींवाखाणिलें ॥ भागवतादिक ॥ २४ ॥ ॥ संमतिः ॥ तत्त्वावबोधएवैकःसर्वाशातृणपावकः ॥ प्रोक्तःसमाधिशब्देननतुतूष्णीमवस्थितिः ॥ १ ॥ हेंबोलिलेंवशिष्ठादिकीं ॥ तरीतेकायरतनव्हतेस्वसुखीं ॥ एवंसुखेंआपलीवोळखी ॥ सांडिलीचनाहीं ॥ २५ ॥ ह्मणोनचिन्मात्रखूण ॥ निरंतरजेसुखघन ॥ नभेटतचिभेटतसेजाण ॥ आपणयाआपण ॥ २६ ॥ अहोआपणयाभेटीनाहीं ॥ ऐसाकोणकालअसेपाहीं ॥ ह्मणोननखंडतचिकांहीं ॥ दृश्यद्रष्टेपण ॥ २७ ॥ अहोतेंनव्हेजैसेंदृश्यद्रष्टेपण ॥ तैसेंचिदृश्यभानचिअभान ॥ हेअनुभवाचीखूण॥ कायेबोलिजेऐसी ॥ २८ ॥ ह्मणोनउपरोधेंवीण ॥ आपलेंसुखभोगिजेआपण ॥ तेंचिहेंदृश्यभान॥ शफतमाझी ॥ २९ ॥ परीहेंऐसेंनव्हे ॥ पाहावेंआपलियेसोये ॥ मगकोठेंराहे ॥ श्वेतकृष्णादिक

॥ १०३० ॥ उक्तंच ॥ नशुक्लंनकृष्णंनरक्तंनपीतंनपीनंनकुब्जंनह्रस्वंनदीर्घं ॥ अरूपंयथाज्योतिराकाशतत्त्वंतदेकोवशिष्टःशिवःकेवलोहं ॥ ॥ इतिआचार्योक्तिः ॥ ॥ तरीइत्यादिउच्चनीचसमविषम ॥ नसोनअवघेंचिआत्माराम ॥ तेणेंदुजाआराम ॥ देखिलाचिनाहीं ॥ ३१ ॥ ह्मणोननपडोनवांटे ॥ आपणचिदृश्यत्वविनटे ॥ नविनटोनआपणचिभेटे ॥ आपणयासी ॥ ३२॥ परीहेएकलीचदृष्टी ॥ आपणचिआपणाघोंटी ॥ ह्मणोनहेदृश्यसृष्टि ॥ देखिलीचनाहीं ॥३३॥ ऐसेंचिकांहींनिरूपण ॥ आपणचिआपणातोषायमान ॥ श्रोतादीजेअवधान ॥ तियेविषयीं ॥ ३४ ॥

तेंदृश्यमोटकेंदेखे ॥ आपणस्वयेंद्रष्टृत्वेंतोखे ॥
तेंचिदिठीचेनिसुखें ॥ माजींदाटे ॥ १३२ ॥

तियेआपलियेभेटीचेनमिशें ॥ आपणचियेदृश्यदशे ॥ परीदेखतखेंवंतोषे ॥ आपणह्मणोनि ॥ ३५ ॥ मोठकेंदेखिलेंकींनाहीं ॥ तंवआपणचिभरेआपुल्याठायीं ॥ जियेदिठीनेंदेखिजेकांहीं ॥ तिचेनिचद्वारें ॥ ३६ ॥ अहोदृष्टीसीचिदृश्यउमटे ॥ उमटतचिदिठीमाजींदाटे ॥ आपणचिभेटे॥ आपणयासी ॥ ३७ ॥ अहोचितारियाचेअंतरिचेंसाचें ॥ दिठीचेनिद्वारेंभींतीवरीरचे ॥ तेणेंचिद्वारेंअंतरींचें ॥ अंतरासीजाय ॥ ३८ ॥ असोतेंअंतरींचेंअंतरींचअसे ॥ रंगमात्रभिंतीवरीदिसे॥ तोरंगहीअंतरींचेनिभासें ॥भासतुअसे ॥३९॥ तेवींचिगाहेंदृश्यचित्र ॥ हेंनिखळदृष्टेंचिएकसूत्र॥ आणिद्रष्टेंचिहोऊनपात्र ॥ सांठवलेंअसेअघवें ॥ १०४० ॥ यादृश्यचिन्मात्राचारंग ॥ तोद्रष्टृत्वींजालासेउरंग ॥ कांजेअवघयारंगाचारंग ॥ द्रष्टेमात्र ॥ ४१ ॥ असोअंतरींचाभोगबाहेरनघडे ॥ अंतरींचिअंतरासीआवडे ॥ तेंदिसेदृश्यसांगडें ॥ परीअंतरसुखकींगा ॥४२॥ एवंहेंजेंदृश्यजात ॥ तेंद्रष्टयाचेअंतर्गत ॥ नावेकदृश्यत्वेंउमटत ॥ परीअंतरींचेअंतरीं ॥ ४३ ॥ अहोदृश्यदिसतचिअसतांपाहीं ॥ दृश्यदशायेथेंनाहीं ॥ हेंअंतरसुखचिकांहीं ॥ अंतरभोगी ॥ ४४ ॥ ॥ संमतिः ॥ यथैतत्सरणंवायौतथासर्गेस्थितःपरं ॥ असत्कल्पेपिसंकल्पःसत्यासत्यइवापिच ॥ इतिवासिष्ठे ॥ नातरीकाळत्रयाचेठायीं ॥ आपणेवीणवाल्हेनाहीं ॥ जेंजेंदेखेअंतर्बाही ॥ तेंअंतरींचअसे ॥४५॥ अहोहेवस्तुमात्रनिघोंट ॥ येथेंकैंचेंपाठीपोट ॥ ह्मणोनअंतरबाह्यसकट ॥ अंतरींचअघवें ॥ ४६ ॥ अंतर्बाह्यजोकांहीं ॥ तोअंतरींचवसतसेपाहीं ॥ ह्मणोनअंतरेंवीणनाहीं ॥ अणुहीयेथें ॥ ४७ ॥ असोतेंजेंअंतरगोमटें ॥ दृष्टिद्वाराआपणयाभेटे ॥ तैंग्राह्यग्राहकतावाटे ॥ अळुमाळदिसती॥४८॥ जेवींरसनाआपलेनिमुखें ॥ आपलारसजोआपणचाखे ॥ तैसेंआपणयादेखे ॥ आपणचिद्रष्टें४९ अहोद्रष्टेंमात्रजेंअसे ॥ त्याचिदृष्टितेंचिसरिसें ॥ जऱ्हींयेथेंदिसे ॥ ग्राह्यग्राहकताकांहीं॥१०५०॥ परीवाटेनाहींपडिलें ॥ द्रष्टेंद्रष्टृत्वींचअसेसंचलें ॥ ह्मणोनपदेंपूढिलें ॥ ऐसेंचबोले ॥ ५१ ॥

तेऱ्हांघेणेंदेणेंघटे ॥ परीऐक्याचेंसूतनतुटे ॥
जेवींमुखींमुखवाटे ॥ दर्पणेंकेलें ॥ १३३ ॥

आपलियेसुखमेळे ॥ नावेकदृश्यद्रष्टेंऐसेंकळे ॥ येणेंचिमिशेंजालें ॥ घेणेंदेणें ॥ ५२ ॥ दृश्यआणिदेखता ॥ ज्ञेयकिंवाज्ञाता ॥ कार्यआणिकर्त्ता ॥ इत्यादिहेंजें ॥ ५३ ॥ हेंचिग्राह्यग्रहणजेंकांहीं ॥ येथेंऐक्यतेसांडिलेंनाहीं ॥ आपलेसुखप्रवाहीं ॥ विलासतसे ॥ ५४ ॥ जेवींदर्पणींमुखदेखिलें ॥ परीमुखतंवमुखींअसेसंचलें ॥ तेवींद्रष्टेंदृश्यत्वाआलें ॥ दर्शनमिशें ॥ ५५ ॥ तरीदर्शनत्याचेंचिअंग ॥ जेथेंभोगीतसेआपलाभोग ॥ परीनभंगेअभंग ॥ द्रष्टेंमात्रजें ॥ ५६ ॥ जेवीं

ठायींचअसोनमुख ॥ जालेंदर्पणाचेंद्योतक ॥ मगआपलेंमुखसुख ॥ आपणभोगी ॥ ५७ ॥ तेवीं येथेंकांहींजेंदर्शन ॥ तेंचिद्रष्टेंहोऊनआपण ॥ आपलेंचिसुखजाण ॥ आपणचिभोगी ॥ ५८ ॥ ह्मणोनऐक्यतातुटलीनाहीं ॥ ऐसेंचिदृष्टांतप्रवाहीं ॥ बोलतुसेजैंकांहीं ॥ तेंअवधाराहोजी ॥५९

अंगेंअंगावरीपहुडे ॥ चेइलावेगळानपडे ॥
तयावारुवाचेनिपाडें ॥ घेणेंदेणें ॥ १३४ ॥

जेवींजात्याअश्वाचेंउभेपण ॥ नमोडोनीनिद्राघेतसेजाण ॥ किंवाजागाजालियाहीआन ॥ घडलेंनाहीं ॥ १०६० ॥ तोनिजेलाआणिउठिला ॥ परीउभेपणानाहींतुटला ॥ उठतांवेगींनाहींपडला ॥ ह्मणिजेहालवलानाहीं ॥ ६१ ॥ तेवींस्वरूपींस्वरूपाचाभोग ॥ येथेंस्वरूपींनपडेचिव्यंग ॥ ग्राह्यग्रहणाचालाग ॥ दिसतअसतां ॥ ६२ ॥ एवंआपणयाआपण ॥ नतुटोनिविलासेजाण ॥ येथेंअज्ञानकारण ॥ मानावेंकेवीं ॥ ६३ ॥ ह्मणोनस्वविलासेंविलासे ॥ यदर्थींदृष्टांतमिशें ॥ पद सांगेऐसें ॥ बोलिलेंअसे ॥ ६४ ॥

पाणीकल्लोळाचेनिमिशें ॥आपणपेंवेल्हावेंजैसें ॥
वस्तुवस्तुत्वेंखेळोंयेतैसें ॥ सुखेंलाहे ॥ १३५ ॥

जेवींपाणीयाचाक्रीडारोळ ॥ पाणीचहोयकल्लोळ ॥ तेवींवस्तूचेंक्रीडाकमळ ॥ वस्तुचिलाहे ॥६५॥ असोकल्लोळाचेंभान ॥ परीनुसुधेंचितेंजीवन ॥ तेवींअवघेंहेंचिद्भुवन ॥ चिन्मात्रचिअसे ॥६६॥ अहोवस्तूचेनिवालंभें ॥ वस्तुचिवस्तूचियेशोभे ॥ आवडेतैसेंनिडिंबें॥ विराजतअसे ॥६७

गुंफीवाज्वाळांचियामाळा ॥ लेयिलियाहीअनळा ॥
भेदाचियाअहळा ॥ कायपडणेंआहे ॥ १३६ ॥

आपलियेचिलीळा ॥ विचित्राअनळज्वाळा ॥ अनळलेइलागळा ॥ तरीकायभेदवलातेणें ॥ ६८ ॥ अग्नितेणेंभेदावता ॥ तरीज्वाळांचेअहळींपोळता ॥ तेवींद्रष्टाद्रष्टृत्वेंभेदावता ॥ तरी दृश्येंचिनविकाशिता ॥ ६९ ॥ तोदृश्येंकरीजरीभेदवता ॥ तरीआपुलियासुखासीमुकता ॥ मग कासयापाहोंबैसता ॥ आपणयाआपण ॥ १०७० ॥ ह्मणोनआपलाआपणयाभोग ॥ तोचिहादृश्य भाग ॥ येथेंनभंगेअभंग ॥ वस्तुमात्रजें ॥ ७१ ॥

कींरश्मीचेनिपरिवारें ॥ वेढूनघेतलाथोरें ॥
तर्‍हींसूर्यासीदुसरें ॥ बोलोंयेईल ॥ १३७ ॥

अहोहाचिन्मात्रतरणी ॥ फांकलासेदृश्यकिरणीं ॥ किंबहुनाकिरणेंमंडळीहूनि ॥ बाहेरिच नसती ॥ ७२ ॥ असोरश्मिआणिरवी ॥ भेदुचिनाहींजेवीं ॥ तेवींचिन्मात्रेंअघवी ॥ दुमदुमिली सृष्टी ॥ ७३ ॥

चांदणियाचागिवसु ॥ चांदावरीपडिलियाबहुवसु ॥
कायेकेवळपणींभासु ॥ देखिजैल ॥ १३८ ॥

जेवींचंद्राचीचंद्रिका ॥ तेचंद्रमात्रजेवींदेखा ॥ तेवींचिद्विलासअसका ॥ चिन्मात्रवस्तु॥७४॥ अहोतियेचिन्मात्रींकांहीं ॥ दृश्यासीदृश्यदशानाहीं ॥ पुढेंऐसेंचिपाहीं ॥ बोलतुसे ॥ ७५ ॥

दळाचियासहस्रवरी ॥ फांकोंआपलियापरी ॥
परीनाहींदुसरी ॥ भासकमळीं ॥ १३९ ॥

जऱ्हींसहस्रदळाचेंलेख ॥ तऱ्हींकमळमात्रएक ॥ तेवींदृश्येंदिसतीअनेक ॥ तऱ्हींस्वरूपमात्र ॥

सहस्रवरीबाहिया ॥ आहातीसहस्रार्जुनाराया ॥
तरीतोकायतिया ॥ एकोत्तरावा ॥ १४० ॥

सहस्रार्जुनींसहस्रार्जुनपण ॥ तेंसहस्रकरेंनभंगेजाण ॥ किंवाबाहियाअसतीआन ॥ सहस्रार्जुनतोवेगळा ॥ ७७ ॥ ऐसेंतंवकांहींनसे ॥ तेवींदृश्याचेनिविलासें ॥ द्रष्टेंनयोनदृश्यदशे ॥ द्रष्टेंचिअवघें ॥ ७८ ॥

सौकटाचियावोजा ॥ पसरोकांबहुपुंजा ॥
परीतांथुवींदुजा ॥ भावआहे ॥ १४१ ॥

जेवींतानवटीदिसेविकाशलें ॥ तऱ्हींसूतमात्रचिएकलें ॥ तेवींदृश्यमिशेंदिसेविकारलें ॥ परीस्वरूपमात्रएक ॥ ७९ ॥

कोडवरीशब्दांचा ॥ मेळावाघरींवाचेचा ॥ मिनलातऱ्हीं वाचा ॥ मात्रकींते ॥ १४२ ॥ तैसेंदृश्याचेडाखळे ॥ नाना दृष्टीचेउमाळे ॥ उठतीलेखावेगळे ॥ द्रष्टृत्वेंचि ॥ १४३ ॥

जेवींशब्दाचेसंभार ॥ उठिलेदिसतीअपार ॥ परीवाचेचीकोर ॥ उल्लंघिलीनाहीं ॥ १०८० ॥ याशब्दाचीउभारी ॥ तेवाचेचीवाचेभीतरीं ॥ अर्थाचीउजरी ॥ फांकलीदिसे ॥ ८१ ॥ तोअर्थअर्थींचअसे ॥ आणिश्रवणासीहीआलादिसे ॥ एवंस्वरूपदुजियेदशे ॥ आलेंचिनाहीं ॥ ८२ ॥ अहोयाशब्दाचेंकारण ॥ केवळचिन्मात्राचीखूण ॥ शब्दउठिलादिसेतेथून ॥ परीउठिलाचिनाहीं ॥८३॥अहोस्फुरणअसोनिठायींच्याठायीं॥अर्थावबोधतेथूनचिपाहीं॥आतांअर्थावबोधजोकांहीं॥ तोचिन्मात्रींउमटे ॥८४॥ एवंशब्दजेथूनउमटला ॥ अर्थंतेणेंचिस्वीकारिला ॥ यालागींचिन्मात्रें नाहींसोडिला ॥ आपुलाठावो ॥८५॥ अहोहोतांअंतरींस्फुरण ॥ तेंस्फुरणचिस्फुरणाचेंश्रवण ॥ हादृष्टांतह्मणावाजाण ॥ स्वरूपस्थितीचिहेकीं ॥ ८६ ॥ असोवाचाजेंवावडें ॥ तेंनपडेवाचेबाहिरसवडें ॥ शब्दींकरीनघडे ॥ वाचेसीविकारु ॥ ८७ ॥ तेवींदृश्यजेंविचित्रें ॥ तेअवघींएकेंचसूत्रें ॥ येथेंएकलेनिचिन्मात्रें ॥ विकारीनव्हिजे ॥ ८८ ॥ नानादृष्टीनानाभास ॥ हाएकलाद्रष्टृत्वविलास ॥ एवंद्रष्टेंदृश्यदशेस ॥ आलेंचिनाहीं ॥ ८९ ॥ ह्मणोनदृष्टांतसहवर्तमान ॥ पुढेंमूळग्रंथींचेंवचन ॥ तेंहीकीजेलविवरण ॥ अवधानदीजो ॥ १०९० ॥

गुळाचाबांधा ॥ फुटलियामोडिचाधांदा ॥ जालातऱ्हींनुसुधा ॥ गूळचिकींतो ॥ १४४ ॥ तैसेंहेंदृश्यदेखो ॥ कींबहुहोऊ नफांको ॥ परीभेदाचानव्हेविखो ॥ तेचिह्मणोनि ॥ १४५ ॥

गुळाचाबांधाफुटला ॥ तैंबांधाचिअनेकत्वाआला ॥ तऱ्हींगूळमात्रसंचला ॥ बिघडलानाहीं ॥ ९१ ॥ तेवींआपुलेनिपैसें ॥ द्रष्टेंचिदृश्यत्वेंविलासे ॥ ह्मणोनफांकलेंजऱ्हींदिसे ॥ तऱ्हींअवि

कारीतें ॥ ९२ ॥ अहोआपणांआपणदेखिलें ॥ तेथेंएकत्वनाहींमोडलें ॥ तैसेंचिबहुतदिसेहेंफांकलें ॥ परीभेदवलेंनाहीं ॥ ९३ ॥ ह्मणोनदृश्यहेंविचित्र ॥ तऱ्हींअविकारीचिन्मात्र ॥ तरीअज्ञानापात्र ॥ होइजेकोणें ॥ ९४ ॥

तेवींतयाआत्मयाच्याभाका ॥ नपडेचिदुसरीरेखा ॥ जऱ्हींविश्वाअसेखा ॥ भरलेंआहे ॥ १४६ ॥ दुबंधाक्षीरोदकीं ॥ वाणेंपरीअनेकीं ॥ दिसतीतऱ्हींतितुकीं ॥ सुतेंआथी ॥ १४७ ॥

जऱ्हींदृश्यसृष्टिदिसतीअनेकी ॥ तऱ्हींआत्मप्रभाचिहेमोटकी ॥ आत्मत्वींभेदाचीनखी ॥ लागलीचनाहीं ॥९५॥ जऱ्हींदेखिलेंदृश्यपाहीं ॥ तऱ्हींआत्मत्वींदुसरेंनाहीं ॥ पटींचीविचित्रताकाहीं ॥ तंतुनेणें ॥९६॥अहोविणावणीचीकुसरी ॥ पटींचीचित्रताअनेकेपरी ॥ तरीतेथेंतंतुकायअवधारी ॥ आनानजाला ॥९७॥ तैसीचिन्मात्राचीलीळा ॥ विलासलियादृश्यसृष्टिसकळा ॥ तरीतितुकियाहीकळा ॥ कायआनानअसती ॥९८॥ एवंचिन्मात्रखूणेच्याठायीं ॥ हेंदृश्यफांकलेंचिनाहीं ॥ तरीअज्ञानकारणपाहीं ॥ कोणासीजालें ॥ ९९ ॥ आतांहेंअज्ञानअनुमान ॥ मानावेंदृश्याचेंकारण ॥ जरीचिन्मात्रैक्यखूण ॥ लोपातेंपावती ॥ ११०० ॥ चिन्मात्रखूणजरीलोपती ॥ तरीदृश्येंचिकेवींरूपायेती ॥ येचिविषयींदृष्टांतीं ॥ आणीकबोलें ॥ १ ॥

पातयाचीमिठी ॥ नुकलतांदिठी ॥ अवघियाचीसृष्टी ॥ पावीजेजरी ॥ १४८ ॥

नकरितांदृष्टीचेंउन्मीलन ॥ घडतेंसृष्टीचेंअवलोकन ॥ तरीफांकतेंचिन्मात्रेंवीण ॥ दृश्यभान ॥२॥ डोळेलाऊनपदार्थदिसे ॥ तरीचिन्मात्रलोपोनदृश्यभासे ॥ आतांचिन्मात्रलोपलेंजरीनसे॥ तरीअज्ञानतेंकिमात्मक ॥ ३ ॥

नफुटतांबीजकणिका ॥ मार्जीविस्तारेवडुअसिका ॥ तरीअद्वैतफांका ॥ उपमाआथी ॥ १४९ ॥

बीजकणिकाअंकुरलीनाहीं ॥ आणिविस्तारताजरीवडुपाहीं ॥ तरीवस्तुलोपोनिही ॥ विलासतेंविश्व ॥ ४ ॥ ॥ संमतिः ॥ ब्रह्मणाचिन्मयेनात्मासर्गात्मैवविभाव्यते ॥ नभाव्यतेवानन्यत्वाद्बीजेनांतरितद्रुमः ॥ इतिवासिष्ठे ॥ ॥ आतांदृश्यजेंजेंफांकलें ॥ तेंजरीचिन्मात्रमांडलें ॥ तरीकारणांतरदेखिलें ॥ कवणियेसंधी ॥ ५ ॥ एवंजेंजेंदृश्यदेखिलें ॥ तेंजेणेंदेखिलेंतेंचिसंचलें ॥ आणिउपरमातेंपावलें ॥ तऱ्हींतेंचि ॥ ६ ॥ दृश्यभासलेंजऱ्हींकांहीं ॥ तरीस्वरूपासीतुटीनाहीं॥ आणितियेचिखूणेच्याठायीं ॥ उपरमलेंहीतरी ॥ ७ ॥ तऱ्हींपालटनाहींजाला ॥ दशाभेदनाहींआला ॥ जैसीतैसीशशिकळा ॥ पालटेंवीण ॥ ८ ॥ ऐसेंचिपुढेंहीवचन ॥ तेंहीकीजैलविवरण ॥ पाउलेंसरोन ॥ गुरुराजाचीं ॥ ९ ॥

मगमातेंस्थानदेखावें ॥ ऐसेंहीभरेंहावें ॥ तरीअंगाचियेविसवे ॥ सेजेवरी ॥ १५० ॥

आतांजेंजेंपाहोंजाये ॥ तेंआपणचिपुढाराठाये ॥ एवंआपणेवीणनोहे ॥ अन्यथाकांहीं॥१११० तरीपाहोनकायकरावें ॥ उगेंचिनिवांतकांनसावें ॥ ऐसीहीहांवे ॥ भरेजेव्हां ॥ ११ ॥ असो

आपआपणापाहे ॥ तैंदृश्यासीठावहोये ॥ ह्मणोनिनिवांतचिराहे ॥ नपाहतचिउगा ॥ १२ ॥ तऱ्हींआपलीजैंदेखणीखूण ॥ येथेंचिपावेअवसान ॥ तेअवसानींनिवांतपण ॥ आपणचिभोगी१३ अहोआपुलियेचिसुखेंजाण ॥ दृश्यआपणयाआपण ॥ तियेचिसुखींरतहोऊन ॥ उपरमुपावे१४ तेंहीजेंउपरमलेपण ॥ द्रष्टृत्वींचउमटतसेजाण ॥ एवंनदेखतीदेखतीखूण ॥ एकिचजाली ॥१५॥

पातयाचीमिठी ॥ पडलियाकीजेदिठी ॥
आपुलेचपोटीं ॥ रिगोनअसणें ॥ १५१ ॥

पातयासीमिठीपडली ॥ ह्मणिजेडोळेजेव्हांलाऊनघाली ॥ तैंदृष्टिराहेपुंजाळली ॥ आपलेच ठायीं ॥ १६ ॥ दृष्टीदृष्टीचिमाजींराहिली ॥ तरीकायअदेखणीदशाआली ॥ तेठायींच्याठायींभरली ॥ दिठीहेंनचुके ॥ १७ ॥ तेवींजेणेंद्रष्टृत्वेंदृश्यहेंनटे ॥ तेंचिठायींहेंदृश्यआटे ॥ आपणामाजीं दाटे ॥ आपणद्रष्टें ॥ १८ ॥ तेथेंकायदेखणेंनाहीं ॥ तरीदृश्यदेखतांउणेंकाई ॥ आतांअज्ञानेंकोणे ठायीं ॥ करावापवाड ॥ १९ ॥ अहोदृश्यासीअसतेंस्वतंत्रपण ॥ तरीदृश्यन्याहाळितेंद्रष्ट्यासी जाण ॥ मोडूनएकांतखूण ॥ बाष्कळतायेती ॥ ११२० ॥ अगाजोंजोंदृश्यमिशेंलोकांतु ॥ तोद्रष्ट याचाएकांतु ॥ कांजेदृश्यपक्षसततु ॥ द्रष्ट्यावीणनसे ॥ २१ ॥ आतांदृश्यद्रष्टाजरीआपण ॥ तरी भेदतोवाचारंभण ॥ दृश्यभासतांहीजाण ॥ तेंदृश्यनव्हेकींगा ॥ २२ ॥ आतांद्रष्टाजरीनपाहे ॥ तरीदृश्यतेंकोठेंआहे ॥ परीतोनदेखतांनव्हे ॥ अदेखणाकींगा ॥ २३ ॥ ह्मणोनदेखताहीनदेखतांपाहीं ॥ देखणेंपणातुटीनाहीं ॥ तरीविशेषसामान्यतातेकाई ॥ पाहतांनपाहातां ॥ २४ ॥ अहोआप आपणापाहे ॥ तेचिहेहोयदृश्यसोये ॥ आतांनपाहोंह्मणेतरीनोहे ॥ द्रष्टृत्वाहानी ॥ २५ ॥ आतां आपुलेनिलीलाविग्रहें ॥ पाहेकिंवानपाहे ॥ येथेंउणेंपुरेंनोहे ॥ द्रष्ट्याचेंकांहीं ॥ २६ ॥

कांनुदैलयासुधाकरू ॥ आपणपेंभरेसागरू ॥
नाकूर्मींगिळीविस्तारू ॥ आपेआप ॥ १५२ ॥

अहोचंद्रोदयजेव्हांनाहीं ॥ तैंसागरुनिवांतअसेठायीं ॥ तरीउणेंजालेंकाई ॥ सागरत्वतेव्हां ॥ २७ ॥ त्यासागराच्यापोटीं ॥ असतीउत्थानाच्याकोटी ॥ तितुकियासीमिठी ॥ नावेकदिधली ॥ २८ ॥ आतांउत्थानविलासलेंदिसे ॥ तेव्हांकायआनजालेंअसे ॥ एवंपूर्वापरतानसे ॥ पाणीपणासी ॥ २९ ॥ त्यापाणीपणासीपाहीं ॥ उत्थानविसर्जनचिनाहीं ॥ तेवींद्रष्टृत्वासीकांहीं ॥ उणेंपुरेंनसे ॥ ११३० ॥ येथेंपाहतांनपाहतांजाण ॥ संबंधनाहींआलाआन ॥ उपरोधेंवीण ॥ पाहेकांनपाहे ॥ ३१ ॥ ह्मणोनदृश्यएकसारावें ॥ मगआपणनिवांतराहावें ॥ याउपरोधाचियेहावें ॥ भरलेंनाहीं ॥ ३२ ॥ जेवींआपल्याअंगाचेंआवरण ॥ कूर्मीजैंकरीतसेजाण ॥ तेव्हांत्यासउपरोध कोण ॥ लागलापाहा ॥ ३३ ॥ तेवींद्रष्ट्यावीणनसेकांहीं ॥ तरीनपाहावयाचाउपरोधनाहीं ॥ किंवासुखेंआपुलियेठायीं ॥ निवांतअसे ॥३४॥ परीद्रष्टाजैसातैसा ॥ नाहींपूर्वआणिअपरदशा ॥ येथेंउपरोधाचाकायसा ॥ पाडआहे ॥ ३५ ॥

अंवसेचियेदिवसीं ॥ सतरावियेअंशीं ॥
स्वयेंजैसेशशी ॥ रिगणेंहोये ॥ १५३ ॥

अहोअंवसेसीचंद्रनाहीं ॥ तोनाहींह्मणावाकाई ॥ तोआपलियेचठायीं ॥ संचलाअसे ॥३६॥ अहोचंद्रींचासतरावाअंश ॥ उरलाअसेअमावास्येस ॥ येरांसोळांकळांस ॥ हराशजाहला

॥ ३७ ॥ हेतिथीचीकुसरीपाहीं ॥ वांचूनचंद्रसगळाचअसेठायीं ॥ असोउगवलाजऱ्हींनाहीं ॥ तऱ्हींअसतुचिअसे ॥ ३८ ॥ तेवींद्रष्टेंजेंचोखडें ॥ तेथेंनपाहातांचपहाणेंघडे ॥ नपाहातांपहातांनमोडे ॥ पाहणेंजेथिंचें ॥ ३९ ॥ अहोहेंनपाहोंजैंबैसे ॥ तैंपाहाणेंचिघडतसे ॥ दृश्यगिळितांउमसे ॥ दृश्यचितेथें ॥ ११४० ॥

तैसेंदृश्यजिणतांद्रष्टे ॥ पडिलेंजैताचियेकुटे ॥
तयानांववावटे ॥ आपणपया ॥ १५४ ॥

अहोहेदृश्यसृष्टिगिळिली ॥ ऐसीहांवजैंभरली ॥ तरीतेथेंकुटीआली ॥ दृश्याचीचदेखा ॥ ॥ ४१ ॥ किंवादृश्यम्यानदेखावें ॥ ऐसियेभरेहांवें ॥ तेहांवचप्रसवे ॥ दृश्यासीदेखा ॥ ४२ ॥ कांजेंदृश्यासीनदेखावें ॥ तेंआपणासीपडेदेखावें ॥ आपणासीपाहतांस्वभावें ॥ आपणचिदृश्य ॥ ४३ ॥ आणिदृश्यअसोकिंवानसो ॥ हाकांहींनघेअतिसो ॥ आपआपणासीविषो ॥ नहोनिच असे ॥४४॥ह्मणोननदेखावयाचीकुटी ॥ तेचिदृश्याचीवावटी ॥ वावटीह्मणिजेविस्तारेंजेसृष्टि ॥ दृश्याचीदेखा ॥ ४५ ॥ एवंद्रष्टृत्वावीण ॥ दृश्यासीनाहींकारण ॥ आतांयेथेंअज्ञान ॥ कासया असेल ॥ ४६ ॥ आतांदेखावेंकांनदेखावें ॥ हेंअवघेंचिसांडूनद्यावें ॥ असोइयेसांडिचेहांवें ॥ नपडावेंयेथें ॥ ४७ ॥ येथेंपाहतांचिनपाहातुसे ॥ नपाहतांदेखतचिअसे ॥ द्रष्टेंदुसरियेदशे ॥ आलेंचिनाहीं ॥ ४८ ॥

साहजेंअवघेंचिआहे ॥ तरीकोणकोणापाहे ॥
तेंनदेखणेंचिनोहे ॥ स्वरूपनिद्रा ॥ १५५ ॥

अहोजेंजेंविलासमान ॥ तोचिद्विलाससंपूर्ण ॥ याअवघयाचीखूण ॥ एकलेंचित्स्वरूप ॥४९॥ येथेंदुजेंनाहींजाण ॥ तेथेंकोणासपाहेलकोण ॥ तरीनपाहणेंकायआन ॥ याहूनअसे ॥११५०॥ संमतिः ॥ यदस्तियद्भातितदात्मरूपंयच्चान्यतोभातिनचान्यदस्ति ॥ स्वभावसंवित्प्रतिभातिकेवलंग्राह्यंगृहीत्वेतिमृषाविकल्पः ॥ १ ॥ इतिवासिष्ठे ॥ सत्तारूपजेंसम्यक ॥ तेथेंनाहींपैंआणीक ॥ आतांतयाचेंद्योतक ॥ तेंचपैंअसे ॥ ५१ ॥ एवंभास्यआणिभासक ॥ स्वरूपचिएकसम्यक ॥ असोचिद्रूपींनाहींआणीक ॥ सद्रूपतादुजी ॥ ५२ ॥ आतांजेंविपरीतभान ॥ तेंहीयाहूननाहीं आन ॥ कांजेंअवघेंविलासमान ॥ तेंचित्कळाएकली ॥ ५३ ॥ येथेंभेदाभेदवाव ॥ अवघासंवित्स्वभाव ॥ येथेंदुजेपणाचाठाव ॥ असावाकोठें ॥५४॥ एवंअवघेंतेंचिआहे ॥ तरीकोणासीकोण पाहे ॥ तरीहेंदेखतचिकांनोहे ॥ नदेखण्याऐसें ॥ ५५ ॥ श्रुतिः ॥ तत्केनकंपश्यतितत्केनकंशृणोति ॥ इत्यादि ॥ अगाजेंजेंदेखोंजाय ॥ तेंदेखताहोऊनठाय ॥ तरीजाणावेंकोणेंकाय ॥ देखिलें येथें ॥५६॥ एवंदेखणीजेमुद्रा ॥ तेंचहेंस्वरूपनिद्रा ॥ दुसरेंयाचित्समुद्रा ॥ मार्जीनसाहे ॥५७॥ अगास्वरूपनिद्रातेऐसी ॥ हानीनाहींजागणयासी ॥ आणिजागतयासंबंधासी ॥ नातळेकधींही ॥ ५८ ॥ एवंनदेखणेंतेंऐसें ॥ ऐसेंचिजरीपाहोंबैसे ॥ तरीआयितेंअसे ॥ पाहणेंहेंचि ॥५९॥ अहोनपाहणेंविसर्जिलें ॥ मगकांहींयेणेंपाहिलें ॥ ऐसेंकांहींघडलें ॥ नाहींयेथें ॥ ११६० ॥ येथें देखतीनदेखतीखूण ॥ निखळचिन्मात्रजाण ॥ येथेंआतांअज्ञान ॥ अबद्धपक्षु ॥ ६१ ॥ ह्मणोनन देखतांकांहीं ॥ पालटावेंलागतनाहीं ॥ पुढेंऐसेंचिपाहीं ॥ बोलतअसे ॥ ६२ ॥

नानानदेखणेंनको ॥ ह्मणेंमीचिमातेंदेखो ॥
तरीआपेंआपविखो ॥ अपैसेंअसे ॥ १५६ ॥

देखणेंमात्रजेंकांहीं ॥ तेथेंदेखावयादुजेंनाहीं ॥ ह्मणोनदेखतचिपाहीं ॥ नदेखणेंघडलें ॥६३॥ हेंनदेखणेंजरीनमने ॥ तरीसहजचिआपणदेखणें ॥ येथेंनवेंकायकोणें ॥ आणूनद्यावें ॥ ६४ ॥ अगादेखणीवस्तुसावकाश ॥ येथेंदेखतांकायआयास ॥ कांजेंयेणेंनेणत्यांस ॥ देखिलेंचिनाहीं ॥ ६५ ॥ ह्मणोनपाहेतरीआयितेंचिपाहाणें ॥ नपाहेतरीदेखावेंकोणासीकोणें ॥ पाहणेंनपाहोनउणें ॥ नपाहाणेंहेंचि ॥ ६६ ॥

जेंअनादिचदृश्यपणें ॥ अनादिचदेखणें ॥
हेंआतांकायीकोणें ॥ रचूंजावें ॥ १५७ ॥

अहोद्रष्टेंअनादिसंचलें ॥ तरीदृश्यासीहीअनादित्वआलें ॥ हेंआतांकांहींरचिलें ॥ नवेंकोण्ही ॥ ६७ ॥ अहोजोदृश्यआभास ॥ हाद्रष्टयाचाविलास ॥ स्वतंत्रचिदृश्यपक्ष ॥ ऐसेंतंवनाहीं ६८ द्रष्टयासीद्रष्टेपण ॥ हेंतंवनव्हेनवेंजाण ॥ आतांदृश्यकायआन ॥ याहूनअसे ॥६९॥ द्रष्टेंआपणादेखोंपाहे ॥ तेंआपआपणादृश्यहोये ॥ येथेंदुसरीसोये ॥ लागलीचनाहीं ॥ ११७० ॥ ह्मणोनअनादिजरीद्रष्टेपण ॥ तरीदृश्यहीअनादिचजाण ॥ कांजेंदृश्यद्रष्टयावीण ॥ वेगळेंनाहीं ॥ ७१ ॥ द्रष्टेंजरीदृश्यअसे ॥ तरीअदेखणेंदेखणेंकायसें ॥ दृश्यद्रष्टृत्वींनसे ॥ विभागकांहीं ॥ ७२ ॥

अवकाशेंसीगगना ॥ गतीसीपवना ॥
कींदीप्तीसीतपना ॥ संबंधुकीजे ॥ १५८ ॥

द्रष्टयाचेंद्रष्टेपण ॥ तेंचिहेंदृश्यभान ॥ तरीसहजचिसंबंधेंवीण ॥ द्रष्टेंचिदृश्यअसे ॥ ७३ ॥ जेवींअवकाशुचिगगन ॥ गतीचेंचीनांवपवन ॥ किंवादीप्तिआणितपन ॥ एकुचिजेवीं ॥ ७४ ॥ संमतिः ॥ यदिदंदृश्यतेकिंचित्सदैवात्मनिसंस्थितं ॥ नास्तमेतिनचोदेतिजगत्किंचित्कदाचन ॥ १ ॥ यथाद्रवत्वंसलिलेस्पंदनंपवनेयथा ॥ यथाप्रकाशआभासोब्रह्मैवत्रिजगत्तथा ॥ २ ॥ इतिवासिष्ठे ॥ ॥ तेवींद्रष्टेंआणिदृश्य ॥ हानाहींउभयपक्ष ॥ द्रष्टेंमात्रस्वस्थ ॥ एकलेंअसे ॥ ७५ ॥ तेंआपणाकडेपाहे ॥ तरीआयितेंदृश्यआपणचिआहे ॥ नातरीह्मणेमीदृश्यनाहें ॥ तरीतेवढेंहीनाहीं ॥ ७६ ॥

विश्वपणेंउजिवडें ॥ तरीविश्वदेखेफुडें ॥
नातेनाहींतरीतेव्हडें ॥ नाहींचिदेखे ॥ १५९ ॥

अहोविश्वपणचिआवडे ॥ तरीआपणचिविश्वघडे ॥ किंवाविश्वपणचिनावडे ॥ तरीविश्वचिकैंचें ॥ ७७ ॥ येथेंआवडीनावडीनाहीं ॥ आवडीमात्रचिअसेजेंकांहीं ॥ तेंनावडीच्याहीठायीं ॥ आवडीचअसे ॥ ७८ ॥ अहोजेव्हांजेंकांहींनावडे ॥ हेंनावडणेंचितेव्हांआवडे ॥ एवंआवडीसनघडे ॥ कधींहीविलोपु ॥ ७९ ॥ एवंआवडीनावडीप्रौढी ॥ आवडीसनाहींदुथडी ॥ येथेंनहोनिकांहींघडमोडी ॥ विलासुचिऐसा ॥ ११८० ॥ असोदेखणाविश्वहोये ॥ तरीविश्वत्वेंपाहोंलाहे॥ आतांदेखतांचिजरीहेंआहे ॥ तरीविश्वचिकैंचें ॥ ८१ ॥ एवंविश्वाचियेआथीनाथी ॥ द्रष्टृत्वासीनाहींगुंती ॥ तेचित्कळाआयिती ॥ लोपलीचनाहीं ॥ ८२ ॥ ह्मणोनदृश्यसंबंधेंवीण ॥ द्रष्टेंअसेसनातन ॥ इयेचिविषयींवचन ॥ पुढेंहीबोले ॥ ८३ ॥

विश्वाचेंअसेनाहीं ॥ विपायेंबुडालियाहेंही ॥
तऱ्हींदशाऐसीही ॥ देखतचिअसे ॥ १६० ॥

अहोप्रत्ययाचेनिसौरसें ॥ विश्वआहेकींनाहींऐसें ॥ हेकडसणीचपारुषें ॥ चिन्मात्रींइये॥८४॥ नाहींयेथेंपाठीपोट ॥ निखळचिन्मात्रनिघोट ॥ आपुलाहीघोंट ॥ भरूनजेंअसे ॥ ८५ ॥ अहो आपलाहीभरिलाघोंट ॥ ऐसेंजेंदेखणेंएकदाट ॥ तेंचितयाचेंपोट ॥ जेथेंसमावेंआपण ॥ ८६ ॥ अहोतियेदेखतियेठायीं ॥ देखणेंनदेखणेंनसेकांहीं ॥ परीतोदेखतांठावपाहीं ॥ अदेखणातंवनव्हे ॥ ८७ ॥ अहोज्वाळेवीणहुताशन ॥ तोकायअसेउष्णताहीन ॥ किंबहुनाउष्णताचिजाण ॥ अग्नीचेंरूप ॥८८॥ तेवींविश्वाचेआथीनाथीवीण ॥ नमोडेद्रष्टयाचेंद्रष्टेपण ॥ तोनदेखतुचिजाण ॥ द्रष्टाअसे ॥ ८९ ॥ तेंआयितेंदेखणेंआहे ॥ कांहींदेखोननदेखतेंहोये ॥ नदेखेतजरीजाये ॥ देखणेंतेथींचें ॥ ११९० ॥ ऐसेंतंवकांहींनसे ॥ आपेआपदेखणेंचिअसे ॥ तयादेखणयासीकायसें ॥ अन्यसंबंध ॥ ९१ ॥

कापूराहिआथीचांदिणें ॥ कींतोचिनमखेतेणें ॥
तैसेंकेवळदेखणें ॥ ठायेंठावो ॥ १६१ ॥

अगाकापुराचेअंगींशीतळपण ॥ असेचांदिणियांचीउटीदेऊन ॥ किंवाकापुरासीचकापुरपण॥ माखिलेंअसे ॥ ९२ ॥ ऐसेंतंवनसेकांहीं ॥ तोअंगेंचिशीतळपाहीं ॥ तेवींद्रष्टेपणासीनाहीं ॥ दुसरासंबंधु ॥ ९३ ॥ अगाचांदिणेनकापूरनिवाला ॥ किंवातोचितेणेंशीतळजाला ॥ ऐसेंनव्हेतो संचला ॥ उपरोधेंवीण ॥ ९४ ॥ तेवींदृश्याचेनिभावें ॥ द्रष्टयानेंदेखतेंव्हावें ॥ किंवाआपलेंद्रष्टृत्वद्यावें ॥ आपणालागे ॥ ९५ ॥ अहोदृतुकियापुरतेंनाहीं ॥ तेंद्रष्टेंमात्रचिपाहीं ॥ तेंआपलेच ठायीं ॥ देखणेंचअसे ॥ ९६ ॥

किंबहुनाऐसें ॥ वस्तुभलतियेदशे ॥
देखतचिअसे ॥ आपणपयांतें ॥ १६२ ॥

अगादृष्टीसीदेखतांनदेखतां ॥ किंवायादोहींवीणअसतां ॥ द्रष्टृत्वासीअवस्था ॥ दुसरीनाहीं ॥ ९७ ॥ तेंदृश्याचेनिहीमिशें ॥ आपणपयाचदेखतअसे ॥ आणिआपणासीदेखतांचिनुमसे ॥ दृश्यआभासु ॥ ९८ ॥ अगादृश्यासीदृश्यत्वेंनदेखे ॥ ह्मणिजेआपआपणावोळखे ॥ एवंजयातया मिशें ॥ आपणादेखे ॥ ९९ ॥ देखणेंआपणावीण ॥ वस्तूसीनाहींनिपटून ॥ किंबहुनादेखणेंचि जाण ॥ वस्तूचेंरूप ॥१२००॥ तेंनदेखतचिजरीअसे ॥ तरीकांयेथितीवस्तुचिभ्रंशे ॥ ह्मणोनवस्तुत्वींनसे ॥ देखणेंनदेखणें ॥ १ ॥ तेंदेखणेंमात्रचिपाहीं ॥ यासीसर्वथाहानीनाहीं ॥ ह्मणालतेणेंदेखावेंकाई ॥ तरीआपणयांचिदेखे ॥ २ ॥ जऱ्हींदेखेदृश्यातें ॥ तऱ्हींनाहींआपणयापरौतें ॥ दृश्यत्वेंतऱ्हींआपणयातें ॥ आपणचिदेखे ॥ ३ ॥

मनोरथाचींदेशांतरें ॥ मनींप्रकाशूननरें ॥
मगतेथेंआदरें ॥ हिंडेजैसा ॥ १६३ ॥

एकाकीपकलेननरें ॥ कल्पूननानानगरें ॥ तेथेंआपणचिआदरें ॥ कलिपताहिंडे ॥ ४ ॥ तेंआपणचिनगरजाला ॥ वर्तोआपणचिलागला ॥ परीआपणनाहींविसंचला ॥ तियेतियेपरी ॥५॥अहोआपणलोपलानाहीं ॥ ह्मणोनकलिपलेंहेंजेंकांहीं ॥ आपलेलोपींकायी ॥ देखिजतेकवणें ॥ ६ ॥ तेवींहाजोदृश्यवेव्हार ॥ तोचिन्मात्राचाचिउद्गार ॥ चिन्मात्रेंवीणथार ॥ कैंचीयासी ॥ ७ ॥ तें जेंचिन्मात्रस्फुरण ॥ तेथेंपडेअज्ञानआवरण ॥ मगचिन्मात्रऐसेंकोण ॥ ह्मणेतयासी ॥ ८ ॥ अ

गातेंजरीआवरतें ॥ तरीदृश्यासीकोणविलासितें ॥ ह्मणोननघडेगानिरुतें ॥ अज्ञानयेथें ॥९॥ अगास्वरूपआणिज्ञान ॥ हेंजरीअसतेंआनआन ॥ तरीज्ञानाचिजालेंअज्ञान ॥ स्वरूपजैसेंतैसें१२१० स्वरूपनव्हेआणीक ॥ परीविपरीतज्ञानाचीवर्तणूक ॥ ऐसाकांहींतर्क ॥ होतसेजरी ॥ ११ ॥ तरीस्वरूपआणिज्ञान ॥ हेंनाहींआनआन ॥ ज्ञानमात्रवांचून ॥ आणीकनाहीं ॥ १२ ॥ तेंज्ञानअज्ञानेंहरिजेते ॥ मगन्यायेंअथवाविपरीते ॥ इयेवर्तणुकेवर्जिते ॥ कवणेंपाहा ॥ १३ ॥ अगाअज्ञान संभवलें ॥ ह्मणिजेज्ञानचिमरोनगेलें ॥ मगअज्ञानेंआथिलें ॥ ह्मणिजेकवणें ॥ १४ ॥ ह्मणोनस्वरूपाच्याठायीं ॥ त्रिशुद्धिअज्ञाननाहीं ॥ किंबहुनादृश्यजेंकांहीं ॥ तेंस्वरूपचिसंचलें ॥ १५ ॥ असोंदिसेहीजेंभान ॥ तेंअसेजालेंनवीण ॥ किंवाजालेंतऱ्हींजाण ॥ नविघडेस्वरूप ॥ १६ ॥ आतांस्वरूपजरीनविघडे ॥ तरीआज्ञानेंतेंकायघडे ॥ पुढेंययाचीसांगडें ॥ बोलतसेकांहीं ॥ १७ ॥

कांदाटलाडोळाडोळया ॥ डोळाचिताराहोऊनियां ॥
स्फुरेचोखह्मणोनियां ॥ विस्मोनाहीं ॥ १६४ ॥

डोळाजैंचित्रींलिहिजे ॥ तेंडोळेनीचिताराहोयिजे ॥ मगडोळेनीचिदाटिजे ॥ डोळयामाजीं ॥ १८ ॥ डोळेनेंडोळालिहिला ॥ सेखींडोळाचितोसामावला ॥ चित्रींचावोडवला ॥ असतुचिअप्रयोजकु ॥ १९ ॥ अगाचित्रींडोळाठसावला ॥ हेसिद्धडोळ्यांचीकळा ॥ तेंचित्रनव्हे आपणाला ॥ आपणचिअवलोकी ॥१२२०॥ चित्राचेनिहीभावें ॥ आपणामाजींचिसामावें ॥ येऱ्हवींतऱ्हींस्वभावें ॥ ठायींचेंअसेकीं ॥ २१ ॥ एवंठायींचिअसोनिसंचला ॥ चित्रआपणचिरचला ॥ येथेंअन्यथानाहींजाला ॥ तरीविस्मोतोकाई ॥ २२ ॥ अगाहानह्मणावाबाह्यनयन ॥ नयनासीज्याचेननयनपण ॥ जोचित्प्रकाशैकघन ॥ सर्वदासरिसा ॥ २३ ॥ तेथेंमिळणोन्मिळणपणनाहीं ॥ असोनआपल्याठायीं ॥ आपणचिआपणासीपाहीं ॥ चित्रितुअसे ॥ २४ ॥ तेंचिहें चित्रचिद्भुवन ॥ मिळोनएकलाचिन्नयन ॥ यानयनासीजाण ॥ नयनचिदेखे ॥ २५ ॥ अहोदेखावयाचेनिमिशें ॥ आपआपणाचिमाजींदाटलाअसे ॥ कांजेठायींहूनिनुमसे ॥ देखिलेंतऱ्हीं ॥२६ एवंयादृश्यप्रवाहीं ॥ चिद्रूपचिनटतसेपाहीं ॥ आणिआपणतंवनाहीं ॥ ठायींहूनढळलें ॥ २७ ॥ तेंठायींहूनढळतें ॥ तरीययातेंकोणदेखतें ॥ आतांअन्यथानव्हेतेथें ॥ विस्मोतोकाई ॥ २८ ॥ अगाविपरीतजालेंनाहीं ॥ तरीविस्मोतोयेथेंकाई ॥ येथेंअज्ञानाचाकांहीं ॥ पाडनसेपैं ॥ २९ ॥ अगाप्राकृतहीनयन ॥ तोहीआपणासीचआपण ॥ चित्रमिशेंजाण ॥ चित्रितुअसे ॥१२३०॥ तोहीचित्रींजरीप्रकटे ॥ तऱ्हींआपआपणामाजींदाटे ॥ नपडोनियांवाटे ॥ विलासतअसे ॥ ३१ ॥ चितारेनिचित्रींलिहिला ॥ तोनयनचिनयनेंद्योतिला ॥ नावेकचित्रींदिसेउमटला ॥ परीनयनींअसे ॥ ३२ ॥ एवंआपलाचिआपण ॥ होऊनविलासमान ॥ देखतसेतेथेंजाण ॥ अज्ञानकैंचें ॥ ३३ ॥ तेथेंदुसराहेतनाहीं ॥ एकलेंचिद्रूपचिपाहीं ॥ पुढेंहीऐसेंकांहीं ॥ बोलतअसे ॥ ३४ ॥

यालागींएकेचिद्रूपें ॥ देखिजेकाअरोपें ॥
आपणयाआपणपें ॥ कायकाज ॥ १६५ ॥

एवंएकलेंचिद्रूप ॥ आपणचिदृश्यारोप ॥ होऊनआपलेंमाप ॥ आपणचिघेइजतें ॥ ३५ ॥ असोआपलेंआपणज्ञान ॥ तेंचिहेंदृश्यविलासमान ॥ तेथेंआपणासीकारण ॥ आपणनव्हे ॥ ३६ ॥ अगाअन्यथाजालेंनाहीं ॥ तेथेंकार्यकारणतातेकायी ॥ आतांकारणांतराचेंपाहीं ॥ कवणकाज ३७ ह्मणोनकार्यकरणेवीण ॥ वस्तुचिविराजमान ॥ येविषयींदृष्टांतजाण ॥ बोलतुअसे ॥ ३८ ॥

कीळेचेंपांघरूण ॥ आपजवीरत्नाकोण ॥
कींसोनेंलेसोनेपण ॥ जोडजोडूं ॥ १६६ ॥

ज्योतिआणिरत्न ॥ तयाअसतेंपरिच्छिन्नपण ॥ तरीज्योतिचेंपरिधान ॥ कीजेतेरत्नें ॥ ३९ ॥ तरीगाकीळह्मणिजेरत्न ॥ रत्नहीकिळेचीचखूण ॥ एवंरत्नकीळरत्नींजाण ॥ कारणांतरेंवीणशोभा ॥१२४०॥ आतांरत्नासीचरत्नकारण ॥ येथेंकार्यकारणतानाहींजाण ॥ किंवासोनयाससोनेपण ॥ औपाधिकनाहीं ॥ ४१ ॥ सोनयासीपीतवर्ण ॥ येथेंदुजेंनाहींगाकारण ॥ तेवींद्रष्ट्यासीद्रष्टे पण ॥ कारणांतरेंवीण ॥ ४२ ॥ अगास्वताजेंद्रष्टेपणजाण ॥ तेंआपलेंचिदेखतांद्रष्टेपण ॥ येथें दुसरेंकारण ॥ कासयालागे ॥ ४३ ॥ अगावायूच्याठायींचळबळ ॥ तेंआनकोणाचेंबळ ॥ तेवीं द्रष्टेचिजेंप्रांजळ ॥ तेंनपाहेकां ॥ ४४ ॥ त्यासीआपणयापाहातां ॥ दुजाकैंचाआणावापाहाविता ॥ एवंकारणांतराचीवार्ता ॥ स्वरूपींनाहीं ॥ ४५ ॥

चंदनसौरभवेढी ॥ कींसुधाआपणयावाढी ॥
किंगूळचाखेगोडी ॥ ऐसेंआथी ॥ १६७ ॥

चंदनाचेंसुवासपण ॥ चंदनलावितसेआपण ॥ ऐसेंनाहींतेंजाण ॥ तेंनलावितांचअसे ॥४६॥ किंवाअमृतींजेंअमृतंपण ॥ तेंअमृतासीचाखवितसेकवण ॥ तेंचाखविलेंनवीण ॥ चाखिलेंचि असे ॥ ४७ ॥ किंवागुळाचीगोडीजाण ॥ गुळींचअसेभक्षिलेनवीण ॥ तेवींद्रष्ट्यानेंद्रष्टाजाण ॥ देखिलाचिअसे ॥ ४८ ॥ तेणेंदेखतेंहोऊनदेखावें ॥ हेंतंवतेथेंनसंभवे ॥ आतांकारणांतरेंकरावें ॥ काजतेंकवण ॥ ४९ ॥

कींऊजाळाचेकीले ॥ कापुरापुढींदिधले ॥
कींताऊनऊनकेलें ॥ आगीतेंकाई ॥ १६८ ॥

कापुरींउजळता ॥ करावीनलगेतत्त्वता ॥ कींअग्नीसीउष्णता ॥ दियावीनलगे ॥ १२५० ॥ एवंइत्यादिदृष्टांतीं ॥ बोलिलीहेचिनिगुती ॥ कींद्रष्ट्याचीसंपत्ती ॥ द्रष्टेचअसे ॥ ५१ ॥ दृश्याचेनिमिशें ॥ द्रष्टेचिद्रष्ट्यादिसे ॥ तस्मात्द्रष्टेंदेखणेंऐसे ॥ दोनीनव्हती ॥ ५२ ॥ द्रष्टेनिद्रष्टेंदेखिलें ॥ तेथेंद्रष्टेंचिदृश्यजालें ॥ ऐसाअसेपुढिले ॥ पदींभाव ॥ ५३ ॥

नानातेलता ॥ आपुलेवेलीगुंडाळतां ॥
घरकरीनकरितां ॥ जयापरी ॥ १६९ ॥

द्रष्ट्याचेंद्रष्टेपण ॥ जेंद्रष्ट्यासीचअसेजाण ॥ तेंआपलाचिआपण ॥ दृश्यद्रष्टा ॥ ५४ ॥ जेवीं आपल्यावेली ॥ आपणचिलतावेढिली ॥ तेंआपणचिघरजाली ॥ आपणासीपाहा ॥ ५५ ॥ तेंघरहीआपणचिजाली ॥ आणिघरामध्येंआपणचिराहिली ॥ परीलतानाहींभंगली ॥ एकपणासी ॥ ५६ ॥ येथेंघरआणिघरवंत ॥ लताचिनहोनिहोत ॥ तेवींद्रष्ट्यासीघडत ॥ दृश्यद्रष्टेपण ॥५७॥ हेंघडलेंतैसेंनाहीं ॥ द्रष्टेंअसेठायींच्याठायीं ॥ स्वसंव्येद्यत्वेंकांहीं ॥ जालेंऐसेंआवडे ॥५८॥ येथें एकपणाभागनाहीं ॥ तरीकारणांतरेंकाजकाई ॥ पुढेंऐसेंचिकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥ ५९ ॥

कांप्रभेचाउभला ॥ दीपप्रकाशसंचला ॥
तैसाचैतन्येंगिवसला ॥ चिद्रूपस्फुरे ॥ १७० ॥

अगाहेंजेंदृश्यभान ॥ तेंचिद्रूपेंचिस्फुरण ॥ हेंचैतन्यासमोडून ॥ विलासलेंनाहीं ॥ १२६० ॥ अगास्फुरणमात्रचैतन्य ॥ तरीदृश्यकायस्फुरणाहूनआन ॥ हेंद्रश्यनहोनिआपण ॥ आपणादेखे ॥ ६१ ॥ परीदेखतांहीजाण ॥ जालेंनाहींदेखतेंपण ॥ ऐसेंचिकांहींवचन ॥ पुढेंहीबोले ॥ ६२ ॥

ऐसेंआपणयाआपण ॥ आपुलेंनिरीक्षण ॥
करावेंयेणेंवीण ॥ करितुचिअसे ॥ १७१ ॥

ऐसेंहेंदृश्यद्रष्टेपण ॥ तेंआपणचिआपलेंनिरीक्षण ॥ जेंकींकेलेनवीण ॥ कीजेतअसे ॥ ६३ ॥ अहोनिरीक्षणमात्रचितेंअसे ॥ तेंआपणाआपणनदेखेकैसें ॥ तरीकायदेखावेंलागतसे ॥ तयातें तया ॥ ६४ ॥ ह्मणोनदेखावेंमातेंमियां ॥ हाउद्योगुकांहींनसोनियां ॥ सहजचिपाहाणेंपाहाणया ॥ पाहातचिअसे ॥ ६५ ॥ यापाहाणयासीपाहीं ॥ काळवेळभेदनाहीं ॥ तेंपाहाणेंचिमांकायी ॥ पाहावेंलागे ॥६६॥ ह्मणोनियाचेंदेखतेंपणा ॥ अवधीचिनाहींजाणा ॥ निरंतरहादेखणा ॥ सविलासरूप ॥ ६७ ॥ त्याविलासामाजींपाहीं ॥ देखणेंनदेखणेंउमटतांहीं ॥ याच्यादेखणीयास नाहीं ॥ विलोपुजाला ॥ ६८ ॥ मुळींयाचीदेखतीखूण ॥ तेचिनदेखणीयासारिखीजाण ॥ तेथेंच देखतेंनदेखतेंपण ॥ नावेकउमटे ॥ ६९ ॥ परंतुदेखणीयाहानीनाहीं ॥ जैसातैसादेखणापाहीं ॥ पुढेंहीइयेविषयीं ॥ बोलतुसे ॥ १२७० ॥

ऐसेंहेंदेखणेंनदेखणें ॥ हेंअंधारेंचादिणें ॥
मांचंद्रासीउणें ॥ स्फुरतेंकां ॥ १७२ ॥

येथेंदेखतचिदेखणेंनाहीं ॥ ह्मणोनदेखणेंनदेखणेंहेंचिकांहीं ॥ परंतुदेखणियासपाहीं ॥ अवधीचनाहीं ॥ ७१ ॥ अथवाप्रत्ययाचेप्रवाहीं ॥ दृश्यासीचठावनाहीं ॥ आतांपाहाणेंतेंकाई ॥ दृश्यनसतां ॥ ७२ ॥ ह्मणोनदृश्यद्रष्टेपणेवीण ॥ द्रष्टयासीनघडेद्रष्टेपण ॥ तऱ्हींद्रष्टृत्वाची खूण ॥ लोपातेंनपवे ॥ ७३ ॥ ऐसेंजेंद्रष्टेपणआहे ॥ तेंचिआपणाआपणपाहे ॥ तऱ्हींसंचलेपणा नोहे ॥ हालिचालि ॥ ७४ ॥ जेवींअंधारेंचादिणेंजालें ॥ परीचंद्रपणअसेसंचलें ॥ मांचांदिणें नवेंआलें ॥ कींआधारेंनहारपे ॥ ७५ ॥ ऐसेंनसेकांहीं ॥ चंद्रासीउणेनाहीं ॥ तेवींदृश्यादृश्य पाहीं ॥ द्रष्टाचअसे ॥ ७६ ॥ तोआपलियापूर्णता ॥ असेआपणाहीपाहावयापुरता ॥ आणिपाहातेंतरीतत्वता ॥ पाहाणेंचिनघडे ॥ ७७ ॥ तयासीआपलेनिसुरवाडे ॥ पाहाणेंनपाहाणेंहीआवडे ॥ परीपाहातांनपाहातांहीनघडे ॥ पालटतया ॥ ७८ ॥ तयादुसरीदशानाहीं ॥ पुढेंहीइये विषयीं ॥ बोलिलेंसेजेंकांहीं ॥ तेंअवधाराहोजी ॥ ७९ ॥

ह्मणोनहेंनव्हावें ॥ ऐसेंहीकरूंपावे ॥
तरीतैसाचिस्वभावें ॥ आथिताअसे ॥ १७३ ॥

देखतांदेखणानव्हे ॥ नानदेखतांलोपातेंनपवे ॥ आतांजरीदृश्यदेखणेंनभावें ॥ तरीपहिलें चिनाहीं ॥ १२८० ॥ दृश्यभरूनद्रष्टेंचिअसे ॥ तेथेंदृश्यहेंकोठेंउमसे ॥ ह्मणोननाशितांनसे ॥ दृश्यभाग ॥ ८१ ॥ आतांदृश्यभागजरीनाहीं ॥ तरीद्रष्टयानेंदेखावेंतेंकाई ॥ ह्मणोनदेखणाचि पाहीं ॥ नपाहेकांहीं ॥ ८२ ॥ अहोदृश्यसारूंबैसे ॥ तैंआयितेंचिदृश्यनसे ॥ कांजेंद्रष्टेंचिद्रष्टेमाकैसें ॥ पाहणेंघडे ॥ ८३ ॥ अथवाअसोहादृश्यभाग ॥ निखळद्रष्टेंमात्रचिसांग ॥ तेंचितयाचेंअंग ॥ तेथेंदेखेलकाई ॥ ८४ ॥ ह्मणोनद्रष्टेपणेंचिपाहीं ॥ ह्मणेंहेंनदेखावेंकांहीं ॥ तरीपहिलें

चिनाहीं ॥ देखणेंघडलें ॥ ८५ ॥ ह्मणोनजैसेंआवडेतैसें ॥ आयितेंतैसेंचिअसे ॥ नयेतांदुजीयेद शे ॥ तेंचितेंकीं ॥ ८६ ॥ तस्मात्‌देखिजेनानदेखिजे ॥ जैसेंतैसेंचिअसिजे ॥ आतांदृश्यद्रष्टृत्वदि सेहेंजें ॥ तेंअसतचिमृषा ॥८७॥ अगापुढलेपदींचेंअनुमोदन ॥ देखोनकेलेंऐसेंनिरूपण ॥ तेंपुढिल पदेंहीजाण ॥ परिसावेंऐसें ॥ ८८ ॥

द्रष्टादृश्यऐसे ॥ आळुमाळदोनीदिसे ॥
तेहीपरस्परानुप्रवेशें ॥ कांहींनाकीं ॥ १७४ ॥

द्रष्टाआणिदृश्य ॥ नावेकहाजोभास ॥ पाहातांपरस्परानुप्रवेश ॥ दोन्हींहीमृषा ॥ ८९ ॥ अ होपाहातांद्रष्टृत्वाचीउजरी ॥ आठवलीदृश्याचीवारी ॥ त्यादृश्याचेबरोबरी ॥ द्रष्टृत्वहीगेलें ॥ १२९० ॥ अगाघटभंगींघटाकाश ॥ नकरितांचिपावलेंनाश ॥ तेवींदृश्यसंबंधीद्रष्टृत्वास ॥ दृश्याचिसवें ॥ ९१ ॥ आतांहापरस्परानुप्रवेश ॥ पुढेंसांगिजतसेविलास ॥ धरूनियांकास ॥ अवधानाची ॥ ९२ ॥

तेथदृश्यद्रष्टांभरे ॥ दृष्टेपणदर्शीसरे ॥
यादोन्हीनहोनिउरे ॥ दोहींचेंसाच ॥ १७५ ॥

अगाद्रष्टयासीआपले ॥ दृष्टत्वचिदृश्यजालें ॥ येथेंसहजचिआटलें ॥ दृष्टत्वींदृश्य ॥ ९३ ॥ आतांदृश्यत्वजरीआटलें ॥ मगद्रष्टृत्वाकायउरलें ॥ दृशासवेंचिगेलें ॥ जिरोनतेंहीं ॥९४॥ असो दर्शीद्रष्टेंचिभरलें ॥ ह्मणोनदृश्यरूपाआलें ॥ आतांद्रष्टृत्वेंचिदृश्यघडलें ॥ तरीदृश्यचिमिथ्या॥९५ यालागींद्रष्टेंनव्हेनादृश्य ॥ केवळचिचिद्विलास ॥ हेंआटलेंजेकळेस ॥ तेकळामात्रचिअघवें ॥९६ ज्याचेनिसत्यत्वेंकरून ॥ घडेदृश्यद्रष्टेपण ॥ त्यासत्यरूपासीजाण ॥ विलोपनाहीं ॥ ९७ ॥ अगा दोन्हींभावहेंआहाच ॥ यांसपरस्परेंहोऊनवेच ॥ मगदोन्हींचेंसाच ॥ एकलेंचित्स्वरूप ॥ ९८॥ तेदोहींसनाहींगिवंसलें ॥ ह्मणोनजैसेंतैसेंचिउरलें ॥ हेंआतांनव्हेपाहिलें ॥ तैसेंचिअसे ॥ ९९ ॥ येथेंकाळवेळभेदनाहीं ॥ भलतेव्हांऐसेंचिपाहीं ॥ पुढेंहीहेंचिकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥ १३०० ॥

मगभलतेथेंभलतेव्हां ॥ माझारींलेदृश्यद्रष्टाभावा ॥
आटणीकरितखेवा ॥ येतीदोन्ही ॥ १७६ ॥

जेंकींनित्यानंदचिद्घन ॥ सर्वकाळसनातन ॥ तेथेंदृश्यभावनाजाण ॥ माझारीचिउठे ॥ १ ॥ हातेथीलचिद्विलास ॥ येणेंदृश्यद्रष्टृत्वआभास ॥ येथेंफिरोनआपलीवास ॥ पाहिजेजरी ॥ २ ॥ तरीभावनेचेपोटींपाये ॥ रिगोनिभावनाचिउडोनिजाये ॥ मगदृश्यतेंकाये ॥ आणिद्रष्टेंतेंकवण ॥ ३ ॥ इयेभावनेचीघेतांसोये ॥ भावनातेभावनानोहे ॥ ह्मणोनदृश्यद्रष्टृत्वेंवीणआहे ॥ सर्वदां सरिसें ॥ ४ ॥ इयेभावनेचीअडखिळी ॥ बैसोनवस्तुनाहींथोकली ॥ अगावस्तुचिसरळी ॥ हा लवलीनाहीं ॥ ५ ॥ जेवींआपलियाज्वाळा ॥ अग्निनाहींशांतजाला ॥ तेवींसंधीनाहींसंभवला॥ वस्तुमात्रींइये ॥ ६ ॥ ह्मणोनदृश्याचाभाव ॥ असतांचदृश्यअभाव ॥ येथेंदेखतदेखतठाव ॥ द्र ष्टयासीनाहीं ॥ ७ ॥ अहोऐसेंजेव्हांबोधलें ॥ तेव्हांचकायहेंजालें ॥ भलतेव्हांसंचलें ॥ ऐसेंचि असे ॥ ८ ॥ किंवाबोधाआलेंजयासी ॥ तेथेंचिकायवस्तुऐसी ॥ भलतेथेंचिवस्तूसी ॥ पालट नाहीं ॥ ९ ॥ अगावस्तुचेपोटींचेंपाणी ॥ नहालोनहेमांडणी ॥ भावनेचीआटणी ॥ भावनेमा जीं ॥१३१०॥ ह्मणोनिपरस्परानुप्रवेशु ॥ जालादृश्यद्रष्टृत्वाचाग्रासु ॥ आयिताचिद्विलासु ॥ सर्व

दासरिसा ॥ ११ ॥ आतांयाचेचिनिश्चयासी ॥ पुढेंबोलतसेदृष्टांतेंसी ॥ तेंनित्यानंदापुसी ॥ घेऊनीसांगों ॥ १२ ॥

कापुरींअग्निप्रवेशु ॥ कींअग्नीघातलापोतासु ॥
ऐसेंनव्हेसंवसरिसु ॥ वेचुजाला ॥ १७७ ॥

अग्निकापुराचियेमिळणी ॥ अटलींअग्निकापूरदोन्ही ॥ कापूरनिमालाअग्नि ॥ कींअग्निसीकापूर ॥ १३ ॥ हेतंवनुरेचिकांहीं ॥ कापूरअग्निदोन्हीनाहीं ॥ तेवींदृश्यद्रष्टृत्वादोन्हीं ॥ भेटीहोतां ॥ १४ ॥ नातोद्रष्टानातेंदृश्य ॥ वस्तुमात्रपैसेंपैस ॥ जैसीतैसींसविलास ॥ असतचिअसे ॥ १५ ॥ यादृश्यद्रष्टयाचेभेटी ॥ नुरेचिभेटीचीगोठी ॥ आपेआपमिठी ॥ पडोनठेली ॥ १६ ॥ अहोदृश्याद्रष्टाभेटींपाहे ॥ तंवअधींचतेंदृश्यनव्हे ॥ तेथेंद्रष्टयाचेपाये ॥ द्रष्टृत्वींरिगालें ॥ १७ ॥ तेंद्रष्टृत्वासीलाजोनि ॥ ठायींचराहिलेंविरोनि ॥ कांजेभेटीचाहीक्षणी ॥ अतिशोवाढे ॥ १८ ॥ एवंदृश्यद्रष्टृत्वनसोन ॥ वस्तुअसेवस्तुत्वेंवीण ॥ पुढेंइयेविषईंआन ॥ द्रष्टांतसुचिला ॥ १९ ॥

एकाएकुवेचला ॥ शून्यबिंदुशून्यपुसिला ॥
द्रष्टादृश्याचानिमाला ॥ तैसेंहोय ॥ १७८ ॥

अंकेंअंकुभाजितांपाहे ॥ एकुएकिसरोनिजाये ॥ त्यासरलेपणींहोये ॥ शून्यासीठावो ॥ १३२० तेशून्यकायअंखिलेंनव्हे ॥ परीगणनाचुकऊनठाये ॥ अंखिलेंअसतांचिपाहे ॥ लेखियानये ॥ २१ ॥ जऱ्हींशून्यह्मणोनिअंखिलें ॥ तऱ्हीअर्थेंअंकत्वनेलें ॥ तेवींद्रष्टादृश्यसरलें ॥ द्रष्टृत्वींजिये ॥ २२ ॥ तेद्रष्टेऐसेंपडेठायीं ॥ परीतयाद्रष्टृत्वनाहीं ॥ ह्मणोनतेथेंपाहीं ॥ दृश्यचिनुगवे ॥ २३ ॥ अहोद्रष्टयादृश्याचीभेटी ॥ होतांआपणेसीचिमिटी ॥ तेथेंद्रष्टृत्वहीघोटी ॥ आपलियेचपोटीं ॥ २४ ॥ येविषईंआणीकवचन ॥ दृष्टांतेसीबोलतुसेजाण ॥ तेंपरिसावेंसावधान ॥ सज्जनींजनीं ॥ २५ ॥

किंबहुनाआपुलिया ॥ प्रतिबिंबाझोंबिनलिया ॥
झोंबीसकटआटोनियां ॥ जायिजेजेवीं ॥ १७९ ॥

अगाप्रतिबिंबाचेनिमिशें ॥ आपआपणादुजेंभासे ॥ तयाझोंबोंजैंबैसे ॥ तैंतेंचिकैंचें ॥ २६ ॥ तयासीघ्यावयाहातफळी ॥ आपणजैंरिगिजेजळीं ॥ तैंअंगचिगिळी ॥ अंगासपाहा ॥ २७ ॥ नातेप्रतिंबिंबनातेझोंबी ॥ बिंबचिसामावलेंबिंबीं ॥ तेवींद्रष्टेपणींस्वयंभीं ॥ द्रष्टेंनातेंदृश्य ॥ २८ ॥

तैसेंरूसतादृष्टी ॥ द्रष्टादृश्यभेटी ॥
येतीतेथेंमिठी ॥ दोहींचीपडे ॥ १८० ॥

ह्मणोनद्रष्टयाचेंदर्शन ॥ द्रष्टृत्वींउमटलेंजाण ॥ तेथेंदृश्यद्रष्टेपण ॥ एकिचिदोनी ॥ २९ ॥ त्यादर्शनाचीखूण ॥ द्रष्टृत्वींआटलीजाण ॥ तेथेंदृश्यनाद्रष्टेपण ॥ दोन्हींहीनव्हे ॥ १२३० ॥ नुमटेदर्शनाचीखूण ॥ मगदृशेतेकायद्रष्टेंतेकवण ॥ अवघाचिद्विलाससंपूर्ण ॥ अवधीविहीन ॥ ३१ ॥

सिंधुपूर्वापर ॥ नमिळतचितंवसागर ॥
मगएकतटनीर ॥ जैसेंहोय ॥ १८१ ॥

अहोदर्शनाचियेसोई ॥ दृश्यद्रष्टृत्वपडेठायीं ॥ तऱ्हींस्वरूपासीनाहीं ॥ तुटीआली ॥ ३२ ॥ दृश्यद्रष्टृत्वाचेनपरिपाटे ॥ स्वरूपींनपडतीवांटे ॥ आणिप्रत्ययाचेनिनेटें ॥ आटलेंजेव्हां ॥ ३३ ॥

तेव्हांदृश्यद्रष्टृत्वाचामासला ॥ बुडोनचिदार्णवचिडुमदुमिला ॥ तेथेंविसरेंसीबुडाला ॥ आठ उथिता ॥ ३४ ॥ जेवींपूर्वापरसागर ॥ नमिळतांचिएकलेंनीर ॥ याहीवरीप्रळयाचेंघर ॥ पावलेंजेव्हां ॥ ३५ ॥ तयाप्रळयींनाहींपारावार ॥ ह्मणोनएकतटअवघेंनीर ॥ तेवींदृश्यद्रष्टृत्वाचीकोर ॥ उल्लंघिलीजेव्हां ॥ ३६ ॥ तेव्हांपूर्वींदृश्यद्रष्टृत्वभान ॥ आतांअवघेंजालेंसमान ॥ ऐसीकांहींखूण ॥ उरलीनाहीं ॥ ३७ ॥ ह्मणोनदृश्यद्रष्टृत्वस्वभाव ॥ येणेंसींचएकार्णव ॥ दुसऱ्यातटाचाउगव ॥ वस्तुत्वींनाहीं ॥ ३८ ॥ जेवींप्रळयनीरएकतट ॥ तेवींवस्तुचिएकीघनदाट ॥ अंतर्बाह्यसकट ॥ अंतरचिअघवें ॥ ३९ ॥ वस्तूचेंवस्तुअंतर ॥ त्याअंतराआडनाहींआडपदर ॥ ह्मणोनिप्रकटचिनिरंतर ॥ बाह्यहीतेंचि ॥ १३४० ॥ ह्मणोनअंतर्बाह्यविहीन ॥ स्वरूपसर्वकाळसरिसेंचिजाण ॥ तेथेंआतांअज्ञान ॥ केउतेंअसे ॥ ४१ ॥ द्रष्टादृश्यदर्शननसोन ॥ स्वरूपचिएकपूर्ण ॥ कर्तृत्वकर्मनसोन ॥ क्रियाप्रवाह ॥ ४२ ॥ कार्यकर्मकर्ता ॥ येणेंनतुटेस्वरूपींचीअखंडता ॥ क्रियाप्रवाहआइता ॥ चिद्विलासु ॥ ४३ ॥ क्रियात्रिपुटीविहीन ॥ वर्ततसेअवघेंजन ॥ तेथेंआतांअज्ञान ॥ समूळलटिकें ॥ ४४ ॥ आशंका ॥ देहबुद्धिचेनिपरिहरे ॥ स्वरूपाच्यानिसाक्षात्कारें ॥ क्रियासहजाकारें ॥ होतसेतेव्हां ॥ ४५ ॥ जेथेंअहंकारचिनसे ॥ तैंनलिंपिजेक्रियादोषें ॥ तेथेंत्रिपुटीनुमसे ॥ हेप्रमाणमानूं ॥ ४६ ॥ परीदेहबुद्धिमंत ॥ कर्माचरणअभिमानयुक्त ॥ विषयाच्याठायींरत ॥ होऊनिवर्तती ॥ ४७ ॥ जेप्रपंचत्वेंपरिच्छिन्न ॥ वर्ततीकर्माअधीन ॥ तेत्रिपुटीविहीन ॥ कैसेंअसती ॥ ४८ ॥ तेथेंलागलीपूर्वापरता ॥ साध्यासाध्यगतागतता ॥ तैं ब्रह्मचिएकरसता ॥ कैसीअसे ॥ ४९ ॥ एवंजालयाअभिमानहीन ॥ आटलेयाअज्ञान ॥ आत्मत्वींसमाधान ॥ त्रिपुटिरहित ॥ १३५० ॥ एवंऐसाजेथेंदशाभेद ॥ एकमुक्तएकबद्ध ॥ तरीअज्ञानाचाबाध ॥ अत्यंतकैसा ॥ ५१ ॥ ऐसीअशंकाअंतरीं ॥ घेऊनसंबंधिलीओवीदुसरी ॥ तेपरिसावीचतुरीं ॥ माहानुभावीं ॥ ५२ ॥

बहुयेंहेत्रिपुटी ॥ साहाजेंहोतयारहाटी ॥
प्रतिक्षणींकायटी ॥ करितअसे ॥ १८२ ॥

अहोस्वरूपचिन्मात्रघन ॥ सर्वकाळसरिसेंचिजाण ॥ येथेंजेंजगभान ॥ तोचिद्विलासअघवा ॥ ५३ ॥ हेअसेकेलेनवीण ॥ अनादिएकलीवस्तुपूर्ण ॥ जगाब्रह्मानिपटून ॥ संबंधनाहीं ॥ ५४ ॥ सहजेंहोतांवर्तणुक ॥ नचुकेवस्तुअचुक ॥ त्रिपुटीचेंकंचुक ॥ वाचारंभण ॥ ५५ ॥ जेणेंतेणेंप्रकारें ॥ क्रियामात्रएकाकारें ॥ त्रिपुटीचेनिविसरें ॥ वर्ततेजगीं ॥ ५६ ॥ अहोहेंकर्ममीकर्ता ॥ ऐसेंहेंक्षणक्षणींनविचारितां ॥ चिद्विलासआयिता ॥ होतियेराहाटी ॥ ५७ ॥ आपणेंसीतादात्म्यपाऊन ॥ त्रिपुटीसीगिळून ॥ वर्ततसेअवघेंजन ॥ चिद्विलासेंसी ॥ ५८ ॥ मीकर्ताहेंकर्मकांहीं ॥ हातेथेंनिवाडानाहीं ॥ जेविषयसुखडोहीं ॥ बुडालेअसती ॥ ५९ ॥ तोविषयदुजाह्मणोनये ॥ आपआपणासीचविषयहोये ॥ आपलेंसुखचिउभेंठाये ॥ विषयरूपें ॥ १३६० ॥ तेसुखींबुडीदेऊनीं ॥ आचरेन्यायअथवाविपरीतकरणी ॥ तेथेंमीकर्ताहेंकर्मह्मणी ॥ आठवणहोये ॥ ६१ ॥ अहोआपलीआवठण ॥ तेराहिलीविषयचिहोऊन ॥ आतांत्रिपुटीचेंभान ॥ तेंकवणासी ॥ ६२ ॥ आतांआपुलीचसोयघेतां ॥ निवडेहेंकर्ममीकर्ता ॥ हेंनावेकहोतां ॥ मागुतेंविरे ॥ ६३ ॥ अगाअहंप्रत्ययोजंवउमसे ॥ तंवतेचिठायींतोकळासे ॥ तैंकर्मेंसीत्रिपुटीनाशे ॥ आत्मत्वींरतु ॥ ६४ ॥ एवंआत्मसाक्षात्कारें ॥ किंवावर्ततांप्रपंचाकारें ॥ त्रिपुटीचियेधुरे ॥ नबैसेको

ण्ही ॥ ६५ ॥ अगाआत्मावबोधाउपरी ॥ मीब्रह्महाआठउकोणधरी ॥ धरीतरीउजरी ॥ बोधाचीनव्हे ॥ ६६ ॥ ह्मणोनआपलेआठवणेवीण ॥ सहजत्रिपुटीक्षीण ॥ आतांप्रपंचीजन ॥ तोही आठउनेघे ॥ ६७ ॥ मीदेहमीदेहऐसें ॥ सर्वदाकायतोघोकितअसे ॥ ह्मणोनतेथेंहीनसे ॥ त्रिपुटीचानिवाडु ॥ ६८ ॥ माझेदेहहेंजैंनिवडे ॥ तैंचिमीपणींमीपणबुडे ॥ तेथेंहीबहुडे ॥ त्रिपुटीभान ॥ ६९ ॥ ह्मणोनकोण्हेहीप्रवाहीं ॥ आपलियासुखासीहानीनाहीं ॥ अवघेचिजनहेपाहीं ॥ आत्मत्वींरत ॥ १३७० ॥ यालागींत्रिपुटीविहीन ॥ अवघाचिद्विलासपरिपूर्ण ॥ ऐसीआंतुडलियाखूण ॥ अज्ञानकैंचें ॥ ७१ ॥ अगाहेंपूर्वींनाहींहारपलें ॥ ऐसेंचिकांहींअतुडलें ॥ येथें भागनाहींपडलें ॥ पूर्वआणिअपर ॥ ७२ ॥ ह्मणोनजागेंचिजागेंहोआवें ॥ चाखिलेंचिचाखावें ॥ येथेंचाखणेंनचाखणेंहेंअघवें ॥ उडोनिजाय ॥ ७३ ॥ ह्मणोनसांडूननिंदास्तवन ॥ निर्दोष अवघेंचिद्भुवन ॥ येथेंदेखिजेदोषगुण ॥ हेंअबद्धींपडे ॥ ७४ ॥ असोभरलीदृङ्मात्रदृष्टी ॥ नकरितांचिदृश्यद्रष्ट्याभेटी ॥ हेप्रतिक्षणींठी ॥ नकरितांचिअसे ॥ ७५ ॥ ह्मणिजेअसेंकेलेनवीण ॥ सहजप्रवाहत्रिपुटीक्षीण ॥ हेंसाधावयासाधन ॥ जन्मलेंचिनाहीं ॥ ७६ ॥ येथेंएकशबलांश सांडावा ॥ शुद्धांशुसाधूनघ्यावा ॥ तरीस्वरूपयाभेदभावा ॥ आलेंचिनाहीं ॥ ७७ ॥ एवंविशेषसामान्यनाहीं ॥ तेथेंअज्ञानतेंआतांकाई ॥ पुढेंइयेचिविषयीं ॥ बोलतअसे ॥ ७८ ॥

दोन्हींविशेषगिळी ॥ नानिर्विशिष्टातेंउगळी ॥
उघडझांपीयेकेचडोळीं ॥ वस्तुचिहे ॥ १८३ ॥

दृश्यआणिद्रष्टेपण ॥ हेदोन्हींविशेषजाण ॥ हेंगिळूनियांमगपूर्ण ॥ स्वरूपानुभव ॥ ७९ ॥ तोनिर्विशेषस्वरूपानुभव ॥ तेथेंउभयविशेषांनाहींसंभव ॥ तरीनिर्विशिष्टाचाभाव ॥ धरीकवण ॥ १३८० ॥ अगाजडभागाचाग्रासु ॥ करूनस्वरूपप्रकाशु ॥ तरीऐसानव्हेदंशु ॥ स्वरूपनिष्ठेचा ॥ ८१ ॥ कांजेवस्तुऐसेंनाहीं ॥ जेंशबलांशसांडिजेकांहीं ॥ मगआपलेशुद्धपणींपाहीं ॥ निर्विशिष्टत्वऐसें ॥ ८२ ॥ अगाहेंजेंविशेषसामान्यमान ॥ याहूनवस्तुकांहींआन ॥ ऐसेंतंवनाहींजाण ॥ निर्धारेंसी ॥ ८३ ॥ अथवाहेजेगतागतता ॥ जेजेउंचनीचसमविषमता ॥ जेजेकांहींक्षणिकता ॥ तेंचिवस्तु ॥ ८४ ॥ तरीऐसीनव्हेआगमापायीं ॥ वस्तूसीबाधनाहींकाळत्रयीं ॥ तरीहेचिवस्तु पाहीं ॥ कैसेनिघडते ॥ ८५ ॥ उक्तंच ॥ नैनंछिंदंतिशस्त्राणिनैनंदहतिपावकः ॥ नचैनंक्लेदयंत्यापोनशोषयतिमारुतः ॥ १ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ एवंआगमापायीसमविषम ॥ नव्हेवस्तूचें वर्म ॥ आणिसर्वहीहेंब्रह्म ॥ ऐसेंहीनसे ॥ ८६ ॥ उक्तंच ॥ गतिर्भर्ताप्रभुःसाक्षीनिवासःशरणंसुहृत् ॥ प्रभवःप्रलयस्थानंनिधानंबीजमव्ययं ॥ २ ॥ तपाम्यहमहंवर्षंनिगृण्हाम्युत्सृजामिच ॥ अमृतंचैवमृत्युश्चसदसच्चाहमर्जुन ॥३॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ह्मणोनजेंजेंआगमापायी ॥ तेंचिहेंवस्तु पाहीं ॥ किंवाआणीकचिकांहीं ॥ वेगळेंअसे ॥ ८७ ॥ वस्तुऐसेंनसेपाहीं ॥ येथेंदशाभेदनाहीं ॥ किंबहुनाहाजोभासकांहीं ॥ वेगळेंअसे ॥ ८८ ॥ असोसर्वअसोनिसर्वनोहे ॥ वस्तूसीनाहींदुसरीसोये ॥ तयाद्रष्टृत्वासीपाहें ॥ विलोपुचिनाहीं ॥ ८९ ॥ ह्मणोनहेंदृश्यद्रष्टृत्वभानअभान ॥ येथेंवस्तुनाहींआनान ॥ देखतांनदेखतांनयन ॥ निडारलाचिअसे ॥१३९०॥ अंगेंअंगदृङ्मात्रद्रष्टें ॥ तेंनपालटोनद्रष्टृत्वेंनेटे ॥ एकडोळाचितेथेंप्रकटे ॥ लपतेंकायी ॥ ९१ ॥ जोपुरुषनेत्रवंतु ॥ तोनेत्रींपाहेकींलावितु ॥ आतांडोळामात्रचिवस्तु ॥ तेथेंप्रकटलोपुकैसा ॥ ९२ ॥ अगारूपमात्रजोडोळा ॥ तेणेंप्रकटलोपाचासोहळा ॥ आतांउघडाझांपीचीकळा ॥ उघडचिदृष्टी ॥ ९३ ॥ उघ

ड्झांपीतरीजाली ॥ आणिदृष्टिद्रष्टत्वानाहींमुकली ॥ ऐसेनरूपाआली ॥ द्रष्टत्वींदृश्यें ॥ ९४ ॥ एवंजेणेंडोळ्यानें ॥ डोळाझांकणेंआणिउघडणें ॥ तोएकलाडोळाकोणें ॥ संबंधिलाजाये ॥९५॥ तियेउघडझांपीचीऐसीरीती ॥ हेसांगतुअसेपुढती ॥ अवधारावेंसंतीं ॥ कृपादृष्टी ॥ ९६ ॥

पातयापातेंमिळे ॥ किंद्रष्टत्वेंसैंघपघळे ॥
तियेउन्मीळितांमावळे ॥ नवलावोहा ॥ १८४ ॥

अगानवलयेथीलदेखतीपरी ॥ नावेकदिठीजैंआवरी ॥ तंवद्रष्टत्वाचीनगरी ॥ दिठीचिहोय ॥ ९७ ॥ तेथूनिलीलाजैंमोकळीसोडी ॥ तंवअवघेंचिनमोडूनमोडी ॥ तयानावउघडी ॥ वास पाहे ॥ ९८ ॥ जेवींउदकजेथेंपुंजाळलें ॥ तेथेंउठतीकल्लोळाचेउमाळे ॥ नावेकवावरेमोकळें ॥ तंवअंगींचजिरती ॥ ९९ ॥ किंवाफणींद्रठायींथोकला ॥ तोसरिसाचिपरीमंडळजाला ॥ तो वेढाउकलूनिचालिला ॥ तैंमंडळकैंचें ॥ १४०० ॥ त्यासीथोकावयाढळावया ॥ कारणतोचि किंगातया ॥ आपलीयालीळया ॥ भलतैसा ॥ १ ॥ तेवींहेंजेंदृश्यरूपाआलें ॥ तेंद्रष्टत्वचिथिरावलें ॥ तेथूनदृष्टीपुढेंढळे ॥ तरीमावळेअघवें ॥ २ ॥ अगाडोळाचिडोळ्याचीपाती ॥ उघडीझांपीत्याचीत्याचेचिहातीं ॥ याचर्मचक्षूचीरीती ॥ नमानावीतेथें ॥ ३ ॥ येथेंपातींआनडोळा आन ॥ पातींपडतीतैंनदिसेभान ॥ आणिउकलितांचिजनवन ॥ न्याहाळूंलागे ॥ ४ ॥ तैसान व्हेहानयनाचानयन ॥ हालागलाचिउघडाजाण ॥ जोआपलेंलागलेंपण ॥ देखतअसे ॥ ५ ॥ त्यासीदेखतांनदेखतांजाण ॥ नभंगेतयाचेंदेखतेपण ॥ तेथेंतुमचेंअज्ञान ॥ मिरवेकोठें ॥ ६ ॥ अगाहेअनुभवाचीखूण ॥ जाणतीअनुभवीसज्जन ॥ आतांतात्पर्यार्थेंजाण ॥ ऐसाअसे ॥ ७ ॥ द्रष्टें आपणयाआपण ॥ जैंपाहेदृश्यहोऊन ॥ तैंनावेकथोकलीजाण ॥ द्रष्ट्याचीदिठी ॥८॥ ह्मणोनपातयापातेंमिळे ॥ तैंद्रष्टत्वेंद्रष्टेंपघळे ॥ तेंचिउन्मीलनजैंकेलें ॥ तैंआपणापेआपु ॥९॥ तैंदृश्यअवघेंमावळलें ॥ द्रष्टत्वांद्रष्टेंसामावलें ॥ परीपूर्वापरतेसिंवतलें ॥ नव्हेजेंकीं ॥१४१०॥ देखणयानहोनिहानी ॥ एकत्वेंविलासतीदोन्हीं ॥ परीएकल्याहूनि ॥ दुजेंनाहीं ॥ ११ ॥ ह्मणोननवलावो ऐसा ॥ नवानव्होनिदृश्यविलासा ॥ विलासलातऱ्हींसहसा ॥ एकत्वानफुटे ॥१२॥ संमतिः ॥ यदिदंदृश्यतेकिंचित्सदैवात्मनिसंस्थितं ॥ नास्त्मेतिनचोदेतिजगत्किंचित्कदाचन ॥ इतिवासिष्ठे ॥ एवंयेथेंउमटेदृश्यद्रष्टेपण ॥ तोजोनयनाचाहीनयन ॥ आतांत्याचीअनुभवखूण ॥ सांगतुसे ॥ १३ ॥

द्रष्टादृश्याचाग्रासी ॥ मध्येंलेखुविकोशी ॥
योगभूमिकाऐसी ॥ अंगींवाजे ॥ १८५ ॥

जयाच्यासिद्धप्रकाशीं ॥ यादृश्यद्रष्टत्वापडेग्रासी ॥ आतांतेंआलेंलेखियासी ॥ द्रष्टेंऐसें ॥१४ कांजयाचाग्रासझाला ॥ तऱ्हींतेथेंमध्यलेखुविकाशला ॥ ह्मणजेतेंहिद्रष्टेंयाबोला ॥ पात्रजालें ॥ १५ ॥ तरीतेंद्रष्टेंसिद्धजाण ॥ परीनाहींदृश्यद्रष्टेपण ॥ तेंआपणयाआपण ॥ फुटेलकाई ॥१६॥ अगादृश्यद्रष्ट्याच्यासंगमी ॥ सरलीदृश्यद्रष्टेंऐसीउर्मी ॥ परीतेजैसीतैसीयोगभूमी ॥ विकारहीन ॥१७॥ जेथेंदृश्यद्रष्टत्वाचायोग ॥ होऊनहारलेउभयभाग ॥ तेयोगभूमिअभंग ॥ अंगींनवाजे ॥ १८ ॥ तेथेंयोगवियोगचिनाहीं ॥ तेसर्वदासरिसिचपाहीं ॥ तेंचितेंमाकाई ॥ वाजेलतेथें ॥ १९ ॥ अगासंभवनदेतांदुजें ॥ बाराकायआपणयावाजे ॥ तेवींतयाचेंतयानुपजे ॥ दृश्यद्रष्टत्व

कीं ॥ १४२० ॥ त्यासीकदानाहींलोपु ॥ संभवनेघेचिसंकल्पु ॥ नाहींआपायनाआरोपु ॥ जया च्यारूपीं ॥ २१ ॥ तेंपैंद्दज्ञात्रद्रष्टेंपाहीं ॥ तेथेंदृश्यद्रष्टृत्वभागनाहीं ॥ तेंनिष्फळत्वासीकेही॥ आनसारिखेंनोहे ॥ २२ ॥ हेंचिपुढेंदृष्टांतेंसी ॥ बोलिलाअसेविलासेंसी ॥ तेंहीआतांविवरणेंसी॥ बोलिजैलआइका ॥ २३ ॥

उठिलातरंगुबैसे ॥ पुढेंआनुहीनुमसे ॥
ऐसाठायींजैसें ॥ पाणीहोये ॥ १८६ ॥

उदकींतरंगजाले ॥ होऊनतेथेंचिसामावले ॥ परीउदकेंनाहींदेखिलें ॥ होणेंजाणें ॥ २४ ॥ तरंगरूपाआले ॥ परीउदकींचिअसेसंचलें ॥ तरीउदकींतरंगउठिले ॥ हेंचिनघडे ॥ २५ ॥ त्या उदकाचेंमुख्यरूप ॥ तरंगोद्भवनालोप ॥ नसोनसंकल्पनाविकल्प ॥ स्वरूपमात्रतैसें ॥ २६ ॥ असोउठिलातरंगआटे ॥ सर्वेंचिमागुताडुजानुठे ॥ तियेवेळेगोमटें ॥ उदकमात्रजेवीं ॥ २७ ॥ तेवींदृश्यद्रष्टृत्वेंवीण ॥ कोण्हीएकजेंचिद्धन ॥ स्वरूपस्थितीचेंलक्षण ॥ मुख्यतेंचि ॥ २८ ॥ ऐसी बाणतांप्रतीति ॥ मगजालयाहीदृश्यसंपत्ति ॥ नढळेसंविति ॥ पूर्वोक्तजेकीं ॥ २९ ॥ जेवींतरंग उठिलाबैसला ॥ तोतरंगभावानाहींआला ॥ तैसाप्रत्ययोजाला ॥ तरीअसतहीमिथ्या ॥१४३०॥ तेवींदृश्याच्याठायीं ॥ चिन्मात्रत्वाहानीनाहीं ॥ तरीदृश्यहेंपाहीं ॥ वाग्विलासु ॥ ३१ ॥ स्वता चिन्मात्रजरीपूर्ण ॥ तरीकैंचेंतेथेंदृश्यभान ॥ पूर्वापरतेवीण ॥ निश्चयोहापैं ॥ ३२ ॥ एवंस्वरूप स्थितीतेकाई ॥ तरीतरंगाचाउद्भवनाहीं ॥ तेवेळींजळजैसेंपाहीं ॥ सुनिश्चळअसे ॥ ३३ ॥ तेवीं स्वरूपस्थितीच्याठायीं ॥ दृश्यहेंकैंचेंकाई ॥ उद्भवलयेंसींनाहीं ॥ वार्तायाची ॥ ३४ ॥ आतां ऐसीहेस्थिति ॥ आणीकांहींदृष्टांतीं ॥ सांगतसेंतेंसंतीं ॥ अवधारावें ॥ ३५ ॥

कांनिदसरोनिगेली ॥ जागृतीनाहींचेयिली ॥
तेव्हांहोयेआपुली ॥ जैसीस्थिति ॥ १८७ ॥

अगानिद्रेहूनिवाईलाजाला ॥ परीनावेकनिवांतचिअसेसंचला ॥ असोउमजुनाहींघेतला ॥ विषयांचेसोई ॥ ३६ ॥ निद्रातरीसरलीपाहीं ॥ जागृतिहीघेतलीनाहीं ॥ ऐसीस्थितीजेकांहीं ॥ मध्यदशेची ॥ ३७ ॥ निद्रेहूनजालाअतीत ॥ परीपदार्थकांहींनस्फुरत ॥ आळविल्यावोदेत ॥ परीहेतनाहीं ॥ ३८ ॥ तेनिद्रानव्हेनाजागृति ॥ ऐसेंकांहींजेस्थिति ॥ दृश्यद्रष्टृत्वेंवीणआइती ॥ वस्तुमात्रतैसी ॥ ३९ ॥ जेणेंसुखेंनिद्राकेलीहोती ॥ तेणेंसुखेंविलासेजागृती ॥ तियेसुखमात्रीं चीअवस्थिती ॥ ऐसियेदशे ॥ १४४० ॥ अगादृश्यद्रष्टृत्वाच्याठायीं ॥ वस्तूसीहानीनाहीं ॥ परी वस्तुमात्रींजेंकांहीं ॥ दृश्यद्रष्टृत्वेंवीण ॥ ४१ ॥ तियेनेंदृश्यदेखिलेंनाहीं ॥ मादेखोनसांडीलकाई॥ किंबहुनाद्रष्टृत्वहीनसेपाहीं ॥ द्रष्ट्मात्रींजियें ॥ ४२ ॥ तेंकोण्हेसंबधेंवीण ॥ निखळदेखतीचखूण॥ हेंअनुभवायेतांजाण ॥ अनुभवचिविरे ॥ ४३ ॥ हेदृष्टांतमिशेंखूण ॥ स्वरूपस्थितीचेंलक्षण ॥ पुढेंऐसेंचिजाण ॥ बोलतुअसे ॥ ४४ ॥

नानाएकाठाउनुठी ॥ अन्यत्रनव्हेपैठी ॥
हेगमेतैसियादृष्टी ॥ दिठीसुता ॥ १८८ ॥

एकपदार्थीहूनपरतली ॥ दुसऱ्याठायींनाहींलागली ॥ इयेसंधीजैसीएकली ॥ डोळाचिदृष्टि ॥ ४५ ॥ तैंउघडाचिडोळापाहीं ॥ दृश्याचीसोयनाहीं ॥ किंबहुनादेखतचिकांहीं ॥ उगीचदृष्टि

॥ ४६ ॥ ऐसाहासूक्ष्मसंधी ॥ येथेंपावेजयाचीबुद्धी ॥ तियेबुद्धिचियेशुद्धी ॥ पैसुजैंपावे ॥ ४७॥ नानाविचारांचियाशांतदशा ॥ तेथेंलाहीजेकींइयादशा ॥ कांजेऐसियादिठीसुताऐसा ॥ संकेतकेला ॥ ४८ ॥ त्यासंकेताचेंहीविवरण ॥ जैंउमजेदृष्टांताचेंलक्षण ॥ तियेचिदिठीपाहिजे जैंजाण ॥ स्थिरावोनि ॥ ४९ ॥ तरीस्वरूपस्थितीचीसोये ॥ दृष्टांतींचआतुडेपाहें ॥ जनींवनींभरूनिराहे ॥ देखणेंचिअघवें ॥ १४५० ॥ तेथेंदृश्यासीठावनाहीं ॥ दृङ्मात्रदेखणेंचिअवघेंपाहीं ॥ दिठीआपुल्याचिठायीं ॥ पुंजाळोनिराहे ॥ ५१ ॥ मगअवलोकितांजनविजनसोये ॥ नगुंफतीदिठीचेपाये ॥ किंबहुनाइयेदिठीमाजींहोये ॥ अवघेंचिमृषा ॥ ५२ ॥ असोतेदृष्टिअसेमोकळी ॥ एकिहेळाअवघेचिन्याहाळी ॥ नानापदार्थीनाहींजाली ॥ नानाजेकीं ॥ ५३ ॥ तेंस्वरूपसर्वदापूर्ण ॥ भागाभागविहीन ॥ येचिविषयींआन ॥ दृष्टांतअसे ॥ ५४ ॥

कांमावळोसरलादिवो ॥ रात्रीचानकरीप्रसवो ॥
तेणेंगगनेंहाभावो ॥ वाखाणिला ॥ १८९ ॥

सूर्याच्याअस्तमानीं ॥ जेव्हांउपजलीनाहींरजनी ॥ तेरजनीदिवसाहूनि ॥ वेगळीजेदशा ॥५५॥ तोरजनीदिवसेंवीण ॥ कोण्हीएकदिवसजेवींजाण ॥ तेवींदृश्यद्रष्टृत्वनसोन ॥ द्रष्टेंजेंकांहीं ॥५६॥ अगासूर्यअस्तहोतां ॥ रात्रिहीनुदैजतां ॥ ऐसाकोण्हीएकपाहातां ॥ निरूपाधिसमयो ॥ ५७ ॥ जोउदयअस्तेंवीण ॥ जोदिवसाचाहीदिवसजाण ॥ जयावरीउदयअस्ताचीखूण ॥ उमटतअसेपैं ॥ ५८ ॥ तोअस्तींअस्तवेना ॥ उदैजोउदैजेना ॥ किंबहुनातयाचियाखूणा ॥ गगनसाक्षी ॥ ५९ ॥ कांजैंउदयअस्तासरिसें ॥ गगनजैसेंतैसेंअसे ॥ तियेगगनींचितोदिवसदिवसेंवसे ॥ गगनहोऊनि ॥ १४६० ॥ ह्मणोनअंधारनाउष्ण ॥ ऐसाजोदिवसउपाधिहीन ॥ किंबहुनाजेवींगगन ॥ दृश्यातीत ॥ ६१ ॥ अगातियेसंधीसजेंभान ॥ तोहीऔपाधिकगुण ॥ ह्मणोनतियेहीप्रभेपैलाडिलजाण॥ सूक्ष्मकाळजो ॥ ६२ ॥ जोउजियडाअंधाराअतीत ॥ तयागगनेंसीअसेसांघात ॥ कांजेगगनेंनेणें मात ॥ उदयअस्तूची ॥ ६३ ॥ ह्मणोनगगनवाखाणीतयासी ॥ वाचोनगोचरनव्हेनेत्रासी ॥ कीं तयाआणिगगनेसी ॥ भिन्नभेदनाहीं ॥ ६४ ॥ आतांनिरावेवनिर्गुण ॥ गगनहेंवाचारंभण ॥ तियेवाचेसीसारून ॥ पाहिजेजरी ॥ ६५ ॥ तरीइयादिवसेंसींगगन ॥ गेलेंनिर्धारींजिरोन ॥ तोनिर्धारुहीजाण ॥ द्रष्टृत्वींविराला ॥ ६६ ॥ जयाद्रष्ट्याचेरहाटीं ॥ विलासतीदृश्याचियाकोटी ॥ तेंद्रष्टेंआटेपोटीं ॥ द्रष्ट्याचेचि ॥ ६७ ॥ तेंदृश्यद्रष्टेंदिवारजनी ॥ विहीनजोदिवसकोण्हीं ॥ तो निर्धारासीह्मणी ॥ गोचरहोये ॥ ६८ ॥ असोतेंदृश्यद्रष्टृत्वेंविहीन ॥ स्वताचिजेंचिद्गगन ॥ तेंआपल्यारूपींजाण ॥ पालटनेघे॥६९॥ तेथेंदृश्यद्रष्टाहेकैंची ॥ अवघीरीतितेथिलप्रभेची ॥ परीतेप्रभागिळूनतैसीचि ॥ ठायींचअसे ॥ १४७० ॥ तेथेंनलगेदुजामळ ॥ सर्वदासुनिश्चळ ॥ ऐसेंचिकांहींप्रांजळ ॥ पुढेंहीबोले ॥ ७१ ॥

घेतलास्वासुबुडाला ॥ धांपतांनाहींउठला ॥
तैसादोहींसीसिवंतला ॥ नव्हेजोअर्थु ॥ १९० ॥

जेवींनिदेलियासीनुठितां ॥ श्वासोच्छ्वासगतागतता ॥ तेवींस्वरूपअन्यथा ॥ नव्हेतेंदृश्यद्रष्टृत्वें ॥ ७२ ॥ किंवाप्राणाचीपैसारी ॥ जिरालीहृदयमंदिरीं ॥ मागुतीउठीदुसरी ॥ इतुकियामध्येंजें ॥ ७३ ॥ तेंमुख्यप्राणाचेंनिजरूपजाण ॥ जेंकींनिरोपाधिकलक्षण ॥ आतांपावतांहीचळण ॥ तोचिकींप्राणु ॥ ७४ ॥ उपाधिसारूनिपाहिजे ॥ तरीप्राणेंप्राणत्वींचअसिजे ॥ तेथेंदिसे

चंचळताजेंजें ॥ तेंनिश्चळतातेथिंची ॥ ७५ ॥ जेवींअग्निउष्णत्वेंचिशांत ॥ तेवींवायुगती सीचिनिवांत ॥ तेवींदृश्यद्रष्टृत्वनाहींजेथ ॥ दृङ्मात्रकळाजे ॥ ७६ ॥ तेंदृश्यद्रष्टृत्वेंकरून ॥ नसंडीआपलीखूण ॥ ऐसेंकांहींएकजाण ॥ दृष्टिमात्र ॥ ७७ ॥ असोतोप्राणाचाहीप्राण ॥ जेथून प्राणासीनिश्चळताआणिचळण ॥ आतांवस्तुमात्रकायआन ॥ याहूनअसे ॥ ७८ ॥

कींअवधाचीकरणी ॥ विषयांचीघेणी ॥
करितांचीएकेक्षणीं ॥ जेकींआहे ॥ १९१ ॥

अगाप्रत्यक्षइंद्रियाविषयप्रत्यक ॥ ज्याचातोभोगीयत्नपूर्वक ॥ तेंयत्नेंवीणविषयसुख ॥ अप्रा प्ततया ॥ ७९ ॥ तोयत्नकेलयाहीपाहीं ॥ एकाचाविषयएकाप्राप्तनाहीं ॥ आतांअवघाचिरसएके ठायीं ॥ यत्नावीणप्राप्त ॥१४८०॥ अगाविषयींजोउमटेरसु ॥ तोजेणेंरसेंअसेसुरसु ॥ तोरसाचाही रसु ॥ अवघायांचाएकु ॥ ८१ ॥ तेणेंतयासीचाखतांदेख ॥ अवघीइंद्रियांचीमोडलीभूक ॥ स्वादनघेतांप्रत्यक ॥ अवघींचतृप्त ॥ ८२ ॥ अगाउफराटीयावृत्ति ॥ इंद्रियेंतोठावपावती ॥ तैं एकेचक्षणींहोती ॥ अवघींचतृप्त ॥ ८३ ॥ तेणेंचिवाचावावडे ॥ तेचिशब्दरूपेंहोयवाचेपुढें ॥ तियाचिआवडीआवडे ॥ श्रवणासीशब्द ॥ ८४ ॥ एवंतेथेंचिउद्वादे ॥ सेखींतेथेंचितेंनांदे ॥ वाच्यवाचकभेदें ॥ भेदवेनाजें ॥ ८५ ॥ तैसीत्वगींजेत्वगशक्ति ॥ तेचिस्पर्शहोयेत्वकाप्रति ॥ ग्रहणशक्तिदिसेहस्तीं ॥ तेंतेंचिरूपगा ॥ ८६ ॥ अगासकळरूपाचेंरूपस ॥ तेंचिहेरूपाचीमूस ॥ तेणेंचिगतिजाणिजेस ॥ पादेंद्रियांयर्या ॥ ८७ ॥ मिष्टमधुरादिरसवाणियां ॥ जेणेंरसेंरसवंता इया ॥ तोचिरसनामिशेंमुसोनियां ॥ राहिलाअसे ॥ ८८ ॥ तेणेंमिष्टमधुरादिपरी ॥ जिव्हाके लीसेअतिचतुरी ॥ तेमुख्यरसेंपारखिकरी ॥ नानारसांचीकीं ॥ ८९ ॥ मगतेंनानात्वेंमोडूनि ॥ एकरूपउपतिष्ठेशिष्णीं ॥ तोआनंदमात्रहोऊनि ॥ आनंदींमिसळे ॥ १४९० ॥ एवंभोगीतसेआ नंदु ॥ आनंदचिआपुलास्वादु ॥ माझारिलहाजोछंदु ॥ तोहीतद्रूपअघवा ॥ ९१ ॥ तैसेंचिपरि मळजेणेंसुवास ॥ तेंचिपरिमळाचीहेमूस ॥ तेंचियेऊनिघ्राणास ॥ पारखीहोय ॥ ९२ ॥ अहोतें आपणनव्हेवाणीविचित्र ॥ ह्मणोनजाणेवाणीचेंचित्र ॥ तेंआपणचिजालेंपात्र ॥ घ्राणरूपेंपैं॥९३॥ तेवाणीविचित्राचीमूस ॥ गुदरूपेंपृथ्वीहेंजाणिजेस ॥ किंबहुनातेथेंहीएकरस ॥ परिणमलेंअसे ॥ ९४ ॥ अगातेआपलियेकुसरी ॥ मध्येंचवाणीभेदविस्तारी ॥ सेखींआपणचिस्वीकारी ॥ आप लेंरूप ॥ ९५ ॥ तेथेंवाणीभेदहारपे ॥ आनंदचिआनंदेंउद्दीपे ॥ एवंऐसियेस्वरूपें ॥ संबंधीजेकीं ॥ ९६ ॥ अगातेसंबंधाअतीत ॥ आपणचिअवघेंनहोनहोत ॥ होऊनआपलेंकोडपुरवित ॥ आप णचिपाहा ॥ ९७ ॥ तोअवघाकरणीविषयएकु ॥ तोचियाकर्णाचाप्रवर्तकु ॥ तेथेंघेणियादेणि याचाकळंकु ॥ लागलानाहीं ॥ ९८ ॥ ह्मणोनअवघाचीकरणी ॥ घेइजेतेंएकेचक्षणीं ॥ घ्याव याचीवोढणी ॥ नलागोनिचपाहा ॥ ९९ ॥ एवंस्वरूपस्थितीचेंनिरूपण ॥ याचाउपसंहारक रून ॥ पुढिलेपदींजाण ॥ सांगतुअसे ॥ १५०० ॥

तयासारिखाठावो ॥ हानिकराचाआत्मभावो ॥
येणेंकांपाहों ॥ नपाहोंलाभें ॥ १९२ ॥

अगाहेंनवांपदींकरून ॥ स्वरूपस्थितिअतिनिर्वाण ॥ बोलिलेंयेथेंजाण ॥ अन्यथानाहीं ॥ १ ॥ ऐसियास्वरूपाच्याठायीं ॥ पाहाणेंनपाहाणेंअसेकाई ॥ आतांयेथेंपाहीं ॥ अज्ञानकैंचें ॥ २ ॥ श ब्दाचेनिविरोधें ॥ अविरोधेंस्वरूपनांदे ॥ जयांचेएकत्वद्वंद्वे ॥ सिवतीजेनापैं ॥ ३ ॥ एवंसर्वत्रद्र

ष्टेंपूर्ण ॥ येथेंपाहेंनपाहेकोण ॥ नपाहातांनतुटेजाण ॥ पाहाणेंजयाचें ॥ ४ ॥ येथेंपाहातांपाहाणयाबाध ॥ येईलहेंअवघेंअबद्ध ॥ आतांअज्ञानसंबंध ॥ कवणासीलागे ॥ ५ ॥ अगासांगीतलीस्वरूपाचीखूण ॥ यासीकधींचनाहींविलक्षण ॥ दृश्यात्रदृष्टिवीण ॥ आणीकनाहीं ॥ ६ ॥ अहोहेंजेंभासमान ॥ तेंचिदैकार्णवचिपूर्ण ॥ ह्मणोनसदसच्चाहमर्जुन ॥ बोलिलेंगीतेसी ॥ ७ ॥ तस्मात्अज्ञानेंवीण ॥ निखळद्रष्टेंचिएकपूर्ण ॥ पाहोंनिनयेपाहातेंपण ॥ नपाहातांननसे ॥ ८ ॥ कांजेंआपणचिआपण ॥ येथेंपाहिजेकायकोण ॥ धर्मधर्मित्वेंवीण ॥ पाहाणेंमात्रकीं ॥ ९ ॥ ह्मणोनआपणचिआपणया ॥ नयेपाहातेंपणाच्याआया ॥ येविषईओवीया ॥ पुढेंहीअसती ॥ १५१० ॥

कायिआपुलियेभूमिकें ॥ आरिसाआपलेंनिकें ॥ पाहोंनपाहोंसके ॥ हेंकेंआहे ॥ १९३ ॥ कांसमोरपाठिमोरिया ॥ मुखेंहोऊंयेआरिसिया ॥ वांचूनतयाप्रतितया ॥ होवावेंकां ॥ १९४ ॥

आपलेंस्वच्छपण ॥ आपणामाजींजाण ॥ आरिसाकैसेन ॥ पाहोंसकेपां ॥ ११ ॥ आरिसाह्मणिजेऐसें ॥ स्वच्छतामात्रअसे ॥ तयातेंतयानेंकैसें ॥ पाहिजेनपाहिजे ॥ १२ ॥ मुखआरिसापरिच्छिन्न ॥ ह्मणोनसमोरहोइजेआरिसेन ॥ वांचूनआरिसाआरिसयाजाण ॥ सन्मुखनाविमुख ॥ १३ ॥ तेवींदृश्यात्रद्रष्टेपण ॥ देखोननयेदेखतेपण ॥ नानपाहेतरीजाण ॥ अदेखणेंनव्हे ॥ १४ ॥ जेवींमुखमात्रचिहुताशन ॥ तेवींज्ञानमात्रचिस्वरूपपूर्ण ॥ तेंआपणयाआपण॥देखोंनानदेखो १५

सर्वांगेंदेखणारवी ॥ परीऐसेंघडेकेवीं ॥ जेउदोअस्तुचीचवी ॥ स्वयेंघेपे ॥ १९५ ॥

रविप्रकाशेंकरून ॥ प्रकाशलेंदिसेजनवन ॥ तरीतोचितयासीजाण ॥ कायअप्रकाशकु॥१६॥ परीतयाच्याठायींजाण ॥ नाहींउदयनाअस्तमान॥नेणिजेह्मणोनउदयअस्ततेणें ॥ जाणिजेना १७ तेवींआपलेदेखणेपणें ॥ नदेखणेंदेखणेंनेणें ॥ आतांतेंअदेखणें ॥ ह्मणावेंकाई ॥ १८ ॥

कींरसुआपणियापियें ॥ कींतोंडलपऊनिठायें ॥ हेंरसपणनव्हे ॥ तयाजैसें ॥ १९६ ॥ तैसेंपाहाणेंनपाहाणें ॥ पाहाणेंपणेंचिहोनेणें ॥ आणिदोन्हीहेंयेणें ॥ स्वयेंचिअसिजे ॥ १९७ ॥

अगाजिव्हासंबंधेंवीण ॥ अंगेंरसमात्रचिजोजाण ॥ तोआपणयाआपण ॥ चाखेलकेवीं ॥१९॥ तरीतोकायविरसजाला ॥ रसत्वाकायमुकला ॥ असोतेणेंतोचाखिला ॥ नचाखतुचि ॥१५२०॥ असोरसाचेंवदन ॥ रसुचिअसेआपण ॥ त्यावदनासीतंवजाण ॥ चुकऊंनसके ॥ २१ ॥ तैसेंपाहाणेंमात्रवस्तु ॥ नचढेपाहाणेयाचाहातु ॥ येथेंनपाहाणयाचीहीमातु ॥ हातींनलागे ॥ २२ ॥ ह्मणोनयापाहाणयामाझारीं ॥ नपाहाणयापाहाणयाचीकुसरी ॥ नसोनपरस्परेंतेंचिपरी ॥ दोन्हीएक ॥ २३ ॥ आतांदेखणेंअदेखणेंजाण ॥ हेंयाचेंदेखतेपण ॥ ह्मणालहेंघडेलकैसेन ॥ तरीतेंहींपरियेसा ॥ २४ ॥

जेंपाहाणेंचिह्मणोनिया ॥ पाहाणेंनव्हेहाआपणया ॥ तैंनपाहाणेंआपसया ॥ हाचिआहे ॥ १९८ ॥

निखळेंचिजेंद्रष्टेपण ॥ आदिमध्यांतविहीन ॥ जेथेंनाहींनिपटून ॥ दुसराहेतु ॥ २५ ॥ जेथेंसा

वेवतापैंअसेना ॥ केवलपाहणेंपैसेजेजाणा ॥ तेंआपलेंपाहणेपणा ॥ पाहेकेवीं ॥ २६ ॥ याला गींहेंनपाहाणेंहोये ॥ परीआपलेपाहाणेपणेंचिनपाहे ॥ एवंदोहींअभिप्रायें ॥ एकुचिअर्थु ॥२७॥ ह्मणोननपाहाणेंबोलिलें ॥ तेंपाहाणेंनिचिअसेनिडारलें ॥ तेचिपदेंपुढिलें ॥ बोलतुअसे ॥ २८ ॥

आणिनपाहाणेंमाकैसें ॥ आपणपेंपाहोंबैसे ॥
तरीपाहाणेंहेंऐसें ॥ हाचिपुढती ॥ १९९ ॥

अगानपाहाणेंअसतें ॥ तरीआपणयांकेवींपाहातें ॥ आतांहेपाहोनिचिहोतें ॥ नपाहाणेंऐसें ॥ २९ ॥ ह्मणोनिआपणासीपाहे ॥ तेंजरीनपाहाणेंहोये ॥ तरीनपाहातियाअभिप्रायें ॥ पाहाणेंचि पुढती ॥ १५३० ॥ एवंदेखोंजातांदेखतेंनव्हे ॥ तरीदेखणियाहीउणीवनये ॥ ह्मणोनिदोन्हींनहो निहोय ॥ कांहींएकजें ॥ ३१ ॥

हेंदोन्हींपरस्परें ॥ नांदतीएकाहारें ॥
बांधोनियेरायेरें ॥ नाहींकेलें ॥ २०० ॥

पाहाणेंनपाहाणेंमीळोन ॥ स्वरूपएकचिजाण ॥ तरीयेरयेरांचेन ॥ नाशिलींजाती ॥ ३२ ॥ कांजेंएकएकाचेंविरोधी ॥ ह्मणोनएकहीनजायसिद्धि ॥ एवंपाहाणेंनव्हेनकधीं ॥ नपाहाणेंही नव्हे ॥ ३३ ॥ अगापाहाणेंचिनसुधेंआहे ॥ ह्मणोननपाहाणेंहेंचिहोये ॥ तरीयासीकायह्मणोंये ॥ नपाहाणेंऐसें ॥ ३४ ॥ आतांपाहाणेंचिहेंएकलें ॥ तरीकोणेंकायपाहिलें ॥ एवंदोहींसीहीआलें ॥ व्यर्थत्वयेथें ॥ ३५ ॥ येथेंह्मणीअभावगमोंये ॥ ह्मणोनपुढेंबोलतुआहे ॥ यादोपणासीशब्दुचिवा यें ॥ येरजैसेंतैसें ॥ ३६ ॥

पाहाणयापाहाणेंआहे ॥ तरीनपाहाणेंहेंचिनोहे ॥
ह्मणोनियाचीसोये ॥ नेणतीदोन्ही ॥ २०१ ॥

अगापाहाणेंआपणापाहे ॥ तरीपूर्वींचपाहिलेंआहे ॥ ह्मणोनपाहातांचिहोये ॥ नपाहाणिया ऐसें ॥ ३७ ॥ यालागींविरोधेंवीण ॥ पाहाणेंनव्हेनानपाहाणेंजाण ॥ येथेंअभावाचीखूण ॥ बुडो नगेली ॥ ३८ ॥ येथेंदोन्हीहेभाग ॥ नसिंवतीस्वरूपाचेंअंग ॥ द्रष्टेंमात्रचांग ॥ स्वरूपजेंकीं ॥३९॥ पाहाण्यानपाहाण्यानेणें ॥ कांजेंनपाहाणेंतेंचिकींपाहाणें ॥ ह्मणोनदोन्हीभागवायाणें ॥ होऊन ठेलें ॥१५४०॥ एवंविरोधनसोन ॥ स्वरूपऐसेंचिपैंजाण ॥ हेंचिदृढीकरण ॥ पुढेंहीबोले ॥४१॥

एवंपाहाणेंनपाहाणें ॥ चोरूनयाअसणें ॥
नापाहेतरीकोणें ॥ कायपाहिलें ॥ २०२ ॥

अगायादोहींभागासीचोरून ॥ स्वरूपमात्रजेंजाण ॥ तेंअनारिसेंनहोन ॥ पाहोंहीलागे ॥ ४२ कांजेंपाहाणेंमात्रआहे ॥ तेंनपाहातेंकेवींठाये ॥ ह्मणोनपाहिलेपणानये ॥ आणिपाहेहीजरी ॥ ४३ ॥ तेंपाहिलेंतैसेंनाहीं ॥ स्वरूपठायींच्याठायीं ॥ दृङ्मात्रदृष्टीचिपाहीं ॥ एकलीअसे ॥४४॥ काळत्रयींअविलक्षण ॥ तेथेंकारणांतरअज्ञान ॥ मानावेंहेंअनुमान ॥ वास्तवनव्हे ॥ ४५ ॥ अगादृ श्यद्रष्टृत्वेंविहीन ॥ संचलेंचिस्वरूपपूर्ण ॥ इत्यादिनिरूपणेंकरून ॥ सांगीतलेंऐसें ॥ ४६ ॥ दृ श्यद्रष्टृत्वनाहीं ॥ तरीकारणेकाजकाई ॥ आतांहेंअज्ञानपाहीं ॥ कासयाअसें ॥४७॥ एवंस्वरू- पनिर्विकारसंचलें ॥ तेथेंदृश्ययेवढेंविकरलें ॥ त्यासकारणमानिलें ॥ अज्ञानसाच ॥४८॥ या

पूर्वपक्षापरिहरण ॥ येथवरीकेलेंजाण ॥ निराकारिलेंअज्ञान ॥ विशेषयेथें ॥ ४९ ॥ आतांअज्ञानाचेंनिराकरण ॥ याचेंकरावयादृढीकरण ॥ मागुतासूचिलाजाण ॥ पूर्वपक्षु ॥ १५५० ॥

दिसत्यानेदृश्यसभासे ॥ ह्मणावेंनादेखिलेंऐसें ॥
तरीदृश्यास्तवदिसे ॥ ऐसेंनाहीं ॥ २०३ ॥

पूर्वार्धीचाअभिप्राव ॥ दिसेआशंकेचाभाव ॥ तेचिआशंकावाव ॥ उत्तरार्धेंकेली ॥ ५१ ॥ अह्मोदृश्यद्रष्टृत्वेंहीन ॥ वस्तुचिन्मात्रसंचलीजाण ॥ तरीहेंदृश्यभान ॥ देखिलेंकवणें ॥ ५२ ॥ प्रत्यक्षहेंदृश्यादिसे ॥ तेंनाह्मणावेंकैसें ॥ एवंदृश्यास्तवयेतसे ॥ देखतेपणस्वरूपीं ॥ ५३ ॥ दृश्यदेखोनिहोयदेखतें ॥ तरीकारणांतरनघडेकेवींयेथें ॥ स्वरूपदुसरियेदशेतें ॥ पावलेंअवश्य ॥ ५४ ॥ एवंदृश्यदेखतांजाण ॥ कारणांतरअज्ञान ॥ स्वरूपींद्रष्टेपण ॥ संबंधोपार्जित ॥ ५५ ॥ एवंस्वतंत्रदृश्यभान ॥ आत्माअसेनेणुकोण ॥ तोपरतंत्रेंपावेचळण ॥ अनुमानेंऐसें ॥ ५६ ॥ याअक्षेपापरिहर ॥ उत्तरार्धाचेंअंतर ॥ सूचिलेंतेंसविस्तर ॥ विवरणआइका ॥ ५७ ॥ अर्धीदृश्यरचलें ॥ मगद्रष्टेंदिठेंजालें ॥ ऐसेंनकायदेखिलें ॥ दृश्यातेंयेणें ॥ ५८ ॥ अगास्वरूपींद्रष्टृत्व नसे ॥ तरीदृश्यचिकेवींउमसे ॥ सूर्येंअस्तींकैसें ॥ मृगांभउमटे ॥ ५९ ॥ याचाद्रष्टृत्वविलास ॥ तोचिहादृश्यभास ॥ येथेंकारणांतरविशेष ॥ कासयाआला ॥ १५६० ॥ जऱ्हींदृश्यदिसेविलासलें ॥ तऱ्हींद्रष्टेंचिकींतेंसचलें ॥ ह्मणोनदेखोननाहींआलें ॥ देखतेपणतेथें ॥ ६१ ॥ आतांदृश्याचेप्रवाहें ॥ द्रष्टेंअन्यथानव्हे ॥ तरीदृश्यचिहेंपाहें ॥ दृश्यनव्हेकीं ॥ ६२ ॥ अगादृश्यजेंजेंउमटे ॥ तेथेंद्रष्टृत्वचिदाटे ॥ असोद्रष्टेंचिआपणउमटे ॥ दृश्यविलासें ॥ ६३ ॥ ह्मणोनदृश्यभासपाहीं ॥ द्रष्ट्यावीणदुजानाहीं ॥ पुढेंऐसेंचिकांहीं ॥ बोलतअसे ॥ ६४ ॥

दृश्यकीरदृशीदिसे ॥ परीसाचकींद्रष्टाअसे ॥
आतांनाहींतेंकैसें ॥ देखिलेंहोये ॥ २०४ ॥

नावेकदृश्यहेंदिसेकांहीं ॥ परीद्रष्ट्याहूनिदुजेठायीं ॥ दृश्यदशेसपाहीं ॥ आलेंचिनाहीं॥६५॥ अळुमाळविलासेंभासे ॥ परीयथार्थेंद्रष्टृत्वींचअसे ॥ त्याद्रष्टृत्वासीकदानसे ॥ पालटुजाला ६६ अहोद्रष्टेंद्रष्टृत्वींहूनि ॥ फुटोनिजालेंनाहींदोन्ही ॥ आतांदृश्याचीमिरवणी ॥ वाग्विडंबुअघवा ॥ ६७ ॥ एवंदृश्यचियेथेंनाहीं ॥ तरीद्रष्टेंनेंदेखिलेंकाई ॥ अगासूर्यप्रभेच्याठायीं ॥ मृगजळजैसें ॥ ६८ ॥ अगातेथेंजेंजळभान ॥ तेंआणीकाचेबुद्धिजाण ॥ आतांआत्मत्वींपाहाकोण ॥ दुजेंआलें ॥ ६९ ॥ एवंदह्मात्रजेंद्रष्टेंपाहीं ॥ तेणेंअन्यथादेखिलेंनाहीं ॥ स्वसंवेद्यतेसीकधींही ॥ अनारिसें नसे ॥ १५७० ॥ ह्मणोनयादृश्यप्रवाहीं ॥ देखिजेतेंदेखिलेंचिनाहीं ॥ दृष्टांतइयेविषईं ॥ देतुसे आयिका ॥ ७१ ॥

मुखदिसोकांदर्पणीं ॥ परीअसणेंकींतयेमुखपणीं ॥
तरीजालीतेवायाणी ॥ प्रतीतिकीं ॥ २०५ ॥

अगामुखमुखींचअसेपाहीं ॥ आरिसांतंवरिघालेंनाहीं ॥ आतांदेखिलेंतेंकाई ॥ देखिलेंहोये७२ यालागींदेखतदेखतपाहीं ॥ दृश्यासीदृश्यत्वनाहीं ॥ आतांदेखिजेतेजेंकांहीं ॥ तेंआपणचिआपणया ॥ ७३ ॥ उक्तंच ॥ कंचनब्रह्मरत्नस्यजगादित्येवयत्स्थितं ॥ तत्तत्कारणकंयसात्तेननव्यतिरि

क्ष्यते ॥ १ ॥ अगाहाचिअंतरार्थशुद्ध ॥ लागलापुढिलेंपदींसंबंध ॥ तेंपदहीआतांविशद ॥ विवरूनसांगों ॥ ७४ ॥

देखतांचिआपणयातें ॥ आलियेनिदेचेनिहातें ॥
तयास्वप्नाऐसेंयेथें ॥ निहाळिता ॥ २०६ ॥

जैसाएकलाचिपुरुष ॥ स्वप्नींएकुचिजालाबहुवस ॥ तोचियेपरीहीआपणास ॥ आपणचि देखे ॥ ७५ ॥ देखिलेंऐसेंभाविजे ॥ तरीआपणासीचदेखिजे ॥ कांजेनिदेलाठायींदुजें ॥ संचरलें नाहीं॥७६॥आतांहेंजेंदेखिलेंकांहीं ॥ तेंदेखिलेंचिकींनाहीं ॥ ह्मणोनहेंचिपाहीं ॥ पुढेंहीबोले ७७

निद्रिस्तुसुखासनीं ॥ वाहिजेअनुवाहाणीं ॥ तोसाचकायते सणीं ॥ दशापावे ॥२०७॥ कींशिशेवीणएकएकें ॥ दाविलीं राज्यकरितीरंकें ॥ तैसींचितियेंसतुकें ॥ आथीकाई ॥२०८॥ तेनिद्राजेव्हांनाहीं ॥ तेव्हांजोजैसाजियेठायीं ॥ तैसाचिस्व प्नींकांहीं ॥ नदविजेचिकीं ॥ २०९ ॥

अगानिद्रिस्तुजोआपण ॥ आपणचिहोऊनसुखासन ॥ आपणचिआरोहण ॥ करितांजाला ॥ ७८ ॥ आणिसुखासनाचेवाहक ॥ तेहीदिसतीप्रत्यक ॥ तरीकायसकळिक ॥ यथार्थजाले ॥ ७९ ॥ किंवारंकेंराज्यपावलीं ॥ सिरेंचिवीणएकेंदेखिलीं ॥ तेनिदजेव्हांसरली ॥ तेंअघवेंचि नाहीं ॥ १५८० ॥ अहोहेंआतांह्मणावेंकाई ॥ देखतांचदेखिलेंनाहीं ॥ मानिद्राचिनसेपाहीं ॥ ते थेंहेंकैंचें ॥ ८१ ॥ तैसेंचिहेंदृश्यपाहीं ॥ दिसतचिदेखिलेंनाहीं ॥ आणिनदेखेजरीकांहीं ॥ तरी सहजचिनसे ॥ ८२ ॥ अहोआपलियालीळावसें ॥ आपणचिदृश्यत्वविलासे ॥ तेथेंआपणचिपा हातसे ॥ आपणयासी ॥ ८३ ॥ तेंदेखिलेंऐसेंआवडे ॥ परीएकपणजरीनविघडे ॥ तरीदेखिलेंचि नघडे ॥ देखिलेंऐसें ॥ ८४ ॥ मापाहावेंहेंजैंआवडे ॥ तैंदेखिलेंतेंहीबुडे ॥ तेथेंमागुतेंकेवींघडे ॥ देखणेंत्यासी ॥ ८५ ॥ एवंदृश्यहेंजेंकांहीं ॥ तेंदेखतांचिदेखिलेंनाहीं ॥ नदेखिजेतरीपाहीं ॥ सह जचिनसे ॥ ८६ ॥ ह्मणोनपुढलेंपदींजाण ॥ दाविलीदृष्टांताचीखूण ॥ तेआतांसावधान ॥ परि सावेंहोजी ॥ ८७ ॥

तान्हेलयामृगतृष्णा ॥ नभेटलयासिणुजेसणा ॥
माभेटलयाकोणा ॥ कायभेटलें ॥ २१० ॥

अगामृगांभसिंधुअंतरला ॥ ह्मणोनतृषार्तासिणुजाला ॥ तोथडियेसीहीआला ॥ तैंलाभक वण ॥ ८८ ॥ एवंभेटतांनभेटतांपाहीं ॥ मृगजळींजळबिंदुनाहीं ॥ तेवींदृश्यहेंलटिकेंकांहीं ॥ दे खतांनदेखतां ॥ ८९ ॥ अहोहेंदेखतांचदेखिलेंनाहीं ॥ नदेखतातंवनसेचिपाहीं ॥ आतांऐसेंचि कांहीं ॥ पुढेंहीबोले ॥ १५९० ॥

कींसाउलीचेनिव्याजें ॥ मेळविलेंजेणेंदुजें ॥
तयाचेंकरणेंवांझें ॥ जालेंजैसें ॥ २११ ॥

अगाआपलीसावली ॥ आपणेनसींदुजीभाविली ॥ भाऊनिमांडिली ॥ कौतुकेंक्रीडा ॥ ९१ ॥ तेंदेखिजेक्रीडाऐसी ॥ परीआलीनाहींक्रियादशेसी ॥ तेवींदेखतांदृश्यासी ॥ देखणेंमृषा ॥९२॥

अगादेखतांचिसावलीवाव ॥ तेथेंमानिलासाचभाव ॥ तोभावचिअभाव ॥ जाहालापाहा॥९३॥ तेथेंभावनेसीभाषणादिक्रिया ॥ तेआपलीचपावलीआपणया ॥ आतांकरणीचगेलीवायां ॥ जालीतेकीं ॥ ९४ ॥

तैसेंदृश्यकरूनियां ॥ द्रष्टयातेंद्रष्टया ॥
दाऊनधाडिलेंवायां ॥ दाविलेंपणही ॥ २१२ ॥

तैसेंदृश्याचेनिमिशें ॥ दृश्यचिद्रष्ट्यादेखतसे ॥ तेंदेखिलेंतैसें ॥ देखिलेंनोहे ॥ ९५ ॥ कांजें द्रष्टेंमात्रआपण ॥ तेंआपलेंचिदेखेद्रष्टेपण ॥ तयासीचिजालीजाण ॥ दृश्यसंज्ञा ॥ ९६ ॥ अहो द्रष्ट्यासीद्रष्टृत्वपाहीं ॥ देखावेंलागलेंनाहीं ॥ ह्मणोनदृश्यदशाकांहीं ॥ आलीचनाहीं ॥ ९७ ॥ ह्मणोनदेखिलेंनवीण ॥ दृश्यद्रष्टाचिअसेजाण ॥ ऐसेंचिनिरूपण ॥ पुढेंहीबोले ॥ ९८ ॥

जेंदृश्यद्रष्टाचिआहे ॥ मादावणेंकासाहे ॥
नदविजेतरीनोहे ॥ तयातोकाई ॥ २१३ ॥

अगाद्रष्टेपणद्रष्ट्याचें ॥ तेंचिहेंदृश्यसांचें ॥ तरीदृष्टेपणठायींचें ॥ द्रष्टाचिअसे ॥९९॥ तेंअवलोकनेंवीण ॥ द्रष्टाचिअसेजाण ॥ अवलोकनकारण ॥ नव्हेकींतया ॥ १६०० ॥ तेआपुलियेलीळावशें ॥ आपणयापाहोंबैसे ॥ तेव्हांचआपणादेखतुसे ॥ ऐसेंनाहीं ॥ १ ॥ अहोतेंजेव्हांनपाहे॥ तेंचित्याचेंपहाणेंहोये ॥ एवंदज्ञात्रदृष्टीसीनोहे ॥ कधींचिलोपु ॥ २ ॥

आरिसापापानपाहे ॥ तरीमुखचिवायांजाये ॥
तेणेंवीणआहे ॥ आपणपेकीं ॥ २१४ ॥

अगाआरिसापाहिलानाहीं ॥ तरीमुखचिगेलेंकाई ॥ तेंआरिसेवीणपाहीं ॥ ठायींचअसे ॥ ३ आतांपाहातांहीआरिसा ॥ मुखचिमूळमुखभासा ॥ कारणनव्हेचिसहसा ॥ आरिसातेथें॥४॥ ह्मणोनकारणांतरेंवीण ॥ द्रष्टृत्वींअसेद्रष्टेपण ॥ देखतांनदेखतांजाण ॥ द्रष्टृत्वनचुके ॥ ५ ॥ किंबहुनाद्रष्टेनिआपणया ॥ पाहिजेहेंचिवायां ॥ ह्मणोनिचिबोलिजेमाया ॥ मिथ्याअघवी ॥ ६ ॥ ह्मणोनिमागिलेदृष्टांतानुसारें ॥ पुढेंबोलतसेविस्तारें ॥ तेपरिसतुचतुरे ॥ महानुभाव ॥ ७ ॥

तैसेंआत्मयातेंआत्मया ॥ नदवीचिपैंमाया ॥
तरीआत्मावावोकिंवायां ॥ तेचिकींना ॥ २१५ ॥

देखणाआपेंआप ॥ नाहींदेखावयाचासंकल्प ॥ कांजेंसंकल्पाचैंस्वरूप ॥ नाडलेंस्वरूपीं ॥८॥ नाहींमायेचासांघातु ॥ ह्मणोनद्रष्टाअसेद्रष्टृत्वाअतीतु ॥ यालागींदेखिजेहेमातु ॥ हारपोनगेली ॥ ९ ॥ अहोआत्मादेखिलापाहीं ॥ जाणोदेखिलेंचिकांहींनाहीं ॥ कांजेदेखणयानसेकांहीं ॥ दशा दुसरी ॥ १६१० ॥ अगादेखणेंअसेसंचलें ॥ येथेंदेखतेपणनाहींआलें ॥ तरीकायजालें ॥ आत्मत्वमिथ्या ॥ ११ ॥ अहोआत्मत्वमिथ्यानाहीं ॥ हेमायाचिमिथ्यापाहीं ॥ ह्मणोनपाहावयाचेसोई॥ उभानठाके ॥ १२ ॥ किंबहुनादेखणाआपेंआप ॥ तरीमायाचिजालीखपुष्प ॥ अहोमायाहाजल्प॥ वृथाचिअसे ॥ १३ ॥ अगामायेचेनिगुणें ॥ आत्मयासीघडेदेखणें ॥ तरीआत्माकायजडपणें ॥ मोदळाअसे ॥ १४ ॥ आत्माचिन्मात्रपूर्ण ॥ सर्वदाआपणाआपण ॥ अवलोकनेंवीण ॥ अवलोकितअसे ॥ १५ ॥ आयिताशुद्धबुद्ध ॥ तेथेंदेखावयाचाउपरोध ॥ मानूनकरावेंसिद्ध ॥ कारणांतर ॥ १६ ॥ हेंयेथेंनलगेकांहीं ॥ देखणाठायींच्याठायीं ॥ पुढेंईयेविषईं ॥ मूळपदअसे ॥१७

ह्मणोनिआपणापैंद्रष्टा ॥ नकरितांअसेपैठा ॥
आतांजालाचिदिठा ॥ कांकरावा ॥ २१६ ॥

अगाद्रष्टयाचेंद्रष्टेपण ॥ असेकारणांतरेंवीण ॥ येथेंसंबंधउपपादून ॥ देखणाकरावा ॥ १८ ॥ हेंअवघेंअसंबद्धपाहीं ॥ देखणेंमात्रअसेठायीं ॥ तोदृश्यास्तवकाई ॥ देखणाहोये ॥ १९ ॥ दृश्य द्रष्टृत्वविलास ॥ ह्मणोनदेखणेंचदेखणयास ॥ पाहेतरीवास ॥ पाहिलीचनाहीं ॥ १६२० ॥ येथें देखिलेंऐसेंआवडे ॥ तरीआवडीचिदिठीमाजींबुडे ॥ ह्मणोनदेखतांचनघडे ॥ देखिलेंऐसे ॥२१ ह्मणोनद्रष्टेचद्रष्टयास ॥ देखतांनयेभेदास ॥ पुढेंऐसेंसविलास ॥ बोलतअसे ॥ २२ ॥

नानामागुतेंदाविलें ॥ तरीपुनरुक्तजालें ॥
येणेंहीबोलेंगेलें ॥ दावणेंवृथा ॥ २१७ ॥

द्रष्टेंदेखेद्रष्टेपणा ॥ ह्मणोनदेखोनजालादेखणा ॥ ऐसेंह्मणालतरीजाणा ॥ पुनरुक्तजालें ॥२३ बोलिलाअर्थमागुताबोले ॥ तरीबोलाअर्धीचअसेबोलिलें ॥ पुनरुक्तीसआलें ॥ व्यर्थपणयेथें ॥ २४ ॥ प्रथमशब्दासीअन्यथानसे ॥ तरीमागुताबोलतोरितादिसे ॥ ह्मणोनद्रष्टयातैसें ॥ द्र ष्टेपण ॥ २५ ॥ अगाद्रष्टेनद्रष्टृत्वदेखिलें ॥ येथेंदेखिलेपणचिगेलें ॥ द्रष्टेंअसेसंचलें ॥ ठांयींचा ठायीं ॥२६॥ केवळद्रष्टेंजेंदृङ्मात्र ॥ आपणचिआपणयापात्र ॥ तेथेंपरस्परतेचेंचित्र ॥ उठलेंकैसें ॥ २७ ॥ ह्मणोनदृश्यविलासेंसीजाण ॥ देखणेंचिनदेखतेपण ॥ कांजेंनिर्विकारनिर्गुण ॥ विक रेनाकधीं ॥ २८ ॥ ह्मणोनदृश्यभासा ॥ विकरलानाहींसहसा ॥ पुढेंदृष्टांतऐसा ॥ देऊनबोले २९

दोरासर्पाभासा ॥ साचपणेंदोरुकांजैसा ॥
द्रष्टादृश्यातैसा ॥ द्रष्टासाचु ॥ २१८ ॥

दोरींसर्पाचाआरोप ॥ तऱ्हींदोरुचिआपेंआप ॥ दोरासीअन्यथारूप ॥ जालेंचिनाहीं ॥१६३० अंगेंअंगजोदोरु ॥ तेथेंकैंचासर्पाकारु ॥ अन्यबुद्धिवेव्हारु ॥ सर्पारोपु ॥ ३१ ॥ दोरींदुसरेंनाहीं तेथेंसर्पकैंचाकाई ॥ तेवींद्रष्टयाचाठाई ॥ द्रष्टेंचिअसे ॥ ३२ ॥ द्रष्टृत्वींदुसरेंअसे ॥ तरीअन्यथा दृश्यभासे ॥ ह्मणोनदृश्यनिःशेषनसे ॥ द्रष्टेंचिसाच ॥ ३३ ॥

दर्पणेंआणीमुखें ॥ मुखदिसेहेंनचुके ॥ परीमुखींमुखसतुकें ॥
दर्पणींनाहीं ॥ २१९ ॥ तैसेंद्रष्टादृश्यादोहो ॥ साचकींदेख
ताठावो ॥ ह्मणोनदृश्यतेंवावो ॥ देखिलेंजऱ्हीं ॥ २२० ॥

दर्पणाचेनिमिशें ॥ मुखचिमुखासीदिसे ॥ तऱ्हींदर्पणींमुखनसे ॥ निश्चयेंसी ॥ ३४ ॥ एवं मुखप्रत्ययोप्रत्यईचिअसे ॥ दर्पणवाउगेंचिजैसें ॥ तेवींदृश्याचेनिमिशें ॥ द्रष्टेंचिअसे ॥ ३५ ॥ तऱ्हींदृश्यींद्रष्टेंनाहीं ॥ द्रष्टेंद्रष्टयाच्याचिठायीं ॥ ह्मणोनदृश्यासीदेखतांही ॥ नव्हेदृश्य ॥ ३६ अगादृङ्मात्रद्रष्टेंजेंकांहीं ॥ तेंचिहेंदृश्यप्रवाहीं ॥ आपणासीचआपणपाहीं ॥ भासवितअसे ३७ एवंभास्यआणिभासकता ॥ हेवस्तुमात्रचितत्वता ॥ तरीदृश्यभागपाहातां ॥ सहजचिमृषा ॥ ३८ ॥ द्रष्टाजरीठायेठावो ॥ तरीदृश्यहेंअंगेंचिवावो ॥ उभयतांअभिप्रावो ॥ देखणाएकु॥३९॥ ह्मणोनिकेवळदेखणाठावो ॥ दृश्यत्वेंदेखतांचवावो ॥ येथेंअज्ञानाचाभावो॥ कोठूनअसे॥१६४० पुढेंपूर्वपक्षैकपद ॥ असेतेंविवरूंविशद ॥ अनुभवाचास्वाद ॥ लाधेलजेणें ॥ ४१ ॥

वावोकीरहोये ॥ तऱ्हींदिसततंवआहे ॥
येणेंबोलेंहोये ॥ आथीऐसें ॥ २२१ ॥

द्रष्टेंअसेएकलें ॥ दृश्यहेंवावजालें ॥ तऱ्हींनसतेंचिदेखिलें ॥ हेंतंवसाच ॥ ४२ ॥ नाहींआणि देखिलें ॥ यासीअज्ञानकारणजालें ॥ याआक्षेपासीकेलें ॥ परिहरणअसे ॥ ४३ ॥

तरीआनआनातें ॥ देखोनहोयदेखतें ॥ तरीमानूंयेतें ॥ देखिलेंऐसें ॥ २२२ ॥ येथेंदेखोनिकांनदेखोनि ॥ ऐक्यकांनाना होऊनि ॥ परीहायेणेंवांचूनि ॥ देखणेंअसे ॥ २२३ ॥

द्रष्टेंआनदृश्यआन ॥ ऐसेंजरीघडतसेजाण ॥ तरीसुखेंअज्ञान ॥ कारणहोतें ॥ ४४ ॥ आपुले प्रवाहवशें ॥ मार्गेहीक्रमिलाऐसेंदिसे ॥ उदकदुसरीयेदशे ॥ आलेंचिनाहीं ॥ ४५ ॥ आहोमुळींचेंउदकपण ॥ कायगेलेठायींजालेंआन ॥ किंवामूळआणिअवसान ॥ वाढेपडिलें ॥ ४६ ॥ एवंप्रवाहाच्यापाउलीं ॥ गंगानाहींवोहटली ॥ रेखानसेमोडली ॥ उदकाचीतेथें ॥ ४७ ॥ एक उदकएकावरीआलें ॥ हेंतंवनाहींघडलें ॥ तेवींद्रष्टेननाहींदेखिलें ॥ विपरीतकांहीं ॥ ४८ ॥ अगाहादृश्यविलास ॥ द्रष्टेंचिअसेसावकाश ॥ आतांकोणेंकोणास ॥ देखिलेंकाई ॥ ४९ ॥ आतां देखिलेंजेंजेंकांहीं ॥ तेंद्रष्टेंचिदृश्यासीपाहीं ॥ येथेंकारणतंवनाहीं ॥ दुसरेंआलें ॥ १६५० ॥ श्रुतिः ॥ आत्मैवह्यात्मनोबंधुरात्मैवरिपुरात्मनः ॥ ह्मणोनिजियातियाप्रवाहीं ॥ दुसरेंकारण नाहीं ॥ यालागींजैसेंतैसेंपाहीं ॥ संचलेंब्रह्म ॥ ५१ ॥ अगाहेंजेंभगवद्वचन ॥ तेणेंसाधकास घडेसाधन ॥ आणिसिद्धासीहीखूण ॥ येथेंचिआतुडे ॥५२॥ सिद्धांचेंसमाधान ॥ साधकासउपदेशुजाण ॥ ऐसीकांहींखूण ॥ एकिचअसे ॥ ५३ ॥ ह्मणोनसाध्यसाधनप्रवाहीं ॥ सिद्धवस्तूसीअन्यथानाहीं ॥ एवंसंधीवीणपाहीं ॥ विलासेवस्तु ॥ ५४ ॥ आतांएकिअनेकिपाहीं ॥ एकपणाहानीनाहीं ॥ ह्मणोनिजियेतियेसोई ॥ आपणयादेखे ॥ ५५ ॥ येथेंदृश्यआणिदेखतें ॥ वस्तु इतुकियानाहींपुरतें ॥ ह्मणोनदेखतदेखतदृश्यातें ॥ गिळोनिअसे ॥ ५६ ॥ अगाहेंजेंदृश्यदिसे ॥ तेंगिळूनिचदावितसे ॥ ह्मणोनिचपालटनसे ॥ वस्तूसीकांहीं ॥ ५७ ॥ अगाहाजोदृश्यप्रभव ॥ हाद्रष्टृत्वाआंतीलहावभाव ॥ येणेंद्रष्टृत्वाचीसिव ॥ देखिलीचनाहीं ॥ ५८ ॥ अगाअळंकारासी कांहीं ॥ सुवर्णाबाहेरजाणेंनाहीं ॥ मांसुवर्णासीकाई ॥ निहाळीजेतेणें ॥ ५९ ॥ ह्मणोनवस्तूच्याठाई ॥ परस्परतासंभवलीनाहीं ॥ नावेकदिसेजेंकांहीं ॥ तेंत्यासीचतेंकीं ॥ १६६० ॥ ह्मणोनआपणाआपणदेखे ॥ याचेंचिनांवनदेखे ॥ किंवानदेखेतऱ्हींअसकें ॥ देखतेपणचि ॥ ६१ ॥ अहोदेखणेमात्रजेंकांहीं ॥ तेंदेखावयापुरतेंनाहीं ॥ आतांनदेखवेंतरीकाई ॥ आंधळेंअसे ॥ ६२ ॥ आतांऐसाठाईंजाण ॥ एकानेकअवघेंशून्य ॥ याअर्थासीनचुकोन ॥ विलासलेंहीदिसे ॥ ६३ ॥ अथवाआपणअनेकहोयिजे ॥ तरीचअनेकतासाजे ॥ ह्मणोनअनेकभावेंदुजें ॥ आलेंचिनाहीं ॥६४॥ आणिऐक्यभावेंतरीएकुचि ॥ ह्मणोनएकानेकहाचि ॥ येथेंद्रष्टृत्वानव्हेचि ॥ सर्वथालोपु ॥ ६५ ॥ ह्मणोनदेखणेंनदेखणें ॥ मिळोनएकलेंदेखणें ॥ आणिएकत्वेंनानापणें ॥ आपणचिअसे ॥ ६६ ॥ पुढेंयाचेंचिविशेषण ॥ करावयाचेमिशजाण ॥ उभविलेंअसेआन ॥ मुळींचेंपद ॥ ६७ ॥

आरिशानेंहोकांदाविलें ॥ तऱ्हींमुखचिमुखेंदेखिलें ॥ तोनदवीतऱ्हींसंचलें ॥ मुखींचिमुख ॥ २२४ ॥ तैसेंदावितेंनाहीं ॥

तरीहाचियथाचाठाईं ॥ नादाविलातऱ्हींही ॥ हाचियया ॥ २२५ ॥

मुखासीदावीदर्पण ॥ तऱ्हींमुखचिमुखासीकारण ॥ तेंअसेदर्पणेंवीण ॥ आपलाठाईं ॥ ६८ ॥ अहोदर्पणचिजरीनाहीं ॥ तरीमुखचिनसेलकाई ॥ एवंआरिसाचपाहीं ॥ अप्रयोजक ॥ ६९ ॥ तेवींदेखणेंदेखतेंठाईं ॥ तेंआणीककोठेंचिनाहीं ॥ ह्मणोनआपलाचिपाहीं ॥ देखणाआपु ॥ १६७० ॥ अहोदृश्यसंबंधनाहीं ॥ तऱ्हींदेखणाहाचिपाहीं ॥ आणिदृश्यहीदेखिलेंकाहीं ॥ हाचिद्रष्टा ॥ ७१ ॥ ह्मणोनकारणांतरेंवीण ॥ देखेआपणयाआपण ॥ अज्ञानशब्देंचिजडजाण ॥ तेंकारणकेवीं ॥ ७२ ॥

जागृतीदाविला ॥ कांनिदाहारविला ॥
परीजैसाएकला ॥ पुरूषपुरुषीं ॥ २२६ ॥

पुरुषाचेंसाचपण ॥ निद्राआणिजागेंहोणें ॥ तोदुसरेंनिकारणें ॥ देखिलानाहीं ॥ ७३ ॥ निदे निवांतजाला ॥ तऱ्हींपुरुषअसेसंचला ॥ आतांजागाजालियाआला ॥ नवाकाई ॥ ७४ ॥ तेवींदे खावयानदेखावया ॥ कारणहाचिकींगाययया ॥ देखिलेनवायां ॥ गेलानाहीं ॥ ७५ ॥

कांरायातेंतूंरावो ॥ ऐसादाविजेप्रत्ययो ॥ तऱ्हींठायेठावो ॥ राजाचिअसे ॥ २२७ ॥ नातरीरायपणेंराया ॥ नाणिजेकीं प्रत्यया ॥ तऱ्हींकांहींउणेंतया ॥ माजींअसे ॥ २२८ ॥ तैसें दावितांनदावितां ॥ हाययापरौता ॥ चढेनातुटेआयिता ॥ असतचिअसे ॥ २२९ ॥

जऱ्हींअसतांहीनेणेंकोण ॥ तऱ्हींनतुटेचिराजेपण ॥ किंवाराजेपणस्फुरतांहीजाण ॥ राजा चिकींतो ॥ ७६ ॥ तेवींआपुलेनिचप्रत्ययें ॥ आपणादेखावयाचीसोये ॥ नलगेचितरीकाये ॥ द्रष्टेनव्हेतें ॥ ७७ ॥ किंवाद्रष्टेपणजेंआपुलें ॥ द्रष्टेनआपणादाविलें ॥ तरीकायउणेंजालें ॥ द्रष्टृत्व तेथिचें ॥ ७८ ॥ ह्मणोनआवलोकेंवीण ॥ द्रष्टाचिअसेआपण ॥ किंवाआपलेंद्रष्टेपण ॥ आपणचि देखे ॥ ७९ ॥ आपलेनिद्रष्टेपणें ॥ द्रष्टृत्वदुणावोंनेणें ॥ नानदेखतांउणें ॥ पडणेंनाहीं ॥ १६८० ॥ आपलाअसतांआपण ॥ निमित्तांतरअघटमान ॥ ऐसेंचिपुढेंजाण ॥ बोलतअसे ॥ ८१ ॥

तरीकांनिमित्यपिसे ॥ हाययादाऊंबैसे ॥
देखतेंनाहींतैंआरिसे ॥ देखावेकोणें ॥ २३० ॥

यालागींद्रष्टयाचेंद्रष्टेपण ॥ द्रष्टयासीचअसेजाण ॥ तरीनिमित्यांतरअज्ञान ॥ कासयायेथें ॥ ८२ ॥ अहोआपणचिद्रष्टेंअसे ॥ तरीकासयानिमित्यपिसें ॥ तेंनिमित्यैंवीणसरिसें ॥ ठायींच असे ॥ ८३ ॥ अगाद्रष्टेंभंगोनदृश्यहोतें ॥ तरीदेखावेंयादृश्यातें ॥ निमित्यमानूयेतें ॥ आणीक यासी ॥ ८४ ॥ द्रष्टेंजरीआच्छादतें ॥ तरीदृश्यचिकेवींअसतें ॥ मुखनसतांप्रतिमुखातें ॥ देखतें कवण ॥ ८५ ॥ प्रतिमुखेंसीदर्पण ॥ देखतेंनिचप्रकाशिलाजाण ॥ ह्मणोनदेखतांचिकारण ॥ देखावयाहोये ॥ ८६ ॥ आणीकहीदृष्टांत ॥ देऊनिहेंचिबोलत ॥ जेंनिमित्यांतरयेथें ॥ सर्वथा नघडे ॥ ८७ ॥

दीपुदावितयातेंरची ॥ कींतेणेंचिसिद्धिदीपाची ॥
तैसीसत्तानिमित्ताची ॥ येणेंसाच ॥ २३१ ॥

अगादीपजेणेंलाविला ॥ तोकायदीपेंप्रकटकेला ॥ ऐसेंनव्हेतोदाविला ॥ दीपचितेणें ॥ ८८॥ तेवींवस्तूच्याठायीं ॥ निमित्यमानावेंजेंकांहीं ॥ तेंवस्तुचिनसतांपाहीं ॥ रूपासीचनयेतें ॥८९॥ कींद्रष्ट्याचेविलासें ॥ द्रष्टेंचिद्रष्ट्यादिसे ॥ तेणेंदृश्येंकैसें ॥ देखणेंद्रष्टें ॥ १६९० ॥ एवंदृश्याचे निसंबंधें ॥ वस्तुत्वींदेखणेंनांदे ॥ इयेबोलणींअबद्धें ॥ अवघींयेथें ॥ ९१ ॥

वन्हितेवन्हिसिखा ॥ प्रकाशीकीरदेखा ॥
परीवन्हिनहोऊनिलेखा ॥ येईलकाई ॥ २३२ ॥

अहोनावेकभावावेंऐसें ॥ जेवन्हिशिखेचेमिषें ॥ प्रकटझालादिसे ॥ परीअघटमान ॥ ९२ ॥ कांजेंअग्निचजरीनाहीं ॥ तरीज्वालाकवणियेठायीं ॥ ह्मणोनज्वाळेसहितपाहीं ॥ संचलाअग्नि ॥ ९३ ॥ आतांज्वाळेचेनिमिशें ॥ अग्नीचकारणअग्नीसअसे ॥ येथेंकारणांतराचेंपिसें ॥ व्यर्थचि कींगा ॥ ९४ ॥ तेवींद्रष्टृत्वेंवीणपाहीं ॥ दृश्यहेंरचलेंनाहीं ॥ येथेंनिमित्यांतरकांहीं ॥ कासया आलें ॥ ९५ ॥

आणिनिमित्यजेंबोलावें ॥ तेंयेणेंदिसोनिदावावें ॥
देखिलेंतरीस्वभावें ॥ दृश्यहीहा ॥ २३३ ॥

अगावस्तुदेखणीअसे ॥ ह्मणोनिनिमित्याचातर्कुदिसे ॥ तरीदेखणीवस्तुदेखतसे ॥ आपणया सीचि ॥ ९६ ॥ आपणादेखेआपण ॥ तेंचिहेंदृश्यभान ॥ ह्मणोनदृश्यहीजाण ॥ वस्तुचिअसे ॥ ९७ ॥ अगावस्तूसीवस्तूचेंदेखणें ॥ तेंयेथेंमानावेंदुजेंकारण ॥ तरीवस्तुकायआन ॥ देखणया हूनि ॥ ९८ ॥ किंबहुनानिमित्याचेंअनुमान ॥ तेंअनुमानचिनाहींवस्तुवीण ॥ तरीनिमित्यांतर वलगण ॥ सहजचिमृषा ॥ ९९ ॥ एवंवस्तूसीलोपनाहीं ॥ तरीनिमित्ययेथेंकाई ॥ आपणाआ पलेठाईं ॥ आपलेंनिमित्यें ॥ १७०० ॥

ह्मणोनस्वयंप्रकाशायया ॥ आपणापेदेखावया ॥
निमित्तहावांचूनिया ॥ नाहींचिमा ॥ २३४ ॥

स्वप्रकाशआत्मापूर्ण ॥ प्रकाश्यप्रकाशकआपण ॥ ह्मणोननिमित्यनाहींआन ॥ यावांचूनि॥१॥ अगादेखणेंमात्रजेंकांहीं ॥ आत्माऐसेंतेंचिपाहीं ॥ तरीतेंआपणाकाई ॥ नदेखतेंहोय ॥ २ ॥ अहो हेंजेंदेखणेंकांहीं ॥ जाणावेंदेखतचिनाहीं ॥ आतांदेखिलेंऐसेंपाहीं ॥ भाविजेजरी ॥ ३ ॥ तरी देखितेंनिविलासें ॥ दृश्यहीहाचिअसे ॥ येथेंभावनाहीनसे ॥ दुजीआली ॥ ४ ॥ ह्मणोनआपआ पणादिसावया ॥ कारणनसेवांचूनिया ॥ भासवीदशाभलतिया ॥ आपआपणा ॥५॥ जियाति याप्रवाहीं ॥ वस्तुवीणदुजेंनाहीं ॥ तेथेंनिमित्यांतरकाई ॥ बोलणेंघडे ॥ ६ ॥ स्मृतिः ॥ अतःका रणविज्ञानात्सर्वेविज्ञानमास्तिकाः ॥ सुतरामुपपन्नंहिनसंदेहोस्तिकश्चन ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ एवंवस्तूसीकांकारणवस्तु ॥ येथेंनाहींदुजाहेतु ॥ बहुहोऊनिअसतु ॥ किंवाकांहींचनसो ॥ ७॥ ह्मणोनपुढेंनिरोपण ॥ ऐसेंचिकीजेतसेजाण ॥ संतवृंदांचेंअवधान ॥ अपेक्षितअसे ॥ ८ ॥

भलतेनविन्यासें ॥ दिसततेणेंचिदिसें ॥
हावांचूननसे ॥ येथेंकांहीं ॥ २३५ ॥

अगादेखणेंचिवस्तुअसे ॥ त्याचिदेखणीयाचेनिमिशें ॥ भलतेंहीदिसे ॥ तेणेंचिदेखें ॥ ९ ॥ तेणेंचिदेखतेपणें ॥ दृश्यत्वतेणेंचिअसणें ॥ किंवादृश्यावीणदेखणें ॥ तेंचिनचुके ॥ १७१० ॥ ह्मणोनदृश्यत्वेंफांको ॥ किंवाआपणपेंचिदेखो ॥ परीहावांचूनिविखो ॥ यासीनाहीं ॥ ११ ॥ अगा उपाधिकांहींनसोन ॥ वस्तुस्वसंवेद्यसर्वदांजाण ॥ येथेंदुजेंकारण ॥ कासयालागे ॥ १२ ॥

लेणेंआणिभांगारें ॥ भांगारचिएकस्फुरे ॥ कांजेंयेथदुसरें ॥ नाहींचिह्मणोनि ॥ २३६ ॥ जळतरंगींदोन्हीं ॥ जळावांचूनि नाहीं ॥ ह्मणोनआनकांहीं ॥ नाहींनानोहे ॥ २३७ ॥

अगासुवर्णाचेंप्रकाशक ॥ सुवर्णचिकींआयिक ॥ किंवाकटककुंडलादिक ॥ तेणेंचिहोती॥१३॥ एवंसुवर्णमात्रजेंकांहीं ॥ आपलेंचिभासकपाहीं ॥ तेंकटककुंडलादिप्रवाहीं ॥ विभागींनपडे १४ किंवाउदकाच्याठायीं ॥ तरंगाचीमातनाहीं ॥ आणितरंगदेखिलयाहीं ॥ उदकनचुके ॥ १५ ॥ ह्मणोनभलतेनप्रकारें ॥ वस्तुचिअसेस्वाकारें ॥ आतांयेथेंनिमित्यांतरें ॥ काजकाई ॥ १६ ॥ कां जेंभलतेंहीप्रवाहीं ॥ वस्तूसीपालटनाहीं ॥ दृष्टांतऐसाचिकांहीं ॥ देऊनिसांगे ॥ १७ ॥

होकांघ्राणानुमेयो ॥ येवोकांहातींघेवो ॥ लाभोकांदिठीपा हो ॥ भलतैसा ॥ २३८ ॥ परीकापुराच्याठाईं ॥ कापुरावां चूनिदुजेंनाहीं ॥ तैसारीतिभलतयाही ॥ हाचियया ॥ २३९ ॥

अगापरिमळाचासुरवाड ॥ पुरवीघ्राणाचेंकोड ॥ उजाळपणेंगोड ॥ नेत्रासीलागे ॥ १८ ॥ आणिमार्दवाचागुण ॥ हस्तेंद्रियेंनिववीजाण ॥ परीइतुकाठाईंनहोन ॥ कापूरएकु ॥ १९ ॥ ज न्हींतोषलींइंद्रियेंअशेखें ॥ तरीकापूरमात्रनचुके ॥ तेवींनानादिठीएकें ॥ देखणेंनिपूर्ण ॥१७२०॥ स्मृतिः ॥ वेदैश्चसर्वैरहमेववेद्योवेदांतकृद्वेदविदेवचाहं ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ अगासकळांहीजाण नयांचीधांव ॥ पाविजेएकुचिगांव ॥ असोत्यागांवाचेंचिनांव ॥ जाणतीसकळें ॥ २१ ॥ असो सकळींनाहींसकळपण ॥ जाणणेंमात्रचिएकजाण ॥ असोत्यासजाणावयाआन ॥ त्याहूनकैंचें ॥ २२ ॥ यालागींजयातयापरी ॥ ययासच्चिदानंदसागरीं ॥ दुसरेंअणुहीभरी ॥ सांठवेनाकीं॥२३

आतांदृश्यपणेंदिसो ॥ कींद्रष्टाहोऊनिअसो ॥ परीहावांचू निअतीसो ॥ नाहींयेथें ॥ २४० ॥ गंगागंगापणेंवाहो ॥ कीं सिंधुहोऊनिराहो ॥ परीपाणीपणानवलावो ॥ हेंनदेखोंकीं ॥२४१॥ थिजावेंकींविघरावें ॥ हेंअप्रयोजकअघवें ॥ घृतपणन व्हे ॥ अनारिसें ॥ २४२ ॥ ज्वाळाआणिवन्हि ॥ नलेखिजती दोन्हीं ॥ वन्हिमात्रह्मणोनि ॥ आननव्हेचिकीं ॥ २४३ ॥ तै सेंदृश्यकांद्रष्टा ॥ यादोन्हींदशावांझटा ॥ पाहतांएकिकाष्टा ॥ स्फूर्तिमात्रतो ॥ २४४ ॥

अहोद्रष्टेंजेंदृङ्मात्रअसे ॥ तेंचिकींतयासीदिसे ॥ दृश्यद्रष्टाऐसें ॥ इतुकाचिभागु ॥२४॥ ह्मणो नययावांचूनिकांहीं ॥ दृश्यद्रष्टृत्वाठावनाहीं ॥ किंबहुनायेथेंपाहीं ॥ उभयताचिनाहीं ॥ २५ ॥

जेवींसिंधुआणिगंगाजळ ॥ जळमात्रचितेंकेवळ ॥ तियेजळमात्रींआडळ ॥ दोहींचानाहीं॥२६॥ असोसिंधुगंगाअसतांही ॥ पाणीतंवएकचिपाहीं ॥ किंवाथिजणेंविघरणेंनाहीं ॥ घृतमात्रींतिये ॥२७॥ नावेकभावितयाचेनिमिशें ॥ थिजणेंविघरणेंदिसे ॥ इयेवस्तुत्वींनसे ॥ भावनाहीरीति ॥२८॥ असोज्वाळावन्हिप्रवाहें ॥ दोनीतंवगणितांनये ॥ दोनीनहोनिहोय ॥ वन्हिमात्रतो ॥२९॥ तेवींदृश्यद्रष्टृत्वविलासु ॥ अवघाएकुचिउन्मेषु ॥ तयाउन्मेषींग्रासु ॥ दोहींचाअसे ॥ १७३० ॥ अहोहेंह्मणालकाई ॥ तरीस्फूर्तिहूनआननाहीं ॥ तियेस्फूर्तिमाजींकांहीं ॥ विभागचिनसती ॥३१ स्मृतिः ॥ अहमितिशिवएवसत्यचिद्धनःस्फुरतिततःपृथगस्तिनैववस्तु ॥ इदमितिवचसाचते नबंधोनहिमनुजस्यविमोचनंचकिंचित् ॥ ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ ॥ अगापैलाडजैंपरेहून ॥ ज्ञेय ज्ञातृत्वाहूनिआन ॥ जेथेंनादाचेंनादपण ॥ जन्मलेंनाहीं ॥ ३२ ॥ जेथेंआरंभअवसानसहित ॥ ओंकारासीठावनव्हत ॥ तेथेंइतरांचीमात ॥ कासयाऐसी ॥ ३३ ॥ अगाशून्यासीहीगाळून ॥ असेआपणयाहीचोरून ॥ जेंस्फुरद्रूपकल्याण ॥ सर्वांतरस्थ ॥ ३४ ॥ असोत्याहूनदुसरेंकांहीं ॥ वस्तुजातअसताचिनाहीं ॥ ययास्फूर्तिमात्रींपाहीं ॥ जडभागकैंचा ॥ ३५ ॥ तेंदृश्यनव्हेनाद्रष्टा॥ नदिसतीभेदाचियाचेष्टा ॥ पाहातांएकिकाष्ठा ॥ स्फुरद्रूपअघवें ॥ ३६ ॥ पाहातांचराचराची खूण ॥ अवघेंचिहेंस्फुरण ॥ एकअहंप्रत्ययोजाण ॥ दुमदुमिलाअसे ॥ ३७ ॥ तयास्फुरद्रूपीं पाहीं ॥ अन्यथाहेतुचिनाहीं ॥ ह्मणोनिऐसेंचिकांहीं ॥ बोलतअसे ॥ ३८ ॥

इयेस्फूर्तिकडूनि ॥ नाहींस्फुर्तिमात्रवांचूनि ॥
तरीकायदेखोनि ॥ देखतुसे ॥ २४५ ॥

अगापाहातयाचीपाहातीखूण ॥ तेंदृश्यनव्हेनाद्रष्टेपण ॥ निखळउपाधिहीन ॥ स्फुरणमात्र ॥ ३९ ॥ जेंशुद्धशुद्धाहून ॥ गतपदींबोलिलेंजेंजाण ॥ पाहातांतेंचितयाकडून ॥ तंवअवघेंचितें ॥ १७४० ॥ तियेस्फुरणमात्रींकांहीं ॥ तयादुजेंनाहीं ॥ ऐसेंपुढेंकांहीं ॥ बोलतअसे ॥ ४१ ॥

पुढांफरकेनादिसते ॥ नामागेंडोकावीदेखतें ॥
पाहातांयेणेंययातें ॥ स्फुरद्रूपेंचि ॥ २४६ ॥

हेंस्फुरद्रूपह्मणालकैसें ॥ तरीस्फुरणमात्रचिअसे ॥ वन्हिमात्रजैसें ॥ वन्हिचेंमुख ॥ ४२ ॥ किंवापरिमळपरिमळाचेंघ्राण ॥ रसुचिरसाचीजिव्हाजाण ॥ तेवींहेंस्फुरण ॥ आपणचिस्फुरे ॥ ४३ ॥ यास्फुरद्रूपाच्याठायीं ॥ धर्मधर्मित्वनाहीं ॥ किंबहुनायेथेंकांहीं ॥ दुसरेंचिनसे ॥४४॥ तेंआपणयासीपाहे ॥ परीपाहिलेंऐसेंनोहे ॥ कांजेंनसोडीठाये ॥ आपलातें ॥४५॥ अहोदिसावया सीकांहीं ॥ याहूनतंवदुजेंनाहीं ॥ आतांहेंचिजरीपाहीं ॥ पुढेंठाके ॥ ४६ ॥ तरीस्फुरणमात्रजें एकलें ॥ तेंपाहावयादोषेंपुढेंफरकलें ॥ तरीमागेंकायउरलें ॥ न्याहाळीऐसें ॥ ४७ ॥ आतांतें चितयासीजाण ॥ पाहातांनयेपाहातेपण ॥ ऐसीकांहींखूण ॥ अनुभवाची ॥ ४८ ॥ अहोदृश्य द्रष्टृत्वविलासतांहीं ॥ स्फुरणमात्रफरकलेंनाहीं ॥ आणिनसतांहीहेंकांहीं ॥ तऱ्हींतेंचिकींगा ॥ ४९ ॥ आतांलाधतांऐसीखूण ॥ बुडोनजातसेलाधलेपण ॥ ऐसीस्थितिमात्रचिजाण ॥ सांग तुसे ॥ १७५० ॥ तेंगुरुपाउलेंस्मरोन ॥ सांगतुसेसविवरण ॥ नानाविवरणनव्हेहेंस्मरण ॥ नित्या नंदैक्य ॥ ५१ ॥

कल्लोळेंजळींघातलें ॥ सोनेंनिसोनेंपांगुरलें ॥
दिठीचेपायेगुंतलें ॥ दिठीसींचि ॥ २४७ ॥

अहोकल्लोळजळींबुडाला ॥ तोबुडालेपणासीचमुकला ॥ कांजेंजळकायतयाला ॥ त्याहून दुजें ॥ ५२ ॥ किंवासुवर्णाचेंपांघरूण ॥ अळंकारेंकीजेपरिधान ॥ येथेंआपलेंअळंकारपण ॥ हारविलेंतेणें ॥ ५३ ॥ किंवासुवर्णाचेंपरिधान ॥ येथेंकरणीचगेलीहारपोन ॥ किंवादिठीचि माजींजाण ॥ राहिलीदिठी ॥ ५४ ॥ दिठीदिठीसीचगुंतली ॥ येथेंकरणीनाहींउपपादली ॥ किं बहुनानगुंफतांचिनघाली ॥ बाहिरपाये ॥ ५५ ॥ अहोसांडूनरूपाचीसोये ॥ निखळदिठीचि कोण्हींपाहे ॥ तरीदिठीचिमाजींआहे ॥ नगोवितांदिठी ॥ ५६ ॥ ह्मणोनदिठीचेंजेंदिठीपण ॥ नमोडतांचितेंजाण ॥ नराहोनआपण ॥ आपल्याठायीं ॥ ५७ ॥ राहिलेंतेवींजाण ॥ स्फुरणींसा मावलेंस्फुरण ॥ परीसंकोच्याचीखूण ॥ आढळलीनाहीं ॥ ५८ ॥ अगावावरतांवावरणेंनाहीं ॥ तेथेंसंकोचणेंकैंचेंकायी ॥ ऐसेंचिआपल्याठायीं ॥ नराहोनिराहे ॥ ५९ ॥ असोस्फुरणींचस्फुरण राहिलें ॥ तैंराहिलेपणचिगिळिलें ॥ कांजेंआपुल्याठायींहूनगेलें ॥ कधींचिनाहीं ॥ १७६० ॥

श्रुतीसीमेळविलीश्रुती ॥ द्दतीसीमेळविलीद्दती ॥
कांजेंतृप्तीसीचितृप्ति ॥ वोगरिली ॥ २४८ ॥

श्रुतीसीश्रुतिमिळतांपाहीं ॥ मेळवावेंलागलेंनाहीं ॥ तेंसर्वदांकांहीं ॥ ऐसेंचिअसे ॥ ६१ ॥ अगाशब्दासीकरूनएकीकडे ॥ निखळश्रुतीचिपाहिजेनिवाडें ॥ तैंश्रुतिबाहेरनपडे ॥ श्रुतिचा पावो ॥ ६२ ॥ ह्मणोनश्रुतीसीश्रुतिमिळाली ॥ तेथेंमेळवणीनाहींआली ॥ तैसिचद्दतिनेंघेतली ॥ आपलीद्दति ॥ ६३ ॥ येथेंघ्राणसंबंधवायिलाकरा ॥ निखळद्दतिचिकींविचारा ॥ तरीतियेणेंआ पलाउंवरा ॥ सांडिलाचीनाहीं ॥ ६४ ॥ द्दतीचीद्दतिमाजींथोर ॥ तिणेंदेखिलेंचिनाहींदुजेंद्वार ॥ तेवींस्फुरणाचेंहीसार ॥ स्फुरद्रूपजें ॥ ६५ ॥ तेंआपणामाजींराहे ॥ तरीकायबांधलेल्याचेपाये ॥ नानातेणेंदुजाठाये ॥ देखिलाचिनाहीं ॥ ६६ ॥ तेणेंराहिजेआपल्याठायीं ॥ तैंअसावेंलागलेंनाहीं ॥ तेणेंप्राप्तीचिकांहीं ॥ देखिलीनाहीं ॥ ६७ ॥ अगारससंबंधेंवीण ॥ निखळतृप्तीचेंरूपजाण ॥ तिये तृप्तीसीतृप्तिपण ॥ निफजलेंचिनाहीं ॥ ६८ ॥ तेतृप्तिह्मणालकाई ॥ तरीअंगेंसंतुष्टताजेंकांहीं ॥ क्षुधेहूनिजेंपाहीं ॥ पैलाडीअसे ॥ ६९ ॥ तेक्षुधाहोयक्षुधावंती ॥ तियेचितृप्तीसीहोयेतृप्ति ॥ तिये तृप्तीसीमागुती ॥ तृप्तिनलागे ॥ १७७० ॥ तियेतृप्तीसीपाहीं ॥ तृप्तहोआवेंलागलेंनाहीं ॥ असोतृ प्तीनेचिठायीं ॥ ठेविलेंतृप्तीसी ॥ ७१ ॥ तेवींवस्तूचीखूण ॥ वस्तूसीचचोजवेजाण ॥ तैंचोजवले पण ॥ उडोनिगेलें ॥ ७२ ॥ कांजेंत्याचोजवण्याहूनकांहीं ॥ वस्तुदुसरीनाहीं ॥ ह्मणोनचोजवि तांही ॥ चोजवणनघडे ॥ ७३ ॥

गुळेंगूळपरवडिला ॥ मेरूसुवर्णेंमढिला ॥
कांज्वाळागुंडाळिला ॥ अनळुजैसा ॥ २४९ ॥

अगागुळेंगूळमाखिला ॥ तरीकायगोडियेदुणावला ॥ किंवामाखिलीयावरीजाला ॥ गोडी सपात्र ॥ ७४ ॥ यालागींगुळासीगूळपण ॥ द्यावेंलागलेंनाहींजाण ॥ तेवींस्फुरणासीस्फुरण ॥ पावावेंनलगे ॥ ७५ ॥ किंवासुवर्णमेरूसीकांहीं ॥ सुवर्णाचेंकवचपाहीं ॥ घालिजेऐसेंनाहीं ॥ पहिलेंचिअसे ॥ ७६ ॥ किंवाअग्निज्वाळा ॥ अग्नीनेंवाहिजेगळा ॥ तरीअग्निकैंचानिराळा ॥ ज्वाळेहूनि ॥ ७७ ॥ ह्मणोनज्वाळाअग्नीसमिळे ॥ तैंमिळणेंचिनाहींजालें ॥ तेवींस्फुरणचिराहि लें ॥ स्फुरणकांहीं ॥ ७८ ॥

हेंबहुकायेबोलिजे ॥ कींनभनभाचियेरिगेसेजे ॥ मगकोणेंनि
दिजे ॥ मगजागेतेंकोणें ॥ २५०॥ हायेणेंपाहिलाऐसा ॥ कांहीं
नपाहिलाजैसा ॥ आणिनपाहतांहीआपैसा ॥ पाहाणेंचिहा॥२५१

अगानभनभींपहुडलें ॥ येथेंपहुडावेंनाहींलागलें ॥ आयितेंसंचलें ॥ पहुडेनाजागे ॥ ७९ ॥ येथेंजांगावेंआणिपहुडावें ॥ हेंद्वैतकोठूनआणावें ॥ नभतंवस्वभावें ॥ सावेवचिनसे ॥ १७८० ॥ एकपहुडेंएकजागें ॥ तरीनभेंकायआहेतिदोघें ॥ तेवींचिन्मात्रींरिघे ॥ ऐसेंचिन्मात्रकैंचें ॥ ८१ ॥ यालागींवस्तुवस्तूसीपाहे ॥ तरीपाहाणेंचिवस्तुआहे ॥ आतांपाहिलेंतऱ्हींनोहे ॥ पाहिलेंऐसें ८२ आणिवस्तुवस्तूसीनपाहे ॥ तरीपाहाणेंचिकींतेंहोये ॥ ह्मणोनपाहातांनोहे ॥ नपाहिलेंऐसें ८३ एवंदृश्यद्रष्टेपण ॥ वस्तुचिएकिज्ञानघन ॥ पाहाणेंनपाहाणेंजाण ॥ नाहींयेथें ॥ ८४ ॥ स्वताज्ञानासीचज्ञान ॥ येथेंज्ञेयभागसमूळशून्य ॥ ह्मणोनज्ञानाज्ञानविहीन ॥ ज्ञप्तिमात्रनिखळ ॥ ८५ ॥ ह्मणोनस्वसंवेद्यतानतुटे ॥ एकरसताहीनफुटे ॥ आपेंआपवांटे॥ नपडतीजाण॥ ८६ ॥ आपलाआपणाभोग ॥ येथेंभोग्यभोक्तृत्वनव्हेभाग ॥ बोलावयाचालाग ॥ नसरेयेथें ॥ ८७ ॥

येथेंबोलणेंनसाहे ॥ जाणणेंनसमाये ॥
अनुभउनलाहें ॥ अंगमिरौं ॥ २५२ ॥

हेंबोलासीनपडेठायीं ॥ कांजेंबोलचियेथेंनाहीं ॥ आतांजाणीवमाकाई ॥ जाणिजेयेथें ॥८८॥ येथेंजाणतेपणघेऊन ॥ जाणितलेंह्मणेजाण ॥ तरीतेंचितेंअसोन ॥ नपावण्याऐसें ॥ ८९ ॥ ह्मणोनजाणीवेचेखोळीं ॥ जाणीवयेथेंबुडाली ॥ येथेंअनुभवासीहीजाली ॥ ऐसीदशा ॥१७९०॥ जोअनुभवतरीअसेठायीं ॥ परीअनुभाव्यचियेथेंनाहीं ॥ ह्मणोनअनुभविलेंनवीणकांहीं ॥ अनुभउअसे ॥ ९१ ॥ अगास्वतःसिद्धआत्मापाहीं ॥ तेंकोणेंठेविलेठायीं ॥ ह्मणोनअनुभविलेठायीं ॥ अनुभउनुरे ॥ ९२ ॥

ह्मणोनयातेंयेणें ॥ येपरीचेंपाहाणें ॥
पाहातांकांहींकोणें ॥ पाहिलेंनाहीं ॥ २५३ ॥

ह्मणोनगाआत्मस्थिति ॥ आत्मयासीचिआत्मप्राप्ति ॥ येथेंजालेपणाचीगुंती ॥ मोडोनिगेली ॥९३॥ अगाआत्मप्राप्तीचियेवेळे ॥ अप्राप्तिअधींमावळे ॥ ह्मणोनप्राप्तीसीहीआलें ॥ मुळवणीयेथें ॥९४॥ आतांआत्मप्राप्तीच्याठायीं ॥ अप्राप्तिदेखिलीनाहीं ॥ ऐसेंचिपुढेंकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥९५

किंबहुनाऐसें ॥ आत्मेनिआत्माप्रकाशे ॥
नचेतुचेऊंबैसे ॥ जयासीतो ॥ २५४ ॥

किंबहुनागुरुसांप्रदायस्थिति ॥ होतांहीआत्मप्रतीति ॥ तऱ्हींतेथेंअप्राप्ति ॥ झोंबलीनाहीं ९६ अगाअनात्मयासीआत्मप्राप्ती ॥ ऐसीतंवनघडेयुक्ति ॥ इयेविषयींश्रुति ॥ संमतिअसे ॥ ९७ ॥ श्रुतिः ॥ ब्रह्मैवसन्ब्रह्माप्येतिविमुक्तश्चविमुच्यतइति ॥ १ ॥ अगाब्रह्मचब्रह्मीभूत ॥ मुक्तचिहोतसेमुक्त ॥ येथेंअप्राप्तिआणिअमुक्त ॥ सहजचिउडालें ॥ ९८ ॥ अवस्थात्रयींअगाधु ॥ आत्मानित्यशुद्धबुद्धु ॥ येथेंदुजासंबंधु ॥ लागलाचिनाहीं ॥ ९९ ॥ अगानिदेलियेठायीं ॥ आत्मानिदेलानाहीं ॥ मगजागृतीसीकाई ॥ चेइलाह्मणावा ॥१८००॥ याअवस्थात्रयांच्याठायीं ॥ तुर्यतरीबुडाला

नाहीं ॥ तरीआत्मयासीकाई ॥ चेणेंघडलें ॥ १ ॥ उक्तंच ॥ नजाग्रन्नमेस्वप्नकोवासुषुप्तिर्नैवि श्वोनवातैजसःप्राज्ञकोवा ॥ अविद्यात्मकत्वात्त्रयाणांतुरीयस्तदेकोवशिष्टःशिवःकेवलोहं ॥ १ ॥ अवस्थात्रयींअबाधित ॥ ह्मणोनतुर्यत्वहीअघटित॥यालागींचेणेंनघडत ॥ आत्मयासी ॥२॥आतां तुरीयत्वजेंबोलिलेंकांहीं॥तेंउपाधिसंबंधेंकपाहीं॥वास्तव्येंनित्योदयासीनाहीं॥तूरीयेसबंधु॥३ आतांइत्यादिजेंकांहीं ॥ तेंआत्मयावीणतंवनाहीं ॥ ह्मणोनिनचेतुचिपाहीं ॥ चेणेंहीघडे ॥ ४ ॥ यालागींआत्मयाचाप्रकाशक ॥ आत्माचिअसेदेख ॥ परीदुजेंकांहींआणीक ॥ आलेंचिनाहीं ॥५॥ अहोआत्मप्रतीतीच्याठायीं ॥ पहिलेंअप्रतीतिनाहीं ॥ ऐसीतंवपाहीं ॥ प्रतीतिचिघडे ॥६॥ ह्मणोनआत्मप्रतीतीच्याठायीं ॥ संधीघडलानाहीं ॥ येथेंकोणेंसमई ॥ अज्ञानहोतें ॥७॥ अहोआ पलेंनिसाचपणें ॥ पूर्वापरद्योतिलेंयेणें ॥ ह्मणोनहाकदानेणें ॥ आपणेंनवीण ॥ ८ ॥ अगायियाबो लिलियाखूणा ॥ येथेंअज्ञानकधींचिघडेना ॥ परीप्राप्तिच्याहीसाधना ॥ सार्थकताहीकेली ॥९॥ अगासुखासीहानीनाहीं ॥ हेंसुखेंचिपडिलेंठायीं ॥ ऐसेंसद्गुरूच्यापायीं॥ चोजवलेंकीं ॥१८१०॥ गुरुशिष्याचेनिअभेदें ॥ गुरुपदींचगुरुत्वानांदे ॥ हेंगुरुपादप्रसादें ॥ उघडचिउघडलें ॥ ११ ॥ आचार्यवान्पुरुषोवेद ॥ ह्मणोनबोलिलावेदशुद्ध ॥ जऱ्हींनाहींसंबंध ॥ मुक्तबद्धतेचा ॥१२॥ श्रु तिः ॥ असंगोह्ययंपुरुषः। नकर्मणालिप्यतेपापकेन। नकर्मणावर्धतेनोकनीयान् ॥ अथच ॥ आनंदम योभ्यासात् ॥ इति ॥ ॥ स्मृतिश्च ॥ नबंधोस्तिनमोक्षोस्तिब्रह्मैवास्तिनिरंतरं ॥ इतिवासिष्ठे ॥ इतिश्रुतिस्मृतींचेंवर्म ॥ नित्यशुद्धबुद्धब्रह्म ॥ हेंआपणासीचगम्य ॥ आपणआहे ॥ १३ ॥ ऐसा आनंदकांहीं ॥ तोअनायासेंचभोगिजेपाहीं ॥ त्याभोगणियामाजींनाहीं ॥ भोग्यभोक्तृत्व ॥१४॥ तोजोभोग्यभोक्तृत्वेंवीण ॥ निखळआनंदचिपरिपूर्ण ॥ त्याआनंदींदुसरीखूण ॥ कधींचनाहीं ॥ ॥ १५ ॥ केलाजोअभ्यासकांहीं ॥ तोआनंदेंदेखिलानाहीं ॥ असोआनंदाच्याठायीं ॥ आनंदुचि विलासे ॥ १६ ॥ अहोतोआनंदजोकांहीं ॥ सर्वदासरिसाचिपाहीं ॥ असोप्राप्तिदशाकधींही ॥ देखिलीचिनाहीं ॥१७॥ अहोइयाआनंदेवीण ॥ तृणासीहीनाहींतृणपण ॥ अवस्थाभेदेंहीजाण ॥ एकचिभोगु ॥ १८ ॥ हेंसुखमात्रदेखा ॥येवोंनेणेंचिप्राप्तीच्यामुखा ॥ येथेंसुखपणाचीहीलेखा ॥ येवोंचिविसरे ॥ १९ ॥ असोप्रयत्नेंसीप्राप्ती ॥ गिळिलीएकियाप्रतीति ॥ तेथेंप्रतीतीचीहीगुंती॥ विरोनिगेली ॥ १८२० ॥ प्रतीतीचेंकामनाहीं ॥ हेंप्रतीतीचेंचिवर्मपाहीं ॥ ह्मणोनिस्वतःसिद्धा सीकांहीं ॥ साधनहीनलगे ॥२१॥ ह्मणोनयेणेंनिरूपणें ॥ एकमुखेंअवघींवचनें ॥ असंगतेंसाधनें॥ सार्थकेंकेलीं ॥ २२ ॥ ह्मणोनचेतुचिचेतापाहीं ॥ निद्रेचाहेतनाहीं ॥ ऐसेंचिपुढेंकांहीं ॥ बोल तुअसे ॥ २३ ॥

स्वयेंदर्शनाचियासवा ॥ अवधियाचिजातफावा ॥
परीनिजात्मभावा ॥ नमोडतांही ॥ २५५ ॥

अगानिजात्महेंऐसेंजाण ॥ आपलाआत्माआपण ॥ ह्मणोनस्वतःसिद्धिसाधन ॥ जन्मलेंचि नाहीं ॥ २४ ॥ एवंप्राप्तीचानलागोनमळ ॥ साधनेंहीहोतीसफळ ॥ कांजेंसाधनेंसीएकवळ ॥ आत्मामात्र ॥ २५ ॥ आत्मदर्शनाचियाहेतु ॥ जोआत्ममोहराप्रवर्ततु ॥ तोपावतसेप्रांतु ॥निजा त्मभावें॥२६॥ परीआत्मयाच्याठायीं ॥ प्रवृतिप्रांतनाहीं ॥ ऐसीखूणजेकांहीं ॥ तेथेंचिलाहिजे॥२७ अगास्वाधिकारानुसार ॥ श्रवणमननादिसाक्षात्कार ॥ पाऊनप्राप्तीचेंद्वार ॥ असारेंहोती॥२८॥ नानाअसारेंनाहींजालीं ॥ आत्मरसींबुडोनगेली ॥ किंवाआत्मत्वेंचिनिडारली ॥ उगमेसहित

॥ २९ ॥ साध्यसाधनविहीन ॥ आत्माचिएकपूर्ण ॥ तैंयेथेंसाधककैंचाकोण ॥ कायसाधी ॥१८३०॥ हानिजात्मभावइत्थंभूत ॥ यासीनहोनिविपरीत ॥ प्रवर्तकहीप्रांत ॥ पावतीनिके ३१ अगानिजात्मलाभजाला ॥ तेणेंअलाभलाभनेला ॥ जैसातैसासंचला ॥ पूर्णत्वेंपूर्ण ॥ ३२ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ पूर्णात्पूर्णमुद्धरंतिपूर्णात्पूर्णंप्रचक्षते ॥ हरंतिपूर्णात्पूर्णंचपूर्णमेवावशिष्यते ॥ इतिमहाभारते ॥ ॥ येथेंपूर्णत्वहालवलेंनाहीं ॥ पूर्णेपूर्णउद्धरिजेपाहीं ॥ आणिहरिजेतेंहीकांहीं ॥ पूर्णेचिपूर्ण ॥ ३३ ॥ ह्मणिजेपूर्णत्वींह्रूनिनाहींढळला ॥ जीवदशापूर्णचिपातला ॥ मगकर्मानुसारेंनाशला ॥ किंवाउद्धरलाही ॥३४॥ याबुडणयांउद्धरणयांमाजींपाहीं ॥ पूर्णत्वगुंतलेंनाहीं ॥ ह्मणोनजैसेंतैसेंचिपाहीं ॥ अवशेषउरलें ॥३५॥ पूर्णासीजेंपूर्णपण ॥ हाचिबोलयेथेंअपूर्ण ॥ ह्मणोनशब्दासीशब्दपण ॥ पूर्णत्वींमिथ्या ॥ ३६ ॥ किंवापूर्णाचानिर्धारकांहीं ॥ पूर्णत्वाबाहेरनाहीं ॥ वेदुहीइयेविषईं ॥ ऐसेंचिबोले ॥ ३७ ॥ श्रुतिः ॥ पूर्णमदःपूर्णमिदंपूर्णात्पूर्णमदुच्यते ॥ पूर्णस्यपूर्णमादायपूर्णमेवावशिष्यते ॥ इतिबृहदारण्ये ॥ ॥ इतिश्रुतिस्मृतींचेंसारपाहीं ॥ जेंपूर्णत्वाहानीनाहीं ॥ हेंसद्गुरूच्यापायीं ॥ चोजवलेंकीं ॥ ३८ ॥ चोजवितांलाधलें ॥ तेणेंलाधलेपणचिगेलें ॥ पूर्णत्वहालवलें ॥ कधींचिनाहीं ॥ ३९ ॥ येथेंकमैंसीजीवभावो ॥ पूर्णत्वींअवघेंचिवावो॥ आणिपूर्णत्वींचिठावो ॥ नसोनिहोये ॥ १८४० ॥ ह्मणोनजोजेव्हांपाहे ॥ तयातैसेंचिलाधलाहे ॥ ऐसेंचिपुढेंआहे ॥ निरूपणनिकें ॥ ४१ ॥

नपाहातांआरिसाअसोपाहे ॥ तरीतेंचिपाहाणेंहोये ॥
आणिपाहाणेंनतरीजायें ॥ नपाहाणेंपाहाणें ॥ २५६ ॥

आरिसानपाहोन ॥ उगाचिअसेआपण ॥ तैंहीयाचेंपाहाणेंपण ॥ सिद्धिचिअसे ॥४२॥ मगआरिसानिहाळिला ॥ तरीकायतोनवाआला ॥ आपलेसुखींजाला ॥ आपणमग्न ॥ ४३ ॥ आपलीशोभापातला ॥ नपाहण्यापाहण्यासीविसरला ॥ तेवींआत्मप्रत्ययोजाला ॥ प्रत्ययासीचि॥४४॥ अगाप्रत्ययरूपचिआपण ॥ हेंनवेंनाहींजालेंजाण ॥ येथेंजालेंनजालेपण ॥ अवघींमृषा ॥ ४५ ॥ ह्मणोनप्राप्तिआप्राप्तिवीण ॥ संकोचविकाशविहीन ॥ आत्मामात्रपूर्ण ॥ कांहींजोअसे ॥ ४६ ॥ तोआपलेविलासें ॥ आवडेतैसाअसे ॥ परंतुदुसरियेदशे ॥ आलाचिनाहीं ॥ ४७॥ ह्मणोनपुढेंहीऐसें ॥ मूळपदींबोलिलाअसे ॥ तेंयथामतिवशें ॥ विवरिजेलकांहीं ॥ ४८ ॥

भलतैसाफांके ॥ परीएकपणानमुके ॥
नानासंकोचेंतरीअसके ॥ हाचिआर्थी ॥ २५७ ॥

सर्वहीवस्तुआहे ॥ ऐसाप्रत्ययोजैंहोये ॥ तैंवस्तुकायजालीपाहे ॥ सर्वासारखी ॥ ४९ ॥ ह्मणोनसर्वहीजेंभान ॥ तेंनाहींवस्तुवीण ॥ ऐसीचोजवतांखूण ॥ सर्वचिकैंचें ॥१८५०॥ यालागींसर्वआत्माह्मणतां ॥ आत्मत्वींनलगेसर्वता ॥ आत्मातंवतत्त्वता ॥ एकुचिअसे ॥ ५१ ॥ आतांसंकोचह्मणिजेकैसा ॥ लिप्तनहोनजगदाभासा ॥ वेगळाचिआत्माऐसा ॥ प्रत्ययोआर्थी ॥ ५२ ॥ तरीआत्माकायपरिच्छिन्न ॥ जगकायस्वतंत्रजाण ॥ नानासर्वेसीपूर्ण ॥ आत्माचिअसे ॥ ५३ ॥ ह्मणोनसंकोचेंसंकोचेना ॥ स्वबोधेंविशेषताघेना ॥ दोन्हीनहोनिजाणा ॥ जैसातैसा ॥ ५४ ॥ अगाफांकलेंजेंविश्वभान ॥ तेथेंनमोडेचिआत्मपण ॥ याप्रत्ययेंघडलेंजाण ॥ जेंफाकलेंचिनाहीं ॥ ५५ ॥ आतांप्रत्ययाचाउदयनाहीं ॥ तोआत्मसंकोचकांहीं ॥ तैंसाचमानलेंपाहीं ॥ नानात्वहें ॥ ५६ ॥ तैंजयाजैसेंदिसे ॥ तयातैसाचिआत्माअसे ॥ तस्मात्अप्रत्ययाचेनिमिशें ॥ विश्व

बुद्धी ॥ ५७ ॥ ह्मणोनसंकोचेतरीअवघेआत्मा ॥ याबोलाचीऐसीप्रमा ॥ कांजेआत्मसंकोचेंरूप नामा ॥ ठावोजाला ॥ ५८ ॥ परंतुआत्मासंकोचलानाहीं ॥ तोआत्माचिअवघेंपाहीं ॥ जेवीं जळभानअसतांही ॥ सूर्यरश्मिचितेकीं ॥ ५९ ॥ जेवींहोतांरजतभाव ॥ परीसिंपीसीनव्हेअ पाव ॥ तेवींभेदेबुद्धिभवाभाव ॥ परीआत्मानचुके ॥१८६०॥ त्याभेदबुद्धीबहुडादीजे ॥ शांतिसे जेंपहुडाकीजे ॥ तऱ्हींविशेषताआत्मराजें ॥ देखिलीनाहीं ॥ ६१ ॥ परंतुशांतिसेजेपहुडला ॥ तोविश्वस्वप्नासीमुकला ॥ आत्मत्वाचाविसरला ॥ अतिसोकांहीं ॥ ६२ ॥ ॥ श्रुतिः ॥ नित्यो नित्यानांचेतनश्चेतनानांएकोबहूनांविदधातिकामान् ॥ तमात्मस्थंयेनपश्यंतिधीरास्तेषांशांतिः शाश्वतीनेतरेषां ॥ ॥ इति ॥ एवंअनेकताजेंकांहीं ॥ तेथेंजेंवांटलेंनाहीं ॥ कांजेंत्याचेंएकपणीं पाहीं ॥ उमटलेंअवघें ॥ ६३ ॥ तेंचिजेंकांहींआपण ॥ तेथिंचिहोयिजेमग्न ॥ शांतीतेकायजाण ॥ याहूनिआणीक ॥ ६४ ॥ संमतिः ॥ ॥ मदज्ञानोदितमिदंमय्येवलयमागतं ॥ अपरोक्षचिदानंदं साम्राज्यमधुनास्वयं ॥ ॥ इतिवासिष्ठे ॥ एवंयथाबोधआणिविपरीत ॥ हेंजेंप्रतीतीद्वैत ॥ येथेंआत्मत्वनहोत ॥ विपरीतकांहीं ॥ ६५ ॥ कांजेंदेखणेंमात्रकांहीं ॥ आत्मत्वींदुसरेंनाहीं ॥ किंबहुनादेखणेंमात्रचिपाहीं ॥ अवघेंअसे ॥ ६६ ॥ त्यादेखणीयासीपाहातां ॥ नाहींपूर्वापरता॥ एकानेकभासआतां ॥ तेथेंकैंचा ॥ ६७ ॥ ॥ श्रुतिः ॥ नहिद्रष्टुर्दृष्टेर्विपरिलोपोविद्यतइति ॥ ॥ एवंजोजोभासजाण ॥ तोआत्मेनिचप्रतीयमान ॥ भासगिळूनियांपूर्ण ॥ आत्माचिअसे ॥ ६८ ॥ त्याआत्मयाच्याठायीं ॥ भासाभासदोन्हींनाहीं ॥ दृष्टांतइयेविषयीं ॥ बोलतअसे ॥ ६९ ॥

सूर्याचियाहातां ॥ अंधकारुनयेसर्वथा ॥
माप्रकाशाचीकथा ॥ आइकतांकां ॥ २५८ ॥

सूर्याच्याठायीं ॥ तमाचीवार्तानाहीं ॥ आतांप्रकाशावेंकाई ॥ सूर्येंतेणें ॥ १८७० ॥ तेवींआत्म त्वींकांहीं ॥ आत्मेनवीणअन्यथानाहीं ॥ आतांआत्माअनात्मापाहीं ॥ कासयाह्मणावें ॥ ७१ ॥

अंधारुकाउजिवडु ॥ हाएकलाएकवडु ॥ जैसाकांमार्तंडु ॥
भलतेथें ॥ २५९ ॥ तैसाआवडतियेभूमिकें ॥ आरूढलियाही
कौतुकें ॥ परीययातेंहानचुके ॥ हाचिऐसा ॥ २६० ॥

असोअंधारकिंवाप्रकाश ॥ परीसूर्यनेणेंहाभास ॥ तोएकलासावकाश ॥ जैसातैसा ॥ ७२ ॥ सूर्याआडकांहीं ॥ उपाधीचआलानाहीं ॥ तोआवडेतियेठायीं ॥ प्रकाशरूपचि ॥ ७३ ॥ तेवीं उपाधिभावस्फुरत ॥ तैंआत्मानव्हेउपाधिमंत ॥ जेवींमृगजळींनबुडत ॥ रविकिरण ॥ ७४ ॥ तेवींजेव्हांजैसाभावे ॥ तोभावचिशोभापावे ॥ परीआत्मातैसानव्हे ॥ तोआत्माचिमात्र ॥७५॥ येथेंजोविपरीतभावो ॥ त्याभावासीचजेथेंठावो ॥ तोसिद्धआत्मारावो ॥ पालटेकाई ॥ ७६ ॥ ह्मणोनआवडतियेभूमिके ॥ आत्मामात्रनचुके ॥ हेंदृष्टांतेंआणीकें ॥ ऐसेंचिबोले ॥ ७७ ॥

सिंधूचीसिंवनमोडे ॥ पाणीपणासळुनपडे ॥
जरीमोडूतगाडे ॥ तरंगाचे ॥ २६१ ॥

तरंगाकारींपाहीं ॥ सिंधूसीउल्लंघिलेंनाहीं ॥ आणिपाणीयाहूनहीकांहीं ॥ विपरीतनव्हेचि ॥ ७८ ॥ तरंगाचेभार ॥ उद्वादलेअपार ॥ परीपाणीयाचीकोर ॥ उल्लंघिलीनाहीं ॥ ७९ ॥ या लागींतरंगाचियेवेळे ॥ पाणीपाणिपणानढळे ॥ तेवींभावाभावींगिवसलें ॥ आत्मत्वनाहीं १८८०

जयातयाविलासे ॥ अत्माअनारिसानसे ॥ इत्यादिदृष्टांतवसें ॥ बोलिलाहेंचि ॥ ८१ ॥ आतांदृ ष्टांताच्याठायीं ॥ तर्केउठतीलपाहीं ॥ परीआत्मत्वनाहीं ॥ दृष्टांताऐसें ॥ ८२ ॥ कांजेसूर्यअंध कारनाहीं ॥ परीनेत्रासीतंवपडेठायीं ॥ तरीपरिच्छिन्नतेच्याठायीं ॥ उपमिलेंपूर्ण ॥८३॥ तयापरि च्छिन्नतेच्याठाईं ॥ पूर्णात्मासांठवेलकाई ॥ तेउपमापावेलकाई ॥ दृष्टांतींकैसी ॥८४॥ परिच्छि न्नतेनेंपाहतां ॥ अवघीदिसेपरिच्छिन्नता ॥ ह्मणोनपूर्णस्वरूपासीआतां ॥ उपमाकायासी ॥८५॥ संमतिः ॥ तस्माद्दृष्टांतद्राष्टांतविकल्पोल्लसितैरलं ॥ ययाकयाचिद्युक्त्यातुमहावाक्यार्थमाश्रयेत् ॥ इतिवासिष्ठे ॥ दृष्टांतएकदेसी ॥ नपवतीपूर्णस्वरूपासी ॥ हेंचिपुढेंआदरेंसी ॥ बोलतसे आयिका ॥ ८६ ॥

रश्मिसूर्यांचीआथी ॥ परीबिंबाबाहेरीजाती ॥
ह्मणोनिबोधसंपत्ति ॥ उपमानोहे ॥ २६२ ॥

रश्मिसूर्यीअसती ॥ परीसूर्यचित्यानव्हती ॥ आत्मबोधाचीरीति ॥ ऐसीनोहे ॥ ८७ ॥ सूर्य बिंबठाईंचअसे ॥ रश्मिधरणीतलस्पर्शे ॥ तरीआत्मप्रकाशीऐसें ॥ असेनाकीं ॥ ८८ ॥ येथेंआत्मा आणिआत्मप्रकाश ॥ याबोलासहीनाहींअवकाश ॥ असोयेथेंदृष्टांतास ॥ उमसुचिनाहीं ॥८९॥ एकप्रकाश्यएकप्रकाशक ॥ हेंआत्मत्वींनाहींदेख ॥ नसोनएकानेक ॥ आत्मामात्र ॥ १८९० ॥ आत्मेनजेंप्रकाशे ॥ तेंचिस्वताआत्माअसे ॥ एवंयेथेंउपमिजेऐसें ॥ कायआहे ॥ ९१ ॥

आणिपळहेचादोडा ॥ नपडतांतढा ॥
जगतंवकापडा ॥ नभरेचिकीं ॥ २६३ ॥

आतांतंतुपटदृष्टांत ॥ तोहीयेथेंअघटित ॥ पळहेपासूनहोत ॥ कापूसजेव्हां ॥ ९२ ॥ तेव्हां पळहेचादोडाफुटे ॥ मगकापूसप्रकटे ॥ तोकापूसहीआटे ॥ तंतूच्यापोटीं ॥ ९३ ॥ मगतंतुत्वमा गेंराहे ॥ तेवस्त्राचीसिद्धिहोये ॥ तेणेंवस्त्रेंजगहें ॥ उपयोगमानी ॥ ९४ ॥ परीपळहेचादोडानफु टतां ॥ हेंकांहींनव्हेतत्वता ॥ आत्मयासीतरीअन्यथा ॥ होआवेंनलगे ॥९५॥ आत्मातरीअन्यथा नव्हे ॥ आणिअवघेंहेंआत्माआहे ॥ अवघेंहोऊनिनव्हे ॥ कांहींचआत्मा ॥ ९६ ॥

सोनयाचारवा ॥ रवेपणाचाटेवा ॥
अवघयाचिअवयेवा ॥ लेणेंनोहे ॥ २६४ ॥

सोनयाचीउपमाद्यावी ॥ तेहींयेथेंअघटितअघवी ॥ सोनयाचारवानपववी ॥ अवयवांशोभा ॥९७॥ रवेपणनमोडोन ॥ अवयवांलेणेंहोयजाण ॥ ऐशीतंवनाहींखूण ॥ सोनयाच्याठाईं ॥९८॥ अग्निसंगेंतप्तकीजे ॥ सोनारेंघणींघडिजे ॥ मगअळंकारींमिरविजे ॥ अवघींअंगें ॥ ९९ ॥ आ त्मत्वींऐसेंनाहीं ॥ सर्वत्रींआत्मासगळाचिपाहीं ॥ नानारूपींअसतांही ॥ नानात्वनाहीं १९०० अगाहेजेअनेकताकांहीं ॥ आत्मत्वींनिपटूननाहीं ॥ अनेकभावेंतितुकेंही ॥ आत्माचिअसे ॥ १ ॥ उक्तंच ॥ अविभक्तंचभूतेषुविभक्तमिवचस्थितं ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ अगासकळहीपुरु षोत्तमजाण ॥ परीतेथेंनाहींसकळपण ॥ त्यापुरुषोत्तमाचीखूण ॥ आइकासांगों ॥ २ ॥ श्रुतिः ॥ इंद्रियेभ्यःपराह्यर्थाअर्थेभ्यश्चपरंमनः ॥ मनसस्तुपराबुद्धिर्बुद्धेरात्मामहान्परः ॥ महतःपरमव्यक्तमव्यक्तात्पुरुषःपरः ॥ पुरुषान्नपरंकिंचित्साकाष्ठासापरागतिः ॥ ॥ ऐ साजोआत्माकांहीं ॥ तोपूर्णात्माहेंसकळही ॥ तोजैसातैसाअसोनपाहीं ॥ सकळहीतोचि ॥३॥

येथेंकारणांतराचानिषेध ॥ आत्मानित्यशुद्धबुद्ध ॥ दृष्टांतराचाभेद ॥ येथेंनाहीं ॥ ४ ॥ कार्यें कारणेंवीण ॥ जगचिआत्मापूर्ण ॥ आणिआत्मातंवजाण ॥ जगद्रूपनव्हे ॥ ५ ॥ स्मृतिः ॥ सर्वेंद्रियगुणाभासंसर्वेंद्रियविवर्जितं ॥ असक्तंसर्वभृच्चैवनिर्गुणंगुणभोक्तृच ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ येथेंसुवर्णासारिखेंपाहीं ॥ घडिलेंमोडिलेंकोणेंकाई ॥ एवंदृष्टांतइयेठाईं ॥ अनुचितअघवें ॥ ६॥ अगाआत्मप्रकाशेंकरून ॥ दृष्टांतासआणावेंदृष्टांतपण ॥ आत्मखूणकायजाण ॥ दृष्टांतींसांपडे ॥ ७ ॥ ह्मणोनदृष्टांतअघटमान ॥ हेंपुढेंहीबोलिजैलजाण ॥ हेंश्रोतांसावधान ॥ परिसावें ॥ ८ ॥

नफेडितांअडवावो ॥ दिगंतौनिदिगंताजावो ॥
नयेमांपावो ॥ उपमाकाई ॥ २६५ ॥

पृथुराजेंपृथ्वियेतें ॥ पूर्वींसमानकेलेंहोतें ॥ ह्मणोनिदिगंताहूनिदिगंतातें ॥ वाटजाली ॥ ९ ॥ असोवाटेचाअंतराये ॥ नफेडितांकोणकोठेंकोठूनजाये ॥ आत्मयाआडठाये ॥ ऐसेंकांहींचनाहीं ॥१९१०॥ एवंपृथ्वीजऱ्हींएकचिजाण ॥ तऱ्हींउंचनीचविषमसमान ॥ तोअंतरायचुकऊन ॥ मार्गेचालें ॥ ११ ॥ आत्माऐसेंनव्हेजाण ॥ तोसमविषमतेविहीन ॥ उच्चावचतानिपटून ॥ तेथें कैंची ॥ १२ ॥ तेआत्मप्राप्तिहोतां ॥ आडकांहींचनाहींतत्वतां ॥ किंबहुनातत्वतांपाहातां ॥ पाहाणेंच्निनघडे ॥ १३ ॥ तोनित्यप्राप्तआत्माराम ॥ कामेंवीणपूर्णकाम ॥ येथेंदृष्टांताचाश्रम ॥ कासयाकीजे ॥ १४ ॥ जेजेकांहींदृष्टांत ॥ तेसकळहीकरणीभूत ॥ आत्माकरणीतीत ॥ सर्वनहोन सर्व ॥ १५ ॥

ह्मणोनइयेआत्मलीळे ॥ नाहींआनकांटाळें ॥
आतांययाचियेतुळे ॥ हाचियया ॥ २६६ ॥

ह्मणोनआत्मयाच्याठाईं॥उपमिजेऐसेंनाहीं॥तयाचीउपमापाहीं॥तोचिअसे॥१६॥आत्मेनसींउपमापावें ॥ तेंआत्मत्वींहूनजेंनसंभवे ॥ स्वतंत्रेंहीनपवे ॥ सिद्धीसीकांहीं ॥ १७॥ एवंस्वप्रकाशेंप्रकाशमान ॥ अवघेंआत्मेंनचिपूर्ण ॥ आणिपूर्णत्वासीहीनेणेंजाण ॥ आपुलियाजो ॥ १८ ॥ इयाआत्मलीळापाहीं ॥ नघडोनघडेजेंकांहीं ॥ तेंआत्मयावीणनाहीं ॥ आणीकजालें ॥ १९ ॥ हे अनुभवाचीखूण ॥ येथेंवाग्जाळनव्हेप्रमाण ॥ तोअनुभवहीजाण ॥ मिरऊंनपुरे ॥ १९२० ॥ तेंबोलिजेऐसेंनाहीं ॥ नावेकखूणादावितसेपाहीं ॥ तियेखूणेसीकांहीं ॥ अवधानदीजे ॥ २१ ॥

स्वप्रकाशाचाघासीं ॥ जेवितांबहुवेगेंसी ॥
वेचेनापरीकुसीं ॥ वाखहीनपडे ॥ २६७ ॥

आत्मास्वप्रकाशेंप्रकाशपूर्ण ॥ तोजाणावानलगेजाण ॥ कांजेंबोधमात्रचिह्मणोन ॥ बोध्यबोधतानघडे ॥ २२ ॥ अगाहाजोविलासकांहीं ॥ तोबोधमात्रचिपाहीं ॥ येथेंजडताआलीनाहीं ॥ जडभानेंकरून ॥२३॥ येथेंबोध्यबोधकतानघडे ॥ अवघेंबोधमात्रचिउघडे ॥ तेंआपणाचिआवडे॥ आपणालागीं ॥ २४ ॥ तियेआवडीचेचिछंदीं ॥ आपआपणाआस्वादी ॥ ह्मणिजेबोधुचिभरेबोधीं ॥ आपुलिया ॥ २५ ॥ तैंबोधाआलेंहेंनुमटे ॥ नपडतीबोध्यबोधकवांटे ॥ संचलेंपणनतुटे ॥ जैसेंतैसें ॥ २६ ॥ अगावोगुरुवेचलानाहीं ॥ आणितृप्तितरीजालीपाहीं ॥ ह्मणिजेबोधजालियाही ॥ जालेपणनये ॥ २७ ॥ बोणेंतरीतैसेंचिआहे ॥ आणिकुंसीचावाखमोडलापाहे ॥ ह्मणिजें निडारलेंकांहे ॥ उदरकोश ॥ २८ ॥ असोअन्नतरीवेंचलेंनाहीं ॥ आणितृप्तितरीजालीपाहीं ॥

कांजेंभोग्यभोक्तृत्वादोहीं ॥ पुरोनउरलें ॥ २९ ॥ किंबहुनाहाजोचिद्रसुकोंहीं ॥ तेथेंभोक्ता चिबुडालापाहीं ॥ चिद्रसासीनाहीं ॥ वेंचुजाला ॥ १९३० ॥ एवंआत्मप्रत्ययोजाला ॥ तोजाले पणानाहींआला ॥ अर्धीचिहासंचला ॥ आत्मापूर्ण ॥ ३१ ॥ ऐसाआत्माआनंदघन ॥ उपमा उपमेयविहीन ॥ स्वविलासेंविलासमान ॥ अवडेतैसा ॥ ३२ ॥

ऐसानिरूपमापरी ॥ आपुलियेविलासवरी ॥
आत्माराणीवकरी ॥ आपुलाठायीं ॥ २६८ ॥

ऐसाआपुलियेविलासें ॥ विलासेतैसाचिअसे ॥ कार्यकारणतानसे ॥ निपटूनयेथें ॥ ३३ ॥ करवीआणिकरीजाण ॥ आत्माचिएकचिद्धन ॥ आतांयेथेंअज्ञान ॥ कोठेंअसेपैं ॥ ३४ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ असन्नकारणंयुक्तंवस्तुतत्त्वनिरूपणे ॥ वंध्यापुत्रोनसर्वेषांकारणंस्यात्स्वयंखलु॥ ॥इति सूतसंहितायां ॥ अज्ञानमुळींनाहीं ॥ तैंसिद्धवस्तुच्याठाईं ॥ कारणहोऊनिकाई ॥ विलासवीदृश्य ॥ ३५ ॥ तरीवस्तुकायमोदळाआहे ॥ तेंअज्ञानेंदेखतेंहोये ॥ आणिदृश्यहीचेतनापावे ॥ अज्ञानें यया ॥ ३६ ॥ खांबींपुरुषभान ॥ तेंखांबासकायकवळीजाण ॥ तेवींनाहींतेंअज्ञान ॥ कारणत्व पावे॥३७॥आतांहाजोचिद्विलास ॥ तोअज्ञानाचाप्रकाश ॥ हाविटंबवाचेस ॥ कासयाकीजे ३८

तयातेंह्मणिपेंअज्ञान ॥ तरीन्यायाभरलेंकीराण ॥
आतांह्मणेतयाचेंवचन ॥ उपसावोआह्मीं ॥ २६९ ॥

प्रकाशरूपआत्मापूर्ण ॥ त्याचास्वप्रकाशेंचिविलासमान ॥ त्यासीचजरीअज्ञान ॥ ह्मणतसा तुह्मीं ॥ ३९ ॥ तरीहाबोलपरीअनुभवहीन ॥ आणिन्यायासीहीचुकीजाण ॥ आतांबोलींबो लतांहीअज्ञान ॥ ज्ञानकींतें ॥१९४०॥ त्रिकाळींअनुस्यूतताज्ञानाची ॥ तरीअज्ञानासीवाडीकैंची ॥ आतांह्मणतसाअज्ञानहेंची ॥ तरीउपसाहूकांना ॥ ४१ ॥ आतांकरणीसीअज्ञान ॥ केवळवा चारंभण ॥ त्यावाचारंभणेंकरूनज्ञान ॥ ज्ञानत्वानसांडी ॥४२॥ इयेविषयींनिरूपण ॥ दृष्टांतासह वर्तमान ॥ पुढलेपदींजाण ॥ बोलतुअसे ॥ ४३ ॥

प्रकाशितेंअज्ञान ॥ ऐसेंह्मणणेंहन ॥ तरीनिधिदावितेंअंजन ॥
नह्मणिजेकाई ॥ २७० ॥ सुवर्णगौरअंबिका ॥ नह्मणिजेकाय
काळिका ॥ तैसाआत्मप्रकाशका ॥ अज्ञानवादु ॥ २७१ ॥

समस्तांचेंजेंजीवन ॥ जेणेंसमस्तींसमस्तपण ॥ असोसमस्तंहेंजाण ॥ जयाचानटु ॥ ४४ ॥ किंबहुनासकळींसकळपण ॥ अवघेंहेंस्फुरद्रूपचिजाण ॥ स्वप्रकाशेंचिपूर्ण ॥ कोंदलेंअसे॥४५॥ ऐसेंजेंप्रकाशघन ॥ तयातेंचिह्मणतसाअज्ञान ॥ परीअर्थेंसीशब्दजाण ॥ प्रतिकूळजाला ॥ ४६ ॥ सोनयाचीघडलीअंबिका ॥ नांवठेविलेंकाळिका ॥ परीसोनेआपलियालेखा ॥ चुकलेंनाहीं ४७ किंवाधनासीजेदाखवी ॥ तयासअंजनहेंपदवी ॥ देवूनआपलींठेवी ॥ पाहतीलोक ॥ ४८ ॥ अ गाअंजनह्मणजेकाजळ ॥ आणिहेंतंवप्रकाशरूपधवल ॥ जेंभेदूनपृथ्वीतळ ॥ निधीतेंदेखे ॥ ४९ ॥ एवंसुवर्णीकाळिमानलिंपे ॥ अंजनींअंध्यत्वनसिंपे ॥ तेवींअज्ञानवादेंनलोपे ॥ आत्मप्रकाशु १९५० आतांकाळिकाआणिअंजन ॥ याशब्दासीअर्थप्रतिकूळपण ॥ परीव्यवहारसंरक्षण ॥ होतचिअसे ॥ ५१ ॥ तेवींचिहेंअज्ञान ॥ व्यवहारमात्रचिजाण ॥ तर्‍हींअर्थेताज्ञान ॥ मात्रचिअसे ॥ ५२ ॥

॥ संमतिः ॥ व्यवहारिकमज्ञानमपिब्रह्मैववस्तुतः ॥ अज्ञानमपिवार्तापित्वर्थसत्कारएवहि ॥ इंतिब्रह्मगीतायां ॥ परीआत्मप्रकाशाज्ञान ॥ ह्मणतीओजनव्हेजाण ॥ इयेविषयींवचन ॥ मूळ पद्ऐका ॥ ५३ ॥

येऱ्हवींशिवोनिपृथ्विवरी ॥ तत्त्वाचावाणेपरी ॥
जयाचारश्मिकरीं ॥ उजाळायेती ॥ २७२ ॥

शिवारंभुपृथ्वीअवधीं ॥ भूतपंचीकृतमांदिं ॥ विस्तारलीअनादि ॥ प्रकाशींज्याचे ॥ ५४ ॥ प्रकाशींजयाचेमंडित ॥ चंद्रसूर्यादिप्रकाशमंत ॥ एवंआब्रह्मपर्यंत ॥ प्रकाशजयाचा ॥ ५५ ॥ अगावस्तुप्रकाशेंवीण ॥ कैंचेंअसेलजनविजन ॥ एवंआपुलियेविलासींजाण ॥ विलासेतेंचि ॥५६॥ आतांइयाच्याप्रकाशाच्यासोई ॥ हेंअवघेंचिकांहींनाहीं ॥ तैंऐसेंचिप्रकाशिलेंकांहीं ॥ आणीक कोणें ॥ ५७ ॥ तरीतेथेंहीअनेकपाहीं ॥ दुसरेंआलेंचिनाहीं ॥ किंवादशापालटुचिकांहीं ॥ असेनायेथें ॥ ५८ ॥ ऐसेंचिनिरूपण ॥ विषईकपुढेंवचन ॥ श्रोतासावधान ॥ अवधानदीजे ॥ ५९ ॥

जेणेंज्ञानसज्ञानहोये ॥ दृश्यात्रदृष्टितेवीये ॥
प्रकाशाचादीवोपाहे ॥ प्रकाशासी ॥ २७३ ॥

ज्ञानासीआपुलेंज्ञान ॥ तेंकैंचीहेतत्वांचीखूण ॥ ऐसेंज्ञानकायआन ॥ कोठोनआलें ॥१९६०॥ नातरीज्ञानाज्ञानविहीन ॥ तेणेंचिज्ञानसज्ञान ॥ जेंउपक्रमलयेंवीण ॥ सरिसेंचिअसे ॥ ६१ ॥ जेथूनहेदृश्यात्रदृष्टी ॥ जियेनेंदेखिलीचनाहींसृष्टी ॥ ऐसीदृष्टीजेणेंलाटी ॥ प्रकाशेंकींगा ॥६२॥ एवंप्रकाशाप्रकाश ॥ आत्माएकुविलास ॥ येथेंदुजीवास ॥ पाहेलकवण ॥ ६३ ॥

तेंकोणेंनिकृष्टें ॥ दाविलेंअज्ञानाचेंनिबोटें ॥
नातमेंसूर्यमोटे ॥ बांधतांनिके ॥ २७४ ॥

एवंकाळत्रयाच्याठाईं ॥ प्रकाशाहानीनाहीं ॥ तयासीकोणेंपाहीं ॥ अज्ञानह्मणावें ॥ ६४ ॥ ऐसेंजेंप्रकाशघन ॥ तयासीह्मणावेंअज्ञान ॥ याहूनकायआन ॥ निकृष्टअसे ॥ ६५ ॥ अगाप्रकाशघनहेंअघवें ॥ हेंअज्ञानाचेनिनावें ॥ बोटेंदावावें ॥ दुरात्मेंनिकवणें ॥ ६६ ॥ येथेंदुरात्मासदात्मा नाहीं ॥ परीअर्थास्तवघडलेंपाहीं ॥ येथेंउच्छृंखळताअसेलकांहीं ॥ तेक्षमाकीजे ॥ ६७ ॥ अगामूळपदाचानेट ॥ जेआत्माअनुभवचोखट ॥ तैंअज्ञानविषयींबोट ॥ उचलेलकांगा ॥ ६८ ॥ आत्मासर्वदाप्रकाशघन ॥ तेथेंकल्पावेंअज्ञान ॥ तरीसूर्योबांधिजेजाण ॥ तमाचेंमोटे ॥ ६९ ॥ सूर्यींहोयतमासीठावो ॥ तरीआत्मत्वींअज्ञानभावो ॥ एवंशब्दचिहोयेवावो ॥ अज्ञानवादें१९७० आतांअज्ञानशब्देंज्ञानचिहोये ॥ परीअज्ञानवादनिकानोहे ॥ पुढांयेचिअभिप्रायें ॥ बोलतअसे ॥७१

अपूर्वांज्ञानाक्षरीं ॥ वसतांज्ञानाचीथोरी ॥
शब्दार्थाचीउजरी ॥ अपूर्वनव्हेकीं ॥ २७५ ॥

अगाअर्थजोपवित्रजाण ॥ तेथेंउच्चारकांकरावाहीन ॥ ह्मणोनउत्तमअर्थजेंज्ञान ॥ तेथेंज्ञानोच्चारुचिनिका ॥ ७२ ॥ अज्ञानहाअपवाद ॥ परीअर्थेंतांज्ञानचिघडेसिद्ध ॥ ह्मणोनशब्दासीचबाध ॥ येतसेपाहा ॥ ७३ ॥ इयेविषयींदृष्टांत ॥ देऊनपुढेंबोलत ॥ श्रोतादत्तचित्त ॥ परिसावेंतेंकीं ७४

लाखेचियेमांदुसे ॥ आगीचेंठेवणेंकायिसें ॥
आतुबाहेरसरिसें ॥ करूनघाली ॥ २७६ ॥

लाखेचीमांदुसकरूनि ॥ अग्निठेविजेझांकोनि ॥ तेलाखेसीचग्रासूनि ॥ आपणप्रकटे ॥ ७५ ॥ तेवींज्ञानाग्निजोआयिता ॥ तोअज्ञाननामीउच्चारितां ॥ अज्ञानवादुचिथिता ॥ जळोनिजातो ७६ अगाज्ञानाचाजैंबाधु ॥ तैंउमटोंचनलाहेशब्दु ॥ ह्मणोनकरितांहीअज्ञानवादु ॥ ज्ञानानलुनलोपे ॥ ७७ ॥ स्मृतिः ॥ तस्मादज्ञानमप्येतद्ब्रह्मैवसततोदितं ॥ अज्ञानमयमेवेदंसर्वमित्यपिभाषणं ॥ नैवभाषणमज्ञानंभावादेवशिवंविना ॥ तस्मादज्ञानमज्ञानकार्यंचसुरपुंगव ॥ एतद्ब्रह्मैवनैवान्य दितिमेनिश्चितामतिः ॥ इतिब्रह्मगीतायां ॥ ॥ आतांअज्ञानाचेनिभावें ॥ ज्ञानाचेंअज्ञानन्हे ॥ परीवाउगाचिधांवे ॥ अभिमानतेथें ॥ ७८ ॥ इयेविषयींनिरूपण ॥ पुढिलियेपदींकरून ॥ करितुसेतेथेंजाण ॥ अवधानदीजो ॥ ७९ ॥

ह्मणोनजगज्ञानेंस्फिते ॥ बोलतांअज्ञानवादातें ॥
विखुरलीहोतीआंते ॥ वाचेचिइये ॥ २७७ ॥

अज्ञानवादेंकरून ॥ ज्ञानतंवनव्हेअज्ञान ॥ परीनाथिलाचिअभिमान ॥ उभाठाके ॥१९८०॥ अनुस्यूतसंधिहीन ॥ सर्वत्रसमान ॥ चिन्मात्रैकज्ञान ॥ पालटूनेघें ॥ ८१ ॥ तेणेंप्रकाशेंकरून ॥ एकज्ञानएकअज्ञान ॥ उपजऊनज्ञानाभिमान ॥ जगचिस्फीतें ॥ ८२ ॥ अज्ञानाचाबाधदेखला ॥ तैं ज्ञानींअभिमानवेंठला ॥ फुकाचियाबोला ॥ साठींदेखा ॥ ८३ ॥ अज्ञाननाहींवस्तुता ॥ तेथेंनिवारणहीजालेंवृथा ॥ आणिनाथिलीचिस्फितिआतां ॥ जगींवाढे ॥ ८४ ॥ ह्मणतीआह्मीज्ञानीपूर्ण ॥ येरअवघेंअज्ञानजन ॥ आत्माचिएकपूर्ण ॥ असोनियां ॥८५॥ ह्मणोनकरितांअज्ञानवादु ॥ नाथिलाचिउपजेबाधु ॥ यालागींहाशब्दु ॥ निकानव्हे ॥ ८६ ॥ एकलेंज्ञानचिविराजे ॥ परीअज्ञानवादेंगमेदुजें ॥ हाज्ञानींतंवभेदनुपजे ॥ परीवाचाविटंबे ॥ ८७ ॥ बोलतांअज्ञानबोली ॥ वाचेचीआंतीविखुरली ॥ वाचाचिविटंबली ॥ येरजैसेंतैसें ॥ ८८ ॥ परीदूषणरूपशब्दु ॥ कासयाकीजेअनुवादु ॥ येचविषयींप्रबंधु ॥ विचारापुढें ॥ ८९ ॥

अखरींतंवगोवधु ॥ पुढाराअनृतबाधु ॥
माकैसाअज्ञानवादु ॥ कीजेज्ञानीं ॥ २७८ ॥

अक्षरींचागोवधु ॥ ह्मणिजेगोवधार्थउगाचिशब्दु ॥ हामिथ्याजऱ्हींवादु ॥ तऱ्हीवाग्दोषआला ॥१९९०॥ गोवधुयेणेंउच्चारें ॥ उच्चारेंगायनमरे ॥ परीअबद्धेंअक्षरें ॥ वोडविलीकींगा ॥ ९१ गोवधुनाहींजाला ॥ तऱ्हींअपशब्दोच्चारघडला ॥ वाउगाचितऱ्हींजडला ॥ वाचेसीदोषु ॥ ९२ ॥ तेवींचिदैकरसजेंज्ञान ॥ येथेंभाऊनअज्ञान ॥ त्याअज्ञानाचेंखंडण ॥ करितांपाहा ॥ ९३ उपजलेंखंडलेंनाहीं ॥ परीवाचेसीदोषपाहीं ॥ तरीनसतेंचठाईं ॥ आग्रहोकायसा ॥ ९४ ॥ आतांनाहींचअज्ञान ॥ हेमागुतीखूण ॥ दावावयानिरूपण ॥ पुढेंहीकेलें ॥ ९५ ॥

आणिअज्ञानह्मणणें ॥ स्फुरतसेंअर्थपणें ॥
आतांहेंचिज्ञानकोणें ॥ मानिजेना ॥ २७९ ॥

अज्ञानऐसेंस्फुरण ॥ हेंस्फुरणचिज्ञानघन ॥ आतांनह्मणावेंकांज्ञान ॥ ज्ञानासीपाहीं ॥ ९६ ॥ ह्मणतांहीअज्ञान ॥ अन्यथानव्हेज्ञान ॥ चित्कळानव्हेजाण ॥ अन्यथाकधीं ॥ ९७॥

असोहेंआत्मराजें ॥ आपणापेंजेणेंतेजें ॥
आपणचिदेखिजे ॥ बहुयेपरी ॥ २८० ॥

असोअज्ञाननाहींजाण ॥ परीदृश्याचेंअनुमान ॥ धरूनिमानतीअज्ञान ॥ तरीतेंनव्हे ॥ ९८ ॥ हेंआत्मेनिनिजतेजें ॥ आपणासीचपाहिजे ॥ एकींअनेकताहेजे ॥ इतुलीचअसे ॥ ९९ ॥ सत्यानंदचिद्घन ॥ आत्मासर्वकाळपूर्ण ॥ तेथेंहोऊनिअज्ञानकारण ॥ दृश्यविलासे ॥ २००० ॥ हेंनघडेयेथेंकांहीं ॥ आत्मानिजतेजप्रवाहीं ॥ आपणासीचपाहीं ॥ अवलोकितअसे ॥ १ ॥ तोचिहा बहुधाविलासें ॥ निजतेजेंचिविलासतअसे ॥ त्यासींचअवलोकितांकैसें ॥ अन्यकारण ॥२॥ श्रुतिः ॥ एकोवशीसर्वभूतांतरात्माएकंरूपंबहुधायःकरोति ॥ तमात्मस्थंयेनपश्यंतिधीरास्तेषांसुखंशाश्वतंनेतरेषां ॥ इति ॥ एवंआपलेंनितेजें ॥ एकचिबहुधाविलासिजे ॥ हेंआत्मत्वदेखिजे ॥ अंतस्थजिही ॥ ३ मगशाश्वतसुखाचीखूण ॥ तेचिजालेंकींआपण ॥ आतांयेथेंकारण ॥ अज्ञान कैंचें ॥४॥ एवंआत्मतेजकधींनलोपे ॥ बोलतांबोलचिहारपे ॥ तेथेंअज्ञानकोणेंरूपें ॥ आहेह्मणावें ॥५॥ एवंकार्यकारणेंवीण ॥ आत्माचिएकपरिपूर्ण ॥ येथेंकार्यकारणअज्ञान ॥ मानावेंजरी ॥६॥ तरीनावेकचिजेंअज्ञान ॥ तेंकार्यनव्हेनाकारण ॥ इयेविषईयेनिरूपण ॥ पुढेंहीबोलें ॥ ७ ॥

निर्वचितांजेंझावळें ॥ तेंचिकींलाहेडोळे ॥
डोळयांपुढेंमिळे ॥ तेचितया ॥ २८१ ॥

हाअज्ञानवादकरितां ॥ बोलचिपडतसेरिता ॥ मातेंआतांअर्थता ॥ घडेकैसें ॥ ८ ॥ बोलींचिजेंनाहीं ॥ तेंडोळेंलाऊनिपाहीं ॥ मगदृश्यत्वेंकाई ॥ आपणयादेखे ॥ ९ ॥ कांजेंयादृश्यासीकारण ॥ मानिलेंएकअज्ञान ॥ त्यापासूनहेंभान ॥ तेंहीअज्ञानरूपचि ॥ २०१० ॥ तरीशब्दींचिनसंपडेजाण ॥ तेंनाहींचकींनिपटून ॥ तेंलाहूनलोचन ॥ दृश्यातेंदेखें ॥ ११ ॥ हेंअवघेंअघटमान ॥ कार्यनव्हेनाकारण ॥ बोलतांचिझावळेंजाण ॥ ह्मणजेअनुमानमात्र ॥ १२ ॥ येथेंअनुमानहीविरालें ॥ दृश्यहेंकोठेंबिंबलें ॥ एवंकार्यकारणेसीजालें ॥ अज्ञानवृथा ॥ १३ ॥ ह्मणोनजगज्ञानमिशें ॥ अज्ञानआहेऐसें ॥ ह्मणतसाहेकैसें ॥ घडोंपाहे ॥ १४ ॥

ऐसेंजगज्ञानजेंआहे ॥ तेंअज्ञानह्मणेमीवीये ॥ येणेंअनुमानें
होंपाहे ॥ आथीऐसे ॥ २८२ ॥ तंवअज्ञानत्रिशुद्धिनाहीं ॥
हेंजगेंचिठेविलेंठाई ॥ जेधर्मुधर्मित्वेंकंहीं ॥ ज्ञानअज्ञानाअसे २८३

अगाजेणेंज्ञानेंजगभान ॥ त्यासीजरीह्मणालअज्ञान ॥ तरीयेणेंअनुमानेंकरून ॥ सत्यत्वानये ॥ १५ ॥ अगाहेंनव्हेअज्ञान ॥ हेजगींचसांपडलीखूण ॥ कांजेंअवघेंजगचिहेंजाण ॥ ज्ञानरूप १६ याजगामाजींकांहीं ॥ दुसरेंसांपडतचिनाहीं ॥ अवघेंजगचिपाहीं ॥ ज्ञानरूप ॥ १७ ॥ श्रुतिः ॥ यत्किंचेदंप्राणिजंगमंचपतत्रिचयच्चस्थावरंसर्वंतत्प्रज्ञानेत्रप्रतिष्ठितं ॥ प्रज्ञानेऽशेलोकःप्रज्ञाप्रतिष्ठाप्रज्ञानंब्रह्मसएतेनप्रज्ञानेनात्मनास्माल्लोकादुत्क्रम्येत्यादि ॥ अथच ॥ सर्वाण्येवैतानिप्रज्ञानस्य नामधेयानिभवंति ॥ इति ॥ स्मृतिश्च ॥ मत्तःपरतरंनान्यत्किंचिदस्तिधनंजय ॥ इति ॥ मजहूनि नाहींआन ॥ हेंभगवंताचेंवचन ॥ तरीभगवंतह्मणिजेकोण ॥ हेंश्रुतिहीबोले ॥१८॥ ॥ श्रुतिः ॥ सत्यंज्ञानमनंतंब्रह्मेतिश्रुतेः ॥ प्रज्ञानंब्रह्म ॥ इति ॥ तरीयापरमात्मयाहूनआन ॥ जगनाहींकिंचित्हीजाण ॥ ह्मणोनजगअवघेंसंपूर्ण ॥ चिद्विलासु ॥ १९ ॥ संमतिः ॥ चिदेवपंचभूतानिचिदे

भुवनत्रयं ॥ विज्ञातमधुनासम्यगहमेवचिदेवहि ॥ इतिवासिष्ठे ॥ ॥ एवंहेंजेंजगकांहीं ॥ दृज्ञात्रज्ञानचिपाहीं ॥ येथेंदुसरेंनाहीं ॥ चिन्मात्रावांचूनि ॥२०२०॥ ह्मणोनजगहेंज्ञानघन ॥ जगींहीदिसतसेजाण ॥ त्यासीकारणअज्ञान ॥ कैसेंह्मणावें ॥ २१ ॥ अगाअज्ञानाचाधर्मुज्ञान ॥ हें कंहींचनघडेजाण ॥ अज्ञानधर्मीहोऊन ॥ ज्ञानधर्मुचाळी ॥ २२ ॥ हेंकैसेंघडोंपाहे ॥ ह्मणोनिपुढें बोलतुआहे ॥ तेंसद्गुरूचेपाये ॥ स्मरोनबोलों ॥ २३ ॥

कांजळामोतींवीयें ॥ राखोंडियादीपुजीये ॥ तरीज्ञानधर्मु होये ॥ अज्ञानाचा ॥ २८४ ॥ चंद्रमानिगतीज्वाळा ॥ अकाशआतेशिळा ॥ तरीअज्ञानउजळा ॥ ज्ञानातेंवमी ॥ २८५ ॥

मोतियांपासूनजळ ॥ स्रवेजरीप्रांजळ ॥ तरीअज्ञानापासूनिसोज्वळ ॥ चिद्विलासजग ॥ २४ किंवाराखोंडीनिवाली ॥ तेदीपासीजरीउजळी ॥ तरीअज्ञानपाजळी ॥ ज्ञानदीपासीपैं ॥ २५ ॥ किंवानिखळहिमाचाचिवोतला ॥ शैत्याचाकींघडला ॥ तोचंद्रमाप्रसवेज्वाळा ॥ सीतनिवारका ॥ २६ ॥ किंवाआकाशह्मणिजेपोकळ ॥ तेंअंगेंआतेंशिळ ॥ तेवींअज्ञानजेंटवाळ ॥ तेंज्ञानातें प्रसवे ॥ २७ ॥ अहोहेंजगदाभासभासे ॥ हानिखळचिद्रसुचिअसे ॥ याज्ञानरूपाकैसें ॥ अज्ञान प्रसवे ॥ २८ ॥ अगागुरूकृपाआथिलेपणें ॥ जोजगासीपाहोंजाणे ॥ तेंविसरोनजगाचियेखूणे ॥ सोज्वळचिअघवें ॥ २९ ॥ एवंज्ञानमात्रचिजगआहे ॥ तेंअज्ञानापासूनिजगहोये ॥ हेंनघडेह्मणोनपाहे ॥ पुढेंहीबोले ॥ २०३० ॥

क्षीराब्धिकाळकूट ॥ हेएकिपरीचेविकट ॥ परीकाळकूटींचोखट ॥ सुधाकैंची ॥ २८६ ॥

क्षीराब्धीच्यापोटीं ॥ विषाचीअसेखोटी ॥ हेहीमातथोकटी ॥ परीकांहींएकअसे ॥३१॥ परीविषाच्याठायीं ॥ अमृताचीखाणीपाहीं ॥ ऐसेंतंवनाहीं ॥ देखिलेंकोठें ॥ ३२ ॥ अमृतामाजीं विषअसे ॥ हेंवचनमात्रचिदिसे ॥ परीविषासीविषत्वनसे ॥ अमृतामाजीं ॥ ३३ ॥ अहोक्षीराब्धीहूनिकाढिलें ॥ तैंविषविषत्वनिवडलें ॥ येऱ्हवींसुधेमाजींसंचलें ॥ सुधाचिअसेकीं ॥ ३४ ॥ ह्मणोनएकेपक्षें ॥ अमृतींवसिजेविषें ॥ परीविषामाजींनसे ॥ सुधारसुपैं ॥ ३५ ॥ तेवींज्ञानींही अज्ञाननसे ॥ मांअज्ञानींज्ञानकायिसें ॥ पुढेंहीअशंकावसें ॥ बोलतोपैं ॥ ३६ ॥

नाज्ञानीअज्ञानजालें ॥ तेंहोतांचिअज्ञानगेलें ॥ पुढतीज्ञानएकलें ॥ अज्ञाननाहीं ॥ २८७ ॥

ह्मणालअज्ञानींज्ञानझालें ॥ हेंअवघेंचिमावळलें ॥ परीअज्ञानज्ञानींउपजलें ॥ ऐसेंतऱ्हींहो ॥ ३७ ॥ तरीज्ञानींअज्ञानझालें ॥ हेंबोलतांअज्ञानगेलें ॥ ज्ञानराहेसंचलें ॥ जैसेंतैसें ॥ ३८ ॥ अज्ञानाचेंमूळज्ञान ॥ तरीवोळखतांज्ञानाचीखूण ॥ अज्ञानशब्दुचिजाण ॥ उडोनिगेला ॥ ३९ ॥ अगारवीतमाचेंमूळ ॥ तरीशोधापारवींमंडळ ॥ मगखरेंकींटवाळ ॥ परिचयोपाहा ॥ २०४० ॥ तेवींज्ञानासीचोजवितां ॥ अज्ञानलागतेंहाता ॥ तरीअज्ञानाचीमाता ॥ ज्ञानघडतें ॥ ४१ ॥ ह्मणोनिज्ञानींअज्ञानसंभव ॥ हेंबोलतांचिअज्ञानवाव ॥ एकलेंभरीव ॥ ज्ञानमात्र ॥ ४२ ॥ आतांअज्ञानींज्ञानझालें ॥ किंवाअज्ञानाज्ञानप्रसवलें ॥ इयेदशेआलें ॥ नाहींज्ञान ॥४३॥ ज्ञानमात्रजेंकांहीं ॥ तेथेंकोणेंहीपरीपाहीं ॥ अज्ञानाचासंबंधुनाहीं ॥ ऐसेंचिघडतें ॥ ४४ ॥ काळत्रयींअविच्छिन्न ॥

सत्यत्वेंएकलेंज्ञान ॥ तेंआतांनवेंजाण ॥ केलेंनाहीं ॥ ४५ ॥ ह्मणोनअनादिएकलेंज्ञान ॥ तरीच अनादिलटिकेंअज्ञान ॥ आतांज्ञानमात्रजेंजाण ॥ तेंज्ञानाचिसारिखें ॥ ४६ ॥

ह्मणोनिसूर्यसूर्याचियेवढा ॥ चंद्रचंद्राचिसांगडा ॥
नादीपाचियापडिपाडा ॥ ऐसादीपु ॥ २८८ ॥

स्वताजोसूर्यजाण ॥ तमेवीणप्रकाशघन ॥ तोतमाचासंबंधुमानून ॥ जाणावाकाई ॥ ४७ ॥ सूर्यप्रकाशासीतमव्यालें ॥ कींसूर्यंतमप्रकाशिलें ॥ ऐसेंनाहींतेंसंचलें ॥ आयितेंतेजें ॥ ४८ ॥ एवंकोण्हेअनुमानेंवीण ॥ सूर्यतोचिसूर्योजाण ॥ किंवाचंद्राचेंचंद्रपण ॥ उष्णेंवीणकीं ॥ ४९ ॥ ते जासीशांतकरून ॥ चंद्रासीआलेंचंद्रपण ॥ ऐसेंनव्हेतेंआपण ॥ स्वताचिशांत ॥ २०५० ॥ किंवा दीपाचादावितां ॥ दीपुचिकींपाहातां ॥ नावेकप्रकाशिता ॥ तोचित्याचा ॥ ५१ ॥ किंवारवी रवीसमान ॥ चंद्राऐसाचंद्रजाण ॥ दीपाचेंमहिमान ॥ दीपचिपावे ॥ ५२ ॥ एवंहेंआपणासी आपणदाविती ॥ दुसरयाचीनाहींगुंती ॥ इत्यादिदृष्टांतीं ॥ सांगितलेंऐसें ॥ ५३ ॥ एवंसंबंधें वीण ॥ ज्ञानासीप्रकाशीज्ञान ॥ येथेंअज्ञानाकरण ॥ कोठूनआलें ॥ ५४ ॥ मागीलनिरूपणेंकरून ॥ जगहेंज्ञानमात्रचिजाण ॥ तेंज्ञानचिकारण ॥ आपेआप ॥ ५५ ॥ तेंज्ञानह्मणालकाई ॥ तरीजेथें ज्ञेयज्ञातृत्वनाहीं ॥ तेंचिहेंजगप्रवाहीं ॥ विलासतसे ॥ ५६ ॥ ॥ संमतिः ॥ उत्तमःपुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः ॥ योलोकत्रयमाविश्यबिभर्त्यव्ययईश्वरः ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ ह्मणोन भास्यआणिभासक ॥ परमात्माचियेथेंएक ॥ येथेंकांहींआणीक ॥ आलेंचिनाहीं ॥ ५७ ॥ कांजें सर्वकाळस्वस्थ ॥ ह्मणोनदुसरेंनसंचरेयेथ ॥ आतांअज्ञानाचीमात ॥ तेथेंकैंची ॥ ५८ ॥

प्रकाशतोप्रकाशकीं ॥ यासीनचुकेंघेईचुकीं ॥
ह्मणोनिजगअसकीं ॥ वस्तुप्रभा ॥ २८९ ॥

वस्तुचिन्मात्रस्वरूप ॥ यासीकदानघडेलोप ॥ जगाचाहीआरोप ॥ जालाअसतां ॥ ५९ ॥ तयाप्रकाशाचीउजरी ॥ जगहेंजगत्वातेंधरी ॥ वस्तुलोपतीतरी ॥ जगदाभासकैंचा ॥ २०६० ॥ ह्मणोनतोप्रकाशतोप्रकाशकपाहीं ॥ यासीसर्वथाअन्यथानाहीं ॥ आतांजगदाभासजोकांहीं ॥ तोवस्तुप्रभामात्र ॥ ६१ ॥ एवंभास्यभासकप्रवाहीं ॥ वस्तुवीणदुजेंनाहीं ॥ ऐसेंचिवचनकांहीं पुढेंहीबोले ॥ ६२ ॥

विभातियस्यभासा ॥ सर्वमिदंह्याऐसा ॥
श्रुतिकायवायसा ॥ ढेंकरूदेती ॥ २९० ॥

अगाप्रकाश्यप्रकाशत्वेंकरून ॥ वस्तुचिवस्तूसीजाणआपण ॥ येथेंनाथिलेंअज्ञान ॥ कारणमा नावें ॥ ६३ ॥ तरीवस्तुभासेंहेंभासे ॥ ह्मणोनवस्तुचहेंअवघेंअसे ॥ श्रुतिबोलतीऐसें ॥ तेंव्यर्थ चिकाई ॥ ६४ ॥ श्रुतिः ॥ नतत्रसूर्योभातिनचंद्रतारकंनेमाविद्युतोभांतिकुतोयमग्निः ॥ तमेवभांत मनुभातिसर्वंतस्यभासासर्वमिदंविभाति ॥ इति ॥ अगास्वप्रकाशरूपजाण ॥ तेथेंदुसराप्रकाश ककोण ॥ सूर्यआदिकरून ॥ हातेंथिंचाभासु ॥ ६५ ॥ इदंशब्देंकरून ॥ हेंजेंजेंभासमान ॥ तेंभास लीसेजाण ॥ आपणवस्तु ॥ ६६ ॥ आणिवस्तुभासेंचिकरून ॥ हेंभासलेंसेजाण ॥ एवंभास्यभास कआन ॥ असेनायेथें ॥ ६७ ॥ एवंसकळप्रकाशाचाप्रकाशु ॥ आत्मातोस्वप्रकाशु ॥ तोचिहाज गदाभासु ॥ निश्चितजाण ॥ ६८ ॥ ह्मणालजगहेंजडभान ॥ वस्तुस्वताप्रकाशघन ॥ तरीतेंचि

हेंजगजाण ॥ कैसेनिघडतें ॥ ६९ ॥ जगहेंआगमापाई ॥ वस्तूसीतंवखंडणनाहीं ॥ असोबहु तांअभिप्रायीं ॥ अघटितदिसतें ॥२०७०॥ तरीजगाचाआरोप ॥ तेंनामरूपाचेंपडप ॥ त्यानामरू पासीविक्षेप ॥ दिसतचिअसे ॥ ७१ ॥ तरीआरोपविक्षेपाचियाखूणा ॥ किंवानामरूपाचियाक ल्पना ॥ हावस्तुचाखेळजाणा ॥ विलासतअसे ॥ ७२ ॥ असोजेथूनहेंभासेअघवें ॥ तेंचिहोऊनि जरीपाहावें ॥ तरीनामरूपअघवें ॥ विरोनिजाये ॥ ७३ ॥ मगप्रकाश्यआणिप्रकाशक ॥ हाअ ध्यासतुटोनवस्तुएक ॥ यालागींजगसकळिक ॥ सत्स्वरूप ॥ ७४ ॥ अगास्वरूपाचीपाहतांखू ण ॥ तरीतेंगुणागुणविहीन ॥ मगजगकायसगुण ॥ भासेलतेव्हां ॥ ७५ ॥ अगागुणाचामागु नाहीं ॥ तरीजगहेंह्मणावेंकाई ॥ ह्मणोनिअवघेंजगहीपाहीं ॥ सत्स्वरूप ॥ ७६ ॥ अगाआपलिये आवडी ॥ आपणेंआपलीघडी ॥ घालूनघडमोडी ॥ भाविलीअसे ॥ ७७ ॥ तेभावणेचाभीतरू ॥ तेथेंकैंचाहाजगदाकारु ॥ अवघासुखसागरु ॥ सर्वदासरिसा ॥ ७८ ॥ स्मृतिः ॥ भिन्नतश्चज डेभेदाश्चिदेकःसर्वदाखलु ॥ इतिसूतसंहितायां ॥ एवंजडभेदजेंकांहीं ॥ तेभावनामात्रसर्वेही ॥ तेंभावनाहीनाहीं ॥ चिन्मात्रत्वीं ॥ ७९ ॥ तथाच ॥ एतदेवचिदाकाशंतदेवमननंस्मृतम् ॥ एतदेवचिदाकाशंतदेवपरमंपदं ॥ इतिवासिष्ठे ॥ अगाजडभेदुचिनाहीं ॥ तरीजगह्मणावेंकाई ॥ सर्वदाएकलेंपाहीं ॥ सर्वहीवस्तु॥२०८०॥स्मृतिः ॥ शिवएवास्तिनैवान्यदितियोनिश्चयःस्थितः॥ सदासएवसिद्धांतःपूर्वपक्षस्तथापरे ॥ अयमेवहिवेदार्थोनापरःपरमास्तिकाः ॥ अन्यथाचेत्सुराः सद्योमूर्धामेत्रपतिष्यति ॥ इतिसूतसंहितायां ॥ एवंशिवेंवीणदुजेंनाहीं ॥ ऐसेंप्रमाणकेलेंपाहीं ॥ तेंशिवरूपह्मणालकाई ॥ तरीसत्यज्ञानअनंत ॥ ८१ ॥ सर्वांचेंअधिष्ठान ॥ सर्वसाक्षीतेंचिजा ण ॥ सर्वांतरस्थहेखूण ॥ त्यासीचकेली ॥८२॥ तेंचिहेंसर्वपाहीं ॥ भास्यभासकप्रवाहीं ॥ तरी सहजचिनाहीं ॥ जडभागयेथें ॥ ८३ ॥ यालागींवस्तुविलासेसीजाण ॥ वस्तुचिअसेपरिपूर्ण ॥ येथेंदुजेंकारण ॥ कोठूनआला ॥ ८४ ॥

यालागींवस्तुप्रभा ॥ वस्तुचिपावेशोभा ॥
जातअसेंलाभा ॥ वस्तुचिया ॥ २९१ ॥

जेदिसेप्रकाश्यप्रकाशकता ॥ किंवाकार्यकारणता ॥ साध्यआणिसाधकता ॥ जेंकींकांहीं ८५ तेंवस्तुप्रभावस्तूप्रकाशे ॥ वस्तुनेंचवस्तूशोभतसे ॥ साध्यसाधकत्वेंलाभतसे ॥ वस्तूसीचवस्तु ॥ ८६ ॥ अगास्वसंवेद्यतेसीलोपनाहीं ॥ तेथेंइतुकेंहीघडतसेपाहीं ॥ आणिघडलेंचिनघडेकांहीं ऐसेंघडतें ॥ ८७ ॥ एवंहेअनुभवाचीखूण ॥ अवघेंत्रैलोक्यआनंदघन ॥ येथेंअज्ञानकारण ॥ कैं चेंआतां ॥ ८८ ॥ ह्मणोनिवस्तूसीअन्यथानाहीं ॥ तरीकारणेंकाजकाई ॥ मागुतेंइयेविषई ॥ पुढें हीबोले ॥ ८९ ॥

वांचूनवस्तुयया ॥ आपणपेंप्रकाशावया ॥
अज्ञानहेतुवायां ॥ अवघेंचि ॥ २९२ ॥

वस्तूचीस्वसंवेद्यखूण ॥ हेंतंवलोपेनाजाण ॥ तरीजगकायआन ॥ याहूनिअसे ॥२०९०॥ अगा वस्तुह्मणिजेचिन्मात्रैक्यज्ञान ॥ तेंआपणासीतंवनव्हेनेण ॥ अग्निकायउष्णतेवीण ॥ असोंशकेपैं ॥ ९१ ॥ परीउष्णासीउष्णपण ॥ तेंउष्णचिनव्हेजाण ॥ तेवींवस्तुचिवस्तुजाण ॥ तेंजाणणेंचि नव्हे ॥ ९२ ॥ तेचिजाणीवजेकांहीं ॥ तोचिहाविलासपाहीं ॥ तरीआपणाजाणावयाकाई ॥ का रणांतरअसे ॥ ९३ ॥ तेंहीकारणअज्ञान ॥ तरीवस्तुअसतांजाण ॥ अज्ञानासीस्थान ॥ संभवलें

॥५५॥ तेथेंचसंचलेंअसोन ॥ करावेंसुधाप्राशन ॥ मगसहजाचिकल्याण ॥ शिवरूपअवघें ॥५६॥ एवंहेंप्रकरण ॥ यानांवअज्ञानखंडण ॥ केलेंजऱ्हींअवसान ॥ तरीनिरावसानचिहें ॥५७॥ येथील घेतलियास्वादु ॥ आतुडेनित्यानंदु ॥ अज्ञानाचासंबंधु ॥ समूळमिथ्या ॥ ५८ ॥ जेथेंलटिकेंझा लेंअज्ञान ॥ तेथेंज्ञानींकैंचेंज्ञान ॥ हेंपुढलेप्रसंगींजाणाविवरण ॥ सांगिजैलनिकें ॥ ५९ ॥ येथें सांगतांसांगणेंनाहीं ॥ नित्यानंदुचिएकचपाहीं ॥ तोचिसज्जनाच्याहृदईं ॥ हृदिस्थदिसे॥२१६०॥ ह्मणोनअवधानआणिवदतां ॥ एकुनित्यानंदुचिताता ॥ आतांसंतचरणींमाथा ॥ इतुकेंचिउचित ॥ ६१ ॥ ॥ इतिश्रीअनुभवामृतविवरणेश्रीनित्यानंदैक्यदीपिकायामज्ञानखंडणंनामसप्तमंप्रक रणंसमाप्तं ॥

प्रकरण अष्टम.

ॐपरमात्मनेनमः ॥ जयजयजीगुरुपूर्णा ॥ नित्यानंदाचिद्घना ॥ ज्ञानाज्ञानविहीना ॥ कल्या णरूपा ॥ १ ॥ तुझियासच्चिदानंदाहूनि ॥ स्रवलीआनंदमंदाकिनी ॥ तेजगींपापहरणी ॥ उदेली असे ॥ २ ॥ त्रिविधतापतत्पाननिववी ॥ देहात्मबुद्धीतेंबुडवी ॥ कर्मफळापासूनसोडवी ॥ प वित्रपणें ॥ ३ ॥ सज्जनाआरामपाववी ॥ पावनावेळुगमवी ॥ मुमुक्षादाखवी ॥ कैवल्यडोळां॥४॥ असोस्मरणेंपापहरे ॥ दर्शनेंतापमरे ॥ मज्जनेंमनमुरे ॥ आनंदजळीं ॥ ५ ॥ स्मरणींजेअसक्त ॥ दर्शनींअनासक्त ॥ मज्जनींआरक्त ॥ देहाचेनिलोभें ॥ ६ ॥ तेविषयबुद्धिधरून ॥ केवळजळमात्र करितीप्राशन ॥ तैसेंचितृषाहरण ॥ नावेकत्यांचें ॥ ७ ॥ अगाआनंदजळतरीतेंची ॥ परीपुरवी अवडीचीरुची ॥ कांजेजयातयापरीएकिचि ॥ एकुलतीगंगा ॥ ८ ॥ सज्जनातेंपवित्रकरी ॥ का मुकांचेमनमळेभरी ॥ पात्रानुसारतृषाहरी ॥ तृषार्तांची ॥ ९ ॥ एवंतुझीकरुणामंदाकिनी ॥ जियातियापरीएकिचिजनीं ॥ असोयाजनाचाजीवनीं ॥ जीविकाहेचि ॥ १० ॥ इयेचेनिजनींज नपण ॥ इयेनिचिजनपावन ॥ हाचिपाझरसेऊन ॥ विषयीलाठे ॥ ११ ॥ अहोयाविषयाची झळाळ ॥ हेंएकदेशीउपजळ ॥ पाझरयांचेंजेंमूळ ॥ तेंचिकांनसेऊ ॥ १२ ॥ ऐशीचविजया लागे ॥ तोसांडूनइयेलगबगे ॥ मुख्यतीरचीवोळगे ॥ गंगेचिइये ॥१३॥ तेथेंएकदांकरितांज ळप्राशन ॥ अवघ्याजन्माचेंतृषाहरण ॥ असोअतीतआणिवर्तमान॥ भविष्यासहित ॥१४॥ याज न्मासीबोळविलें ॥ आतांमज्जनाकायउरलें ॥ ह्मणोनजळचितान्हेलेंराहिलें ॥ आपआपणया १५ तेंआपआपणासीप्यालें ॥ शांततेसीहीविसरलें ॥ मगस्वस्थानींचराहिलें ॥ विसरोनिवाहो ॥ १६ ॥ अहोतेंवोहटींचिपडिलेंनव्हतें ॥ मीपणेंचिउठिलेंहोतें ॥ आतांतंवनदिसेयेथें ॥ तूंपणें सहित ॥ १७ ॥ आतांपाहतांआनंदजळाचालागु ॥ नदेखोपदद्वयाचामागु ॥ एकलाअभंगु ॥ आनंदमात्र ॥ १८ ॥ नानातोआनंदसंधिहीन ॥ ह्मणोननित्यानंदतोचिजाण ॥ तेथेंशिवींनाहीं शिवपण ॥ यालागींकल्याणअघवें ॥ १९ ॥ आतांकृपाळुवाकल्याणमूर्ति ॥ तुवांचितूतेंविज्ञप्ति ॥ जैसीप्रभाप्रभाकराप्रति ॥ दीप्तिमागे ॥२०॥ तुझाचितुजपढियावो ॥ तोचिगुरुशिष्यपणाठावो ॥ तेणेंतुझालाहों ॥ अनुभउआह्मीं ॥ २१ ॥ जेतुझीअनुभवाचीखूण ॥ पावलीअनुभवामृतींविवर ण ॥ तेंविवरणप्रवाहींपडोन ॥ बोलविलेंमातें ॥ २२ ॥ नानाहाविवरणसागरु ॥ येथेंतुवांहोऊ नितारु ॥ मीहोऊनिकासधरु ॥ येथवरीआलों ॥ २३ ॥ जेथेंकोण्हेकाळेंकाण्हेंही ॥ अज्ञानदेखि लेंनाहीं ॥ निखळचिद्रसाच्याडोहीं ॥ आणूनघातलें ॥ २४ ॥ तेथेंसुखावलोंनावेक ॥ तंवपुढेंदे

खिलेंआणीक ॥ जेंसुखासीहीएक ॥ विसावाअसे ॥ २५ ॥ तेथेंअज्ञानतंवनसे ॥ परीज्ञानासीही कोणीनपुसे ॥ निखळशांतीचेशांतरसें ॥ विलासतअसे ॥ २६ ॥ नानाशांतिनव्हेतुझीकरुणा ॥ दावावातेथीलउगाणा ॥ ऐसेंह्मणोतंवमीपणा ॥ पात्रजालों ॥ २७ ॥ ह्मणोनहेंअवघेंचिअसे ॥ मजमींपणचिआतांनसे ॥ नानाहाहीअतीसोपैसे ॥ तुजमाजींदेवा ॥२८॥ यावरीनित्यानंदचूडा मणी ॥ कृपादृष्टिअवलोकोनी ॥ जेथेंपूर्वोक्तकडसणी ॥ कांहींचनदिसे ॥ २९ ॥ आतांग्रंथाचे निमिशें ॥ आपणविलासतअसे ॥ विवरणतारूपेंपेलितसे ॥ स्वानंदजळीं ॥ ३० ॥ परीनावेक माझेंमिशकेलें ॥ मागेंअज्ञानखंडिलें ॥ आतांपुढेंआरंभिलें ॥ ज्ञानाचेंबोळवण ॥३१॥ तेथेंआपण चिहोऊनिश्रोता ॥ आपणचिज्ञालावदता ॥ ह्मणोनिसंतचरणींमाथा ॥ ठेविलामियां ॥ ३२ ॥ तुमचीकरुणापेलेलबरवी ॥ तरीचाखेनयेथीलचवी ॥ येरठेवाठेवी ॥ काजनाहीं ॥३३॥ ह्मणोनस ज्जनचरणवंदून ॥ आरंभिलेंपुढेंविवरण ॥ तेथीलसंबंधजाण ॥ अवधारावा ॥ ३४ ॥ चिन्मात्रा चीयेठाई ॥ अज्ञानाचीशुद्धीनाहीं ॥ तरीज्ञानासीपाहीं ॥ ज्ञानत्वकैंचें ॥३५॥ ह्मणोनहेंप्रकरण ॥ सविलासेंकीजेलविवरण ॥ श्रोतादीजोअवधान ॥ इतुकेंचिमागें ॥ ३६ ॥ मागेंप्रकर्णीअंतींपा हीं ॥ बोलिलेंऐसेंकांहीं ॥ जेजागराहानीनाहीं ॥ तरीनिद्राकैंची ॥ ३७ ॥ तोनिद्राशोधपाहे ॥ तंवजागरुचिविसरोनिजाये ॥ हाचिसंबंधहोये ॥ पुढिलेपदासी ॥ ३८ ॥

तैसेंआमुचेंनिनावें ॥ अज्ञानाचेंज्ञानहीनव्हे ॥
आह्मालागींगुरूदेवें ॥ आह्मीचिकेलों ॥ १ ॥

अह्मासीजेंआह्मीपण ॥ तेगुरुरावेंदाविलीखूण ॥ तेथेंकेउतेंअज्ञान ॥ परीज्ञानहीकैंचें ॥३९॥ तेंज्ञानाचेंहीज्ञान ॥ अज्ञानासीजेथिचेंअज्ञानपण ॥ आह्मीआह्मीपणानतुटोन ॥ वाढलावाढु ॥ ४० ॥ एकज्ञानएकअज्ञान ॥ वर्णव्यक्तिभिन्नाभिन्न ॥ येथेंमुद्दलआह्मीनविसंचोन॥ भरलोंभेदीं ॥ ४१ ॥ तेंअमुचेंआह्मीपण ॥ गुरुराजेंदाविलीखूण ॥ तेथेंइत्यादिहेंजाण ॥ संभवलेंचिनाहीं ४२ येथेंआह्मावांचूनिपाहीं ॥ दुजीवार्ताहीपरीनाहीं ॥ तेथेंकैंचेंकाइ ॥ अज्ञानकिंवाज्ञान ॥४३॥ येथें ह्मणालआह्मीतेंकवण ॥ तरीज्ञानाज्ञानविहीन ॥ दृश्यात्रद्रष्टेपण ॥ प्रत्ययमात्र ॥ ४४ ॥ आतां आह्मीचिआह्मीपाहीं ॥ ह्मणोनिहाहीअतीसोनाहीं ॥ पुढेंऐसेंचिकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥ ४५ ॥

परीआह्मीआह्माआहो ॥ तेंकैसेंपाहोंजावो ॥
तंवकायकीजेठावो ॥ लाजिजेऐसा ॥ २ ॥

दृश्यात्रजेंद्रष्टेपण ॥ तेंगिळूनिप्रत्ययचिपूर्ण ॥ तेंचिआमचेंआह्मीपण ॥ पाहोंजातां ॥ ४६ ॥ तंवपाहाणेंजेंतेंचिहोये ॥ ह्मणोनलाजिजेऐसेठाये ॥ येणेंअभिप्रायें ॥ बोलिलाअसे ॥ ४७ ॥ अहो अह्मीपणासवडीनाहीं ॥ तरीआह्मीपणघेइजेकाई ॥ हेंगुरुराजाच्यापाई ॥ लाधलोंजरी ॥ ४८ ॥ तरीआह्मासीतंवतुटीनाहीं ॥ परीउपरोधचिसरलापाहीं ॥ ऐसेंहेंपुढेंकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥४९॥

ह्याठावोवरीगुरुरायें ॥ नांदविलोंउवायें ॥
जेआह्मीनसमाये ॥ आह्मामाजीं ॥ ३ ॥

अहोअह्मासीययागुरुरायें ॥ येवढीसरळताकेलीपाहें ॥ जेंआह्मीहेंहीनसमाये ॥ आह्मामाजीं ॥५०॥ अगाअमृताचियेगांवीं ॥ कायेसीअमृताचीठेवाठेवी ॥ तेवींआह्मीपणाचीगोवी ॥ आह्मा माजींकैंची ॥ ५१ ॥ आह्मीआह्मीपणानगुंतोन ॥ निखळआह्मीचअसोंसंपूर्ण ॥ ऐसीदाविलीखू

ण ॥ गुरुराजेंआह्मां ॥ ५२ ॥ एवंज्ञानाज्ञानगिळून ॥ निखळप्रत्ययमात्रचिपरिपूर्ण ॥ त्याप्रत्यया चेंहीप्रत्ययपण ॥ लाजिलेंयेथें ॥५३॥ नातरीप्रत्ययाचानिरोधु ॥ नसोनिआत्मास्वतःसिद्धु ॥ ऐसाचिप्रत्ययप्रसादु ॥ गुरुचरणींअसे ॥५४॥ ह्मणोनिऐसीचिसरळता ॥ पुढेंदावितसेमागुता ॥ दीजोअवधानश्रोता ॥ कृपाकरूनि ॥ ५५ ॥

अह्मोआत्मेपणींनसंटों ॥ स्वसंवितींनघसवटों ॥
अंगींलागलियानफुटों ॥ कैवल्यह्मी ॥ ४ ॥

अह्मोआत्मत्वह्मणिजेकाई ॥ तरीप्रत्ययमात्रजेंकांहीं ॥ तयासिद्धप्रत्ययींपाहीं ॥ प्रत्ययोनसाहे ॥ ५६ ॥ नवनीतींमाथुलानरिघे ॥ साढेपन्हरींपूटनलागे ॥ तेवींप्रत्ययापहावयाजोगें ॥ आत्मत्वनाहीं ॥ ५७ ॥ तेथीलप्रत्ययोजोकांहीं ॥ ह्मणिजेप्रत्ययाउजरीनाहीं ॥ रसनेचारसकाई॥ आणीकेंचाखिजे ॥ ५८ ॥ किंवारसनेसीरसनाचाखे ॥ हेंहीयेथेंपारुखे ॥ तेवींप्रत्ययमात्रआत्मा नदेखे ॥ प्रत्ययाचेंमुख ॥ ५९ ॥ अहोपाणीचतान्हेलयांजाण ॥ कैसेंहोयेतृषाहरण ॥ अमृतचि पावेमरण ॥ तरीकवणराखेतयासी ॥ ६० ॥ दिव्यौषधिरोगेंपीडे ॥ मगनिवारणकैसेंघडे ॥ ऐसें औषधजोडे ॥ जेणेंरोगजाये ॥ ६१ ॥ तेवींआत्मामात्रजोकांहीं ॥ तेथेंअप्रत्ययअसेपाहीं ॥ तरी प्रत्ययोकवणेठाईं ॥ गिवसूंजावा ॥६२॥ ह्मणोनिनसंटोआत्मेपणीं ॥ ह्मणिजेआत्मत्वघेईजेह्मणी ॥ तरीआत्मत्वासीहानी ॥ ऐसेंहीनव्हे ॥ ६३ ॥ येथेंहोणेंचिनसाहे ॥ परीस्वसंविताहानीनोहे ॥ ह्मणिजेअस्तिक्यताआहे ॥ संचलीस्वयें ॥६४ ॥ एवंनिर्धारुचिनसाहे ॥ परीआत्मत्वाहानीनोहे ॥ ह्मणोनिआमचेनिप्रत्ययें ॥ आह्मीचिअसों ॥ ६५ ॥ आह्मीआह्मीपणेंचिअसों ॥ कैवल्याचाहीनेघोंअतीसो ॥ दुणावोंनाविसकुसों ॥ सिद्धस्वरूपासी ॥ ६६ ॥ कैवल्यहीजेंकांहीं ॥ आह्माह्मनिआणीकनाहीं ॥ ह्मणोनकैवल्यालागींपाहीं ॥ पालटुचिनेघों ॥ ६७ ॥ ज्ञाननव्हेनाअज्ञान ॥ प्रत्ययासीनाहींप्रत्ययपण ॥ याअर्थीजेंअसेजाण ॥ तेंचिआह्मी ॥ ६८ ॥ एतावत्काळनिरूपिलें॥ तेंप्रत्ययमात्रचिसंचलें ॥ यालागींज्ञानअज्ञानाजालें ॥ अवसानयेथें ॥ ६९ ॥ ज्ञानासीनाहींज्ञान पण ॥ अज्ञानराहिलेंनसोन ॥ आतांआह्मीचआह्मीपूर्ण ॥ प्रत्ययमात्र ॥ ७० ॥ तेंआह्मीकैसें ॥ तें मागुतीसांगुतसें ॥ तेंअवधानाचेनिपैसे ॥ आतांतेंहोये ॥ ७१ ॥

आमुचीकरवेगोठी ॥ तेजालीचिनाहींवाक्सृष्टी ॥
आमुतेंदेखेदिठी ॥ तेदिठीचिनव्हे ॥ ५ ॥

ह्मणालआह्मीपणतेंकाई ॥ जेथेंसृष्टिचिजालीनाहीं ॥ तेंआह्मीआमच्याठायीं ॥ ढळलोंचि नाहीं ॥ ७२ ॥ ह्मणिजेचिन्मात्रस्वरूपजेंकांहीं ॥ तेंविकरेऐसेंनाहीं ॥ तरीसृष्टीहेकवणेठायीं ॥ संभवेलपाहा ॥ ७३ ॥ हेंजेंदिसेसृष्टिमान ॥ तेंअवघेंचिटवाळजाण ॥ स्वरूपींकायअनान ॥ वर्णव्यक्तिअसती ॥ ७४ ॥ असोत्यास्वरूपाच्याठायीं ॥ भानचिभासलेंनाहीं ॥ चिन्मात्रेंवीण नाहीं ॥ दुजेंयेथें ॥ ७५ ॥ तेंचिन्मात्रजेंकांहीं ॥ आह्माह्मनिदुजेंनाहीं ॥ ह्मणिजेप्रत्ययमात्रचि पाहीं ॥ हेतुरहित ॥ ७६ ॥ तेंआह्मीचिपरिपूर्ण ॥ कैंचेंसृष्टीसीसृष्टिपण ॥ हेआमचीगोठीजाण॥ आह्मीचिजाणों ॥ ७७ ॥ ह्मणिजेंआह्मांह्मनिपाहीं ॥ जाणणेंआणीकेठायीं ॥ देखिलेंतरीनाहीं ॥ प्रत्ययेंयेणें ॥ ७८ ॥ ह्मणोनआह्मीचआह्मांदेखिलें ॥ तरीदेखणेंकाईवाइलें ॥ आतांदेखणेंनदेखिलें॥ देखणयासी ॥ ७९ ॥ येथेंदेखावेंलागलेंनाहीं ॥ तरीतेंदेखणेंचिनव्हेपाहीं ॥ असोनिखळपाहाणें चिजेंकांहीं ॥ तेंपाहेलकवणा ॥ ८० ॥ एवंआत्मामात्रआहे ॥ तेथेंकोणासीकोणपाहे ॥ विषय

होऊंलाहे ॥ कींविषयीकवणु ॥ ८१ ॥ पुढेंयेचिअभिप्रायें ॥ संकेतसांगितलाआहे ॥ तेंसज्जनांचे पाये ॥ निहाळूनसांगों ॥ ८२ ॥

आम्हुतेंकरूनिविखो ॥ भोगूंसकेपारखो ॥
तैंआम्हुतेंनदेखो ॥ आह्मीपण ॥ ६ ॥

प्रत्ययमात्रजेंआह्मी ॥ तेंधर्मुनहोंनाधर्मी ॥ तेंआम्हुतेंआह्मी ॥ विषोकैसें ॥ ८३ ॥ अगाउष्णता मात्रजोहुताशन ॥ तोउष्णतेचाभोक्तानव्हेजाण ॥ तेवींआह्मासीआह्मीपण ॥ स्वीकारितांनये ॥ ८४ ॥ कांजेंदेखणेंमात्रआह्मीजाण ॥ तयाकोणदेखेआह्मालागून ॥ आह्मीदेखणेंनदेखणेंवीण ॥ स्वरूपमात्र ॥ ८५ ॥ दृश्यनव्हेनाद्रष्टेपण ॥ भोग्यनव्हेनाभोक्तेपण ॥ कर्मीनहोनाउगेपण ॥ ऐसें जेआह्मी ॥ ८६ ॥ याचीअसावयाचीस्थिति ॥ तेंपुढेंसांगतोमागुती ॥ तेंसांगेनलाहोनसंपत्ती ॥ अवधानाची ॥ ८७ ॥

प्रगटोंलपोंनलाहों ॥ येथेंनाहींनवलावो ॥
परीकैसेनिहीविपावो ॥ असणयाचा ॥ ७ ॥

अगादेखणेंदुजेंअसतें ॥ तरीयाचेंप्रकटत्वातेंदेखिजेतें ॥ यालागींप्रकटलयावीणआयितें ॥ स्वरूपमात्रआह्मी ॥ ८८ ॥ अतांवस्तुमात्रआयिती ॥ तेथेंकल्पावेकवणाप्रती ॥ उदयअस्तेंवी णगभस्ती ॥ नांदतुअसे ॥ ८९ ॥ अगाप्रकटलोपातेंदेखे ॥ तेंकायेंप्रकटोंलोपोंसके ॥ देखणेंमात्र नचुके ॥ प्रकटनालोपो ॥ ९० ॥ ऐसयाआह्मावीण ॥ दुजेंकोणकोठेंजाण ॥ अतांप्रकटेंलोपेंको ण ॥ कोणाप्रति ॥ ९१ ॥ किंबहुनाअसणयाचाहीभावो ॥ असोनिचधरूंनलाहो ॥ यालागींह्म णितलेंविपावो ॥ असणयाचाही ॥ ९२ ॥ अगाआह्मासीअसतांकांहीं ॥ असणयाचापांगुनाहीं ॥ आह्मीआह्मासीचपाहीं ॥ लक्षानयोंचिकीं ॥ ९३ ॥ तस्मात्संबंधेंवीणअसोंनसों ॥ यालागींअ सणयाचाकायअतीसो ॥ ह्मणोनआह्मीनुमसों ॥ आह्मीपणासी ॥ ९४ ॥ह्मणालअसणयापालटु नाहीं ॥ तरीनसणेंतेंकैसेंपाहीं ॥ आतांपरिहारुइयेविषईं ॥ बोलिलापुढें ॥ ९५ ॥

किंबहुनाश्रीनिवृत्ति ॥ ठेविलोंअसोंजियास्थिति ॥
तेंकायदेऊंहातीं ॥ वाचेचिया ॥ ८ ॥

सिद्धाचास्वरूपींआथीनाथी ॥ हेंवाचेचीकींवदंति ॥ वांचोनस्वरूपाचीस्थिति ॥ ऐसीनव्हे कीं ॥ ९६ ॥ तरीआह्मासीश्रीनिवृत्तिनेंजाण ॥ केलेंवाचाविहीन ॥ ह्मणोनिआथीनाथीवीण ॥ ठे विलोंस्थिति ॥ ९७ ॥ अगागुरुराजेंदाविलीखूण ॥ तेथेंआह्मासीनाहींआह्मीपण ॥ तेआह्मीका यह्मणसीजाण ॥ तरीवेदनमात्र ॥ ९८ ॥ तेंवेदनकायजाण ॥ तरीवेद्यताविहीन ॥ निख ळचिन्मात्रवस्तुपूर्ण ॥ नित्यशुद्धबुद्ध ॥ ९९ ॥ असोतेंपदार्थनव्हेकांहीं ॥ ह्मणोनआथीनाथी तेथेंनाहीं ॥ नपवतींतियेठाईं ॥ परादिवाचा ॥ १०० ॥ तेथूनवाचावावडती ॥ तेआथीनाथीवि स्तारिती ॥ कांजेंवाचामूळत्रिजगतीं ॥ शास्त्रहीबोले ॥ १ ॥ स्मृतिः ॥ अतःसर्वेविकाराश्चवा चाकेवलमास्तिकाः ॥ अस्तीत्यारभ्यतेनामध्येयमात्रंहितत्सदा ॥१॥ इतिसूतसंहितायां ॥ ॥एवं वाचेचीव्युत्पत्ति ॥ तेविचाराचीचउत्पति ॥ त्यावाचानसरती ॥ स्वरूपींइये ॥ २ ॥ ऐसेंजेंस्व रूपपूर्ण ॥ वाच्यवाचकविहीन ॥ तेथेंविकारेंसीवाचाजाण ॥ उगवलीयानसती ॥ ३ ॥ कांजेंस्व रूपेंआपलीस्थिति ॥ सांडिलीनाहींकल्पांतीं ॥ येथेंअन्यथाप्रतीति ॥ तेंवाचेचेंमूळ ॥४॥ त्याअन्य

थाहेतूचेंमूळ ॥ विचारितांतोहेतुचिटवाळ ॥ यालागींसंचलेंसरळ ॥ आत्मस्वरूप ॥ ५ ॥ ह्मणो नगुरुराजेंठेविलेंठाईं ॥ असणयांचाअतिसोनाहीं ॥ कांजेपदार्थुचिकांहीं ॥ नहोआह्मी ॥ ६ ॥ यालागींतियेठाईं ॥ आपेआपसंबंधनाहीं ॥ आतांज्ञानेंज्ञानपाहीं ॥ कायकाज ॥ ७ ॥ अगामुळीं अज्ञानचिनाहीं ॥ तरींज्ञानाचापाडकाई ॥ ह्मणोनपदद्वयेंपाहीं ॥ बोलतुपुढां ॥ ८ ॥

तेथसमोरहोआवया ॥ अज्ञानाचापाडुकासया ॥
केउतेंमेलीयामाया ॥ होऊंपाहिजे ॥ ९ ॥

तेंआपआपणासन्मुख ॥ केलियावीणआहेदेख ॥ तेथेंअज्ञानाचातर्क ॥ कासयाकीजो ॥ ९ ॥ अगास्वरूपाससन्मुख ॥ अज्ञानकरूनदेख ॥ तेथूनहेंजगसकळिक ॥ रूपासीआलें ॥ ११० ॥ तरीमुळींजेंअज्ञान ॥ तेंस्वरूपासीदेऊनिज्ञान ॥ स्वरूपपाहेआपण ॥ आपणयासी ॥११॥ मगपाहतांआपणयाआपण ॥ विस्तारलेंहेंजगभान ॥ एवंअवघयासीकारण ॥ अज्ञानजालें ॥ १२ ॥ तरी अंगेंअज्ञान ॥ तेंजरीएसेंजाण ॥ तरीमृतमातेसंतान ॥ जाहालेंपाहा ॥ १३ ॥ मायमेलीमगलेंकु ॥ तरीअज्ञानाचाहाअवलोकु ॥ एवंअज्ञानाचातर्कु ॥ अबद्धअघवा ॥ १४ ॥ आतांअज्ञानजरीनाहीं ॥ तरीज्ञानतेंआतांकाई ॥ ओवीद्वयेविषई ॥ मुळींचीपेका ॥ १५ ॥

अज्ञानाचाप्रवर्तु ॥ नाहींजयागांवांआंतु ॥
तेथेंज्ञानाचीतऱ्हींमातु ॥ कोणजाणे ॥ १० ॥

अगाहेंचिन्मयानंदनगर ॥ येथेंअज्ञानासीथार ॥ तरीतृणेंघेतलेंबिढार ॥ चंडाग्निमाजीं ॥१६॥ ह्मणोनइयागांवींपाहीं ॥ अज्ञानाचीवार्ताचिनाहीं ॥ परीज्ञानासीहीकांहीं ॥ नपुसेकोण्ही ॥ १७ ॥ अगापाणियासीकांहीं ॥ पाणियाचीचाडनाहीं ॥ तेवींइयेनुसुधेचिन्मयडोहीं ॥ ज्ञान कासया ॥ १८ ॥

रात्रिह्मणोनिदिवे ॥ पडतीकींलावावे ॥
वांचोनिसूर्यासवें ॥ सिणणेंहोये ॥ ११ ॥

रात्रिचिजरीनाहीं ॥ तरीदीपेंकाजकाई ॥ लाविजेसूर्योदई ॥ तरीश्रमुचिवाढे ॥ १९ ॥ तेवीं इयेस्वरूपींजाण ॥ उगउचिनेघेअज्ञान ॥ तरीअज्ञानेंवीण ॥ ज्ञानतेंकाई ॥ १२० ॥ यालागींआपणयाआपण ॥ जाणावेंनलगेजाण ॥ तेथेंजेंजाणतेंपण ॥ तेंश्रमुचिवाढे ॥ २१ ॥ अगाआपणजरीनेणतअसतें ॥ तरीजाणावेंहेंकांस्फुरतें ॥ ह्मणोनिजाणोनिजाणतें ॥ जालेंनाहीं ॥ २२ ॥ आतांपेसियेठाईं ॥ नेणीवकधींचिनाहीं ॥ तरीजाणिजेजेंकांहीं ॥ तेंव्यर्थनव्हेकां ॥ २३ ॥ जेवींगूळगुळाचाखोंपाहे ॥ तरीअर्धींकायतोविषआहे ॥ तेवींजाणीवेजाणोंजाये ॥ तोकायनेणुअसेगा २४ ह्मणोनिशुद्धस्वरूपींजाण ॥ ज्ञाननाहींनाअज्ञान ॥ पुढेंहीहेंचिखूण ॥ बोलतुअसे ॥ २५ ॥

ह्मणोनअज्ञाननाहीं ॥ तेथेंचिगेलेंज्ञानही ॥
आतांनिमिषोन्मिषादोहीं ॥ ठेलीवाट ॥ १२ ॥

अहोइयेआत्मत्वींकांहीं ॥ अज्ञानासीवाढीनाहीं ॥ इतुकेंचिजाणतांपाहीं ॥ जाणीवनुरे ॥२६॥ वांचूनअज्ञानकाढूनटाकिलें ॥ ज्ञानउपसोनिसांडिलें ॥ ऐसेंकरणिचेंकेलें ॥ आत्मत्वकाई ॥२७॥ अगाआत्माजोह्मणिजेकांहीं ॥ ज्ञप्तिमात्रचिपाहीं ॥ तयासीज्ञानाचेंकाई ॥ काजअसेपां ॥ २८ ॥

याज्ञप्तिमात्राच्याठाईं ॥ धर्मुधर्मित्वनाहीं ॥ ह्मणोनतेथैंकाजकाई ॥ ज्ञातेपणाचें ॥ २९ ॥ परीज्ञ भावनाहींआला ॥ निखळज्ञप्त्यंशुअसेसंचला ॥ असणयानसणयाचाराहिला ॥ अतिसोआतां ॥ १३० ॥ त्याज्ञप्तीसीनाहींज्ञानता ॥ किंवाउगेपणाचीकथा ॥ निमिषोन्मिषतेंआतां ॥ ठेलेंपैसें ॥ ३१ ॥ शुद्धशबळभाग ॥ किंवाप्राप्ताप्राप्तिचेलाग ॥ नसोनिएकलैंअभंग ॥ वस्तुमात्र ॥ ३२ ॥ असोउघडीज्ञापीनसेंकांहीं ॥ वस्तुसर्वदाऐसीचिपाहीं ॥ होणेंजाणेंनाहीं ॥ चिन्मात्रींद्दये ॥ ३३ ॥ येथैंकैंचेंअज्ञान ॥ निखळदृङ्मात्रद्रष्टेंजाण ॥ अज्ञानसंबंधेंवीण ॥ ज्ञानत्वानये ॥ ३४ ॥ आतांनाथिलाअज्ञानवाद ॥ करीज्ञानासीहीअबद्ध ॥ इयेविषयींप्रबंध ॥ पुढाराअसे ॥ ३५ ॥

येऱ्हवींतऱ्हींज्ञानअज्ञानें ॥ दोहींचिअभिधानें ॥
अर्थाचेनिअनानें ॥ विह्रावलीं ॥ १३ ॥

काळत्रयींअविच्छिन्न ॥ एकलेंअसेचिदुघन ॥ आतांअज्ञानासीजाण ॥ अर्थचनाहीं ॥ ३६ ॥ आतांअज्ञानशब्दजोकांहीं ॥ तेथेंज्ञानचिविलासलेंपाहीं ॥ तरीज्ञानशब्दासीकाई ॥ अर्थताउरले ॥३७॥ ज्ञानअज्ञानींवर्तलें ॥ आतांज्ञानशब्दाकायउरलें ॥ ज्ञानयेणेंबोलें ॥ वृथाचिवादु ॥३८॥ अज्ञानाचीचुकोनखूण ॥ जालेंअज्ञानअभिधान ॥ यावरीशब्देंबोलिजेज्ञान ॥ तेंकांज्ञानहोये ३९ अज्ञानाह्लनिआणीक ॥ ज्ञानआहेएक ॥ ऐसेंहोतांनिरर्थक ॥ दोन्हींहीजालीं ॥ १४० ॥ एवंनसतें भावितांअज्ञान ॥ तेंज्ञाननव्हेनाअज्ञान ॥ इयेविषयींजाण ॥ पुढेंहीबोले ॥ ४१ ॥

जैसींदंपत्येंपरस्परें ॥ तोडूनिपालटिलींसिरें ॥
पालटुनाहींतेथेंसरे ॥ दोहींचेंजिणें ॥ १४ ॥

पुरुषाचेंसिरच्छेदिलें ॥ तेंस्त्रीदेहासीलाविलें ॥ स्त्रियेचेंसिरजोडिलें ॥ पुरुषदेहासी ॥ ४२ ॥ तेंस्त्रीनापुरुषजाली ॥ परीदोन्हींजीवेंगेलीं ॥ तैसीदशाआली ॥ ज्ञानअज्ञाना ॥ ४३ ॥ नसतेंअज्ञाननाशितां ॥ ज्ञानासीआलीज्ञानता ॥ तरीहेकायनव्हेपैंआतां ॥ ज्ञानाचीचुकी ॥ ४४ ॥ अज्ञानतों पहिलेंचिनाहीं ॥ परीज्ञानहीभांबावलेंपाहीं ॥ ह्मणोनहेतुसधेवादचिकांहीं ॥ परीनिकेनव्हती ॥ ४५ ॥ ह्मणोनअनुभवेवीण ॥ सिद्धचिपरीव्यर्थजाण ॥ इयेविषयींनिरूपण ॥ दृष्टांतेंसी ॥४६॥

कांपाठीलाविलाहोये ॥ तोदीपुचिवायांजाये ॥
दिठीअंधारेंपाहे ॥ तैंतेचिवृथा ॥ १५ ॥

दीपजऱ्हींप्रकाशकर ॥ परीदृष्टीनकीजेसमोर ॥ तैंप्रकाशुचिअंधार ॥ भोगिजेपुरुषें ॥ ४७ ॥ पाठीकडेपाजळिला ॥ तोप्रकाशुचिवायांगेला ॥ तेवींआत्माअसेसंचला ॥ परीहातवटीहोआवीलागे ॥ ४८ ॥ किंवादिठीदिठीपणानचुके ॥ तऱ्हींअंधारेंकरीनतोखे ॥ देखतचिठाके ॥ अदेखणेंपैं ॥४९॥ तेवींआत्मत्वजऱ्हींनभंगे ॥ तऱ्हींअनुभवहोआवालागे ॥ येऱ्हवींअसतचिवाउगें ॥ अनुभवेंवीण ॥१५०॥ अगाअनुभवेंवीणकांहीं ॥ आत्माअन्यथानाहीं ॥ तरीसुखाचीचिपाहीं ॥ सिराणीजाली ॥ ५१ ॥ ह्मणोनआत्मत्वेंचीकरून ॥ आत्माअनुभवींजेंपूर्ण ॥ ऐसेंनव्हतांजाण ॥ सुखचिअसुख ॥ ५२ ॥ आतांआत्मत्वींदेखिजेअज्ञान ॥ हेचिचुकीचीखूण ॥ असोचुकतांहीन चुकेजाण ॥ परीअनुभवनव्हे ॥ ५३ ॥ ह्मणोनअज्ञानचिनघडे ॥ ऐसेंबोलतोपुढें ॥ अवधानाचे निनिवाडें ॥ अवधारावें ॥ ५४ ॥

तैसेंनिपटूनजेंनेणिजे ॥ तेंअज्ञानशब्दें बोलिजे ॥
आतांसर्वहीजेणेंसुजे ॥ तेंअज्ञानकैसें ॥ १६ ॥

अहोहेंजेंजगदेकज्ञान ॥ यासह्मणतसाअज्ञान ॥ तरीअज्ञानाचेंचिन्ह ॥ असेंनव्हेकीं ॥ ५५ ॥ निपटूनजेंनेण ॥ तयाह्मणाअज्ञान ॥ तरीअवघेंजगभरून ॥ ज्ञानमात्र ॥ ५६ ॥ अहोज्ञानकळेरहित ॥ प्रपंचअथवापरमार्थ ॥ पाहतांदुजाअर्थ ॥ असेनाकीं ॥ ५७ ॥ असोयाज्ञानाच्याठाईं ॥ पदार्थासीचिवाडीनाहीं ॥ अंतर्बाहीजेंकांहीं ॥ दुसरेंचिनसे ॥ ५८ ॥ अगाअज्ञाननाथिलेंमानिलें ॥ हेंहीजेणेंप्रकाशलें ॥ तेंअज्ञानयेणेंबोलें ॥ बोलुचिविटंबे ॥ ५९ ॥

ऐसेंज्ञानअज्ञानाआलें ॥ अज्ञानज्ञानेंगेलें ॥ येदोन्हीहीवांझौलें ॥
दोन्हीजालीं ॥ १७ ॥ आणिजाणेंतोचिनेणें ॥ नेणेंतोचिजाणें ॥
आतांकेंअसणेंजिणें ॥ ज्ञानाज्ञाना ॥ १८ ॥

ऐसेंजेंकांज्ञान ॥ तयाह्मणिजेअज्ञान ॥ तरीदोहींसीहीजाण ॥ व्यर्थताआली ॥ १६० ॥ ज्ञानीं अज्ञानवादु ॥ तोवादकरीज्ञानाचाबाधु ॥ यालागींअज्ञानासीसत्यवादु ॥ तोहीनयेकीं ॥ ६१ ॥ अहोज्ञानअसेसंचलें ॥ परीअज्ञानशब्दींगिवसलें ॥ ह्मणोनिनावेंकझकवलें ॥ युक्तिचेडोळे ॥ ६२ ॥ शेवटअज्ञानहीतेंनोहे ॥ आणिज्ञानाचीहीचुकेसोये ॥ आतांदोन्हींशब्दपाहे ॥ अर्थहीन ॥ ६३ ॥ जेवींचित्रींचेंगंगाजळ ॥ किंवाहुताशनाचीज्वाळ ॥ दिसतचिपोकळ ॥ अर्थहीन ॥ ६४ ॥ तेवीं अज्ञानभाविलें ॥ तरीज्ञानासीकायउरलें ॥ ह्मणोनिज्ञानशब्दासीआलें ॥ व्यर्थत्वथितें ॥ ६५ ॥ किंवाअर्थतानाहींअज्ञान ॥ त्यासीशब्दआणीलसाचपण ॥ हेंहीनघडेजाण ॥ ह्मणोनदोन्हींटवाळ ॥ ६६ ॥ अज्ञानाचेंदुसरें ॥ तेंज्ञानहीनव्हेसाचोत्कारें ॥ आणिअज्ञानतरीखरें ॥ पहिलेंचिनाहीं ॥ ६७ ॥ एवंअज्ञानआणिज्ञान ॥ हेंशब्दअनुभवहीन ॥ ज्ञानाज्ञानविहीन ॥ तेथेंहेंकैंचि ॥६८॥ तयादृढ्मात्रासीहानीनाहीं ॥ तऱ्हींप्रत्ययाआणिजेपाहीं ॥ जऱ्हींअप्रत्ययोकधींही ॥ देखिलानाहीं ॥ ६९ ॥ तेथेंअप्रत्ययोनाहीं ॥ हेंतंवपाडावेंठाईं ॥ एवंप्रत्ययासीचकांहीं ॥ प्रत्ययोघडतो ॥ १७० ॥ ह्मणोनिऐसाप्रत्ययोपाहीं ॥ प्रत्ययासींचपडेठायीं ॥ तरीज्ञानाज्ञानादोहीं ॥ ठावोचिमोडे ॥ ७१ ॥ जेवींकंठींचामणी ॥ असोनिचिपडेचिंतवणी ॥ सेवटआपणचिआपणाआणी ॥ प्रत्ययांसी ॥ ७२ ॥ तरीतोकायनवाआला ॥ परीसुखासीठावोझाला ॥ मागुताउतरोनिगेला ॥ सुखाचाफुंजु ॥ ७३ ॥ मगआतांआणिपहिलें ॥ समानचिहोऊनठेलें ॥ तेवींप्रत्ययरूपचिआलें ॥ प्रत्ययासी ॥ ७४ ॥ तैंप्रत्ययासीआलें ॥ हेंहीसरोनिगेलें ॥ ज्ञानाज्ञानावीणसंचलें ॥ स्वरूपमात्र ॥ ७५ ॥ आतांज्ञानाज्ञानेंवीण ॥ स्वरूपमात्रचिजेंजाण ॥ याप्रकरणाचेंउपसंहरण ॥ करिजेत आहे ॥ ७६ ॥

एवंज्ञानाज्ञानेंदोन्हीं ॥ पोटींसूनींअहनि ॥
उदैलाचिद्गगनीं ॥ चिदादित्युहा ॥ १९ ॥

एवंरजनीआणिदिवसु ॥ जोकींज्ञानाज्ञानभासु ॥ चिद्गगनींग्रासु ॥ चित्सूर्येंकेला ॥ ७७ ॥ चिदंबरींनिर्मळा ॥ चित्सूर्येंउदोकेला ॥ जेवींआरिसेनवीणजाला ॥ मुखप्रत्ययोमुखा ॥ ७८ ॥ मुखप्रत्ययोस्वतःसिद्ध ॥ जेणेंकेलादर्पणसंबंध ॥ तेणेंचिदेखिलाबोध ॥ दर्पणाचा ॥ ७९ ॥ त्याबोधासीहानीनाहीं ॥ तेणेंमुखबोधठेविलाठायीं ॥ एवंमुखबोधेंचिपाहीं ॥ मुखबोधजाला ॥ १८० ॥

तेवींचिन्मात्रेंचिद्गगनीं ॥ उदेलाचिन्मात्रतरणी ॥ ह्मणिजेप्रत्ययानसोनहानी ॥ प्रत्ययोआला ८१ नमोड्डनिनित्यानंद ॥ सुखेंचिसुखाचास्वाद ॥ चाखेपरीद्वंद्व ॥ उपजेनाकीं ॥ ८२ ॥ वस्तुएकि परिपूर्ण ॥ काळत्रयींअविच्छिन्न ॥ आदिआणिअवसान ॥ दोन्हींहीनसती ॥८३॥ परीसद्गुरुपा दस्मरण ॥ हेंनिरावसानींअवसान ॥ करूनिपावलोंजाण ॥ प्रकर्णांतयेथें ॥ ८४ ॥ दृश्यसंबंधें वीण ॥ दृङ्मात्रजेंद्रष्टेंपूर्ण ॥ अज्ञानेंसीज्ञान ॥ हरपलेंयेथें ॥ ८५ ॥ येथेंपूर्वापरतानाहीं ॥ प्रत्ययोचअसेठायीं ॥ तेणेंप्रत्ययेंपाहीं ॥ प्रत्ययोहोये ॥ ८६ ॥ हेंचिकरूनिअवसान ॥ संप विलेंयेथेंप्रकर्ण ॥ ज्ञानाज्ञानाचाजाण ॥ फिटलापांगु ॥ ८७ ॥ आतांचिन्मात्रींनित्यबुद्ध ॥ तेंस्वतासीअसेंसिद्ध ॥ साधनाचासंबंध ॥ नधरूनिअसे ॥ ८८ ॥ इयासोलिंवसुखाचीचि खाणी ॥ श्रीसद्गुरूच्याचरणीं ॥ ह्मणोनतेथेंशरणरिघोनि ॥ स्वीकारावें ॥ ८९ ॥ त्याशरण रिघणियाआड ॥ असेलजेंदुवाड ॥ तेंबुद्धिकरूनिवाड ॥ उल्लंघावें ॥ १९० ॥ मगगुरुपाद पावतखेवो ॥ अवघेंसुखचिसोलिंव ॥ तेथेंदुवाडाचेंनांव ॥ उरलेंचिनाहीं ॥ ९१ ॥ हेअनुभवा चीमात ॥ ह्मणोनिहेंअनुभवामृत ॥ ग्रंथाचार्यमूळभूत ॥ श्रीज्ञानदेवा ॥ ९२ ॥ ज्ञानमात्रईश्वरु असे ॥ ह्मणोनिज्ञानेश्वरऐसें ॥ अनुभवामृतमिशें ॥ उपलविलेंसुख ॥ ९३ ॥ यासुखाचापाहें स्वाद ॥ तंवनिखळचिनित्यानंद ॥ जेणेंहेंविशद ॥ वाइलेंसुख ॥ ९४ ॥ ग्रंथींचाग्रंथार्थु ॥ आरं भआणिप्रकर्णांतु ॥ अवघाएकतंतु ॥ नित्यानंदु ॥ ९५ ॥ काळत्रयींअविच्छिन्न ॥ स्वस्वरूपेंसर्व दापूर्ण ॥ यालागींशिवकल्याण ॥ एकचित्स्वरूप ॥ ९६ ॥ आतांलाधलियाअनुभवखूण ॥ ज्ञान नव्हेनाअज्ञान ॥ किंबहुनाअनुभवहीजाण ॥ नमिरवीअंग ॥ ९७ ॥ येणेंसुखजेंसंपन्न ॥ तयाचें असेतेंलक्षण ॥ तियेविषईंनिरूपण ॥ पुढिलेप्रकर्णीं ॥ ९८ ॥ त्याचेंहीविवरण ॥ कर्तानित्यानंद जाण ॥ श्रोतादीजेअवधान ॥ कृपेचेनिवारसें ॥ ९९ ॥ ॥ इतिश्रीअनुभवामृतविवरणेश्रीनित्या नंददीपिकायांज्ञानाहंताखंडणंनामअष्टमप्रकरणंसमाप्तं ॥

प्रकरण नवम.

ॐपरमात्मनेनमः ॥ जयजयजीआद्या ॥ जयजयजीसुखवेद्या ॥ प्रभूस्वसंवेद्या ॥ कल्याणरू पा ॥ १ ॥ जयजयजीजगदेकधामा ॥ जयजयजीआत्मारामा ॥ जयजयजीनिरुपमा ॥ चिन्मात्रा जी ॥ २ ॥ जयजयजीभावातीता ॥ जयजयजीभावभरिता ॥ जयजयजीअद्भुता ॥ अद्वयानंदा ॥ ३ ॥ जयजयजीसुधासिंधु ॥ जयजयजीजगद्बंधु ॥ तूंअवघेंचिहोऊनिसंबंधु ॥ अवघाचिना हीं ॥ ४ ॥ जयजयजीनित्यबुद्धा ॥ जयजयजीस्वतःसिद्धा ॥ जयजयजीनित्यानंदा ॥ करुणाल याजी ॥ ५ ॥ प्रभुतुझीतुजआवडी ॥ तेंचिमीपणासवडी ॥ त्यामीपणाचीकुरवंडी ॥ तुझ्यापाईं ॥६॥ तेंमीपणपऱ्हांसांड्डन ॥ तुझेंनिचितुझेंनमन ॥ तेंचिहेंविवरण ॥ अनुभवामृतैक ॥७॥ ज्ञाना ज्ञानशून्य ॥ स्वरूपजेंसर्वदापूर्ण ॥ जेंप्राप्ताप्राप्तविहीन ॥ नित्यप्राप्त ॥ ८ ॥ तयाआडकांहींचिना हीं ॥ एकाकीस्वरूपचिपाहीं ॥ ऐसाप्रत्ययोरसुजिहीं ॥ स्वीकारिलाजरी ॥ ९ ॥ ऐसियेसुखींअ भिराम ॥ पावलेजेआत्माराम ॥ तियेस्वरूपस्थितीचेंवर्म ॥ सांगिजैलआतां ॥ १० ॥ त्यासुख रूपाचीखूण ॥ मागांसांगितलेंविवरण ॥ आतांप्राप्तांचेंलक्षण ॥ सांगतोंपुढें ॥ ११ ॥ तेंअनुभ वामृतींचीखूण ॥ ज्ञानेश्वरोदितजाण ॥ तेचिनित्यानंदेंविवरण ॥ कीजेलकांहीं ॥ १२ ॥ तेनि त्यानंदैकपदें ॥ स्वीकारितीसंतवृंदें ॥ तेथेंमीहीकांहींलाभें ॥ उच्छिष्टभागु ॥ १३ ॥ हेचाडध

निजिवीं ॥ संतांसआतांविनवी ॥ जेंअवधानेजागवावी ॥ नावेकस्वामी ॥ १४ ॥ मागिलेंप्रकर्णा वसानीं ॥ जैंचित्सुर्येंचिद्गगनीं ॥ रजनीदिवसुदोन्हीं ॥ ग्रासियेली ॥१५॥ सांगीतलेंइयादशा॥ आतांयावरीकैसीदशा ॥ तेंआतांपरियेसा ॥ सांगतुअसे ॥ १६ ॥

आतांआमोदसुनासजालें ॥ श्रुतिसीश्रवणरिघालें ॥
आरिसेंउठिलें ॥ लोचनेसी ॥ १ ॥

राहिलेंक्रियाकर्तेंपण ॥ तुटलेंविषयीविषयभान ॥ क्रियाभागानयोन ॥ प्रवाहेंअसिजे ॥१७॥ सर्वीरसांचारस ॥ आपणचिजालेंसावकाश ॥ ह्मणोनिविषयाचारस ॥ तुटोनिगेला ॥ १८ ॥ सर्वीआमोदाचाठेवा ॥ नासिकचविनटलेंअघवा ॥ नासिकेंआमोदघ्यावा ॥ हेंउरलेंनाहीं ॥ १९ ॥ ह्मणोनआमोदसुनासजालें ॥ आतांघेणेंदेणेंचिराहिलें ॥ किंबहुनासर्वाआमोदाचेंघडलें ॥ आपणचिस्वयें ॥२०॥ अथवाअवघ्राणकेलेंनिवीण ॥ आमोदुचिआमोदाचेंघ्राण ॥ तोआमोदजाण ॥ आपणचिजालें ॥ २१ ॥ एवंआमोदचिजरीआपण ॥ तरीअभिलाशुचितुटलाजाण ॥ आतांश्रुतीसीरिघालेंश्रवण ॥ ह्मणिजेऐसें ॥ २२ ॥ वक्तव्यार्थजितुकाअसे ॥ तोआपणेंवीणदुजानसे ॥ ह्मणोनश्रवणाचियेआशे ॥ मनचिनुठी ॥ २३ ॥ श्रुतीचश्रुतीचेंश्रवण ॥ ह्मणिजेश्रवणइंद्रियेंवीण ॥ श्रुतिचजाण ॥ श्रुतिचअसे ॥ २४ ॥ एवंश्रवणेंसीश्रुतिसंबंधु ॥ जालयाउठेआनंदु ॥ ऐसेंनव्हेशब्दार्थेंसिद्धु ॥ आपणचिजालें ॥ २५ ॥ यावरीश्रवणशब्दप्रवाहीं ॥ असोनअतिसोनाहीं ॥ त्रिपुटीवीणकांहीं ॥ सुखमात्रअसे ॥ २६ ॥ आतांरूपाचीचवी ॥ नेत्रिंकरीचाखावी ॥ हे हीठेवाठेवी ॥ राहिलीअघवी ॥२७॥ नेत्रचिआरिसाजाला ॥ पाहावेंहाअतिसोराहिला ॥ एवंनेत्राचानेत्रभला ॥ आपणचिअसे ॥ २८ ॥ एवंसकळरूपाचीचवी ॥ नेत्रचिजालेअघवी ॥ आतां पाहावेंहेगोवी ॥ तुटोनगेली ॥ २९ ॥ नातरीआपलियाज्योति ॥ नयनेंसीआरिसेउजळती ॥ आतांदर्पणाचीगुंती ॥ तुटोनगेली ॥ ३० ॥ जेवींरविआपणाप्रती ॥ कायपाहावयालावीवाती ॥ तेवींआरिसेंनसरती ॥ इयेठाईं ॥ ३१ ॥ एवंविषयजेणेंसुरस ॥ तोसकळरसाचारस ॥ त्यापकरसाचीमूस ॥ आपणजालें ॥ ३२ ॥ ह्मणोनिबुध्यादिकांच्यावृत्ति ॥ बाहेरिपाऊलनघालिती ॥ जालीआत्मरसींतृप्ती ॥ तेंवोहटीचनपडे ॥ ३३ ॥ किंबहुनातोचिन्मयानंदु ॥ तेथेंबुध्यादिकांकेंचाभेदु ॥ आतांविषयांचाछेदु ॥ कोणासीअसावापैं ॥ ३४ ॥ अथवाविषयइंद्रियप्रवाहीं ॥ तेचिभोक्तींत्याचीपाहीं ॥ आतांआपणासीकांहीं ॥ कामवावेंनलगे ॥ ३५ ॥ एवंविषयसंबंधेंवीण ॥ भोगींआपणयांआपण ॥ नेणोनियाकर्तेंपण ॥ क्रियाऐसी ॥ ३६ ॥ अहोआपणयापरती ॥ उरली नाहींत्रिजगती ॥ आतांभोग्यभोक्तृत्वखंती ॥ कासयाअसे ॥ ३७ ॥ इयेंखुणेंबोलिलें ॥ पुढेंहीऐसेंचिबोले ॥ चिन्मात्रएकलें ॥ विलासतसे ॥ ३८ ॥

आपुलेनिसमीरपणें ॥ वेल्हावतीविंजणें ॥
कींमाथेचिचांपेपणें ॥ बहकताती ॥ २ ॥

अहोविंजणेडोलती ॥ तोवायुआपलीप्रतीती ॥ आतांविंजणयांचीगुंती ॥ कासयाआली ॥३९ आपलेनसमीरपणें ॥ आपणकांडोलणेंघेणें ॥ आपलेनिशांतपणें ॥ आपणचिनिवावें ॥ ४० ॥ अथवाआपलेंयाचीगती ॥ आपणावरीविंजणेढळती ॥ आतांविंजणयांच्याठाईंरति ॥ धरीलकवण ॥ ४१ ॥ आतांचंपकआणिमस्तक ॥ दोहींचास्वादएक ॥ तरीचंपकाचीअटक ॥ कासयापडे४२ अगाचंपकींचंपकपण ॥ तेंअवघेंअसेआपण ॥ आणिमस्तकाचामाथाजाण ॥ आपणचिजरी॥४३

तरीतुरंबिलियाच्चवीण ॥ मस्तकचिचांपेजाण ॥ येथेंचांपियासीकोण ॥ पुसैलआतां ॥ ४४ ॥ आतांनपुसतनमागत ॥ यदृच्छेनेजैंप्राप्त ॥ परीनव्हेअभिलाषभूत ॥ प्राप्तपुरुषु ॥ ४५ ॥ कांजैंस्वात्मारामरमण ॥ तोकायबुभुक्षितअसेजाण ॥ मातोकरूनिविषयग्रहण ॥ सुखियाहोये ॥ ४६ ॥ एवंभोग्यभोक्तृत्वेंविहीन ॥ क्रियाअथवाउगेपण ॥ ऐसैंचिकांहींनिरूपण ॥ पुढेंहीबोले ॥ ४७ ॥

जिव्हालोधलीरसें ॥ कमळसूर्यपणेंविकाशे ॥
चकोरचिजैसें ॥ चंद्रमाजाला ॥ ३ ॥

सकळरसांचेंआयतन ॥ जिव्हाचिजालीआपण ॥ तरीआतांरसग्रहण ॥ अतीसोकासया ४८ किंवाविकाशावयाचीखूण ॥ कमळचिलाधेआपण ॥ तरीसूर्योदयाचाकोण ॥ अतीसोत्यासी ॥ ४९ ॥ अथवाचंद्रींचेअमृतकण ॥ त्याचाचकोरजालाआयतन ॥ मगचंद्रोदयाचीकोण॥ वाटपाहे ॥ ५० ॥ तेवींविषयजेणेंरसाळ ॥ त्याचेंआपणचिजालामूळ ॥ मगविषईकहळहळ ॥ चुकलीत्याची ॥५१॥ एवंआत्मानुभवाचीखूण ॥ लाधलियाऐसेंजाण॥ आपणेंवीणआन ॥ उरलेंनाहीं ॥ ५२ ॥ ह्मणोननपावतांबाहिरनरिघे ॥ पावलियाअतीसोनघे ॥ द्वंद्वाचियेलगबगें ॥ पडणेंचिनाहीं ॥ ५३ ॥

फुलेंचिजालींभ्रमर ॥ तरुणीचिझालीनर ॥
जालेंआपुलेंशेजार ॥ निद्राळूचि ॥ ४ ॥

फूलचिभ्रमरजालें ॥ तरीभोगणेंकांलागलें ॥ भ्रमरयेणेंबोलें ॥ भोक्तापुरुषु ॥५४॥ त्याभोक्त्यासीपाहीं ॥ भोग्यजातदुसरेंनाहीं ॥ ह्मणोनिआपुल्याठाईं ॥ अभिरतअसो ॥५५॥ संमतिः ॥ यस्त्वात्मरतिरेवस्यादात्मतृप्तश्चमानवः ॥ आत्मन्येवचसंतुष्टस्तस्यकार्यंनविद्यते ॥ १ ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ किंवानराचीनारी ॥ नरुचिजरीअवधारी ॥ तरीभोगावयाचीकुसरी ॥ आपुल्याठाईं ॥ ५६ ॥ अहोजेणेंसुखेंसुरत ॥ तियेसुखचिअसतांरत ॥ सुरताचाकायतेथ ॥ पाडअसेपां ५७ किंवातरुणीचानर ॥ तरुणीचिअसेसधर ॥ तरीनकरितांव्यभिचार ॥ भोगिजेभोगु ॥ ५८ ॥ अगादुसरयाचानसोनपांगु ॥ भोक्ताचिभोग्यअभंगु ॥ हानवलराजयोगु ॥ सांगितलाअसे ॥५९॥ किंवानिद्राळुयाचीसेज ॥ निद्राळुचिअसेसहज ॥ आतांयेथेंसेजवाज ॥ कैंचीआणावी ॥ ६० ॥ एवंहेंअवघेंचरित्र ॥ तेंआपलेंचिअसेचित्र ॥ अवघयाचेंसूत्र ॥ आपणापैंअसे ॥६१॥ आतांयाचें दृढीकरण ॥ करावयानिरूपण ॥ पुढिलियेपदींजाण ॥ दावितअसे ॥ ६२ ॥

दिठीवियाचारवा ॥ नागरुइयाठेवा ॥
घडिलाकाकोरिवां ॥ परीजैसा ॥ ५ ॥

दृष्टिचेतिमिर ॥ उगाचिउठिलाआकार ॥ नागरुह्मणिजेसुंदर ॥ कोरिवापरी ॥६३॥ तेथेंदृष्टीवांचूनिकांहीं ॥ दुसराअर्थुचिनाहीं ॥ भोग्यभोक्तृत्वप्रवाहीं ॥ एकचिदिठी ॥ ६४ ॥ तेवींहेंविषयभान ॥ अवघेंज्ञातयाचेंज्ञान ॥ येथेंभोक्तातोकवण ॥ आणिभोग्यतेंकाई ॥ ६५ ॥ असोहादृश्यविलासअघवा ॥ केवळदिठीचाचिकींरवा ॥ कांजेद्रष्ट्यानेंजेव्हां ॥ अवलोकिलेंकीं ६६ तेव्हांहेंअवघेंदृश्यभान ॥ द्रष्टाचिविलासलाआपण ॥ एवंभोग्यभोक्ताजाण ॥ द्रष्टाचिएकु ॥६७ ऐशीलाधतांखूण ॥ सकळभोग्यजाताचेंआयतन ॥ आपणचितरीजाण ॥ अभिलाषकासया ६८ जेवींमूतिचेरवा ॥ नागराचियाठेवा ॥ कोरिलाबरवा॥ आपुलीयेकुसरी ॥६९॥ तेणेंकीजेपृथ्वीवि

लेखन ॥ तरीस्वतातोचिपृथ्वीआपण ॥ तेवींहेंभोग्यभोक्तेपण ॥ प्राप्तपुरुषा ॥७०॥ अहोयापदाचेंविवरण ॥ केलेंआपलेमतिप्रमाण ॥ यावरीयाचाअर्थसुजाण ॥ काढितीआणीक ॥ ७१ ॥ तरीयेथेंयेईलवैगुण ॥ तेंक्षमाकरितीसज्जन ॥ आणिमजतेंहीप्रमाण ॥ अर्धीचआहे ॥ ७२ ॥ असोहातात्पर्यार्थुऐसा ॥ अनुक्रमेंक्रियाठसा ॥ परीभोग्यभोक्तृत्वदशा ॥ उमसुनेघे ॥ ७३ ॥ इयेविषयींपुढेंवचन ॥ तेंहीआतांसांगोंजाण ॥ श्रोतादीजोअवधान ॥ कृपाकरूनि ॥ ७४ ॥

तैसेंभोग्यआणिभोक्ता ॥ दिसेआणिदेखतां ॥

हेंसरलेंअद्वैता ॥ अफुटामार्जी ॥ ६ ॥

स्फुरणमात्रवस्तुजेंकांहीं ॥ तेंफुटेऐसेंजडनाहीं ॥ मगभोग्यतेथेंकाई ॥ आणिभोक्ताकवणु ॥ ७५ ॥ आतांजेंदिसेभोग्यभोक्तेपण ॥ किंवादृश्यआणिदेखताजाण ॥ तेंचिन्मात्रनफुटोन ॥ विलासतअसे ॥ ७६ ॥ हाहीविलासजोनावेक ॥ पहातयाचेंकौतुक ॥ वांचोनितत्वदर्शिअनोळख ॥ भोग्यभोक्तृत्वासी ॥ ७७ ॥ येचिविषयींबहुतांपरी ॥ दृष्टांताचियाकुसरी ॥ विलासेंविलासवरी ॥ परीवस्तुएक ॥ ७८ ॥

सेवंतेपणाबाहेरी ॥ ननिगतांचिपरी ॥

पांतीसहस्रवरी ॥ उपलविजे ॥ ७ ॥

पातींउकललींसहस्र ॥ परीसेवंतीचेंपुष्पमात्र ॥ तेवींजाणीवेचेंचित्र ॥ जाणीवपक ॥ ७९ ॥ अहोपरिमळमात्रजोकांहीं ॥ सहस्रपांतियांच्याठायीं ॥ सहस्रधाजालानाहीं ॥ सगळाअसे ॥८० तेवींनानाभावांचाआकार ॥ परीएकलेंहेंचिन्मात्र ॥ तेंजालेंनाहींविचित्र ॥ नानाकारी ॥ ८१ ॥

तैसेंनवांनवांअनुभवीं ॥ वाजतांबाधावीं ॥

अक्रियेच्यागांवीं ॥ नेणिजेतें ॥ ८ ॥

अगावर्ततियेस्वभावें ॥ एकलेनिचअनुभवें ॥ नवेनवेहेलावे ॥ राहाटिचेयेती ॥ ८२ ॥ वर्ततांदिसेचपळ ॥ बैसतांदिसेनिश्चळ ॥ बोलतांशब्दजाळ ॥ उदंडचिदिसे ॥ ८३ ॥ मौनींमौनाचिसारिखा ॥ भोजनींभोक्ताचिहोयेदेखा ॥ जैसियाक्रियाअशेखा ॥ तैसाचिहोये ॥ ८४ ॥ भजनमार्गीचाभक्तजाण ॥ तोचिभक्ताचेंपूजास्थान ॥ तोचिविधिकिंकरआपण ॥ विधिमाजींदिसे ८५ असोक्रियेचेंउच्छवें ॥ वाद्येलाऊनिमिरवें ॥ परीअक्रियेत्वाचियेसिवें ॥ उल्लंघणेंनाहीं ॥ ८६ ॥ आपणविधीमाजींपडे ॥ तरीह्मणीविधिकिंकरत्वजोडे ॥ इयेशंकेचेंवेडे ॥ नाहींतया ॥ ८७ ॥ एवंनमोडोनऐक्यानुभव ॥ नवांनवांअनुभवाचीठेव ॥ वर्ततेथेंतैसाचिभाव ॥ निशाणाचापडे ॥ ८८ ॥ असोजियेस्वभावींजैसापडे ॥ तैंतेथिलचऐसाआवडे ॥ परीअक्रियत्वाचीनमोडे ॥ रेखाकांहीं ॥ ८९ ॥ एवंयेणेंप्राप्तपुरुषें ॥ पतितप्रवाहाचेनिमिशें ॥ जेंजेंकेलेंतेंजैसें ॥ केलेंचिनाहीं ॥ ९० ॥ अक्रियेचेंगांव ॥ ह्मणिजेसिद्धस्वरूपानुभव ॥ तेथेंकर्ममात्राचेंनांव ॥ जाणिजेचिना९१ उठतांकर्माचेंगाडे ॥ अक्रियत्वाचीरेखानमोडे ॥ कांजेंप्रत्ययोनविघडे ॥ योगीवराचा ॥ ९२ ॥ आतांहेंचिदृढकरण ॥ विषईकजेंनिरूपण ॥ तेंहीकांहींविवरण ॥ कीजेलऐका ॥ ९३ ॥

ह्मणोनिविषयांचेनिनावें ॥ सुनींइंद्रियांचेथवे ॥ सैंघघेतीधांवे ॥ समोरही ॥ ९ ॥ परीआरिसाशिवेशिवे ॥ तंवदिठीसीदिठीफावे ॥ तैसेंजालेंधावे ॥ वृत्तिचेया ॥ १० ॥

विषयांचियेमोहरे ॥ आपुलालेअधिकारें ॥ इंद्रियकुळविहरे ॥ राबणुकेसी ॥ ९४ ॥ परीइं द्रियांचीमुळींचीगोडी ॥ तेजालीविषयांयेव्हडी ॥ हेंदेखोनिधडफूडीं ॥ तोषतीचिना ॥ ९५ ॥ ह्मणोनविषयधांवसांडूनि ॥ राहिलींनिजसुखींबुडोनि ॥ बाहिरपाउलझणी ॥ घालूंआवडे ९६ जेवींआरिसाहातींघेऊनि ॥ पाहेनावेकन्याहाळूनि ॥ तंवदिठीदेखणी ॥ दिठीचिजाली ॥ ९७ ॥ अहोतोमुखसुखींचरतजाला ॥ आरिसाविसरोनिगेला ॥ कांजेदिठीनेचिसुकाळकेला ॥ दिठी चाचि ॥ ९८ ॥ तेवींजेणेंआत्मसुखें ॥ विषयलागतीनिके ॥ तयासुखासीवोळखे ॥ योगीजनु ॥ ९९ ॥ ह्मणोननिजसुखाचीयेतृप्ति ॥ मोडलीअसेअवघीवृत्ति ॥ आतांविषयांकडेढळती ॥ प्रवा हेंइंद्रियें ॥१००॥ परीत्याविषयइंद्रियप्रवाहीं ॥ योगीजनाकाजनाहीं ॥ तोआनंदाच्याडोहीं ॥ निम ग्नचिअसे ॥ १ ॥ जेवींएकाधेविषयींरतजाला ॥ तोतेणेंचिअसेसुखावला ॥ तेणेंइतरकाय सांडिला ॥ इंद्रियचाळा ॥ २ ॥ जेवींजारस्त्रीपरपुरषींरत ॥ तेथींचिजडलेंअसेचित्त ॥ मगयेर घरवात ॥ सांडिलेंकांहीं ॥ ३ ॥ तेवींआत्मसुखाचेंपडिभरें ॥ नपडेदुजियेमोहरे ॥ इंद्रियग्राम विहरे ॥ आपलेस्वभावें ॥ ४ ॥ असोआतांआत्मरसें ॥ विषयेंवोडवलींविरसें ॥ आपुलेंनपैसें ॥ विषयजितीं ॥ ५ ॥ मोडोनिआपलेंस्वतंत्रपण ॥ नव्हेविषयांअधीन ॥ आपुलेंनहेंजनवन ॥ मांडलेंअसे ॥६॥ येविषयींदृष्टांत ॥ देऊनिअसेबोलत ॥ स्वानंदेंभरितचित्त ॥ विवरिजैलतेंहीं७

नागमुदीकंकण ॥ त्रिलिंगींभेदलीखूण ॥
घेतांतऱ्हींसुवर्ण ॥ घेइजेकीं ॥ ११ ॥

कटककुंडलादिभेदीं ॥ सोनयापरतीनाहींअवधी ॥ आणिमोलापासींहीबुद्धी ॥ भेदतोडी॥८॥ अळंकारदिसतीवायिलाले ॥ परीमोलींसुवर्णएकलें ॥ मोलबुद्धींतुटलें ॥ अळंकारध्यानें ॥९॥अ सोजडलेंसुवर्णीमन ॥ तुटलेंअळंकाराचेंध्यान ॥ तेवींस्वरूपींपावतांसमाधान ॥ विषईंविसर११०

वेंचूनआणूंकल्लोळ ॥ ह्मणोनघांपेकरतळ ॥
तेथेंतरीनिखळ ॥ पाणीचिफावे ॥ १२ ॥

देहाचेनिआकारें ॥ ज्ञानियाविषईंवावरे ॥ परीविषयबुद्धिचेधुरे ॥ नबैसेतो ॥ ११ ॥ इंद्रियें विषईंविचरती ॥ परीहालवेनाआत्मप्रतीति ॥ रागद्वेषासंविती ॥ आतळेनाकीं ॥ १२ ॥ स्मृ तिः ॥ रागद्वेषवियुक्तैस्तुविषयानिंद्रियैश्चरन् ॥ आत्मवश्यैर्विधेयात्माप्रसादमधिगच्छति॥ ॥ इ तिभगवद्वचनं ॥ एवंज्ञानियाविषयाचरण ॥ रागद्वेषविहीन ॥ कांजेंनिजात्मत्वींमन ॥ विरोनि गेलें ॥ १३ ॥ आतांइंद्रियग्रामविहरत ॥ तोसंकल्पेंरहित ॥ आत्मत्वाहूनिविपरीत ॥ देखणेंचि नाहीं ॥ १४ ॥ जेवींउचलोनिघेइजेकल्लोळ ॥ तंवसांपडेनसुधेंजळ ॥ तेवींविषयइंद्रियांचाखेळ॥ परीस्वरूपमात्र ॥ १५ ॥ त्यास्वरूपाहूनिकांहीं ॥ ज्ञानियासीढळणेंनाहीं ॥ तोआत्मरसुतिहीं ॥ चाखिलाअसे ॥ १६ ॥ ह्मणोनजयातयारीति ॥ आत्मसुखाचीप्रतीति ॥ ऐसेंचिकांहींमाशुतीं ॥ बोलतअसे ॥ १७ ॥

हातांपासीस्पर्शु ॥ डोळ्यांपासीरूपसु ॥ जिव्हेपासीमिठां
शु ॥ कोण्हीएकु ॥ १३ ॥ तऱ्हींपरिमळापरौतें ॥ रवेपणना
हींकापुरातें ॥ तेवींबहुतांपरीस्फुरतें ॥ तेंचिस्फुरे ॥ १४ ॥

अगाकापुराहातींघेतां ॥ हस्तींजोडेमृदुता ॥ परीपरिमळाच्यावेळायेतां ॥ तेंभानचिनाहीं १८

किंवाउजाळतातेथीलजाण ॥ नेत्रींउमटेभान ॥ परिमळींरंगलेंमन ॥ तेंनेत्रासीनयेपैं ॥ १९ ॥ किंवापरिमळाचेचिप्रीति ॥ पक्वान्नींतऱ्हींघालिती ॥ जिव्हाहोयचाखती ॥ तेणेंचिमिशें ॥१२०॥ परीसुवासींवेधलेंमन ॥ जिव्हाद्वारेंनरमेजाण ॥ तेवींहोतांविषयग्रहण ॥ आत्मत्वींरत ॥ २१ ॥ अगानानारूपप्रवाहीं ॥ स्फुरणमात्रएकचिजेंकांहीं ॥ तियेस्फुरणमात्रींजिहीं ॥ बुडीदिधली ॥ २२ ॥ तेथेंइंद्रियांचेरीति ॥ वर्ततांहीदिसती ॥ परीतिहींनिजात्मरीति ॥ सांडिलेंनाहीं ॥ २३ ॥ अगाहेबहुतांकरिजेंस्फुरे ॥ तेथेंनाहींचिकींदुसरें ॥ तेंएकचिसर्वदास्फुरे ॥ ज्ञानियासी ॥ २४ ॥ तयाव्यापाराचेप्रवाहीं ॥ कर्तृत्वावरीयेणेंनाहीं ॥ ऐसेंचिपुढेंकांहीं ॥ बोलतुअसे ॥ २५ ॥

ह्मणोनिशब्दादिपदार्थ ॥ श्रोत्रादिचेहात ॥ घ्यावयाजेथ ॥ उजूहोती ॥ १५ ॥ तेथेंसंबंधुहोयेनहोये ॥ तंवइंद्रियांचेंतेनो हे ॥ मगअसतेंचिआहे ॥ संबंधुना ॥ १६ ॥

जोआत्मसुखींरमण ॥ तोश्रोत्रादिइंद्रियेंकरून ॥ करीविषयाचेंग्रहण ॥ ऐसेंआवडे ॥ २६ ॥ परीआत्मसुखेंनिवालीं ॥ तेंइंद्रियनव्हेतिचिचेइलीं ॥ आत्मरसेंमंदावलीं ॥ क्षुधितचिनव्हतीं ॥ २७ ॥ असोहोतांविषयइंद्रियसंबंधु ॥ इंद्रियेंनघेतीविषयस्वादु ॥ जेणेंहास्वादसिद्धु ॥ तेचि स्फुरे ॥ २८ ॥ अगाजेणेंविषयींविषयपण ॥ तेंइंद्रियेंकरूनसकतीग्रहण ॥ यालागींतयाचास्वाद जाण ॥ तेंचिभोगी ॥ २९ ॥ यालागींलाधतांआत्मसंपत्ति ॥ इंद्रियांनाहींविषयरति ॥ आतांतें जेंकांहींविचरती ॥ तेपतितप्रवाहें ॥१३०॥ स्फुरेजेंतेंचिस्फुरेपाहीं ॥ इंद्रियाविषयांसंबंधनाहीं॥ येथेंस्फुरणावांचूनिकांहीं ॥ असेनापैं ॥ ३१ ॥ अहोआत्मविदेंकांहीं॥ दुजेंदेखिलेंचिनाहीं ॥ ह्म णोनआत्मसुखासीपाहीं ॥ खंडणचिनसे ॥ ३२ ॥ पुढेंऐसेंचिनिरूपण ॥ दृष्टांतेंसहवर्तमान ॥ असेंतेथेंअवधान ॥ दिजोजिनिकें ॥ ३३ ॥

जियेंपेरिदिसतीउंसीं ॥ तियेंलाधतीकींरसीं ॥ कांतिजेवींशशी ॥ पुणीवेचिया ॥ १७ ॥

अगापेरियाचासंबंधू ॥ तोरसाचाचिकींस्वादु ॥ वांचोनिभोगियानव्हेलब्धु ॥ पेरियांसी ॥ ३४ ॥ उजूवक्रवर्णभेदु ॥ हाकांहींनसेछंदु ॥ रसमात्रचिलुब्धु॥ जालासेजरी ॥३५॥ तयापेरि यांचीपरवडी ॥ स्वादींनपडेसवडी ॥ तेवींविषयांचेघडमोडी ॥ काजसरलें ॥ ३६ ॥ अगानाना वर्णनानापरवडी ॥ अवघीएकिगोडी ॥ प्रतीतीसीदुथडी ॥ होऊंचिनसके ॥ ३७ ॥ होतांविष यांचावियोग ॥ रसवृत्तीसीनव्हेभंग ॥ मागुतांलाभतांलगबग ॥ नेघेचिज्ञानी ॥ ३८ ॥ सुखास नीबसतां ॥ जेणेंसुखेंसुखावलाहोता ॥ तेथूनआलाखालुता ॥ तेथेंतेंचिकींसुख ॥ ३९ ॥ सुखा सनाचेनितोलें ॥ भूतळचितयाजोडलें ॥ कांजेंसमविषमतेसीघातलें ॥ पहिलेंचिपाणी ॥१४०॥ असोहेंउंचनिचभरोवरी ॥ आथीनाथीकुसरी ॥ एकल्याकांडोरि ॥ चिन्मयरसासी ॥ ४१ ॥ ह्मणोनरसभोक्तापाहीं ॥ कांडोरियाचाडनाहीं ॥ जयातयाप्रवाहीं ॥ रसमात्रचिलाभे ॥ ४२ ॥ तोरसचिजेंजालेंपाहीं॥ तयाग्रहणत्यागुचिनाहीं ॥ तेंआथीनाथीकांहीं॥ओसरतीअंगें ॥४३॥ कां जेंतयाचियासुखेंकांहीं ॥ खंडणदेखिलेंचिनाहीं ॥ तेंसुखमात्रचिपाही ॥ संचलेंअसे ॥ ४४ ॥ जेवींपौर्णिमेसीपाहीं ॥ कोण्हींहीकवणेठाईं ॥ अस्तुदेखिलानाहीं ॥ चंद्राचाकीं ॥४५॥ ह्मणोनि पुणीवेच्यादिवसीं ॥ अस्तुनाहींचंद्रासी ॥ तेवींनाहींज्ञानियासी ॥ अन्यथाप्रतीति ॥ ४६ ॥ ते

आत्मरसडोहीं ॥ सर्वदानिमग्नपाही ॥ हाइंद्रियग्रामतिहीं ॥ देखिजेनाकीं ॥ ४७ ॥ आतांप्रवाह प्रतीत ॥ इंद्रियेंविषयींविचरत ॥ परीज्ञानियानढळत ॥ आत्मसुखीहूनि ॥ ४८ ॥ जयातया परी ॥ आत्मसुखाचीउजरी ॥ ह्मणोनिअभिलाषाच्याघरीं ॥ येणेंनाहीं ॥ ४९ ॥ असोइंद्रियेंविष यप्रवाहीं ॥ हानीलाभदेखिलानाहीं ॥ दृष्टांतइयेविषईं ॥ पुढेंहीबोले ॥ १५० ॥

पडिलेंचांदावरीचांदिणे ॥ समुद्रींजालेंवरिखणें ॥
विषयाकरणें ॥ भेटतीतैंसी ॥ १८ ॥

चंद्रींचीचंद्रिका ॥ चंद्रावरीपडलियादेखा ॥ लाभनाउपखा ॥ दोन्हींहीनाहीं ॥ ५१ ॥ अ थवामेघाचेनिमिशें ॥ सागरुसागरावरीवरुषे ॥ तैंहानिलाभाचियेदशे ॥ येइजेकोणें ॥५२॥ तेवीं विषयांचेअप्राप्ति ॥ ज्ञानियानघडेखंती ॥ किंवाप्राप्तद्वारातृप्ति ॥ देखिजेना ॥ ५३ ॥ जेवींसमुद्र जळेंसंपन्न ॥ तोकायमेघेंकीजेपूर्ण ॥ अथवाचंद्रप्रकाशघन ॥ तोकायऔपाधिकगुणें ॥५४॥ तेवीं विषयसंबंधेंवीण ॥ आत्मरसेंचिजेंपूर्ण ॥ तयाजालयाहीविषयग्रहण ॥ इंद्रियप्रवाहीं ॥ ५५ ॥ तेथेंजेंसुखउपजोंलाहे ॥ तेंअधींचिआपणआहे ॥ ह्मणोनइंद्रियव्यापारींनोहे ॥ प्रपंचोन्मुख ॥ ५६ ॥ इयेंविषईंनिरूपण ॥ पुढेंहीअसेजाण ॥ द्यावेंश्रोताअवधान ॥ कृपाकरूनि ॥ ५७ ॥

ह्मणोनतोंडाआडपडें ॥ तेंचिवाचावावडें ॥
परीसमाधिनमोडे ॥ मौनमुद्रेचीं ॥ १९ ॥

अगाआपलियासत्ते ॥ वाचाशब्दींप्रवर्ते ॥ तियेआत्मत्वींचजयातें ॥ वस्तिजाली ॥ ५८ ॥ तेणेंआपलेनवीण ॥ देखिजेनाजनविजन ॥ आत्माचिपरिपूर्ण ॥ कोंदाटलाकीं ॥ ५९ ॥ इयेपूर्ण तेमाझारीं ॥ जेंजेंवदेवैखरी ॥ तेंसमाधिहूनिदुरी ॥ गेलेंचिनाहीं ॥ १६० ॥ ज्याज्याअर्थातेंशब्द दावी ॥ तोअर्थुचिवाचेतेंचेतवी ॥ एवंअर्थुचिलाघवी ॥ अर्थाचाआहे ॥ ६१ ॥ ह्मणोनिनसोनिवा च्यवाचकता ॥ मौनमुद्रानमोडतां ॥ अर्थुचिहोयवक्ता ॥ अर्थाचापैं ॥ ६२ ॥ इयेअर्थरूपेंचित्सा गरीं ॥ बुडालीपरेसींवैखरी ॥ येथेंबोलण्याचीसरोभरी ॥ मौनेंसीपडे ॥ ६३ ॥ अगापावतांपे सीखूण ॥ तुष्णींभावासीहीगिळून ॥ अखंडैकमौन ॥ करणीवीण ॥ ६४ ॥ असोजेंजेंवाचावा वडे ॥ तेस्थितिबाहेरीनपडे ॥ ह्मणोनमुद्रानमोडे ॥ मौनाचीआतां ॥ ६५ ॥ अगाऐशियेस्थिती च्याठाईं ॥ आपणेंवीणदुजेंनाहीं ॥ क्रियाउगेपणजिहीं ॥ देखिजेनाकीं ॥ ६६ ॥ ह्मणोनपडिलाप्र वाहनमोडे ॥ आणिकेलेंपणहीनजोडे ॥ ऐसेंचिकांहींपुढें ॥ बोलतुअसे ॥ ६७ ॥

व्यापाराचेगाडे ॥ मोडतांहीअपाडें ॥
अक्रियेचेंनमोडे ॥ पाउलकेंहीं ॥ २० ॥

आपलेनिसुखाडे ॥ प्रवाहाचेनिकोडें ॥ भरलेंदिसतीगाडे ॥ व्यापाराचे ॥ ६८ ॥ वर्णाश्रमा चियेवांटे ॥ केलेनिवीणकर्मउठे ॥ परीअक्रियनफुटे ॥ जालेंनकर्म ॥ ६९ ॥ जेवींपात्राचेंनिसुर वाडें ॥ गंगाजळबहुथोडें ॥ तेवींप्रवाहाचेनिपाडे ॥ व्यापारउठे ॥१७०॥ जयाजयाप्रवाहीं ॥ जे- व्हांजैसेंकांहीं ॥ दिसेतैसानाहीं ॥ प्रत्ययोजाला ॥ ७१ ॥ अथवाजळाचियाचंचळता ॥ चंद्रीं दिसेआंदोळतां ॥ तरीचंद्रकायतत्त्वता ॥ लगबगेंपडिला ॥ ७२ ॥ तेवींदेहाचियाआकारीं ॥ ज्ञानियादिसेव्यापारी ॥ परीअक्रियबाहेरी ॥ पाऊलनघाली ॥ ७३ ॥ आतांकर्मेंकरीजेनिफ जेजाण ॥ तेंअधींचिअसेआपण ॥ तरीकरितचिउगेपण ॥ आलेंनापाहा ॥ ७४ ॥ अगाकर्माचाप्र

वर्तकु ॥ तयासीघडेकर्मपाकु ॥ तरीमृगजळींअर्कु ॥ विंबलापाहा ॥ ७५ ॥ होतांचुंबकसन्नि धान ॥ लोहासीजालेंचळण ॥ परीचुंबकतवजाण ॥ हारुवेना ॥ ७६ ॥ किंवानदीयेवृक्षविंबला॥ तोजेवींपूरेंनाहींगेला ॥ तेवींव्यापारेंनाहींजाला ॥ व्यापारीहा ॥ ७७ ॥ असोस्वरूपदृष्टिकांहीं ॥ दुसरेंदेखिलेंचिनाहीं ॥ आतांव्यापारुतोकाई ॥ आणिव्यापारीतोकवणु ॥ ७८ ॥ ह्मणोनऐसियेस्वरूपदृष्टी ॥ जालियाचनाहींसृष्टि ॥ ऐसीचकांहींगोठी ॥ पुढेंहीसांगे ॥ ७९ ॥

पसरूनिवृत्तिचीवावें ॥ दिठीरूपातेंदेखवें ॥
परीसाचाचेनिनांवें ॥ कांहींचनलगे ॥ २१ ॥

रूपातेंपाहावेंदिठीं ॥ ऐसेंहीयेखादेवेळउठी ॥ तंवदिठिचेचपोटीं ॥ रिगालीदिठी ॥ १८०॥ ते दिठीचेंरूपजालें ॥ पाहावेंहेंतेथेंसरलें ॥ असोदेखतदेखतजालें ॥ देखिलेंमिथ्या ॥ ८१ ॥ जेवीं लेंकुराचाखेळ ॥ भलतैसेंएकदळ ॥ संपदासकळ ॥ तियाचिमाजीं ॥८२॥ वडेमांडेतेंचिजालें ॥ परीदळमात्रचितेंएकलें ॥ तेवींज्ञानियानेंअवलोकिलें ॥ नानारूपांसी ॥ ८३ ॥ अथवाबुद्धिबळा चाखेळ ॥ राजाप्रधानपदातिसकळ ॥ कोरडेंचिकेवळ ॥ काष्ठमात्र ॥ ८४ ॥ खेळतांनहोनिब रळ ॥ संपादींस्वदळपरदळ ॥ तेवींहाजोपाहेतेंकेवळ ॥ आपुलेंकौतुक ॥ ८५॥ तोअसेआपुल्या चिठाईं ॥ ह्मणोनदेखिलेंतेंसत्यनाहीं ॥ आतांदृष्टांतइयेविषईं ॥ पुढेंहीबोलें ॥ ८६ ॥

तमातेंध्यावया ॥ उचलूनिसहस्त्रबाहिया ॥
शेवटींरवीइया ॥ हाचिजैसा ॥ २२ ॥

रवीस्वतप्रकाशघन ॥ करूंपाहेतमाचेंग्रहण ॥ तरीतयाकायजाण ॥ सांपडेलतम ॥ ८७ ॥ तोतमपाहेकींनपाहे ॥ परीरवीअनारिसानोहे ॥ तमाचीसोये ॥ नसांपडेतया ॥ ८८ ॥ तमासी घेऊंरिघे ॥ तंवप्रकाशुचिहातींलागे ॥ तेवींविषयांचेनिबागें ॥ ज्ञानियानपडे ॥ ८९ ॥ तंवआपु लेंपूर्णपणीं ॥ नेणेंविषयाचीकाहाणी ॥ तोकाळत्रयींहीझणी ॥ अन्यथानदेखे ॥ १९० ॥

स्वप्नींचियाविलासा ॥ भेटइनइयाआषा ॥ उठिलातंवजैसा ॥ तोचिमातो ॥ २३ ॥ तैसाउदेलयानिविषयें ॥ ज्ञानीविषयींहोंलाहें ॥ तंवदोन्हींनहोनिहोये ॥ कायनेणों ॥ २४ ॥

अगाजागेजालयावरी ॥ स्वप्नींचीअंतौरी ॥ आलिंगावीऐसेंधरी ॥ कौतुकजरी ॥ ९१ ॥ तंव त्यास्वप्नभासेचेंमुदल ॥ आपणअसेअढळ ॥ तेंसाचयेरटवाळ ॥ भासलेंतें ॥ ९२ ॥ मगतया चीआवडी ॥ साचिदेऊनिबुडी ॥ भोगाचीपरवडी ॥ आपणेंसीचि ॥ ९३ ॥ तेवींस्वरूपानुभव जालियापूर्ण ॥ हरपलेंप्रपंचभान ॥ आतांप्रवाहेंइंद्रियगण ॥ तिष्ठतुअसे ॥ ९४ ॥ तेंकींइंद्रियद ळ ॥ जैसेंकींरोहिणीजळ ॥ आणिगंधर्वनगरीसकळ ॥ विषयवसती ॥ ९५ ॥ त्याविषयांची वृत्ति ॥ इंद्रियेंनावेकखवळती ॥ परीकरणीचीरीति ॥ नुमटेचिकांहीं ॥ ९६ ॥ विषयइंद्रिय प्रवाहीं ॥ उमटलेंजेंकांहीं ॥ चित्रदीपाच्याठाईं ॥ प्रकाशजैसा ॥ ९७ ॥ असोविषयांकडेपाहा तां ॥ आपलीदिसेसत्यता ॥ त्याआपणामाजींतत्वतां ॥ विषयकैंचा ॥ ९८ ॥ आपआपणाविष यआहे ॥ ह्मणोनिभोगावयासमर्थनव्हे ॥ किंवाआपलेसाचिनसंभवे ॥ विषयाचीवार्ता ॥ ९९ ॥ ह्मणोनस्वरूपानुभवप्रवाहीं ॥ केलियाहीकर्तव्यनाहीं ॥ नह्रोनविषयविषईं ॥ कांहींएक ॥२००॥ एकरूपीदोनीजाण ॥ तरीमुळींरूपचिविकारशून्य ॥ चिन्मात्रचिजेंजाण ॥ स्फुरेनानासंकोचे

॥ १ ॥ करणीकडेपाहे ॥ तंवपाहाणेंमात्रचिआहे ॥ तेथेंकर्ताकार्यहें ॥ कैंचेंउरेल ॥ २ ॥ ऐसियास्थिति ॥ ज्ञानियाचिआकृति ॥ पुढेंहीदृष्टांतीं ॥ सहितबोले ॥ ३ ॥

चंद्रवेंचूंगेलाचांदिणें ॥ तंववेंचिलेंकायकोणें ॥
विऊनिवांझेस्मरणें ॥ होतीजैसीं ॥ २९ ॥

अहोतयासीक्रियाप्रवाहीं ॥ केलेंतैसेंउमटलेंनाहीं ॥ चंद्रमाजेवींपाहीं ॥ चांदिणेंवेंची ॥ ४ ॥ चंद्रजायचांदिणीयालागीं ॥ तंवसांपडेआपलेचअंगीं ॥ करणीचीलगबगी ॥ टवाळजाली ॥ ५ ॥ आतांचांदिणेंचंद्रचिजाण ॥ वेंचिलेंकायकोणें ॥ एवंकेलयावीण ॥ कार्यजालें ॥ ६ ॥ किंवाप्रयोजनेंवीणस्मरण ॥ तैंविऊनवांझजालेंमन ॥ तेथेंचिस्मरतजालेंपण ॥ आलेंनाहीं ॥ ७ ॥ तैसीज्ञानियाच्याठाईं ॥ करणीहीउगलीनाहीं ॥ परीमोडलेंनाहीं ॥ वांझपणतयाचें ॥ ८ ॥ अगाअभिलाषेंवीण ॥ शरीरधर्ममात्रजाण ॥ परीमनाचेंवांझपण ॥ मोडलेंनाहीं ॥ ९ ॥ अगालाधलियाअपरोक्षखूण ॥ मनासीकैंचेंमनपण ॥ आतांमनचिमुरालियाजाण ॥ शरीरकैंचें ॥ २१० ॥ ह्मणोनतयाचेंप्रत्यई ॥ शरीरेंसीमननाहीं ॥ आतांभाविलेंप्रवाहीं ॥ भासुयेरां ॥ ११ ॥ तोअवाप्तसकळकामु ॥ निखळस्वानंदाभिरामु ॥ करणीचाउगमु ॥ दिसतचिनाहीं ॥ १२ ॥ अहोजेंजेंकार्यउपजे ॥ तेंतेणेंकांहींनेणिजे ॥ विऊनिवांझह्मणिजे ॥ यालागींऐसें ॥ १३ ॥ अगाहादेहाचाआभास ॥ निखळकर्माचीचमुस ॥ ह्मणोनकर्मेंवीणयास ॥ असणेंनाहीं ॥ १४ ॥ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ ॥ नहिदेहभृताशक्यंत्यक्तुंकर्माण्यशेषतः ॥ यस्तुकर्मफलत्यागीसत्यागीत्यभिधीयते ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ परीय ाच्याठाईं ॥ तादात्म्यचिजयानाहीं ॥ आपलेसिद्धप्रत्ययीं ॥ आपणचिअसे ॥ १५ ॥ आतांहाजोभासकांहीं ॥ तोअसेआपलेप्रवाहीं ॥ तोक्रियामूळचिपाहीं ॥ ह्मणोनक्रियाउगवे ॥ १६ ॥ याउगवणीयाहीसहित ॥ तोस्वरूपमात्रइत्थंभूत ॥ स्वरूपेंवीणयेथ ॥ कांहींचनसे ॥ १७ ॥ ह्मणोनअतिसोहीनाहीं ॥ आणिक्रियाहीहोतसेपाहीं ॥ तेक्रियाह्मणालकाई ॥ तरीदेहाभासुचिकींयेथें ॥ १८ ॥ क्रियाकांहींनव्हावी ॥ ऐसेंज्ञानियावाहेजीवीं ॥ तरीअखंडैकरसचवी ॥ चाखिलीनाहीं ॥ १९ ॥ अगाअवघेंसांडून ॥ राहिलादरकुटीपडोन ॥ तेकायनव्हेजाण ॥ करणीजाली ॥ २२० ॥ असोत्यापडणयाहीवरी ॥ असेकोण्हीएकुकाळवरी ॥ तितुकियाचाचव्यापारीं ॥ जालासेंतोकीं ॥ २१ ॥ अथवाहाहीनिरोधसोसून ॥ पावलाजैंमरण ॥ तेकायनव्हेजाण ॥ करणीजाली ॥ २२ ॥ ऐसेंनसीजोमेला ॥ तरीजन्माचापांगलागला ॥ जन्मलियासअसेंठेविला ॥ मृत्युहीमागें ॥ २३ ॥ स्मृतिः ॥ जातस्यहिध्रुवोमृत्युर्ध्रुवंजन्ममृतस्यच ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ आतांआनंदाच्याडोहीं ॥ देहासीचठावनाहीं ॥ तेथेंजिण्यामरण्याचिकाई ॥ वार्तासाजे ॥ २४ ॥ तेथेंकरणीकींउगेपण ॥ याचीजातीचनाहींजाण ॥ तोआपणयावांचून ॥ कांहींचिनदेखे ॥ २५ ॥ हेंखूणलाधलेनवीण ॥ उगेंचिअसावेंक्रियाशून्य ॥ तरीदोन्हींहीजाण ॥ अंतरलींतेथें ॥ २६ ॥ क्रियाहीनाहींसरली ॥ सुखाचीहीसिराणीजाली ॥ ऐसीचखूणदाविली ॥ असेपुढें ॥ २७ ॥

प्रत्याहारादिअंगीं ॥ योगेंअंगटेंकिलेंयोगीं ॥
तोजालाइयेमार्गीं ॥ दिहाचाचांदु ॥ ३६ ॥

अगाआत्मसुखींउपविष्टजाला ॥ तैंजालेंपणहीविसरोनगेला ॥ देहाचाअध्यासुसरला ॥ पहिलेंचिज्याचा ॥ २८ ॥ ह्मणोनिक्रियाअथवाउगेपण ॥ हेदेहअध्यासाचीखूण ॥ तयास्वात्मानु

भवींजाण ॥ हेंकैंचेंअसे ॥ २९ ॥ हेकांहींचतेणेंनेणोन ॥ घडोक्रियाअथवाउगेपण ॥ हेखूणलाध लेनवीण ॥ तूष्णींभूतजेजाले ॥ २३० ॥ तेप्रत्याहारादिमेळें ॥ योगाभ्यासाचेनिबळें ॥ तूष्णींभूत बैसले ॥ तेनसरतीयेथें ॥ ३१ ॥ जेवींचंद्रमादिवसागगनीं ॥ उदेलाचिउपयोगुकोण्हीनमानी ॥ तेवींआकर्षिलीअवघीकरणी ॥ योगीजनीं ॥ ३२ ॥ त्याआकर्षणियाच्यापोटीं ॥ असतीकरणी याच्याकोटी ॥ नकरितांचिउठी ॥ कर्तृत्वतेथें ॥ ३३ ॥ अगाआत्मप्रत्ययेंवीण ॥ नव्हिजेकींकर णीहीन ॥ नकरीतंवतंवदुणे ॥ करणीवाढे ॥ ३४ ॥ जरीसांपडेआपलेंवर्म ॥ मगकोठूनउपजेलक र्म ॥ अगानकरणेंहाधर्म ॥ इंद्रियांचाकीं ॥ ३५ ॥ विषयइंद्रिययोगें ॥ नकरणीयांचेनिहीबागे ॥ करावेंचिलागे ॥ इंद्रियवंता ॥ ३६ ॥ अगाविधीतेंसांडूंपाहे ॥ तेंचिअविधिरूपेंकर्महोये ॥ चा लणेंसांडूंजाये ॥ तंवबैसणेंघडे ॥ ३७ ॥ अगाबोलणेंजैंनावडे ॥ तैंमौनातेंतऱ्हींधरणेंघडे ॥ एवंन करणेंजेंआवडे ॥ तेंचिमांडेकर्मत्वें ॥ ३८ ॥ एवंकर्तृत्वस्थिति ॥ ऐसीनव्हेरीति ॥ आणिकांहींसं मति ॥ पुरातनअसती ॥ ३९ ॥ ॥ संमतिः ॥ विषयाविनिवर्ततेनिराहारस्यदेहिनः ॥ रसवर्ज्यं रसोप्यस्यपरंदृष्ट्वानिवर्तते ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ ॥ तत्त्वावबोधएवैकःसर्वाशातृणपावकः ॥ प्रो क्तःसमाधिशब्देननतुतूष्णीमवस्थितिः ॥ इतिवासिष्ठे ॥ एवंज्ञानियाप्रवृत्ति ॥ तेसहजचिघडली निवृत्ति ॥ पुढेंहीहेचिस्थित्ति ॥ स्तविलीअसे ॥ २४० ॥

येथप्रवृत्तिवोहटेजिणें ॥ अश्रुतिसीबाधावणें ॥
आतांप्रत्यक्षुखपणें ॥ प्रचारुदिसे ॥ २७ ॥

ऐसियेप्रतीति ॥ दिसेजऱ्हींदेहाकृति ॥ तऱ्हींनाहींप्रवृत्ति ॥ विषयइंद्रिययोगें ॥ ४१ ॥ अहो देहाचेनिमिशें ॥ व्यापाराचाप्रचारदिसे ॥ परीप्रपंचोन्मुखनसे ॥ योगीराजु ॥ ४२ ॥ ह्मणोनिप्र वृत्तिवीणजिणें ॥ अश्रुतिशीवाधावणें ॥ ह्मणिजेश्रुतिवीणतेणें ॥ गाजिजेनादें ॥ ४३ ॥ आतांन सोनिश्रुतिसंबंधु ॥ अंगेअंगजोनादु ॥ गिळितबोध्यबोधकभेदु ॥ बोधमात्रजो ॥ ४४ ॥ तेथेंजया चेंबोधावणें ॥ ह्मणिजेतेथचिहीजागणें ॥ मगसहजतयाचेंजिणें ॥ प्रवृत्तिवीण ॥ ४५ ॥ एवंप्रत्य क्षुखजाला ॥ आणिनादींनाहींगुंतला ॥ चिन्मयानंदींबुडाला ॥ अलंबेवीण ॥ ४६ ॥ अहोश्रुति वीणनादु ॥ भेदुनिसेवितीविदु ॥ त्याविदाचास्वादु ॥ आपणचिजाले ॥ ४७ ॥ तेथेंभोग्यभोक्तृ त्वगळालें ॥ ह्मणोनस्वादासीहीविसरले ॥ वर्ततांचिमग्नआनंदींजालें ॥ श्रुतिवीण ॥ ४८ ॥ प हाताअंतरखूण ॥ द्वैतनाहींहेंचिनिपटून ॥ दिसतेंहेंवाचारंभण ॥ बाह्यदृष्टी ॥ ४९ ॥ ह्मणोनद्वै तहेंआंगण ॥ परितत्त्वविदहेंनेणतीजाण ॥ त्याचेदृष्टिपूर्ण ॥ अद्वैतचितें ॥ २५० ॥ त्याचीवर्तती स्थिति ॥ तेमग्नतेचीचसंपत्ति ॥ पुढेंहीमागुती ॥ ऐसेंचबोले ॥ ५१ ॥

द्वैतदर्शेचेंआंगण ॥ अद्वैतवोळगेंआपण ॥
भेदतंवतंवदुण ॥ अभेदासी ॥ २८ ॥

अगालाधलियास्वानुभवखूण ॥ हेंजेंकांहींद्वैतभान ॥ तेंअद्वैतचिआपण ॥ आंतलेंअसे ॥ ५२ ॥ एवंअद्वैताचेदृष्टी ॥ देखिजेनाहेद्वैतसृष्टी ॥ ह्मणोननिरोधाचीगोष्टी ॥ मोडोनगेली ॥ ५३ ॥ दि सेद्वैताचाछंदु ॥ परीकसींउमटेअभेदु ॥ एवंदेहाकृतितत्त्वविदु ॥ झांकवेना ॥ ५४ ॥ अहोआप लियेचिविलासें ॥ याभेदाचेहीमिशें ॥ नमोडूनमांडलाअसे ॥ अभेदुचिस्वता ॥ ५५ ॥ पाहतां अंतर्खूण ॥ द्वैतनाहींचहेंनिपटून ॥ आतांद्वैतहेंवाचारंभण ॥ बाह्यदृष्टी ॥ ५६ ॥ ह्मणोनद्वैतहेंआं

गण ॥ परीतत्वविदहेंनेणतीचिजाण ॥ त्यांचेदृष्टीपूर्ण ॥ अद्वैतचि ॥ ५७ ॥ जंवजंवउमटेभेदु ॥ तंवतंवदुणावेअभेदु ॥ ह्मणिजेभेदाचेछंदेंस्वादु ॥ आपलाचिलाहे ॥ ५८ ॥ अहोअभेदआयिता स्वभावें ॥ परीभेदेंसंधीदुणावे ॥ विवरणासीपावे ॥ अवसरुअधीक ॥ ५९ ॥ जेवींजंवजंवपडे इंधन ॥ तंवतंववाढेहुताशन ॥ किंवाजंवजंवफांकेकीर्ण ॥ तंवतंवचंद्रमाचिउजळे ॥ २६० ॥ तेवींआत्मविदासीजाण ॥ जंवजंवभेदभासमान ॥ तंवतंवआत्मदर्शन ॥ दुणावतजाये ॥ ६१ ॥ एवंआत्मविदासीजाण ॥ कायसेंक्रियाउगेपण ॥ स्वभावेंसमाचरण ॥ तेंचिनिकें ॥ ६२ ॥ अहोयेणेंआपल्याठाईं ॥ दुजेंदेखिलेंचिनाहीं ॥ असोक्रियाप्रवाहीं ॥ किंवाउगाचिअसे ॥ ६३ क्रियाअथवाउगेपण ॥ हेंदेहसंबंधींभान ॥ तरीदेहभानचीआण ॥ पडलीतयासी ॥ ६४ ॥ याचिन्मयानंदडोहीं ॥ यादेहासीचठावनाहीं ॥ तेथेंउगेपणतेंकाई ॥ आणिव्यापारुतोकवणु ॥ ६५ ॥ आतांनावेकभासाचीउजरी ॥ तेंतेथिलचअसेलहरी ॥ तेंआपलियेकुसरी ॥ भलतैसीअसे ॥ ६६ ॥ अहोचिन्मात्राचारावो ॥ घालोनिनिशाणाघावो ॥ लाहोनिसावावो ॥ विहाळीरिघे ॥ ६७ ॥ अथवाअंतःपुरामाझारीं ॥ स्वसुखाचासेजारीं ॥ सुतलासेहेकांहींजरी ॥ यथार्थअसतें ॥ ६८ ॥ तरीविहारासेजागतें ॥ साचपणकांहींयेतें ॥ तेवींक्रियाउगेपणातें ॥ आत्मविदनेणे ॥ ६९ ॥ परीठसापडलाजैसा ॥ तोनावेकदिसेतैसा ॥ परीआत्मविदसहसा ॥ पालटुनेघे २७० तोविषयांचेहीस्वभावीं ॥ नसंडीकींआत्मचवी ॥ मूळग्रंथींचीहीओवी ॥ ऐसीचआयिका॥७१॥

कैवल्याहीचढावा ॥ करितिविषयसेवा ॥
जालाभृत्युभज्यकालोवा ॥ भक्तिचाघरीं ॥ २९ ॥

तोभलतैसाभलतियेवेळे ॥ भोगीआत्मसुखाचेसोहळे ॥ विषयसेवनींनमैळे ॥ प्रतीतजयाची ॥७२॥ अगाशब्दस्पर्शरूपरसगंध ॥ येणेंनव्हेहापंचविध ॥ अवधियाचास्वाद ॥ एकचिलागे ७३ अगाविषईंनेघेविषयरस ॥ तरीविषयचिकांनव्हेचिद्रस ॥ कैवल्यकायतयास ॥ दुजेंआथी॥७४॥ अहोकैवल्यह्मणिजेऐसेंजाण ॥ जेंआपलेनेचितृप्तआपण ॥ जेंसर्वदाआपेक्षाहीन ॥ आनंदरूप ॥ ७५ ॥ त्याकैवल्याचीप्राप्ति ॥ तेंक्षुधेसीबोळविलीतृप्ति ॥ ह्मणोनविषयांच्याठाईंरति ॥ विषयत्वेंनेघे ॥ ७६ ॥ नानाविषईंनानारस ॥ ज्ञानीनातळेत्यारसास ॥ सकळरसांचाजोरस ॥ आतुडलाज्यासी ॥७७॥ त्याच्याप्रवाहाआडपडे ॥ तेएकीआवडीआवडे ॥ त्यासीकैवल्याहूनिगाढे ॥ तेंचिहोये ॥ ७८ ॥ अगाविषयांचेसेवनीं ॥ विकारुचित्तुटीमनीं ॥ तरीकैवल्याहूनि ॥ तेंचिनीकें ॥ ७९ ॥ कैवल्याहीचढावा ॥ करितीविषयांचीसेवा ॥ बोलिलासेतोभावबरवा ॥ ऐसाअसेकीं ॥ २८० ॥ देहाचियेआकृति ॥ प्रवाहींपाडिलीजेरीति ॥ परीआत्मविदनढळती ॥ आत्मसुखींहूनि ॥ ८१ ॥ विषयांचियाउजरी ॥ ज्ञानियानव्हेविकारी ॥ कैवल्यासरी ॥ विषईंत्वयासी ॥८२ अगात्रिपुटीचेंस्फुरण ॥ तेंविषईंस्फुरेविषयपण ॥ आतांत्रिपुटीचजालीक्षीण ॥ तेंविषयकिमात्मक ॥ ८३ ॥ ह्मणोनिइहींबोलीं ॥ ज्ञानियाचीस्थितिस्त्तविली ॥ वांचोनिकैवल्याचियाखोली ॥ विषयीचकेंचें ॥८४॥ ह्मणोनिज्ञानियासीकांहीं ॥ त्रिपुटीचेंभाननाहीं ॥ यालागींविषयाच्याठायीं ॥ विषईनव्हेकीं ॥ ८५ ॥ अहोदेहाचिआकारें ॥ देहचिअसेविषयाकारें ॥ तरीयादेहव्याजेंनावरे ॥ कैवल्यसुख ॥ ८६ ॥ असोक्षुधापिपासादिहरण ॥ करावयाकीजेभिक्षाटण ॥ अथवाकोण्हीएकवेव्हारजाण ॥ संपादिजेजो ॥ ८७ ॥ तोविषयाचेरीतिपाहें ॥ तरीतोचिविषयहोऊनिआडठाये ॥ आतांज्ञानियायेथेंनहोये ॥ विषयीआपण ॥ ८८ ॥ ह्मणोनभजतांहीविषयांसी ॥ भज्य

भजकतापडलीग्रासी ॥ येथेंभक्तचिभक्तीसी ॥ भजतसेकीं ॥८९॥ अगाभक्तिह्मणिजेआवडी ॥ येथेंभज्यभजकदुथडी ॥ तुटोनदिधलीबुडी ॥ आपणाचिमाजीं ॥२९०॥ अथवाविषयसेवा नसे ॥ तरीआपणासीआपणभजतुसे ॥ परंतुभक्तिमात्रविलासे ॥ भृत्युभजनेंवीण ॥९१॥ आतांआवडीचपांगुळली ॥ तेथेंविषयवार्ताटवाळजाली ॥ कैवल्यताथोकली ॥ सहजचितेथें ॥९२॥ अगाकैवल्यह्मणिजेमोक्ष ॥ तरीबद्धतेचाहापक्ष ॥ येऱ्हवींआत्माअपरोक्ष ॥ नित्यमुक्त कीं ॥९३॥ ह्मणोनआत्मानुभवाठाईं ॥ बद्धतेसीमोक्षनाहीं ॥ हाआपलाआपणपाहीं ॥ उभयातीत ॥९४॥ हाकैवल्याहीचढाव ॥ शुद्धबुद्धमुक्तस्वभाव ॥ आपणेवीणदुजाठाव ॥ येथेंकैंचा ॥९५॥ ह्मणोनत्याज्यग्रहणेवीण ॥ सिद्धस्वभावानुसारजाण ॥ असेआक्रोशहीन ॥ योगिराजु ॥९६॥ तेंचिकरावयादृढीकरण ॥ आत्मविदांचेंलक्षण ॥ पुढेंहेंचिनिरूपण ॥ अवधारीजोजी ॥९७॥

घरामाजींपायें ॥ चालितांमार्गुहीतोचिहोये ॥
नाबैसेतरीआहे ॥ पावणेंचि ॥ ३० ॥

घरामध्येंपादचळणकरणें ॥ तेंचिघडलेंमार्गक्रमणें ॥ किंवाबैसलातेंचिपावणें ॥ मार्गप्रांतातें ॥९८॥ कांजेपायाचीक्रियानचुके ॥ पृथ्वीतळहेंतेंचिअसके ॥ ह्मणोनिबैसकेसारिखें ॥ चालणें जालें ॥९९॥ असोआपलेपूर्णपणीं ॥ सरलीदेशकाळादिकाहाणी ॥ ह्मणोनआक्रोशह्मणी ॥ आठवेयया ॥३००॥ असोबैसकआणिचालतीदशा ॥ तत्वविदुदोहींसीसरसा ॥ बैसकेचिऐसा ॥ चालतुअसे ॥१॥ तोचालतांवेगींनपडे ॥ किंवाबैसतांपैसनाआखुडे ॥ तोजेणेंतेणेंपाडें ॥ निश्चळअसे ॥२॥ ह्मणोनदावितसेक्रियाभास ॥ ज्ञानियानदेखेकर्तव्यअंश ॥ येविषईंनिरूपण दंश ॥ मूळग्रंथींचा ॥३॥

तैसेंभलतेंकरितां ॥ येथेंपाविजेकांहींआतां ॥
ऐसेंनाहींनकरितां ॥ ठाकिजेना ॥ ३१ ॥

तैसेंचिभलतेप्रवाहीं ॥ करणीसीसेवटनाहीं ॥ कांहींकेलियापाहीं ॥ पावणेंनसे ॥४॥ कर्मीं नदेखेफळितार्थु ॥ नसोनकर्तृत्वाचाहेतु ॥ क्रियाप्रवाहप्रतीतु ॥ होतचिअसे ॥५॥ अमुकव्यवहारकरीन ॥ अमुकेंकार्यसाधीन ॥ हेंकांहींचनसोन ॥ उगाचिवर्ते ॥६॥ किंवाक्रियादेखोन गौण ॥ धरिजेयेणेंउगेपण ॥ ज्ञानियाऐसेंनजाण ॥ उगाचिनठाके ॥७॥ एवंनदेखतुक्रियाफळातें ॥ ज्ञानीपतितप्रवाहेंवर्ते ॥ किंवाउगाचिठाकतांकुंठितें ॥ तेंतेंपावणेंनाहीं ॥८॥ तोजियात यापरी ॥ असेआत्मसुखाचिभीतरीं ॥ तयासीदुसरीयेघरीं ॥ जाणेंचिनाहीं ॥९॥ पुढेंऐसेंचि निरूपण ॥ बोलिलादशाअसाधारण ॥ परिसावेंसावधान ॥ कृपाकरूनि ॥३१०॥

आठउआणिविसरु ॥ तयातेंहीघेऊंनेदीपसरु ॥
दशेचावेव्हारु ॥ असाधारणु ॥ ३२ ॥

येणेंविसरोनिजेंकांहींकेलें ॥ तेंयाचिपसरेंगिळिलें ॥ एवंविसराचियेवेळे ॥ पसरुचिअसे ११
अगाआत्मसुखाचियासुरवाडें ॥ विसरतांविसरींनपडे ॥ आठवतांहीनघडे ॥ आठउतयातें १२
एवंआठवाविसराहून ॥ दशाबाणलीअसाधरण ॥ तेंआठवेंविसरेंकरून ॥ कुंठितनव्हे ॥१३॥
ह्मणोनइयेदशेचावेव्हारु ॥ नसंडेआपलापसरु ॥ विसरतांविसरु ॥ देखिजेनायेणें ॥१४॥ यं

णेंविसरोनजेंजाणावें ॥ तरीजाणणेंचिहास्वभावें ॥ एवंयाचापैसिसामावे ॥ विसरेंसीआठउ ॥ १५ ॥ विसरोनअन्यथाव्हावें ॥ हेंसाचाठाईंनसंभवे ॥ असोनिआपलेस्वभावें ॥ भलतैसा १६ तेद्शाअसाधारण ॥ करणीनव्हेनाउगेपण ॥ कोण्हीएकवर्मजाण ॥ अक्रत्रिम ॥ १७ ॥

जालीस्वेच्छाचिविधि ॥ स्वैरजालासमाधी ॥
दशेयेमोक्षऋद्धि ॥ बैसोंघापें ॥३३॥

अगाहाआत्मविदनरु ॥ नहोनिविधिचाकिंकरु ॥ स्वेच्छायथाचारु ॥ वर्ततुअसे ॥ १८ ॥ हा करीतोचिविधिजाला ॥ वर्ततांचिसमाधिजोडला ॥ मोक्षहीराहिला ॥ वायिलायेथें ॥ १९ ॥ लाधलीआत्मानुभवखूण ॥ तेणेंआत्मरूपचिअवघेंपूर्ण ॥ आतांयेथेंपराधीनपण ॥ कैंचेंआलें ॥ ३२० ॥ ह्मणोनिस्वेच्छाचियेणेंवर्तिजे ॥ तेंविधिहोऊनिआपजे ॥ यालागींयेणेंआचरिजे ॥ तो चिविधि ॥ २१ ॥ ॥ संमतिः ॥ शिवरूपतयासर्वयस्यभातिस्वभावतः ॥ स्वेच्छाचारसमाचारंत स्यसार्चाचशूलिनः ॥ इतिसूतसंहितायां ॥ ॥ एवंशिवानुभवेंजाण ॥ शिवचिअसेपरिपूर्ण ॥ तेथेंअन्यथाभान ॥ तुटोनचिगेलें ॥ २२ ॥ तोहर्षविषादाअतीत ॥ कर्तव्याभिमानरहित ॥ करी आतांयेथ ॥ अविधितोकाई ॥२३॥ अहोविधीचाहाद्योतक ॥ ह्मणोनविधीचानव्हेपायिक ॥ आ तांयाचीस्वभावेंवर्तणुक ॥ तोचिविधि ॥ २४ ॥ यापासूनस्वभावेंघडे ॥ तेकांहींचिअविधिन पडे ॥ वर्ततांविधिसांगडें ॥ परीविधीचानव्हे ॥२५॥ ॥ संमतिः ॥ द्वेषबुध्योभयातीतोनिषेधा न्ननिवर्तते ॥ गुणबुध्याचविहितंनकरोतियथार्भकः ॥ ॥ ॥ ह्मणोनविधिनव्हेनाअविधि ॥ स रळदशाहेंचिसमाधि ॥ आतांइयेदशेमोक्षऋद्धि ॥ ह्मणिजेऐसें ॥२६॥ हाकाळत्रयींअविच्छिन्न॥ येथेंकैंचेंहोतेंबंधन ॥ आतांमोक्षहाशब्दजाण ॥ बंधाचिसारिखा ॥ २७ ॥ ह्मणोनहेदशाअगाध ॥ येथेंमोक्षहीहोयअवरोध ॥ हासरळसच्चिदानंद ॥ येथेंमोक्षनमिरवे ॥२८॥ हाभक्तनव्हेनादेवो ॥ ऐसाकोणीएकठावो ॥ जेथेंआत्मानुभवो ॥ लाधलाऐसा ॥ २९ ॥ एवंलाधतांआत्मानुभवखूण ॥ संकोचचिगेलातुटोन ॥ ऐसेंचिकांहींनिरूपण ॥ पुढेंहीबोले ॥ ३३० ॥

जालादेवोचिभक्तु ॥ ठावोचिजालापंथु ॥
होऊनठेलाएकांतु ॥ विश्वचिहें ॥ ३४ ॥

भक्तासीजोप्रत्ययो ॥ तोचिअंगेंआपणदेवो ॥ आणिभक्तपणाचानिर्वाहो ॥ प्रत्ययमात्रचि ॥ ३१ ॥ त्याप्रत्ययाचास्वाद ॥ प्रत्ययोचिलाहेविशद ॥ नानाडुणावेआनंद ॥ आपेआप ॥ ३२ ॥ नातरीआनंदाचाठावो ॥ तोआपलाचिकींअनुभवो ॥ आतांयाहूनिकायदेवो ॥ आनआहे ॥३३॥ नातरीआपणआपणाआवडे ॥ तेंदिसेदेवभक्तपणाचेनिपाडें ॥ ह्मणोनिभक्तासीचिहोणेंघडे ॥ स्वयेंदेवो ॥ ३४ ॥ आतांभेदतंवतुटलापाहीं ॥ आणिआवडीसतुटीनाहीं ॥ ह्मणोनभक्तदेवाच्या ठाईं ॥ आपणभजे ॥ ३५ ॥ किंबहुनाउपरोधसरोनिगेला ॥ आणिगोडीचाहीसुकाळजाला ॥ आपणआतला ॥ भक्तचिदेवो ॥ ३६ ॥ आतांऐसेंजेंदेवपण ॥ तेंचिकींभक्तांचीबैसकास्थान ॥ यालागींमार्गक्रमिलेंनवीण ॥ पावलेठावो ॥ ३७ ॥ ह्मणोनठावोचिजालापंथ ॥ तुटलाचालिबैस केचाहेत ॥ हेंविश्वचिएकांत ॥ होऊनिठेला ॥ ३८ ॥ विश्वाकडेपाहातांकांहीं ॥ आपणेंवीणडु जेंनाहीं ॥ यालागींसहजचिपाहीं ॥ एकांतअसे ॥ ३९ ॥ अगाजालयाआत्मानुभव ॥ विश्वास चिनाहींठाव ॥ ह्मणोनपैंशून्यतावाव ॥ सहजचिजाली ॥ ३४० ॥ आतांहेंकांहींअळुमाळभान ॥

तेंआपुलेंस्वात्मैकज्ञान ॥ त्याज्ञानींनिपटून ॥ ज्ञेयभागनाहीं ॥४१॥ तेंज्ञानाज्ञानविहीन ॥ केवळद्ध ज्ञात्रद्रष्टेपण ॥ त्याचेंनिअनुभवेंजाण ॥ तेंचिजालें ॥४२॥ तेथेंलोकांतनाएकांतु ॥ तुटलाआपपर तेचाहेतु ॥ यालागींविश्वचिएकांतु ॥ सहजचिजाला ॥ ४३ ॥ जेवींमृगांभभानजेंकांहीं ॥ सूर्यासीदुसरेंनाहीं ॥ तेवींविश्वेंसीपाहीं ॥ एकांतुजाला ॥४४॥ जेवींरज्जूच्याअंगींउरग ॥ नव्हेचिरज्जूसतयाचासंग ॥ तेवींआपलेअंगींजग ॥ लोकांतनव्हे ॥ ४५ ॥ किंवाखांबींजालेंपुरुषभान ॥ तोखांबासीनव्हेपैपिशुन ॥ तेवींविश्वचिहेंजाण ॥ एकांतजाला ॥४६॥ असोऐसीलाधतांखूण ॥ सरोनगेलेंभेदभान ॥ ह्मणोनिविश्वचहेंजाण ॥ एकांतजाला ॥ ४७ ॥ एवंनसोनिविश्वपणाचा हेतु ॥ विश्वचिजालाएकांतु ॥ कींभक्तपणेंवीणभक्तु ॥ देवोचिजाला ॥ ४८ ॥ किंवापावावया प्रांतु ॥ धरावाकोण्हीएकपंथु ॥ तंवथिताडुऱ्हावतु ॥ जवळिचअसोनि ॥ ४९ ॥ तोआपलाठावसांपडे ॥ तैंठाईंचिपंथुमुरडे ॥ नचालतांचिजोडे ॥ पंथाप्रांतु ॥३५०॥ ह्मणोनपंथप्रांततुटोन ॥ मोडलीदेवभक्तपणखूण ॥ आतांजेंकांहींभजन ॥ तेंआपेंआप ॥ ५१ ॥ कांजेंआपआपणासीवाल्हें ॥ हेंतंवनाहींउगवलें ॥ ह्मणोनभेदेंवीणचालिलें ॥ भजनकांहीं ॥ ५२ ॥ इयेविषईचेंनिरूपण ॥ दाविलीअभेदाचीखूण ॥ लाहूनसंतांचेंअवधान ॥ बोलिजैलपुढां ॥ ५३ ॥

भलतेंउतेनिदेवें ॥ भलतेनभक्तहोआवें ॥
बैसलातेथेंराणीवें ॥ अकर्मुहा ॥ ३५ ॥

अगादेवाचियेपूर्णत्वींपाहीं ॥ देवपणासीनिर्देशनाहीं ॥ आतांआवडीच्याप्रवाहीं ॥ निर्देशउमटे ॥ ५४ ॥ तेथेंजेथूनउमटेदेवपण ॥ तोठावचिदेवजाण ॥ उठलेंतेंभक्तपण ॥ सुखेंचिघडो॥५५ अथवादेवपणेंजेंस्फुरण ॥ तेंस्फुरणचिघडोदेवपण ॥ आणिस्फुरताठावोजाण ॥ भक्तपणेंमांडो ॥ ५६ ॥ ह्मणोनभलतेंउतेनदेवें ॥ ह्मणिजेभक्तेंचिदेवोहोआवें ॥ आणिदेवेंचिअंगीकारावें ॥ भक्तत्वस्वयें ॥५७॥ असोनसोनिदेवभक्तपण ॥ कांहींएकप्रेमाजोजाण ॥ ह्मणोनिउमटलेंसेभजन॥ देवभक्तत्वें ॥ ५८ ॥ येथेंदेवेंदेवासीभजोनि ॥ स्वयेंभक्तत्वअंगिकारोनि ॥ चालवावीवेल्हावणी॥ भजनमार्गाची ॥ ५९ ॥ किंवाभक्तेंआपलेंभक्तपण ॥ देवत्वेंविलासूनजाण ॥ आपणभराडाहोऊन ॥ भजतसेकीं ॥ ३६० ॥ एवंआवडीसीहानीनाहीं ॥ तेविलासेंसीदोठाईं ॥ नहोनिनांदवीपाहीं ॥ देवभक्तपणऐसें ॥ ६१ ॥ ह्मणोनभलतैसेंअसोन ॥ संपादुभलतैसेंभजन ॥ परीआपलीराणीवनसंडोन ॥ अकर्मुचिहा ॥ ६२ ॥ निजकर्माचेंसुरवाडे ॥ अकर्माचिरेखानमोडे ॥ स्वसाम्राज्येंपहुडे ॥ स्वात्मशय्येसी ॥ ६३ ॥ इयाजनाचेनिपाडें ॥ शांतमुद्रानमोडे ॥ ऐक्यमुद्रेचीनविघडे ॥ राणीवकधीं ॥ ६४ ॥ आतांऐसीजेराणीव ॥ तोपूर्णात्मापरदेव॥ तेथेंआणिकांसीठाव॥ होयेचिनाकीं ॥६५॥ ऐसेंहेंसमाधान ॥ ज्ञानियाचीजेखूण ॥ तियेविषींचेंनिरूप ॥ पुढेंहीबोले६६

देवाचियादाटणी ॥ देउळाजालीआटणी ॥
देशकाळादिवाहाणी ॥ येईचना ॥ ३६ ॥

अवघादाटलादेवो ॥ तेथेंदेउळाकैंचाठावो ॥ देशकाळादिप्रभवो ॥ कैंचातेथें ॥ ६७ ॥ अगाअनुभवलियादेवपण ॥ देवोचिभरलासंपूर्ण ॥ त्याअनुभवींमोडलीखूण ॥ अनुभवाचीही ॥६८॥ अहोअनुभवाच्याराउळीं ॥ जालीदेवाचीदिवाळी ॥ त्यादेवाचिमाजींबुडाली ॥ देउळाचीखूण ॥ ६९ ॥ किंवाह्रदिस्थजेंप्रकटला ॥ तेंह्रदयासीचअवगमजाला ॥ असोसंकेतचिमोडला ॥ या

चराचराचा ॥ ३७० ॥ तेंजेंसंपूर्णदेवपण ॥ देशकाळादिपरिच्छेदविहीन ॥ देवोचिदेवींजाण ॥ दाटलाजेव्हां ॥ ७१ ॥ अहोविकारेंवीण ॥ चिन्मात्रसर्वदापूर्ण ॥ आतांयेथेंकोठून ॥ देशकाळादिजालें ॥ ७२ ॥ यालागींदेशकाळादिवाहाणीं ॥ चिन्मात्रींयेवोंसकेझणी ॥ कांजेंतियेरूपीं निपटूनि ॥ दुसरेंचिनाहीं ॥ ७३ ॥ ह्मणोनिदेवभक्तपणेंवीण ॥ देवोचिदाटलासंपूर्ण ॥ ऐसेंकांहींनिरूपण ॥ पुढेंहीबोलें ॥ ७४ ॥

देवींदेवोचिनमाये ॥ मादेवीकेअन्वयोआहे ॥
तेथपरिवारुबहुयें ॥ अघडताकीं ॥ ३७ ॥

अहोदेवाचेपूर्णत्वींजाण ॥ देवासीचनाहींदेवपण ॥ कांजेनामरूपाचीखूण ॥ तेथेंनाहीं ॥ ७५ ॥ अगानामरूपाविहीन ॥ तियेवस्तूसीकैंचेंवस्तुपण ॥ नानाअन्यसंबंधेंवीण ॥ कौंदाटिलीवस्तु ॥ ७६ ॥ असोदेवपुरोनठावउरता ॥ तरीभक्तपणासीहीअन्वयोहोता ॥ नानादेवाचिपुरता ॥ देवोनाहीं ॥ ७७ ॥ कांजेदेवाचियेनिबिडपणीं ॥ नशिरेदेवपणाचीमिरवणी ॥ ह्मणोनिनसमाय देवपणीं ॥ देवपणचिथितें ॥ ७८ ॥ तेथेंदेविकासीअन्वयोकोण ॥ निखळढळढळितदेवपण ॥ आणिनानाउपकरण ॥ परिवारकैंचा ॥ ७९ ॥ एवंनिखळेंचिन्मात्रींचिपाही ॥ भक्तेसीपरिवार नाहीं ॥ ऐसियानसीकांहीं ॥ पुरविजेकोड ॥ ३८० ॥ तरीऐक्यासीनुलंघोन ॥ करावीअवघीसंपादन ॥ येविषईंनिरूपण ॥ पुढेंहीबोले ॥ ८१ ॥

ऐसाहीस्वामीभृत्यसंबंधा ॥ लागींउठतीश्रद्धा ॥
तैंदेवोचिनुसुधा ॥ कामविजे ॥ ३८ ॥

अगादेवाचियेनिबिडता ॥ ठावनाहींदेवभक्ता ॥ तेथेंसहजचिअघडता ॥ परिवारजाला ॥ ८२ ॥ आतांभेदकांहींनसोन ॥ स्वसंवेद्यमुळींचीखूण ॥ हेतंवकथींचिजाण ॥ लोपातेंनपवे ॥ ८३ ॥ ह्मणोनिआनंदासीआनंदु ॥ स्वामिभृत्युसंबंधु ॥ लाऊनरिघिजेसाधु ॥ भजनप्रकारु ॥ ८४ ॥ तरीएकलेंनिदेवें ॥ नावेकतैसेंचिनटावें ॥ देवभक्तआणिबहुवे ॥ भजनविधि ॥ ८५ ॥ अगाआप आपणाआवडे ॥ हेंदिसेभेदासांगडें ॥ तेवींभक्तीचेंनिसुरवाडें ॥ भजनविधि ॥ ८६ ॥ जेवींआपलेनिभरें ॥ कल्लोळहोयिजेसागरें ॥ तेवींदेवपणचिवावरे ॥ भजनपाडें ॥ ८७ ॥ एवंज्ञानियाच्याठाईं ॥ भेदाचाउगउच्चिनाहीं ॥ आपलीयेसुखप्रवाहीं ॥ भजतुचअसे ॥ ८८ ॥ चिन्मात्रतानविकरोन ॥ आपुलेविलासेंकरून ॥ भज्यभजकताभजन ॥ घडतसेकीं ॥ ८९ ॥ येणेंअनुभवेंपाहीं ॥ ज्ञानियाच्याठाईं ॥ ऐक्यतेचीयाडोहीं ॥ भजनलहरिया ॥ ३९० ॥ येविषईंनिरूपण ॥ पुढेंहीअसेगहन ॥ तेंआतांसविवरण ॥ सांगिजैलऐका ॥ ९१ ॥

अवघयाउपचारा ॥ जपध्याननिर्धारा ॥
नाहींआनसंसारा ॥ देवेवीण ॥ ३९ ॥

अगाभजनाचेउपचार ॥ जपध्याननिर्धार ॥ उपपादूनिआचार ॥ वर्णाश्रमयुक्त ॥ ९२ ॥ श्रवणमनननिदिध्यासन ॥ आणिसर्वदानामसंकीर्तन ॥ सबाह्यअभ्यंतरपूजन ॥ श्रीगुरुपादपद्म ॥ ९३ ॥ ऐसाजोकांहींस्वभावो ॥ ज्ञानियाच्याठाईंनिर्वाहो ॥ येथेंऐक्यतेचाअनुभवो ॥ विकरलानाहीं ॥ ९४ ॥ इत्यादिधर्मप्रवाहीं ॥ देवावांचूनिआननाहीं ॥ ऐसीदेवाच्याठाईं ॥ भजनसिद्धि ॥ ९५ ॥ ऐसेंदेवातेंचिदेवें ॥ देवपणेंभजकव्हावें ॥ इयेविषयींबरवें ॥ आणीकवचन ॥ ९६ ॥

आतांदेवातेंचिदेवें ॥ देववरीभजावें ॥
अर्पणाचेनिनावें ॥ भलतिया ॥ ४० ॥

अगावस्तूसीनाहींदुसरें ॥ तरीवस्तुचिहेंअवघेंखरें ॥ स्फुरणमात्रस्फुरे ॥ ऐसियास्फूर्ति ९७ देवपणेंस्फुरावें ॥ भक्तहीतेणेंचिहोआवें ॥ उपचाराचेनिनांवें ॥ आपणचिहोइजे ॥ ९८ ॥ आपणानहोनिखंडण ॥ संपादेजरीभजन ॥ तरीभजतांकायआन ॥ होआवेंलागे ॥९९॥ नचुकेआपलापाड ॥ तरीभजतांकायआड ॥ नभजोनियांनिचाड ॥ कासयाव्हावें ॥४००॥ अगानमोडूननिश्चळता ॥ पंथुहोयजरीचालतां ॥ तरीसंकोचामाजींपडतां ॥ विशेषकाई ॥ १ ॥ अगाआपलेनिस्वभावें ॥ देवत्वआपणींफावे ॥ तरीभक्तहीकांनव्हावें ॥ आपणचितेव्हां ॥ २ ॥ एवंभजतांनाअभिभवे ॥ नभजतांनाविशेषवें ॥ नभजावेंकांभजावें ॥ आपणानचुकोन ॥ ३ ॥ अगाहेंअंतरींचीखूण ॥ जाणतीअनुभवीजन ॥ पुढेंहीनिरूपण ॥ ऐसेंचिअसे ॥ ४ ॥

देवदेउळपरिवारु ॥ कीजेकोरूनिडोंगरु ॥
तैसाभक्तीचावेव्हारु ॥ कांनव्हावा ॥ ४१ ॥

देवदेउळादिप्रवाहीं ॥ पर्वततितुकेजालानाहीं ॥ आणिआवडीचेंकांहीं ॥ नपुरवीचिकोड ५ अगासगळाचिपर्वत ॥ कोरिजेदेवदेवालयसमस्त ॥ तेवींसंपादतांभजनजात ॥ सगळीचिवस्तु ॥ ६ ॥ अहोअनुवाचीखूण ॥ अनुभउचिवस्तुपूर्ण ॥ तोअनुभउमात्रचिजाण ॥ भजनवेव्हारू ॥ ७ ॥ चिन्मात्राचियासत्ता ॥ चिन्मात्रयेऊनिभजनपंथा ॥ भक्तिवेव्हारुचालितां ॥ तेणेंचिहोय ॥ ८ ॥ अगाहुताशनाचेंवदन ॥ स्वताचिहोऊनिहुताशन ॥ ज्वाळींकरीशोभायमान ॥ आपणचिहोये ॥ ९ ॥ तेवींआपलाआपण ॥ आनंदुचिआनंदायमान ॥ होतांकायआन ॥ संबंधलागे ॥४१०॥ आतांभजावेंकांनभजावें ॥ आपणयाचुकीनजावें ॥ तरीनभजतांहीस्वभावें ॥ भजनचिवाढे ॥ ११ ॥

अहोमुगींमृगमात्रजैसें ॥ घेतांनघेतांनवलनसे ॥
केलेंदेवपणेंतैसें ॥ दोहींपरी ॥ ४२ ॥

अगामुगींमात्राचापाहीं ॥ सांडितांनसांडितांकांहीं ॥ हानिलाभनाहीं ॥ तैसेंजालें ॥ १२ ॥ अहोभजतांकांहींनतुटे ॥ नानाभजतांएकवाटे ॥ तरीसंकलपाचियावाटे ॥ कासयाजावें ॥ १३ ॥ संकलपावाइलेंअसोन ॥ नमोडोनियास्वभावाचीखूण ॥ त्यास्वभावेंघडोभजन ॥ कींनभजोहीसुखें ॥ १४ ॥ अगास्वरूपींचीस्वसंवेद्यखूण ॥ तेंचितेथीलभजन ॥ त्याखुणेंसीकायआन ॥ होइलआतां ॥ १५ ॥ त्यास्वभावासीखंडण ॥ करूनिकीजेमावेचेंपूजन ॥ तरीस्वरूपकायआपण ॥ अपूज्यअसे ॥ १६ ॥ पूजावयानपूजावयाचेमिशें ॥ देवपणचिअसेसरिसें ॥ तेंयादोहींभावांचियेभडसें ॥ पडलेंचिनाहीं ॥ १७ ॥ तेंभजतांकांनभजतां ॥ पूजिलेंचिअसेनपूजितां ॥ इयेविषयींमागुतां ॥ ऐसेंचिबोले ॥ १८ ॥

अखतांचीदेवता ॥ अखतींचिअसेनपूजितां ॥
माआखतींकायआतां ॥ पुजोंजावी ॥ ४३ ॥

तांदुळींदेवोरेखिला ॥ तोतांदुळींकरीचपूजिला ॥ नपूजिजेतरीकायजाला ॥ अपूज्यदेवो

॥ १९ ॥ अखतींकरींपूजावें ॥ तेंतंवत्याचेअंगींअघवें ॥ नपूजिजेतरीस्वभावें ॥ पूजिलाचिअसे ॥४२०॥ किंवापूजितांहींअन्यथानव्हे ॥ देवपणहीनदुणावे ॥ आतांयथास्वभावेंपूजावें ॥ कींनपूजावें ॥ २१ ॥ तेवींपूजनाचास्वभावो ॥ तोचिनिखळदैविकींभावो ॥ तरीभावमात्रींचिदेवो ॥ आणिभावेंचिभजावें ॥२२॥ भावनव्हेतेंचिन्मात्रखूण ॥ तेथीलतेथेंचिदेवपण ॥ आणितेथींचेंपूजन ॥ तेथेंचिअसे ॥ २३ ॥ तेथेंजरीनसेपूजन ॥ तरीपूजकासीप्रकाशीकोण ॥ एवंतेंचिआपणाआपण ॥ पूजितेंअसे ॥ २४ ॥ तेंपूजितांनपूजितां ॥ कधींचनव्हेअन्यथा ॥ स्वभावाचियाउचिता ॥ असोनियां ॥ २५ ॥

दीप्तीचींलुगडीं ॥ दीपकळिकेतूंवेढी ॥ हेंनह्मणतांतेंउघडीं ॥
ठाकेकाई ॥ ४४ ॥ कांचंद्रातेंचंद्रिका ॥ नह्मणिजेतूंलेका ॥
तऱ्हींतोअसिका ॥ तियाचिकींना ॥ ४५ ॥

दीपासीऐसेंनह्मणिजे ॥ जेंतुवांप्रकाशपरिधानकीजे ॥ तरीतेणेंकायअसिजे ॥ प्रकाशहीन ॥ २६ ॥ कींचंद्रेंचांदिणेंपरिधानकेलें ॥ तेंकायअणीकांचियाबोलें ॥ कोण्हेंजरीनह्मणितलें ॥ तरीकायउघडाचिठाके ॥ २७ ॥ तेवींहेंभज्यभजन ॥ हेंस्वरूपचिसविलासमान ॥ येथेंकेलेंनवीण ॥ आयितेंअसे ॥ २८ ॥

आगिपणआगी ॥ असतचिअसेअंगीं ॥ माकासयालागीं ॥
देणेंनदेणें ॥ ४६ ॥ ह्मणोनिभजतांभजावें ॥ मानभजतांका
यनव्हे ॥ ऐसेंनाहींस्वभावें ॥ श्रीशिउचिअसे ॥ ४७ ॥

याअवघयाचेंतात्पर्यऐसें ॥ स्वभावेंजेंदशाअसे ॥ तेंनव्हावेंकांऐसें ॥ ह्मणावेंकासया ॥ २९ ॥ नकरितांजेंहोऊंपाये ॥ तेंकेलेंनाहींआहे ॥ येणेंअभिप्रायें ॥ बोलिलाउघडें ॥४३०॥ नभजणेंआणि भजणें ॥ हेंशिवाचियेचिपूर्णपणें ॥ अतांनभजावेंकायकोणें ॥ आणिभजावेंतेंकैसें ॥ ३१ ॥ अहो संकल्पाचियेवशें ॥ वाउगाचिअग्रहोदिसे ॥ असोज्ञानियासीज्ञेयदशे ॥ येणेंचिनाहीं ॥ ३२ ॥ एवंभक्तकिंवाअभक्त ॥ दोन्हींहानहोत ॥ ऐशीदशाअद्भुत ॥ पुढेंहीबोले ॥ ३३ ॥

आतांभक्तिअभक्ति ॥ जालेंताटएकेपातीं ॥
कर्माकर्माचियावातीं ॥ माह्लाऊनिया ॥ ४८ ॥

स्वरूपाचीस्वरूपासीप्रीति ॥ तेस्वरूपींचअसेनिजभक्ती ॥ तेभक्तीनेंभजनस्थिति ॥ वेह्लावत असे ॥ ३४ ॥ किंवानभजोनिअसतांनिवांत ॥ तोमूळभक्तीसीहोऊनिरत ॥ एवंभजतांनढळत॥ मुळींचीभक्ति ॥ ३५ ॥ ऐसीभज्यभजकेवीणआयिती ॥ जेभक्तिचीमूळभक्ती ॥ तेंभक्तिचि जालीआपैती ॥ निजानुभविया ॥ ३६ ॥ एवंनिजानुभवाचेंसुरवाडें ॥ नवाजतांभजनमोडे ॥ आणिभजतांजेंभजनघडे ॥ तेंअधींचिआहे ॥ ३७ ॥ ह्मणोनभक्तिआणिअभक्ति ॥ बुजाविलीपरमशांती ॥ तेशांतीचीस्थिति ॥ विसावलीजेथें ॥ ३८॥ तेशांतीजैंठसावली ॥ जेकर्मीअकर्मींह्लनिवायिली ॥ तेंसहजचिबुजावणीझाली ॥ भक्तिअभक्तिसी ॥ ३९ ॥ अहोकर्मीअकर्माचियावाती ॥ माल्हवोनठसावलीहेस्थिति ॥ तेंहीआतांनिगुती ॥ विवरूनिसांगों ॥ ४४० ॥ अगाकर्मआणिअकर्म ॥ दोहींचेंएकचिवर्म ॥ येथेंएकहीनेम ॥ नसाहेपैं ॥ ४१ ॥ कर्म कर्मत्वेंदेखिजे ॥ तरीटाकितांहीकर्मेनिफजे ॥ ह्मणोनिकरूनिअकर्ममानिजे ॥ तेंचिकर्म ॥ ४२ ॥

आतांऐसेंजेंकर्म ॥ हाअवघाअनात्मधर्म ॥ आत्मनिर्धारींअकर्म ॥ सहजचिवोडवलें ॥ ४३ ॥ ह्मणोनिसिद्धआत्मत्वाचीखूण ॥ तेनव्हेकर्माकर्मजन्य ॥ तयाआत्मप्रकाशींहेंजाण ॥ हरपोनिगेलें ॥ ४४ ॥ अगाकर्मआगमापाई ॥ तेणेंसिद्धआत्मासाधेलकाई ॥ ह्मणोनइयेठाई ॥ नसरेकर्म॥४५॥ संमतिः ॥ ॥ कर्मणानास्तितत्प्राप्तिःसंसारस्यचनाशनं ॥ प्लवाह्येतेसुराह्यज्ञअद्दढाश्चनसंशयः ॥ ह्मणोनिकर्मराहोनिपैलिकडे ॥ आत्माआत्मत्वींचिआंतुडे ॥ तरीअकर्मैंआत्माजोडे ॥ ऐसेंही नव्हे ॥ ४६ ॥ ॥ स्मृतिः ॥ ॥ नकर्मणामनारंभान्नैष्कर्म्यंपुरुषोश्नुते ॥ नचसंन्यसनादेवसिद्धिं समधिगच्छति ॥ इतिभगवद्वचनं ॥ एवंजन्हींसांडिलेंकर्म ॥ तन्हींनलाहिजेआत्मवर्म ॥ आत्मप्र काशींहेधर्म ॥ दोन्हींहीवावे ॥ ४७ ॥ ह्मणोनस्वात्मज्ञानगभस्ति ॥ उदैलयाकर्माकर्मवाती ॥ मा ल्हवोनिजाती ॥ बोलिलेंऐसें ॥ ४८ ॥ एवंआत्मविद्जनीं ॥ करणेंनकरणेंदोन्ही ॥ सांडूनअसि जेरहणीं ॥ प्रवाहरूप ॥ ४९ ॥ केलियाकर्मनुपजे ॥ नकरितांअकर्मनुदैजे ॥ यथाप्रवाहअसिजे॥ आपलेंसांची ॥ ४५० ॥ नकरूनअकर्माहोये ॥ ऐसीहीनव्हेसोये ॥ कींकेलियेनप्रवाहें ॥ कर्ता हीनव्हे ॥ ५१ ॥ ह्मणोनटाकावेंनाघ्यावें ॥ यथास्वभावेंअसावें ॥ त्यागिलियात्यागनव्हे ॥ घेत लियानलभे ॥ ५२ ॥ वस्तुनिखळचिन्मात्रघन ॥ जडाजडभागविहीन ॥ तियेवस्तूच्याठाईंवस्तु वीण ॥ कांहींचनसे ॥ ५३ ॥ आतांजेंकांहींजडाजडभान ॥ त्यासीकैंचेंसाचपण ॥ तत्संबंधीत्या ज्यग्रहण ॥ तेंकायसाच ॥ ५४ ॥ ह्मणोनिमिथ्याचिजेंसहज ॥ तेंत्यागासीनव्हेत्याज्य ॥ अंगि कारितांहीपैंजे ॥ घेतयाचीनुपरे ॥ ५५ ॥ आतांजेंनित्यचिन्मात्र ॥ तेथेंआणीककैंचेंस्वतंत्र ॥ नि षेधग्रहणासीपात्र ॥ तेंहीनव्हेकीं ॥ ५५ ॥ ह्मणोनश्रुतिजयातेंनिंदी ॥ तेंतयातेंचिमागुतेंवंदी ॥ ऐसेंपुढिलियेपदीं ॥ बोलतअसे ॥ ५७ ॥

ह्मणोनिउपनिषदें ॥ दशेयेतींनिंदे ॥
निंदाचिविशदें ॥ स्तोत्रेंहोतीं ॥ ४९ ॥

इदंनाशब्देंश्रुति ॥ दृश्यासीअसेंनिंदिती ॥ अपरोक्षआत्मस्थिति ॥ आरूढोनि ॥ ५८ ॥ अ होजोजोपदार्थकांहीं ॥ तोदिसेतैसानाहीं ॥ परीआत्मातेथूनपाहीं ॥ दूरस्थनसे ॥ ५९ ॥ श्रुतिः नान्योतोस्तिद्रष्टानान्योतोस्तिमंताइत्यादि ॥ तथाच ॥ आत्मैवेदंसर्वंब्रह्मैवेदंसर्वंइत्यादि ॥ याला गींनिंदेचेनिमिशें ॥ आत्माचिस्तविजेतुअसे ॥ निषेधार्थकांहींनसे ॥ निषेधासीपैं ॥ ४६० ॥ आत्मासद्रूपसंचला ॥ तेथेंनाथिलाअसदारोपजाला ॥ तोनाथिलाचिह्मणोनिनिंदिला ॥ अस दारोपु ॥६१॥ असदारोपुजैंनिंदिला ॥ तैंआत्माचिद्रूपचजोसंचला ॥ तोस्तवनेवीणस्तविला ॥ ऐसेंजालें ॥ ६२ ॥ किंवाइदंनाशब्दें ॥ उपनिषदेंयेतींनिंदे ॥ मागुतीतेणेंचिपदें ॥ सर्वआ त्माह्मणती ॥ ६३ ॥ येथेंकायआतांवंदावें ॥ कोणाअर्थातेंनिंदावें ॥ आपुलेनिस्वभावें ॥ दोन्हींनसती ॥ ६४ ॥ अगाउचितकर्मसांडावें ॥ तैंवेदमुखेंदूषणपावे ॥ आणिआत्माकर्म साध्यनव्हे ॥ हेंवेदुचिबोले ॥ ६५ ॥ अथवाविधीनेंकर्मसांडावें ॥ तोविधिकायकर्मनव्हे ॥ किंवावाक्यश्रवणाचेनिनांवें ॥ तेंचिनिफजे ॥ ६६ ॥ एवंहेंस्तविलेंनानिंदिलें ॥ येथेंवर्मचिअसे वायिलें ॥ निंदास्तुतिसिवंतलें ॥ स्वरूपनाहीं ॥ ६७ ॥ आतांनिंदाआणिजेंस्तविलें ॥ हेंमौनेसी चअसेघडिलें ॥ ऐसेंचिकांहींबोले ॥ पुढिलियेपदीं ॥ ६८ ॥

नातरीनिंदास्तुति ॥ दोन्हींमौनासाठींजाती ॥
मौनींमौनआथी ॥ बोलतांबोलीं ॥ ५० ॥

अहोवेदजेंकांहींबोलिला ॥ परीमौन्यमुद्रेनाहींचुकला ॥ ह्मणोनिनिंदास्तुतिजाला ॥ एकुचि पाडु ॥ ६९ ॥ बोलोनिबोलिकेंव्हावें ॥ मगनोबोलोनिमौनधरावें ॥ तरीऐसियेननपवे ॥ मौनमुद्रेतें ॥ ४७० ॥ हाबोलतचिबोलिलानाहीं ॥ ह्मणोनअर्धीचिमौनपाहीं ॥ यालागींबोलिलासेजें कांहीं ॥ नोबोलतांचिमौन ॥ ७१ ॥ एवंज्ञानियाचास्वभावजाण ॥ क्रियाकरीनाउगेपण ॥ शब्दु नोबोलेनधरीमौन ॥ ऐसेंकांहीं ॥ ७२ ॥ शब्दासीअसक्तनसेपाहीं ॥ मौनाचाहीअतिसोनाहीं ॥ कर्मउगेपणही ॥ इयेचिखूणें ॥ ७३ ॥ एवंज्ञानियाचीस्थिति ॥ स्तवितुसेमागुति ॥ तेहीकृपाकरूनिसंतीं ॥ अवधानद्यावें ॥ ७४ ॥

घालितांअव्हांसव्हांपाय ॥ शिवयात्राचिहोतीजाय ॥
शिवागेलियाहीनोहें ॥ केंहीजाणे ॥ ५१ ॥

अहोप्रत्ययाच्याराउळीं ॥ शीवरूपेंस्थितिनिडारली ॥ तैंकोठेंनजातांघडली ॥ शिवयात्राशिवा ॥ ७५ ॥ तयाच्याठाईव्यापारभान ॥ तेणेंसीतोशिवरूपजाण ॥ तोस्वभावेंकरीपादचळण ॥ ते शिवयात्राहोये ॥ ७६ ॥ किंवास्वभावाचेनिमिशें ॥ जाणेंघडेयात्रोद्देशें ॥ परीज्ञानियाढळला चिनसे ॥ ठाईंहूनि ॥७७॥ अहोस्वभावेंवर्ततांही ॥ प्रत्ययासीहानीनाहीं ॥ तयाकोठूनकोठेंही ॥ जाणेंचिनघडे ॥ ७८ ॥ ॥ संमतिः ॥ एवंरूपपरिज्ञानंयस्यास्तिपरयोगिनः ॥ कुत्रचिद्गमनंनास्ति तस्यसंपूर्णयोगिनः ॥ ॥ इतिसूतसंहितायां ॥ ॥ एवंलाधतांआत्मसुख ॥ सांडणेंनघडेबैसक॥ तयालोकत्रयींकोण्हीएक ॥ विषयोचिनाहीं ॥ ७९ ॥ आतांजेंकांहींविवरण ॥ तेंचालिबैसका सांडून ॥ पुढेंहीनिरूपण ॥ ऐसेंचिअसे ॥ ६८० ॥

चालणेंआणिबैसक ॥ दोन्हींमिळोनिएक ॥
नोहेऐसेंकौतुक ॥ इयेठाईं ॥ ५२ ॥

लाधतांस्वरूपानुभवखूण ॥ स्वरूपींनाहींस्वरूपेंवीण ॥ हेंजेंवाउगेंउच्चावचभान ॥ तेंआटोन गेलें ॥ ८१ ॥ तेथेंहेंनाथिलेंअध्यासिक ॥ फिटोनगेलेंदेहकंचुक ॥ मगचालणेंआणिबैसक ॥ दोन्हींहीमिथ्या ॥ ८२ ॥ अहोदेहाध्यासुचिनाहीं ॥ तेथेंचालिबेसकतेंकाई ॥ स्थिरताचपळतापाहीं ॥ रज्जुसर्पाचीजेवीं ॥ ८३ ॥ मृगजळाच्यापुरींरिघाला ॥ तोतरोनपैलतीरागेला ॥ कींमध्येंचिबुडाला ॥ दोन्हींहीमिथ्या ॥ ८४ ॥ ह्मणोनदेहाचावाहीं ॥ चालतांचालणेंनाहीं ॥ किंवाबैसतेठाइ ॥ बैसकानव्हे ॥ ८५ ॥ एवंचालीआणिबैसक ॥ दोन्हीसीहाअनोळख ॥ ह्मणोनिदोहींसीहीदेख ॥ सरिसापाडु ॥ ८६ ॥ अगाआत्मविदांच्याठाई ॥ देहाभासुचिनाहीं ॥ ह्मणोनकौतुक काई ॥ इयेविषईंचें ॥ ८७ ॥ अहोचालणेंआणिबैसक ॥ ह्मणालकैसेंनघडेएक ॥ तरीलाधलिया आत्मसुख ॥ नवलनाहीं ॥ ८८ ॥ अगाआपलेंरहणीसकट ॥ शिवरूपचिहाप्रकट ॥ आत्मत्वींसंतुष्ट ॥ तेनदेखतीआन ॥ ८९ ॥ आतांजेंअनुभवीजन ॥ त्यांचेंदेखतेंलक्षण ॥ पुढेंतेंचिनिरूपण ॥ सांगतुअसे ॥ ४९० ॥

येऱ्हवींआडोळलियाडोळां ॥ शिवयात्रेचासोहळा ॥
भोगिजेभलतेवेळां ॥ भलतेणें ॥ ५३ ॥

अगाप्रतीतीचेंनिसुरवाडे ॥ डोळ्यांआडजेंजेंपडे ॥ तोस्वरूपप्रत्ययोचिपुढें ॥ उभाठाके॥९१॥ शिवाचेनिचिप्रत्ययें ॥ शिवरूपचिकोंदलेंसेहें ॥ ह्मणोनिस्वभावेंजेंजेंपाहे ॥ तेंशिवरूपचिअघवें

॥ ९२ ॥ तैंआपणाप्रत्ययोजाला ॥ अप्रत्ययोकोठेंहीउरला ॥ याभेदासीमुकला ॥ प्राप्तपुरुष ९३ ह्मणोनिभलतेणेंभलतेवेळे ॥ नदेखिजेशिवावेगळें ॥ विश्वरूपेंसुरवाडलें ॥ एकलेंसुख॥९४॥ एकबद्धएकमुक्त ॥ हामोडलाअवघासंकेत ॥ यालागींयाचाप्रत्ययोनदेखत ॥ शिवेंवीणकांहीं ॥ ९५ ॥ यालागींभलतैंनभलतेवेळां ॥ भोगिजेशिवयात्रेचासोहाळा ॥ ऐसीखूणलाधला ॥ आपणापैंजो ॥९६॥ कांजेआपल्याप्रत्ययींकांहीं ॥ आपणेंवीणदुजेंनाहीं ॥ तयाआपणाह्नुनिकाई ॥ शिवरूपदुजें ॥ ९७ ॥ दृश्यद्रष्टृत्वाचाकालोवा ॥ तेथेंकोणेंकायदेखिजेकेव्हां ॥ आतांआपलाचिहेलावा ॥ आपणावरीये ॥ ९८ ॥ तरीतेहीपरीजाण ॥ आपणादेखेआपण ॥ इयेपरीदेखतेजन ॥प्राप्तपुरुष ॥९९॥ आतांविधिमुखेंउच्चनीचपण ॥ तेथेंतैसाचिहोयजाण ॥ परीदृश्यद्रष्टृत्वाचेंराण ॥ भरेनातें ॥५००॥ इयेविषईंचेंनिरूपण ॥ पुढिलेपदेंकरून ॥ करीतेथेंअवधान ॥ दीजोस्वामी॥१॥

नासमोरदिसेशिउही ॥ परीदेखिलेंकांहींनाहीं ॥
देवभक्तादोहीं ॥ एकुचिपाडु ॥ ५४ ॥

कांसगुणहीआकृति ॥ देवाचियाजयामूर्ति ॥ प्रतिपादिलियाअसती ॥ शास्त्रद्वारें ॥ २ ॥ जोकींचिन्मात्रपूर्ण ॥ एकेठाईंआवाहून ॥ विलासिलेंजेभजन ॥ भज्यभजकत्वें ॥३॥ जेंकींऊर्जितें ॥ काश्यादीस्थळींचींदेवतें ॥ किंवाआवडलेंचित्तें ॥ देवपूजादिक ॥४॥ तेथेंहीविद्वज्जन ॥ आपलेप्रवाहेंकरून ॥ विलासेंभजन ॥ चालतेंकरी ॥ ५ ॥ असोशिवमूर्तिसगुण ॥ तेथेंहीदर्शनींहोऊन ॥ स्वभावेंशिवदर्शन ॥ करीहीसुखें ॥ ६ ॥ परीतेंदृश्यआपणदेखतां ॥ याभेदाचीनेणेंवार्ता ॥ किंबहुनातेंदेखिलेंचिआतां ॥ देखिलेंचिनाहीं ॥ ७ ॥ अहोजोयादृष्टीचादेखणा ॥ तेथेंदृष्टीचाजालाउगाणा ॥ आतांदेखावयाजाणा ॥ उरलेंनाहीं ॥ ८ ॥ ह्मणोनजालयाहीशिवदर्शन ॥ देखिलेंचिनाहींजाण ॥ स्वताभक्तुचिआपण ॥ देवोहोये ॥ ९ ॥ अगादेवहीदेखिलापुढें ॥ परीआंतुडलाआपणाचिकडे ॥ एवंदेवाचेनिपाडें ॥ आपणयाभजे ॥ ५१० ॥ अथवाआपलेंनवालंभे ॥ देवींचभक्तत्वलाभे ॥ एवंआपणचिशोभे ॥ आपलियाशोभा ॥ ११ ॥ अगाभक्तिचदेवासीठाव ॥ देवींचिजालाभक्तभाव ॥ गगनचिजालाठावो ॥ गगनासीजेवीं ॥ १२ ॥ एवंएकलाएकवडु ॥ देवाभक्तासरिसाचिपाडु ॥ इयेरीतिउघडु ॥ बोलिलाअसे ॥ १३ ॥ प्रत्ययाचाप्रत्ययोजाण ॥ तैंचिहेंदेवभक्तपण ॥ ह्मणोनदोहींसजाण ॥ एकुचिपाडु ॥ १४ ॥ जैसातैसानटे ॥ परीसरळतानतुटे ॥ नकरितांचिप्रकटे ॥ क्रियाभागु ॥ १५ ॥ एवंसंकलपावीण ॥ स्वभावेंक्रियाचरण ॥ येचिविषयींनिरूपण ॥ पुढेंहीबोले ॥ १६ ॥

आपणचिचेंडुसुटे ॥ मगआपणयाउपटे ॥ तेणेंउदळतांदाटे॥
आपणपांचि ॥ ५५ ॥ ऐसीजरीचेंडुफळी ॥ देखिजेकाकेव्हे
ळीं ॥ तरीबोलिजेहेंसरळी ॥ प्रबुद्धांची ॥ ५६ ॥

अवचिताचेंडुसुटला ॥ आपणचिभूमिउपटला ॥ उपटोनिउदळला ॥ आपलेनिबळें ॥ १७॥ आपणचिविलासला ॥ परीसंबंधनाहींदेखिला ॥ ऐसियारीतिजाला ॥ क्रियाकलापु ॥ १८ ॥ तेवींसंकलपविकलपविहीन ॥ मनाचेंगेलेंमनपण ॥ आतांइंद्रियेंस्वभावेंकरून ॥ अवचितक्रिया ॥ १९ ॥ अगाआत्मनिष्ठेच्याठाईं ॥ अधिष्ठानादिप्रवाहीं ॥ हर्षविषादेंवीणकांहीं ॥ क्रियाउमटे ॥ ५२० ॥ तेक्रियेच्याप्रवाहीं ॥ शुभाशुभउमटेजेंकांहीं ॥ तयासारिखेंहोणेंनाहीं ॥ आत्मतृप्तासी ॥ २१ ॥ कांजेतेणेंकेलेंनवीन ॥ उगेंचिजेंविलासमान ॥ ऐसेंजरीहोयविहरण ॥ तरीमातुआह्मी

॥ २२ ॥ प्रबुद्धाचीहेसरळीं ॥ नकरितांचिजाली ॥ करणीभागाआली ॥ नाहींतया ॥ २३ ॥ नाहेंवर्ततीरीति ॥ हेंकर्मनव्हेआत्मउपास्ति ॥ ऐसेंचिकांहींपुढती ॥ बोलतुअसे ॥ २४ ॥

कर्माचाहातुनलगे ॥ ज्ञानाचेंहीकांहींनरिघे ॥
ऐसिचिहोतसेअंगे ॥ उपास्तिहे ॥ ५७ ॥

येथेंकरणीसरोनगेली ॥ ज्ञानेज्ञानदशासांडिली ॥ अंगेंअंगलाधली ॥ आत्मउपास्तिहे ॥ २५ ॥ अगाउपास्यउपासकहीन ॥ निखळआत्मउपास्तिहेजाण ॥ आयितीकेलेनवीण ॥ अंगेंचिहोये ॥ २६ ॥ हेंकर्माचेंनव्हेकार्य ॥ हेंज्ञानासीहीनव्हेज्ञेय ॥ प्रमाताप्रमेय ॥ येथेंनाहीं ॥ २७ ॥ अगा जेणेंज्ञानसज्ञान ॥ तेज्ञानासीगम्यकेवींजाण ॥ सिंधूचाठावलवण ॥ काढीलकेवीं ॥ २८ ॥ अहो ज्ञानासीहेंसाध्यजालें ॥ ऐसेंजयाठसावलें ॥ तरीआपणपेंदुऱ्हावलें ॥ आपणयासी ॥ २९ ॥ छा येचेंघेऊनिगणित ॥ आपलानिर्धारुहोत ॥ किंवावृक्षाग्रकायचुंबित ॥ वृक्षमूळासी ॥ ५३० ॥ ते वींजेणेंज्ञानासीवाढी ॥ तेंकायज्ञानाचीजोडी ॥ एवंअंगेंअंगउघडी ॥ आत्मउपास्तिहे ॥ ३१ ॥ एवंहेंआत्मउपासन ॥ पुढेंयाचेंचिदृढीकरण ॥ करावयानिरूपण ॥ सांगतअसे ॥ ३२ ॥

निफजेनानिमे ॥ अंगेंअंगघुमे ॥
सुखासुखउपमे ॥ देववेलयया ॥ ५८ ॥

हेआत्मउपास्तिऐसी ॥ सर्वकाळअसेसरसी ॥ आरंभअवसानइयेसी ॥ असेनापें ॥ ३३ ॥ हें जेंसमाधानकांहीं ॥ पूर्वीनव्हतेंचिपाहीं ॥ ऐसेंउरलेंकांहीं ॥ प्रत्यइइये ॥ ३४ ॥ अगाहेदशाअ द्भुत ॥ देशकालादिभेदरहित ॥ निफजतनानिमत ॥ ऐसेंकांहीं ॥३५॥ ह्मणिजेसंभवानाशनाहीं॥ सर्वदाऐसेंचिपाहीं ॥ सुखमात्रजेंकांहीं ॥ आपेआप ॥ ३६ ॥ जेंपहिलेंचिसंभवलेंनाहीं ॥ तया नाशहीनघडेपाहीं ॥ जेंकींअनादिचिपाहीं ॥ सुखमात्रअसे ॥ ३७ ॥ तेणेंसुखेंकोण्हींसुखावणें ॥ ऐसीदशातेंनेणें ॥ त्यासुखाचियेआरोगणें ॥ कोण्हीनाहीं ॥ ३८ ॥ त्यासुखमात्राच्याठाईं ॥ सु खेंवीणदुजेंनाहीं ॥ ह्मणोनितेणेंचितेंपाहीं ॥ स्वीकारीजेकीं ॥ ३९ ॥ असोसुखपणाचेंहीउपरमे॥ अंगेंअंगघुमे ॥ भोग्यभोक्तृत्वाचेसीमे ॥ ठाकेनाजें ॥ ५४० ॥ त्यासुखमात्रासीकांहीं ॥ भोगाव याकोण्हींचनाहीं ॥ परंतुसुखकळेसीपाही ॥ लोपुनाहीं ॥ ४१ ॥ ह्मणोनआपेआपघुमे ॥ बोलि लायेणेंसंभ्रमें ॥ तयासीचतेणेंउपमे ॥ देयिजतअसीती ॥ ४२ ॥ अगाप्रत्ययाचेनिवशें ॥ प्राप्तजा लेंऐसेंदिसे ॥ तऱ्हींप्राप्तीचियेदशे ॥ आलेंनाहींकीं ॥ ४३ ॥ अगाइयेआत्मउपास्तिकरून ॥ भ ज्यभजकतेविहीन ॥ सुखेंसुखासीचुंबन ॥ दिधलेंपाहा ॥ ४४ ॥ अहोकल्लोळाचेनिमेळें ॥ पाणी पाणियावरीलोळे ॥ तेवींआपणचिउचंबळे ॥ आपणावरी ॥ ४५ ॥ असोकाळत्रईअविच्छिन्न ॥ संचलेंसुखमात्रजाण ॥ तेणेंचितयाचुंबन ॥ देइजतअसे ॥ ४६ ॥ एवंऐसेंहेंजाण ॥ आत्मउपा स्तीचेंलक्षण ॥ इयेस्थितीचेंस्तवन ॥ करितसेपुढां ॥ ४७ ॥

कोण्हीएकअकृत्रिम ॥ भक्तीचेंहेंवर्म ॥
योगज्ञानादिविश्राम ॥ भूमिकाहे ॥ ५९ ॥

ऐसीस्वरूपानुभवखूण ॥ लाधलेजेविद्वज्जन ॥ जयांचेंलाधलेपण ॥ मुरालेंस्वरूपीं ॥ ४८ ॥ स्वरूपजेंचिन्मात्रकांहीं ॥ तेथेंलाधावयादुजेंनाहीं ॥ ह्मणोनिचिन्मात्रअसोनिपाहीं ॥ चिन्मात्र जालें ॥ ४९ ॥ गगनगगनींसांठवलें ॥ उदकउदकेंचिप्राशिलें ॥ तेवींचिन्मात्रअसोनिजालें ॥ चि

न्मात्रस्वरूप ॥ ५५० ॥ हेंस्वतांचिशुद्धबुद्धपाहीं ॥ करणीचीअपेक्षानाहीं ॥ ह्मणोनिअकृत्रिम चिपाहीं ॥ भक्तीचेंवर्म ॥ ५१ ॥ येथिलस्वसंवेद्यखूण ॥ तेलोपलीनाहींजाण ॥ तेंचिअकृत्रिमभ जन ॥ वर्मयेथिचें ॥ ५२ ॥ ह्मणोनहेंअकृत्रिम ॥ आत्मभक्तीचेंवर्म ॥ योगाचेंविश्राम ॥ ज्ञानाची शांति ॥५३॥ योगयोगेंपरतला ॥ पूर्वापरतेसीमुकला ॥ आपल्याठाईंपावला ॥ विश्रांतीतें ॥५४॥ योगआणिज्ञान ॥ चिन्मात्ररचलेंआपण ॥ श्रांततेसीनदेखोन ॥ विश्रांतिजाली ॥ ५५ ॥ ऐसियें सुखींस्वाभाविका ॥ सुखावलेंजेंआयिका ॥ हेचिविश्रामभूमिका ॥ योगज्ञानाची ॥५६॥ योगा चावेगुतुटला ॥ ज्ञानाचाफुंजउतरला ॥ त्रिपुटीचापुसला ॥ ठावुचियेथें ॥ ५७ ॥ येथेंनानात्व तुटलें ॥ एकएकपणामुकलें ॥ पूर्वापरतेंदेखिलें ॥ नाहींयेथें ॥ ५८ ॥ अहोएकपणाहानीनाहीं ॥ परीनामरूपाच्याप्रवाहीं ॥ नावेकभासलेंतेंही ॥ तुटलेंयेथें ॥ ५९ ॥ याचेंचिविशेषण ॥ पुढिले पदींचेंविवरण ॥ कीजेलतेथेंअवधान ॥ मागतुसे ॥ ५६० ॥

अंगेंकीरएकजालें ॥ परीनामरूपाचेंमासलें ॥
होतेंतेंहीआटलें ॥ हरीहरयेथें ॥ ६० ॥

चिन्मात्रएकलेंआयितें ॥ परीनामरूपेंनानात्वातें ॥ देखिलेंतेंयेथें ॥ आटलेंपाहा ॥ ६१ ॥ स्व रूपअसोनिसंचलें ॥ नामरूपनानात्वजालें ॥ तेंअवघेंआटलें ॥ प्रल्ययार्णवींइये ॥६२॥ अहोनाम रूपाच्याठाईं ॥ वास्तववांटलेंनाहीं ॥ तेंनामरूपहीपाहीं ॥ स्वतंत्रनसे ॥ ६३ ॥ यास्वरूपासी सोडूनी ॥ नुमटतीनामरूपाचियावाणी ॥ ऐसीयेथेंखाणी ॥ उघडलीदेखा ॥ ६४ ॥ अहोआ च्छादलेंकधींनाहीं ॥ आणिउघडलेंतरीनदिसेपाहीं ॥ आतांबोलावेंतेंकाई ॥ हरीहरयेथें ॥६५॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ नव्हेबोलिजेऐसीजाण ॥ यालागींउगेंचिहरिस्मरण ॥ करूनिअसावें ॥६६॥ एवंहेअनुभवखूण ॥ गिळोनिराहिजेआनंदींमग्न ॥ तयाचेंवर्ततेंलक्षण ॥ तेंहेंऐसें ॥ ६७ ॥ नदे खोनिदेहाकृति ॥ स्तविलीअसावयाचीरीति ॥ उत्तरोत्तरउक्ति ॥ इयेचिखूणे ॥ ६८ ॥ तेंउत्तरो त्तरबोलिलेंकैसें ॥ हेंचिपुढेंदावितसें ॥ अवधानाचेपैसे ॥ तेंहीऐका ॥ ६९ ॥

अहोअर्धनारीनटेश्वरें ॥ गिळीतगिळीतपरस्परें ॥
ग्रहणजालेंएकसरें ॥ सर्वग्रासें ॥ ६१ ॥

सत्ताप्रकाशयाकुसरी ॥ अर्धनारीनटेश्वरी ॥ प्रकृतिपुरुषाचियेपरी ॥ स्तविलीअर्धी ॥५७०॥ त्याउभयांचानिर्धारकरितां ॥ एकातेंएकगिळितां ॥ तुटोनगेलीपरस्परता ॥ बोधमात्रीं ॥ ७१ ॥ त्याबोधाचेंबोधेंविवरण ॥ करितांतुटलेंअनुसंधान ॥ तियेस्थितीचेंअवसान ॥ येथवरीआलें॥७२॥ अहोबोधबोधींसामावला ॥ एकसरेंसर्वग्रासजाला ॥ बोधहीनाहींउरला ॥ बोधेंसहित ॥ ७३ ॥ तेथेंबोधकाकैंचीसवडी ॥ चिदर्णवचिहाएकथडी ॥ ऐसीदशाउघडी ॥ सांगितलीयेथें ॥ ७४ ॥ अगाहेअपरोक्षखूण ॥ दृश्यदशाहारपोन ॥ शब्दासहीग्रासून ॥ बोलिलेंहें ॥ ७५ ॥ आपलेंजें कांहींसाच ॥ तेंनव्हेवाचेसीवाच्य ॥ ह्मणोनशब्दाचेंकवच ॥ झांकोंचनसके ॥ ७६ ॥

वाच्यजातखाऊनि ॥ वाचकत्वहीपिऊनि ॥
ठाकलीनिदैजोनि ॥ परायेथें ॥ ६२ ॥

हेजेंकांहींअपरोक्षखूण ॥ येथेंवाच्यजातआटलेंजाण ॥ आतांशब्दाचेंशब्दपण ॥ सहजचिस रलें ॥ ७७ ॥ ह्मणोनवाचकताहीनघडे ॥ नबोलतांचिअसेंउघडें ॥ परादिकांचेंमेहुडें ॥ नवरि

खतगेलें ॥ ७८ ॥ नानापरेपासूनिवखैरी ॥ निमालीचिन्मात्रसागरीं ॥ आतांकोणरूपकरी ॥ चिन्मात्रायया ॥ ७९ ॥ परीरूपेंवीणजोआहे ॥ तोआहेपणाहीनसाहे ॥ एकलाप्रत्यये ॥ प्रमेयहीन ॥ ५८० ॥ अनुहीनाहींतयावीण ॥ केवळप्रत्ययमात्रचिपूर्ण ॥ गुरुकृपास्पर्शन ॥ जालेंजेव्हां॥८१॥ आतांवाच्यवचनतासरली ॥ निरूपणाचीवारीहरली ॥ निखळगुरुकृपाचिसंचली ॥ प्रत्ययमात्र ॥ ८२ ॥ ह्मणोनवाचकतापिऊन ॥ कीजतसेसद्गुरुस्तवन ॥ स्तऊनियांप्रकरण ॥ संपविजैलपुढां ॥ ८३ ॥ कांजेंसद्गुरुकृपारस ॥ त्यासीहोणेंनाहींकींविरस ॥ ह्मणोनतोचिकींतयास ॥ आस्वादितअसे ॥ ८४ ॥ तेंआपेआपस्तवन ॥ नहोनिचिहोतसेजाण ॥ तेंचिअवधारकेंवीणअवधान ॥ तेचिदेतया ॥ ८५ ॥

शिवशिवसमर्थास्वामी ॥ येवढीयेआनंदभूमी ॥
घेपेंदीजेएकेंआह्मी ॥ ऐसेंकेलें ॥ ६३ ॥

नानारहस्येंनानाविलासें ॥ आनंदुचिउपलवलाअसे ॥ येथेंआह्मावीणनसे ॥ दुजीमातु ॥८६॥ तेंआह्मीह्मणसीकोण ॥ तरीतुवांजेदाविलीखूण ॥ जेंकींमीतूंपणेंवीण ॥ तूंचिआह्मा ॥ ८७ ॥ तोजोतूंगुरुराजसमर्थु ॥ त्यामजवीणनाहींदुसरीमातु ॥ मीचिमीसततु ॥ ऐसेंजालें ॥ ८८ ॥ अगा ग्राह्यआणिग्रहण ॥ वक्तृत्वआणिश्रवण ॥ भोक्ताभोक्तृत्वजाण ॥ कार्यकर्तृत्वजें ॥ ८९ ॥ हेंमाझें चिआनंदचित्र ॥ मीचिअवघ्यांचेंपात्र ॥ मजवीणस्वतंत्र ॥ अनुहीनाहीं ॥ ५९० ॥ असोहेंआनंदाचेसौरसें ॥ विलासलेंऐसेंभासे ॥ परीआह्मावीणनसे ॥ दुजेंकांहीं ॥ ९१ ॥ अवघेंआह्मीच संचलें ॥ दुसरेंअवघेंचिवावजालें ॥ तेथेंआमचेंगेलें ॥ आह्मीपणजी ॥ ९२ ॥ ह्मणोनिकृपेचेआथिलेपणें ॥ स्वामीतुमचेंचिकींहेंकरणें ॥ तुझेनिचिपूर्णपणें ॥ ऐसेंजालें ॥ ९३ ॥

चेतविमाचेवविलें ॥ निदैलेंचिमानिदविले ॥
आह्मीचिआह्माआणिलें ॥ नवलजीतुझें ॥ ६४ ॥

अगाअहंप्रत्ययाचेनिमिशें ॥ आह्मीऐसेंह्मणितलेंअसे ॥ त्याप्रत्ययावीणनसे ॥ काळत्रयींही ॥ ९४ ॥ तोप्रत्ययोनाहींखंडला ॥ ह्मणोनत्यासीचप्रत्ययोजाला ॥ जेव्हांतोनटला ॥ तुझेनिरूपें ॥ ९५ ॥ ह्मणोनतुझियाकृपाअधिष्ठिलें ॥ तेंजागेंचिजागविलें ॥ बोधरूपासीआलें ॥ आपणबोधा ॥९६॥ अगास्वात्मबोधाच्याठाईं ॥ जागेंचिजागविलेंपाहीं ॥ आणिअनात्मत्वजेंनाहीं ॥ तेंचिनिराशिलें ॥ ९७ ॥ किंवास्वात्मानुभवलाधतांखूण ॥ तेंचिनिद्रातेंचिजागेपण ॥ तोचिबोधतेंचिजाण ॥ शांतिसेज ॥ ९८ ॥ बोधबोधत्वासीनाहींसांपडला ॥ तोबोधजागाचिजागाजाला ॥ शांतरूपचिसुरवाडला ॥ स्वशांतीसी ॥ ९९ ॥ बोधआणिशांतपण ॥ यादोहींचीएकिचखूण ॥ यालागींजागृताचेंजागेपण ॥ तेचिनिद्रा ॥ ६०० ॥ तोबोधशांतिसकट ॥ ठाईंचाचिअसेजुनाट ॥ तोप्रकटतचिप्रकट ॥ केलाजीतुवां ॥१॥ ह्मणोनजागेंचिजागविलें ॥ निदैलेंचिनिदविलें ॥ आह्मीचप्रत्ययाआणिलें ॥ आह्मीचिपाहा ॥२॥ आह्मीजैसेंतैसेंचिपाहीं ॥ आतांमागेंअनारिसेंनाहीं ॥ ऐसेंतंवकृपापाडिलेंठाईं ॥ हेंचिनवल ॥ ३ ॥ तेंचिजेंआह्मीजाण ॥ तेथेंतुजहीकैंचेंआनपण ॥ ऐसें असतांकरिसीअवलोकन ॥ हेंचिनवल॥४॥ आतांहेंहीयेथेंनवलनाहीं ॥ तेंहीबोलेनआतांकांहीं ॥ अवधानतुझ्यापाईं ॥ असावेंनिकें ॥ ५ ॥

आह्मीनिखळमातुझें ॥ वरीलोभेंह्मणसीमाझें ॥
हेंपुनरुक्तसाजे ॥ तूंचिह्मणोन ॥ ६५ ॥

अगागोडीजेवींगुळाची ॥ तेवींआह्मीनिखळतुझेंचि ॥ अथवाआर्द्रताउदकाची ॥ उदकीं जेवीं ॥ ६ ॥ किंवाकापुराचापरिमळु ॥ तेवींमीतुझाचिगासकळु ॥ येथेंमीतूंपणाचाविटाळु ॥ लागलाचिनाहीं ॥ ७ ॥ जेवींकापुराचारवा ॥ तेवींतुझाचिमीगादेवा ॥ कार्यकारणभावा ॥ आलोंचिनाहीं ॥८॥ एवंतूंचिअवघाआनंदघन ॥ लेलोपोनेणेंआनंदखूण ॥ ह्मणोनितूंचिआवडसीतुजजाण ॥ तैंचिआह्मी ॥ ९ ॥ नानातुजवालंभअसेतुझें ॥ ह्मणोनतूंतुजचिह्मणसीमाझें ॥ येथेंभेदाचेंवोझें ॥ आलेंनाहीं ॥ ६१० ॥ ह्मणोनआह्मीनिखळगातुझें ॥ आणितूंहीह्मणसीमाझें ॥ ह्मणिजेतूंचिपरीमाझें ॥ वंचेहीतूंचि ॥ ११ ॥ तूंचिअसोनितुवां ॥ माझेंजरीह्मणितलेंदेवा ॥ तरीपुनरुक्तजालेंकिंवा ॥ भेदुजाला ॥ १२ ॥ अगाबोललियाअर्थासिबोलिलें ॥ तरीकायअर्थासीभागपडिलें ॥ तेवींआवडीतुवांह्मणितिलें ॥ माझेंतुह्मी ॥ १३ ॥ अगाआवडीतुटीनाहीं ॥ तरीनवलतें येथेंकाई ॥ भेदुनसोनिचपाहीं ॥ भोगिसीगौरव ॥ १४ ॥

कोण्हाचेंकांहींनघेसी ॥ आपुलेंहीतैसेंचिनदेसी ॥
कोणजाणेंभोगिसी ॥ गौरवकैसें ॥ ६६ ॥

शिष्याचेंजडत्वनघेसी ॥ आपलेंअजडत्वनेदिसी ॥ परीआमुचातंवहोसी ॥ स्वामीखरा १५ त्वांजीवदशेसीपाहीं ॥ कधींहीदेखिलेंनाहीं ॥ माकेवल्यत्वकांहीं ॥ देणेंलागे ॥ १६ ॥ ह्मणोनकनिष्ठत्वनाहींफेडिलें ॥ उत्तमत्वनाहींवोपिलें ॥ आणिगौरवतरीमिरवलें ॥ ऐसेंचिपाहे ॥ १७ ॥ तुझेंस्वरूपसर्वदासंचलें ॥ हेंतुजचितूंअससीवाल्हें ॥ हेंनचोजवतचिचोजवलें ॥ गौरवहेंचि ॥ १८ ॥ हेंहीतुजनसेकांहीं ॥ परीकोणजाणेकैसेंपाहीं ॥ सामान्यविशेषतंवनाहीं ॥ तुजमाजीं देवा ॥ १९ ॥

गुरुत्वेंजेव्हडाचांगु ॥ तेव्हडाचितारुनिलघु ॥
गुरुलघुजाणेंजोपांगु ॥ तुझाकरी ॥ ६७ ॥

नेणिजेगुरुलघुता ॥ ह्मणिजेनेदेखिजेउत्तमकनिष्ठता ॥ गुरुत्वेंआतां ॥ इतुलेंचिस्वामी॥६२०॥ यासीतंवअनारिसेंनाहीं ॥ आणिस्वरूपानंदडोहीं ॥ नेणोंकितीतरतीपाहीं ॥ प्रत्ययोन्मुखें॥२१॥ ऐसेंहीहोतअसतां ॥ तुजमाजींनसरेगुरुलघुता ॥ तुझियाकृपातुषारेंनभिजतां ॥ गुरुलघुता दिसे ॥ २२ ॥ तुवांआपुलेनिअपांगपातें ॥ स्पर्शिलेंनाहींजयातें ॥ गुरुलघुताहेतयातें ॥ वाउगीचदिसे ॥ २३ ॥ जतुस्पर्शेनेनस्पर्शेनेनाहीं ॥ परीतुजवीणकायअसेपाहीं ॥ आतांजेंजियेप्रवाहीं ॥ तैसाचितूंगा ॥ २४ ॥ ह्मणोनतुझापांगुघडे ॥ तयागुरुलघुताआवडे ॥ येऱ्हवींतुजमाजींनघडे ॥ सामान्यविशेष ॥ २५ ॥ अगातूंतरीअससीसमान ॥ परीत्याचात्यासीदुवाडजाण ॥ जोनकरी अग्निसन्निधान ॥ तोचिहिवौजे ॥ २६ ॥ ह्मणोनप्रत्ययमात्रजोतूंजाण ॥ तेथेंनव्हतांसावधान ॥ गुरुलघुताहेंभान ॥ साचोकारेंदिसे ॥ २७ ॥ यालागींतुझाजयापांगु ॥ तयासीचादिसेगुरुलघु ॥ एऱ्हवींतूंअभंगु ॥ तुजमाजींहेंकैंचें ॥ २८ ॥

शिष्यादेतांवाटे ॥ अद्वैताचासमोफुटे ॥
तरीकाय्याहोतीभाटें ॥ शास्त्रेंतुझीं ॥ ६८ ॥

शिष्यासीहोतांबोधु ॥ घडतांगुरुशिष्यभेदु ॥ तरीकासयावेदु ॥ अद्वैतस्तविता ॥ २९ ॥ सद्गुरूसीशरणआला ॥ स्वरूपबोधेंशिष्यधाला ॥ परीभागनाहींपडला ॥ गुरुशिष्यमिशें ॥६३०

शिष्यासीबोधहोतां ॥ अद्वैतयेतेंभेदपंथा ॥ तरीभाटहोऊनिस्तविता ॥ कासयावेदु ॥ ३१ ॥ श्रुतिः ॥ पूर्णमदःपूर्णमिदंपूर्णात्पूर्णमदुच्यते ॥ पूर्णस्यपूर्णमादायपूर्णमेवावशिष्यते ॥ ॥ एवं हेगुरुकृपासुरवाडें ॥ शिष्यास्वरूपबोधघडे॥ परीतुझ्यारूपींनघडे ॥ गुरुशिष्यभागु ॥३२॥ तुझें नविघडोनसंचलेपण ॥ पूर्णत्वेंचिहोयउद्धरण ॥ शास्त्रहीकरीस्तवन ॥ ऐसेंचितुझें ॥ ३३ ॥ स्मृतिः ॥ पूर्णात्पूर्णमुद्धरतिपूर्णात्पूर्णंप्रचक्षते ॥ हरंतिपूर्णात्पूर्णंचपूर्णमेवावशिष्यते ॥ १ ॥ इति महाभारते ॥ ॥ एवंविलासतांऐसेंही ॥ पूर्णत्वाहानीनाहीं ॥ असोआह्मासीतंवतूंपाहीं ॥ येरी तिसखा ॥ ३४ ॥

किंबहुयेदातारा ॥ मीतूंयाचासंसारा ॥
वेंचूनहोसीसोयरा ॥ तेणेंचितोषें ॥ ६९ ॥

स्वामीबहुतेंकाजकांहीं ॥ मीतूंपणाठावनाहीं ॥ तेंनाहींपणहीतुझ्याठायीं ॥ आटलेंआतां ३५ तेंआटोनितूंसैरा ॥ भेदेंवीणआमचासोयरा ॥ परीसोयिरेपणाचाउजिगरा ॥ तुजमाजींनाहीं ॥ ३६ ॥ ह्मणोनआपलाचिआपण ॥ चालविसीसोइरेपण ॥ तेणेंतोषायमान ॥ तूंचिअससी ॥ ३७ ॥ एवंइयेप्रकर्णी ॥ स्तविलीसिद्धरहणी ॥ तेंचिअनुसंधानधरूनि ॥ स्तविलेंगुरुत्व ॥३८॥ अहोलाधतांस्वानुभवखूण ॥ हारपोनिगेलेंजनवन ॥ तऱ्हींआत्मरसुजाण ॥ उलंघलानाहीं ३९ तयाआत्मरसाचेवाहाणीं ॥ सिद्धाचीसिद्धरहणी ॥ वर्णिलीइयेप्रकर्णी ॥ अनुभवामृतीं॥६४०॥ तेंआत्मसुखींसुखावलें ॥ ह्मणोनिआत्मारामतेंचिबोलिलें ॥ नानातेंसुखमुसावलें॥ गुरुपदव्याजें ॥ ४१ ॥ नानाजियेसुखींअभिरमण ॥ तेंसुखनव्हेश्रीसद्गुरुचरण ॥ तेंस्वसुखेंचिआनंदघन ॥ वेल्हावतसे ॥ ४२ ॥ तेंजेंकांहींवेल्हावण ॥ तेणेंचिविलासलेंस्तवन ॥ स्तऊननावेकदाविला जाण ॥ प्रकर्णातुयेथें ॥ ४३ ॥ पुढेंग्रंथमहात्मरचना ॥ रचिलीअसेअनुभवखूणा ॥ अनुभवा मृतींचेंजाणा ॥ सारजेंकांहीं ॥ ४४ ॥ तेंहीआमुचेनिदातारें ॥ नित्यानंदबोधचंद्रें ॥ आपलेनि कृपाकरें ॥ निववविजैलमातें ॥ ४५ ॥ तेथेंचकोरचिचंद्रहोती ॥ निवालीचितेथेंनिवती ॥ भोग्यभोक्तृत्ववृत्ति ॥ मावळोनि ॥ ४६ ॥ प्रकाशेंसीप्रकाशिजैल ॥ धवळलेंचिविश्वधवळैल ॥ ऐसेंकांहींलाहिजेल ॥ आपणापेंमियां ॥ ४७ ॥ तेणेंमीसर्वदाकल्याण ॥ शिवरूपेंशांतसज्ञान॥ नानानित्यानंदींचिमग्न ॥ होऊनिअसें ॥६४८॥ ॥ इतिश्रीअनुभवामृतविवरणेश्रीनित्यानंदैक्य दीपिकायांसिद्धरहणीकथनंनामनवमप्रकरणंसमाप्तम् ॥

प्रकरण दशम.

ॐपरमात्मनेनमः ॥ जयजयाजीपूर्णा ॥ नित्यानंदानित्यकल्याणा ॥ पूर्णापूर्णभागविहीना ॥ चिदैकरूपा ॥ १ ॥ रूपारूपविहीन ॥ पूर्णत्वेंआनंदघन ॥ काळत्रयींअविच्छिन्न ॥ अस्तिक्यता तुझी ॥ २ ॥ ह्मणोननिर्देशासवारित ॥ केलेंचिद्रूपहासंकेत ॥ येथेंह्मणीतुजयेत ॥ स्वरूपाचा आळ ॥ ३ ह्मणोनचिद्रूपाचिदांबरा ॥ चिद्रत्नाचियासागरा ॥ चिदाधिकारियासीपुरा ॥ चिदा नंदतूंगा ॥४॥ तुजआनंदरूपासीनपडोनसवडी ॥ तुझीतूंचिघेतअससीगोडी ॥ यालागींअधिका राचीपरवडी ॥ भोगिसीतूंचि ॥ ५ ॥ अगातूंजोचिदानंदघन ॥ अनुभवलासीआपणयाआपण॥

त्याअनुभवासीकेलीखूण ॥ अनुभवामृतऐसी ॥ ६ ॥ त्याखुणेचेंहीविवरण ॥ तूंचिविलासला सीगाआपण ॥ आणिविवरावयासीजाण ॥ उरलासीतूंगा ॥ ७ ॥ तेंजेंकांहींउरलेंपण ॥ तोनि त्यानंदआमचाजाण ॥ आतांजेंकांहींआह्मीपण ॥ तेंकायदुजेंआलें ॥८॥ अगातुजजेंकांहींतूंपण ॥ तेंचिआमुचेंहीआह्मीपण ॥ एवंभेदतोवाचारंभण ॥ तुजआणिआह्मा ॥ ९ ॥ असोहाहीजोकां हींरोळु ॥ हातुवांनावेककेलाखेळु ॥ वस्तुताहागोंधळु ॥ तुजमाजींकैंचा ॥ १० ॥ आतां खेळाचियामिशें ॥ मजलाविलेंआपुलेंपिसें ॥ लाऊनअनुभवामृतवसे ॥ बोलिलासीकांहीं॥११॥ तेंजेंबोलणेंतुझें ॥ तेथेंमिशकरूनिमाझें ॥ विवरोनियाबोजे ॥ सांगीतलेंस्वामी ॥ १२ ॥ तेथेंआ पलास्वरूपवैभव ॥ तोचिसिद्धांताचास्वभाव ॥ नमोडोनिमौनाचीसिव ॥ दाविलीमातें॥१३॥ते थेंशास्त्राचीकळकळ॥ तुटोनतुजचिदेखिलेंनिश्चनवळ ॥ जाहलेंएकार्णवसलिल ॥ आनंदरूपें॥१४॥ याअमृताचीनव्हाळी ॥ लाधलीइयेग्रंथकल्लोळीं ॥ याकल्लोळाचीवेली ॥ चालिलीकैसी ॥१५॥ अगाआनंदजळगहन ॥ नित्यानंदविकारहीन ॥ आदिसीअवसान ॥ देखिजेनाकीं ॥ १६ ॥ तेथेंग्रं थाचीउत्पत्ति ॥ बहुवेंदिसेअवडती ॥ तरीहेउजळोनिकृपावाती ॥ दावावेंमज ॥ १७ ॥ यावरी माझेनिदातारें ॥ उभारूनिकृपाकरें ॥ ग्रंथमाहात्म्यसविस्तरें ॥ सांगितलेंजें ॥ १८ ॥ त्याचेंही विवरण ॥ तोचिदाविलकरून ॥ यदर्थींचेंप्रकर्णी ॥ दाहावेंहें ॥ १९ ॥ जेकींज्ञानेश्वराचेंहृद्गत ॥ तेंनित्यानंदेंमजदावीत ॥ परीदेखतांनलगेजेथ ॥ दृष्टिचामळ ॥ २० ॥ तेंआतांसंतवृंदेंअवधा रती ॥ तरीग्रंथचालेलपुढती ॥ असोहेंहीआतांवितपत्ति ॥ काजकाई ॥ २१ ॥ यासज्जनांचेचर ण ॥ हृदयराउळींबैसऊन ॥ हृदयस्थासीपुसोन ॥ बोलिजैलें ॥ २२ ॥ आतांमूळपदींचीसंग ती ॥ लाऊनिविवरणवृत्ति ॥ ग्रंथमाहात्म्यस्थिति ॥ वाखाणिजैल ॥ २३ ॥

परीगाश्रीनिवृत्तिराया ॥ हातातळींसुकरविलेंतुंयां ॥
तरीनिवांतचिमिर्था ॥ भोगावेंकीं तें ॥ १ ॥

जयजयाश्रीनिवृत्तिस्वामी ॥ जाहालोंतुमचाहस्तग्रामी ॥ सुखासुखऊर्मि ॥ मावळल्यातेव्हां ॥ २४ ॥ राहिलेंबोलणेंउगेपण ॥ खुंदलेंबैसकाचळण ॥ मावळलेंध्येयध्यान ॥ हातातळींतुझ्या ॥ २५ ॥ विरालेंज्ञेयज्ञान ॥ राहिलेंविचार्यविवरण ॥ हस्तस्पर्शेंजाण ॥ ऐसेंजालें ॥ २६ ॥ मजहातातळींसामाविलें ॥ आनंदजळींमनमुरालें ॥ मीपणाचेमासुले ॥ मोडूनगेले ॥ २७ ॥ रा हिलेंकर्मकावाड ॥ नदिसेश्रोतव्यकांहींआड ॥ आतांहापवाड ॥ कासयाकीजे ॥ २८ ॥ कास याग्रंथोत्पत्ति ॥ कैंचीकाव्यवितपत्ति ॥ श्राव्यश्रोतव्यस्थिति ॥ पारुपलीजेव्हां ॥ २९ ॥ स्वामी तुझियास्वरूपानुभवें ॥ हेंकांहींचिनबोलावें ॥ निवांतअसोनिभोगावें ॥ स्वरूपानंदासी ॥ ३० ॥ आणियाग्रंथाचेंनिमिशें ॥ कांहींबोलिलेंऐसेंदिसे ॥ तरीयेथेंमजअनिवांतदशे ॥ नघडेचियेथें ३१ हेंचिप्रमेयधरून ॥ पुढेंअसेंनिरूपण ॥ दीजोश्रोताअवधान ॥ कृपाकरूनि ॥ ३२ ॥

परीमहेशेंसूर्याहातीं ॥ दिधलीतेजाचीसूती ॥
तयाभासाअंतर्वर्ति ॥ जगचिकेलें ॥ २ ॥

प्रसन्नोन्मुखमहेशजाला ॥ तेणेंसूर्यजालातेजागळा ॥ अंगींचिलाधला ॥ तेजकळेतें ॥ ३३ ॥ तितुलेनियाचीकृतकृत्यता ॥ स्वप्नींहीनेणेंतमाचीवार्ता ॥ परीतोप्रकाशजगापुरता ॥ नकरितां चिजाला ॥ ३४ ॥ तोअंगीचिप्रकाशवंतु ॥ तमातेंकांहींचिनेणतु ॥ परीतेणेंफेडूनिफिटतु ॥ ज गाचेंअंध ॥ ३५ ॥ त्यासीतंवकरणेंकांहींचिनाहीं ॥ तेणेंअसिजेआपुलेप्रवाहीं ॥ आणिजगासी

तंवपाहीं ॥ उपयोगजाला ॥ ३६ ॥ तेवींस्वामीचीअवलोकनकळा ॥ आपल्याअंगींमीलाधला ॥ आतांपांगुफिटला ॥ करणीचामज ॥ ३७ ॥ आतांकरणेंआणिउगेपण ॥ हेंकांहींचिनदेखोन ॥ निखळनिवांतुचिजाण ॥ प्रवाहेंसी ॥ ३८ ॥ तोजोकांहींप्रवाह ॥ त्याचाहीनदेखेउगव ॥ केलेन वीणस्वभाव ॥ उगाचिजोअसे ॥ ३९ ॥ मीतेणेंसीअकरणा ॥ मौनेंसीचबोलणा ॥ मौनमुद्रेचि याखूणा ॥ उल्लंघोनेणें ॥ ४० ॥ त्यामौनाचीहीनिवांतस्थिति ॥ तेचिहेग्रंथोत्पत्ति ॥ नकरितांचि त्रिजगतीं ॥ सुखावतअसे ॥४१॥ पाणीपापानदेखे ॥ परीतीर्थेंहोतीपुण्यदायकें ॥ तेवींहेंनबोल णेंपरीश्रवणसुखें ॥ सुखावेजग ॥ ४२ ॥ स्वामीचेअवलोकनेंकरून ॥ बोलतांचिजोडलेंमौन ॥ तरीहेंकायमाझेंनिजाण ॥ निवांतराहे ॥ ४३ ॥ माझेंमौननमोडे ॥ जगतंवसुखेंसुरवाडे ॥ हेंन करितांचिघडे ॥ स्वामीवैभवेंकीं ॥ ४४ ॥ एवंमीअसोनिचाड ॥ कवित्वकळानयोनिआड ॥ उगाचिसुखसुरवाड ॥ सुखासीजाला ॥ ४५ ॥ परीनिरूपणसुखेंकरून ॥ जगहीहोयेसुखघन ॥ हेंमजनकरितांचिजाण ॥ आपणजालें ॥ ४६ ॥ पुढेंऐसेंचिनिरूपण ॥ उपलक्षणेंसहवर्तमान ॥ अवधारावेंसावधान ॥ सज्जनश्रोतीं ॥ ४७ ॥

चंद्रासीअमृतघातलें ॥ तेंतयाचिकायियेतुलें ॥
कींसिंधुमेघांदिधले ॥ मेघाचिभागु ॥ ३ ॥

अमृताचाजिव्हाळा ॥ चंद्रासीनिजांगींजोडला ॥ तेणेंसर्वांगींजाला ॥ अमृतमयचिकींतो ॥ ४८ ॥ परीचंद्रांचेंनिनिवालेपणें ॥ जगाचेंहीफिटेपारणें ॥ शीतळेचंद्रकिरणे ॥ जगहीनिवे४९ औषधितेणेंजिती ॥ चकोरांचींपारणेंफिटती ॥ हेचंद्रासीनसोनगुंती ॥ उगेंचिहोये ॥ ५० ॥ एवं चंद्रकोण्हासीकांहींनेदि ॥ आणिजगतंवनिवेचित्रिशुद्धि ॥ तेवींनिवांतजालोंनिजपदीं ॥ परी स्वभावोचिऐसा ॥ ५१ ॥ नातरीस्वामीचेंहस्तामृत ॥ लाधलेनिजालोंशांत ॥ येथेंबोलतांचिसा धत ॥ मौनमुद्राकीं ॥ ५२ ॥ अगामौनाचीखूण ॥ बोलींचसांपडेजाण ॥ तरीजगाचेंकान ॥ नायिकतीकाई ॥ ५३ ॥ नानाजयाबोलींचसांपडेमौन ॥ तयाबोलींरिघालेश्रवण ॥ तेणेंश्राव्यश्रो तेपण ॥ जोगावतअसे ॥ ५४ ॥ एवंनिवांतत्वनमोडून ॥ होतसेकथावधान ॥ हेंस्वामीचेंचिम हिमान ॥ मीकायजाणें ॥ ५५ ॥ किंवासिंधुजळप्राशनकरावें ॥ तेणेंजगअवघेंसिंचावें ॥ मेघींऐ सेंनिभावें ॥ धरिलेंनाहीं ॥ ५६ ॥ अहोमेघाचीचाडसरली ॥ आणिजगासीदिवाळीजाली ॥ ते वींमजनिवांतताळाधली ॥ आणिजगासीहीउपयोगु ॥ ५७ ॥ मीएकुपरिच्छिन्न ॥ स्वामीच्यापा यींआलोंशरण ॥ हाबुद्धिवैभवावांचून ॥ स्वामीसहेंनाहीं ॥ ५८ ॥ स्वामीआपलियेलीलें ॥ वर्षो नद्ययेअमृतकळे ॥ तेणेंजगचिअवघेंधालें ॥ माझेनिप्रसंगें ॥ ५९ ॥ हेंमियाकांहींनेणोन ॥ विला सेस्वामीचेंमहिमान ॥ आपलेमतिजाण ॥ जगहीसुखी ॥ ६० ॥ एवंऐसियेरीती ॥ निरूपणअसे पुढती ॥ तेंकृपाकरूनिसंतीं ॥ अवधारावें ॥ ६१ ॥

दिवाजोउजिवडु ॥ तोघराचाचिसुरवाडु ॥
गगनींआथीपवाडु ॥ तोजगाचाचिकीं ॥ ४ ॥

दीपींप्रकाशुअसेदीपाचिपुरता ॥ परीघराच्यायोगेंहोयवाढता ॥ दिवींनाहींवार्ता ॥ घराची कांहीं ॥ ६२ ॥ जेवढाघराचापवाड ॥ तैसाचिदीपहोयवाड ॥ परीदीपींनाहींचाड ॥ याचीकां हीं ॥ ६३ ॥ किंवागगनआपुलेंपैसेंअसे ॥ जगकायतेथेंनसे ॥ परीगगनइयाशोषें ॥ भरलेंनाहीं ॥ ६४ ॥ तेवींस्वामीकृपाकरून ॥ हेंचिमाझेंनिवांतपण ॥ आणिजगहीसुखघन ॥ येणेंहोये ॥६५॥

नातरीलाधतांस्वात्मखूण ॥ तेथेंजगचिगेलेंहारपोन ॥ आतांस्वामीचेंमहिमान ॥ स्वामिचजाणती ॥ ६६ ॥ नानास्वामीनेंकृपाअवलोकिलें ॥ तेणेंमियाकांहींहेंबोलिलें ॥ येणेंजगानिरूपणवोपिलें ॥ ऐसेंनाहीं ॥ ६७ ॥ कांजेंस्वरूपचिन्मात्रघन ॥ तेंपरंपरागतनव्हेजाण ॥ ह्मणोनऐसेंचिनिरूपण ॥ पुढेंहीबोले ॥ ६८ ॥

अगाधेंहीउंचंबळतीं ॥ तेचंद्रींचिनाशक्ति ॥
वसंतुकरीतेंहोती ॥ झाडांचेदानीं ॥ ५ ॥

अहोसागरुजेणेंउन्मादें ॥ तेशक्तिकींचंद्रींनांदे ॥ वनश्रीजेणेंआनंदे ॥ तेंवसंतींचिअसे ॥६९॥ अमाचंद्राचीजेशक्ती ॥ येतीसागराचियेहातीं ॥ तरीसागरदर्शनेंउचंबळती ॥ आणिकोण्ही ॥७०॥ किंवावसंतझाडींआला ॥ तींझाडेंविकाशतीआणीकाला ॥ येरीतिनाहींपावला ॥ झाडीं वसंतु ॥ ७१ ॥ एवंहेंजेथींचेंतेथिंचअसे ॥ तेथुनिचिहेंविलासे ॥ उत्तरोत्तरतानसे ॥ येथेंकांहीं ॥ ७२ ॥ स्वामीचेनिपदवैभवें ॥ म्याहीवैभववक्ताव्हावें ॥ मगमजपासूनपावे ॥ सुखरूपता जगीं ॥ ७३ ॥ तरीस्वामीचेंअवलोकन ॥ होतांविरालेंमाझेंमीपण ॥ आतांमियाबोलिलेंतेंजाण॥ असंबद्धअघवें ॥ ७४ ॥ म्यांहेंकांहींबोलिलें ॥ हेंमाझेंनिविलासलें ॥ येणेंमिशेंफावलें ॥ जगासीहें ॥ ७५ ॥ ऐसेंकांहींयेथेंनसे ॥ सुखजेथींचेंतेथेंअसे ॥ तेथूनिचिहोतसे ॥ सुकाळजगा ॥ ७६ ॥ एवंस्वरूपाच्याठायीं ॥ परंपराकांहींनाहीं ॥ आनंदाच्याडोहीं ॥ आनंदुचिअसे ॥७७॥ ह्मणोनि हेंजेंबोलिलेंकांहीं ॥ येथेंमाझेंकांहींच्चिनाहीं ॥ पुढेंहीऐसेंचिपाहीं ॥ बोलतुअसे ॥ ७८ ॥

ह्मणोनिहेंअसंवर्य ॥ हेंदेवीकेचेऔदार्य ॥
वांचूनिस्वातंत्र्य ॥ माझेंनाहीं ॥ ६ ॥

ह्मणोनिहेंजेंसुखमात्रकांहीं ॥ तेंस्वामीचेंस्वामीच्याठायीं ॥ कोण्हींआवरिलेंच्चिनाहीं ॥ ह्मणोनिअसंवर्य ॥७९॥ तेणेंसुखेंसुखीसकळ ॥ परीतेथेंसकळाचानलगेविटाळ ॥ अंगेंअंगनिर्मळ ॥ निरालेंचिअसे ॥ ८० ॥ ह्मणोनिहेंजेंकांहींबोलिलें ॥ तेंस्वामीचेंचिअसंवर्यत्वसंचलें ॥ अन्यगामीनहोऊनिजालें ॥ विलासलेंऐसें ॥ ८१ ॥ जेवींसूर्यप्रकाशसूर्यीचअसोन ॥ तेथूनचिधवलिजेत असेजनवन ॥ किंवासंचलेंअसोनिगगन ॥ घटमठींव्याप्त ॥ ८२ ॥ तेवींयावोलणियाचेनिमिशें ॥ स्वामीचेंहीअसंवर्यत्वचिविलासलेंअसे ॥ वांचूनिमजकेंचेंऐसें ॥ स्वातंत्र्यपणयेथें ॥८३ ॥ स्वामीचेप्रतापप्रवाहीं ॥ मजस्वतंत्रतानाहीं ॥ हेंऔदार्यत्वकांहीं ॥ देवाचेंचिअसे ॥ ८४ ॥ जऱ्हीं एवढेंहेंप्रकाशलें ॥ तऱ्हींदेवत्वेंनाहींसांडवलें ॥ ह्मणिजेप्रकाश्यप्रकाशातीतसंचलें ॥ तैसेंचि असे ॥ ८५ ॥ एवंग्रंथविस्ताराचेनिमिशें ॥ स्वरूपशब्दासीआलेंचिनसे ॥ तेथेंमियाहेंबोलिलें ऐसें ॥ कोठूनयेईल ॥ ८६ ॥ तस्मातूइयेग्रंथींचाप्रतिपाद्यअर्थ ॥ ठायींचअसेस्वस्थ ॥ उत्तरोत्तरगत ॥ जालानाहीं ॥ ८७ ॥ आणिअर्थुअर्थासीश्रवण ॥ होऊनचालतसेनिरूपण ॥ ह्मणोनमाझें मौन ॥ मोडलेंचिनाहीं ॥ ८८ ॥

आणिहाएवढाऐसा ॥ परिहारुदेऊंकायसा ॥
प्रभुप्रभावविन्यासा ॥ आडठाऊनि ॥ ७ ॥

स्वामीइयेग्रंथप्रवाहीं ॥ मजबोलणेंघडलेंनाहीं ॥ हेंप्रकटच्चिअसेठाईं ॥ येथेंपरिहारुकायसा ॥८९॥ कांजेंस्वामीमहिमाऐसाचिकांहीं ॥ येथेंपरिहारूउचितनाहीं ॥ जेंजेंहोतसेजयाप्रवाहीं ॥

तेंस्वामीचीशोभाकीं ॥ ९० ॥ तेथेंमीयाआडयावें ॥ नसतेंपरिच्छिन्नत्वघ्यावें ॥ घेऊनिउपपादावें ॥ परिहारातें ॥९१॥ एवंयेथेंकांहीं ॥ बोलाचेंकाजनाहीं ॥ ऐसेंचिपुढेंपाहीं ॥ बोलतुअसे ९२

आह्मीबोलिलोंजेंकांहीं ॥ तेंप्रकटचिअसेठाईं ॥
मास्वयंप्रकाशाकाई ॥ प्रकाशावेंबोलें ॥ ८ ॥

स्वामीजेणेंप्रकटार्थें ॥ ग्रंथआलाग्रंथदशेतें ॥ तयास्वयंप्रकाशातें ॥ प्रकाशीकवण ॥ ९३ ॥ तें कायअसेआच्छदलें ॥ मांप्रकटलेंमाझेनिबोलें ॥ याबोलासीप्रकाशिलें ॥ जेणेंठाईंचिअसोनि ९४ ह्मणोनबोलणेंमौनघडलें ॥ आतांपरिहाराकायउरलें ॥ कांजेंस्वरूपकधींनाहींजालें ॥ शब्दासी विषय ॥ ९५ ॥

नानाविपायेआह्मीहन ॥ कीजेतेंपामौन ॥
तरीकायजनींजन ॥ दिसतेंना ॥ ९ ॥

आह्मीहेंजरीनबोलिजेतें ॥ तरीस्वरूपतंवनाछादतें ॥ आछादतेंतरीकायदिसतें ॥ जनासीजन ॥ ९६ ॥ एवंजनहेंजेंकांहीं ॥ देखणीकळाचिपाहीं ॥ हेंप्रकटचिठाईं ॥ संचलेंअसे ॥९७॥ न्याहाळितांजनाचीखूण ॥ निखळद्रष्टाचिजनजनार्दन ॥ तयाजनार्दनींजनपण ॥ अधींचिनाहीं ॥९८॥ जनाचाअर्दन ॥ जनचिअसेजनार्दन ॥ हेअनुभवाचीखूण ॥ अनुभवीचिजाणती ॥ ९९ ॥ असो आह्मासनोबोलतांही ॥ जनतंवदेखणेंचिपाहीं ॥ हेंआमचेनिकाई ॥ नवेंजालें ॥ १०० ॥

जनातेंजनेंदेखतां ॥ द्रष्टेंचिदृश्यतत्वता ॥
कोण्हींनहोनिआयिता ॥ सिद्धांतहा ॥ १० ॥

जनासीजनपाहे ॥ तंवउभयत्वेंद्रष्टेंचिआहे ॥ दृश्याचीसोय ॥ येथेंकैंची ॥ १ ॥ एवंदृश्यद्रष्टृत्वभेदेंवीण ॥ दृश्यचिद्रष्टापरिपूर्ण ॥ हानकरितांचिजाण ॥ सिद्धांतअसे ॥ २ ॥ येथेंबोलणेंआणिउगेपण ॥ मिळोनएकलेंचिमौन ॥ आतांमाझेंबोलकेपण ॥ आटलेंसहज ॥ ३ ॥ एवंइत्यादि ग्रंथेंकरून ॥ करूनिसद्गुरुस्तवन ॥ पुढेंग्रंथउपसंहरणार्थजाण ॥ बोलतअसे ॥ ४ ॥

ययापरौतेंकांहीं ॥ सचिद्रहस्यनाहीं ॥
आणिहेंतयाअधींही ॥ असतचिअसे ॥ ११ ॥

हेंजेंकांहींनिरूपण ॥ सचिद्रहस्यतेंइतुलेंचिजाण ॥ येथेंश्रोतव्यार्थजाण ॥ उरलाचिनाहीं ५ जालयाअमृतपान ॥ अमरत्वाचेंसाधन ॥ आणीकजेवींजाण ॥ उपजलेंचिनाहीं ॥ ६ ॥ किंवा जालयाक्षुधाप्रांतु ॥ भोजनींनचलेहातु ॥ तेवींयाअनुभवावरीमातु ॥ दुसरीनचले ॥ ७ ॥ सचिद्रहस्यह्मणिजेकाई ॥ ज्ञानाज्ञानजेथेंनाहीं ॥ तेंज्ञानरहस्यहेंकांहीं ॥ बोलिलेंजेंकीं ॥ ८ ॥ अगा ज्ञानेंचिकैवल्यप्राप्ती ॥ ऐसेंबोलिलीअसेस्मृति ॥ त्याज्ञानाचीरीति ॥ बोलिलीयेथें ॥ ९ ॥ येणें ज्ञानेंकरून ॥ ज्ञानचिगेलेंहारपोन ॥ ह्मणोनकैवल्यासीजाण ॥ उणावोयेथें ॥११०॥ ऐसेंजेंरहस्य कांहीं ॥ हेंनबोलतांचिअसेठाईं ॥ ह्मणोनिनवाईयेथेंनाहीं ॥ बोलणयाची ॥ ११ ॥

तऱ्हींग्रंथप्रस्तावो ॥ नघडेहेंह्मणोंपावो ॥
तरीसिद्धानुवादलाहों ॥ आवडीकरू ॥ १२ ॥

ह्मणोनहेंकांहीं ॥ नाबोलावेंह्मणेपाहीं ॥ तरीसिद्धानुवादकाई ॥ माझेनिजाला ॥ १२ ॥ हें सिद्धचिअनुवादेंवीण ॥ तेंअवांकिलेंनावेकजाण ॥ तऱ्हींउणेंनव्हेपरीदुण ॥ गोडीचढे ॥ १३ ॥ ऐसीचिकांहींखूण ॥ पुढिलेपदींजाण ॥ दावीतसेतेथेंअवधान ॥ नावेकदीजें ॥ १४ ॥

पढियंतेंसदातेंचि ॥ परीभोगींनवीरुची ॥

ह्मणोनिहाउचितुचि ॥ अनुवादुसिद्ध ॥ १३ ॥

आपणयाआपणआवडे ॥ त्यासीकधींहीसंधीनपडे ॥ परीभोगींनवाघडे॥ सुखविलासु॥१५॥ आपलीआवडीजीवीं ॥ तेंचिगंधपुष्पादिभावी ॥ पुढेंकरूनियाभोगवी ॥ आपणयाआपण ॥१६ तेंजेंआपआपणाआवडे ॥ हेंतंवनवेंनघडे ॥ परीभोगितांजोडे ॥ नवलावऐसा ॥ १७ ॥ अथवा दुग्धगुडादिपदार्थ ॥ यांतएखादाएखादाआवडत ॥ तेआवडीनिवांत ॥ अंतरींअसे ॥ १८ ॥ तेंतंवसर्वदाआवडे ॥ परीभोगितांविलासवाढे ॥ तेवींहाउचितुचिघडे ॥ ग्रंथप्रस्ताव ॥ १९ ॥ असोआवडेतेंचिआवडे ॥ परीभोगींसुखसुरवाडे ॥ जऱ्हींठायींचिनविघडे ॥ सुखरूपतात्याची ॥ १२० ॥ जेवींराजाराजपदेंसुखघन ॥ परीवैभवीआपणाआपण ॥ तैंराजपदतंवतेंचिजाण ॥ परीसुखदुणावेकीं ॥ २१ ॥ तेवींहोतांगुरुकृपादृष्टि ॥ जाहालीस्वरूपेंसीभेटी ॥ आनंदींपडोनि मिठी ॥ आनंदासी ॥ २२ ॥ भेटीचाहारमोडला ॥ पैसेंचिपैंसुस्थिरावला ॥ आनंदकणुविराला॥ आनंदजळींइये ॥ २३ ॥ तऱ्हींस्वरूपींचीस्वसंवेद्यखूण ॥ हेंतंवलोपोनेणेंजाण ॥ कांजेंस्वरूपकाळत्रयींअविच्छिन्न ॥ चिन्मात्रत्वें ॥ २४ ॥ आनंदकणविरोन ॥ आनंदजळचिपरिपूर्ण ॥ त्याआनंदासीतंवजाण ॥ अनारिसेंनाहीं ॥ २५ ॥ तोचिआनंदजोपुरातन ॥ तेचिकांहींस्वसंवेद्यखूण ॥ आठवेविसरेवीण ॥ दृश्यात्रताजें ॥ २६ ॥ तेंचिआपणयाआपण ॥ भोगेंवीणभोगितसेजाण ॥ तेंचिहेंग्रंथप्रस्थान ॥ रूपाआलें ॥ २७ ॥ जऱ्हींआपणतेंचि ॥ तऱ्हींभोगींनवीरुचि ॥ ह्मणोनिहा उचितुचि ॥ ग्रंथप्रसंगु ॥ २८ ॥

याकारणेंमिया ॥ गौप्यदाविलेंबोलोनियां ॥

ऐसेंनाहींआपसया ॥ प्रकाशुचि ॥ १४ ॥

जऱ्हींहेंकांहींमियाबोलिलें ॥ तरीगुह्यचिअसेसंचलें ॥ कांजेंबोलेंनांहींसांडिलें ॥ मौन्यमुद्रेतें ॥ २९ ॥ अगावाचाजेणेंवावडे ॥ तेनयेचिकींवाचेचेनिपाडे ॥ जऱ्हींमोडलेंगाडें ॥ बोलाचेंउदंड ॥ १३० ॥ सागराचाथावजाण ॥ दाऊंगेलेंजैंलवण ॥ दाविलेंनाआपण ॥ दोन्हींनाहीं ॥ ३१ ॥ तेवींहेंबोलींबोलोंजातां ॥ बोलूचिनदिसेथिता ॥ माहेबोलाचियापंथा ॥ येईलकाई ॥ ३२ ॥ ह्मणोनउदंडकांहींबोलिलें ॥ परीगुह्यनाहींमोडलें ॥ किंबहुनानाहींघडलें ॥ बोलणेंचिकांहीं ३३ एवंनबोलतांचिबोलें ॥ आपेआपचिप्रकाशिलें ॥ ऐसेनिनावेकआलें ॥ विलासासी ॥ ३४ ॥ विशेषसामान्यतेवीण ॥ संबंधातेंनदेखोन ॥ प्रकाशुचिजाण ॥ प्रकाशलाअसे ॥ ३५ ॥ पुढेंहेंचि निरूपण ॥ अनुभवाचीखूण ॥ बोललीतेथेंअवधान ॥ अनुभवेंदीजे ॥ ३६ ॥

आणिपूर्णाहंतावेंठलों ॥ सैंधआह्मीचदाटलों ॥

मालोपलोंनाप्रकटलों ॥ कोणाहोऊनि ॥ १५ ॥

आतांआपेआपप्रकाशलें ॥ परीजालेपणासीनाहींआलें ॥ कांजेंप्रत्ययेनाहींदेखिलें ॥ दुसरियेदशेसी ॥ ३७ ॥ तेथेंमीएकनिरोपिता ॥ दुजाएकअवधारिता ॥ याभेदाचीवार्ता ॥ नाहींजेथें३८

जेथेंइंद्रियेंमनेंसींबुडालीं ॥ अहंकाराचीवाटमोडली ॥ ज्ञातेपणाचीसरली ॥ भरोवरीयेथें॥३९॥ जेथेंज्ञेयेसीजुघवेंज्ञान ॥ जेथेंनिर्देशेसीवायिलीआण ॥ ऐसेंसांडूनिआह्मीपण ॥ आहेप्रत्ययोजों ॥ १४० ॥ तयेअहंतेचेनिप्रकाशें ॥ आह्मावीणकांहींनसे ॥ ह्मणोनिप्रकटलोपाचियेदशे ॥ नघडे चियेणें ॥ ४१ अहोऐसेंजेंआह्मीकांहीं ॥ तेंअनादिऐसेंचिपाहीं ॥ कधींलोपलेंचिनाहीं ॥ माप्र कटणेंकाइसें ॥ ४२ ॥ ह्मणोनपूर्वींजोबोलिलोंउपचारु ॥ तोअसोआतांअघवापसरु ॥ आमचें पूर्णत्वेंहीरु ॥ दुजानाहीं ॥ ४३ ॥ एवंआह्मीचिआह्मीपूर्ण ॥ येरवाउगेंअवघेंप्रतारण ॥ पुढलिये पदींखूण ॥ बोलिलीस्पष्ट ॥ ४४ ॥

आपणयाआपणपें ॥ निरूपणकायवोपें ॥
माउगेपणेंहरपे ॥ ऐसेंआहे ॥ १६ ॥

ह्मणोनहाजोकांहींविलासजाण ॥ तेआमुचीपूर्णत्वाचीखूण॥ वांचूनियेथेंनिरूपितानिरूपण॥ केउतींअसती ॥ ४५ ॥ अगामीचिमीआपणापें ॥ आतांनिरूपणकवणाअर्पें ॥ उगेपणेंकायहा रपे ॥ ऐसेंआहे ॥ ४६ ॥ अगामियामजनिरूपिलें ॥ मगमाझेंमजसत्यत्वेंआलें ॥ तरीनिरूपणचि घडलें ॥ कवणीयेसत्ता ॥ ४७ ॥ ह्मणोनआपलियेसत्यत्वेंजाण ॥ हेंबोलूनिदाविलेंउगेपण ॥ ऐसीकांहींखूण ॥ अनुभवाची ॥ ४८ ॥ अथवाहेंकांहींजेदाविलीखूण ॥ हेंबोलीनव्हेनाउगेपण॥ काजेंपरादिकांबोळवण ॥ तेथेंशब्दकैंचा ॥ ४९ ॥ आतांशब्दचिजेथेंनाहीं ॥ तेथेंउगेपणतेंआतां काई ॥ ह्मणोनदोहींवीणकांहीं ॥ रूपमात्रचिअसेहें ॥ १५० ॥ अहोहेंजेंअळुमाळकांहीं ॥ बोलिलें सेंदिसेपाहीं ॥ तरीपुढेंइयेविषईं ॥ बोलतअसे ॥ ५१ ॥

ह्मणोनिमाझीवैखरी ॥ मौनाचेंहीमौनकरी ॥
हेपाणीयावरीमकरी ॥ रेखिलीपा ॥ १७ ॥

अहोमीयथाग्रंथप्रवाहीं ॥ बोलिलोंपरीबोलिलोंनाहीं ॥ येथेंमौनासीपाहीं ॥ पडिलेंमौन ५२ शब्दाचाधरूनिआधारु ॥ मौनासीहोतसेथारु ॥ आतांचिन्मयानंदसागरु ॥ येथेंशब्दचिनुमटे ॥ ५३ ॥ ह्मणोनशब्दाचेअभावेंजाण ॥ मौनासहीपडिलेंमौन ॥ हेंवलगनचिअवलगन ॥ होऊनि ठेलें ॥ ५४ ॥ जेवींउदकींमत्स्यरेखिला ॥ तोरेखितांचिवावजाला ॥ एवंरेखेचेनिमिशेंदाविला ॥ निराकारुचितेणें ॥ ५५ ॥ तेवींहेंकांहींबोलण ॥ मौनासीदाविलेंमौन ॥ येथेंपदेंसहितजाण ॥ वैखरीकैंची ॥ ५६ ॥ एवंलाधतांस्वरूपानुभवखूण ॥ शब्देंसीसरलेंमौन ॥ किंबहुनाअनुभवा चीहीजाण ॥ नुमटेचिमुद्रा ॥ ५७ ॥ तयास्वरूपानंददोहीं ॥ हेंविश्वचिउगवलेंनाहीं ॥ आपण आपल्याचिठाईं ॥ क्रीडतुअसे ॥ ५८ ॥ कल्लोळाचाउजिगरा ॥ नपडेचिजेवींसागरा ॥ तेवींक्रि येसीस्वरूपनिद्रा ॥ नमोडेचियाची ॥ ५९ ॥ ह्मणोनितेंक्रियानाउगेपण ॥ ऐसाकोण्हीएकस्व भावजाण ॥ त्यास्वभावाआंतीलखूण ॥ बोलिलीहेकांहीं ॥ १६० ॥ परीचंदनुधुपीयला ॥ कापुरावारादिधला ॥ चंद्रकांतमाखिला ॥ चंद्रकिरणीं ॥ ६१ ॥ कस्तूरीपुटींघातली ॥ अमृताधारदिधली ॥ येणेंपाडेंजाली ॥ ग्रंथरचनाहे ॥ ६२ ॥ नानाउदयअस्ताचीकुटीफेडूनि ॥ प्रकटकेलाहातरणी ॥ हेशशिसूर्यजेथूनि ॥ उजेडाआले ॥ ६३ ॥ तयाप्रकाशाचीहेदिवटी ॥ दा ऊनिदेखणीकेलीसृष्टि ॥ नानादृष्टीचीचपुष्टी ॥ दिठीसदिधली ॥ ६४ ॥ ऐसाकोण्हीएकचांग ॥ निरोपणाचाशिरोभाग ॥ ऐसेंबोलतसेसुभग ॥ सिद्धाचारावो ॥ ६५ ॥

एवंदशोपनिषदें ॥ पुढारींनढाळतींपदें ॥
देखोनिबुडीबोधें ॥ येथेंचिदिधली ॥ १८ ॥

एवंहेजेग्रंथरचना ॥ येथेंबोधासीहीजालाउगाणा ॥ नानाअनुभवखूणाविलाजाणा ॥ अनुभवेंचिकींहो ॥ ६६ ॥ आणिवेदपुरुषाचेंउत्तमांग ॥ उपनिषदेंशिरोभाग ॥ त्याहीमधेंचांग ॥ मुख्यमूर्ध्नीजो ॥ ६७ ॥ तेंजेंमुख्यगव्हर ॥ वेदपुरुषाचेंजिव्हार ॥ दशोपनिषदेंसार ॥ निवडिलींप्रख्यात ॥ ६८ ॥ तेंपरिव्राजकशिरोमणी ॥ आचार्यत्वेंदिनमणी ॥ असेअवतरलाशूळपाणी ॥ दीनोद्धरणार्थ ॥ ६९ ॥ तेणेंशंकरेंप्रसिद्धें ॥ अर्थिलींदशोपनिषदें ॥ अवघींमुमुक्षेंबोधें ॥ धडौतींकेलीं ॥ १७० ॥ हेंजेंदशोपनिषदें ॥ निखळबोधभरितेंपदें ॥ तोबोधअव्यग्रनांदे ॥ अनुभवामृतींइये ॥ ७१ ॥ तेंइयास्वादासोंकलीं ॥ बाहिरजावोंविसरलीं ॥ ह्मणोनिबोधेंबुडिदिधली ॥ इयेचिग्रंथीं ॥ ७२ ॥ एवंयेथेंजेदाविलीखूण ॥ तेथेंचिबोधासीअवसान ॥ हेचिखूणन्याहाळून ॥ स्वरूपतालाभे ॥ ७३ ॥ लाधतांयेथीलखूण ॥ येणेंउपनिषदेंशोभायमान ॥ ह्मणोनबोधयाह्मन ॥ आणीकनाहीं ॥ ७४ ॥ बोलिलेंसेबोलीं ॥ परीबोधेंबुडीदिधली ॥ ह्मणिजेबोधेंनाहींदेखिली ॥ शब्दाचीसिव ॥ ७५ ॥ वस्तुकाळत्रयींसंचलीं ॥ अबोधदशानाहींदेखिली ॥ ह्मणोनिबोधेंदिधली ॥ बुडीग्रंथींइये ॥ ७६ ॥ अवलोकितांशास्त्रांतर ॥ बोधासीहोयविस्तार ॥ परीबोधाचेंविश्राममंदिर ॥ अनुभवामृतचिहें ॥ ७७ ॥ जेवींकल्पावधीनपावतां ॥ नसरेउदकाचीसवेगता ॥ तेवींबोधाचीशांतता ॥ अनुभवामृतहें ॥ ७८ ॥ अगाऐक्यतेसनचुकोन ॥ उदकेंजींतींआनआन ॥ परीपावतांकल्पावसान ॥ जैसेंहोये ॥ ७९ ॥ तेंमोडूननानात्वाचीखूण ॥ अवघेंएकार्णवजीवन ॥ तेंचिबोधावसान ॥ अनुभवामृतहें ॥१८०॥ नातरीवेदरायाचेंविश्रामस्थान ॥ दशोपनिषदार्थअतिगहन ॥ तेथीलसारभागहादशप्रकरण ॥ अनुभवामृत ॥ ८१ ॥ नातरीइयेवेदगर्भागिरीं ॥ अप्रवीणअनाधिकारी ॥ ह्मणोनबैसविलामहाद्वारीं ॥ निगमसारार्थहा ॥ ८२ ॥ तेंहेंअनुभवामृत ॥ येथेंबोधझालानिवांत ॥ बोधपणाचीमात ॥ सांडिलीतेणें ॥ ८३ ॥ सांडूनबोधेंबोधकपण ॥ उगमींचराहिलापुंजाळोन ॥ तोचिहासुधाब्धीगहन ॥ अनुभवामृतनामें ॥८४॥ नानाहेंअनुभवामृत ॥ अमृतहीयेणेंचिजित ॥ ह्मणोनिबोधजालाशांत ॥ इयेठाईं ॥ ८५ ॥ आतांऐसेंजेंअमृतपान ॥ येथेंअधिकारीजीवन्मुक्तजन ॥ ह्मणोनिदाविलीअसेखूण ॥ पुढिलियेपदीं ॥ ८६ ॥

ज्ञानदेवोह्मणेश्रीमंत ॥ हेंअनुभवामृत ॥
सेऊनिजीवन्मुक्त ॥ हेंचिहोतु ॥ १९ ॥

जोवैराग्यतीर्थींनाहाला ॥ गुरूसेवेसरतजाला ॥ हादेहदुर्गसांडिला ॥ उल्लंघोनि ॥ ८७ ॥ बोधथडियेउभाठाला ॥ चिदचिद्ग्रंथीसांडवला ॥ स्वात्मबोधींपहुडला ॥ असंशयेंजो ॥ ८८ ॥ इंद्रियग्रामवर्ततां ॥ नमोडेज्याचीनिश्चळता ॥ किंबहुनास्वात्मस्वरूपींरमतां ॥ वेळुफेडी ॥८९॥ नातरीज्ञानाग्निप्रज्वळिला ॥ सकळकर्मांचाहोमकेला ॥ अवघ्राणोनिसांडिला ॥ पुरोडाशुजेणें ॥१९०॥ मगहोतांहोमाअतीत ॥ उरलाग्रहेंवीणजोग्रहस्थ ॥ एवंऐसाजोजीवन्मुक्त ॥ तोपात्रयेथें ॥९१॥ तेणेंहेंश्रीमंतअनुभवामृत ॥ सेऊनजीवन्मुक्तताविसरिजेत ॥ स्वततेणेंचिहोइजत ॥ अनुभवामृतस्वयें ॥९२॥ नातरीहेंचितोजाला ॥ जालेपणासीविसरला ॥ पूर्वापरतेचाफिटला ॥ पांगत्याचा ॥ ९३ ॥ उदेलाप्रत्ययगभस्ती ॥ येथेंपूर्वींचनव्हतीराती ॥ ह्मणोनिलाजोनिसांडिली

ख्याति ॥ उदयाचीयेणें ॥९४॥ ह्मणोनजीवन्मुक्तींजीवन्मुक्तता ॥ श्रीमंतअनुभवामृतसेवितां॥ नुरेऐसेंआतां ॥ ज्ञानदेवोह्मणे ॥ ९५ ॥ जीवपणनाहींबांधलें ॥ मुक्तत्वकैंचेंआलें ॥ ऐसेंयेणेंकेलें॥ अनुभवामृतस्वादें ॥ ९६ ॥ कल्पादिअवसान ॥ चिन्मात्रसंचलेंचिजाण ॥ तेथेंजीवभूतकोण ॥ देहधारीजाला ॥ ९७ ॥ ह्मणोनिजीवितेंसीमरणनाहीं ॥ येथेंजीवन्मुक्ततातेकाई ॥ आतांइयेअ नुभवामृतडोहीं ॥ हेंचिहोतु ॥ ९८ ॥ नानाहेंअनुभवामृत ॥ कल्पांबुचिहाअमृतभरित ॥ हेंसे ऊनिजीवन्मुक्त ॥ हेंचिहोतु ॥ ९९ ॥ ऐसेंसिद्धांचेंनिरायें ॥ उभारूनिदयावाहे ॥ प्रतिज्ञाकेलीआ हे ॥ प्रसन्मोन्मुखें ॥२००॥आतांसाधनाचेनिपंथें ॥ कैवल्यमुक्तितेंइच्छितें ॥ तियेमुक्तिचेंचिभरि तें ॥ अनुभवामृतहें ॥ १ ॥ ऐसेंचिकांहींनिरूपण ॥ पुढिलियेपदेंकरून ॥ असेतेथेंअवधान ॥ सज्जनींदीजे ॥ २ ॥

मुक्तिकीरवेल्हाळ ॥ अनुभवामृतनिखळ ॥
परीअमृताहीउठीलाळ ॥ अमृतेंयेणें ॥ २० ॥

कैवल्यमुक्तिलागीं ॥ योगेंसिणतीयोगी ॥ तेंमुक्तिलेइलाअंगीं ॥ अनुभवामृतचिहा ॥ ३ ॥ नानालेइलाहेंह्मणोंकाई ॥ कैवल्यसमुद्रहाचिपाहीं ॥ बुडालियाइयेडोहीं ॥ हेंचिहोइजे ॥ ४ ॥ अहोकोठूनकोठेंयावें ॥ मगबुडीदेऊनिरहावें ॥ ऐसेंयेथेंनसंभवे ॥ स्वात्मानुभवसागरीं ॥ ५ ॥ हाजोकांहींसिद्धांतु ॥ तोनव्हेपुस्तकजनितु ॥ कांनामनाचाहातु ॥ चोरूनिचिअसे ॥ ६ ॥ कांनामना वारून ॥ ज्ञेयज्ञानटाळून ॥ निर्वाळाजोआपण ॥ चिन्मयरूप ॥ ७ ॥ तेणेंचितोपाहाणा ॥ त्याचा चितयाउगाणा ॥ तोहाचिसुखाब्धिजाणा ॥ अनुभवामृत ॥८॥ तयारूपाह्निपाहीं ॥ कैवल्य दुजेंनाहीं ॥ तद्रूपचिहाकांहीं ॥ अनुभवामृत ॥ ९ ॥ येमुक्तीसीलाधतां ॥ जालेपणनयेचिहा तां ॥ इयेमुक्तीनेमुक्तता ॥ देखिलीचनाहीं ॥ २१० ॥ नानामुक्तपणेंमुक्तिवेल्हाळी ॥ तेअनुभवा मृतींसांठवली ॥ मुक्तित्वसांडूनिजाली ॥ अनुभवामृतचितें ॥११॥ अगाअमृतपणेंवीण ॥ मुक्ति तेअमुक्तिचजाण ॥ अमृताचेंहीजीवन ॥ अनुभवामृतहेंजे ॥ १२ ॥ एवंयेथेंजंप्रतिपाद्यकांहीं ॥ तें अंगेंजंवघडलेंनाहीं ॥ तंवमुक्तत्वजेंमानिलेंकांहीं ॥ तेंअमुक्तचिकीं हो ॥१३॥ ऐसेंहेंअनुभवामृत ॥ यासीअमृतहीसेऊंइच्छित ॥ तेंअमृतऐसेंख्यात ॥ परीअविनाशीनव्हे ॥१४॥ कांजेंपदार्थांचेंमाथां॥ काळाचीअसेसत्ता ॥ अविधिपुरलियाध्याता ॥ प्रवर्ततुअसे ॥१५॥ असोजरींदेहींबुद्धि ॥ तरीअमृ तींहीअमृतसिद्धि ॥ एवंआत्मानुभवींत्रिशुद्धीं ॥ देहचिकैंचा ॥ १६ ॥ जरीदेहींनाहींदेहपण ॥ तरीअमृतासीचआलेंमरण ॥ आटलियाघटजीवन ॥ घटसूर्यकैंचा ॥ १७ ॥ नातरीहेंअमृतजरी सांचुलें ॥ तरीप्रळयांतींकायजालें ॥ अमरगणेंसीमेलें ॥ आपणथितें ॥ १८ ॥ ह्मणोनितेंमरणा सीभयाभीत ॥ याअनुभवामृतासीवांछित ॥ पावलेंतरीचुकत ॥ त्याचेंहीमरण ॥ १९ ॥ आशं का ॥ नाहोस्वात्मानुभवाचीखूण ॥ सर्वदासरिसीचजाण ॥ तेंआपणयाआपण ॥ भोगेंवीणभोगे ॥ २२० ॥ आपणयाआपण ॥ भोगितुसेभोगेंवीण ॥ तरीयाग्रंथाचाकोण ॥ विशेषआतां ॥ २१ ॥ इयेआशंकेपरिहरण ॥ इयेचिविषईंनिरूपण ॥ पुढेंबोलतुसेजाण ॥ तेथेंअवधानदीजो ॥ २२ ॥

निशींचाचंद्रहोये ॥ परीपुनीवेआनुआहे ॥
हेंकांमींह्मणोलाहें ॥ सूर्यदिठी ॥ २१ ॥

निरंतररात्रीच्याठाईं ॥ चंद्रअसेहेंआननाहीं ॥ परीपौर्णिमेचीकांहीं ॥ वेगळीशोभा ॥ २३ ॥

दृष्टिसर्वदादेखणीअसे ॥ परीसूर्योदयींविशेषदिसे ॥ तेवींसुखजैसेंतैसें ॥ परीदुणावेयेथें ॥२४॥ चंद्रदृष्टांतादीधला ॥ तोनावेकदिसेवायिला ॥ ह्मणोनिदृष्टीचाप्रत्ययोदाविला ॥ अंगिचाअंगीं ॥ २५ ॥ जेदिवाआणिरजनी ॥ सूर्येंदृष्टिदेखणी ॥ तऱ्हींसूर्योदईदुणी ॥ शोभावाढे ॥२६॥ तेवीं गुरुकृपाआथिलेन ॥ निरंतरचिहासुखघन ॥ आणितोकृपाअर्कुंचिहाजाण ॥ अनुभवामृत॥२७॥ हाप्रकाशतांतरणी ॥ सुखतेंचिपरीचढेदुणी ॥ एवंदाविलीयेथीचाश्रवणीं ॥ सादरतापेसी॥२८

प्रियासाबायिलीहोये ॥ तैंअंगिचेंअंगींनसमाये ॥
येऱ्हवींतेथेंचिआहे ॥ तारुण्यकीं ॥ २२ ॥

तारुण्याचाभरु ॥ अंगिचाअंगींस्थिरु ॥ असोनिघेतसेपसरु ॥ प्रियेच्यामिळणी ॥ २९ ॥ ते वींइयेग्रंथींमिळणी ॥ आनंदाआनंदाचीधणी ॥ घेऊनिवेल्हावणी ॥ दावितुअसे ॥ २३० ॥

वसंताचाआला ॥ फळींफुलींआपला ॥ गगनाचियाडाळा ॥
पैलतीझाडें ॥ २३ ॥ ययालागींहेंबोलणें ॥ अनुभवामृतप
णें ॥ स्वानुभूतिपरिगुणें ॥ वोगरिलें ॥ २४ ॥

झाडाचेंपुष्पफळ ॥ तेंझाडींचअढळ ॥ परीवसंताचीवेळ ॥ आगळीकदावी ॥ ३१ ॥ अगा झाडींचीचडाले ॥ परीवसंताचेंनिमेळें ॥ कवळितीअंतराळें ॥ ठाईचिअसोनि ॥ ३२॥ तेवींआ पलाआपणप्रकट ॥ स्वानुभवेंअसेसदट ॥ परीबोलिलोंदेऊनिपुट ॥ अनुभवामृतैक ॥ ३३ ॥ नातरीस्वानुभवसंचला ॥ असोनितेणेंचितोपरवडिला ॥ परवडूनवोगरिला ॥ तयासीतोचि ॥ ३४ ॥ नातरीबोलणेंआणिभोक्ता ॥ दोन्हींहोऊनिवाढिता ॥ भोग्यभोक्तृत्वाचीकथा ॥ येवों चिनेदी ॥ ३५ ॥ नानास्वतास्वानुभूती ॥ परिगुणोनिपेसीयारीति ॥ वोगरिलेंतयेप्रती ॥ तये सीचिपाहा ॥ ३६ ॥ ह्मणोनिअनुभवअसेसिद्ध ॥ परीअनुभवामृतींविशेषस्वाद ॥ ओगरिला हापूर्णआनंद ॥ आनंदामाजीं ॥ ३७ ॥ आतांलाधतांहास्वाद ॥ मोडतीअधिकारभेद ॥ ऐसें चिकांहींविशद ॥ बोलतुअसेपुढां ॥ ३८ ॥

आणिमुक्तमुमुक्षुबद्ध ॥ हेतंववरीयोग्यताभेद ॥
अनुभवामृतस्वाद ॥ विधुरजव ॥ २५ ॥

असोयेथेंग्रंथेंकरून ॥ स्वानुभूतिनिचाडअसोन ॥ आपलेंआरोगण ॥ आपणचिकरी ॥ ३९ ॥ आणिसचाडहीहोऊनि ॥ सेवितीहेसंजीवनी ॥ त्याचीहीचाडसरोनि ॥ ऐसेंहोये॥ २४० ॥एक मुक्तएकबद्ध ॥ एकमुमुक्षुऐसेभेद ॥ हेमासलेविविध ॥ विरोनिजाती ॥ ४१ ॥ ह्मणोनिअनुभवा मृतस्वादजिहीं ॥ आळुमाळहीचाखिलानाहीं ॥ मुक्तमुमुक्षुबद्धपाहीं ॥ तंववरीभेदु ॥ ४२ ॥ येणेंस्वादेंविधुरअसती ॥ तेइतस्ततभेदेंभ्रमती ॥ ययास्वादींजेसज्ञहोती ॥ तेथेंभेदुकैंचा॥४३॥ लाधलीजैंहेखूण ॥ तैंअधिकारभोगीकवण ॥ देखिलेंनाहींआन ॥ प्रत्ययेंकधीं ॥ ४४ ॥ एवंहेंअ धिकारमासलें ॥ जैंअनुभवामृतींमिळालें ॥ तेहींहोऊनिठेलें ॥ अनुभवामृतचि ॥ ४५ ॥

गंगावगाहानाआली ॥ पाणीयेंगंगाजाली ॥
कांतिमिरेंभेटलीं ॥ सूर्याजैसीं ॥ २६ ॥

नद्यादिसंभार ॥ पावलेंजैंगंगानीर ॥ तैंगंगाएकियेर ॥ पाणियेंकैंची ॥ ४६ ॥ पाणीयेंपाणी

अवगाहिलें ॥ हेंहीयेथेंनाहींउरलें ॥ तैसेंयेणेंकेलें ॥ अनुभवामृतस्वादें ॥ ४७ ॥ किंवातमेंहोइजे सूर्याकडें ॥ तैंतमचिकोठूनिनिवडे ॥ तेवींअधिकारभेदाघडे ॥ अनुभवामृतींइये ॥ ४८ ॥

नाहींपरिसाचीकसवटी ॥ तंववरीचवानियांच्यागोठी ॥ मगपंधरावयाच्यापाठीं ॥ बैसावेंकीं ॥ २७ ॥ तैसेंजयाअ खरा ॥ भेटतीगाभारां ॥ तेवोघजैसेसागरा ॥ आंतुआ लें ॥ २८ ॥ जैशाअकारादिअक्षरा ॥ भेटतीपन्नासहीमात्रा ॥ तैसेंयाचराचरा ॥ दुसरेंनाहीं ॥ २९ ॥

परिसाचीकसवटीकसूनि ॥ पारखिजेतीहीणाउत्तमावानी ॥ तैंसाडेपंधरांवांचूनि ॥ दुजें कैंचें ॥ ४९ ॥ यालागींपरिसाचीकसवटीजंवनाहीं ॥ तंववरीचवानींभेदपाहीं ॥ तेवींयेथीचा रसुजिहीं ॥ चाखिलानाहीं ॥ २५० ॥ तयामुक्तमुमुक्षुआणिबद्ध ॥ वास्तवेंवीणजेंवानींभेद ॥ जो गाऊनिवाद ॥ वाढतअसेजो ॥ ५१ ॥ स्वरूपनहोनिविलक्षण ॥ वानिभेदजेवाचारंभण ॥ केवळ अक्षराचेंउच्चारण ॥ वाढलेंजें ॥ ५२ ॥ त्याशब्दींचिशब्दत्वनाहीं ॥ ऐसेंयेथेंचिपडिलेंठायीं ॥ मा मिळावेंतेंकाइ ॥ अर्थेंवीण ॥ ५३ ॥ अगाअक्षरेंस्वगर्भीभेटलीं ॥ ह्मणिजेअकारींअवघींमिळालीं ॥ तैंसहजचिमोडूनगेली ॥ शब्दाचीखूण ॥५४॥ आतांकेवळजोआकार ॥ तोस्वस्थानींजालास्थीर॥ सेविलेंविश्राममंदीर ॥ ॐकाराख्य ॥ ५५ ॥ नातरीवर्णभेदेंवीण ॥ निखळअकारुचिजोजाण ॥ तोमोडूनिराहिलाखूण ॥ ॐकाराचीही ॥५६॥ आतांमात्रात्रयेंगळित ॥ केवळऔकारअर्थमात्र ख्यात ॥ अकारसांठवलानिश्चित ॥ स्फुरणमात्रींतियें ॥५७॥ तेथेंध्वनीहीमोडूनिगेला ॥ बिंदुनादें सीविराला ॥ आतांशस्यंशनिराळा ॥ अनुभवाख्यजो ॥ ५८ ॥ एवंअक्षरेंमिळालींगाभारा ॥ मोडलाशब्दाचापसारा ॥ मगअनुभवामृताचियाघरा ॥ नयेतांचिआलें ॥ ५९ ॥ जेवींवोघ पाणीचिअसोनि ॥ आलेंसिंधुच्चियेमिळणी ॥ तेवींवाणीभेदसरोनि ॥ आलेंयेथें ॥ २६० ॥ अहोअनुभवामृताख्यरस ॥ तेंचिशब्दींवोतोनिमुस ॥ आलेंअनुभवामृतास ॥ भेटावया ॥६१॥ आतांशब्दचिजरीअशब्द ॥ तरीमुक्तमुमुक्षादिभेद ॥ तेभेदचिअभेद ॥ नकरितांजाले ॥ ६२ ॥ एवंमुक्तमुमुक्षादिजोध्वनी ॥ तोध्वनिचिजालाअध्वनी ॥ मगअनुभवामृताच्चियेमिळणी ॥ नयेतांआलें ॥ ६३ ॥ नातरीमुक्तमुमुक्षादिप्रचारू ॥ हाशब्दाचाजोउपचारु ॥ तोतैसा चिअसोनिमोडलाहीरु ॥ लाधतांखूण ॥ ६४ ॥ जेवींसाखरेचेगजघोडे ॥ हाशब्दजरीन मोडें ॥ तऱ्हींभोक्तयासीआवडे ॥ साखरमात्र ॥ ६५ ॥ किंवागंधर्वनगरीचेहुडे ॥ हेशब्दा चेपवाडे ॥ नमोडतांचिनघडे ॥ भाव्यार्थतेथें ॥ ६६ ॥ तेवींमुक्तमुमुक्षुशब्द ॥ हेजेवाणीभेद ॥ लाधतांअमृतानुभवस्वाद ॥ हेचझाले ॥ ६७ ॥ असोवोघमिळालेसागरा ॥ तेवींशब्दमिळोनि गाभारां ॥ येतांअनुभवामृताचियाघरा ॥ हेंचिहोती ॥ ६८ ॥ एवंहेंअनुभवाचीखूण ॥ अनुभ वामृतींचिलाधेजाण ॥ इयेविषईंनिरूपण ॥ अवधाराहोजी ॥ ६९ ॥

जैसितयेईश्वरीं ॥ अंगोळिनुभेचिदुसरी ॥ किंबहुनासरोभरी ॥ शिवेंशिचि ॥ ३० ॥

ईश्वराचीसंज्ञादावावी ॥ तरीएकिअंगोळीउभारावी ॥ तेवींस्वात्मानुभवाचीदीवी ॥ हेंचिए कि ॥ २७० ॥ किंबहुनानिखळसदाशिव ॥ तोचिहाअमृतानुभव ॥ समाधानाचाठाव ॥ हाचि

एक ॥ ७१ ॥ अगास्वात्मसुखलाधावेंव्हावें ॥ तरीहेंशास्त्रआस्वादावें ॥ व्युत्थानेंसीविसर्जावें ॥ समाधिसयेथें ॥७२॥ केलियाअनुभवामृतपान ॥ समाधिपावेसमाधान ॥ दोन्हीदशासांडून॥ हेचिहोये ॥ ७३ ॥ सांडूनसविकल्पनिर्विकल्पपण ॥ सहजसमाधिहाजाण ॥ येथीललाधतां खूण ॥ हेंचिहोइजे ॥ ७४ ॥ अहोहेंआत्मारामैकस्थान ॥ आत्मारामाचेंचिरमण ॥ ऐसेंबोलूनिउ पसंहरण ॥ अवसानकेलें ॥ ७५ ॥

ह्मणोनिज्ञानदेवोह्मणें ॥ अनुभवामृतेंयेणें ॥
सणुभोगिजेसणें ॥ विश्वाचेनि ॥ ३१ ॥

अगाविश्वाचासण ॥ ह्मणिजेविश्वजेणेंसुखघन ॥ किंबहुनाचेतन ॥ चित्तादिकांचेंजें ॥ ७६ ॥ नानाचळनाचेंहीचेतन ॥ जोपरपुरुषुसंधिहीन ॥ तोहीसुखावेजाण ॥ येथीलसुखें ॥ ७७ ॥ मा येराचापाडकोण ॥ केवळसुखीहीयेणेंसुखघन ॥ ह्मणोनिसर्वदासेव्यजाण ॥ ग्रंथराजुहाकीं ७८ नानापरमात्माजऱ्हींपरिपूर्ण ॥ तऱ्हींहेंशास्त्रतेथिंचेंरमण ॥ सुखसुखाचीआरोगण ॥ येणेंग्रंथें ॥७९॥ स्वरूपअसोनिजैसेंतैसें ॥ याग्रंथाचियेलालसें ॥ आपणचिहोतसे ॥ भोग्यभोक्तें ॥२८०॥ ह्मणोनिश्रीग्रंथाचार्य ॥ ज्ञानदेवजेज्ञानाचार्य ॥ ऐसेंह्मणितिलेंवर्य ॥ वचनद्वारा ॥ ८१ ॥ नानाहाअनुभवामृत ॥ नव्हेवचनैकसंकेत ॥ कांजेंपूर्वीचखुंटिलायेथ ॥ शब्दहीरु ॥ ८२ ॥ अहोशब्दाचेंखंडण ॥ पूर्वीचकेलेंप्रस्थान ॥ ह्मणोनहेंवचनेंवीण ॥ ग्रंथाचीरचना ॥ ८३ ॥ किंवा हाग्रंथकांहीं ॥ रचिलेंवीणरचलापाहीं ॥ अर्थठाईंचाठाई ॥ संचलासे ॥ ८४ ॥ ह्मणोनहेंप्रक र्ण ॥ ग्रंथमाहात्मैकखूण ॥ दाहावेंअवसान ॥ येथवरीआलें ॥ ८५ ॥ अहोहाअमृतार्णव पूर्ण ॥ येथेंकल्पार्णवाचीमोडिलीखूण ॥ सर्वदासंधीहीन ॥ सरलाचिअसे ॥ ८६ ॥ इयें सुधारसडोहीं ॥ प्रकर्णप्रांतुकांहींनाहीं ॥ परीनिरूपणप्रवाहीं ॥ प्रकर्णसंधी ॥ ८७ ॥ ह्मणोन दशधाभेदहीन ॥ ग्रंथराजदशप्रकर्ण ॥ यांतुनवांभक्तिवरिलजाण ॥ दाहाविहेस्थिती ॥ ८८ ॥ तेंहेंदाहावेंप्रकर्ण ॥ संपविलेंयेथेंविवरण ॥ येणेंप्रीतिपावोपूर्णे ॥ परमपुरुषीं ॥ ८९ ॥ अ होज्ञानाज्ञानशून्य ॥ ज्ञानमात्रचिपरिपूर्ण ॥ ज्ञानेश्वरेंहेखूण ॥ दाविलीजना ॥ २९० ॥ तयाचा विलासुजाण ॥ नित्यानंदेंकहेजेखूण ॥ केलेंहेंविवरण ॥ अवलोकनद्वारा ॥ ९१ ॥ एवंनित्यानंदें भरित ॥ पावलोंहाविवरणप्रांत ॥ येणेंप्रीतिपावोश्रीमंत ॥ ज्ञानाधिराज ॥ ९२ ॥ नातरीहाआ नंदार्णवअपार ॥ जियेआनंदींचापाझर ॥ तोनित्यानंदनिरंतर ॥ प्रीतिपावोयेथें ॥ ९३ ॥ जेवीं हातींघेऊनिआरति ॥ वोवाळिजेगभस्ति ॥ किंवाचुळोदकेंआपांपती ॥ तृप्तिकीजे ॥ ९४ ॥ ते वींआपोंनतेथींचेंतेथें ॥ संतोषीजेभुवननाथें ॥ जोपुंडलिकाचेनिचित्तें ॥ आकळूनिधरिला ९५ कांजेंचित्तींचाजोचैतन्य ॥ ह्मणोनफांकोनसकेचिजाण ॥ उभापदद्वयजोडून ॥ श्रद्धेइटेवरी ९६ मोडूनिक्षराक्षराचाभाव ॥ दाविलाउत्तमतेचाठाव ॥ ह्मणोनिसमपदाचीराणीव ॥ दाविलीते णें ॥ ९७ ॥ नानासच्चिदानंदपदाचाविवादु ॥ सांडूनिनिखळचिदाविलाआनंदु ॥ ह्मणोनिपाणि द्वयेंमधु ॥ सोडिलानाहीं ॥९८॥ नातरीभासताचिद्विलासभान ॥ चिन्मात्राचीएकलीचखूण ॥ ह्मणोनपीतांबराचेंपांघरूण ॥ केलेंदेवें ॥ ९९ ॥ नानापीतांबराचीझळाळ ॥ तोडीअंधकाराचें मूळ ॥ जेवींरवीचेंराउळ ॥ नसेवितेंतम ॥ ३०० ॥ आतांसंतोषाचीखूण ॥ काळत्रयींनव्हेअवि च्छिन्न ॥ ह्मणोनसर्वदाहास्यवदन ॥ प्रसन्नोन्मुख ॥ १ ॥ तैसेंचिदृश्यात्रद्रष्टेपण ॥ तेथेंनाहींमी ळनोन्मीळण ॥ नानादेखणाकमळनयन ॥ देखणेंचिमात्र ॥ २ ॥ ह्मणोनिटवकारलेंनिनयनें ॥ न

यनींगोविलींमुनिमनें ॥ येथेंनयनाचींचझणें ॥ धरालखूण ॥ ३ अहोहानयनाचाहीनयन ॥ ना तरीश्रवणाचाहीश्रवण ॥ नातरीसकळाहीजाण ॥ सकळनहोनिहोये ॥ ४ ॥ यावरीमस्तकाची पदवी ॥ तेकैसेनिआतांवर्णावी ॥ तमैवोवाळिजेरवी ॥ हेंकायघडे ॥ ५ ॥ अहोपावतांठावो ॥ परादिकांकैचाउगवो ॥ आतांवर्णनाचाप्रस्तावो ॥ राहिलासहज ॥ ६ ॥ पावतांकल्पां तजळ ॥ कैचेंतेथेंनदीवोहाळ ॥ तेवींसिरोभागचीझळाळ ॥ दुमदुमोनिठेला ॥ ७ ॥ तेथेंकोणीएकउत्तमांग ॥ येरअवघाअधोभाग ॥ हेअवघीलगबग ॥ लाजोनिठेली ॥ ८ ॥ आतां याझळाळेभीतरीं ॥ दिसावयाचीचअवसरी ॥ नानास्वानंदक्षीरसागरीं ॥ पहुडलेहरी ॥ ९ ॥ शांतिलक्ष्मीयेचेसेजे ॥ स्वरूपनिद्राकेलीवोजे ॥ आतांतेणेंसीचविराजे ॥ आथिलेनिप्रेमें॥३१०॥ भावपुंडलीकाजवळी ॥ नामघोषाच्याकल्लोळीं ॥ प्रेमळेंसीकेलीं ॥ कौतुकेंपुरवी ॥ ११ ॥तोहा सगुणनानिर्गुण ॥ सगुणानिर्गुणाविहीन ॥ निखळचिदानंदचिद्धन ॥ प्रीतिपाविजेतेणें ॥ १२ ॥ जेवींगुडाचियादेवा ॥ गुडनैवद्यसमर्पावा ॥ तेवींयेणेंस्तोत्रेंसंतोषावा ॥ कैवल्यपति ॥ १३ ॥ आतांग्रंथाचाप्रांत ॥ अवांकिलातात्पर्यार्थ ॥ नित्यानंदअद्भुत ॥ लाधलेनि ॥ १४ ॥ तोअन्यथा कधींनोहे ॥ परीनावेकलीळेंनिविग्रहें ॥ दावितांहीअनारिसेंनव्हे ॥ संचलेपण ॥ १५ ॥ तस्मा त्पूर्वापरतेवीण ॥ चिन्मात्रसंचलेंपरिपूर्ण ॥ तयाजाणावयाजाण ॥ दुजेंनाहीं ॥ १६ ॥ जाणत याजाणणयांदोहीं ॥ धर्माधर्मत्वनाहीं ॥ ह्मणोनिजयातयाप्रवाहीं ॥ पालटुचिनधरी ॥ १७ ॥ स्वरूपअनारिसेंनहोनि ॥ उमटतीनानात्वाचीयावाणी ॥ इयेचिखुणेपाहिजेन्याहाळुनि ॥ तरी नानात्वकैचें ॥१८॥ अगासृष्टीच्याआगमींअपाई ॥ प्रत्ययोअन्यथाजालानाहीं ॥ हेंहीपडिलेंठाई॥ तेणेंचिप्रत्ययें ॥ १९ ॥ नानाहाजोप्रत्ययमात्रकांहीं ॥ येथेंआदिअवसानेंसीसृष्टिनाहीं ॥ आणि नसोनिविलासलेंजेंकांहीं ॥ तेंतेथेंचिउमटे ॥ ३२० ॥ ऐसासिद्धप्रत्ययोजोकांहीं ॥ तेणेंचितो पाडिजेठाई ॥ ह्मणोनशरणरिघावेंपाई ॥ सद्गुरुच्या ॥ २१ ॥ नातरीप्रत्ययाचेंसदन ॥ जेंचिदा नंदचिद्धन ॥ जेणेंप्रकाशेजाण ॥ शरणशरण्यभाव ॥ २२ ॥ तेंसद्गुरुचेंरूपजाण ॥ तेंचिशरणरि- घावयाचेंस्थान ॥ आणिशरणभावाचेंहीउत्पादन ॥ तेथेंचिहोये ॥ २३ ॥ असोतेथेंचिझराउम टला ॥ तोहाअमृतेंसागरभरला ॥ जोनित्यानंदुचिसंचला ॥ अनुभवांमृताख्य ॥ २४ ॥ जेणें आह्मासीआह्मीपण ॥ अहंप्रत्यायाचीनित्यखूण ॥ ह्मणोनिनित्यानंदपरिपूर्ण ॥ काळत्रयातीत ॥ २५ ॥ अहोपसरलेंपदेपद ॥ परीनमोडेनित्यानंद ॥ कांजेंपदभेदेंअभेद ॥ एकपणजेथींचें॥२६ ह्मणोनशरण्यभावसारून ॥ त्याचाजालोंशरण ॥ मगलाधलोंपसायदान ॥ अनुभवामृतहें॥२७॥ मागेंउपमन्याचियेआळीसाटी ॥ दीधलीक्षीरसागराचीवाटी ॥ परीतेहीह्मणोंयेथेंकुटी ॥ येणें पाडें ॥ २८ ॥ कांजेंययाअनुभवामृतासाठीं ॥ क्षीरसिंधुहींलाळघोटी ॥ माउपमन्याचीगोठी ॥ केऊतियेथें ॥ २९॥ अगाचंद्रमादीजेखेळणा ॥ परीतोहीयेणेंमानेंसाना ॥ चंद्रयेथींचापोसणा ॥ चंद्रिकालाभे ॥ ३३० ॥ ह्मणोनिकृपाळुगुरुजननी ॥ अनुभवामृतेंकासघालोनि ॥ मजस्तनपा नदेऊनि ॥ तद्रूपताकेली ॥३१॥ नातरीश्रीनित्यानंदचरणीं ॥ हेंविवरणमंदाकिनी ॥ किंवाउत्फ ळलीहृत्कमळणी ॥ कृपाकिरणस्पर्शे ॥ ३२ ॥ मंदाकिनीमज्जनकीजे ॥ भ्रमरहोऊनिकमळींव सिजे ॥ तरीहेखूणलाहिजे ॥ नित्यानंदैक ॥ ३३ ॥ एवंनित्यानंदमजजीवन ॥ नित्यानंदमजमी पण ॥ ह्मणोनिसर्वकाळकल्याण ॥ असिजेशिवें ॥ ३४ ॥ यानित्यानंदाचापाई ॥ कल्याणावीण काई ॥ ह्मणोनियेथेंचिपाहीं ॥ करावित्स्ती ॥ ३५ ॥ येथींचेवस्तिकरूव्हावें ॥ नित्यानंदेंकरी जियावें ॥ प्रारब्धसोडूनद्यावें ॥ येचितिर्थीं ॥ ३६ ॥ हेंतीर्थनव्हेनातीर्थफळ ॥ निखळनित्यानं

दुचिकेवळ ॥ सारिलेंयेथेंत्रिकाळ ॥ विषईकविधि ॥३७॥ नातरीविधिनिषेधदोन्हीं ॥ सारूनि कर्तव्यकरणी ॥ राहिलोंआतांअकर्णि ॥ करणीतित ॥ ३८ ॥ अहोहेंअनुभवामृत ॥ शांतिबोधा चाएकांत ॥ नातरीएकांतमात ॥ श्रीज्ञानेश्वराची ॥ ३९ ॥ येथेंमीअवसरूपावें ॥ हेंबहुतकरी अपाडअघवें ॥ परीश्रीनित्यानंदाचेनिनांवें ॥ रिघावाजाला ॥ ३४० ॥ तेथेंजवनिहाळावें ॥ तंवनित्यानंदुचिअघवें ॥ आणितोचिविवरणाचेंनिनांवें ॥ मजसवेंआला ॥ ४१ ॥ नाना हाज्ञानेश्वरु ॥ तोहीपरंपरेनेंनिजगुरु ॥ ह्मणोनिआग्रहेंवीणविवरूं ॥ दाविलातेणें ॥ ४२ ॥ ह्मणोनियेथीलेखूणे ॥ तयाचातोचिजाणें ॥ येथीलपुरेंउणें ॥ नेणिजेकांहीं ॥ ४३ ॥ आतां सद्गुरुचरणस्मरण ॥ करूनिशांतरसींअसिजेमग्न ॥ परंपरेकरून ॥ आलेंजेंकीं ॥ ४४ ॥ पूर्वी श्रीशूळपाणी ॥ क्षीराब्धिचारंगणी ॥ गिरिजांबिकेच्याश्रवणीं ॥ वोपिलेंजें ॥ ४५ ॥ तियें जळींगुप्त ॥ मीनोदरींनिवांत ॥ होताश्रीमछेंद्रनाथ ॥ आस्वादिलेंतेणें ॥ ४६ ॥ तत्प्रसवशृंगी ॥ भग्नावेंवचौरंगी ॥ मच्छेंद्रदयेसर्वांगी ॥ संपूर्णजाला ॥ ४७ ॥ तोसुधारसभरित ॥ उदैलामच्छें द्रनाथ ॥ तेथूनचढलेंहात ॥ श्रीगोरक्षरायाचा ॥ ४८ ॥ तेथूनिवोसंडलें ॥ तेंबहुतांबोधींप्रस वलें ॥ त्यांतुएकेंप्रवाहेंआलें ॥ श्रीगयनीनाथीं ॥ ४९ ॥ तेथूनिचालिलाप्रवाहो ॥ तोसांभाळी श्रीनिवृत्तिरावो ॥ तेथूनसुटतांश्रीज्ञानदेवो ॥ अधिष्ठितेंजालें ॥ ३५० ॥ कांजेंकलिकाळेंलोक गांजिला ॥ त्रिविधतापेंतापला ॥ ह्मणोनशांतरसेंसांचला ॥ ज्ञानेश्वरार्णव ॥ ५१ ॥ तेणेंगीता र्थाचियासरिता ॥ निववलिंदावानळतृप्ता ॥ आणिदीधलासुधारससाता ॥ अनुभवामृतहें ५२ तोहाज्ञानेश्वरपूर्ण ॥ अमुचेकुळींमंडण ॥ ह्मणोनिकरविलेंविवरण ॥ मजकरवींहें ॥ ५३ ॥ असो हेंएकाहेलावयाच्निमातु ॥ आतांतोचिश्रीगोरक्षनाथु ॥ जोश्रीआदिनाथाचानातु ॥ मच्छेंद्रद्वारा ॥ ५४ ॥ तोतैसाचिरसुवोसंडला ॥ तंवमुक्ताबाईयाप्राशिला ॥ प्राशूनतैसाचिउरला ॥ तोश्री वटेश्वरांदिधला ॥ ५५ ॥ वटेश्वरीहूनिचक्रपाणी ॥ लाधलिहेंअमृतसंजीवनी ॥ विमळानंदत थूनि ॥ लाधतेंजालें ॥ ५६ ॥ लाधोनितोवोसंडला ॥ तेणेंचांगाकेशवदासधाला ॥ धाऊनउरला ॥ संचलाचि ॥ ५७ ॥ तेंजनकराजींपातलें ॥ तेथूननृसिंहत्वआतलें ॥ श्रीहृदयानंदींभले ॥ वोतलें तेंचि ॥ ५८ ॥ तेथूनिहीउसळलें ॥ तेणेंविश्वेश्वरत्वजालें ॥ तेथूनिसुखावोनिउरलें ॥ यावया पुढें ॥ ५९ ॥ तेजेंनिचनवेंउरलें ॥ तेंश्रीकेशवराजेंघेतलें ॥ तेथूनितृप्तजालें ॥ श्रीहरिदासस्वामी ॥ ३६० ॥ तोमातापुरप्रदेसीं ॥ प्रकटकैवल्याचीरासी ॥ तेथेंबहुतांमुमुक्षांसी ॥ पावनताजोडे ॥ ६१ ॥ असोतेहींढेंकरुदिधला ॥ तोश्रीपरमानंदींपरिणमला ॥ नानानिखळशांतरसेंभरला ॥ सुखाब्धिचितो ॥ ६२ ॥ तोचिजोसुधासिंधु ॥ तयाअवारुजालाश्रीनित्यानंदु ॥ तेणेंप्रेमळासी स्वादु ॥ पेंठाकेला ॥ ६३ ॥ नानातोआनंदाभिराम ॥ सज्जनाचाविश्राम ॥ माझेंहीनिजधाम ॥ तेंचिआयिका ॥ ६४ ॥ तयानामरूपाचीवंशावळी ॥ तरीपूर्वजहीनित्यानंदकुळीं ॥ योगेश्वरीं नगरमेळीं ॥ वस्तिपूर्वी ॥ ६५ ॥ जेंअंबानामनगरगहन ॥ तेथीलअधिष्ठान ॥ योगीजनाविश्राम स्थान ॥ नित्यानंदनामें ॥ ६६ ॥ तेथूनिवंशचालिला ॥ यथाधिकारेंवतोंलागला ॥ परीउपनाम पावला ॥ नित्यानंदऐसें ॥ ६७ ॥ मगउत्तरोत्तरेंकरून ॥ कोण्हीएकवंशमंडण ॥ श्रीमंतआणि सज्जन ॥ ज्ञानाधिकारी ॥ ६८ ॥ तोश्रीपयोष्णितीरप्रदेशीं ॥ तापीचादक्षणवासी ॥ क्षमार्जवा चीरासी ॥ आणिमहत्श्रीमंत ॥६९॥ तोकमळकरसूतचिंतामणी ॥ तेणेंसीपरमानंदमिळणी ॥ आणितत्सूतत्रिमळनामाभिधानी ॥ कुळदीपजाला ॥३७०॥ योगभ्रष्टसज्जनकुळीं ॥ तेथेंहेमातु साचली ॥ तयाअशरिरींआज्ञाकेली ॥ श्रीपरमपुरुषें ॥७१॥ मगयासांप्रदायाचीखूण ॥ पावाव

याश्रीपरमानंदचरण ॥ वोळगावेंहेंहीजाण ॥ तेणेंचिप्रेरिलें ॥ ७२ ॥ जेंमहावाक्यसंजीवनी ॥ प्रेरिलेंअशरिरींवाणी ॥ श्रीपरमानंदचरणीं ॥ पडताळिलेंमागुतें ॥ ७३ ॥ तेंहीकरुणाहस्तेंकुर वाळिलें ॥ नित्यानंदअभिधानकेलें ॥ जेंकुळींहोतेंचालिलें ॥ वंशावळीसी ॥ ७४ ॥ नातरीमूर्त चितोनित्यानंद ॥ सज्जनजनाविश्रामपद ॥ तेणेंस्वरूपेंचिसंचलास्वानंद ॥ दीधलामज ॥ ७५ ॥ माझासंभवहीतेथेंचि ॥ पाळणहीकेलेंतेणेंचि ॥ आपलाहीरूपींरुचि ॥ लाविलेंतेणें ॥ ७६ ॥ ते गोडीमियालाधोन ॥ विसरोनगेलेंदेहभान ॥ पिताहोत्साताजाण ॥ गुरुवर्यैंकीं ॥ ७७ ॥ मुळीं ह्मनित्याचाविपाई ॥ ह्मणोनिकल्याणकधींचिनाहीं ॥ यालागींअभिधानपावलोंपाहीं ॥ शिवक ल्याणहें ॥७८॥ नातरीपावलोंनित्यानंदावलोकन ॥ येणेंअवघेंचिशिवकल्याण ॥ अकस्मातलाध लोंखूण ॥ अनुभवामृताची ॥ ७९ ॥ तेंमाझेंआग्रहेंवीण ॥ अवचटेंघडलेंविवरण ॥ तेंहीसंक्षे पेंकरून ॥ सांगतुसें ॥ ३८० ॥ गोदातीरउत्तरभाग ॥ देवगिरीनगरसुभग ॥ धारागिरींपर्वतेंसी योग ॥ जयानगरासी ॥ ८१ ॥ येथेंयाज्ञवल्किश्रीमंत ॥ श्रीगोपाळश्रीकृष्णसूत ॥ तपोयोगाचें अधिभूत ॥ ज्ञानाधिष्ठान ॥ ८२ ॥ तयाचेंसांगेनगुरुकुळ ॥ तरीयेतीअच्युताश्रममूळ ॥ ह्मणो नयोगज्ञानेंविशाळ ॥ वेदसारभुक्त ॥ ८३ ॥ तयाचीगोडीफळाआली ॥ ह्मणोनिविवरणाहांव जाली ॥ नानातेंहांवसामावली ॥ विवरणींइयें ॥ ८४ ॥ असोतेणेंमनोरथकेला ॥ तोस्वामीमाझे निस्वीकारिला ॥ स्वीकारूनिउलंडिला ॥ हृद्भुवनींमाझा ॥ ८५ ॥ तेहृदिस्थात्स्याचिअर्पिलें ॥ अ पोंनस्वामीतोषलें ॥ मगपसायदानदीधलें ॥ विवरणव्याजें ॥ ८६ ॥ नानाहाप्रसादतरणी ॥ उ दैलाविवरणीं ॥ येथेंअधिकारभेदरजनी ॥ हारपोनिगेली ॥ ८७ ॥ययाविवरणकिर्णांचास्पर्श ॥ उरोंनेदिरातिदिवस ॥ मुक्तमुमुक्षुबद्धपक्ष ॥ बुडालेस्वप्न ॥ ८८ ॥ कांजेनिद्राजागृतिचीवाट ॥ मोडोनिप्रकाशएकदाट ॥ नातरीचिदोदधीचापाट ॥ वाग्पंथासीआला ॥ ८९ ॥ असोतयाचेंअ वधानउदैलें ॥ तेणेंतेजेंवाग्पंथासीआलें ॥ येऊनिवाखाणिलें ॥ ग्रंथान्वयेंसी ॥ ३९० ॥ नानास्वा मीमाझयाचेंमनोगत ॥ जेप्रकटावाग्रंथार्थसंकेत ॥ हेमियाजाणोनिनिश्चित ॥ प्रवर्तलोंयेथें ॥९१॥ ह्मणोनिपूर्वीवाखाणिलें ॥ दुसरेंनपात्रारूढकेलें ॥ गाथाशब्दींआथिलें ॥ संक्षेपिसी ॥ ९२ ॥ मागुताश्रीगोपाळमनोरथ ॥ जेओवीबद्धहोवावाग्रंथ ॥ जोकांश्रवणापठणाउपयुक्त ॥ प्रेमळां जना ॥ ९३ ॥ नानातोगोपाळसज्जन ॥ त्याचेंलाहोनकृपावधान ॥ तेंचिजालेंजीवन ॥ वि वरणासीयया ॥ ९४ ॥ त्याचियेकृपेचीआठवण ॥ होऊनिचालिलेंविवरण ॥ नानामाझें निमिशेंजाण ॥ नित्यानंदोक्तिविहें ॥ ९५ ॥ नातरीनित्यानंदेंसीअभेदें ॥ अवघींचमजसंतवृं दें ॥ हेंविवरणत्यांचेनिप्रसादें ॥ उगेंचिजालें ॥ ९६ ॥ ह्मणोनिहासज्जनप्रसाद ॥ सज्जनींच घेइजेस्वाद ॥ येथेंउणेंपुरेंपद ॥ हेंमीकायजाणें ॥ ९७ ॥ असोतयागोपाळसंनिधानीं ॥ आरंभिलीहेशब्दवोवणी ॥ मगकोणहीएककाळधरूनि ॥ उगाचिहोतों ॥ ९८ ॥ मगवैराग्यभी मरथीतीरीं ॥ परमशांतिजेपंढरी ॥ जेबोधविठ्ठलेंपुरी ॥ अधिष्ठलीअसे ॥ ९९ ॥ पूर्वीलअन्वयध रून ॥ येथेंकेलेंग्रंथावसान ॥ येथेंअधिष्ठात्रीसज्जन ॥ माहानुभवेंजी ॥ ४०० ॥ तयातुमचाचर णींवोपिलें ॥ आतांह्मणावेंआपुलें ॥ श्रवणायोग्यदेखिलें ॥ तरीस्वीकारावें ॥ १ ॥ नाहींतरीमा झेंकायगेलें ॥ मजतंववेळकमुलागलें ॥ तुमचेंचरणरेणुआठवले ॥ येणेंप्रसंगें ॥ २ ॥ मजइतुलें चिपुरेकाहीं ॥ ग्रंथोत्पत्तिकाजकाई ॥ उगाचिमाथातुमचापाई ॥ इतुकाचिलाभु ॥ ३ ॥ आतां ग्रंथसंपतियावेळां ॥ आत्मानंदुनिकटलाधला ॥ वक्तव्यार्थसरला ॥ अवधायेथें ॥ ४ ॥ ऐसेंवो ळगोनियाश्रीगुरुचरणा ॥ लाधलोंहेग्रंथरचना ॥ परीमाझेंआग्रहेंवीणजाणा ॥ उगवलेंअसे ॥५॥

तेणेंमाझेंमिशकरून ॥ दाविलेंहेंग्रंथविवरण ॥ त्यांतुआरंभीमंगळाचरण ॥ स्वतंत्रकेलें ॥ ६ ॥ यावरीपंचश्लोकेंकरून ॥ मूळग्रंथींचेंमंगळाचरण ॥ तेंहीसटीकप्रस्थान ॥ संपादिलेंऐका ॥ ७ ॥ यावरीभाषाओवीबद्ध ॥ अष्टशतमुळप्रबंध ॥ तोदाहाप्रकर्णीविविध ॥ विवरिलाग्रंथु ॥ ८ ॥ त्यांतपहिलेंप्रकृतिपुरुषवंदन ॥ दुजेंश्रीगुरूचेंस्तवन ॥ तिजेंवाचारुणोत्तीर्ण ॥ अवसानकेलें ॥९॥ चौथ्यांतशून्यवादखंडिला ॥ ज्ञानअभेदुहीदाविला ॥ सच्चिदानंदुवर्णिला ॥ पांचव्याप्रकर्णी ॥४१०॥षष्टिशब्दींशब्दखंडणकेलें ॥ सप्तमींअज्ञानअभावाआणिलें ॥ अष्टमींउतरिलें ॥ ज्ञानफुंजातें ॥ ११ ॥ नवमींसिद्धांचीरहणी ॥ दशमींग्रंथोद्भवाचीकडसणी ॥ इयेरितीग्रंथचोवणी ॥ प्रवाहें आली ॥ १२ ॥ एवंग्रंथविवरण ॥ केलेंयथामतिकरून ॥ नाहींतरीश्रीनित्यानंदुआपण ॥ उद्वाद लास्वता ॥ १३ हेंलौकिकमिशेंकेलें ॥ ऐसेंनिहेंनाहींबोलिलें ॥ मजकायउणेंजालें ॥ नित्यानंद पाईं ॥ १४ ॥ मगहालौकिकहोऊन ॥ येणेंसुखीमीसुखियांजाण ॥ तरीकायनित्यानंदपण ॥ ऐसें असे ॥ १५ ॥ नित्यआनंदह्मणिजेऐसें ॥ आनंदासीसंधींचिनसे ॥ तेथेंयाउपाधिचेंकायसें ॥ थोरपणमानुं ॥ १६ ॥ आतांअसोहीवित्पत्ति ॥ अवलोकावेंतुह्मींसंतीं ॥ वाचूनिपरिहाराचीगुंति ॥ कायसीयेथें ॥ १७ ॥ आतांसंतींहेंस्वीकारावें ॥ वांचूनिआणीकांहेंनचोजवें ॥ जेंअभिमानाचियेअडवें ॥ माजींअसती ॥ १८ ॥ जेंवैराग्यैंचोखाळलें ॥ मतांतरींसांडवलें ॥ साचस्वरूपींसांठवलें ॥ स्वानुभवेंजें ॥ १९ ॥ जेंश्रुतिशिराचेंसार ॥ तयाचेंझालेंवसतेंघर ॥ शांतीचा शेजार ॥ लाधलाजया ॥ ४२० ॥ जेंसद्गुरुसीविकलें ॥ देहभावासीमुकलें ॥ कांहींनहोनिआंतलें ॥ अवघेंचिजें ॥ २१ ॥ किंबहुनातयाचाठाईं ॥ अवघेंह्मणावयाचिनाहीं ॥ जेंशांतीवीणशांति डोहीं ॥ शांतचिजालें ॥ २२ ॥ तयाचेअंगींचिहेखूण ॥ ह्मणोनितयासीचअर्पोंहेंजाण ॥ जेवींसागरींचेंजीवन ॥ सागरींअर्पै ॥ २३ ॥ आतांकाढिलाग्रंथभावार्थ ॥ येथेंश्रुतिस्मृति केलियासाक्षभूत ॥ ह्मणोनिपठणींअधिकारहोत ॥ ब्राह्मणवर्णासी ॥ २४ ॥ मगश्रवणासी अधिकारी ॥ सुखेंहोतीवर्णच्याऱ्हीं ॥ कांजेवेदमर्यादाचतुरीं ॥ उल्लंघावीनाजी ॥ २५ ॥ नातरीशुद्धजोक्षेत्रिवर्ण ॥ तेंहींस्वताचिकरावेंपठण ॥ त्याचेनिमुखेंश्रवण ॥ इतरांसीघडो ॥ २६ ॥ असोब्रह्मनिष्ठब्राह्मण ॥ त्याचेंनिमुखेंकरावेंश्रवण ॥ स्वसुखाचीखूण ॥ लाधणेंजरीअसे ॥ २७ ॥ आतांसंताचियाश्रीचरणा ॥ निश्चयेआलोंलोटांगणा ॥ पेलावी शांतकरुणा ॥ कल्याणरूप ॥ २८ ॥ कलियुगप्रथमचरण ॥ विख्यातशकशालिवाहन ॥ पंधराशतसत्तावन ॥ संवत्सरगणना ॥ २९ ॥ युवनामसंवत्सर ॥ जेथेंशुभफळाचापडिभर ॥ मासमार्गशीर्षमाससिशिर ॥ पौर्णिमासी ॥ ४३० ॥ तैंयाविवरणाचेंअवसान ॥ होऊनिवोळगलोंश्रीविठ्ठलचरण ॥ आतांशांतरसेंभरोन ॥ पावलोंप्रसादु ॥ ३१ ॥ तोप्रसादउघडोनपाहे ॥ तंवनित्यानंदुचिनुसुधाहोये ॥ अवघेंकल्याणकोंदोनिठाये ॥ संधिहीन ॥ ३२ ॥ एवंहावाग्यज्ञुबरवा ॥ अर्पोविश्वात्मकादेवा ॥ शुभदिनुसकाळिकाहोवा ॥ मंगळाचरणेंयेणें ॥ ३३ ॥ इतिश्री अनुभवामृतविवरणेश्रीनित्यानंदकृपाजीवनेनित्यानंदसूतशिवकल्याणविरचितेग्रंथमाहात्म्यावि वरणावसाननामदशमप्रकरणंसमाप्तम् ॥

श्रीज्ञानदेवकृत अमृतानुभव
अण्णा नारेश्वर कुंटे शके १८१०

अमृतानुभवांतील कठिण शब्दांचा कोश.

अकारादि—अ-पासून सर्व वर्ण.
अखता—अक्षता.
अखरा—गुरूचा आखाडा.
अगर—शेत, बाग.
अंगण—भूमी.
अंगलगे—साह्यानें.
अंगविला—उपाधि राहित.
अंगवे—सामर्थ्य.
अंगाचें-इंधन—चारी अंगाचें जळण.
अगाधे—समुद्र.
अंगाशीं—स्वरूपाशीं-
अंगीकी-निर्मळपणी—अंगाच्या स्वच्छपणानें.
अंगीपडे—पक्षपात करी.
अंगुळी—संकेत.
अंजन—काजळ.
अघवी—सर्व, अवघे.
अघटतां—न घडतां
अडक—पडदा.
अडखिळी—अटक.
अडव—अरण्य.
अडळ—परिमळ.
अडोळलिया—आढळलिया.
अणु—किंचित्, परिमाणु.
अतयेव—यास्तव.
अंतराय—विघ्न.
अंतराळीं—आकाशांत.
अंतरवर्ति—त्याच्या पोटीं.
अतीसो—अधिक्य.
अतीत—गेलेला, बाहेर.
अतुडल्या—सांपडल्या.
अंतोरी—स्त्री.

अभावी—खोलपण.
अदोळता—हालता.
अनवसरे—अलाभे.
अनवच्छिन्न—न विभागलेलें.
अनसायीपणा—शौर्याची उतावळ.
अनारत—अप्राप्त.
अनारिसे—वेगळे, खोटें.
अनुकार—शब्द, सूचक.
अनुठाये—वेगळा.
अनुपदाची—प्रत्येक ओवीची.
अनुभाव्य—त्रिपुटी.
अनुमत्त—समत्त.
अनुवाहणी—भोई.
अनुस्यूत—अंतर्बाह्य व्याप्त.
अपर—याहून.
अपयसे आपोआप,
अपादित—संपादित.
अपांगपात—कृपादृष्टी.
अपूर्व—अलागल्यामुळें अज्ञान नाहीं तर ज्ञानच.
अपेत—सहज.
अभिभव—पराभव.
अभावाआले—नाहींसें झालें.
अमुळेपण—आपलेपण-
अमूर्पी—नमापतांयेणारे.
अरौतें—वाचून.
अर्थ—खरेपण.
अरोचक—कडवटपणा.
अलगे—समोर.
अवगम—भास.
अवग्र—समग्र.
अवघडला—बंदित पडला.

अवच्छेद—एकदेश, एकभाग.
अवतार—वारे.
अवधीं—समाप्ती.
अवसर—समाप्त, देव.
अवांकून—बळकटी करून.
अविष्करे—प्रगटे.
अव्हासव्हा—वाकडातिकडा.
अशरीरी—आकाशवाणी.
अश्रुति—स्वछंद.
असके—असते.
असन्नकाळ—असण्याचा काळ
असंवर्य—अकुंठित.
असार—नाशवंत.
असेनाहीं—असणें नसणें.
अहाच—व्यर्थ.
अळुकी—भूकेलेली.
अज्ञानाचे—व्यवहार ज्ञानाचे.
अज्ञानाचा टेका—अज्ञानाचा आश्रय.
आकृति—चाल.
आखुडे—आवरून धरी.
अगमापाई—क्षणिक.
आघात—नाश.
आटणी—विचार, संकोच.
आटे—बैसे.
आड-ठाऊन—पुढें राहून.
आडपडे—समोर.
आडळ—इच्छा.
आडवावो—अडचण.
आडसूनी—लपून.
आडळकी—स्पर्श, धक्का.
आण—शपथ. [चून.
आणीका-वांचून—उपाधिवां-

आणीती जे क्रमे—त्या क्रमानें.
आतवतें—प्राप्त होतें.
आंतलें—आटलें.
आतुडला—सांपडला.
आतें—होतें.
आंते—आंतडी.
आथिला—संपन्न
आथी—लाभ, आहे.
आंदुळे—फाटे.
आंधारी—विहीर.
आन—दुसरा.
आनंतर—जन्मांतर.
आपजवी—पांघरवी.
आपजे—वाढे.
आपयती—प्राप्ती.
आपेसया—आपेआप.
आपयसी—स्वतंत्र.
आफुट—अखंड.
आभास—भ्रम.
आमेस—आमावास्येस.
आह्मास आह्मी—स्वरूपास-स्वरूप.
आरसे—नेत्र.
आराधकाच्या—साधकाच्या.
आरोगण—भोजन.
आरोगूं लागे—भोगूं लागे.
आवगत—खेळ.
आवगे—अंगिकारी.
आवघियाची रजनी—सर्वांचें लयस्थान.
आवडी—आनंद.
आवाप्तकाम—पूर्णकाम.
आवांकिला—बोलला.
आवरा होला—लहान झाला.
आवरी—आखूड करी.
आवारू—पात्र.

आस्वादावे—रुचि घ्यावी.
अश्रो—आश्रय.
आहानी—अहोरात्र.
आहेवतंतू—मंगळसूत्र.
आहाळ—पोळणे.
आळली—संपली.
आळुकी—आवड, लोभ.
आळुमाळ—किंचित्.
आज्ञेचा—ब्रह्मविद्येचा.
इत्थंभूत—साद्यंत.
इये खुणे—ऐक्याच्या खुणेस.
इतरगर्वि—इंद्रियें.
इतस्तता—बारावाटा.
उखा—उदय,उषा.
उखी—मृषा, वृथा.
उगले—उगे.
उगवे—नाहींसा.
उगत—उत्पत्ति.
उगाणा—उलगडा,समाप्ति,अनुभव, स्वाद.
उगळी—ओके.
उचिता—प्रेमासी.
उंच—उत्तम.
उजगरा—श्रम, कंटाळा.
उजाळ—पांढरें, प्रकाश.
उजिरा—उदय,उत्कर्ष,समोर.
उजिवडे—प्रकाशे.
उजु—समोर, अनुकूळ.
उटिजे—मळ काढणें, पुसणें.
उठिले—उत्पन्न झाले.
उणें—नाहीं.
उत्थान—उधाण, भरती.
उदळता—उसळता.
उद्गारण—बोलणें
उद्गदले—खवळले.
उद्दीपे—प्रगटे.

उद्बोध—जागृती.
उद्योतकार—प्रकाश.
उन्मादे—खवळे.
उन्मीळण—पाहतां.
उन्मेष—ज्ञान, बुद्धी.
उपपत्ति—युक्ति, दृष्टांत.
उपेय—वस्तु.
उमगिले—उपमा दिली.
उपखा—कभीपणा,नाश,नाहीं.
उपरम—शांती, समाधान.
उपरू—योग्यता.
उपरोध—प्रतिबंध, आग्रह, संबंध.
उपरोधेवीण—द्वैताशिवाय.
उपलब्धे—प्राप्त.
उपलभ्यता—प्राप्ति.
उपलवण—व्याख्यान.
उपलवला—भरला.
उपलविले—विस्तारले.
उपविष्ट—प्राप्त.
उपलविजे—विस्तारे.
उपसहरणं—बोलणें.
उपसाहो—सहज.
उबगलें—समजलें.
उपसाहून—क्षमा करून.
उपसे—उपटी.
उपास्ति—सेवा, उपासना.
उंबरा—स्थान.
उभयपण—द्वैत.
उभला—उद्भव.
उभारी-नामरुपात्मकउभवणी.
उभारिली—बोलिली.
उमजले—स्वरूपा आली
उमसे—अवशेष.
उमसो—ठाव, पहाणें, दिसो.
उमाणी—मोजी.

उमाणून—पडताळून, मोजून. ओळखून.
उमाळे—उसळे, तरंग.
उरंग—हीनरंग.
उरी—उरणे.
उर्जितउर्जित—मोठीमोठी.
उलटे—पालटे.
उलंडिला—उसळला.
उलंडू—उगव.
उवाइले—प्रकटपणें.
उवाये—प्रकटे, उत्कर्ष.
उशिटि—लिप्त, उष्टी.
उसासला—उसळला.
उसासे—विशेष.
एकगुणें—शब्दामुळें.
एकत्र—एकच.
एकमुख—एकार्थवाचक.
एकरस—ब्रह्मरस.
एकवट—एकत्र.
एकाहारीं—चिद्रूपीं.
एकाहेलावा—एक फांदी, खांदी.
ऐलिकडे—अंतःकरणाकडे.
ओजावोनेदी—हाक मारली. ह्मणजे ओदेतो.
ओडंबरी—गारुडिविद्या.
ओपे—अर्पण.
ओसरलिया—विझाल्या.
ओळंबते—झोंबते.
कचुंक—कवच.
कडसणी—विचार.
कडवसे—उग्रपण.
कंदु—कांदा, बीज.
कनक—सोनें.
करणी—इंद्रिय.
करणें—इंद्रियें.
करी—योगानें, कडून.
कर्षे—आकर्षे.
कळा—स्थिति.
कळासे—बांधला जातो.
कळिकाटा—कलह लावणार.
कांटाळे—ताजवा.
कांडोरी—पेर.
कानाखाली—श्रवणगोचर-नाहीं.
कामविला—संपादिला.
कामवीजे—साधिजे.
कामवावे—इच्छावे.
कायटी—घालमेल, युद्ध.
कार्यक्षम—उत्पन्न.
कालोवा—सामरस्य.
काष्टा—सिद्धांत.
काह्या—कशाला.
काळवखे—आंधार.
कीर—निश्चयानें.
किरण—प्रकाश.
कीळ—तेज.
कुटी—निंदा, आळ.
कुटे—निंदा.
कुमरू—बाळ.
कुडे—कुटिल, खोटें.
कुरवंडी—ओवाळणी.
कुसरी—व्याप्त, कौशल्य.
कूळ—समुदाय.
कैवल्य—मोक्ष.
केउतिसुये—कोठेंघालावी.
कोणी एक—अनिर्वचनीय.
कोणेठेविजेठाई—कोणी याचा ठिकाण काढावा.
कोडें—कौतुक, समाधान.
कोणेदशे—जागृदादि.
क्रीडारोळ—खेळ.
क्षर—नाश.
क्षोभ—उठणें.
क्षोभना—उद्भव.
खणुवाळ—निबर.
खर—तीक्ष्ण.
खवळती—माजती.
खवाणी—आकाशशब्द.
खुणाविला—विराला.
खुर्पे—शस्त्र.
खेव—तत्क्षणी.
खोचले—रोविले.
खोची—निषेधी.
खोली—अधिष्ठानीं.
खोळी—ओंटी.
गगनोल—खपुष्प.
गण—समुदाय.
गतागतता—जाणेंयेणें.
गति—समाप्ति.
गरिमा— मोठेपण, महत्व.
गवसले—आच्छादिले.
गिवसे—सांपडे.
गंव्हर—हृद्गत.
गाउडी—गांवढळ.
गाडे—माळिका.
गाथा—गोष्टी.
गाभारा—मध्यघर, ओंकार, गोठण.
गावडे—अनाडीपण.
गाळी—टाकी.
गुंति—अडचण.
गिवसिला—सांपडला.
गिवसू—पाहू.
गिवसे—प्रकाश, व्यापी, आच्छादी, सांपडे.
गुति—गरज.
गुंफिवा—गुंफितो.

गूढ—अप्रकट, अव्यक्त.
गोमटे—निवळ, चांगुलपण.
गोरांगण—ज्ञानाग्नि.
ग्रंथार्थ—उघड.
ग्रासून—गिळून.
घटे—घडे
घनवट—परिपूर्ण, नाव.
घरवात—संसार, घराचार.
घरौतेवरौते—बायकोपुरुष.
घापता—घेता, घालता.
घापे—प्रवेशे.
घेईजेत—ग्राहक.
घेते—ग्राह्य.
घेणेंदेणें— त्रिपुटीकाळीं व्यापार.
चढल—तुकडा.
चवी—रुची.
चाखो—सेवन.
चांग—चांगुलेपण.
चांगावें—उत्तम, चांगुलपण.
चाचुवेस—तोंड, चोंच.
चाड—इच्छा.
चांदिणे—पांढरें.
चापेपण—चंपक, सुगंध.
चारूस्थलीं—निर्विषेशीं.
चावळोनी—बोलोनी.
चिकसा—उठणें, सुगंधिद्रव्य.
चित्षेश—निर्विषेश.
चिदोन्मेष—गणपती.
चिदावेश—सत्प्रवेश.
चुकी—अन्यथा.
चुंबित—आलिंगित.
चुळोदक—चूळभर पाणी.
चूडामणी—मुगुटमणी, श्रेष्ठ.
चेणे—जागृती.
चेववित—जाणवत.
चेवविली—जागीकेली.
चोखडे—निर्मळ.
चोजवणें—जाणणें.
चोजविली—कळली.
चोजवे—जाणवे.
चोळखा—पदर.
जनक—कारण, पूर्वी.
जन्म—उत्पन्न.
जल्प—शब्द, वाक्य.
जाउपे—जोडी, संतती.
जाउळ—जाईचेंफूल.
जाकलि—ज्याकाळीं.
जागणी—स्वरूप.
जाती—प्रकार, पदार्थ.
जाणण्याच्याघरीं-अधिष्ठानीं.
जालिया—संतती, उजळलिया.
जिणता—निरास.
जियोदोष—जिच्या उद्देशानें.
जिवाचेजीवी—स्वरूपानें.
जिवाळी—सजीव.
जीयें—उदयास.
जेता—जय.
जेसणा—जेवढा.
जोगवतअसे—पुष्ट होत असे.
जोगवणी—संपादणी.
जोगाऊन—पुष्ट होऊन.
झकाविले—ठकविलें.
झडती -लौकर.
झडपेना—जाईना.
झणी—कधीं, नको, नलगे, नव्हावे.
झणे—नाहीं.
झळाळे—सरे, तेज.
झापी—झाकी, लोटी.
झांवळे—मंद.
झोक—विकार.
झोपलोटे—अज्ञान जातें.
झोविली—झाला.
झोळ—पदर.
टणकोनि—श्रमोनि.
टवाळ—मिथ्या.
ठसा—आकार.
ठाई—स्वरूपी.
ठाऊनी—राहून.
ठाउवी—ठावकी.
ठाकी—माग, गती.
ठाकिजे—पाविजे.
ठायेठावो—परिपूर्ण.
ठावोवरी—येथवर, ठिकाण.
ठेली—राहिली.
ठेवाठेवो—उठाठेव.
ठेवी—द्रव्य.
ठेवा—आकार.
डंकु—डंका.
डगर—कीर्ती, आख्या.
डंशु—तात्पर्य, अभिप्राय.
डाखळे—चित्राविचित्र.
डिंव—शब्द.
डिंबे—आकृतीनें.
डिरू—अंकूर.
ढळे—हले.
णकार—ण असें तीन रेघाचें अक्षर.
तडा—फुटणे.
तदंतःपाती—त्यातीलच.
तन्वंगी—स्त्री.
तर्क—शब्द.
तवका—आवेशानें.
तळवटी—अधिष्ठानीं.
ताटस्थभूत—मनोलय.
तानवटे—कोष्टयाचा माग.
तिमिर—नेत्ररोग.

तुरंव—धारण.
तुरंबी—लेई, पांघरी.
तूर्य—द्रष्टा, जाग्रदादिपैकीं चवथा, तिहींचा साक्षी, उगेपण.
तूष्णींभाव—मोहित, स्तब्ध.
तुष्णीभूत—मुके.
तेचशांति—सेजशांती.
तेथें—प्रळयकाळीं.
तेथेंहाकैंचा—शब्द.
तेवीं—अतएव.
त्याचीपाही—त्याला पाही.
त्राय—प्रतिष्ठा.
त्रिकाळीं—जाग्रदादि.
त्रिजगती—त्रैलोक्य.
त्रिपुटी—वस्तु, पदार्थ, वृत्ति.
त्रिपुरासुर—तीनगूण.
त्रिशुद्धि—कालत्रयी.
त्र्यंबक—त्रिनेत्र.
त्र्यंबकत्व—अविकार, प्रकृति.
थडिये—नदीतीरीं.
थळीव—वडी.
थारो—राहो.
थावे—ध्यावे.
थिता—व्यर्थ, खोटें.
थेकुली—लहान.
थोकली—डौली.
थोकुली—स्थिर झाली.
दंडी—काठीवाला.
दयाबाहे—दयाहस्त.
दरकुटी—पर्वताची घळ.
दरी—गुहा.
दर्शन—त्रिपुटींतील मध्य.
दशा—अवस्था, वात.
दशेचा—ज्ञानावस्थेचा.
दळ—समाज, सेना.
दाटणी—व्याप्ती.
दांडी—वीणा, कर्ण.
दादुला—पती.
दानी—परोपकारी.
दिठा—आत्मा.
दिठीच—द्रष्टाच.
दिठीचींलुगडीं—प्रकाशाचीं वस्त्रें.
दिठीफावे—दृश्यास भेटे.
दिठीवा—कृपादृष्टी.
दिठीवेचा—द्रष्टा.
दिवटा—प्रकाश.
दिवो—दिवस.
दिहाचा—दिवसाचा.
दुजा—इतर.
दुण—विभाग.
दुणीचे कंचुक—द्वैताचें पांघरूण.
दुथडी—दोन भाग.
दुबंधी—पाटांव, दुरंगी लुगडें.
दुभे—पान्हा.
दुवाई—भेद.
दृङ्मात्र—केवळस्वरूप.
दृती—सुगंधी.
दृश्य—जगत.
दृष्टी—त्रिपुटी.
देखता—उघड, द्रष्टा.
देखी—दृष्टी.
देव—कोड.
देववेल्या—कोणी देईल काय.
देवगिरी—दौलताबाद.
देवांगण—शपत.
देवीं—देवाचे ठाईं.
देहास्पद—घर.
दैविकीचे—दैवीसंपत्ती.
दोघुले—दोन.
दोंद—शरीर, बिंब.
दोवचने—प्रकृतीपुरुष.
द्रष्टाद्रष्टे—आत्मा.
द्वाड—दुर्घट, अशक्य.
धडफुडी—पूर्ण.
धडी—निर्विशेषी.
धणी—तृप्ती.
धरा—आश्रय.
धवलारे—मोठ्या हवेल्या.
धांडोळा—शोध.
धांडोळी—निवडून काढी.
धांदा—चुरा.
धार—गोडी.
धारकी—युद्धीं.
धारागिरी—वेरूळ.
धाला—तृप्त.
धावकारू—पाठिराख्या.
धांवे—पसरे.
धीवसा—धैर्य.
धुमे—परिपूर्ण.
धुरे—पुढें.
धूम्रत्वकाय—धुरासारखे.
नकडसी—नविचारी.
नघसवटो—नझिजो.
नपाहत—भूतभविष्यादि.
नफवे—येतनाहीं, नफाटे.
नवाळी—रस.
नमंडे—नपडे.
नविकरोनी—नबदलोनि.
नशिवतां—नपाहतां.
नसंठो—नसांठवो.
नसंडिती—नटाकिती.
नसते—वांचून.
नसरती—नप्रवेशती.
नसरे—नमिरवे.
नागरू—सुंदर.
नाडिजेल—ठकवील.

नाथिले—खोटी.
नाना—बापा, अथवा.
नावेक—क्षणभर.
नाहिंपणासकट—शून्यासकट.
निके—खरे, चांगले, निश्चयानें.
निकराचा—निक्षून.
निकेतन—घर.
निगमवन—उपनिषद्भाग.
निगदिले—बोलले.
निगुती—निश्चित.
निघणें—वेगळें होणें.
निघोट—एकवट.
निफजतां—न शिवतां.
निडारिले—पक्वदशा.
नीच—निज, नित्य.
निदसुरे—निद्रेंतील बोल.
निदर्शन—उपमा, दृष्टांत.
निदेचें पडणें—झांपड.
निपटना—अत्यंत, अगदीं.
निफजा—उत्पन्न.
निमाली—गेली, सरली.
नियमेंवीण—पाहिल्यावांचून.
निरवसान—समाप्ती.
निरस्तता—नाहींपण.
निरुती—विचारांतीं, निश्चयानें.
निरुत्तर—विस्तर.
निरोधन—नाश.
निरोध—हठयोग.
निर्वचितां—विचारतां, पहातां.
निर्वाळ—निर्मळपणें.
निर्वेद—वैराग्य.
निवटी—बाधित, निवडी.
निशी—नाहिंपणा.
निवटले—मेले.
निवांत—मग्न.
निशाण—डंका.

निश्वासे—वेदे.
निष्कर्ष—शेवट.
निष्कळ—कळेनींपूर्ण.
निष्टंक—केवळ.
नुटी—नाहीं.
नुधविजे—नउठिजे.
नुमसू—नमानू.
नुमसे—नसांपडे.
नेटून—ठांसून.
नेटी—परिपूर्ण.
नेणेकोण—कोणती.
पडळ—पटल.
पडताळिलें—खरेंकेलें.
पडप—शोभा, आवडी.
पडिभरे—अनुभवे.
पडसाई—छाया.
पदत्रय—प्रत्यक्ष, अनुमान, शब्द.
पतितप्रवाह—प्राप्तहोईल.
पदद्वय—दोनओंव्या.
पदार्थ—अलंकार.
पदें—ओंव्या.
पंधरावें—पंधरांचे दराचें.
परतू—उलटू, वाटू.
परणू—विवाह करूं.
परवडिला—माखला.
परवडी—प्रकार.
पराअपरा—मागील पुढील.
परि—प्रकार.
परिच्छिन्न—वेगळे.
परिच्छेद—वेगळेपण.
परिगुण—पदार्थ.
परिकर—उघड, आसमंतात.
परिपाडे—सारखे, बरोबर.
परियळ—खाण्याचे पदार्थ.
परिसकार—उघड.

परिहर—नसतां, उत्तर.
परिहार—दूरकरणें, उपमा.
पऱ्हा—पाप.
पल्हेचा—कापसाचा.
पवाडे—बोलणें, उद्योग, कीर्ती.
पसरे—पूर्णतेनें.
पसायदान—प्रसाद.
पहुडले—निजले.
पाईक—चाकर.
पाखाळे—प्रक्षाळे.
पांग—संबंध, वांचून, नाहीं, दरिद्र.
पांगूळ—पसरणें.
पाचारिल्या—बोलाविल्या.
पाचोवा—दृष्टी.
पाठाऊ—साह्य.
पात्रतेनें—भांडीं.
पाटणी—शहर.
पाटी—बरोबर.
पाठीकडून—मागलेकडून.
पाठिशींझाली-नाहीशी झाली.
पाड—थोरी, बरोबरी.
पातयाचीमिठी—नेत्रांच्यापापण्या.
पात्र—शेत.
पाती—दळ, पांकळ्या.
पान्ति—पंगती.
पारखी—परिक्षा.
पारिषी—पारोशी.
पारावार—समुद्र.
पालव—पदर.
पारूपली—परतली, शिळी-[झाली.
पाहाणयास—दृश्यास.
पाही—चरण.
पिऊनगेले—नाहींसे झाले.
पिसाट—वेडा.

पिसुण—रक्त.
पुंजा—सूत.
पुंजाळला—दैदीप्यमान.
पुंजाळून—मिळून.
पुंजाळे—वोंटाळे.
पुटी—पूड.
पुढिला—दुसरा.
पुनरुक्त—दुसऱ्यानें, व्यर्थ.
पुरे—बरोबरी.
पुसे—नाहींशी होती.
पैठा—स्थित.
पैठी—प्राप्त.
पेंधा—पांगळा.
पेलत—वाढत.
पेलली—ठाकली, लोटली.
पेलावी—फेंकावी.
पेवावें—प्यावें.
पैशून्यता—न्यूनता.
पैस—दृढता, विचार.
पैसा—राहो.
पैसू—अवकाश.
पैसे—पूर्णत्वें.
पोखरणी—विहीर.
पोटसुनी—पोटांत घेऊन.
पोतास-कापूर.
पोहे— पाणपोई.
प्रकाश्य—जग.
प्रकृती—देवी.
प्रणवाक्षरी—विराटादि.
प्रतारण—फसविणें.
प्रतियोगी—प्रतिकूळ.
प्रतिकूल—विपरीत.
पृथ्वीची—मातीची.
प्रत्यङ्मुख—आत्मोन्मुख.
प्रत्ययोन्मुख—स्वरूपोन्मुख.
प्रथा—प्रख्याती.

प्रबंधु—ओंव्या.
प्रबोधी—जागेपण.
प्रबुद्धाची—ज्ञानाची.
प्रसवले—संचले.
प्रसक्तपण—उत्सुक.
प्रस्ताव—अध्याय, संभव.
प्रस्तावी—वार्ताकरी.
प्रवर्त—व्यवहार.
प्रज्ञा—प्रतिज्ञा.
प्राकृत—देहसंबंधी.
प्रांजळ—सविस्तर.
प्रांती—समाप्त, शेवट.
प्रेमळा—प्रेमयुक्त.
फणींद्र—सर्प.
फरके—दृश्य.
फरकेनादिसे—दृश्यस्वरूपाहून वेगळें नाहीं.
फरारी—ओढ.
फांका—विकाश.
फाकावी—भ्रमवी.
फाकावा—बहकावा.
फाके—वाढे.
फावला—प्राप्तझाला.
फावली—नाहींशीझाली.
फावा—प्राप्तहोतो.
फुडे—स्पष्ट.
फेडूं—काढूं
फेडून—निरसून.
फूज—अहंकार, गर्व.
फोल—पोंकळ.
बडिवाळ—प्रतिष्ठा
बरडी—खडकजमीन.
बरवे—शोभे.
बहकताती—शोभतात.
बहके—उधळे.
बहुडे—परते.

बहुरूप—जगदाकार.
बहुडणें—लयासजाणें.
बाईला—बायको.
बाग—मार्ग.
बागे—योगे.
बागू—व्याख्यान.
बांधा—ढेप.
बांधला—मीह्मणोंलागला.
बांधावी—व्यवहार.
बाधांवणे—बोलावणें.
बापुडी—गरीब.
बिके—वैभव, तेज, वेळ.
बीजे—दुसरें
बिहितुअसे—भीतअसे.
बुजावणी—समजूत.
बुजे—समजे.
बुंथी—पांघरूण.
बैसोंघाली—तळींघाली.
बोणें—अन्न.
बोध— ज्ञान.
बोधले—कळले.
बोभाट—व्याख्यान.
बोभावे—हांकमारावे.
भरे—पूर्णपणें.
भडसे—उत्कर्ष, अधीकपणा.
भरोवरी—श्रम, बरोबरी, येणेंजाणें.
भवे—गर्ता.
भवावर्ती—संसारभोरा.
भवरा—भ्रकर.
भांब—पोकळ.
भारती—वैखरी.
भारी—ओझें.
भाव—मिथ्या.
भावे—आवडे.
भाळला—वशझाला.

भिंग—अभ्रक.
भीतरीं—अंतरीं.
भुंजीजे—भोगावे.
भुजीत—भोगितो.
भेडे—भित्रे.
भोज—कौतुक.
भोग्यभोक्तृत्व—त्रिपुटी.
मऊ—मोजण्यास.
मकरी—मच्छ.
मकरध्वज—काम.
मंदरू—पर्वत.
मंदरूप—सूक्ष्मरूप.
मद्वी—वस्त्र.
मध्योल्लेख—दृश्य, दर्शन, द्रष्टा, यांपैकीं मधील जें दर्शन.
मवावे—मोजावे.
मल्हारे—योग.
मशी—शाई.
महुडे—मेघ.
माजे—जोरधरी.
माझारीं—मध्यें.
मागुती—पुन्हा.
मात्रा—ओंकार.
मात्रिका—बावनमात्रा.
मांदुस—पेटी.
मांदी—समुदाय.
माथुला—रवी.
मानुसवणें—विषयनहोणें.
माया—माता.
मायाकुंजर—कपटहत्ती.
मावा—लीला.
मावेचे—मायात्मक.
मिठी—संकोच.
मिरवणें—प्रसिद्धि.
मुकुळ—कमळ.
मुगीमूग—मौनस्थिती.
मुडा—पेंढयाचा.
मुद्दला—कारण.
मुद्रा—चिन्ह, आकार.
मुरडोनी—परतोन.
मुसावला—भरला.
मुहरे—उत्पन्न.
मुळवणी—बोळवण.
मुळीके—पहिले.
मेचू—आवड.
मेरे—सिमा, हद्द.
मेळे—परत्वें, कृपेनें.
मोटके—निपुण, चांगले.
मोडोनिया—दाटभरून.
मोदळा—गवताची बुजावणी.
मोहरे—प्रमाणें.
मोहिरे—भ्रांती.
यथातथ्य—जसजसा.
याचेठाईं—ठायींठायीं.
युक्ति—शक्ति.
येर—इतर.
योग—भूमिका, स्वरूपस्थिती.
योगेश्वरी—जोगेश्वरी.
रचि—उत्पन्नकरी.
रती—प्रीती.
रंधन—स्वयंपाक.
रंभागर्भ—केळीचा गाभा.
रवा—गोळा.
रससोय—स्वयंपाक.
रश्मीकरी—प्रकाशानें.
राउळीं—देवळांत.
राखोंजातां—तारूं जातां.
राणीव—सार्वभौमत्व.
राविले—रंगविले.
रावी—रंगवी.
रावतीया—शिष्य.
रिझो—संतोषपावो.
रिझावें—ऐकावें.
रिद्धीं—वृद्धी.
रूणायताच्या—झालेंचपाहिजे.
रूढीत—कार्य.
रेखा—पाउल.
रोहक—धोरणानीं.
रोळ—क्रीडा, गलबला.
रोळे—लोपे.
लक्षणाची—जहदादि.
लग्न—ऐक्य.
लगबग—घालमेल.
लटिकेवरी—मिथ्यात्वानें
लता—वेली.
लवचक—पोंकळ.
लऊन—मिटून.
लाघव—खेळ्या.
लाधे—सांपडे.
लाधला—पावला.
लाटी—बळकट.
लाविती—मिटतो.
लाहिजे—सांपडेल.
लाहता—पाहता.
लाहो—प्राप्तहोवो.
लावी—जाळी.
लिहिपुसे—नाहींपणा.
लेख—समज, गणना.
लेखी—संख्या.
लेखीयोका—दिसेनाका.
लेखीयासी—गणनेसी.
लेपें—चित्रें.
लोटिता—नाशता.
लोह्या—द्रव्य.
लोधली—लुब्धझाली.
वटु—वड.
वतवतु—वटनटु.
वरखु—वृष्टी.

वरमती—जाणती.
वराचा—राज्याचा.
वरिवंडली—परिपक्क.
वरी—पर्यंत.
वहिला—लौकर.
वळघत—चिकटत.
वळघा—चढला.
वळसा—वळण.
वाइली—वाहिली.
वाईल—प्रवेश.
वाइले—वेगळे.
वाकपंथ—वाचा.
वाख—तृप्ती, जाड्य.
वागयज्ञ—वाचेसआलेंतें.
वाग्देवता—वाणिरूपवेद.
वाचकनव्हे—नांवनव्हे.
वाजता—जाणता.
वांझोले—वृथा.
वांझट—व्यर्थ.
वांटणी—विभाग.
वांटे—वाटणी.
वाडी—वेगळेपण, खरेपणा.
वाडी—रीघ, वागणूक.
वाडीया—वाढला.
वाड—मोठी.
वाणी—मासला,प्रकार.
वानी—प्रकार.
वाती—दिवे.
वायबुंथी—खोटेंझांकण.
वायाणे—व्यर्थ.
वायसे—व्यर्थ.
वास—जागा,अपेक्षा,अंग,दृष्टी.
वायुचाठेला—विश्रांती.
वाव—रीघ, व्यर्थ.
वावडे—बोले.
व्यावरीजेल—व्यवहारिजेल.

वावुये—धारणकरतांयेणें.
वाल्हे—वेगळे, प्रियत्व.
वासिपे-भयपावते,लोपपावला.
वानेपरी—मासले.
वाशिपे—नसे.
वाहणी—प्रवाह.
वाहे—ग्रहणकरी, मानी.
वाहो—प्रवाह.
वाहे—घेतो.
वाळणे—निरासकरणें.
विकळ—होईना.
विखो—विषय.
विखुरलीया—विभागलीया.
विखोरी—पसरणें.
विखरली—तुटली.
विटाळा—संबंध.
विडंबन—क्रीडा.
विधुर—रहित.
विनटली—राहिली.
विन्यास—सामर्थ्य, विस्तार.
विप्ताविली—बुडविली.
वियें—व्याली.
विपावो—प्रकार, रीति.
विपायें—कदाचित.
विवळे—दिसला.
विवरण—टीका.
विशद—उघड.
विश्वासी—जगासी.
विसावला—विश्रांती.
विसकुसी—विसकट.
विसंचला—विकसला.
विसंबे—विश्रातीपावे.
विसंबला—लीनझाला.
विसुरा—माग.
विहाळी—स्वारी.
वीण—सोडून.

वृत्तीचीवाव—वृत्तीचेहात.
वेखासे—आग्रह.
वेठळो—युक्त.
वेधवी—परिधानकरी.
वेदून—ज्ञान.
वेल्हावती—डोलती,विस्तारती.
वेल्हावणी—संप्रदाय.
वेल्हावे—खेळे.
वोगरू—भात.
वोजावोनेदि—हांकफुकटजा-
ऊंदेतनाहीं.
वोडवले—प्राप्तझाले.
वोझावले—गेलेनाहीं.
वोडंबरी—गारुडीविद्या.
वोढणी—यत्न.
वोथर—पडशब्द.
वोपसळ—मिना.
वोपे—अर्पण.
वोवणी—वोव्या.
वोरवार—खटपट.
वोल्हावणे—भिजणें.
वोसरे—पान्हा.
वोसणती—बरळती.
वोहे—कास.
वोसरल्या—सरल्या.
वोसंडी—टाकी.
वोहरा—वधुवरा.
वोहळणे—वाहूनजाणें.
वोळगे—शरणजाई.
वोळंबते—लोंबते.
वोळणे—प्राप्तहोय.
वोळगे—वाचे.
व्यवहारिक—दृष्टांताकडील.
व्यष्टी—जीव.
व्याजें—निमित्त.
व्यापिताठाय-व्यापून

व्यावृत्ति—निवृत्ति.
शकली—भाग, तुकडे.
शबल—मलिन.
शबलांश—वाच्यांश.
शतपथ—वेद.
शब्दराशी—वेद.
शब्दाचीलिहीपुसे-नाहींपणा.
शहाणे—जाणणें.
शासन—आज्ञा.
शीणलेवा—श्रमद्यावा.
शिनानी—वेगळाली.
शिरा—पक्वान्नविशेष.
शिराणी—वांचून, तोटा.
शिळा—पारोसा.
शुद्धिकारी—अधिकारी.
शेखीं—निर्विशेषी, शेवटीं.
शेजार—शय्या.
शेजे—निस्तेज.
शेल—अग्रभाग.
शेष—विचारांत.
श्रेणी—पंक्ती, परंपरा.
श्रवण—कान.
श्रुति—शब्द.
सचित—ज्ञान.
संचू—समुदाय.
सणु—उत्साह.
सतुके—सत्यत्वें.
संधी—पडदा, वेगळेपणा, कपट, अज्ञान.
सपडपे—सभूषणे.
सपत्न—शत्रु.
संबंधी—समग्र.
संबंधिला—भेटला.
[illegible]—वेळ, पाहार.
सुकुळ—समूह.
सुगीसू—वैभव.
समष्टी—ईश्वर.
सरे—सरल्या.
सरिसे—जवळ.
सरोभरी—वेग.
संवलितु—त्रिपुटी.
सवा—तत्क्षणीं.
सवंगणी—कापणी.
सवडे—पडे.
संसरिसु—सारांश.
सवा—बरोबर.
संसरण—व्यापार.
संसारा—निरसन, नाहींपण.
सहवास—एकत्र.
सहस्रबाह्य—सहस्रहात.
सळू—अंकूर, न्यूनत्व.
सांकडें—संकट.
सांगडा—सारखा.
साचा—कोरा कागद.
साचीं—अधिष्ठानीं, खरेपण.
साचुला—खरा.
साचुकलें—खरे.
साजी—टवटवीत.
सातां—असतां.
साजिरे—शोभा.
साडेपंधरी—साडेपंधरांच्यादराचें.
सात—सहित.
साधणें—मैत्री.
साधलें—मारले.
साधी—सांपडवी.
साधून—मारून.
साधे—निरसावे.
साध्य—आत्मा.
साना—अपात्र, लहान.
सामावतू—मावळला.
सामराज—सार्वभौमत्व.
सारी—नाशी.
सारिला—गेला.
सारुनी—नाशूनी.
सावयव—सगुण.
सावकाशता—परिपूर्णता.
सावाये—साह्यता.
सावायली—सकाम.
सावेवता—साकारता.
सावावो—जमाव.
सिते—दोरी.
सिद्धाते—सिद्धांत.
सिनानी—वेगळी.
सुखासनी—पालखींत.
सुरवाड—पूर.
सुजती—चालती.
सुजे—जाणवे, सुचे.
सुदले—दिले, घातले.
सुतला—निजला.
सूत्र—अनुसंधान.
सुनी—घेऊन, घालून.
सुमरु—स्मरण.
सूर्यदिठी—पूर्णदृष्टी.
सुरया—सुरीनें.
सुरवाडे—सुभिक्ष, स्वाधीनपणा, पाडे.
सुसास—अवकाश.
सुसास—सांगण्याजोगें.
सुवाये—आश्रयानें.
सैंघ—स्वयंभ.
सौकट—कोष्टचाचा माग.
सौरभ—सुवास.
स्वैर—यथेष्ट.
सौरसू—आवड, प्रीति.
सोलीव—निरुपाधिक.
सोसू—हाव.
सोहंमा—तोमी

सोहळा—संभ्रम.
स्फीत—स्थित.
स्फिती—कीर्ती.
स्फुरत—स्थित.
स्वमाधा—स्वकंदारोहण.
स्वसंवेद्य—ज्ञानअज्ञानआपणच
हन—आणीक, जरी, राहिलें.
हराश—उणेपणा.
हडसून—खरेंकरून.
हातफळी—झोंबी.
हारी—ओळ.
हालया—हटणें.
हाव—हौस.
हातुवसे—हातउगारी.
हारतलिया—आटलिया.
हिनावणी—नाहींशीझाली.
हीर—कच्चेपणा, संशय.
हीरू—कांटा.
हुटहुटी—चमक.
हुडे—हावेळचा.
हेलावा—लाट.
होऊंपाहिजे—संततीकिंवाबाळ
होता—ऋत्विज.
ज्ञानत्व—ज्ञानधर्म.
ज्ञानपण—त्रिपुटी.
ज्ञेय—जाणते, विषय.

शुद्धिपत्र.

पा. ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
९—१०	केनसा[illegible]	केनसाधें
१०— ८	अनुश्रुत	अनुस्यूत
११—११	मुखावला	मुसावला
१९— ४	भोगावया	भोगणया
२३—२८	अविद्येचि	अवघेचि
२४—२१	आवडले	आवडले
२७— २	अंगिकेसरिसे	आरिसे
३४—२१	ागुते	मागुते
[illegible]— ४	बोधत्वे	ओघत्वे
[illegible]८—१९	संबांध	संबंधि
६९—१४	पाळणें	पोळणें
९९—२८	एव्हांणवोनि	एवंह्मणोनि
१०७—१३	सिद्धांचनि	सिद्धांचेनि
११४—२८	वप्तना	वल्गना
१२३— ३	धरित	धरिता
१३३—१४	कार्य	काय
१३३—१७	कार्य	काय
१४४— ९	यासिअज्ञान	यासीअज्ञान ॥
१४६— ४	कोणेदेशे	कोणेदशे
१४९—२७	आह्मा	आत्मा
१५१—२६	नरडी	बरडी
१५४—२५	वीजेकलें	बीजेकेलें
१७३—२०	माहानुभावी	महानुभावी